

# מסכת שקלים

ולזכר עולם באהלה של תורה יהיה בן אחי העלם הגדול בתורה  
ויראה כש"ת אברהם שמואל בנימין ז"ל שנקטף באבו,  
כד טבת שנת תשח, היה בן יקר לאחי ורבי האהוב הגאון  
הגדול מהור"ר משה זצ"ל מחבר שו"ת "יד סופר".

# מ ס כ ת ש ק ל י ם

עם שני פירושים לרבותינו מקדמוני הראשונים,

(א) פי' רבינו משולם

(ב) פי' תלמידו של רבינו שמואל בר' שניאור

הוציא לאור בפעם הראשונה עפ"י כת"י יחידי בעולם

שבספריית בודליאנא

עם הערות ומראה מקומות

אברהם סופר

מעיה"ק ירושלם תובב"א

Copyright, 1954, by

ABRAHAM SCHREIBER

PRINTED IN THE UNITED STATES OF AMERICA  
PRESS OF *Maurice Jacobs* INC.  
224 N. 15TH ST., PHILADELPHIA 2, PENNA.



זכר עולם להגאון הגדול

ר' לוי גינצבורג ז"ל

אשר מרוב אהבתו לדברי רבותינו הראשונים ז"ל, תמך בידי ועזר לי  
להוציא לאור כמה כרכים מספרי רבינו המאירי ז"ל וגם להדפסת ספר זה  
דאג וטרח הרבה. לדאבון לבנו לא זכה לראות את גמר הספר כי נפטר

ביום ג כסלו תשי"ד

יהי זכרו ברוך

## מבוא

ב"ה

את הספר הזה זכיתי בע"ה להוציא לאור ע"פ כת"י יחידי בעולם הנמצא בספריית הבודליאנא באוכספורד. צלום הכת"י נמצא ברשותו של ידי"ג הגאון כבוד מהור"ר שאול ליברמן שליט"א, והוא מסרו בטובו לי כדי להוציאו לאור. הוא הוא שנמלכתי בו והאיר עיני בכמה מקומות קשים, ואת פירושו המאירים הבאתים בשמו. אין בפי די תודה על שגזל מזמנו היקר וגמל אתי טובה. מספר הכת"י הוא אופפ. 726 (= נייבוואר 370). כל עמוד שבכתב יד הוא  $14 \times 12$  צ"מ, והקובץ אשר בו נמצא מכיל כמה ספרים (ע' רשימת נייבוואר עמוד 80). העמודים 129 עד 158, ועד בכלל, כוללים את המשנה ואת הגמרא של מסכת שקלים, ועל הגליון מסביב נמצא פירוש. בעמודים יש שינויים גם בגודל הכתב וברחבו ( $7.5 \times 7.5$  צ"מ עד  $9.5 \times 9.5$  צ"מ) גם במספר השורות שבכל עמוד (42מ עד 53 שורות). מעמוד 177 עד עמוד 202, ועד בכלל, נמצא פירוש שני למסכת שקלים, בלי נוסחת הגמרא. גודל הכתב ורחבו בעמודים אלה הוא  $11 \times 9$  צ"מ בממוצע, ומספר השורות הוא 36 או 40-47.

מנהל המחלקה לספרי המזרח בספריה הנ"ל, מר בקסטון, חושב שהכת"י נכתב במאה ה"ד למספרם, היינו בתקופה שבין שנת ששים ובין שנת מאה וששים לאלף הששי; גם נייבוואר ב"המגיד" תרל"ב עמוד 334 מיחס את הכת"י לראשית המאה השנית לאלף הששי\*.

הכת"י כתוב על קלף בכתב רש"י אשכנזי. העתקתו בזהירות רבה. הן בנוסחת הגמרא עצמה שבכ"י הן בפירושים נמצאים הרבה קיצורים ור"ת, שאין אנו רגילים בהם. הנה דוגמא אחת מרבות: בעמוד 132 כתב הסופר: "שמ' א'ח"ה" במקום: "שמור את חדש האביב". — בכל מקום שלא היה לי אף נדנדוד של ספק השלמתי את הקיצורים ואת הר"ת כדי להקל על הלומד, ואילו במקומות שהיה לי ספק בפתרון המלים השארתי אותן כמו שהן בכת"י. במקומות רבים נמצאות מלים וגם שורות שלימות ממושטשות במדה כזו, שרק אחרי יגיעה רבה יכלתי לפענחן. במקום שלא הייתי בטוח בקריאה הנכונה העירתי על כך בהערותי.

טעויות רבות נפלו בפירושים, בפרט בפי' הכתוב על הגליון שמסביב לנוסחת הגמרא; יש חסרות גם מלים שלימות. אי אפשר לקבוע, אם מלים אלו היו חסרות גם בספר, אשר ממנו הועתק הכת"י. בכל אופן ברור, שהמעתיק לא היה למדן; לא פעם טעה טעויות גסות המעידות על חוסר ידיעה והכנה. רק כאן וכאן תקנתי לקיים אלה בפנים הספר; על רובם העירתי בהערותי. עשיתי כך כדי שהלומד יעמוד על טיבו הלקוי של הכ"י, יבחין אולי בשגיאות וחסרונות שבעלמו מעיני, וישתדל לתקנם.

בכ"י מפורזים פסיקים רבים, לפעמים בין המלים של הפירוש, לפעמים בין המלים שהובאו מן הגמרא. עיון מדויק העלה לי, שאין שום שיטה או עקביות בדבר. אפילו את דברי הגמרא ודברי הפירוש, הכותב לא הפריד תמיד ביניהם בסימני פיסוק, עד שבמקומות רבים קשה מאד לקבוע, אם הדברים הם מעצם הפירוש או רק הבאה מן הגמרא, — ודווקא הבחנה זו ערכה רב ואפילו מכריע לשם הבנת הפירוש על בוריו. — אותן המלים אשר לפי דעתי הן הבאות מן הגמרא הדפסתי באותיות גדולות ושמתי אתריהן פסיק, ואילו את המלים אשר לפי דעתי שייכות לפירוש הדפסתי באותיות קטנות ובסוף הדבור שמתי נקודה. מובן, שאינני בטוח שכונתי תמיד אל האמת, ואם הלומד יתקל באיזה קושי שנגרם ע"י חלוקה זו, הרשות בידו לשנות בסדור הדברים וחלוקתם לפי מיטב הבנתו הוא. — הוספתי פסיקים בדברי הפירושים במקומות שהם נראים לי נחוצים כדי להקל על הלומד את הבנת הענין, ואילו במקומות שהם נראים לי מיותרים או אפילו עשויים לסבך את הענין השמטתי אותם. בנוסחת הגמרא עצמה נמצאים רק במקומות אחדים קוים בין המלים; גם אלה השמטתי.

את נוסחת הגמרא שבכתב יד השוויתי לנוסחאות הבאות וצינתי את השינויים: (1) כתב יד מינכן (= M). (2) ירושלמי דפוס ראשון וויניציאה (= V). (3) בבלי דפוס ראשון וויניציאה, רפב (= B). (4) יש מאמרים במסכתין אשר ר' בער ראטנער ז"ל ציין כבר בספרו "אהבת ציון וירושלם" את המקומות המקבילים להם בילקוט שמעוני. ציינתי את השינויים מנוסחת הילקוט דפוס ראשון סאלוניקי, ח"א רפו ח"ב רפא (= יל"ש), אולם רק באותם המקומות שבילקוט סומנה מסכת שקלים כמקור; כמו כן לא ציינתי את השינויים באותם המקומות, שבהם נראה בעליל, שהילקוט מביא קצור הדברים שבמסכתין או מוסר רק את תכנם. (5) נוסחת מסכתין הנמצאת בגניזה והוציאה לאור הגר"ל גינצבורג ז"ל בשרידי ירושלמי, ניו יורק, תרסט, (= W). אבל כידוע לא נמצא בגניזה המסיכתא בשלימותה, וגם בחלקים הנמצאים ושנדפסו יש חסרים מלים, שורות וגם מאמרים שלמים. ולכן על הלומד לדעת שבמקומות שלא ציינתי שינוי מ"ש" אין להסיק מזה, שהנוסחה ב"ש" מתאימה לנוסחת הכת"י; יתכן שמלים אלה או המאמר בשלמותו חסרים שם.

לדעתי יש איזה קשר בין הנוסחה שבכת"י שלנו ובין נוסחת כתב יד מינכן, ר"ל ששני כתבי יד אלה הועתקו ממקור אחד. הדבר נראה לי לא רק בגלל הדמיון הרב שבשתי הנוסחאות, אלא בעיקר מזה, ששני כתבי יד גם יחד לקויים במקומות רבים באותה שגיאה או באותו דילוג, וקשה להניח, ששני הסופרים טעו בדיוק באותה טעות. והנה איזו דוגמאות:

(א) במשנה ריש פרק ג' א': "בשלשה פרקים בשנה תורמין את הלשכה בפרוס הפסח בפרוס העצרת בפרוס החג והן גרנות למעשר בהמה דברי ר"ע בן עזאי אומר בעשרים ותשעה באדר ובאחד בסיון ובעשרים ותשעה באב" — ובמשנה שבכת"י כתוב: "בשלשה פרקים... בן עזאי אומר בעשרים ואחד בסיון בעשרים ותשעה באב", והנה טעה הסופר של הכ"י שלנו והשמיט אחרי מלת "בעשרים" (הראשונה) את המלים: "ותשעה באדר", וכך טעה גם סופר כת"י מינכן.

(ב) שם בראשית דברי הגמרא חסרות גם בכת"י שלנו וגם בכת"י מינכן המילים: "פלגא בשלשים יום קודם למועד שדורשין בהלכותיו".

(ג) במשנה שבפרק רביעי, (עמוד מו מעמודי ספר זה) הן בכת"י שלנו והן בכת"י מינכן חסר מאמר ארוך, כל דברי ר' יהושע, וע"י השמטה זו אינם מובנים דברי ר"ע הכתובים אחריו.

\* במקום דברי הגמרא ריש פרק ה': "ושם רשעים ירקב" כתוב בכת"י: "נסם ונסו כולם ויקב". נראה שלא בטעות כתב הסופר מלים אלו, אלא בכונה, אולי מחמת פחד המציקים, שידם היתה תקיפה בתקופה בה היה חי. אינני יודע לפענח מלים אלו; אכיר טובה למי שיודיעני פשר הדבר. — בפי' שסביב הגמרא וכן בפי' השני כתוב: "ושם רשעים ירקב".

נראה לי, שיש גם קשר לנוסחת הגמרא דמסכתין שנדפסה בירושלמי דפוס ראשון וויניציאה ולנוסחת ש. כל מי שיעיין בשינויים שצינתי יוכח לדעת, ששתי נוסחאות אלה כמעט תמיד שוות הן, חוץ מן הכתיב ומשינויים אחדים קלים. במקום שבכל חמשת הספרים נמצא אותו השינוי צינתי "כ"ה", לומר כל חמש הנוסחאות הנ"ל. בהרבה מקומות בשני הפירושים גם יחד נמצא שהם מביאים דברי הגמרא בנוסחה שונה מזו שבכ"ה. לענ"ד יוצא מכך שלא נוסח הגמרא שבכתי"ה היה לפני רבותינו המפרשים האלה, ורק הסופר הכותב הוסיף את הפירוש הראשון לנוסחת הגמרא שהיתה לפניו.

מחברו של הפירוש הכתוב על הגליון מסביב לנוסחת הגמרא הוא רבינו משולם, שהרי כך כתב שלוש פעמים — בעמוד נח ועמוד עג: "ואני משולם". רבינו משולם זה היה תלמידו של רבינו דוד בר' קלונימוס כמש"כ בעמוד ה: "מורי הרב ר' דוד בר' קלונימוס שו"י". רבינו דוד בר' קלונימוס, מגדולי רבותינו הראשונים בתקופתו, חי במגנצא לפני שנת תתקמ"ח, (ובשנת תתקפ"ה היה עוד פעם בעיר זאת), בשפירא ואח"כ במינצבורג, ולכן נקרא אצל הראשונים גם רבינו דוד ממינצבורג (וכך נזכר גם בתוספות מס' כתובות ד, ב ד"ה עד). רבינו יואל אבי הראב"ה שאל שאלה מרבני מגנצא, ר' משה בר' שלמה הכהן ור' דוד בר' קלונימוס. גם הראב"ה פנה אליו בשאלות. הוא היה רבו של המפרש את הספרא המיוחס לר"ש משאנץ, (כתבתי "המיוחס" לפמ"ש ידי"ב הגאון ר' שאול ליברמן שליט"א בספרו תוספת ראשונים חלק א עמוד 62, וגם במקומות אחרים שם). שבפירושו לספרא מזכירו כמה פעמים.

הח' ר"א אפטוביצר ע"ה במבואו לראב"ה עמוד 335 כ' וז"ל: ועוד תלמיד אחד מצאנו לו [לר' דוד הנ"ל] שמו ר' משולם שחבר פירוש למס' שקלים, כ"י אוכספורד סי' 370 (רשימת נייבויראר עמוד 80) "כך פירש מורי הרב ר' דוד בר' קלונימוס שו"י". אולי הוא בנו? עכ"ל הח' הנ"ל. הגה הח' אפטוביצר ע"ה מסופק בדבר, אולי משום שהיה לו לר' דוד הנ"ל בן בשם ר' משולם שגם הוא היה מגדולי התורה בזמנו ונזכר כמה פעמים באור זרוע (ראה מונטשריפט כרך XXXIX עמוד 451, וגרמניא יודאיקא עמוד 203). אבל נ"ל, מכיון שרבינו משולם כ' בראשית פירשו זה: "מורי הרב ר' דוד בר' קלונימוס", ולא הזכיר "אבי מורי", ואח"כ מזכיר פעמים רבות סתם "מורי" ובפרק חמישי עמוד נח כ': "אבא מורי" מבלי להזכיר שמו, משום כך יוצא לענ"ד ברור, שר' דוד בר' קלונימוס לא היה אביו.

בעמוד כד כ' רבינו: "מורי הרב ר' שמואל". קשה לקבוע מי היה רבו זה. לפי השבון הזמנים נ"ל, שהכוונה לר' שמואל בן רבינו יהודה החסיד בן רבינו שמואל החסיד בן ר' קלונימוס הזקן זצוק"ל.

בעמוד עא כ' רבינו: "ומורי בשם רבנא שמואל חסיד דודו", נ"ל שהכוונה לרבינו שמואל החסיד בר' קלונימוס הזקן, ורבינו שמואל זה היה אביו של רבינו יהודה החסיד, ומ"ש רבינו "דודו" ר"ל "דוד אמו". שהרי ר' קלונימוס אביו של ר' דוד מורו של רבינו, ואשתו היתה בתו של ר' יהודה בר' קלונימוס הזקן א"כ ר' יהודה היה אחיו של ר' שמואל החסיד (ראה דברי הח' אפטוביצר ע"ה במבואו לראב"ה עמוד 342); והגה ר' יהודה בר' קלונימוס אחיו של ר' דוד (מורו של רבינו) כ' בספרו "יחסי תנאים ואמוראים": "ושמעתי מרבנא שמואל דוד אמי זל"ע"; "ר' שמואל דוד אמי זל"ע"; "קבלתי מן ר' יהודה החסיד בן רבנא שמואל דוד אמי".

ר' דוד בר' קלונימוס היה תלמידו של רבינו שמואל החסיד (ע' גרמניא יודאיקא עמוד 240) והיה גם תלמידו של ר"ת.

בפירוש זה של רבינו משולם רבות ההקבלות לספרות חז"ל ובתוכן גם נוסחאות ופירושים בעלי ערך רב. והריני לרשום פה את המקורות מספרות חז"ל (חוץ ממה שמביא מש"ס בבלי) ואת השמות שרבינו מביא בפירושו.

איכה רבתי: ע' עד (מאמר שלא מצאתי באיכ"ר שלפנינו).

ויקרא רבה: ע' סב, עג, עד.

ירושלמי: ע' לה, עא, פב.

ירושלמי פיאה: ע' סב; דמאי: ע' פה; שבת: ע' לא, לב (ג פעמים), לד, לה (ב פעמים), לו, נד; פסחים: ע' לא; יומא: ע' מא, מב, עז, פב; סוכה: ע' נט; ביצה: ע' סא; ראש השנה: ע' ל, לא; מגילה: ע' ב ("בגמ' דא"י"), ה (ג פעמים, ב פעמים "בגמ' דא"י"); סוטה: ע' סח.

מדרש אבכיר פ' החודש: ע' סט.

מלאכת המשכן: ע' א, סז, ע, עא.

פסיקתא דרב כהנא: ע' כז.

תוספתא דמאי: ע' יא; פסחים: ע' נ; שקלים: ע' ט, יג (ב פעמים), יד, טז, יח, לו, מו (ב פעמים), נג (ב פעמים), נד, ס; מנחות: ע' נב; פרה: ע' לת.

אבא מרי: ע' נח.

ר' דוד בר' קלונימוס: ע' ה ("מורי הרב ר' דוד...").

מורי נ"ל שב"מורי" סתם הכוונה לר' דוד בר' קלונימוס, שהרי אותו הוא מזכיר בראשית הפירוש: ע' ד (ב פעמים), ה ("מורי הרב ר' דוד בר' קלונימוס"), ו, יב, כד (ב פעמים, פעם א: "מורי הרב ר' שמואל"), לא, מד, מז, עא ("ומ' אמר לי בשם..."), פה.

משולם: ע' נח (ב פעמים), עג.

הקלירי: ע' לד.

ר' שמואל: ע' כד ("מורי הרב ר' שמואל").

רבנא שמואל: ע' עא ("ומ' אמר לי בשם רבנא שמואל חסיד דודו").



## מבוא

ספר זה יש לו ערך רב ומיוחד בשביל חקירת התלמוד הירושלמי. אמנם נמצאים בספרי רבותינו הראשונים ז"ל ביאורים ופירושים לירושלמי, אבל הם מוסבים רק על קטעים או על מאמרים בודדים, זעיר פה זעיר שם. והנה נתנו בספר זה שני פירושים שלמים למסכת שלמה של ירושלמי, פרי רוחם של שני גדולי התורה מתקופת קדמוני הראשונים – יהגו בהם דורשי תורתנו הקדושה וירונו את צמאם לשמוע דבר ה'.

יזכרו לטובה כל אלה שעזרוני בעריכת ספר זה והדפסתו, מנהלי קרן קהוט ובראשם החכם הגדול פרופ. אלכסנדר מרכס נ"י, אשר סייעו לידי בסכום ניכר להדפסת הספר; ידידי שנפשי קשורה בנפשו איש רב תושיה פרופ. דר. משה דייוויס נ"י שעזרוני וגם עודדני בדבריו דברי ריע נאמן, מי יודע אם ספר זה היה רואה אור הדפוס בלעדי עזרתו וטרחתו; ידידי נפשי היקר הרב כבוד מהור"ר חיים זלמן דימיטרובסקי נ"י שטרח עמי לקרא עלי הגהה ובחכמתו הרבה ועומק העיון העירני על כמה תקונים נחוצים וביאר כמה סתומות; ידידי ורעי היקר אהובי דר. משה אטנברג נ"י שטרח טרחה רבה והעניק מטעמו הטוב לשם שפור צורתו של הספר.

וכן נתונה תודתי לדר. מאוריס דזשייקובס, לחבר המסדרים בבית דפוסו, ולדר. מנחם ג. גלן, המגיה המומחה, על מסירותם וטרחתם שיצא ספרי זה לאור על צד היותר טוב.

ואחרון אחרון לכבוד הרב דר. אברהם משה הרשמן נ"י בעיר דטרויט, שסייע בסיוע שיש בו ממש להדפסת הספר. תהא משכורתם כפולה ומכופלת מה' היושב בציון.

בגמרי עריכת שני הפירושים והגמרא מסכת שקלים תפלתי לה', שבזכה במהרה לשקול שקלי קודש לקרבנות ולבדק הבית בית קדשנו ותפארתנו בירושלם הבנויה אכ"ר.

חותם פה בהר הקודש בירושלם תובב"א טו לחודש מנחם שנת תשיג.

אברהם סופר

בלאאמור"ר הגה"צ מהור"ר שמעון סופר זצ"ל אבדק"ק ערלוי













[129] באחד באדר משמיעין על השקלי ועל הכלאי ובטו בו קורין את המגילה בכרכים ומתקנין את הדרכים ואת הרחובות ואת מקוואות המים ועושין כל צורכי הרבי ומצינין את הקברות ויוצאי אף על הכלאים. גמ' ולמה באחד באדר כדי שיביאו ישראל שקליהן בעונתן ותותרם תרומת הלישכה בזמנה באחד בניסן אמר רב שמואל בר רב יצחק כתחלתה ויהי בחדש הראשון בשנה השנית באחד לחדש הוקם המשכן

פירוש תלמיד ר' שמואל בר' שניאור

פירוש ר' משולם

[177] משמיעין על השקלים, מפ' בגמ' מכריזין ביד שבכל עיר ועיר לבני עירם ולכפרים שסביבותיה להביא שקליהם עד ראש חדש ניסן מחצית השקל כאשר מפורש בכי תשא. ועל הכלאים, להזהירן שלא יזרעו ושלא ינטעו כלאים, ובפ' בני העיר דייק בשלמי על הכלאים זמן גטיעה' היא, אלא על השקלים מגלן וכ"ל, א"ר טבי כיון דבניסן בעי אקרובי מתרומה חדשה קדמינן וקרינן פר' שקלים באחד באדר כי היכי דלייתו שקלים למקדש, ומפ' דלרשב"ג דאמר דבשתי שבתות סגי קדמינן וקרינן משום שולחנות כדאמר בסמוך בטו בו שולחנות יושבין במדינה, דליכא למימר טעמ' דמשמיעין כדי שיגיעו לירושלים דאיכ' בטו יום סגי כדתנן בתענית' רשב"ג אר' טו יום כדי שיגיע האחרון שבישר' לנהר פרת, ותו דנתתה דברין לשיעורין שהקרובין לא ישמיעו עד סמוך לניסן, אלא היינו טעמ' כדמפ' במגילה' שואלין ודורשין בהילכות הפסח קודם לפסח שלוש יום רשב"ג אר' ב' שבתות, וה"ה לכל דבר' צריך הקדמה להשמיע ולדרוש, וכאן צריך להשמיען שיהיו להביא שקלים בעונתן עד א' בניסן כדמפ' בגמ', ובפ"ק דע"ז קאמ' אנו דפסיל לן מומא ואפי' דוקין שבעין בעינן ל' יום, משמע דהקדמת הדרשא משום קרבן, והא דדרשין פ"ק דמגילה' גלוי וידוע לפני מי שאמר והיה העולם שעתיד המן לשקול לפיכך הקדים כדתנן בא' באדר, דרשא בעלמא הויא, ועיקר הטעם הוא כדאית' פ' בני העיר שמקדימין לדרוש בעניין להשמיע קודם לניסן שלשי' יום. בטו בו קורין המגילה בכרכים, המוקפין חומה מימות יהושע בן נון, בגמ' פריך אמאי לא תני גמי בי"ד בו קורין בעירות גדולות ומשני משום דכל הני דתני ואזיל מתחילין בהם בטו בו, תני גמי קריאת מגילה הנהגת בו. תני בתוספתא" א' בטו בו שלוחי ב"ד יוצאין ומתקנין את הדרכים ואת הרחובות שקילקבי מן גשמים פרק למועד' סמוך לעולי רגלים, כדי שיהו מתוקנים בג' רגלים אילו. מתקנין הדרכים, שנפתחו בימות הגשמים. ואת מקוואות המים שחוטטין אותן מן הזבל שניתן לתוכן בימות הגשמים כדי שיהו מים מצויים לעולי רגלים לטהר עצמן. תניא בתוספתא" א' כל מקום שיש מ' סאה כשר להקוות עליו ושאין בו מ' סאה ממשיכין לתוכו אמת המים ומשלימין לו מ' סאה כדי שיהא כשר להקוות עליו, כדתנן במס' מקוואות' בעליון מ' סאה ובתחתון אין כלום ממלין בכתף ונותן לעליון עד שירדו לתחתון מ' סאה. ועושין כל צרכי הרבים, כדי נסבה' הכא אלא אגב דתנא לכולה מתני' גבי חולו של... משקין בית השלחים, גקט לה גמי הכא. צורכי הרבים, מפ' בגמ' דילן פ' משקין' כל לאתויי... דתניא יוצאין לקוץ את הדרכים וכ"ו. ומצינין על הקברים, שהגשמים שטפו הציונים ובפ' בתרא של מעשר שני' תנן של קברים מצינין אותו בסיד, ומפ' פרק מרובה' סימנא דחיוורא כעצמה. ויוצאין אף על הכלאים, פ"ה לעקור. גמ', כדי שיביאו שקליהם בעונתן, משמיעין אותן ודורשין להם להגיע שקליהם ללשכה עד ניסן. כתחילה, כאשר בתחילה נתרמה

א' ע' פי' רבינו משולם שס"ל שמירושלם שלחו שלוחים לכל הארץ. ב' אף אחד מן המפרשים ז"ל לא פי' שגם על כלאי אילנות השמיעו. ע' גמ' מועד קטן ו. א. ו. ג' שרבינו הוסיף גם כלאי אילן לפי גירסתו בגמ' מגילה. זמן נסיעה' ע' הע' ד. אחז' מצאתי שגם המאירי במגילה שם מפרש ג"כ על אילנות אבל בשאר מס' לא כ' רק זרעים. ג' מגילה כט, ב. ד' בגמ' שלפנינו. זמן זריעה' ע' הע' ב. ה' לפי גירסתנו שם, וכ"ו מיתרת היא, ואולי, וכ"ו מקומה אחר, טבי. ו. א. וע' טורי אבן מגילה ל, א. ו' רבינו תנא דמסייע להמנא א"ח רס" תכט, ולא כב' וטורי אבן שם, ע' תוס' בכורות נו, ב. ח' ה. ב. ע' תוס' שם ובבכורות שם. ט' יג, ב. ע' גי' ופי' רבינו לקמן בגמ'. י' בתוספתא ריש מסיכתין. י"ב ואפשר שצריך לומר, שקילקלו. י"ג ונ"ל שהקו על ה' הוא סימן למחיקה וכ' למעלה. י"ד ונקד את ה"מ וא"כ צ"ל, מ"י, ונ"ל יותר שהמלה שלפניה צ"ל, שקילקלו. י"ה ראה הנוסחא שבתוספתא שלפנינו. י"ו פ"ו מ"ח. י"ז ברור שהכוונה רק על, צרכי הרבים, ע' בגמ', אבל הרמב"ם והמאירי פי' שגם בטו באדר עשו צרכי הרבים. י"ח ב' מלים משוטטות ונ' שצ"ל: מועד בר"פ. י"ח מועד קטן ה, א. י"ט פ"ה מ"א. כ' בבא קמא סט, א.

[129] באחד באדר משמיעין על השקלים ועל כו. בי"א תרומת שקלים מייתי לה בגמ' מכל איש אשר ידבנו לבו, והיא צורך קרבנו ציבור של כל ימות השנה שלוקחין בה תמידין ומוספין ואותה תרומ' הית' מתחדשת בכל שנה ושנה אבל תרומ' המשכן ותרומ' אדנים הם היו טרמי' שעה ומשנבנה המשכן פסק, ואם הוצרכו עוד לבנין או להחזיק הבדק אז היו מכריזין לנדבת אותו דבר דומיא דמעשה דיואש' או שהיו נותנין בקצב בפ' בתרא דזבחים" מקרי ליה רבא לברי' ורמי קראי אהדידי כתי' ויקן דוד את הגרן ואת הבקר בכסף שקלי' חמשי' וכת' ויתן דוד לארנן וג', הא כיצד גובה מכל שבט ושכט ג' שהם ו' מאות, וגרס' במלאכת המשכן, י' תרומת' הן תרומ' המשכן היא באה לגופו ולשכר קטרת וכ', ועל תרומ' השקלים היו משמיעין בא' באדר, כדאמ' במס' תענית' ר"ג אר' בו טו יום אחר החג כדי שיגיע אחרון שבישר' לנהר פרת, אף כאן בא' באדר' כדי שילך השליח טו יום ויבא טו יום, וכן מוכח בגמ' בני' בכל משמיעין על השקלי' מראשו של חורף, אלמ' לפי עיכוב הדרך. ועל הכלאים, כלומ' משמיעין כמו כן למעט הכלאי' מן שכבר התבואה גדולה וניכרי' הכלאי' ופעמי' שלא היו ניכרין בא' בו מפני משך החורף ואיחור החדש ויוצאים עליה' בטו בו כדתרצי' בגמ'. ובטו בו קורין את המגילה בכרכים, דהכי תנן במס' מגילה כרכים המוקפים חומה מימות יהושע קורין בטו ומה שאינו אומר בי"ד בו קורין את המגילה דתריצין בגמ' לשקראו בי"ד חוזרין וקוראים אותה בטו נמצא עיקר אטו קאי'. ומתקנים את הדרכים, הם דרכי רשות הרבים שבשדות וחוף לעיר לפי שבימות הגשמים המים נאספי' ונתקלקלו הדרכי' בטיט. ואת הרחובות, הם בתוך העיר, רשות הרבים שנתקלקלו בימות הגשמים, ע"א ולא שמעו' ומתקני' את הדרכים דומיא דכלאים כדתניא" ר' יהוד' אר' בשע' זבלים אדם מוציא וזבלו לר"ה וצוברו כל ל' יום כדי שיהא גישוף ברגלי אדם וברגלי בהמ', וראשון עיק', דאינו אר' משמיעין אלא מתקני'. ואת מקוות המים, שנשמאו בטיט ולמוד. ועושין כל צורכי הרבים, בגמ' מייתי ברייתא מה הן, ויש לומר גמי כדאית' במועד קטן' אביי שרא להו לבני חרמך"א וכ', וההיא במועד מיירי, הכי גמי איכא למימר הכי. ויוצאין על הכלאים ומצינין הקברות, כ' והא קמ"ל דאע"ג דר"ט הוא, האמר"י אכילה ושתייה קבילו עליהו ואיסור מלאכה לא קבילו עליהו. היו עוקרין ומשליכין לפניהן, ואע"פ שהן צורכי יחיד, כצרכי רבים דמו דהא מצוין הן. משרבו עוברי עבירה, שהיו מתכוונין לכלאים ולהנאתן היה"כ למאכל בהמה. התקינו שיהו מפקירין, את השדות, כדתני טעמא שהיו שמחין שהיו מנכשין שדותיהם, שאעפ"י שהיה בידיהן לעשות ומספיקין לדבר היו ממתניגים לשלוחי ב"ד, וגר' במועד קטן"ה אמר רב זביד ואיתימא רב משרשיא ש"מ כי יהבינן להו מתרומת הלשכה יהבינן להו. גמ', למה בא' באדר, ולא בניסן ולא בחדש אחר. כדי שיביאו שקליהן בעונתן, וטעמא כדפרישנא במתני' למה באחד באדר והואיל דתרומת הלשכה זמנה בא' בניסן אין להו לאחר. אמר רב שמואל בר רב יצחק כתחילתה, כלומ' מאי טעמא דתרומת הלשכה זמנה בא' בניסן, כתחילה, כלומר"י כמו

א' צ"ל ג. ב' שמות כה, ב. הכוונה על סוף הפסוק: תקחו את תרומתי, ע' גמ'. ג' כ"ה בכתי' ואולי צ"ל, תרומת'. ד' כדאי' בדברי הימים ב, כד, ה, ט. ה' קטו, ב. עיי'ש בשיטה מקובצת. ואיני יודע מדוע לא כ' רבינו ד"ו בשם סתם ברייתא הקדומה שם בגמ', וצ"ב. ו' שמואל ב, כד, כד. ז' דברי הימים א, כא, כה, ובגמ' שלנו אי' פסוק זה ראשונה ואח"כ ויקן וכ". ח' בתחלת הברייתא וז"ל: תרומת המשכן שממנה היו עושין גופו של משכן ושמן המאור וקטרת הסמים ובגדי כהנים ובגדי כה"ל. ט' י. א. ע' טורי אבן מגילה ל, א. שמפרש ע"פ משנה זו דמס' תענית שלכן מכריזין בא באדר כדי שיגיעו יושבי נהר פרת לירושלם ליום שהשולחנין יושבין בו עיי"ש, אבל רבינו מפרש שהשלוחים המשמיעים שולחו מירושלם ולכן צריכים ל' יום קודם יום התרומה, ודבריו צ"ב מנ"ל הא, הדבר פשוט שב"ד שבכל עיר ועיר הכריזו, וכ"כ בפ"י תלמידו של רבינו שמואל בר' שניאור. ע' הערה הקודמת. י"א בסוגיא. י"ב נ' שחסר. השדות. י"ג כל המפרשים פי' שבטו יוצאים לבדוק אם עקרו בעלי השדות את הכלאים. י"ד ושם נתן רבינו פי' אחר וחדש ואכמ"ל. טו בסוגיא. טז עמ"ש רבינו להלן בגמ' ואין דבריו ברורים לי. יז כלומר לא קבלתי פי' זה. יח בבא קמא ל, א. יט כ"ה בכתי', ואולי ר"ל למדוד את המקוה אם יש בה מ' סאה, ע' פי' הרמב"ם. כ' ד, ב. כא בגמ' שלנו: בר המדוך, עיי'ש ד"ס אות ד. כב בכל הספרים הסדר: קברות, כלאים. כג ר"ל, הא אמרין, מגילה ה, ב; ובגמ' שלנו לי', אכילה ושתייה, אלא, הספד ותענית. כד ר"ל מה שעקרו שלוחי ב"ד. כה, א. כו לעני' כוונת רבינו היא: לא שיל פינן מתחילתה, אלא שאנו עושים כך לדורות לזכרון התרומה הראשונה, ולא כפ"מ ד"ה ר' טבי.

ותני עלה ביום שהוקם המשכן בו ביום נתרמה תרומת ר' טבי ור' יאשיה בש' רב כהנ' נאמר כאן חדשו ונא' להלן חדש' מה חדשו האמור כאן אין מונין אלא מניסן אף חדשו האמור בא' אין מונין אלא מניסן,

א"ר יונה שבק ר' טבי ריש' ואמר סיפא דא' לא כאן כהדא דתניי זאת עולת חדש בחדשו יכול יהא תורם בכל חדש וחדש ת"ל בחדש בחדש אחד יהא תורם ולא' לכל חדשי השנה יכול בכלי חודשי שירצה נאמר כאן חדש' ונאמר להלן חודשו מה חודש' האמ' כאן אין מונין אלא מניסן אף חודש' האמ' להלן אין מונין אלא מניסן משמעין על השקלים רב הונא אמר מכריזין כמה דאתאמר ויתנו קולם ביהוד' ובירושל' תמן תנינן אין בין אדר הראשון לאדר השני אלא קריאת מגילה ומתנות לאבינונים, ר' סימון בש"ר יהושע בן לוי אומ' אף שמיעת כלאים ביניהן ר' חלבו ורב הונא בשם ר' חייא רבה הכל יוצאי בי"ד בזמן קריאת

א"ר יונה שבק ר' טבי ריש' ואמר סיפא דא' לא כאן כהדא דתניי זאת עולת חדש בחדשו יכול יהא תורם בכל חדש וחדש ת"ל בחדש בחדש אחד יהא תורם ולא' לכל חדשי השנה יכול בכלי חודשי שירצה נאמר כאן חדש' ונאמר להלן חודשו מה חודש' האמ' כאן אין מונין אלא מניסן אף חודש' האמ' להלן אין מונין אלא מניסן משמעין על השקלים רב הונא אמר מכריזין כמה דאתאמר ויתנו קולם ביהוד' ובירושל' תמן תנינן אין בין אדר הראשון לאדר השני אלא קריאת מגילה ומתנות לאבינונים, ר' סימון בש"ר יהושע בן לוי אומ' אף שמיעת כלאים ביניהן ר' חלבו ורב הונא בשם ר' חייא רבה הכל יוצאי בי"ד בזמן קריאת

אומ' אף שמיעת כלאים ביניהן ר' חלבו ורב הונא בשם ר' חייא רבה הכל יוצאי בי"ד בזמן קריאת

פירוש ר' משולם

פירוש תלמיד ר' שמואל בר' שניאור

שתחילת תרומה הראשונה כן לדורות. ר' טבי ור' יאשי' בשם רב כהנא נאמר כאן, זאת עולת חדש בחדשו. ונאמר להלן חדשו, החדש הזה לכם, לאו דווקא חדשו. מה חדש האמור להלן אין מונין אלא מניסן, מניסן ואילך התחילו במועדים אף כאן, גר' בפ"א ולגמר שנה שנה מתשרי"ה מראשית השנה דנין שנה וכו'. שבק רישא ואמר סיפא, כלומר הניח דיוק של רישא דבריית' ולא אמר אלא סיפא. דלא א' כן כהדא תני זאת עולת, מה שאמר ג"ש כך אמר כזו הברייתא, והלא גם בזו מסיים כך כמו שאמר, והיה לו לשנותה כולה, ל"א שבק ר' טבי רישא, ויהי הראשון, וחדש כת' ברישיה דקרא, וגם זמנה של תרומת הלישכה למדנו משם, ואמר סיפא, ויליף מסיפיה דקרא אחרינא דהחדש הזה לכם, דהא בסיפיה דקרא כת' לחדשי השנה. דא' לא כאן כהדא דתני, זהו התירץ בשביל מה הוא לא אמר מההוא קרא דויהי בחדש הראשון, לא כן כהדא דתני, שלא יקשה לו כמו שהקשה לו בזאת הברייתא, יכול באיזה חדש שירצה, שאם אמר מיהי בחדש הראשון הייתי אומר מחדש יליף ליה, לא שנא זה ולא שנא חדש אחר רק שיהיה בתחילתו, קמ"ל לחדשו בחדשי השנה, ובעי' כת' לחדש השנה מיהו לא הביא עד יום ראשון של ניסן מביא כל ימות השנה כדתנ' תורמין על האבוד ועל הגבוי ועל העתיד לגבות. רב הונא אמר מכריזין כמה דא' ויתנו קול, רב הונא מפרש משמעין לשון הכרזה כמו שאתה אומר ויתנו קול. תמן תנינן, כמו תנן התם. אין בין וכו' ר' סימון בש"ר יהו' בן לוי אף שמיעת כלאים, כך כתוב בספרים, ואני מצאתי בגמ' דא' במס' מגיל' אף שמוע שקלים וכלאים ביניהן, וה"פ קאי אמתני' דלעיל קראו המגילה באדר הראשון ונתעברה השנה קורין אותה באדר השני אין בין אדר הראשון לאדר השני אלא קריאת מגילה, שצריכים לחזור ולקרוא פעם אחרת, אבל שמיעת שקלים ויוצאין על הכלאים הואיל שכבר השמיעו באדר הראשון שוב אין צריכין, כך היה משמע לו, אתא ר' סימון למימר אף זה אין ביניהן, וצריך להשמיע באדר השני. ר' חלבו ורב הונא בש"ר חייא רבה הכל יוצאין בזמן קריאתה, ר' חלבו חולק אר' סימון שמצריך להשמיע באדר השני, ואתא ר' חלבו למימר אין צריך להשמיע באדר השני שכבר באדר הראשון בזמן קריאתה יצאו על הכלאים וגם אז השמיעו על השקלים ומסתמא מביאים אותו.

באחד בניסן. ותני עלה, אין לדקדק בלשון הירושלמי, בגמ' דילן לא אמרי' כי האי ליבנא אלא בריית' דמיתנייא אמתני ולא אפסוקא קאי. נאמר כאן... להלן וכו', בגמ' דילן פ"ק דראש השנ' גמר שנה שנה. שבק ר' טבי רישא... כלומר מלדרשו מתחלת הפסוק ודרשו מסופו, דמדרישיה דקרא נפקא לן שפיר... בחדשו חדש אחד המיוחד לכל החדשים. דאי לא כן כהדא דקתני זאת עולת... כלומר צריך לג"ש שאם לא כן לא הייתי יכול לדרוש מראש הפסוק כמו שמפורש בברייתא חדש בחדשו לחדשי השנה, חדש אחד תורם לכל החדשים... ראש חדש... [178] נוטלין כל מה שכלשכה ולא היו משירין בה כלום, ובראש חדש ניסן היו מתחילין לתרום מן השקלים, וכן בפרוס עצרת ובפרוס החג. יכול באיזה רגל' שירצה, דסיון הוא חדש המיוחד או תשרי וכו' יתחילו לתרום. ויתנו קול ביהודה ובירושל'... הג' בשמעתין דפ"ק דראש השנה, ונראה דל"ג הכי, דלא כת' ביה השמעה, אלא הג' ואשר ישמעו ועבירו קול בעריהם ובירושלים לאמר צאו והביאו עלי זית וגו', כך כתוב בעזרא. לשון הפירושים אף שמיעת השקלים וכלאים ביניהם, ואי קשיא אמאי לא קאמר נמי מספד ותענית, וכי תימא תני ושייר, והא אין בין קתני, ומדאמר ריש פ' מרובה"י מי קתני אין בין מרובה קתני, משמע דאין בין לא משייר מידי, וכן פ"ק דמגילה<sup>10</sup> הא לכל דבריהם זה וזה שוין, וכן פ"ג דבזיר<sup>11</sup> אין בין נזיר טהור שנטמא וכו' הא למלקות זה וזה שוין, לא קשי מידי דמתני' דמגילה בי"ד ובט"ו קאמ', ומתני' דהכא באחד באדר. הכל יוצאין בי"ד בזמן קריאתה, כלומר זמן קריאה לכל הוא אפי' לכרכים המוקפין חומה מימות יהושע בן נון, והא דדרשינן במגילה ומניהם זמנו של זה לא זהו זמנו של זה, לא אתא למעוטי אלא לבני עיריות אם לא קראו בי"ד אין להם תקנה לקרותה בט"ו דעבר זמנו, והא דתנן פ' הקורא המגילה למפרע, בן כרך שהלך לעיר אם עתיד לחזור למקומו קורא כמקומו ואם לאו קורא עמהם, ה"ה בעתיד לחזור אם קראה בי"ד יצא, אלא משום רישא בן עיר שהלך לכרך דדווקא אם עתיד לחזור למקומו קורא בי"ד ולא בט"ו, ורישא דווקא וסיפא לאו דווקא, כן צריך לפרש השמועות לפי הירושלמי, וכולה שמעתין

א במדבר כה, יד. ב שמות יב, ב. ג ע' ראש השנה ד, א. ד חסר: דראש השנה, ז, א. ה חסר: דכ" דברים יא, יב. ו אחרי מלה זו ישנה אות אחת מטושטשת ונראית כאות ב', ונ"ל שר"ל, בחדוש'. ז לענ"ד פי' זה צ"ב רב: איפה מצינו שיותר טוב ללמוד מראש הפסוק המאוחר מאשר ללמוד מסוף פסוק הקדום. ח לא למדוהו מן הפסוק, אלא ותני עלה... אמרו בריש סוגיין. ט ט"ס וצ"ל: בחדשו לחדשי. י כ"ה בכת"י ולפני מלה זו יש פסיק, ונ"ל שמלה זו ט"ס וצ"ל, וכאן כת' לחדשי השנה, ור"ל בפסוק, ראשון הוא לכם, ומן מלת, מיהו מתחיל ענין חדש; וגם אפשר לומר שהכוונה היא: אע"פ שכת' (בפסוק השני): זאת עולת חדש בחדשו, לחדשי השנה ומשמע שהתרומה צריכה להיות לכל חדשי השנה אע"פ מיהו לא הביא... ואכמ"ל. יא ר"ל, כדתניא, כתובות קח, א, עיי"ש בהגהות רי"פ. יב דברי הימים ב, כד, ט. יג פ"א ה"ה. יד אולי צ"ל: לך. טו נ' שצ"ל: אית'. טז נ"ל שר"ל: אם קראו את המגילה בי"ד באדר ראשון כי לא ידעו שהשנה תתעבר א"כ כבר יצאו בראשון של חודש על הכלאים והשקלים: בזמן קריאתה, ר"ל בחדש קריאתה.

א, ז, א. ב שתי מלים מטושטשות לגמרי, ונ' שצ"ל: ואמר סיפא. ג' מלים מטושטשות, ונ"ל שצ"ל: בלא ג"ש חדש'. ד' מלים מטושטשות, והמלה הראשונה נ"ל לקרותה: תירוצ'. ה' מלים מטושטשות. ו' ב' מלים מטושטשות. ז' ד"ס אות צ' כ', שג' זו ט"ס היא, אבל לפי רבינו ג' נכונה היא. ח' דברי הימים ב, כד, ט. ט' בספרים שלנו לי' ד"ז לא בירושלמי ולא בבבלי שלפנינו. י' נ"ל שלפני רבינו היה ד"ז בירושלמי ראש השנה פ"א ה"א, שגשגית שם סוגיין זאת עד. אין מונין אלא מניסן, ואע"פ שאין לפסוק זה שום קשר עם סוגיין שם, העתיקו הסופר שם כיון שגשגית בסוגיין כאן. עמ"ש הגאון ר' שאול ליברמן שליט"א בספרו על הירושלמי עמוד יג. כ"כ גם הרא"ש בפי' למשניות דמסכתין ירושלם, תשם בשם הר"א מגרמיה, וע' גם בוליון המשניות הגדולות וד"ס אות ר. א' נחמיה ח, טו. יב נ"ל שהכוונה לפירושים למסכתין שהיו לפני רבינו. יג יצאתי מאד למצוא פשר לד"ז שאינו מובן כלל, ולא מצאתי, וכשהראיתי ד"ז לידני נפשי הגאון ר' שאול ליברמן שליט"א, השיב לי על אתר, שחסר כאן בכת"י וכן צ"ל: אמאי לא קאמר נמי וחזן השמעת שקלים וכלאים, ולהלן נמי תנינן רשב"ג אומר מצות הנהגות באדר ב' אינן נוהגות באדר א' חזין מהספד ותענית. והנה אמת והנה נכון. יד בבא קמא סב, ב, וכן אמרו גם בתענית יג, ב. טו, ו. ב. טז י, א. י"ב, א. י"ג שם יט, א.



א"ר סימון יאות, כלום אמרו משמיעי על השקלי לא כדין שיביאו ישראל שקליהן בעתתן [130] אם אמר את באדר הראשון עד כדו אית בשיחא שיתין יומין, כלום אמרו שיוצאי על הכלאים לא כדין שיחא צמחין ניכרין אם אמר את באדר הראשון עד כדו אינון דקקין ר' חזקיה מעתה בני בבל משמיעי על שקליה מראשו של חורף ולא כדן שיביאו ישראל שקליהם בעונתן ותותרם תרומת הלישכה מן החדשה בזמנה באחד בניסן, התיב ר' שילא קמיה דר' מני והתנינא בני פרקים בשנה תורמין את הלישכה בפרוס הפסח בפרוס העצרת בפרוס החגו אם לא יאמר הלין הקרובין בפרוס החגו והלין הרחוקים בפרוס העצרת והלין הרחוקי מנהון בפרוס החגו אמר לוי כולהי היתה באה ולמה אמר בני פרקי כדי לעשות פיספסי בדבר, ר' שמעון בן פזי הניקרב לניבעת לא טובהו,

פירוש תלמיד ר' שמואל בר' שניאור

פירוש ר' משולם

איתה נמי בירושלמי בפ"ק דמגילה. א"ר יוסי יאות, אמילתיה דר' יהושע בן לוי קאי דאמר אף שימוע שקלים וכלאים ביניהם, דמשמיעין באדר השיני ולא בראשון. יאות, יפה אמרת. עד כדון אית בשתא שיתין יומין, שני אדרים, ויהיו שוכחין את הדרשא וההשמעה בעת ההבאה. עד כדון אינון דקקין, דמאחר שהוצרכה השנה לעבר נמשך אדר הראשון הרבה בחורף ואין הזרעים נמהרים לגדל שיהיו ניכרין בט"ו בו מחמת קוטנם, אבל כשאין אדר אחד עבר הסתיו והזרעים הנזרעים בראש חודש ניכרין בט"ו בו. מעתה, מאחר שהיו מקדימין לדרוש בענין כדי להביא שקליהם בעונתן. בני בבל משמיעין מראשו של חורף אם לא נאמר, כלומר למה הן תורמין בני פרקים אם לא בשביל הרחוקים שלא יוכלו להגיע עד ראש חודש ניסן, בעצרת, והרחוקים שלא היו יכולים עד העצרת בפרוס החג, ולעולם לא היו משמיעין אפי' בבבל עד אחד באדר. כולה היתה באה, בפרוס הפסח דהיינו בתרומה ראשונה היו מוציאין הרבה שקלים לקרבנות כל השנה כולה. ולמה אמרו בני פרקים כדי לעשות פסיפי לדבר, ענין פומבי, שיהא גלוי לרחוקים שגם משקליהם היו מקריבין, לכך היו תורמין בפרוס הרגלים כשבני הגולה מצויין שם, בפסיקתא בהפטרות ותאמר ציון פסיפאי אינון עבריין ואנא עברי, פי' בערוך בלשון רומי חשכו. הן נקרי ולא נבחה, איך נקרא פסוק ולא נמצא דומה להם מקראות מזכירי עון. ולא נבחה, ולא נבוש. בטובה, נאמר

א"ר יוסי יאות, כלומר ודאי אין צריך להשמיעו באדר השיני אם אמר את באדר הראשון, כלומר הואיל שאתה אומר שבאדר הראשון שהשמיעו עדיין יש בשנה ששים יום ומביאין מעצמן וכן גבי כלאים הואיל שהן דקין באדר הראשון ולא עקרו אותן מסתמא מיכן ואילך כשמתגדלין עוקרים אותן, על זה הדרך שמעתי, וק"ל דמשמע שימוע שקלים וכלאים ביניהן, דמשמע דלא נהיגי בראשון אלא בשיני, וכן כל ההילוך אינו נוטה כן, כשהוא אומר הואיל שהשמיעו על הכלאים אין צריך יותר באדר הראשון השיני ומסתמא מיכן ואילך עוקרים אותו, והלא שלוחי בד יוצאים עליהן, והיה לו להזכיר שיוצאין עליהן בשיני, ונ"ל דה"פ ההילוך, תמן תנינן אין בין כו', שאם שנה מעוברת אין בין אדר הראשון לשיני אלא קריאת מגילה ומתנות לאבינונים, אבל בהספד שניהן אסורים, וגם היה משמע שימוע שקלים וכלאים בשניהם נוהג מדקתני במתני' קריאה ומתנות, ר' סימון אומר אף שמיעת שקלים וכלאים יש ביניהן, כלומר שאין נוהג שימוע שקלים וכלאים אלא בשיני כקריאה ומתנות, ר' חלבו ורב הונא בש"ר חייא רבה הכל יוצאים בי"ד, ע"כ דר' חלבו מילתא באפי נפשה היא, ונראה שכולם היו יושבים ביחד ואומרים דבר' בשם אומרם, ר' סימון בש"ר יהושע בן לוי ור' חייא בש"ר חייא רבה, והאי דידיה קאמר והאי דידיה קאמר, וה"פ הכל יוצאי בי"ד אפי' כרכין המוקפין חומה מימות יהושע ב"נ שהיו קורין בט"ו כדאית' במגילה במתני', קורין אותה בי"ד ויוצאין ידי חובתן, וכן מוכיח לקמן דלענין קריאה מיירי, א"ר סימון יאות. עונה ר' סימון שאין משמיעין על השקלים ויוצאין אלא אדר השיני. יאות, בטוב אמר. כלום אמרו משמיעין על השקלים אלא כדי שיביאו ישראל שקליהן בזמנם אם אמרת באדר הראשון, להשמיע ולא יותר. עד כדו אית בשתא שיתין יומין, עדיין יש בשנה ס' יום והואיל שיש זמן רב יהיו מתעצלין ושוכחין, על כן אין משמיעין אלא בשיני, וא"ת ישמיעו בראשון ובשיני, הואיל דלא איפשר שלא ישמיעו בשיני אין צורך להטריח שלוחי בד בראשון. כלום אמרו יוצאין על הכלאים אלא כדי שיהו הצמחים ניכרין אין תימר באדר הראשון עד כדו אינון דקקין, כלומר למה אמרו שיהו יוצאין על הכלאים [130] אלא לעקור

א"ה. א. ע"ש רבינו לעיל ד"ה ועל הכלאים. א. אולי חסר: בפרוס. ד' נ' שר' שנמצאים שם כבר הרבה וכו'; ואם תפרש, מוצאין שר'ל, שמוציאין, או כוונתו כפי' ק"ע, עיי"ש. ה' לפי פירוש כל המפרשים, שפרוס עצרת ופרוס החג, ר"ל ט"ו יום קודם, אין בני הגולה מצויים או שם, אבל רבינו שפי' לקמן ריש פ"ג שפרוס עצרת והחג אינה ט"ו יום קודם אלא סמוך לרגל עיי"ש, ניתא. ועוד יותר נכון פירושו של רבינו לפי מה שהוכיח יד"ג הגאון ר' שאול ליברמן יצ"ו (בס' היובל לכבוד פרופ. א. מרכס נ"י עמוד רצח), שפרוס ר"ל ערב החג ממש עיי"ש. א' ראה פסיקתא דרב כהנא הוצ' בובר דף קלא ובהערה שם. א' ערך פסיפון. ח' שמות לה, כב.

כשהיו צומחין וניכרין בין החבואה, ובאדר הראשון עדיין הן דקין ואין ניכרין, אי נמי לא יצאו כלום עדיין, על כן אין יוצאין אלא בשיני, וגר' בפ' משקין עד כמה צריך למעט, א"ר שמואל בר רב יצחק כאותה ששינו כל סאה שיש בו רובע זרע ממין אחר ימעט. מעתה בני בבל יוצאין על הכלאים מראשו של חורף, כלומר הואיל ותולה הטעם שבשביל כך היו שלוחי בד מקדימין לצאת ולהשמיע כדי שתתרתם תרומה בזמנה בני בבל שאין מצויין השירות לבא תמיד משם משמיעין על השקלים מראשו של חורף, לכשתודמן השירה ילך עמה. התיב ר' עולא קדם מני, השיב ר' עולא לפני ר' מני על זה שמצריך לבני בבל להשמיע מראשו של חורף. והתנינן בני פרקים וכ' אף לא נאמ', כלומר מתני' דג' פרקים לא אתיא לאשמועינן אלא דאית בשקלים קרובים ורחוקים, הלא הקרובים שהביאו לפני הפסח תורמין בפרוס הפסח ואילו שהביאו לפני עצרת שהיו רחוקים ולא הגיעו לפני הפסח תורמין תרומתן בפרוס עצרת וכן בפרוס החג, אלמא לא היו משמיעין לכולם אלא באחד באדר בלבד, ומי שמגיע גייע ומי שמאחר יאחר. א"ל כולה היתה באה, עד"ה ר"ח ניסן. ולא אמרו בשלשה, שמקצת הלישכה היו תורמין בכל פרוס הרגל, כדי לעשות פומבי לדבר, פומבי כת' כמו סתום פומבי גלוי, כי היא דבכתרא" עשו עמי פומבי, כלומר לגלות הדבר שהכהנים עסוקים בצרכי ציבור ולא יאמרו בחנם שולחים שקליהם, וכן מפ' בפ' אחרון דבכורות אין פרוס פחות מט"ו ימים, פרוסא" גילוי, משום דדרש בהילכות הפסח דהיינו ב' שבתות פלגא דלי"ב שדורשין בהילכות הפסח. ר' שמעון בן פזי הנקר' לניבעת לא טובה, כלומר הנקר' מי שמקריב עצמו למה שמתבקש לא טובה, דומיא

א' מלה זו ט"ס היא וצריך למחקה. ב' צ"ל: הונא. ג' מועד קטן ו, א. ד יוצאין על הכלאים ט"ס היא וצ"ל: משמיעין על שקליהם. ה' המלה, עד' מראה, שרבינו מפרש כרא"פ וכפנ"מ ולא כק"ע. ו' יעתי להבין כוונת רבינו במ"ש, שמקצת, ולא עלתה בידי וד"ק ואכמ"ל. א' כ"ה בכת"י, ואולי צ"ל: פרוס. ח' בבא בתרא קמה, ב. ט' ע' תקלין חדתין. נח, א. יא' שמת' פסיק לפני מלה זו ולאחרי מלת, גילוי' שהרי מלים אלו מדברי רבינו הם, שמבליעין בדברי הגמ' דבכורות; וכוונת רבינו אינה ברורה לי, ואולי ר"ל שאחרי שדרשו כבר ב שבתות בהל' פסח נתגלו ונתפרסמו ההלכות, וצ"ב ואכמ"ל. י' צ"ב שהרי ב שבתות הם לא פלגא דל' הם. עיי"ש בגמ' שמי שס"ל פרוס פלגא לא ס"ל ב שבתות. ע' בס' זכרון אלעזר למסכתין לקמן פרק ג' שהקשה כן על רש"י מנחות סח, ב. י' רבינו ממשך את המלים, לא טובה: לא רעה' ללמעלה, והנה גם בילקוט שמעוני ח"א רמו שסח אי' ג"כ, לא טובה: לא רעה: והנה ברור לי שנוסח הגמ' שבכת"י זה אינו נוסחו של רבינו (פעמים רבות תמצא שינויים בין נוסח הגמ' שבכת"י למה שכ' רבינו בפירושו), אלא הסופר שהעתיק את פי' רבינו הוסיף נוסח הגמ' שהיה לפניו ואת קוי הפסיק העמיד לפי הפירוש, ולכן תמצא פסיק אחרי, טובה: רעה', וכל זה רק לפי פי' רבינו, אבל ברור שהפירוש הנכון הוא (כעין שפירשו המפרשים):

כל נדיב לב לא רעה, ויתפרקו כל העם לא טובה, אשר ישר משה לא רעה, ותקרבו אלי כולכם

לא טובה, ויוצא משה את העם לקראת האזנים לא רעה, ותשא כל העדה ויתנו קולם, א"ר חייא בר אבא לא כן השכימו והשחיתו וכל השחתה שהיו עושין בהשחתה היו עושי אותה, א"ר ביבא בר אחא אין אתה יכול לעמוד על אופי של אומה זו ניתבעין לעגל ונותני ניתבעין למשכן ונותני תני ר' יוסי בר' חנינא אהדא מתניתאי ועשית כפרת זהב טהור יבא זהב של כפרת ויכפר על זהבו של עגל ר' חני בש"ר שמואל בר נחמני שלש תרומות נאמרו בפרשה זו תרומת אדנים ותרומת שקלים ותרומת משכן דבר אל בני ישראל ויקחו לי תרומה זו תרומה אדנים, תקחו את תרומתם זו תרומה שקלי, וזאת התרומה אשר תקחו מאתם זו תרומה המשכן תרומת המשכן למשכן מה שירצו יעשו ותרומה שקלי קרבן מה שירצו יעשו כדי שתהא יד כולן שוה תרומת האדנים לאדנים העשיר לא ירבה א"ר אבין אף בפרש"י נאמ'טו שלש תרומותיו בט"ו בו קורין"י א"ר חלבו ורב הונאי בש"ר חייא רבה הכל יוצא"יט בזמן קרייתא א"ל

\* מ י ב ל י בכל המאמר, לא אלא, לרעה; לטובה, רק ביל"ש שם הני' כבכת"י זה. ב צ"ל: א"ו. ג יל"ש שם נוסף: לא טובה. ד ב: לכך; מ י: אכף, והוא לשון הפסוק צפניה ג, ח; יל"ש שם: לא בזה. ה בכ"ה: בהשכמה. ו מ י: הודא מתני'; ב: מן הודא מתניתאי; יל"ש שם ל' מלים אלו. ז מ נוסף: א"ו; יל"ש ריש פ' תרומה): אמר. ח ב: תרומות בפרשה נאמר, ולי' זו. ט יל"ש שם: שקלים, ולי' שם: תקחו - שקלים; י נוסף: מאת כל איש אשר ידבנו לבו. י יל"ש ל': תרומת המשכן. י"א מ: מי שירצה יעשה (וכ' בר"ם שנוסחא משובשת היא עיי"ש); יל"ש נוסף: כדי שיהא יד כולם שוה. י"ב יל"ש ל': ותרומת שקלים - שוה. י"ג מ: תרומת אדנים לאדנים מי שירצה יעשה תרומת שקלים לקרבנות אף מי שלא ירצה יעשה כדי שתהא יד כלם שוה העשר. י"ד מ ב יל"ש זו. י: הזאת. טו יל"ש ל': נאמר; מ י נוסף: בה. טז יל"ש נוסף: מחצית השקל תרומה ל' יתן תרומת יי לתת את תרומת יי. י"ז י נוסף: לא כן; ב מ: לא כרין. י"ח י ב מ נוסף: ורב. י"ט יוצאין ב: מורים. בכ"ה נוסף: ב"ד. כ בזמן ב י: שהוא זמן. כא י ל' א"ל. כב מ: ללמדך אלא; ב י נוסף: שכל. כג מ: הנהגות בו, ולי' באדר השני. כד י ב נוסף: הנהגות באדר הראשון.

לא בא אלא ללמדך מצוות נהגותי באדר השניכר

פירוש תלמיד ר' שמואל בר' שניאור

פירוש ר' משולם

כל נדיב לב, והבשת ויתפרקו כל העם. על אופי של אומה זו, עיקר דעתן. כפרת, דריש לשון כפרה. ה"ג תרומת המשכן למשכן מה שירצו יעשו תרומת שקלים לקרבנות מי שלא יעשו כדי שיהיה יד כולם שוה, כלומר ממשכנין אותם שלא ברצונם כדי שיהא להם חלק בקרבנות, ואע"ג דכת' בקרא' אשר ידבנו לבו, בירושלמי דתרומות' דרשינן ליה למעוטי חרש שוטה וקטן שאינן נדיבי לב. אף בפרשה זו, כתיב חשא. לא כדן א"ר חלבו הכל יוצאין בזמן קרייתא, כלומר היכי שבק תנא דמתני' ולא תנא ב"ד בו דאפי' כרכין יוצאים בו ותנא בט"ו דאינו זמן קריאה אלא לכרכים. לא בא אלא ללמדך מצוות הנהגות בו, אידי דתני שאר מצוות שמתחילין בט"ו בו

דכל הדחוק את השעה השעה דוחקת, כמו שאומ' ותקרבו אלי כלכם, שהקב"ה בקש להביאם לארץ והם לא המתינו אלא דחקו השעה ונדחת מהם, ע"א לנבעת, למריבה. כל נדיבי לא רעה, ג"ל הכל על מה שפירשתי, כל נדיב לב שעושה בנדבת לבו לא ימצא רעה, ולא יתחרט עליה. ויתפרקו, ד שדחקו עצמן לשטות לא מצאו טובה ונתחרטו עליה. אז ישר"י לא רעה, שנדב לבם והאמינו בהכ"ה והלכו אחריו לא מצאו רעה ולא נתחרטו, אלא אמרו שירה על הכא להן ביציאת מצרים ובבית הים. ותקרבו אלי כו' לא טובה, כדפריש' לעיל. ויוצא משה לא רעה, שנדב לבם לומר נעשה ונשמע' ונתבקשו לקבל התורה, והכא נקט ליה משום כל נדיב לב. ותשא כל העדה א"ר חייא בר אבא לא כן השכימו השחיתו, לא כן עשו בכאן כמו שהיו עושין במקום אחר הכל בהשכמה וישכימו ממחרת' ויעלו אל ראש ההר, ויכום ויכתום, וישכימו ממחרת ויעלו עולות, אבל בכאן מבלילה, וישאו"ב כל העדה ויתנו את קולם ויבכו העם כלילה, כלומר גדול עונשן כאן מאחר. אי אתה יכול לעמוד על אופי, על ענין, ובמדרש' הרבה כך, כך אמר לי מורי שיהיה תני ר' יוסי בר' חנינא אהדא מתניתא, ר' יוסי היה שונה על זאת הפרשה ברייתא אחת. וועשית כפרת יבא וכו', ויקחו ליטו זו תרומת אדנים, משמע לי המיוחדת לכד לאדנים, וזאת התרומה אשר תקחו מאתם, תרומה משמע הרבה מינים כסף זהב ונחשת. תרומת המשכן למשכן, לעשות מה שירצו, זה לקדשים זה למנוחה זה למזבח. לקרבן מה שירצו יעשו, זה לעולה זה למוסף. כדי שתהא ידן שוה, בקדשים ובמנוחה ובמזבח ידו שוה בכל קרבנות העשיר לא ירבה, א"ר אבין אף בפרשה זו נאמר ג' תרומות, בפרש' כי תשא, כנגד תרומות של מעלה. בחמשה עשר קורין בו, כלומר מהו אומר בט"ו בו קורין והלא גם ב"ד קורין כרכים שאין מוקפין תומה מימות יהושע ב"ג. א"ר חלבו ורב הונא בש"ר חייא רבה הכל יוצאין בזמן קריאתה, ב"ד, ועדיין חוזרים וקורים אותה בט"ו ועיקר קמ"ל שחוזרין וקורין אותה בט"ו. א"ל, לרב"י חסר בספר מי א"ל. אלא ללמדך מצוות נהגות בשני, כך גירס' מורי, והוא הטעם שאמרנו למעלה בשביל כן לא אמר במתני' קורין ב"ד שמצות בקריאה נהגות גם בשני והיינו בט"ו, כ"ה ולי"ג מצוות נהגות באדר השני.

א שם לב, ג. ב ג'ל שרבינו היתה לו הני' כמו שהיא בכ"מ: אף מי שלא ירצה יעשה כדי' וכו', ודלג הסופר מלת, אף ומלת, ירצה. ג רבינו מפרש, יעשו, מלשון עשוי, שמכריחים אותו, והוא פ' חדש ונעים, (ע' ב"ב ט, א) ע' ד"ס אות כ', ודבריו אינם ברורים ואכמ"ל. ד כדתנן לקמן משנה ג. ה שמות כה, ב. ו' בראש המסכתא. ז כני' כ"מ.

היכן נקרא ולא נתבייש לטובה כל נדיב לב לרעה וכו'. וכן בדברים רבה (הוצ' ר' שאל ליברמן שליט"א, עמוד 6): וכי שתיס רעות עשו בלבד, הן נקרא ולא נבהת וכו'. ועל פי זה פייט גם רב סעדיה בסליחות (סידור רב סעדיה עמ' שמז): ובהי ספרא נקרי ולא נבהת והי עבדא נדכר ולא נתכסף. כן פירש הגאון ר"ש ליברמן יצ' בספר היובל לכבוד אלכסנדר מרכס ג' עמוד רצו. ואמר לי ידידי מהר"ר שרגא אברמסון ג' שלפי פ' רבינו קשה שבסופו אין לנו הקבלה בין, לא רעה ללא טובה, שהרי פתח: ויוצא משה את העם לקראת... לא רעה, ואילו ההקבלה לנשיאת קול לרעה לא הביא, ובאמת בילקוט שמעוני הגירסא: ותשא כל העדה ויתנו את קולם לא טובה. אלא שהנוסח שם בראש הפסקא: הן נקרי ולא נבעת, וכן חסר שם: לא טובה בראש המאמר. א ברכות סד, א. ב דברים א, כב. ג שמות לה, כב. ד שם לב, ג. ה שם טו, א. ו שם יט, יו. ז שם כד, ז. ח במדבר יד, א. ט צ"ל: בבוקר' כמש"כ במדבר יד, מ. י שם מה. י"א שמות לב, ו. י"ב צ"ל: ותשא, במדבר יד, א. י"ג עי' ויקרא רבה פרשה ל אות גובמ"כ שם; בראשית רבה פרשה יד אות טובפי' המיוחס לרש"י שם. י"ד אולי צ"ל: אחרת. י"ו שמות כה, יו. י"ז שם ב. י"ח שם ג. בכתיב' בטעות, התרומות. י"ח כוונת רבינו היא: שכין שלמשכן נשתמשו בהרבה מינים ולכן פירשו פסוק זה שנתפרשו בו, כסף וזהב ונחשת, לתרומת המשכן. י"ט ע' ק"ע ות"ח. כ אולי צ"ל: ובמזבח ובכל קרבנות. ידו שוה, העשיר לא ירבה. כ"א שמות כא, טו. כ"ב מדברי רבינו יוצא ברור שמלים, בט"ו בו קורין (כצ"ל גם בדברי רבינו) אינם הבאה מן המשנה אלא דברי הנמרא הם שאמרה כן בלשון בתמיהה. בנ"מ שבכת"י כתובות מלים אלה באותיות קטנות וגם כת' קיים לפנין ולאחריהן לסימן שהם מדברי המשנה כרגיל בכת"י זה בהבאת דברי המשנה. כ"ג לענ"ד בנמרא שלפני רבינו היה מאמרו של ר' חלבו עד, בט"ו, וממלת, ועיקר' מתחיל פירושו של רבינו, ודוק ואכמ"ל. כ"ד ברור שרבינו קרא מלים, לא בא, כמלה אחת, לאבא, ואבא היה שמו של רב כדאי' חולין מה, ב. כ"ה לפני בעל קרבן העדה היתה גירסא זו במגילה פ"א הא אלא שהוא י"ל פירשו על, אדר. ו"ל שפי' רבינו מתאים לגירסת כ"מ: אלא ללמדך מצוות הנהגות בו, בו ר"ל ביום שנוכר במשנהו הוא ט"ו. ע' ד"ס אות ג שכ' ו"ל: שמלת בו נכתב על הגרד במקום שהיו כתובין ב תיבות... ואולי היה הנוסח... באד שני עכ"ל, אבל לי נראה שאין שם מקום רק לשלש אותיות לבד. כו ר"ל ולא גרסינן.



כותבו ודין מתקנין את הדרכים ואילו כל צורכי הרבים דנין דיני ממונות ודיני נפשות דיני מכותה

פודין ערכין וחרמין והקדישות משקין מיי סוטה שורפין את הפרה רועצין עבד עברי מטהרין את המצורע מפרקי את המנעל מעל גבי האמוס ואין מחזירין אותו מציינין על הקברות לא כברי ציינו באדריא שטף של גשמים ושטפן ויוצאין אף על הכלאי לא כבר יצאו באדר תפתר שהייתה שנה אפילה ואין צמחין ניכרין מניין לציון ר' ברכיה ור' יעקב בריהי דבת יעק' בש"ר נחוניי דברת הורוניד ור' יוסי א' להושו ר' יעק' בר רב אחא בשם ר' נחוניי דברת הורון ור' עקי' ור' עזיהי בריה דרב נחוניי דברת הורן בש"ר ר' נחוניאי דברת הורן וטמאי יקראי שתהא טומאה קורא לך בפיה ואומרת לך פרוש ר' אילא בש"ר שמואל ברי' ר' יעקב ועברו העוברים בארץ וראה עצם אדם ובנה אצלו ציון מיכן שמציינין על העצמות אדם מיכן שמציינין על השדרה ועל הגולגולת ובנה אצלו ציון מיכן שמציינין על גבי אבן קבועה ואם תאמרי על

א ב י כותבין הו' ע' ד"ס ת; מ: כותבין תו'. ב י נוסף כן דברי המשנה עד הרבים. ב י מ נוסף: הן. ד י לי כל. ה מ נוסף: ונוזרים. ו מי ב י את. ו מ נוסף: ועורפין עגלה ערופה; ע' ד"ס ב. ח ט"ס וצ"ל: רועעין. ט מ: האמוס; ע' אהצו. י לא כבר ציינו ב: לא סגי ציינו. יא מ י נוסף: תיפתר שירד; ב לי. תיפתר רק שירד. יב מ: צמחיה. יג מ: ברה; י: בר בת. יד מ כל פעם: חורון; י כ"פ חורון; כ"פ חורון. יו מ לי. ור' יוסי... אלא כ"כ שם: ור' יעקב בר אחא בשם ר' נחוניי דברת הורון ור' חזקיה ור' עזיאל בריהו דר' נחוניי דברת הורון בשם ר' נחוניי דברת הורון וטמא... י במקום א' לה' אי. אמרי לה: ב נוסף: בשם. יז עקי' ב י: חזקיה. יח עזיהי י: עזיאל. יט ב נוסף: בריה. כ מ ב י נוסף: טמא. כ מ לי. יקרא. כא י: כרי שחאה כב מ: בר רב נחמן; י: בר נחמן. כג מ ב נוסף: עצם. כד י לי. אצלו ציון. כה ואם תאמר מ: אם את אמר; י: אם אומר את. כו כבושה מ: מטולטלת; י: תלושה. כז י לי. את האחרים.

גבי אבן כבושהי אף היא הולכת ומטמא את האחרים

פירוש ר' משולם

דנין דיני ממונות, מורי פירש לי שמכריזין ב"ד למי שיש לו כל אילו דברים יבואו לביד, ולי קשה וכי לא אפשר דלא מכריזין למתא היום ולמחר וכל יום שירצה, ונ"ל הא קמ"ל דאין ט"ו אצל אילו אם יבאו לפני ב"ד אין דוחין אותו עד מחר, ומכעיא אצלי אם היו דנין דיני נפשות בערב יום ט"ו דילמא למחר בית דין קטלי ליה ואמר מר"ב שלא היו טועמים אותו יום כלום. פודין ערכין, מי שאמר ערכי עלי או ערך פלוני עלי ונתן לפי שקצוב בפרשה, והיה פודין נדרים שאמר דמי פלוני עלי שאומדין אותו כמה שיהיה לדמיו ונתן, אלא אילו בכלל ערכין קרי להו. מפרקין את המנעל מעל גבי האמוס, שהוא לצורך היום, ואפילו צורך מחר, ואין נראה כמעשיו בחול. ואין מחזירין, ואע"פ שאמרנו איסור מלאכה לא קבילו עליה, מיהו הא בהא תליא דאי עביד ביה מלאכות שאינו צורך מצוה וצורך היום איתי למימר חול גמור הוא ולא יקיים אפילו אכילה ושתייה ואתי למנהג בהו תענית והיא אסורא דאורייתא. ואין מחזירין אותו, אין מחזירין מנעל על גבי האמוס כמו שפירשנו שאינו לצורך הוא. ומציינין על הקברות, פי' קובעים אבן במקום הטומאה ושופכין עליה סיד סימן לעצמות. ומקשה לא כבר ציינו מאחד באדר, ומתוך שירדו גשמים ושטפום, והיה יכול לתרץ לטומאה שהודעה לאחר שציינו, אלא גשמים שכיחי והא לא שכיחי. תפתר שהיתה שנה אפילה, ולא יצאו עליהן באחד באדר, וא"ת אמאי לא עיברוה מפני העומר, תריץ כגון שראו שבא העומר כוונתו, ומיהו לא היו כל כך ניכרין שצריך לעוקרן כההיא דאמר ר' זירך למעט וכו'. מיכן שמציינין על השדרה ועל הגולגולת, ובפ' משקין ברייתא שנויה היא מוציא"ה בה כל אילו, ולשם טעמיהו דאמוראי מניין לציון יותר מבכאן, והכי תניא לשם אין מציינין לא על זית מן המת לא עצם כשעורה ולא על דבר שאינו מטמא באהל וכו'. ובנה אצלו ציון מיכן שמציינין על אבן קבועה, והכי משמע אצלו בנה, שקובע אבן שלא תשטמ משם. ואם אתה אומר על גבי אבן כבושה, פי' שאינו קבועה ונכבשת ברגלי אדם ובהמה. אף היא הולכת וכו', בשביל שיאהילו עליה בני אדם וטהרות שלא במקומה, ונמצאת מצוינת ומטמא מתחתה כהנא וטומאה לא היתה שם.

א נ"ל דצ"ל: למית'. ב סנהדרין סו, א; דברי רבינו תמוהים מאד לענ"ד, הלא בפירוש אמרו במועד קטן יד, ב שאפילו בחולו של מועד דנין דיני נפשות אלא שהורגין אותו לעת ערב וקודם שהורגין מותר להם לאכול ולשתות עיי"ש, ומצוה ליישב, ועמ"ש המאירי במועד קטן שם. ויקרא כו. ד כדאי בריש מס' ערכין. ה מגילה ה, ב. ונ"ל ראייה לדברי רבינו מירושלמי מועד קטן פ"ב ה"ג ו"ל: כלום אסרו לעשות מלאכה בחולו של מועד אלא כדי שיהיו אוכלין ושוהין... כפי' רש"י בשם רבו, מועד קטן ו, א ד"ה מצא. המאירי שם ד"ה אין כ' ו"ל: מפני שהציון לא הין עושין אותו בדבר גבוה כגון אבן וכיוצא בו אלא שהיו ממחין סיד על הקרקע ע"ל, ועמ"ש רבינו בדה ובנה. ח כדאי בבא קמא ט, א. ט לא מצאתי גי' זו רק בפ' הרא"ש למשניות דמסכתין (ירושלם, הש"ס וכו' עליה הרא"ש שט"ס היא עיי"ש. צ"ל: שנודעה. י עיי"ש בפ' הרא"ש שתמה, שהרי באחד באדר יצאו רק להשמיע ובט"ו ובחול המועד יצאו לעקור. יב מועד קטן ו, א. י"ש ה' א, ב. יד ר"ל, ומביא. טו ר"ל ששם אמרו האמוראים יותר פסוקים, שמהם למדו שצריך לציון, מאשר בסוגיין כאן.

פירוש תלמיד ר' שמואל בר' שניאור

כותב תניין. דנין דיני ממונות, כולה בחולן של מועד קא מיירי, ואמתני ר"פ משקין קאי, והתם גמי איתה בגמי ירושלמי, דאי באדר מאי אתא לאשמועינן. רועצין עבד עברי, צורכי כל איש ואיש הצריך לו קתני דמותר. פורקין המנעל מעל גבי אימוס, אפי' אינו רפוי, דאילו רפוי אפי' מתירין, כדאית' בסוף פרק תולין. ולא כבר ציינו באדר, כדתנן הכא בשקלים, ולמה הוצרכו עוד לצאת בחולו של מועד. תפתר בשהייתה השנה אפילה ואין צמחיה ניכרין, בט"ו באדר אין צמחים ניכרין הילכך חזרין ויוצאין בחולן של מועד, בגמ' דילן פרק משקין פריך גמי להאי קושיא ומשגי כי הכא כאן בבכיר כאן באפילה, ודייק מאי שנא בחולו של מועד, יצאו לפני המועד שאין לך מאוחר שאין מתראה לפני המועד, ומשגי משום שכר פועלים דמזלי גבן, שאז העולם בטילים ממלאכתם, אמר רב זביד ש"מ מתרומת הלשכה יהבינן להו, לשלוחי ב"ד של כל עיר ועיר, דאי ס"ד מדידהו כל מאי דבעי ליתבי להו. דבית חורון, פסוק הוא בסוף יחזקאל, אל גבול בית חורון, כמו ר' נחוניא איש בקעת בית חורון, שם מקום. קוראה לך בפיה ואומרת פרוש, כלומר דכי חזי להאי ציון פריש, בפרק משקין דייק והאי להכא הוא דאתא מיבעי ליה צריך להודיע צערו לרבים וכו', ומשגי א"כ ליכתוב טמא יקרא, מאי טמא טמא, ש"מ תרתי. עצם שמציינין על העצמות, ומסיק קרא לפרושי על איזה עצם מציינין. אדם על השדרה ועל הגולגולת, דהיינו עיקרו של אדם ומטמאה באהל, והיה על רוב בנינו, ומיתרצא"ה ההיא דתניא בתוספתא אין מציינין על העצם שאין מטמא באהל, והכי מייחתינן הברייתא בתוספתא דידן, ובגמ' דילן בפ' משקין. ובנה, דריש כמו בנין קבוע. מכאן שמציינין על גבי אבן קבועה אם אתה אומר על גבי אבן כבושה אף היא הולכת ומטמאה אחרים, בירושלמי בפ' בתרא דמעשר שני י"ד גר' אם אתה אומר על אבן תלושה, והיא היא, כלומר אם האבן הולכת וכאה ומתגלגלת ברגלי אדם וברגלי בהמה פעמים שמסיעין אותה לאמצע הקבר [179] וסבורים ששם מתחיל הקבר ונמצא מאהיל על המת לכך צריך

א כל המפרשים פירשוהו גם על טו באדר רק המאירי ריש מס' שקלים ד"ה וצריך כ' גם כפי' רבינו, וע' מאירי למועד קטן ו, א, ד"ה באחד. ב מועד קטן פ"א ה"ב. ג ע' מאירי ריש מסכתין ד"ה ועושין, ופי' ר"ש. ד שבת קמא, ב ה מועד קטן ו, א. ו מו, טו. ז מועד קטן ג, ב. ח שם ה, א. ט יחזקאל לט, טו. י נ' שחטר; ורוב מנינו. יא ר"ל במה שפי', אדם על השדרה וכו' הוא פי' על איזה עצם מציינין, הא על עצם אחר לא, א"ש מה שחזק בתוספתא. כנ"ל. יב דמסכתין פ"א ה"א. יג מועד קטן ה, ב, ושם מפורש גם רוב מנין ורוב בנין. יד ה"א. ושוהין... כפי' רש"י בשם רבו, מועד קטן ו, א ד"ה מצא. המאירי שם ד"ה אין כ' ו"ל: מפני שהציון לא הין עושין אותו בדבר גבוה כגון אבן וכיוצא בו אלא שהיו ממחין סיד על הקרקע ע"ל, ועמ"ש רבינו בדה ובנה. ח כדאי בבא קמא ט, א. ט לא מצאתי גי' זו רק בפ' הרא"ש למשניות דמסכתין (ירושלם, הש"ס וכו' עליה הרא"ש שט"ס היא עיי"ש. צ"ל: שנודעה. י עיי"ש בפ' הרא"ש שתמה, שהרי באחד באדר יצאו רק להשמיע ובט"ו ובחול המועד יצאו לעקור. יב מועד קטן ו, א. י"ש ה' א, ב. יד ר"ל, ומביא. טו ר"ל ששם אמרו האמוראים יותר פסוקים, שמהם למדו שצריך לציון, מאשר בסוגיין כאן.

במקום אחר אצלו מקום טהרה מוכן לציון מצאד עליה טמא אם אומריה מתקמצין היו נותנין תחתיה, חרש ביניהן הרי אילו כי הריותי ביניהן טהור סביבותיה טמא תני אין מציינין על הבשר שמא נגע בליב הבשר ר' איסטי בר שונים בעא קמיה ר' מני לא נמצא מטמא טהרות למפרע אמ' להם מוטב שתקלקלו בו לשעה ואל יתקלקלו בו לעולם.

מת' א"ר יהודה בראשונה היו עוקרין ומשליכין לפניהם עד שרבו עוברי עבירה היו עוקרין ומשליכין על הדרכים והתקינו שיהו מפקירין כל השרה כולהי גמ' תניא א"ר יהוד' בראשנה היו עוקרין ומשליכין לפניהן והיו שמחין שתי שמחות אחת שהיוכא מנקשיןכב את שדותיהן ואחת שהיוכא מן הגזלכר התקינו שיהו משליכין על הדרכין ואעפ"כ היו שמחין שהיוכא מנקשיןכב את שדותיהן התקינו שיהו מפקירין שהפקרין ב"ד הפקר [132] כתי' כל אשר לא יבא לשלשת הימים בעצת השרים מניינכח שהוא פטור ממעשרות ר' נתן ברכט יצחק

פירוש ר' משולם

מתקמצין היו, כמו עשירים מקמצין, כלומר במקום שתמצא אבן אחת מצויינת אין מחזיקים טומאה מצידיה. אלא נותנין תחתיה, כלום נותנין טומאה למאהיל עליה, שנאמר תחתיה היא טומאה, דמי שציינן לא ציינה אלא כדי שיתרחק ממנה, וא"ת מצידיה, מי יודע מאיזה צדה. עליהן טהור וביניהם טמא, שהם מחמת היכר נעשו וזהו היכר שטומאה ביניהם, ומסתמא קבעי אבנים מצידיה הילך והילך אחר. היה חרש בתים וכו', במס' משקין שמעתי ב' לשונות, היה חורש ביניהן, שניכרת החרשה ביניהם מסתמא מי שחרש את השדה ידע שאין טומאה בין אילו האבנים ובשביל כן חרש ואין לנו להחזיק טומאה מעתה ביניהן אלא סביבותיהן, וכל שכן תחתיהן, ל"א היה חרש ביניהן טהור, דאמרינן חרשו שם ומסתמא המחריש הביא חרס לשם ואין להחזיק טומאה ביניהם אלא מצידיהן ותחתיהן, והכל פ"י אחר. כי הריית, כמו יד לדבר שאין טומאה ביניהן. תנא אין מציינין על הבשר שמא נתאכל הבשר, כלומר אין מציינין במקום שיש בשר בלא עצמות, דמי שמציינין מקום טומאה מחזיקין אותה בטומאתה לעולם, וגבי בשר אם יש אותה שעה, לאחר כן כלה והולך ואין כאן טומאה, וגבי שמודיעין לעולם כל זמן שאפשר שהבשר קיים, לאחר כן נטהר מקום טומאתו, ואפי' אם אירע שהאחיל אדם שם שלא ידע בעוד שאיפשר שהבשר קיים וטמא, מוטב שיטמאו פעם אחת משיטמאו פעמים רבות, שכך הוא מנהג הציון פעמים שהגשם שוטף ואינו ניכר ואין בדלילן משם, ולכשנודע הן טמאין וטהרות שהאחילו או שעסקו בהן, אבל מקום שיש בשר לא עשו כן משום טעם שאמרנו, ובמסכת משקין אמר על כזית בשר שאין מציינין שהרי אי אפשר שלא יתמעט מיד, אבל ביותר משמע דלא אמרי' שאין מציינין אלא ודאי מציינין, ומשמע שחלוק על זה, או י"ל לאו דווקא נקט כזית ה"ה אפי' הרבה, והאי דנקט כזית, שיעור טומאה נקט. ומניין שהוא פטור ממעשרות, אעפ"כ שבני אדם זכו בהן, גבי שהפקירו ב"ד ממון אבל לענין איסורא מגלן דמצו מפקרי, שהייתי אומר מישזכו בהן חשבינן כאילו קנאו וטבל גמור הוא.

חולין מו, א; והכונה שהקברים קמצו בקרקע וקברו את המת במקום צר שחזיק רק אבן אחת ולא יותר. ב"ט וצ"ל: כלומר. ג"ל, שאנו אומרים. ד"נ שצ"ל: אחת. ה מועד קטן ו, א, עיי' תוס' ד"ה א"ר פפא. אין הדבר ברור לי מדוע פ"י רבינו גם לפי הג' חרס, שחרשו שם וצ"ב, וע' רמב"ם הל' טומאת מת פ"ה היא שגריס נ"כ, חרס. ג' שצ"ל: אחד, ואולי ר"ל שלשני הפי' בחרשו שם מיירי וצ"ב. ה איני יודע יסוד לפירוש זה. מועד קטן ה, ב. ר"ל שחולק על סוגין שבמסכתן. א לא זכיתי להבין כלל: הלא בפירוש אמר רב פפא שם: הכא בכזית מצומצם עסקינן, וצ"ע.

פירוש תלמיד ר' שמואל בר' שניאור

אבן קבועה. אצלו, משמע אצל הקבר ולא עליו, דהיינו במקום טהרה, כפ' משקין אין מעמידין ציון במקום טומאה שלא להפסיד ארץ ישראל, פ"י רש"י דאדם הבא לתקן ולציינו הוי טמא ומפסיד טהרותיו אם יש עמו טהרות דהא מאהיל על המת הוא, ואית דמפרשי' דאדם שיעבור לשם ויש עמו טהרות לא יראה הציון עד שיהא עליו, ונמצא שיהאיל על הטומאה שתחת הציון, הילכך בסמוך לפני הטומאה עושין הציון. ציון מכאן לציון, כוליה קרא מפרש ואזיל, הכי איתא בירושלמי ריש פרק בתרא דמעשר שני, ת"ש מצא אבן אחת מצויינת אעפ"י שאין מקיימין כן המאהיל עליה טמא, שאני אומר מת קטן היה נתון תחתיה, היו שנים המאהיל עליהן טהור וביניהם טמא, היה חרש ביניהם הרי הן כחידות, ביניהן טהור סביבותיהן טמא, נראה דהיינו טעמא כשמוצא אבן אחת מצויינת בסיד מסתבר שמת קטן מונח תחתיה ממש ומאהיל עליה טמא, היו שנים, כך היו נוהגין לאדם גדול נותנין אבן אחת מראשותיו במקום טהרה וכן למרגלותיו, וממחה ושופך סיד ואבנים ביניהם הילכך מאהיל על האבנים טהור וביניהן טמא, אם היה חרש ביניהם, כפ' משקין מסיק בשפך על ראשה ומפורר לכאן ולכאן, אי איכא חרש מחמת חורש הוא טהור דתלינן ביחידות ומתים קטנים תחת שתיהן וסביבותיהן טמא וביניהן טהור דסיד שביניהם תלינן מחרישה הוליכתו לשם, אבל אין שם חרש ביניהן טמא דמחמת מת גדול ציינו שם. אין מציינין על הבשר, שמא נתעכל הבשר, כפ' משקין ורמיבוי ואילו שמטמאין באהל כזית מן המת, אמר רב פפא הכא בכזית מצומצם עסקינן, סוף סוף מיהסר חסר, בניחותא, מוטב שישרפו עליו תרומה לפי שעה ולא ישרפו עליו תרומה לעולם, כולה חדא היא, ובניחותא אית לן למיגרסיה, וה"פ דמאחר שהוא מצומצם וסופו להיות חסר אין מציינין עליו דמוטב שישרפו כ"ו. ולא נמצא מטמא טהרות למפרע, פ"י טהרות של עכשיו. ואל יתקלקלו בו לעולם, שאם יציינוהו לעולם יחזיקו אותן במקום טמא. בראשונה היו עוקרין, שלוחי ב"ד. לפניהם, בשדה, כפ' משקין לפני בהמתו, הא פשיטא ליה דאדם המפקיר שדהו פטור כדאי' סוף פרק אין בין המודר"י ובא הלוי' וגו'. כשרבו עוברי עבירה, כדמפ' בגמ', היו בעלי בתים שמיחים שתי שמחות, אחת שמנכשין שדותיהן ואחת שמשליכין לפני בהמתן. עוברי עבירה, כלאים דאורייתא, וכפ' כירה" ארחיצה בחמין שהוחמו בערב שבת דאיכא איסורא דרבנן ש"מ האי מאן דעבר אדרבנן שרי למיקרייה עבריינא. על הדרכים, ועדיין היו שמיחין שהיו מנכשין שדותיהן. שיהיו מפקירין, השלוחין. מניין שהוא פטור מן המעשרות, כלומר מניין דכח ב"ד אלים להפקיע המעשר מן ההפקר, דאוכל טבל

מועד קטן ה, ב. ב' בגמ' שלנו נוסף כאן: שלא להפסיד את הטהרות ואין מרחיקין ציון ממקום טומאה, אבל רבינו גריס כג' רש"י שכ' תוס' שם ו, א, ד"ה דאמר, ואין כאן דלוג ע"י הדומות. ג' ברש"י שלפנינו ל"י פ"י זה, ע' בהערה הבאה. ד' פ"י זה הוא ברש"י שלפנינו שם ה, ב' ד"ה אין מעמידין, והריטב"א כ' פ"י זה בפירוש השני שברש"י, אבל ברש"י שלפנינו ל"י רק פ"י זה, ואולי היה גם לפני הריטב"א הפי' שכ' רבינו בשם רש"י. ה' ג' שבמסכתין כאן היה ד"ו לפני רבי' בנוסח אחרת מאשר במס' מעשר שני, ולכן מביאו משם. ו' כן פ"י גם תוס' הרא"ש והמאירי מ"ק ו, א. מועד קטן ו, א. ה' ע"י רש"י ושאר מפרשים שם. מועד קטן ה, ב. כ' כיון שרבינו לא גריס דסוף' כמו שהיא בגמ' שלפנינו, כתב כן לפירוש. א"ר' עם סוף' וכו'. ב' מועד קטן ו, ב. ג' אבל מטעם שנתנו לפני בהמתו אינו פטור, כיון שראויין למאכל אדם, ע' רמב"ם הל' תרומות פ"ב, ואינו ברור לי למה כ' רבינו ד"ו על משנתנו. ד' בירושלמי נדרים פ"ד ה"י. ט' דברים יד, כט. ט"ו כן הוא בבבלי מועד קטן ו, ב, וכמ"כ רבינו לעיל. י" שבת לט, א. י"ב בס' זכרון אלעזר למסכתין ציון לטור חו"מ סי' רע"ג ועיי' בב"ה, ואכמ"ל.



בר אחא משמע ליה מן הדא אין מעברין את השנה לא בשביעי ולא במוצאי שביעי ואם עיברה הרי הוא מעוברת חודש אחד שהוא מוסיף להי פטור ממעשרות הוא ניהא בשביעי במוצאי שביעי א"ר אבין שלא לרבות איסור חודשו ר' זעירא בש"ר אבהו אהא דאת אמרש עד שלא התיר ר' להביא ירק מחוצה לארץ אבל מי שהתיר להביא ירק מחוצה לארץ הוא שביעי היאיב שאר שני שבוע תני אין מעברין את השנה לאי בשביעי ולא במוצאי שביעי ואם עיברה הרי זו מעוברת אמ"ט מני היא דאתא בראשונה שהיו שנים כתיקנן עכשיו שאיני כתיקנן היא שביעית היא שאר שני שבוע תנייה שליט ר"ג עיברה שלכ מוצאי שביעית מיד א"ר אבין אם כן הא דא לא את שמיע כלום

א. הדא מ: הדין, ונוסף, דתני. ב. הוא ב י מ: זר. ג. לה. ב י מ ש. לא: מ נוסף: יהא. ד ש מ ל י. הוא. ה. ניהא. ש: אלא עד כדון: י: עד כדון. י ב י נוסף: מא. ז. חודש מ ש י: חדש. ח. אהא מ: הא (ונל שבכת"י צ"ל א. הא, ור"ל: אמר הא) י ב: הדא. ט. דאת אמר: ב: דתמר: ש: חד איתמר. י ב י מ ש נוסף: לארץ. י א מ י נוסף: רבי. י ב י נוסף: של. י ג י ש ל י. לא. י ד ש י נוסף: אלא בשאר שני שבוע. י ט. אמר - דאתא, ש: חד איתמר: ב י מ. אמר ר' מני הדא דאת אמר (רק ב במקום הדא אי' הא), ונל שבכת"י צ"ל דאת א"ר (ר"ל אמר), והכותב טעה וחבר את הא אל דאת. י ט ב נוסף: שלא. י ז. עכשיו שאיני" ב: עכשיו שהיו השנים: י: אבל עכשיו שאין השנים: מ: אבל בזמן הזה שאין השנים. י ח מ: דתני. י ט מ י ב ש נוסף: בית. י א מ י ב ל י. של. י א. כלום מ: אי מהרא לא את שמע לה כלום: ב: א"כ הוא לא... כלום: י ש: אין מן הדא לית שמע מינה כלום.

פירוש חלמיד ר' שמואל בר' שניאור

חייב מיתה מן התורה. חדש אחד שהוא מוסיף לא פטור הוא מן המעשרות, בתמיה, אלמא הפקירן הפקר, תימה דהכין לא מייתי הגי דפ' האשה רבה דב"ד מתנין לעקור דבר מן התורה. ג. ניהא בשביעית, אין מעברין שהשדות בורין ואין חורשין אותן ורע להם. שלא להרבות באיסור חדש, שלא להאריך זמן האיסור, ותניא בתוספתא ב"טו בו שלוחי ב"ד יוצאין ומעקירין הכלאים שהפקר ב"ד הפקר ופטור מן המעשרות, מצא כלאים בכרם מותר משום גזל ופטור מן המעשרות, בשדה אסור משום גזל וחייב במעשרות, ויש לתמוה הא אסור בהנאה מן התורה ובשריפה הוא כדתנן בפ' בתרא דתמורה, ובפ' האיש מקדש' יליף לה פן תוקדש, פן תוקד אש, והכא תניא מותר משום גזל. אבל כשהתיר ר' להביא ירק מחוצה לארץ לא כדין, מעברין אפי' בשביעית, ירק רבוא נקט אפי' ירק שדרכו לעקור עם השרצים וכל שכן תבואה הנקצרת ופירות הנתלשים, והיינו רבוא דאין חוששין לגושיהן, כדאיתא פ"ק דסנהדרין ובפ' הגודר מן המבושלי' חוששין לגושיהן איכא ביניהן, ובזה תירץ ר' ב"א א"ה הוא דפ' זה בורר, ד' דר' חייא בר זרנבקי ור' שמעון בר יהוצדק הוו קאזלי לעבר שנה בעסיא וכו' א"ר כהן חריש כהן זמיר אלמא שעיברו בשביעית, והשתא ניהא דיש לומר דאתר שהתיר ר' להביא ירק הוה, יש לדקדק דפ"ק דסנהדרין וכן בתוספתא דשביעית פ"ד אמרי' ורבתינו התירו להביא ירק מחוצה לארץ וכן בירושלמי דמעשר שני פ"ה, משמע דרבתינו היינו ר', ויש להקשות דבירושלמי בפ' המפלת ט"ו ובפ"ק דשבת בשלשה מקומות נקרא ר' יהודה נשיאה רבתינו, וקשה דהא איכא נמי הא. כ"ב בראשונה כשהיו השנים כתיקנן, שהיו מקדשין על פי הראייה, כ"ב ועכשיו אנו סומכין ומעברין גר"ח דהיינו מוצאי שביעית דעל פי חשבון אנו מקדשין מעברין אפי' בשביעית. של בית ר"ג עיברו מוצאי שביעית, פ"ק דסנהדרין מוקי לה בפלוגתא דהני תנאי דשל בית ר"ג סברי לה כרבתינו, ושם פ"ר ב"א דווקא במוצאי שביעית ולא בשביעית מפני עבודת האדמה. אי מן הדא לית את שמע כלום, כלומר מברייתא של בית ר"ג אין אתה שומע

א. כדאי' סנהדרין פג, א. ב. יבמות צ, א, ב. ג. ולהפקיר שדהו הוא משום מיגדר מילתא וכח ב"ד יפה אפי' בקום ועשה. ד דמסכתין פ"א ה"א. ה. לג. ב. ו קידושין נו, ב. ז. דברים כב, ט. ח. נ"ל שכונת רבינו דפשיטא שאין בו משום גזל, ויותר נראה שכונתו להקשות על הסיפא, ופטור מן המעשרות, על דבר שהיא בשריפה צריכא למימר שפטור מן המעשרות, בתמיהה. ט. ג. לא כדין' היה לפני רבינו בגמ'. י. ג' שצ"ל: השרשים. יא. יב, א. יב. נדרים נו, ב. יג. איני יודע למי נתכוון. יד. סנהדרין כו, א. עיי' ש"ס ד"ה לעבר. טו. יב, א. טז. ה"י. יז. חסר: וכאן, או, ובסוגיין. יח. בירושלמי שלפנינו לא מצאתיה שם אלא בפאה פ"ה ה"א ובמס' שביעית פ"ו ה"ג. גם להלן ד"ה הגדיש תמצא דבר כזה. יט. נדה פ"ג, ה"ד. כ. ה"ד, ומפרטם שם: בניטין ובשמן ובסנדל. כא. ע' תוס' עבודה זרה לו, א, שהקשו על הירושלמי, למה לא מנו הא דאי' חולין ו, ב, התיר רבי בית שאן, עיי' מה שתי. כב. כן פ' רש"י בריש מס' מגילה, עיי'ש. כג. יב, א.

פירוש ר' משולם

משמע לה מן הדא, כמו גשמעי' מהדא. לא בשביעית, שנמשך איסור שביעית ואין יכולין לחרוש ולזרוע. ולא במוצאי שביעית, שנמשך עליהן החדש. חדש אחד שהוא מוסיף לא פטור מן המעשרות, בתמיה, שהרי שביעית פטורין מן המעשרות מדכת"י ויתרם תאכל חזית השדה, מה היה אוכלת בלא מעשר אף אתה כן, וכשמוסיפין חודש חודשי על השביעית מפקיעין אפי' מיד מעשר אלמא הפקר ב"ד הפקר ואפי' באיסור להפקיעו לגמרי. ניהא בשביעית, בשביל כן אין מעברין [132] מפני שאין יכולין לזרוע ופעמים שאין מוציאין מן ההפקר שהרי כבר בערו הכל משעה שכלה לחיה מן השדה. במוצאי שביעית, אמאי אין מעברין. א"ר אבין שלא לרבות באיסור חדש, ה"ג, כלומר פירות של שביעית משיצא שביעית נאסרו עליהן ואם אתה מעבר את השנה שאחר שביעית אתה מושך עליהן איסור חדש אין' נותר עד שעת העומר ואפי' אם לא בא העומר בזמנו לא היו חוששים לעבר, והאיר המורה מתיר' כדא במנחות' פ"ק ובפ' ר' ישמעאל, ר' יוחנן ורשב"ל דאמרי תרויהו האיר מורה מתיר ואפי' בזמן בית המקדש. ר' זעירא בשם ר' אבהו אמר הא דאת אמר, זה שאתה אומר שלא היו מעברין לא בשביעית ולא במוצאי שביעית. עד שלא התיר ר' להביא ירק מחוצה לארץ, שלא היו יכולין להביא ירק בשל"ט מיד לאחר שביעית היו צריכים לזרוע ולחרוש, ואם היה חדש מעובר היה קשה עליהם להאריך באיסור חרישה, ונראה שכל מה שהיו עושין משום ירק, שרוב מאכל היה תלוי בירק. אבל משהתיר ר' להביא ירק מחוצה לארץ הוא שביעית הוא שאר שבוע, כלומר כן מעברי' בשביעית כמו בשאר שבוע, שהרי איפשר להן בירק שבחוצה לארץ, אבל על מוצאי שביעית אין שייך לומר אלא משום איסור חדש התבואה דהכי במנחות' פ"ר ישמעאל החיטה והשעורה והכוסמת ושבלת שיעל ושיפון אסורין בחדש לפני העומר, ולפי זה אפי' אם היו מעברין בשביעית, במוצאי שביעית לא היו מעברין. יב. ואין לומר שמביאים תבואה מחוצה לארץ לארץ דהא איסור חדש אפי' בשל חוצה לארץ נוהג, ותחילת איסור הירק של חוצה לארץ משום גוש' של ארץ העמים שמטמא, וחיישינן שמא בעיקרי הירק כשיעור ושמא יצטרף ביחד ומטמא, וכשהתיר ר' ירק לא שיטור לעפר ארץ העמים, אלא שאין דרכן של בני אדם להביא ירק עם העפר, ואפי' אם מביאין אין לחוש שמא יצטרף ויהא בו שיעור, ושיעור גוש כדתניא בטהרות' ומייתי לה בהלוקח שלישי' גוש בית הפרס ומארץ העמים שיעורו כפיקה גדולה של סקאין שהוא כחותם המרצופין וכו'. בראשונה שהיו שנים כתיקנן, פי' שלא היה כהן רעבון מצוי. עכשיו שנים אינן, שמצוי כהן רעבון, בשביל חדש שימחר בהתר' לאו מידי קא הוי, וכך יוקר בסוף כמו בתחילתו, ודאי מעברין לשביעית ולמוצאי שביעית כשאר שני שבוע, ל"א שהיו שנים כתיקנן, שהיינו מוחזקין בארץ שהיתה תחת ידינו לא היה לנו לעבר שהרי אסורין בעבודת שביעית, עכשיו שאינן כתיקנן, שהקרקע תחת יד גוים והן זורעין אותה ומצוי תמיד ודאי מעברין, ושניהן מפורשים, ל"א שהשנ' כתיקנן מעברין כדאמ' בבא בתרא' מעשה ששלח יין חדש לארוסתו בעצרת, מה שאין מצוי עכשיו. עיברה למוצאי שביעית מיד, מיד כשיצאת השביעית עיברה למוצאי שביעית היינו בתשרי. כג. א"ר אבין אם כן הדא, אם זאת עיקר שמיד עיברה. לא את שמיע כלום

א. שמות כג, יא. ב. כן דרשו במכילתא שם. ג. ג' שצ"ל, חדש, או שמלה זו מיותרת היא. ד. צ"ל: מוצאין, ע' רש"י סנהדרין יב, א; ורמב"ם הל' קדוש החודש פ"ד ה"טו. ה. ג' שצ"ל, שאין. ו. אבל אין הלכה כן; ע' רמב"ם הל' מאכלות אסורות פ"ה ה"ב. ז. ה. א. ח. סח, ב. ט. ג' שר"ל שנתבשל וגדל כל צרכו. י. ג' שחסר: אמרו. יא. ע. א. יב. ע' קרבן העדה ופ"מ ולא כהרא"פ בפיאה פ"ה ה"א. יג. כדאי' קידושין לו, א. יד. כדאי' סנהדרין יב, א. טו. תוספתא כלים ב"מ רפ"ז. טז. בכורות כב, א. יז. ע' סנהדרין יא, ב, ורמב"ם הל' קדוש החודש פ"ד ה"טו וט"ז ס"ל שפני התקופה וכז' כן מעברין בשני רעבון ובשביעית, ועיי' השנת הרמ"ה ובפירוש שם ואכמ"ל. יח. ג' שהכונה בפירושים שרבינו ראה אותם. יט. ע' הגר"א שפי' ג"כ כן ע' ת"ח. כ. ברור שמלה זו ט"ס היא וצריכה להחמק. כא. קמו, א. כב. כ"פ גם הרא"פ, וצ"ל שהיתה שעת הדחק, ע' סנהדרין יב, א.

שמור את חרש האביב שמריהו כשיבא בחידושו הא דא אמרה דא'ב הגדיש שלא לוקט תחתיו כל הנוגעות בארץ הרי אילוני של עניים א"ר אמי בשם ריש לקיש שב"ש הוא שהוא פטור ממעשרות בדברי הכלה משום קנס דאיו כב"הו מעשרין ואוכלין.<sup>א</sup>

מת' בט"ו בו שולחנות הויט יושבין במדינה בכ"ה במקדש מישישבו במקדש התחילו למשכן את מי ממשכנין לויים וישראלים גרים ועבדים משוחררים אבלא נשים ועבדי קטנים כל קטן שהתחיל אביו לשקול על ידו שובי אינו פוסק אין ממשכנין את הכהני מפני דרכי שלום,

א בחידושו ב מ: בחדשו. ב הא - דא" מ: היא דאת אמר דא' ובגליון כ': מה'ג הוא אמרה דא': י: והידיא אמרה דא': ב: הא דאת אמר'. ג אילוי י: הן: ש: היא'. ד ש נוסף: דבית שמאי אמרין הבקר לענין הבקר אל ר' יוסי: י ש נוסף: א' ליה ר' יוסה שמענו: מ נוסף: אל ר' אסי שמענו: ב נוסף: דאי כבית הלל עניים מעשרין ואוכלין א"ר יוסי שמענו. ה ש מ נוסף: היא'. ו דאי' ש י: וכבית. ז ש י נוסף: עניים. ח ב מ ל' דאי - ואוכלין. ט י ל' הוי'. י"ל ש שפו נוסף בר: מ: בו יושבין: י: בו ישוב: ב רק ישוב. י"א חסר: לא. יב י: לא נשים ולא עבדים ולא קטנים. י"ג ל' שוב.

פירוש תלמיד ר' שמואל בר' שניאור

פירוש ר' משולם

עיקרו של דבר, אלא מקרא מלא הוא. שומריהו שיבא בחידושו, והכי דרשינן פ"ק דסנהדרין שמור אביב של תקופה שיהא כחדש ניסן, וכן פ"ק דראש השנה כי חזית דמשכא תקופת טבת עד שיתסר בניסן עברה להיא שתא ולא תחוש לה, דכת' שמור חדש האביב, דבעינן שתהא תקופת ניסן של חמה בחידושה של לבנה קודם שתתמלא פגימתה דהיינו כ"ד בניסן, ודווקא כי משפא עד י"ו, אבל עד ט"ו מעברין אדר ונמצאת נופלת כ"ד, אלמא שאין לחוש לא לשביעית ולא למוצאי שביעית, רק שתפול תקופת ניסן בחידושה של לבנה, ואם לאו מעברין אפילו בשביעית. א"ר אמי מידא אמרה דא, כלומר אף אנן נמי תניינא, קאי אהא דאמר לעיל הפקר פטור מן המעשרות. הגדיש שלא ליקט תחתיו, עשה גדיש בשדהו ולא ליקט סילק משם שבולין שנשרו. הרי אלו של עניים, משנה היא פ"ה דמעשר שיני' ומדקאמר הרי אילו של עניים, אלמא דינו כלקט מכה הפקר ב"ד, ולקט פטור מן המעשר ילפינן מדכת' וכו' הלוי כי אין לו חלק ונחלה עמך, יצא לקט שכחה ופיאה שיש לו חלק בה, והתם' תנן בסמוך הרוח שפורה העומרים אומדין אותה כמה לקט ראויה לעשות ונותן לעניים, ודייק בגמ' הכא את אמר אומדין והכא את אמר כל הנוגעות בארץ, ר' אבהו בש"ר יוחנן קנס קנסו חכמים בו על שגדש על גבי ליקטן של עניים, עד כדון מזיד, אפי' שוגג אפי' כריכות אפילו חטין על גבי שעורין, אפי' קרא לעניים ולא באו, פ"ה אפי' הכי קנסינן אכולהו. ר' אמי בש"ר שמעון בן לקיש בית שמאי היא, הפקר לעניים הבקר. א"ל ר' הא שמענו שהוא פטור מן המעשרות, בתמיה, כ' כלומר היאך תדקדק דבית שמאי היא, וכי שמעינן מינה שהוא פטור מן המעשרות. דברי הכל היא ומשום קנס, כלומר איכא לאוקומי אפי' כבית הלל דאמרי שאינו הפקר עד שיפקירו בין לעניים בין לעשירים, כדאית' במס' פ"ה ובעדות פ"ד, ומייתנין לה פ' אילו מציאות, ומשום קנס הוא כדפרי'. ולבית הלל מעשרין ואוכלין, קנסוהו חכמים לבעל ליתנו לעניים, ומיהו העניים חייבין לעשר, ולא שמעינן מהכא דהפקר עניים הוי הפקר לפוטרו מן המעשר, והא דאמרת מהכא אף אנן נמי תניינא ליתה. במדינה, בכל מדינות ישראל. במקדש, לאו דווקא אלא בירושלים סמוך למקדש בהר הבית, והיו מחליפין מעותיהן במעות הניתנות בירושלים, ואע"ג דאמרי' בהגוזל קמא והאמר מר התקינן שיהו כל המעות יוצאות בירושלים מפני כך, מ"מ מטבע ירושלים היה נוח להם להביא, כדמפ' במרוכה, מטבע ירושלים דוד ושלמה מכאן וירושלים עיר הקודש מכאן, ומאילו היה נוח להם לשקול שיהא מוזמן לקנות הקרבנות. התחילו למשכן, בכל העירות, דבמקדש היו תורמין באחד בניסן על העומד ליגבות כדתנן לקמן. אבל לא נשים, דאפי' למאן דאמר כל דעבר בימא, קרא מעטינהו איש' ולא אשה, ועבר איתקש לאשה דגמרי לה לה. כ"א קטנים, בן עשרים כתיב, כ' בגמ' דייק מדקאמ' אין ממשכנין, מכלל דתובעין מהן, ולקמן תנן אם שקלו מקבלין מהן, משמע מעצמן אבל אין תובעין מהן, וקשיא רישא לסיפא. אינו פוסק, תקנת חכמים היא. כ"ב מפני דרכי שלום, ואפי' לרבן יוחנן בן זכאי מאחר שדורשין מקרא לעצמן וראיתן מן התורה, המוציא מחבירו עליו הראייה, ואין בידינו ראייה מחוורת לסתור ראייתן, ולהכי לא חשיב ליה פ' הניזקין כ' בהדי הנן דברים שאמרו מפני דרכי שלום, ומטעם דפריש' דלאו תקנת חכמים היא אלא ראייה בידם

שמור את חדש האביב, אין לך לומר זאת הדרשה שמור את חדש האביב שמריהו שיבא בזמנו, שהרי אביב שמא יבא קודם והן מאחרין אותו בשביל חדש העיבור, וכל שצריכין לעבר שנה לא היו מעברין עד שאביב אינו בא בזמנו. והוא משיב לו בתמיה היא דין אמרה דא, וכי מי שאמר זו כמו כן אמר זו ודאי' חלוק על זה. וזהו, כמו תנן התם. גדיש שלא לוקט תחתיו כל הנוגע בארץ הרי זה של עניים, וכך פ' מי שלא... העניים לקט בשדה הוא צבר עומדין שלו לשם הרי גזל עניים, לפיכך אמרו כל שנוגע בארץ של עניים, ואעפ"י שספק שמא הוא הכל של בעל הבית. א"ר מני בשם ריש לקיש שב"ש היא שמע' שהוא פטור ממעשרות, אם אותה משנה דגדיש אליבא דבית שמאי הנוגעים בארץ פטורים ממעשרות דהכי תנן ב"ש אומרים הפקר לעניים הפקר אע"פ שלא הפקיר אלא לעניים הפקר הוא ופטור ממעשרות. כדברי הכל משום קנס, כלומר משנה דגדיש דברי הכל שהיא משום קנס, שאע"פ שנוגעות בארץ הרבה ואין לומר שכל זה לקט הוא, הפקירוהו. דאי כדברי ב"ה, משנה דגדיש. מעשרין ואוכלין, דהכי תנן ב"ה אומ' עד שיפקרו לכל אדם כשביעית, שיהא מותר בין לעניים בין לעשירים, וכאן נמי הואיל שלא הפקיר אלא לעניים לפיכך היו צריכין לעשר ולאכול, וכולהו חדא שנויה. מת' בט"ו בו באדר. שולחנות יושבות, ומחליפין סלעים בפרוט' שהפרוטות מצוין ביד כל אדם. בכ"ה ישבו במקדש מישישבו במקדש התחילו למשכן, ונ"ל בשביל כן בכ"ה בו שיבאו מיד לגזברים ולוקחים טלאים בהן ומבקרים ימים קודם ניסן, כדתנן בפ' אין בערכין אין פותחין מו' טלאים וכו', מייתי לה בגמ' דהתכלת' מני בן בג בג היא דתנין בן בג' אומר מניין לביקור שטעון ד' ימים וכו', ומיהו עדיין לא היו קובצין בהן, ד' שהרי לא היו תורמים הלשכה עד ניסן, ומ"מ אז היו צריכין להפריש טלאים לשם ניסן ובאחד בניסן היו נותנים דמיהן תרומה' חדשה, ומשעת ברור' לצורך לשכה חדשה היו ממשכנין, ובתוספתא דשקלים מ' משלו משל למה הדבר דומה לאחד שעלתה לו מכה ברגלו והיה הרופא כופתו ומחתך ברגל כדי לרפוחו, כך הב"ה המשכנן ישראל' על שקליהן כדי שיהו קורבנות ציבור קריבין מהן מפני שקרבנות ציבור מרצין ומכפרין בין ישראל לאביהן שכשמים. מתני' גרסי' ועבדים משוחררים, ואע"ג שבני ישראל כותב בפרשה, והוא צורך כפרה וכולהו בני כפרה נינהו. אין פוסק, למצוה בעלמא אבל לא למשכן. מפני דרכי שלום, שהרי תורמים בעבודת ציבור, ואין עושין להם שום טורח שלא יהא עליהן

א בכתי' כ': וזו דאי', ואני תקנתי כבפנים. ב רובינו מפרש את שאלת הירושלמי כעין תנן התם בבבלי. ג בכתי' מקום פנוי למלה אחת, ונ"ל שחסר: באר: ונ"ל, ללקט. ד פאה פ"ו מ"א. ה פאה פ"ו מ"א. ו' ר"ל כ"ו תי' אחד הוא. ז' ע' ד"ס ריש מסיכתין אות ב. ח ר"ל שקלים. ט נ' שחסר: ממשכנין, ע' בסה"ד. פ' ברור שחסר: ד'. י"א ערכין יג, א. י"ב מנחות מט, ב. י"ג חסר: בג'. י"ד הטורי אבן ז"ל במגילה כט, ב, וזה לכוון לדברי רבינו בזה, ועיי' שמיטק שלפי פ' רש"י בשם רבו במנחות שם הבקור יכול להיות קודם הקדשן משא"כ לפי פ' רש"י שבועות י, ב, וא"כ רבינו ס"ל כרבו של רש"י. טו צ"ל: מתרומה. טז אילי צ"ל: ביקור. י"ז בפירקין ה"ב. י"ח שם א"י. כך אמר המקום משכנו את ישראל'. י"ט שמות ל, יב. כ המאירי והריב"ן כתבו שכן ממשכנין.

א יג, ב. ב כא, א. ג דברים טו, א. ד ל' שם אלא במס' פאה פ"ה מ"א. ע' לעיל הערה יח. פ' בירושלמי נדרים פ"ד ה"י. ו' דברים יד, כט. ו' פאה פ"ה מ"א. ח בירושלמי שם, עיי'ש ותמצא שנויים. ט בירושלמי שלנו נוסף כאן: אפילו גדשו אחרים חוץ מדעתו. י' שחסר: שאמרו. י"א כדאי' פאה פ"ו מ"א. י"ב הפנ"מ פ' ג"כ כן. י"ג מ"א. י"ד מ"ג. טו בבא מציעא ל, ב. טז ולקמן ריש פרק ב מפרש רבינו במדינה - בירושלם. י"ז פ' חדש, ואכמ"ל. י"ח בבא קמא צו, ב, ועיי'ש בתוס' ד"ה שיהו שכ' ונ"ל: טעמא מפרש במס' שקלים דתקנו משום שקלים שהיו מביאין לירושלם מכל המקומות עכ"ל, וזה שלא כדברי רבינו. י"ט ל' במרוכה אלא בפ' הגזל שם. כ שמות ל, יב. כ"א כדאי' חגיגה ד, א. כ"ב שמות ל, יד; וכן פירשו הראש והרע"ב ע' תול"ט משנה ד' ומלאכת שלמה והנ"א ז"ל. כ"ג ולפ"ז אם מת אביו אין הקטן שוקל, דהא לא עבדי רבנן תקנתא לקטן, ולא כרע"ב ע' תול"ט. כ"ד גיטין נט, א. והלאה.

א"ר יהוד' העיד בן כוברין ביבנה כל כהן ששוקל אין חוטא אמי' לו רבן יוחנן בן זכ' לא כני אלוד כהן ששוקל חוטא אלא שהכתנים דורשי' מקרא זהו כל מנחת כהן כליל תהיה לאתא כ"ו הואיל ועומר

ושתי הלחם ולחם הפנים שלנו היאך [133] נאכלין אע"פ שאמרו אין ממשכנין נשים ועבדי' וקטני'ט אם שקלו מקבלין מידם, הנוכרי והכותי ששקלו אין מקבלין מהם, ואין מקבלין מהני' קיני זבין וקיני מצורעיי' זבותי' וחטאות ואשמות זה הכללי' שנידר ונידב מקבלין מידן' וכל שאינו נידר ונידב אין מקבלין מידן' שמפורשי' על ידי עזראי' לא לכם ולנו לבנות את בית א'הינו. גמ'ט הא לית בעתו ובע"כ הא דא' אם בשיביאכ' שתי שערות אבלכא לא הביא שתי שערות לא כהדאב' דמשכני' אין ממשכנין עד שיביא שתי שער' כך היא מתניתא' אין ממשכנין את הכתנים מפני דרכי שלוםכ' א"ר יהוד' העיד בן כוברי'כו א"ר ברכיהכו טעמ' דרב' יוחנן בן זכ' זה יתנו שנים עשר שבטים יתנו ר' טבי ור' יאשיהכ' בשם רב המנונא כך משיבין

א ב: בוכרי'; י: כוברי'. ב י: כהן שהוא שוקל'. י כן' ב י מ: כו'. ד ב י מ נוסף: כל'. ה ששוקל' מ: עד שאינו שוקל'; ב מ: שאינו שוקל'. ו ב י מ נוסף: לעצמן'. ז כ"ה בכתי' וצ"ל: לא תאכלי'. ח י נוסף: הם'. ט מ י נוסף: אבל'. י מהם'; י: מידן'. יא ב ל' מהן'; י: מידן'. יב בכתי' רשומים קיים על מלה זו והם סימן מחיקה. יג מ נוסף: וילדות' ב י: וקיני יולדות'. יד מ ב נוסף: כל'; י נוסף: כל שהוא'. טו מידן' מ: מהן'. טז מידן': מ: מהן'. יז שמפורש'; י: וכן הוא מפורש'. יח מ ב נוסף: שנאמר'. יט ב י נוסף: בחמשה עשר בו כו', פסקא מן המשנה. כ כ"ה בכתי' וצ"ל: ליתבע תובע'. כז הוא - כשיביא' ש: הכה תמר תובעים והכתמר אין תובעים כאן בשהביא וכן בשלא הביא שתי שערות'; מ: הא דאח אמר כשהביא'; י: הדרא דתימר בשהביא'; ב: הא כן בשהביא'. כח י נוסף: אם'. כט י: לא ברא'. לו דמשכני' ב ל': י ש: ולמשכן'. לז כן הוא מתניתא' ש: כני תחת'; י: כני מתניתא'. כה דרכי שלום' י ש: דרך הכבוד'. כו ש ל' פסקא זו. כז ש נוסף: מאי'; מ במקום א"ר ברכיה' א' א"ר יוחנן'. כח ש י ל' ור' יאשיה'. כט ב ל' חכמים'. ל א"ר ש: את'; י: לר'; ב: רבי'. לא מ נוסף: משו'. לב שאין - לא' ש: שישנו שדה בו והוא מתיב לון חי לא'. לז שאין מודין' י: שאינו מודה'.

חכמיםכ' א"ר יהוד' חטאת יחיד מתה ואין חטאת צבור מתה מנחת יחיד קריבה כליל ואין מנחת ציבור קריבה כליל קשיאלא משיבין לו לאדם דבר שאיזיל מודין' בו שאין חטאת ציבור מתה ר' יהוד' אומר תמות

פירוש תלמיד ר' שמואל בר' שניאור פירוש ר' משולם

עבודות כמשוי'. שאינו שוקל חוטא, כדאמר בגמ'. דורשין מקרא לעצמן, לפטור עצמן. כליל תהיה, ואילו נאכלין, אם אתה אומר שיש חלק בהן לכהנים היאך נאכלים, ובכאן חסרה המשנה, והכי גרסי' ומייתי לה בהקומץ רבה' ובהתכלת' ובפ"ק דערכין. א"ר יהודה העיד בן כוברין ביבנה כל כהן ששוקל אינו אלא חוטא א"ל רבן יוחנן בן זכאי לא כי אלא כל כהן שאינו שוקל חוטא וכי אבל אם שקלו מקבלין מידן, שיהא בעלים שהרי אמרו מקבלין דבר מועט ולא דבר מרובה, על כן אין צריך כאן מדעת בעלים, ואפילו אם אלמנה שאין רשות [133] אחרים עליה, רוב נשים רשות בעלים ניגהו. הנכרי והכותי אין מקבלין מהן, וטע' מבג'. ה"ג קינין זבין וקיני זבות וקיני יולדת חטאות ואשמות מקבלין מידן, ופריך בגמ' וכי יש קינין לגוים ומוקי לה בכותים, ומשום הכי מקבלין מהן משום דכני חיובא ניגהו, ואפי' למ"ד כותי כגוי, גהי דשקליהו אין מקבלין ממנו, מיהו לתקוני מחובתיה מתקנין להו. זה"ב אגוים קאי, זה הכלל כל שנידר ונידב מקבלין מידו, דאין בא לקביעת כפרה. וכל מה שאין נידר ונידב אין מקבלין מידן, כגון דלאו נידר ונידב הוא. וכן הוא מפורש על ידי עזראי' לא לכם, ותימה לי' התם בנידר ונידב הוא, ופי' רב' בפ"ק דערכין' משום רפיון ידן כדכ' ויהי עם הארץ מרפים ידי עם וג', והכא מביא זה הפסוק מאי' נידר ונידב, ואם היו מדייקים כך היה לדייק ויש דברים דבר נידר ונידב הוא ואין מקבלין מהן ומאי הן הקדש כדכתי' לא לכם ולנו. גמ', הא לתבוע תובעים, אקטנים קאי' דאמי' אין ממשכנין, וי"ל קטנים בעלי ירושה, שאם בסמוך על שולחן אביו ואין' לו ליקח, או אפי' בסמוך על שולחן וכגון דגפלה לו ירושה מאבי אמו. הא דא', אם כן כשהביא ב' שערות, פי' הא דאמרת שתובעין אם כן כשהביא שתי שערות. אבל לא הביא לא, אפילו אין תובעין אותו בהדא, בואת הברייתא. אין ממשכנין עד שיביא ב' שערות, כך היא מתני', כלומר סיועא לעיל דאין ממשכנין הא מתבע תובעי'.

מן התורה. גמ', משהביא שתי שערות, תובעין מהן, ומיהו אין ממשכנין עד שיהא בן עשרים. כהנא' דמשכון, גראה דקאי אקטן שהתחיל אביו לשקול על ידו דשוב אינו פוסק, וקא מיבעיא ליה אם ממשכנין האב או אין ממשכנין האב על הקטן עד שיביא שתי שערות, ומיהו ממשכנין האב דהתם ממשכנין לאב אבל עצמו לא עד שיהא בן עשרים. אינו חוטא, ואע"ג דפטרינהו רחמנא דכתי' [180] וכל מנחת כהן כליל תהיה, והיאך עומר ושתי הלחם קרב משלהם והן נאכלין לכהנים, מ"מ ליכא חטא דמייתי חולין בעורה, כדמפ' בהקומץ רבה' דמסרי להו לציבור ונאכל גמי דאין זה חובתו אלא מסרי לציבור מעות מתנותיהן. לעצמן, להנאתן, עומר קרב ממנו לאישים והשיריים לכהנים וכן שתי הלחם, ואע"ג דממנו לאישים קרי ליה מנחה חדשה. זה, בגימ' י"ב. כך משיבין חכמים לר' יהודה חטאת יחיד מתה, חמש חטאות מתות גמרא גמירי לה, וסימ' ותמנע', וילד חטאת, תמורת חטאת, מ'תו בעליה, ניתכפרו בעליה, עיברה שנתה. ואין חטאת ציבור מתה, בשילהי פ"ק דהוריות, לפי שאין מיתה בציבור. וה"ה גמי אע"פ שמנחת כהן קריבה כליל ואין מנחת ציבור קריבה כליל, כי היכי שאם ידוע שמת אחד מן הציבור אעפ"י כן חטאת הציבור קריבה ה"ה אע"פ שיש לכהנים חלק במנחות בטל חלקם ברוב ונאכלים השיריים. קשיא וכי משיבין לאדם דבר שאינו מודה בו, כלומר מה תשובה היא

א ולא כפ"מ ות"ח. ב שמות ל, יד ע' לעיל הע' כב. ג כ"ה בכתי', ואולי צ"ל: כהדא', כג' הגמ' שבכתי' זה. ד כ"ה בכתי', ואיני יודע לתקן. ה ויקרא ו, טו. ו מנחות כא, ב. ז ברור שחסר וצ"ל: דאין ממנו'. ח ויקרא כג, טו, וכדאי' מנחות ב, ו; ואיני יודע מדוע לא פירש רבינו כלום על לחם הפנים ג"כ שאין ממנו לאישים, וע' מנחות עו, ב, שאי' שם: כל המנחות וכו' חוץ מלחם הפנים, הרי שלחם הפנים מנחה מתקרי, וצ"ב. ט כדאי' תמורה טו, א, יו, ב. י סימן זה כ' התוי"ט תמורה ריש פ"ד בשם פסיקתא פ' ויקרא, והוא בפסיקתא נוטרתי שם ד, כד. י"א, א.

לאו דווקא אין ממשכנין אלא אין תובעין פירושו כדמוכה לקמן. כך היא מתני', כלומר סיועא לעיל דאין ממשכנין הא מתבע תובעי'. אין ממשכנין את הכהנים, אבל תובעין אותם, ואין לומר מאי אולמיה דהאי מהאי, שהרי כהנים בני חובה ודיי להם שאין ממשכנין אותם אבל ודאי תובעין אותם, ומדנקט האי לישנא גבי קטן לאשמועי' דיוקא הא מתבע תובעי' אבל ודאי אפי' לא תבעי' ואגב קטן תנא ממשכנין. זה יתנו, זה בגימטריא י"ב. מה שכי' בספרים א"ר יהודה סימ' מתני', כך משיבין חכמים לר' יהודה חטאת יחיד מתה ואין חטאת ציבור מתה מנחת יחיד קריבה כליל ואין מנחת ציבור קריבה כליל קשיא, כלומר יש חילוק בין יחיד לציבור וכהנים שקלי לציבור ולא שייך כליל עליהו. ומתקן אליבא דר' יהודה, מתיבין לאדם דבר' שאין חטאת ציבור וכו', בתמיה. שאין חטאת ציבור מתה ר' יהודה אומר תמות, והכי תנן בשני שעירי'כ' שאין חטאת ציבור מתה וכו' ותי' ליה וכי' בשביל שר' ובכתי' זה ישנה המשנה, וגם מכאן אתה רואה ברור שלא נוסחת המשנה והגמרא שבכתי' הוה היתה לפני רבינו. ב מנחות כא, ב. ג שם מו, ב. ד ד, א. ה מלה זו לא מצאתיה בשום ספר. ו מכאן והלאה לא חסר במשנה שלפני רבינו. ז ברור שדלג הסופר וצ"ל: ואינו צריך שיהא מדעת בעלים. ח בבא קמא קיט, א. ט חסר: היא', ודברי רבינו איני מבין איך אפשר לומר שתקנת חכמים שלא לקבל מאשה דבר מרובה גם על אלמנה נאמרה, אתמהא! ואכמ"ל. י ר"ל: מפרש בגמרא. י"א ע' ד"ס ריש מסיכתין אות ו. י"ב ג' ל' שר"ל, זה שכתוב להלן במשנה. י"ג שחסר, חטאות ואשמות. י"ד עזרא ד, ג. טו המלאכת שלמה ותוי"ט וכו' לכוון לקו' ותי' של רבינו, עי' גם תפארת ישראל. טז ה, ב. י"ז עזרא ד, ד. י"ח י"ג שצ"ל: על אין'. י"ט בגמ' שלפני רבינו לא היו כתובים דברי המשנה: ממשכנין את הקטנים, כמו של' גמי בגמ' שבכתי' הוה. כ ר"ל שמת אביהם, וה"ה באינם סמוכים על שולחן אביהם. כא צ"ל: מאין'. כב כלומר, אבל קטן ודאי (לפני שהביא ב שערות) אפי' לא תבעי, כ"פ לי הגרש"ל גי'. כג ר"ל שמלים אלו הן דברי המשנה שעליה סובבים דברי הגמ' הבאים. כד דלג הסופר: שאין מודין בו. כה יומא סב, א. כז ינעתי הרבה להבין דברי רבינו ולא מצאתי, ונ' שכותב הספר דלג כמה מילים, ואכ"מ להאריך בהשערות בעלמא.

היא מיתות להון זאתי לאי נידבת יחיד הוא אינו מתיבין ליה כיון שנמסרה לציבור כמותי שהיא נדבת ציבור כת' כל העובר על הפקודים ר' יהוד' ור' נחמי' חד אמ' כל דעבר על ימאי יתן וחדה אמ' כל דעבר על פיקודיאי יתן מסייע ליה לבן כוברי' ואע"פ שאמרו הליתבע אין תובעין הכא את אמר' תובעין והכא את אמר' אין תובעין כאן שהביא שתי שערות כאן שלא הביא ב' שערות. הנוכרי והכותי ששקלו' א"ר ביבאי תיפתר כמ"ד כותי כוגי דאית חלקוייב תני כותי כוגיי' רשב"ג אומ' כותי בישראל לכל דבר א"ר אלעז' מתניתא בגוים אבליד בכותי' לא תני כאן אדם לרבות את הגוים מכאן להוציאם המשומדים.

פירוש תלמיד ר' שמואל בר' שניאור

פירוש ר' משולם

יהודה אומר משום כב"ר כב"ר כמו כן יסבור בן כוברין לר' יהודה דחטאת ציבור מתה. מתיבין ליה זו לא נדבת יחיד הוא, ה"ג מתיבין ליה, וה"פ לבן כוברי' משיבים שהוא' כל כהן ששוקל אינו חוטא, מעתה הואיל ואינו חייב הריא ליה נדבת יחיד. ה"ג איהו מתיב להן כיון שנמסר לציבור כמות שהיא נדבת ציבור, ולפיכך נראה לי דה"ג, דה"ג נמי בהקומץ רבה' ולבן כוברי' כיון דלכתחילה לא מחייב לאתויי כי מייתי ליה נמי חוטא הוא דקמעיל חולין בעזרה, ומתקן דמייתי להו ומסר לציבור. כת' כל העובר וכ' עד חוטא, נראה דהכי גרס אם שקלו מקבלין מידן' הא ליתבע אין תובעין הכא את אמר דאין תובעין הכא את אמר תובעין, בתמיה, שהרי אמרו למעלה שתובעין. כאן בשהביא ב' שערות. מיכן פירשין דאין ממשכנין למעלה היינו פירוש אין תובעין. תיפתר כמאן דאמ' כותי כוגי, כמו שהיה אומ' מתנית' כמאן דאמר כותי כוגי. דאתפלגון גר', שחלוקין בדבר. תני כותי כוגי רשב"ג אמ' הרי הוא כישראל לכל דבריו, ומתני' דלא כרשב"ג. מתני' בגוים אבל בכותי' לא, ר' אלעזר' היה שונה כותים במתני' ומוקי לה כרשב"ג, ובמנחות' פרק ר' ישמעאל מצינו תנא דמשוי כותי כוגי, דתנינן תורמין משל ישראל על של ישראל ומשל גוים על של גוים ומשל כותים על של כותים ומשל כל על של כל דברי ר' יהודה ור' מאיר, והני תנאי סבירא להו הגוי' אינו פוטר, ומיהו מילי דעלמא משוי להו, ב' ור' יוסי ור' שמעון וכו'. עד ישראל, ועיקר הבריתא זו בתוספתא דדמאי' פ' הלוקח פירות, אלמא כוגי משוי להו הלן תנאי, ותימה לר' אליעזר אמאי שביק להו וסבר ליה כחז, ויהי יכול לה' דרשב"ג מהא מצת כותי. מותרת, מייתי פ"ק דשחיטת חולין' ופ"ק דגיטין' ור' יוחסין' רשב"ג אומר כל מצוה וכ'. תני כן אדם לרבות את הגוים מכאן להוציא המשומדים, וכותים משומדים הן. תני כן, שונה כאן בברייתא ואתה אומ' מתני' בגוים אבל לא בכותים, ואפי' בגדרים ונדבות שהגוי מביא משומד אינו מביא לכ"ש במתני' גבי חובות. ומשיב מתני' פליג אדר' אלעזר, כב וק"ל דאיהו כרשב"ג קאי האדא קשי ליה, ובפ"ק דשחיטת חולין' מבכא מביא גוים בכא חלקתי ולא באומות, והכא מייתי לגוי מאדם, ובמנחות' פ' ואלו מנחות מייתי גוי

א"צ"ל: ב"ר. ב"ג' חדשה, ולא מצאתיה בשאר הספרים. ג' פ"י חדש, וכן פ"ג גם תלמידו של הר"ש, וע' רידב"ו. ד' חסר: אמר'. ה' מנחות כא, ב. ו' כ"ה בכת' ור"ל עד מלת, חוטא' שבגמ', אבל אינו יודע לפרש. א' לפני רבינו היתה הגי' כמו שהיא בגמ' שבכ"ז זה, ורבינו תקן הגי' במה שהוסיף דברי המשנה: אם שקלו... ועל זה יש מקום להקשות: הא ליתבע' וכו'. ח' ר"ל, פירשנו' או ר"ל, פירושנו'. ט' ברור שחסר: לא, ופי' של רבינו מסייע לפי' ק"ע, וע' פ' תלמיד הר"ש. י' טו, ב. י"א ג'ל דצריך להוסיף: והכותי, ור"ל שמירוחן אינו פוטר. י"ב ג'ל לפרש שצ"ל: ומיהו במילי דעלמא' ור"ל לכל שאר הדברים לא משוי להו, ור"ל שאינם משוים הכותי לישראל רק כאן, כיון שס"ל שמירות כותי אינו פוטר. י"ג הכוונה מה שאי' שם בגמ': ור' יוסי ור' שמעון אומרים תורמין משל ישראל על של ישראל' וכו', וסיום דבריהם: ולא משל גוים ושל כותיים על של ישראל, ורבינו (או כותב הכ"ס) קצר וכו': עד ישראל' שר"ל עד מלת, ישראל' שבגמ' שם. י"ד פ"ה הכ"ד. טו ר"ל כרשב"ג. טז כ"ה בכת' ו' שר"ל: להביא. י"ז ד, א. י"ח י, א. י"ט קידושין עו, א. כ' ויקרא א, ב. כא ר"ל לא כל שכן. כב גם כאן אתה מוצא שלפני רבינו היתה בגמ' נוסחא אחרת מאשר בכת' זה. כג רבינו שפי' לעיל, תני כן' וכו' כקושיא, ומתני' וכו' כתירוץ, מקשה מדעתו: מה ה' קשה לו מברייתא דתני כן' וכו' לר' אלעזר והלא ר"א ס"ל כרשב"ג ורשב"ג ודאי חולק על הברייתא. האדא קשי ליה' בתמיה. ונ"ל שלפני מלת, ובפ"ק חסר, וכן צ"ל: וקשה לי דפ"ק דשחיטת' וכו'. כד, ה, א. כה ענ, ב.

זו לר' יהודה דתניא בתוספתא דיומא פ"ד, ומייתיבין לה פ"ק דהוריות, לפי שאין חטאת ציבור מתה ר' יהודה אומר תמות, אלמא אין חילוק בין ציבור ליחיד, וה"ה גבי מנחת כהן. זו לא נדבת יחיד היא, בתמיה, כלומר הואיל ואינו מחויב הוי חולין בעזרה כשמביא שקליו ללשכה, והכי דייקנין בגמ' דילן פ' התכלת' לבן כוברין, כיון דלכתחילה לא מחייב לאתויי כי מייתי נמי חוטא הוא דקא מעייל חולין בעזרה, נראה לפ' כי מייתי קרבן, חלק המגיע הוי חולין בעזרה, ומשני דמייתי ומסר להן לציבור, והיינו שינויאי דהכא, כיון שנמסרה לציבור כמות שהיא נדבת ציבור, פי' אחר, זו לא נדבת יחיד היא, בתמיה, דפ"ק דראש השנה' מייתי ברייתא ויחיד שהתנדב משלו כשירין ובלבד שימסרנו יפה יפה, וההיא ברייתא אתיא כר' יוסי דפ' הבית והעליה' דאמר לא חיישינן שמא לא ימסרם יפה יפה, וזו התשובה רבנן דפליגי עליה דר' יוסי משיבין לר' יהודה, אם הכהנים שוקלים פעמים שמשלחן באה, ממה שמתנדבין ומוסרין לציבור, ור' יהודה משיב בדברי ר' יוסי דאמר אף הרוצה מתנדב להיות שומר חנם, דכיון שמסרה לציבור הרי היא כנדבת ציבור, דלא חיישינן שמא לא ימסרם יפה יפה, וראשון עיקר, בפירושי' ה' הביא סוגיין דסוף פ"ק דשבועות' כהנים מאי שנא דכדעם לא מיכפרי דלא חסרי ממונא. לבן כוברין כ"ו דעבר על ימא מסייע לרבן יוחנן בן זכאי, דכהנים נמי עברו הים, והכי מיתוקם קרא' כל העובר בים והוא על הפקודים, דהיינו מבן כ' ולמעלה. דלא היו נמנים פחות מבן כ', ל' לישנא דעובר, משמע אמים, וכן דרשו רבותינו פ"ק דמגילה' ויעבר מרדכי, דעבר עורקמא דמיא. מסייע לבן כוברי, ופליג עליה נמי, דלדידיה לויים נמי לא שוקלין שהרי לא נמנו, וג"ד מחלוקת בדבר. אם שקלו, משמע מעצמן דלא היו תובעין אותן, בגמ' דייק ומקשי רישא לסיפא, אשה ועבד, פ"ק דקידושין' לרב ששת מיתוקם לרבנן כגון דאקני להו אחר על מנת שאין לרבן רשות בו, ולר' מאיר לא קני עבד בהכי ודרבו הוי, אלא כגון דאקני על מנת שיתן אותו לשקל, וכן לר' אלעזר דפליג לרב ששת מיתוקם לרבנן בהכי ולר' מאיר ליכא תקנתא דלעולם כי אמר ליה קני, קני עבד וקני רביה, קנתה אשה וקנה בעלה, כי הדר אמר על מנת לאו כלום קאמר, ואיכא לאוקומה בשקימצה מעיסתה, והכי מוקי לה בנזיר פ"ו. פי' פירושי' מ' כסוף בבא קמא' הגבאים לוקחין מהן דבר מועט, מיהא אשה איכא לאוקומה בפנוייה, וקטנים נראה דווקא פעוטות כבר שית כבר ז' כל חד' חורפיה, דמקחו מקח וממכרו ממכר ומתנתו מתנה, כדאית' בהניזקין, וז"ה הוי מסירתו לציבור

א' בספריו הוא בפרק ג' ה'; יעתי להבין מדוע מביא רבינו ד"ז מתוספתא, הלא משנה מפורשת היא בריש פרק ד' דיומא, וצ"ע. ב' א. ג' כא, ב. ורבינו מפרש שהקו' היא על בן כוברי, וכן פ' ג' ר"ש. ד' א. ה' בבא מציעא ק"ח, א. ו' ע' תוס' יומא לה, ב. ד"ה נחוש שכ' שאפי' אם בן כוברי כרבנן ס"ל מודים הם בשקלים שלא חיישינן שמא לא ימסרם יפה יפה, עיי"ש. ז' ג' שלפני רבינו היו פירושים למס' שקלים שנאבדו מאתנו. ח' עיי"ש בתוס' ד"ה דלא ותראה קשר הסוגיא שם לטוגיין כאן. ט' ג' שהמלים: לבן כוברין וכו', ט"ס הן וצריכין להמחק. שמות ל, יד. י"א ר"ל בני שאר שבטי ישראל, שהרי רק הם נקראים, פקודים' (ע' קרבן העדה), ולכן כל העובר בים והילכך אפי' כהנים שנמנו בני ל' יום חייבים רק בגיל הפקודים. כ"ג לפרש דברי רבינו, ודוק. ע' תוס' מנחות כא, ב. ד"ה כל, ולפי דבריהם יל שכהנים חייבים כשהם בני יג, ואכמ"ל. י"ב טו, א. י"ג אסתר ד, יז. י"ד ת"ק דמשנתו ס"ל כהנים חייבים אלא שאין ממשכנין, ר"י בשם בן כוברי ס"ל כהן אינו חייב משום חלקו במנחה הא לוי חייב, ולפי סוגיין גם לוי פוטר. כנלענ"ד לפרש דברי רבינו. טו כג, ב. טז חסר: מי שאמר. נזיר כד, ב. י"ק, א. י"ח ע' פ"י ר"ש. י"ט חסר: לפום. כ' גיטין נט, א. ע' רמב"ם הל' שקלים פ"א ה"ז, וצ"ב: מדוע לא חלק בין יש לקטן אפטרופוס לאין לו,

אין מקבלין מהן קיני זבין וכי יש קיני וקינות לגוים אלא רישא בגוים א"ר יוחנן בתחלה לא מקבלין מהן

לא דבר מסוים ולא דבר שאינו מסוים לבסוף אין מקבלין מהן דבר המסוי' ושאין מסוי' מקבלין מהן מתניתין פליגי על ר' יוחנן אין מקבלין מהן הקדש ונדבה לבדק הבית פתרי לה בתחילה שכניא שאפי' מעותיו יוליכם לים המלח (ור"י לקיש אמר בין בתחילה פתח לה שכן שאפי' מעותיו יוליכם לים המלח) וריש לקיש אמר בין בתחילה בין בסוף אין מקבלין מהן לא דבר המסוים ולא דבר שאינו מסוים מתניתין פליגי על ריש לקיש הכל שוין שנודרין ונידרין פתח להטו עלהטו נחא נידרין עלהטו ונודרין עלהטו לא

א. וכי - לגוים י. וכי יש קיני זבין חבות בגוים. ב. בי מ נוסף: וסיפא בכותים כן הוא (י. והא כיני) רישא בגוים וסיפא בכותים. ג. בתחלה ב: לתחילה. ד. לא י. ב. מ. ש: אין. ה. מסוים מ. ל. ו. לבסוף - מהן י. ובסוף מקבלין מהן דבר מסוים ואין מקבלין מהן דבר שאינו מסוים; ב. מ. לבסוף מקבלין מהן דבר שאינו מסוים דבר המסוים אין מקבלין מהן; מ. נוסף על זה: דבר שמסוים, (וג' שט"ס היא). ז. י. ש. לפני מתניתא בא מאמר רשב"ל רלהלן ע' ד"ס י. ח. ב. נוסף: דתני. ט. ונדבה י. ש: נדבה. י. פתח מ: הכי פתח. יא. בתחילה ב: במסוים ולי' שכן; מ. ל. בתחילה; י. ש: פתח לה בין בתחלה בין בסוף ובלבד דבר שאינו מסוים מתניתא פליגי על רשב"ל ע' ד"ס ל. מ. יב. הקפתי בסוגריום את כל המאמר שבכתיב כי ברור לי שכתב בטעות. יג. נוסף: דתני. יד. שנודרין י. ש. שכן נודרין. טו. מ. ל. לה. טז. עלה י. ב. ש: עולה. יז. נידרין י. ב. מ. ש: נודרין. יח. ונודרין י. ב. ש: נידרים. יט. עלה י. ב. מ. ש: עלה. כ. ולא הביא י. ש: ואינו מביא. כא. י. ב. ש. מ. ל. עלה. כב. י. ש. נוסף: ומותר נסכים.

כשאמר ישראל הרי עלי עולה ושמע גוי ואמר מה שאמר זה עלהטו ולא הביא עמה נסכין

פירוש תלמיד ר' שמואל בר' שניאור

פירוש ר' משולם

יפה יפה מסירה מעליא ולא הוי חולין בעזרה, ואע"ג דדווקא מופלא סמוך לאיש הוי הקדשו הקדש, ומיקמי הכי לא, מסירתו מיהא הויא מסירה. ה"ג קיני זבין וזבות וכו', בגמ' מוקי לה בכותי, ורישא דאין מקבלין מהן מוקמינן בנכרי, וזה הכלל נמי הויא בנכרי ולא בכותי, והויא רישא וסיפא בנכרי ומציעתא בכותי. וכן מפורש בעזרא, אשקלים דנכרי קאי דאין מקבלין מהן משום דבשירי הלשכה היו מתקנין בו בידקי הבית וכתובי לא לכם ולנו לבנות בית ליי' אלהינו. כותי כגוי, היינו ר' אלעזר דאוסר מצת כותי פ"ק דחולין ופ"ק דגיטין. מתני' בגוים, דאין מקבלין מהם. אבל בכותים לא, דמקבלין מהן. ה"ג ותני כן אדם לרבות הגרים, והכי מתנייא בת"כ, וסבירא לי' כותים גירי אמת הם. מתני' פליגא אר' אלעזר, קס"ד דכולה מתני' מוקים בגוים, וסמי מיכן כותים. והיינו דמקשי ליה וכי יש קינין לגוים, בני ישראל מטמאים בזיבה ואין הגוים מטמאים בזיבה, וה"ג דרשינן ביולדת. וסיפא בכותים, היינו מציעתא דמתני' מקבלין מהן. לבסוף, כשכלו הבניין. דבר המסוים, מפרש בפ"ק דערכין. אמה כילי עורב. אין מקבלין מהן נדבה והקדש לבדק הבית, הכי תניא בתוספתא א"ב אין מקבלין מהן נדבה להקדיש לבדק הבית, ואם הקדישו הקדשן הקדש. שכן אפילו, כלומר הקדש הוא ומועלין בו כהקדש ישראל, ומיהו טעון גזירה כדמפ' בפ"ק דערכין משום רפיון ידים. הכל שוין שנודרין ונידרין, לר' מאיר ור' יהודה דאפליגו לגבי ערכין גוים, ומשנה היא בפ"ק דערכין. ה"ג נחא נידרין נודרין, בתמיה, מנדרין אין קשה כלום דישאל מקבל עליו ליתן דמי שויו של גוי, אבל מנודרין קשיא לריש לקיש. כשאמר ישראל הרי עלי עולה ושמע גוי ואמר מה שאמר זה עלי, שינויא הוא, הא דתני נודרין היינו בכי האי גוונא, וכדאמר בריש פרק ואילו מנחות" גוי שמתנדב שלמים על מנת שיתכפר בהן ישראל ישראל אוכלו. ולא הביא עמה נסכים, כדאמר"ל כל האזרח יעשה ככה את אלה, וישראל מביא נסכים ואין הגוי מביא נסכים, מכאן אמרו גוי ששלח עולתו ממדינת הים

מהאי קרא איש איש, לרבות הגוים שנודרין נדרים ונדבות כישראל, ותו דאמר בפ"א דכריתות ובפ' המקבלין ובפ' הבא על יבמתו אדם כי ימות באהלה אתם קרויין אדם ואין אומות העולם קרויין אדם, והכא מאדם מרבה גוי, ונראה מאדם לרבות הגרים, גימגום! וכי יש קינין וקינות לגוים, והא כתיב בני ישראל ולא הגוים. אלא רישא בגוים וסיפא בכותים, רישא הנכרי והכותי ששקלו בנכרים וסיפא קיני זבין בכותים, ואיני יודע מה כתוב יותר כן הוא רישא בגוים וסיפא בכותים. בתחילה אין מקבלין מהן וכו', פי' בתחילה שבאין לבנות בית המקדש אין מקבלין מהן כלום שלא לבטל לנו חלק בבניין. ולבסוף דבר המסוים אין מקבלין מהן, שאם מקבלין ועושין בבניין יאמר אין רצוני לעשות כן ויבא לקלקל הבניין. מתני' פליגי אדר' יוחנן, דאמר מקבלין. ה"ג דתני אין מקבלין מהן הקדש ונדבה לבדק הבית פתח לה בתחילה, כלומר ר' יוחנן אתה בשנדר לתחילת הבית. שכן שאפילו משתא"י יוליך לים המלח, והכי איתא בפ"א ב' תני חזא גוי שהתנדב נדר ונד' לבדק הבית מקבלין ותני' אידך אין מקבלין א"ר יוחנן לא קשיא הא בתחילה הא בסוף. רשב"ל או' אין מקבלין מהן לא בתחילה ולא בסוף לא דבר מסוים ולא שאינו מסוים, ותימה לי אמאי לא הקשה לרשב"ל מן הכרייתא דאמר מקבלין, מיהו בקרבנות מודה רשב"ל דמקבלין. כי פליג אבדק הבית ומשום דאית לבטולי. מתני' פליגי אדרשב"ל הכל מודין שנודרין ונידרין, הכל שוים במתני' דערכין" זה וזה"ו שנודרין ונידרין, אדר' מאיר ור' יהודה קאי דחולקין בערכין ר' מאיר אומר הנכרי נערך אבל לא מעריך ור' יהודה אומר מעריך אבל לא [134] נערך וזה מודים הכל שוים ר' מאיר ור' יהודה שנוכרי נודרין ונידרין, וקשיא לרשב"ל שאם אין מקבלין אמאי נודרין. ומתוך פתח ליה עליה, כגון שאמר ישראל דמיו של נוכרי עלי. נחא נידרין עליה נודרין עליה לא, כלומר היאך תתרוץ נודרין. ומתרוץ כשאמר ישראל הרייש עולה ושמע גוי ואמר מה שאמר זה עלי, ותימה לי ההוא בנודרין קרבנות הוה ליה למימר, וי"ל לאו דווקא קאמר כשאמר ישראל הרי עלי עולה ה"ה כשאמר ישראל דמי פלוני עלי ואמר גוי, ובערכין" פ"א מייתי ברייתא דיש הקדש לגוים ומעלין בו, ומשני רבא משום רפיון. כת' בספרי ולא הביא עמה נסכים, ולא ידענו אמאי קאי, ומורי שי' אומר הכי נראה לו דה"ג ותיבתא דר' יוחנן, א"ר שמעון" ד' דברים התקינו ב"ד גוי ששילח עולתו ממדינת הים ושילח עמה נסכים קריבין משלו ואם לאו קריבין משל ציבור, והא הכא אי אפשר שלא ישתיר מן הנסכים כלום ואמרין" מותר נסכים לכלי שרת אתו, וכלי שרת כלתחילה דמו, כ

א. ויקרא כב, יח. ב. ו. ב. ב. בא מציעא קיד, ב. ד. יבמות סא, א. ה. במדבר יט, יד. ח. חסר, דה"ל. ז. ר"ל ג' וז מנומגמת היא, וע' ק"ע וש"ק שיש להקשות על ג' זו. ח. ויקרא טו, ב. ט. ר"ל איני יודע למה כתוב עוד פעם בנמ', כאן הוא רישא וכו', מה הוסיפו בזה. ז' נ"ל דצ"ל, אותה; ולפני מלה זו חסר: מפרש. י. כ"ה בכתיב, ונ' שצ"ל: מעותיו, והסופר טעה בקריאת המלה וצרף את הוי' או היא שין, ואת הוי' נדמה לו כאלף. יב. חסר: דערכין, עייש ו, א. יג. דהא ילפינן לה מאיש איש כדאי' מנחות עג, ב. יד, ה. ב. טו. חסר: מודים. טז. חסר: עלי. יז. ר"ל שאחרי מלת נסכים גרסי, ותיבתא דר"ל. יח. אינו ברור לי האם רבו של רבינו גריס בנמ' כל דברי ר' שמעון אלו, או שכ' דברי ר' לפירוש על המלים, ולא הביא עמה נסכים, דברי ר"ש אלו הם במשנה לקמן פ"ז מ"ו. יט. לקמן פ"ד מ"ד. כ. כן פי' לפי הגי', נמצא מביא דבר שאינו מסוים.

הלא בהל' מכירה פכ"ט ה"ו פסק, שאם יש לו אפטרופוס גם מתנתו בטלה. על רבינו אינו קשה, אפשר שס"ל כר"ח בחוס' כתובות ע, א, ד"ה אבל. ע' קצוה"ח חומ' רלה סק"ד, שפשיטא ליה ממשנתיו, שקנין דרבנן מהני לדאורייתא, ואח"כ כ' וז"ל: אמנם לפמ"ש הברטנורא שם דקטנים דתנן שם היינו בפחותים מן עשרים ע"ש א"כ לאו ראייה מוה' עכ"ל עיי"ש. ולענ"ד דברי אינם מובנים כלל, שהרי דברי הרע"ב אלו טובבים על אין ממש כנין אותם, אבל הא דתנן מקבלין מידם גם על קטנים ממש קאי, וא"כ גם לפי הרע"ב הוכחת הקצוה"ח עולה יפה. ודבריו צ"ע. א. כדאי' נדה מו, א, ב. ב. כדאי' לקמן פ"ד ה"ב. ג. עזרא ד. ג. ד. ד, א. ה. א. ויקרא א, ב. ו' תורת כהנים פרשה ב. ח. ע' פי' ר"ש. ט. כדאי' נדה לד, א. יבמות עד, ב. י"ו, א. יב. בפירקין ה"ג. יג. ה. ב. ונ"ל שרבינו מפרש, שהקושיא על ר' יוחנן היא מסיפא דתוספתא והירושלמי נקט רק הרישא והכוונה על הסיפא, ועוד נ' שרבינו לא גריס: פתח לה בתחילה. יד. מנחות עג, ב. טו. במדבר טו, יג.



ולא לכלי שרת אינו נמצא מביא דבר שאינו מסוים  
 התיב ר' יוסי בר ביבין והא תניא מנדבין ערכי  
 ולא לבדק הבית אינו כמה דאת אמר תמן לשמים  
 נתכוון ומאליהן באי לבדק הבית מה דאיתעבידי  
 להי ריש לקי פתר לה ולא לכם ולא לנו לבנות את בית  
 אלהינו חזקיהו א"ר סימון שאל מעתה אין מקבלי  
 מהן לאמו לאמת המים ולא לחומתי העיר ומגדלותיה  
 שני ולכם אין חלק ונחלה וצדקה בירושלים.

מת' ואילו שחייבין בקילבון ליום וישראלים עבדי  
 משוחררים אבל לא כהנים ונשים וקמניכו השוקל על  
 ידי כהניכו ועל ידי אשה על ידי עבד על ידי קמן  
 פטור ואם שקל כח על ידו ועל יד חבירו חייב שני  
 קילבונות, הנותן סלע ונותן שקל חייב שני קילבונות  
 השוקל על ידי עני עליו שכיני ועל בן עירו פטור

פירוש תלמיד ר' שמואל בר' שניאור

א. ולא י ש: לא. ב. אינו י ש: אינו. ג. י ש לי  
 שאינו ע' ד' ס. ד. בר ביבין י ש: בי ר' בון. ה. מנדבין  
 מ ב ש י: נערכין. ו. ולא מ לי: י ש ב: לא. ז. כמה  
 ב: כמאן: י: ה'ך מה. ח. י ש נוסף: הוא. ט. י ש נוסף: הן.  
 י נוסף: לכלי שרת. יא. ב נוסף: כזאת א' לשמים ניתכוון  
 ומאליהן: י ש: כן את אמר אף הכא (ש לי כל זה רק והכא) לשמים  
 הוא מתכוין ומאליהן הן באין לכלי שרת, ע' ד' ס ע פ. יב. ראיתעבידי  
 י ש: עבר: ב: דאת עבידי. יג. לה ב: ליה. יד. ולא  
 לכם - אלהינו ב י ש: לא לכם ולנו לבנות בית (ב נוסף: ה) לאלהינו;  
 מ: לא לכם ולנו בית יי אלהינו. טו. חזקיהו מ ב: ר' חזקיהו;  
 י ש ר' חזקיהו. טז. י ש לי. יז. לא. יח. י ש לי. יט. ולא.  
 יח. לחומת' י ש: ולחומת'. יט. מ ב י ש נוסף: על שום. כ. י ש לי  
 שני. כא. י ש ב מ לי. וכחלה. כב. מ ב י ש נוסף: וחזרון.  
 כג. י ב יל"ש מ נוסף: גרים. כד. י מ יל"ש נוסף כל פעם: לא.  
 כה. י יל"ש נוסף: ולא עבדים. כו. יל"ש הסדר: קטנים, נשים  
 עבדים. כז. י הסדר: עבד, אשה, כהן, קטן. כח. י ל"ש ואם שקל.  
 כט. מ לי. חייב: י ב נוסף: בקילבון אחד ר' מאיר אומר, ע' ד' ס כ.  
 ל. הנותן י: נתן. לא. ונותן י: נתן. במ. ונוטל. לב. יל"ש לי  
 הנותן - קילבונות. לג. מ י נוסף כל פעם: יד.

פירוש ר' משולם

ויכול לתרץ הביאו לאו לכתחילה לכלי שרת אתו. וכר"ב היא  
 הקושיא כמו שכת' בספרים, ולא לכלי שרת אינו נמצא  
 מביא דבר מסוים, בתמיה, ופי' כמו שאמ' תנין, בערכין  
 שהגוי מערכין ואלבא דר' יהודה. ערכין לא לבדק הבית  
 אינו, בתמיה, וקשיא לר' יוחנן. ומת' כמ"ד, מה שאתה  
 אומר בערכין לשם שמים מתכוין שהרי אינו יודע מה עשוי בו.  
 מה עביד לה רשב"ל, לכל מה שאמרנו מקבלין מהן. סבר  
 לה לא לכם וגו', וא"ת ערכו למאי, ערכו כנגד, כדמתרץ  
 בפ"ק דערכין, ל"א ג"ל כמו שכתב בספרים, לאחר שתירץ לו  
 כשאמר ישראל ואמר גוי והדר פריך ליה ולא הביא עמה נסכים  
 ולא לכלי שרת ניגהו, בתמיה, כלומר ובין אין לו להביא עמה נסכים  
 מי לא עסקינן שהפריש דמים לנסכים וניתותרו וכי אותן דמים לאו  
 לכלי שרת ניגהו והדר פריך בר' בון, ובתירוץ אחד מתרצי תריוהו.  
 מת', חייבין בקולבון, מפרש לקמן מהו קולבון. אבל לא  
 גשים, כו"ט אע"פ שאמרנו שאם שקלו אין מקבלין מהן מיהו כשנמלכין  
 תחילה ליתן אומרים להן ליתן שקל לבד ולא קולבון דילמא אתי  
 לאמשכונן להו. השוקל על ידי העבד וכי, אע"ג דתנא ליה רישא  
 שפטורין מן הקולבון ה"א אינהו אי שקלי פטורים דהא פטירי משקל  
 עצמו אבל מי ששוקל על ידן לחייב קולבון דהא מבר חיובא קאתי להכא  
 תנא השוקל על... דפטור. ה"ג על ידו ועל יד חברו חייב  
 קולבון... קולבונות, ושעמא דתנא קמא הואיל שוקל סלע שלם  
 דיו בקולבון, והכי תניא בתוספתא דשקלי ב"מ השוקל שקל חייב  
 בקולבון, השוקל ב' דיגרים חייב בקולבון, שם סלע ליטול שקל חייב  
 קולבונות דברי ר' מאיר... אומר ב' קולבונות דאכל שקל שנותן חייב  
 קולבון, והכי תניא בתוספתא דשקלי ב"מ השוקל שקל חייב בקולבון  
 השוקל ב' דיגרים חייב בקולבון סלע ליטול שקל חייב ב' קולבונות דברי  
 ר' מאיר... וכמה הוא קולבון אחד מכ"ד בסלע דברי ר' מאיר וחכמים  
 אומרים חצי מעה של ד' אסרים. בספר אחר סלע, שהוא חצאי שקל.  
 גותני קולבונות, על שקל דידיה שבתוך הסלע וקולבון אחר על שהחלה  
 לו שקל שיני שבסלע במחצית השקל שנתן לו הגובר והוא יתר על שלו. כד

על יד עני, אפי"כ מחצית בפני עצמו פטור מן הקולבון. ואם הלון חייב על ידי שכיני ועל יד בן עירו, וכולן על יד עניים, ואורחא דמילתא, כו

א. אולי הכוונה: כיון שהגוי הביאו כבר לאו לכתחילה הוא ולכן אתו לכלי שרת, גם אפשר לפרש, הביאו הגוי לאו לכתחילה הבנין הביאו  
 (ע' פי' רבינו לעיל ד"ה פתר לה) ולכן לכלי שרת אתו, ואין הדבר ברור בידי, ואכמ"ל. ב. כ"ה בכת"ו ו' ש"ל: וכך, וכאן מתחיל רבינו לכתוב פירושו הוא  
 לפי ג' הספרים שהיו לפניו שהיא ג' ג' הירושלמי דפוס ראשון. ג. כוונת המלים: ופי' כמו שאמ' צ"ב. ד. ה. ב. ה' צ"ל: נערכין. ז. צ"ל: יעשו, והכוונה:  
 כיון שאין הגוי יודע מה יעשו בו אין כאן לא חשש רפיון ידים (לפי כל הפירושים) ולא משום התפארות. ח. ברור שט"ס היא וצ"ל: נגנו. ט. ה. ב. שם תי'  
 כן אליבא דר' יהודה, ורבינו מתרץ כן אליבא דרשב"ל ג"כ. ט. שלפני רבינו לא היה כהנים במשנה, עי' תוי"ט ד"ה אבל ובמלאכת שלמה וכסף משנה הל'  
 שקלים פ"ג ה"ב. במשנה הקודמת. יא. ברור שמלת אין ט"ס היא וצריכה להחזק. יב. צ"ב, שהרי במשנה אמרו רק שאין חייבין. יג. כי אם יתנו גם קולבון,  
 יחשבו ששון הן לגמרי לישראלים וכו'. יד. בכת"ו יש מקום פנוי לשתי או ג מלים, ו' שחסר, ידי העבד וכו'; וכמה פעמים נמצא בכת"ו זה מקום פנוי לאי איו  
 מלים, וזוהו למדתי שכי זה הוא העתק מכת"ו שהיה לפני הכותב. ע' מבוא. יז. גם כאן מקום פנוי לד או ה מלים, ו' שחסר: אחד ר"מ אומר שני. יח. בפירקין  
 ה"ד. ברור לי שמן המלה, והכי עד מלת, דברי (שהיא בכלל) כתב הסופר כאן בטעות, עי' הדומות, בקולבון וכך סדר דברי רבינו: אחר פירוש טעמו של ת',  
 ר"ל אחר מלת, בקולבון היה כתוב, ר' מאיר אומר ב' קולבונות דאכל... והוא פירוש דברי ר' מ' שבמשנתנו ואח"כ רבינו דברי התוספתא כמש"כ להלן.  
 ו' דלג הסופר עי' הדומות מה שאי' שם בתוספתא: דברי ר' מאיר וחכמים אומרים השוקל שקל פטור מן הקרבן. י"ח בתוספתא שלנו, נתן. יט. חסר: ב', וכמו  
 ש"כ להלן. כ. בכת"ו יש מקום פנוי וחסר: ר' מאיר, ע' הערה טו. כא. בתוספתא שלנו נוסף: וחכמים אומרים קולבון אחד. ככ. כ"ה בכת"ו, אולי לא בכלל הספרים  
 שהיו לפני רבינו היה כ' במשנה: הנותן סלע ונוטל שקל חייב בשני קולבונות, ולכן כ' רבינו על דברי משנה אלו: בספר אחר, ש"ל בס"א כתוב גם זה במשנה, ולפי  
 השערתו זו סדרתי מלים אלו. כג. חסר: ב', כד כמש"כ רבינו להלן ד"ה כולה, שמשבע של חצי שקל שיה יותר מחצי שקל שבסלע וכ"כ גם הרמב"ם בפיה"מ ובהל'  
 שקלים רפ"ג. כה. אפילו צ"ב. והרמב"ם הל' שקלים פ"ג ה"ג כ' שלכן פטור כיון שנתן מחנה כדי להרבות בשקלים, וגם זה לענין צ"ב. שהרי חייב אפילו למכור  
 כסותו כדי ליתן ואם לא נתן ממשכנין אותו, ואכמ"ל. כו. דבר חדש, וע' בפ' תלמיד הר"ש. כז. ר"ל לשקול בעבור בן עירו העני.

ואם חוליקין חייב, האחין והשותפין שחייבי בקילבון פטורין ממעשרי בהמה כשחייבין במעשר בהמה פטורין

א. חוליקין יל"ש: חולה, וז"ל הלוחך. ב. והשותפין י יל"ש: השותפין, ע' רמב"ם הל' שקלים פ"ג ובראב"ד שם, וגם בתוי"ט. ג. ממעשר" מ: מן מעשר. ד. כשחייבין י מ: ושחייבין. ה. ב נוסף: תני אלו חייבין בקילבון. ו. מ ל"י. אומר. י. י ש ל"י. קילבון - קילבנות. יי. מתניתין - היא" ב י ש: מתניתא דר"מ; מ ל"י. כר"מ היא. יי. ר"י י ש: דר"י; ב: דא"ר. י. אע"פ ב: כסם; י נוסף: שאין. יי. ב נוסף: כך. יב. אומ' - כל' י ש ל"י. יג. הנותן י: בנותן; ש: הנוטל. יד. י נוסף: שהוא. יו. הקילבנות י ש: הקילבון; ב ל"י. סבר - הקילבנות. יז. מ ל"י. של. יח. הראה" כ"ה: הוציא. יט. מתוך כ"ה: מתחת. יט ש ל"י. ש: כבוד שלו י: כבודו. כ. ל"י ש: אתו; והראה לו יל"ש י: והראהו. כ. הנותן - שקל י ש: נתן סלע לישול שקל חייב שני קילבנות. כב. כולה י ש: אמר ר' לעזר. כג. דאמ' י ש: דר"מ אמר; ב: דאמר ר"מ; מ: דר' מאיר. כד. שקל י: סלע. כה. מ נוסף: ורב אמר כדברי הכל היא אחד שקל שהוא נוטל; ש: ר' אמי דברי הכל היא אחד שקל נוטל; י ב: רב אמר דברי הכל היא אחד שקל שהוא נותן ואחד שקל שהוא נוטל, ע' תקלין חרתין. כו. י ש: נוסף על. כז. ה"ן י ש: אינון. כח. בר רב"ב: כדריב; מ ל"י. בר רב יצחק.

מן הקילבון וכמה הוא קילבון מעה כסף דברי ר' מאיר וחכמים אומ' חצי מעה. גמ' אילו חייבין בקילבון קילבון אחד ר' מאיר אומ' שני קילבונות מתניתין בר' מאיר היא ר"ט מאיר אומ' אע"פ ששיקלו תורה קילבונות תורה סבר ר' מאיר אומ' בל"י הנותן שקלו שלמי פטור מן הקילבונות א"ר מאיר כמין מטבע שלטו אש הראהו הקב"ה מתוך"י הכסא כבוד שלו"ש והראה לוי למשה אומ' לו זה יתנו בזה יתנו הנותן סלע ונוטל שקל כא כולהכב דר' מאיר היא דאמ' כי אחד שקל שהוא נותן ואחד שקל שהוא נוטלכה ואחד לדברי תורה דעתיה דרב שלשה קילבונות הניכי אתא ר' ירמיה ור' שמואל בר רב יצחקכ בשם רב שלשה קילבונות הניכי אחד שקל שהוא

פירוש ר' משולם

פירוש תלמיד ר' שמואל בר' שניאור

אחין, שירשו מאביהן שחלקו. ונשתתפו, ומשחלקו כל אחד נכסיו בחזקתו. ומיכן ואילך חייבין בקילבון, דכל זמן שאביהן קיים שוקל על ידן פטור כדין ששוקל על עני ועל שכינו. פטורין ממעשר בהמה, דשותפין הן ופטורין כדנפק לן פרק אחרון דבכורות כל פטר רחם לכל בשר אשר יהיה ולא שותפות, ואע"ג דבכור משתעי קרא אמרי' התם אם אינו עניין לככור דאיתיה בשותפות תניהו עניין למעשר בהמה. וכשחייבין במעשר, שעדיין לא חלקו הרי הן בתפיסת הבית וכאילו של יחידי הן. פטורין מן הקילבון, כמתחילה בחיי אביהן. מעה כסף, ששית בדים. וחכמים אומרים חצי, פונדיון. גמ', מתני' דר' מאיר היא, מת' דואילו חייבין בקילבון דר' מאיר דאומר כל הנותן שקל שלם חייבין בקילבון, ה"ג בתוספתא בהדיא השוקל שקל חייב בקילבון, ומסתמא שקלו יחידי. א"ר מאיר כמין מטבע וכי, והכי משמע אילו הראהו הב"ה שלם וא"ל חצי זה יתנו היה משמע כל ששוקל חצי סלע בפני' לא היה חייב בקילבון דמסתמא משקל שני הצאין כל אחד הכרע שלו, ועתה שהראהו הב"ה במין מטבע כאותו ששוקל, נמצא מן התורה חייב כאותו ששוקל, ועל אותו יש לו ליתן הכרע, והוא דבר תורה שלא ליתן חסר. כולה דר' מאיר היא, אנתן סלע, ודאי קולבנו תורה שהסלע פחותה מב' חצאי סלע כשהן זה בפני עצמו וזה בפני עצמו, על כן נותן קילבון עם חצי סלע וקילבון אחר על יתור השקל שנוטל הגובר ומניח לו שקל שבתוך הסלע. דעתיה דרב ג' קילבונות, הא אליבא דר' מאיר, שאילו ב' קילבונות נותן להשוות שיהו שווין כנגד ב' חצאי סלע זה בפני עצמו וזה בפני עצמו, וקילבון שלישי דבר תורה שאפי' הוא נותן שקל בפני עצמו שהוא יתר על חצי סלע שבתוך הסלע

א. נ. ב. ב. חסר: וכו'. ג. חסר: לך. גמ' שלפנינו כ' רק, יהיה לך, ורשום שם במדבר יח, וכ' הרש"ש ול' שמרש"י נראה ברור שהכוונה לשמות יג, יב, וכן מוכרח, כי לך' שבפסוק שבמדבר סובב על אהרן צ"ש, והנה פלא שבגמ' שלפני רבינו היה כתוב כל הפסוק שב' במדבר, ודע שהרש"ש לא ציין שרש"י ביצה לט, ב, מביא להדיא את הפסוק שבשמות. ד. צ"ל: בדניר. ה. חסר: מעה, או שהוא, וזה פי' רבינו ע"פ גמ' קידושין יב, א. ו' בפירקין ה"ד, ומסיים שם: דברי ר' מאיר. ז. חסר: עצמו. ח. חסר: קאי, ולפני רבינו לא היו דברי המשנה: הנותן סלע ונוטל שקל, כתובים בגמ'. ט. חסר: מן.

פטורין ת"ל יהיה, הילכך אחין שחלקו ולבסוף נשתתפו חייבין בקילבון כשאר שנים המתחברין לשקול שקל שלם, ופטורין ממעשר בהמה דכשותפין בעלמא נינהו דבטלה להו תפיסת הבית, וכשחייבין במעשר בהמה כגון שלא חלקו משנפלה הירושה, ואכתי קיימא תפיסת הבית, פטורין מן הקילבון כאילו היה אביהם קיים שממוגן אחד ועישורין אחד, לרש"י בפי' משילין, וליכא למימר יפטרו מקילבון לגמרי, כמו שפי' רש"י בחוליקין<sup>טו</sup> וזה לשונו פטורין מן הקילבון לגמרי ששוקלין בין שניהם שקל שלם שממוגן אביהם בחזקתו עומד, ואביהם השוקל על בניו או על אחד מבני עירו ופטורו בשלו פטור מן הקילבון, דתגן בשקלים השוקל על ידי עני על ידי שכינו על ידי בן עירו פטור, ובניו נמי אין מצות שקליהם עליה, והוה להו כשכינו ובן עירו,<sup>טז</sup> אין לומר כן כמו שהוא עצמו פי' פרק משילין, ולא דמי, דהתם כבר נתן קילבון עבור עצמו ועל זה

עבורו, שכינו עשיר איכא למימר דרך שלום ואהבה הוא ולכן פטורו. בן עירו הרחוק ממנו. ואם הלוחו חייב, והלוח יפרע לו הקילבון. מתני' ר' מאיר היא, אסיפא דמתני' קאי' השוקל על יד עני וכו' פטור, אפי' ר' מאיר היא שמחמיר בקילבונות ומחייב בשוקל על ידו ועל יד חבירו ב' קילבונות, וכ"ש דלרבנן אתיא שפיר. ר' מאיר אומר אעפ"י ששקלו תורה אינן קילבונות תורה, וכיון דקילבון מדרבנן הוא מקלינן ביה בשוקל על יד אחר ואין עתיד ליפרע ופטור. סבר ר' מאיר הנותן שקלו שלם פטור מן הקילבון, כלומר אילו היה איפשר הילכך חייבוהו, ומיהו בשוקל על ידי חבירו לא סגי בקילבון, כיון דתקנוהו אין לו להפסיד להקדש. כזה יתנו, ואין יודע לכיון לו, ואע"ג דכתי' העשיר לא ירבה, טוב להרבות מלמעט. הנותן סלע ונוטל שקל כ"ו כולה דר' מאיר היא, כלומר סיום דבריו הוא, והכי תניא בתוספתא דרבנן פליגי עליה. רבא אמר דברי הכל היא, וב' קילבון דקתני אחד לדברי תורה נותנו מיד לחובת שקלו, ואחד כשהוא בא ליפרע מן ההקדש, השוקל נוטל קילבון פחות מן השקל דאי איפשר לצמצם, ושמא יבא לידי מעילה, כדתנן פ' י"ז דכלים שתי אמות היו בשושן הבירה כו' יתירות על של משה שהאומנין נוטלין בקטנה ומחזורין בגדולה כדי שלא יבואו לידי מעילה. דעתיה דרב, אליבא דר' מאיר. שלש קילבונות הן, ב' נותן מיד, כשנותן סלע ואין לו על ההקדש כי אם שקל ונוטל קילבון פחות. האחין השותפין, האחין שהם שותפים בירושת אביהן. כשחייבין בקילבון פטורין ממעשר בהמה וכשחייבין במעשר בהמה פטורין מן הקילבון, כל ישראל הוזקקו ליתן מחצית השקל לקרבנות ציבור, והיטילו חכמים עליהם להוסיף מעה קטנה להיות קילבון לטרוטרוט בחילוף, ואף כשמצטרפין שנים לתת סלע שלם היטילו עליהם שני קילבונות שלא לפחות מחביריהם ושלא למעט מן הקדשים, אבל האב שוקל בשביל שני בניו שקל שלם ופטור מקילבון שיבי, מעשר בהמה נוהג בכל שנה ושנה בוולדות הנולדים, ועדר של שותפין פטור מוולדות, דתניא [181] בבכורות כל פטר שגר בהמה אשר יהיה לך, ולא של שותפות, ופרכינן האי בבכור כת', ומשנינן אם אינו עניין לככור דאיתיה בשותפות, דכתי' ובכורות בקרכם וצאנכם, תניהו עניין למעשר, יכול אפי' קנו בתפיסת הבית, כגון אחין שלא הספיקו לחלוק ירושתם עד שנוולדו להם ולדות, יכול יהו פטורים ת"ל יהיה, הילכך אחין שחלקו ולבסוף נשתתפו חייבין בקילבון כשאר שנים המתחברין לשקול שקל שלם, ופטורין ממעשר בהמה דכשותפין בעלמא נינהו דבטלה להו תפיסת הבית, וכשחייבין במעשר בהמה כגון שלא חלקו משנפלה הירושה, ואכתי קיימא תפיסת הבית, פטורין מן הקילבון כאילו היה אביהם קיים שממוגן אחד ועישורין אחד, לרש"י בפי' משילין, וליכא למימר יפטרו מקילבון לגמרי, כמו שפי' רש"י בחוליקין<sup>טו</sup> וזה לשונו פטורין מן הקילבון לגמרי ששוקלין בין שניהם שקל שלם שממוגן אביהם בחזקתו עומד, ואביהם השוקל על בניו או על אחד מבני עירו ופטורו בשלו פטור מן הקילבון, דתגן בשקלים השוקל על ידי עני על ידי שכינו על ידי בן עירו פטור, ובניו נמי אין מצות שקליהם עליה, והוה להו כשכינו ובן עירו,<sup>טז</sup> אין לומר כן כמו שהוא עצמו פי' פרק משילין, ולא דמי, דהתם כבר נתן קילבון עבור עצמו ועל זה

א. פי' חדש מאד, ואכמ"ל. ב. גירסא חדשה שלא נמצא בשום ספר. ועי' רש"י ביצה לט, ב, ד"ה כשחייבין, שפי' כר' מאיר שכל מי שנותן חצי שקל חייב בקילבון וכ' וז"ל: והטילו חכמים עליהם... להיות קילבון ע"ל ואולי גם גי' רש"י היתה כגי' רבינו. ג. חסר: אחד, אבל דברי רבינו אלה אינם מובנים לי היטב. ד. שמות ל, טו. ה. שהרי מותר לתת יותר ע' רמב"ם הל' שקלים פ"א ה"ז וגם הראב"ד שם מסכים לזה עיי'ש בכסף משנה, אבל הרמב"ן שמות ל, טו, לא ס"ל כן עיי'ש. ו. בפירקין ה"ד. ז. צ"ל: רב. ח. משנה ט. ט. ממלה זו והלאה הם דברי רש"י (כמעט מלה במלה ביצה לט, ב, ד"ה כשחייבין, ואת דברי רש"י מסיים רבינו: לרש"י בפי' משילין. י. ברש"י שלפנינו נוסף כאן מאמר שלם, ואינו ברור לי אם רבינו (או הכותב) דלג הדברים או אם ברש"י שלפנינו לא היו כתובים כלל, יש פנים לכאן ולכאן ואכמ"ל. יא. נ. ב. יב. שמות יג, יב, ועי' פי' ר"מ ובהערה. יג. דברים יב, ו. יד. ביצה לט, ב, ד"ה כשחייבין ותמצא שניוים. טו. כ"ה, ב, ד"ה כשחייבין במעשר. מהרש"ל בביצה שם העיר ע"ז. טז. ע"ל רש"י שם בחוליקין.

נותני ואחד שקל שהוא נוטלא ואחד לדברי תורה, הן  
 אם חלקו גדיים כנגד תיישי' ותישי' כנגד גדיים החלקו  
 משעה ראשונה ור' יוחנן אמר אפי' חלקו גדיים כנגד  
 גדיים ותישי' כנגד תיישי' כלקוחות הן דתני הלוקח  
 שנותני לו במתנה פטור ממעשר בהמה. האחין והשותפין יב  
 ר' חזקיה א"ר ירמיה בעי למה ליתניי פעמים שחייבי  
 בזה ובזה ופעמי' [135] שפטורי' מזה ומזה היאך עבדה  
 חלקו את הבהמ' ואחר כך חלקו את הנכסים חייבין  
 בזה ובזה חלקו את הנכסים ואחר כך חלקו הבהמ' יב  
 פטורי' מזה ומזה אמ' רבי' האי דאת אמר עלכא שלאכב  
 היתה הבהמ' רבי' אבל היתה הבהמ' רבי' הן הן עיקורכי  
 נכסי' ר' אבין אמ' ר' סימאיכה בעי מפני שעשאוקי  
 כאדם אחד למעשריכה בהמה התפטרוכט מן הקילבנות  
 לאל שניא הוא שנותני' סלע אחד שלימהלב שאפי' חלקו  
 וחזרו ונשתתפו חייבי' במעשר בהמ' ופטורין מן הקלבון

א מ ש הסדר: נוטל, נותן. ב י נוסף: השוקל על יד עני וכו' אמר ר'  
 לעזר; ש נוסף רק: אמר ר' אלעזר. ג גדיים י ש ב: תיישי'.  
 ד תיישי' י ב ש: גדיים; ה מ לי' אבל-תישי'. ו גדיים  
 י ב ש: תיישי'. ז הוחלקו י ב מ: הוא חלקו. ח ור' אמר י:  
 אמר ר' יוחנן. ט ש לי' הוחלקו-תישי'. י דתני: כהיא דתנינן  
 חמין; ש בלי כהיא. יא הלוקח שנותן י ש: הלוקח ושניתן; מ: הלוקח  
 ושניתן. יב ב נוסף: שחייבין בקליבון פטור; י ש נוסף: שחייבין בקולבון  
 ופטורין במעשר בהמה כשחלקו וחזרו ונשתתפו שחייבין במעשר בהמה ופטורין  
 מן הקולבון בשלא חלקו. יג ליתני: לי' נן אמרין; ש: לגמריין;  
 ב: לית אן או'. יד י ש נוסף: שהן. טו הבהמה י ש:  
 הנכסים. טז הנכסים י ש: הבהמה. יז הנכסים י ש:  
 הבהמה. יח הבהמה י ש: הנכסים. יט י ב מ נוסף: מני.  
 כ הא י: הרא. כא י ש לי' עלי; על ב מ: עד. כב שלא  
 י ש: בשלא. כג רב י ש: רוב. כד עיקור: ב: עשור.  
 כה סימאי י ש: שמאי; ב מ: שמאי. כו שעשאן י ש: שעשיתן.  
 כז כארס מ: כארון, וכ"כ גם המגדל עון הלי שקלים פ"ג ה"ה.  
 כח למעשר י ש: אצל מעשר. כט התפטרו י: את פטורו;  
 ב: התיפטרו. ל לא ש: אלא; י: אמר ליה לא. לא הוא שנותן  
 י ש: היא שהוא נותן; ב: הוא הנותן. לב מ ב י נוסף: מעתה.  
 לג לי' וחזרו.

פירוש תלמיד ר' שמואל בר' שניאור

פירוש ר' משולם

סמכו ופטרוהו, בשעשה אחד שקל שלם ושוקל על חבירו. הוא שחלקו  
 גדיים כנגד תיישי', ארישא קאי בפטורין ממעשר בהמה ותישי' ב  
 בקלבון, דבשבילא חלוקה בטל תפיסת הבית מינייהו, היינו דווקא כשחלקו  
 גדיים כנגד תיישי' וזקנים כנגד טלאים, בטלה שום ירושה ונתנו בהן  
 תורת לקוחות, וכי חזרו ונשתתפו הוו להו כלוקח זה בטלוג ונתערבו ואין  
 כאן עוד שם תפיסת הבית אלא שם שותפות, אבל חלקו טלאים כנגד טלאים  
 וגדיים כנגד גדיים דזהו משפט ירושה שיש לכל אחד ואחד חלוקה בכל  
 מין ומין, אומרין זהו חלקו המגיעו דיש ברירה ועדיין שם יורשין עליהן,  
 וכי חזרו ונשתתפו חזרה תפיסת הבית למקומה, ויש פטורין משום  
 לקוחות דתנן הלוקח פטור ממעשר בהמה, וטעות הוא בידם, דהיינו דווקא  
 כשהולדות לקוחין הן פטורין מלהתעשר אבל הלוקח עדי' בהמה וילדו  
 מיחייב לעשורי, והכא פטר להו לגמרי, לר ש"י פרק משילין, מיהו  
 הכא לא משמע כפירוש, דהא ר' יוחנן לית ליה ברירה ואפי' הכי פטר  
 כשחלקו גדים כנגד גדים ומפרש בהדיא מטעם לקוחות, ולא ידענא מי  
 הזיק לר ש"י לפרש כן, דהכא נמי לא פטר אלא טלאים שחולקין,  
 ואם לאחר חלוקה ילדו חייבין, ומהיכא משמע דלגמרי פטר להו, והכי  
 נמי משמע פרק מעשר בהמה, דק"ה מנהגי מילי דלוקח פטור אמר רב  
 הונא בכור בניך תתן לי כן תעשה לשורך ולצאנך, מה בניך אינו כלוקח  
 ואינו במתנה אף שורך וכו', אי מה בניך אינו כלוקח כלל אף שורך וכו',  
 אלמא א"ר אסי א"ר יוחנן לוקחין עוברין במעי אמן כולן כנגסין לדיר  
 להתעשר, אמר קרא כן תעשה, בשעת עשייה מיצט הכתוב, א"כ לפי  
 שמעתין דהכא דפטרי משום לקוח הנוולד לאחר החלוקה חייב, וקרא דאשר  
 יהיה לך, ולא לשותפות, אתי למיפטר שני אנשים שנשתתפו בבהמות שלהם.  
 למה לי תנן פעמים שחייבין בזה ובזה, ר' ירמיה אמר לה נמי  
 פרק מעשר בהמה, ה"ג חלקו הנכסים ואחר כך חלקו הבהמה  
 חייבין בזה ובזה, כלומר עדיין לא חלקו הבהמה עד לאחר זמן דכיון  
 דחלקו בנכסים נתחייבו בקלבנות, וכל כמה שלא חלקו בבהמה חייבין  
 במעשר בהמה, שהרי תפיסת הבית עדיין קיימת בבהמות. חלקו  
 הבהמות ואחר כך חלקו הנכסים פטורין מזה ומזה, כלומר  
 עדיין תפיסת הבית קיימת בנכסים ופטורין מן הקלבון, והתם דייק פשיטא,  
 ומשני הא איצטריכא ליה סד"א כיון דחלקו אבהמות גלי אדעתיהו  
 דלמפלג בנכסים קיימי וליחייבו בקלבון קמ"ל. דהא אתמר שלא  
 הייתה הבהמה רוב, הילכך אעג"ב דחלקו בבהמה כיון שלא חלקו  
 בנכסים פטורין מן הקלבון, דקלבון בתר נכסים אזילי דשקל ממעות הוא  
 שוקל. אבל הייתה בבהמה רוב, הירושה שנפלה להם וחלקום. הן

הן הן עיקר הנכסים, ואעפ"י שלא חלקו בשאר נכסים חייבין בקלבון,  
 כיון שחלקו בעיקר נכסים כאילו חלקו בכולן, דחזי כמאן דפליג דמו'. מפני שעשאן כאדם אחד למעשר בהמה יפטרו מן  
 הקלבנות, לשון בעיא הוא וקאי אהא דמסיק התם פעמים שפטורין מן הקלבון וחייבין במעשר בהמה, שלא חלקו לא בזה ולא בזה, כלומר  
 אם לענין מעשר בהמה חשובים כאדם אחד לחייבו במעשר בהמה, לפי שתפיסת הבית עומדת במקומה, לענין שקלים רחמנא חייבינהו לכל חד  
 וחד, ניחשבינהו בתרי וליחייבינהו בקלבנות. ומשני הוא שנותן סלע שלימה, הילכך סגי בקלבון אחד, ואפילו לר' מאיר דאמר השוקל על ידו  
 וחבירו חייב ב' קלבנות הכא סגי בחוד הואיל ותפיסת הבית במקומה הוה ליה כאילו שוקל עליהם וסגי בחוד קולבון. מעתה אפילו חלקו  
 וחזרו ונשתתפו שחייבין במעשר בהמה פטורין מן הקלבון, נימא דבשותפות חלייא מילתא לרב הונא דאמר חלקו גדים כנגד גדיים

א כאן מתחילים דברי רש"י בביצה לט, ב, ד"ה ואמר, והלאה. ב צ"ל: בשלו, וחסר: וזה, בשלו מן השוק, עיי' ברש"י ותמצא שינויים. ג ברש"י שלפנינו  
 פותרים. ד ברש"י: עשר. ה בכורות נה, ב, נו, א. ו ר"ל, דקאמר התם, או, דקתני התם. ז שמות כב, כת, כט. ח בכורות נו, ב. ט בכורות נו, ב.  
 י כדאי' בבא מציעא סט, א. יא כפי' פנ"מ, ואינו ברור לי מדוע כ' רבינו שאהתם קאי ולא אמר שעל משנתו קאי, כמש"כ הפנ"מ.



ר' ביבא בשם אבא בר רב כהנא והוא שני אחים שירשו את אביהן שני גיסין שירשו את חמיהן להיכן היו קלבונות הנופלין ר' מאיר אומ' לשקלים ר' אליעזר אומ' לנדבה ר' שמעון שזורי ר' קועי פחים ציפוי לבית קדש הקדש בן עזי אומ' שולחנין היו נוטלין אותן בשכרן ויש אומ' להוצאת הרבים:

הדרנא עלך באחד באדר

מצרפין שקלים ליטרכונות מפני משי הדרך כשם

שהיו שופרות במקדש כך היו שופרות במדינה בניי ששקלוי שקליה ונגבו או שאברו אמי נתרמה תרומה נישבעי לגזברין ואם לאו נשבעי לבני העירי נמצאו או שהחזירו הנגבים אילו ואילו שוקלין ואין עולין להיט לשנה הבאה הנותן שקלו על חברי לשקול על ידו ושקלו על ידי עצמו אם נתרמו תרומ' מעל השקל שיקלו ממצות הקדש אם נתרמה תרומ' וקרבה בהמה מעלה מדמי שני ומדמי שביעית יאכל כנגדן.

פירוש ר' משולם

פירוש הלמד ר' שמואל בר' שניאור

ביחד אפי' חלקו וחזרו ונשתתפו יהיה נוהג דבר זה לענין בהמה יהיה חייב ולענין בהמה יהיה פטור, כן היה תמה על משנה זו טעם מה, ל"א וכי מפני שעשאן כאדון אחד, בדליה כשלא חלקו אז הם כמו של אדון אחד, בתמיה, והלא נכסין של שניהן הן, ומה לי חלקו ומה לי לא חלקו. הוא שני אחין שירשו את אביהן, כמו שהדין בשני אחין כך בשני גיסין: להיכן קלבונות הולכין, נראה שזו היא ברייתא שאינה במשנה ומצאנוה בתוספתא פ"א והיא שנויה כמו בכאן לבר מי"א שאין בה. ר' מאיר אומר לשקלים, ר' מאיר לטעמיה דאמר קולבנות תורה, ואפי' דלאו מן התורה הלא מסר יפה יפה. שולחנין היו נוטלין, שהיו יושבין לצורכו ובטלין ממלאכתן. להוצאת רבים, לתקן בורות שיחין ודרכים.

חזרו ונשתתפו וחזרה תפוסת הבית למקומה ותיבין במעשר בהמה, יהיו פטורין מן הקלבון, שהרי שלימה נותן ושותפין הן, וזה לא יתכן שלאחר שחלקו ירושת אביהם ונתנו ב' קלבונות בשביל שחזרו ונשתתפו עתה היאך ייפטרו. הוא שני גיסין שירשו את חמיהן, בירושה פטרו חכמים בכל עניינים, ודווקא בעוד תפוסת הבית קיימת אבל חלקו וחזרו ונשתתפו לא פטרום. לשקלים, אעפי' שכתוב העשיר לא ירבה, בטלג הוא זה, בשקלג לנדבה, בפני עצמה היה נותן. שולחנין נוטלין אותן בשכרן, כשהיו תורמין היו לוקחין כל מותר השקלים ונותנין מתרומת הלישכה לשולחנין כדי שיהיו מזומנין להמציא שקלים לישראל. להוציא הרבים, חומת העיר ומגדלותיה אינמי לצורך ציבור ולא למזבח ולא לבדק הבית, תוספתא" ל"ג לה.

הדרן עלך

פרק ב'

מצרפין שקלים דרכונות, בני העיר ששולחין שקליהן לירושלים מצרפין אותן ולוקחין מהן דרכונות של זהב, דרכונות הן זהובין טבועין, במדינה, בירושלים, כההיא דנזיר פ"ג חוץ מן הנזיר

מצרפין שקלים דרכונות, קונים וזוהבים שיכול להוליכן בשימור, ולכן נקרא דרכונות שטובים לדרך. שופרות, קופות צרים למעלה ורחבין למטה כעין שופר, ומקבצין לתוכן. כך היו במדינה, ולאחר שמקבצין כל בני העיר מוליכין למקדש. אם נתרמה תרומה, שכבר תרמו על האבוד. נשבעין לגזברין, שלא פשעו בהם, ובגמ' מוקמי לה בשומר שכר ואיכא דמוקי לה כר' שמעון. אילו ואילו שקלים, ובגמ' מפרש למאי. לשקול על ידו ושקלו על ידי עצמו, שאמר לגזבר זה שקל בשבילי אני שוקל. אם נתרמה התרומה מעל, שכשתורמין התרומה על שעתיד לגבות וזה נתן לחבירו לשקול על ידו כבר קרא עליהן שם שקלים ומיקדשי מיד ולא מחסרי אלא לתנם לכהן, נמצא כששוקל זה על ידו מוציאן מקדושתו ומה לי מוציאן לחוב בעלמא ומה לי מוציאן לחוב דשקליו. השוקל מן ההקדש ונתרמה התרומה מעל, מן הטעם שאמרנו לעיל. וקרבה הבהמה מעל, שחבירו הקדיש בהמה ושלחה בידו להקריבה, והקריב לצורך עצמו שהיה חייב ועלה השליח והקריבה לשם עצמו מעל, אע"פ שלא עלתה לו לשם חובה דאין אדם מתכפר בהקדש של חבירו, מיהו לא יהא אלא הרוכב על גבי בהמה שמעל, וגמגום בדברי, התם נהנה בשוה פרוטה, וכאן מה נהנה, ל"א כגון שהקדיש חבירו שור לדמיו ולקחו זה והקריבו לעולה, הרי כעין הוצאה לחולין ויצא גמי מידי חובתו דהא לקדושת דמים בעלמא קאי וצריך ליתן דמיו להקדש ומעל ששחטו לחובתו, ר' ילמיה. ממעשר שני ומדמי שביעית, אם נהנה, יאכל, כנגד מעשר שני בירושלים מעות יפריש כנגד המעשר שני, וכן יפריש מעות כנגד דמי שביעית אם הוציא אותם לדבר אחר ויאכלם בתורת שביעית.

שמות ל, טו. ב"ר אב השקל אבל לא בטול ממש, שהרי הקולבון מטבע קטנה היא מאד וניכרת היא, וע' תוס' מעילה כא, ב, ומל"מ הל' מעילה פ"ז ה"ו. יגעתי הרבה להבין, מה הביא את רבינו לפרש פי' דחוק כ"כ מכמה טעמים, ולהשוות את דברי בן עזאי עם דברי ר"מ, ולא זכיתי להבין, וצע"ג. דגם פי' זה קשה הוא מאד בעיני: שהרי סתם משנה היא לקמן פ"ד שחומת העיר ומגדלותיה עשו מתרומת הלשכה, ורבינו פי' שעשאו מקלבונות, אתמהו! ה' בפירקין ה"ה לא גריס להא, דיש אומרים וכו'. מן המלה בני' עד כאן הוא לשון רש"י בכורות נא, א, ד"ה מצרפין, עי' בהגהות הב"ח ושיטה מקובצת שם. ולעיל פרק א משנה א פי' רבינו: במדינה - בכל מדינות ישראל, וצ"ב. ח' צ"ל: פי', ראה שם משנה ח' ובספרינו: חוץ מן הטמא, אבל הכונה על נזיר טמא.

א ט"ס וצ"ל: קולבון. ב כ"ה בכת"י. על הבית ועל הלמד ישנן קוין, לסימ' מחיקה, כלו', דיתמי', הערת הרוד' נ"י. ג ה"ה. ד גם בתקלין חדתין פי' כן. ה כדאי' כתובות קח, א; ורבינו מפרש כרשי' שם ולא כהו"ס ד"ה ועל. ו הנובר. ז דתו לא ימשכנו אותו, כדאי' בגמ'. ח חסר: שקלו', ע' לקמן ד"ה מתני'. ט ג' רבינו שלא גריס כאן: ונקרבה הבהמה, היא כני' שמצא הר"ש שירליו בספר ישן, ע' מלאכת שלמה, וע' גם ג' הראב"ד (כ' בעמודי ירושלם). י ע' לקמן ד"ה מתני' השוקל. י"א לענ"ד פי' רבינו קשה הוא מאד: שהרי בפ' אמרו בכריתות כו, ב, שבבהמה שלא נתכפר בה לא מעל, ע' רמב"ם הל' מעילה פ"ד ה"ה נועד יש להקשות על פי' זה אלא שאכמ"ל, ולקמן בגמ' ד"ה מתני' השוקל כ' רבינו בעצמו, שפירושו זה ליתא עיי"ש. י"ב אולי ג' מלים אלו: והקריב לצורך עצמו הן מדברי המשנה שהיתה לפני רבינו, ונראה, שמלת, והקריב' צ"ל: להקריב'. י"ג כדאי' מעילה יט, ב. י"ד ע' מעילה יט, א. טו כן הוא בכת"י. אינו ברור לי אם הקוים הם סימן למחיקה או לר"ת ולא מפי הרב. טז פי' חדש שהרי כל המפרשים פי' ששקל ממע"ש או מדמי שביעית. י"ז ג' שחסר כאן: וחוץ לירושלים.

גמ' מצרפין שקלים יעשו אותן מרגליות שמא תזיל מרגליות ונמצא הקדש מפסיד כפי ההיא דתניא תמן כולן ניפדין בכסף ובשינויה כספיה אמר רב שמואל בר רב יצחק שמא יזולו הכלים ונמצא הקדש מפסידו מתניתין בתקלין חדתין אבל בתקלין עתיקין לא כהדא מתניתא בשומר שכרי אבל בשומי חנם לא כהדא אמר רבאבי אנאי הא דאת אמרדי בשומי שכרטי נגנבו בליסטים מזויין אברו במי ששקעהו בים ר' איסטי בשם ר' סימון אמר איתאי' כמאן דאמ' תורמין על הגבוי ועל העתיד ליגבות ברמי איתא במזכב דאמ' תורמי לא על הגבוי ולא על העתיד ליגבותה משיבי ליהכו כהדאכו א"ר אלע' כח דר' שמעון היא דר' שמע' אומ' כח קדש' חייב באחריותן הרי הן כנכסיו, לא ור' יוחנן אמ' לב

א ינוסף: דרכנותו כו'. ב יעשו: מ: ועשו: י יל' ש: ויעשו: ג כ"י י ל' ב: ב: ב: ד ההיא דתניא: י: כהיא דתנין: ב: ההיא דתניא: ה ובשינוי' מ י ב: ובשה: י מ נוסף: חוץ מן השקלים: ב י נוסף עור: ואין פודין בכלים: י מ ב נוסף: הכא נמי שמא תיזול המרגלית: י נוסף עור: ונמצא הקדש מפסיד, ולי' נמי: ח מתניתין, מ נוסף לפני מלה זו: בני העיר ששלחו: ט כהדא י: כדא: י ש נוסף: ותני כן (ש: ותנין) עתיקין במקדש אין עתיקין במדינה: י שכר' י ש: חנם: י א חנם: י שכר': י כדא: י ש ב: רב אבא: י ב ל' אגא: יד אגא - אמר' י ש: ואפילו תימר: טו מ ל' אבל - שכר' ונ' שדלג הסופר ע"י הדומות, וע' ד"ס צא: טז ששקעה: י שטבעה: י ב מ ש נוסף: ספינתו: י ר' - ר' ל' י ש אמר ר' יוסטי בי רבי: ב: א"ר איסטמי בר: מ: ר' אוסטי בר: יח י ש מ ב ל' אמר': יט איתאי' ב: אי דא: י כ ב ל' ברם: כא י ל' אית': כב כמן: ב: מן: כג אית כמ' דאמ': ש: הכא אין: י ב נוסף: אין: כד העתיד: י ש: הממושכ': כה ליגבות' י ש: לא כדא: מ ל' ברם - ליגבות: כו ב ל' משיבין ליה: כז משיבין ליה כהדא: י ש: בני העיר ששלחו את שקליהן נגנבו או שאברו: כח אלעור' ב: אלעור': כט מ ל' דר' שמע' אומר: ל ש נוסף: אף על פי שהוא: י נוסף רק: שהוא: לא הרי הן כנכסיו: י ש: כנכסיו הן: לב ור' אמר' י ש: א"ר יוחנן:

פירוש ר' משולם

פירוש תלמיד ר' שמואל בר' שניאור

שבמדינה. גמ' ויעשו מהן מרגליות, דהובין הרי טפי משאוי ממרגליות. כולם נפדין, לעיל מיניה, ה' סלעים של פדיון הכן, ולי של עבד, ונ' של אונס ומפתה, ובגמ' מוקמינן דלאו עלייהו קאי, דהא לאו בני פדייה נינהו, אלא ה"ק כל הנפדין נפדין כו', וסיפא דמתני' חוץ מן השקלים. שמא יזלו הכלים, ואשוחה כסף קאי, בפרק יש בכור' לגחלה ליתיה לדרב שמואל, לא ידענא אמאי פ' ר' ש"י דרכנותו הוה זיהובין טבועין, ומישתמע' דרכנותו אין שאר זהב שאינו טבוע לא, דהא מדפריך ויעשו מרגליות, אלמא לא בעינן מטבע, והא דאמר ריש פרק הזהב' אי אמרת בשלמא דהבא טיבעא הוי שפיר אלא אי אמרת פירא הוי, משער תנא כמידי דאייקר וזיל כו', מיירי בין בטבוע בין בשאינו טבוע. מתני', ונגנבו, מן' השלוחים. אם נתרמה תרומה, שהיו תורמין הלישכה בשלש קופות. כשבאין לדין נשבעין לגזברין, שלא פשעו בהן שהם בעלי הדין, דכיון שתרמו הלישכה אין אחריות האבידה על הבעלים אלא על הקדש, כדאמר לקמן תורמין על האבוד שיהיה לו חלק בקופות הללו למי ששלח שקלו ואבד ואינו יודע עכשיו שאבד, ואם לאו שנודע להם מקודם לכן שוב אין תורמין עליהם אלא עד שישלחו אחרים תחתיהן, לפיכך בני העיר הם בעלי דיגין של שלוחין. נמצאו, אאבדו קאי. או שהחזירו, אנגנבו קאי. אילו ואילו שקלים הם, דכיון דקדוש קדוש, לר' ש"י פ' הזהב, ובגמ' מפרש מה יעשו משקל שני, ולר' ב"א לא נהירא ליה לר' ש"י דתלי טעמא בדיעה, דסתם היו תורמין על כל האבוד ואפי' הוא נודע לבעלים, ומנא ליה אותו חילוק, ור' ב"א פ' אם נתרמה כבר לג' פרקים, שוב אין לו תקנה לקרבנות ציבור אלא לשיירי הלשכה כדתנן לקמן בפ' ג' ובתוספתא, ד' ומסתמא עליו יביאו שקליהן שנית. ואין עולין לו לשנה הבאה,

א צ"ל: שהשלוחין. ב בבא מציעא נו, ב. ג שמות כב, ט. ד שם בבא מציעא נח, א. ה ברור שחסר: חנם. ו ראה כ"ז ב"מ נח, א. ז ר"ל: הפילוג - החילוק. ח אינו ברור לי אם כונת רבינו שה' בדברי הגמ' קודם משיבין... או אם לפני רבינו היתה נוסחת המשנה כמו שהיא בכת"י, ומתקן ג' המשנה, ואכמ"ל. ט ע' ד"ס ק. י ר"ל בדרך זה השיבו לו על הקו' דלעיל: אמאי נשבעין וכו'. יא צ"ל: קדשים.

להיות פטור בשקל שהוסיף אשתקד, לקמן<sup>ט</sup> מפרש חדתין שבכל שנה ושנה, עתיקין מי שלא שקל אשתקד שוקל לשנה הבאה. [גמ'] אבל בתקלין עתיקין לא כהדא, כזה לא חשו חכמים להיות נשבעים לגזברין. מתני', דתני נשבעין. בשומר שכר, ונשבעין ליטול שכרן מבעלים מכני העיר ששילוחם, דשלומי לא משלמי, לרעהו אמר רחמנא<sup>ח</sup> ולא של הקדש<sup>ט</sup> והאי דתני נשבעין לגזברין מוקמינן<sup>י</sup> לבני העיר ליטול שכרן במעמד גזברין כי היכי דלא ליחשדינהו, אינמי דלא ליקרינהו פושעין. אבל בשומר חנם לא כהדא, דמה לו לישבע הא פטריה רחמנא, הילכך בשומר חנם אינו נשבע בשומר שכר אינו משלם דרעהו כתיב, ושבועת שומרים אינו אלא להשתלם שכרן. הדא דאת אמר בשומר שכר נגנבו בליסטים מזויין וכו', מאחר דאוקימנא בשומר שכר ע"כ אית לן למימר פירוש המשנה בליסטים מזויין וטבעה ספינתו בים דאונסין הן, ובעלמא נמי מיפטר בהו כשומר שכר, דאי בגניבה ואבידה דבעלמא מחייב בהן שומר שכר להדיוט, נהי דפטריה רחמנא מלשלם גבי הקדש, אנרייהו מיהא ליפטרו שהרי נשתעבד לשומרו מגניבה ואבידה ועל מנת כן היו נוטלין שכרן והרי לא השלימו מלאכתן. איתאי כהא דאמר תורמין על הגבוי, הילכך נשבעין לגזברין, דנפטרו הבעלים במה שתרמו עליהם, ושבועה זו תקנת חכמים היא כדלקמן. ברם איתאי כמ"ד אין תורמין על הגבוי ומשיבין ליה כהדא, כלומר מה ישיבו שלוחין בדבר זה לגזברין, דהא לאו בעל דברים דידי את, דבני העיר הם בעלי דיגין שחייבין לשקול אחריהם תחתיהן, בתוספתא אכא פליגי בהכב תנאי. דר' שמעון היא, דאמר<sup>כ</sup> נשבעין לבני העיר. הרי הן כנכסיו, לאונאה ולישבע עליהן, כ' ובשומר חנם נמי מיתוקמא

א ר"ל ממשנת, כולן נפדין, בכורות מט, ב. ב שם נא, א, וע' בש"מ שם. ג יוצא ברור שרבינו לא גריס בסוגיין: ואין פודין בכלים, וגם הגר' ז"ל מחקו, וע' ת"ח. ד בכורות נא, א. ה שם ד' מצרפין. ו מדכ' רבינו, ומישתמע', ברור שלפניו לא היה כל זה ברשי, אבל ברשי שלפניו כ"כ בהדיא. ז בבא מציעא מד, ב. ח כאן מתחיל רבינו להעתיק לשון רש"י בבא מציעא נו, ב, נח, א, וכמו שמסיים רבינו: לרש"י פ' הוהב, ועיי' ט. ז"ל רש"י שלפניו: אם כשבאו לדין כבר נתרמה התרומה שהיו תורמין הלשכה בני קופות עכ"ל, ונ' שדלג הסופר ע"י הדומות. י איני יודע למי נתכוון. יא חוס' ישנים יומא סה, (בש"ס ווילנא נדפס טו, ב) ד"ה אם, שהקשו כן וכתבו בשם ריב"א תי' אור עיי'ש. גמ הראש' בפירושו למשניות דמסכתין הקשה כן עיי'ש. יב ר"ל מ'ש רש"י. יג עמ"ש בשיטה מקובצת כתובות קח, א, בשם רבינו יהונתן ורש"י מהד"ק. יד צ"ל: בפ"ד, עיי'ש משנה ב. וצ"ב. יד דמסכתין פ"ב ה"ד. טו ג' שצ"ל: אל'. טז פרק ד ה"ד. יז מה נעמו דברי רבינו בפ' החדש בסוגיין; ולענ"ד קרוב הדבר מאד, שגם הרמב"ם פ"י כן ולכן פסק בהל' שקלים פ"ב ה"א, שגם במדינה היתה שופר לעתיקין, ואין אנו צ"ל כמ"ש התול"ט עיי'ש ובמה"פ. וברור לי שהרמב"ם וגם רבינו לא גרסו בגמ', ותני כן עתיקין... וכמו של' בגמ' שבכת"י זה, וגם הד"ס פ"כ של' בכל הספרים הישנים חוץ מס' א, עיי'ש. יח שמות כב, ט. יט בבא מציעא נו, ב; נח א. כ שהרי... מלאכתן הוא לשון רש"י בבא מציעא נח א, ד"ה אנרייהו. כא דמסכתין פרק ב ה"ה. כב אם תורמין על העתיד לגבות. כג נ"ל שצ"ל, הא דאמר', ור"ל במשנתו. כד כדאי' בבא מציעא נח, א.

כדברי הכל היא משום שבועת תקנה דעתיה דר' יוחנן נחא נשבעי לבני העיר ובני העיר שוקלי תחתיהן הדא היא דר' שמע' עוד היא משום שבועת תקנה שאפיה קבלו עליה בני העיר לשלם ולא שילמו אין

הקדש יוצא בלא שבועה הפריש שקלו ואבד ר' יוח' אמ' חייב באחריותו עד שימסרנו [136] לגזברין וריש לקיש אמ' הקדש ברשות גבוה כל מקום שהוא, מתניתא פליגא על ריש לקיש נשבעי לבני העיר עוד הוא משום שבועת תקנה קתניי בראשונה היידי נופלין לתקלין חדתי ושנייהו לתקלי עתיקי ואילו הן הראשונה ואילו הן השנייהו ר' פנחס בר' חנינא ור' אבא מרי חד אמ' אילו ששלחו בני העיר תחילה ואחרונה וחדו אמ' אילו שהגיעו לידי גזבר' תחילה. הנותן משקל' יח' און תנינ' נתרמה תרומ' ותנא דבי ר' נתקרב' בהמה

א י ש נוסף: על. ב י נוסף: לגזברין ואם לא נשבעין. ג י לי עוד היא. ד לבני העיר - תקנה ב: דגזברין משום תקנה אלא לר' אליעזר גזברין מאי עבדתייהו ונשבעין לבני העיר במעמד גזברין כי היכי דלא נחשדיהו אינמי דלא נשוו להו פושעים; י אחרי תקנה נוסף: אלא לר' אלעזר וכ' כבבלי; ש במקום עוד - תקנה א': דר' שמעון אמ'. ה שאפי' י ש: אף על פי. ו י ב מ ש ל' ולא שילמו. ז שימסרנו מ: שימסרו; י: שימסרו. ח לגזברין י ש: לגזבר'. ט ב נוסף: דתני. י לבני ב: על אנשי בני. יא ב י ש נוסף: ובני העיר שוקלין (ב: אחרים) תחתיהן לא; ש ל' לא. יב קתני י ש ב: תני. יג בראשונה י ש: הראשונים; ב הראשון. יד י ש ל' היידי. טו ושנייה י מ ב: והשניים; י נוסף: גופלים; מ נוסף: היו נופלין. יז חנינא ש: גזמיה. יח ואחרונה וחד י ש: ואחרונה אמר. יח הנותן משקלו י: השוקל כו'; ב מ נוסף: לחברו; משקלו ב: שקלו. ט י ב מ ש נוסף: אם. כ נתקרב' י ש: אם קרב'.

פירוש תלמיד ר' שמואל בר' שניאור

פירוש ר' משולם

מתני' משום שבועת תקנה, שלא יזלו בהקדש. ועל דעתיה דר' יוחנן, שאמר נשבעין [182] לגזברין, שפיר אוקמיה משום תקנה ואפילו בשומר חנם איירי. אלא נשבעין לבני העיר ובני העיר שוקלין אחרים תחתיהן הדא היא דר' שמעון, מדתלי טעמא משום שוקלין אחרים תחתיהן, אלמא טעמא משום שחייבין באחריותן ולא משום תקנה. ומשני שעוד היא משום תקנה, שאפי' אם ירצו בני העיר לשקול אחרים תחתיהן ולפטרן משבועה צריכין לישבע, דאין הקדש יוצא בלא שבועה, לפום סוגיא דהכא יש לתמוה, ר' אליעזר דמוקי לה כר' שמעון, רישא' היכי מוקי לה נשבעין לגזברין, דהא אפי' ר' שמעון מודה דאין שבועה בהקדש היכא דלא מיחייב באחריותו, וי"ל הוה מוקי לה רישא' בשומר שכר וליטול שכרן, וסיפא אפילו בשומר חנם ור' שמעון, ובפ' הזהב' מחלפת השיטה, דר' יוחנן מוקי לה כר' שמעון ומקשי ליה מרישא' ומוקי לה ר' אלעזר רישא' משום תקנת חכמים היא. חייב באחריותן, לקמן מפי' ל' מזהעמדנו עלינו, מכאן שאדם חייב באחריות שקלו, פי' עלינו, כמאן דרמי ליה אכתפיה דמי'. הקדש ברשות גבוה כל מקום שהוא, כל היכא דאיתיה בי גזא דרחמנא איתיה, בפ' שילוח הק"ן איתא להן פלוגתא, וריש לקיש אמר ליי הארץ ומלוואה, ובקדשי בודק הבית אפי' אמר הרי עלי מנה לבדק הבית מפרט. מתני' פליגא על ריש לקיש נשבעין לבני העיר, ומה להם להשבעים הא נפטרו. משום שבועת תקנה, וסיפא דקתני ובני העיר שוקלין, כדאוקימנא אפי' רוצים לשקול אחרים כדי לפטרם משבועה, מיהו המעות נתפסין והם אינם נפטרין, מיהו אם רוצין בני העיר אינן חייבים לשקול אחרים שכבר נפטרו. תניא בתוספתא. הראשונים היו נופלין לחדתין והשניים לעתיקין, ואתא תלמוד לפרש, אילו הן ראשונים ששילחו בני העיר תחילה, היינו אותם שאבדו ונמצאו, אחרונים אותן ששקלו תחתיהן. ואחריונא אמר אילו שהגיעו ליד גזברין תחילה, והשאר לעתיקין, ותרויהו לחדתין לא, דהא כת' העשיר לא ירבה. מתני', על ידו, כשבילו, ונהג בו מנהג רמאי. ושקלו על ידי עצמו אם נתרמה התרומה, ותרמו על הגבוה, וכבר זכה בו הקדש והבעלים ראשונים נפטרו ובה לכה הקדש כדאמרי' לעיל נשבעין לגזברין, הילכך אית ביה מעילה, ובגמ' מפרש מה נהגה, והא דתניא בתוספתא המפריש שקלו והוציאו הרי זה מעל, בנתרמה תרומה מיירי, דכיון שהפרישו ה"ל גבוהי. מן ההקדש, מעות הקדש לבדק הבית. וקרבה בהמה מעל, דזוקא נקט קרבה דמקמי הכי אע"ג דגזבר לקח בהמה, עודה היא ברשות בודק הבית, וילפינן בגמ' מדכת' אך בכור אשר יבוכר וגו' לא יקדיש איש אותו, כל שהוא

שקלים כקדשים קלים ואפי' נתרמה התרומה נהי שהבעלים פטורין השלוחין חייבין עליהן ואפי' הן שומרי חנם הילכך נשבעין על הגביה ממש, ומיהו אחאי טעמ' פריך בהזהב' התייבח עד שלא נתרמה התרומה, והכא דלא פריך איכא לפרושי הכי, מילתא דר' שמעון בפ' מרובה. כדברי הכל היא, ואפי' לרבנן דאמרי אין נשבעין על ההקדשות. הכא משום שבועת תקנה, שלא יהו מזולזין בהקדשות, ור' יוחנן ור' אלע' אמרי בהפך בהזהב'. ה"ג דעתיה דר' יוחנן נחא נשבעין לגזברין אלא לבני העיר ובני העיר שוקלים אחרים תחתיהן הדא היא דר' שמעון, והכי פרושי, הניחא נשבעים לגזברין ואפי' הן שומר שכר ומשום זילזול, אלא סיפא דנשבעין על כרחי' ר' שמעון היא. ומשני עוד היא משום שבועת תקנה וכ' עד' שבועה, ורוצה לומר אפי' סיפא אם לא נתרמה התרומה אם רוצים בני העיר שלא לשקול עוד הרשות בידן, אלא הא קמ"ל אפי' קבלו עליהן לשקול אחרים צריכין השולחנים לישבע משום זילזול הקדש, וסתמא דמילתא בעלים כשמקבלים עליהן לשקול אחרים כשלא נתרמה התרומה, דמחזי להו כאילו לא שקלו לצורך השקלים. הפריש שקלו ואבד חייב באחריותן עד שימסרנו לגזברין, ואי קשיא דר' יוחנן אמר למעלה משום שבועת תקנה, התם נמי כיון דיהביה לשליח דכמאן דאתיא לגזבר', ורפיא, והכי נמי פלוגתיהו בשילוח הק"ן המקדיש מנה לבדק הבית ונגנב או שאבד ר' יוחנן אמר חייב באחריות' עד שיבוא ליד גזבר ורשב"ל אמר כל היכא דאיתיה בי גזא דרחמנא איתיה. ורשב"ל אמ' הקדש ברשות גבוה בכל מקום שהוא מתני' פליג על רשב"ל נשבעין לבני העיר, אלמא בני העיר חייבין לשקול אחרים משום דחייבין באחריותן. ומשני עוד היא משום שבועת תקנה, וכמו שאמרנו אפילו קבלו הבעלים לשלם. ה"ג תני ראשונים היו נופלין לתקלין חדתין ושניים היו נופלין לתקלין עתיקין ואילו הן הראשונים, כלומר איזה קורא ראשון. חד אמר אילו [136] ששלחו, בעלים. תחילה, לשקלים. ואחרונה, כלומר אילו הן שניים ששלחו באחרונה כשאבדו ראשונים. מתני', השוקל שקלו מן ההקדש וכן שלקח חובתו מן ההקדש. קרבה בהמה מעל, ובתוספתא פליגי הלוקח בהמה מן ההקדש כיון שלקח מעל דברי ר' שמעון וחכמים אמר לא מעל עד שיזרקו דמי, ומה שפירשתי

א וכר' הגלילי, קידושין נב, ב, נשבעין על קדשים קלים. ב שיטת רבינו שבשומר חנם אין הבדל בין נתרמה ללא נתרמה, מתאימה לפסק הרמב"ם הל' שקלים פ"ג ה"ח ע"ש בכסף משנה. וע' במשנת אליהו ותמצא סמך גדול לדבריו בדברי רבינו; אלא שהרמב"ם פסק שבני העיר חייבין ורבינו ס"ל שהשלוחין חייבין, ואולי סברתו היא, כי גם שומר חנם קבל אחריות שמירה ונשתעבד להתחייב בפשיעה, ע' רש"י בבא מציעא נח, א, ד"ה אגרייהו, וי"ל ואכמ"ל. ג בבא מציעא נח, א. ד שאפי' בנתרמה התרומה נשבעין, ע' הערה ב. ה בבא קמא עד, ב; ע, א, ע' גם בבא מציעא נח, א. ו'ל שצ"ל: חנם. ו'ל שר"ל, סיפא שלא נתרמה התרומה ונשבעין לבני העיר ובני העיר שוקלין אחרים ע"כ דר"ש היא, וכמו שפי' תלמיד ר"ש ו"ל: מדתלי טעמא... אלמא טעמא משום שחייבין באחריות... ר"ל עד מלת, שבועה שבגמ'. ט צ"ל: השלוחין. כי השליח זכה בו להקדש. י מלשון: אין ולאו ורפיא בידיה' (שבת ק"ג, א). י' חולין קלט, א. י' אין הדבר ברור לי אם המלים: וכן - ההקדש' היו במשנה שלפני רבינו או אם כתבם כפירוש והוספה. ויותר נראה שכן היתה גירסתו במשנה לקמן ד"ה וקשיא ואכמ"ל. י' במסכתין פ"א ה', ורבינו קצר. טו צ"ל: הדמים.

שהרי ה'ה אם הקדיש המעות לקדשי קדשים מעל אחר שהקריבו בהמה מהתרומה והכ"מ בהל' שקלים שם השווה פי' הרע"ב לפי הרמב"ם, וצ"ב. ויקרא כו, כו.

א"ר אלעזר מן תנא נתקרבא בהמ"ב ר' שמעון  
 היא דתני ר' שמעון כהנים זריזין הן קשיא אילו  
 גנב פרתיה של חברו ושחטו סתמו סתמי לא לבעלים  
 הראשונים א"ר יודן תיפתר מסוים של בית ר"ג היה  
 דיחפני לקופא חש לומ' שמאי לשירים הן נופלין  
 וכי יש מעילה בשירים לאי בר' מאיר דא"ר מאיר  
 מעלין בשירי עוד היא תיפתר מסוים שלטו בית ר"ג  
 שהיה מתכוין ר"ט תורמן לשמו מה נהגו א"ר אביי  
 כיון שנתנו עיניהן ב"ד ל' למשכין ולא משכינו כמו שנהגו

א. נתקרבא י ש: אם קרבה. ב ב ל' בהמה. ג ב ל' ר' -  
 דתני: י ש ל' היא דתני: מ ל' דתני. ד ב מ נוסף: אומר: י ש  
 נוסף: אומר מיד היה מקבל (ש; את) מעותיו. ה גנב פרתו י ש: הגונב  
 עולתו. ו סתם ב: החם. ז י ש נוסף: לשם. ח י ב מ נוסף:  
 מכפרת: ש: מתכפרת. ט מסוים י ש: במסוים. י ב מ  
 נוסף: מיתכוין. יא של - דיחפן י ש: משל בית ר"ג שהיה מתכוין  
 (ש במקום מתכוין א' תורם) ודוחפו. יב מ ל' שמא. יג לא  
 י ש: אלא. יד דא"ר מאיר י ש: דר"מ אמר. טו תיפתר  
 מסוים שלי י ש: במסוים משל. טז י ב מ ש ל' ר' ג. ז נהגו  
 ב: יהני: י ש: נהנה מ: נהנו. יח י ש נוסף: בשם רבנן דתמן.  
 יט כיון - ב"ד י: מכיון שב"ד ראויין: מ ל' עיניהן: ב: כיון שנתנו  
 ב"ד עיניהם. כ כמו שנהגו י ש: כמי שנהגו: ב מ כמי שנתנו.

פירוש תלמיד ר' שמואל בר' שניאור

פירוש ר' משולם

קודש אין קדושה חלה עליו. דומיא דבכור שאין יכול לשנותו לקדושה  
 אחרת, ולא דמי ללוקח בהם חלוק או טלית, דהתם ודאי מתכוין להוציא  
 לחולין, אבל בשינוי קדושה אין בו מעילה, אלא כשיחזיק לקנות מתרומת  
 הלשכה ובהקרב בהמה הראשונה יחייב קרבן מעילה, דהא ודאי אפקה  
 מקדושת בדיק הבית. יאכל כנגדן, מפ' בגמ' יביא מעות חולין ואומר  
 מעות מעשר שיני בכל מקום שהן והן מחוללין על אילו והן נתפסין למעשר  
 שיני ומעלן ואוכלן בירושלים והשאר בעשמים שקלים, וה"ה בעשין דמי  
 שביעית לאוכלן בקדושת שביעית וחייב לבערן בשעת הביעור והראשונים  
 בעשמים שקלים, כדאמר ר' אהרן אהרן נתפס ופירי עצמן אז אסורים, אבל  
 האמצעיים יצאו מקדושתן, בפ"ב דקידושין משמע לקח בהם בהמה טמאה  
 עבדים וקרקות איתיה למוכר קנסינן ליה, ברח המוכר קנסינן הלוקח  
 ויעלה ויאכל כנגדן במקום, והכא לא שייך קנסא היכא דאיתיה לדמי  
 דאיסורא, וקנסוה לשוקל, וכולה קנסא דרבנן. גנב, מאן תנא  
 נתקרבא בהמה ר' שמעון, כלומר לא פליגי ותנא דבית ר' לנתרמה  
 תרומה, נתקרבא בהמה קרי ליה, מתוך זריזות הכהנים הוה להו כאילו  
 עשו כבר, הך דר' שמעון לקמן שילחי פ' התרומה מה היו עושין בה,  
 והכי תנן לקמן אין המוכר יין וסלת מקבל מעותיו עד שיהא המזבח  
 מרצה, פי' שמא יתליע הסלת ויחמיץ היין ונמצא הקדש מפסיד, ובגמ'  
 תנא בש"ר שמעון מיד היה מקבל מעותיו והכהנים זריזים, כלומר הפסיד  
 זה להקדש, ושחטו סתם, בלא שינוי בעלים. לא לבעלים  
 הראשונים היא מכפרת, והכא גמי הכהן ששחט דעתו היה לשם  
 אותן ששקלו, והרי נשחט התמיד והקרבנות לשם בעלים הראשונים  
 שהיה שקל משלהם, והכי אמרינן פרק מרובה גבי גנב הקדש מבית בעלים  
 וטבחו קדשים שחייב באחריותן לר' שמעון משלם תשלומי ד' וה', ופריך  
 שחיטה שאינה ראויה היא, א"ר יוחנן בשוחט תמימים לשם בעלים, והרי  
 חזרה קרן לבעלים הראשונים, אלמא לא שייך גביה בקרבן היכא שאינו  
 משנה שם. א"ר יוחנן תפתר מסויים, לא דמי, פרה המסויים  
 לבעלים הילכך כי שחטו סתם לשם בעלים קיימא אבל שקל לא הוי  
 מסויים שהרי בשקל קובין הבהמה ולא קיימא לבעלים הראשונים. של  
 בית ר"ג היה נכנס כו' ומתכוין ודוחפו לקופה, משנה היא  
 לקמן פ"ג פרקים, שהיו נכנסים בשעת התרומה ומביאין שקליהן וזורקים  
 לפני התורם והתורם מתכוין ודוחפו לקופה, ומפ' בגמ' נחת רוח הוא להם  
 שהקרבן מתקרב משלהם. והיינו הא דקאמר הכא חיישינן לומר שמא  
 לשירים הם נופלין, כלומר של בית ר"ג שהיו רוצים שיהיו שקליהן  
 באים לקופה ולא לשיריים. חש לומר, חוששין לכן והיו שוקלין בשעת  
 התרומה, וכי יש מעילה בשיריים, אמתני' דהכא מקשי' אמאי מעל  
 והלא כבר נתרמה התרומה בקופות ונעשית' זו שיריים. לא כר'  
 מאיר, כמאן לימא מתני' ר' מאיר. דאמר מועלין בשיריים,  
 בפ"ב דקידושין ב' מייתי פלוגתא דר' מאיר ור' יהודה ולקמן במכילתין.  
 עוד היא רבנן, כלומר אפילו תימא רבנן. תפתר מסויים של

במשנה לית' ולא אחבירו קאי. ה"ג א"ר אלעזר מאן תנא קריבה  
 הבהמה, ול"ג ותנא דבי ר' נתקרבא בהמה, דהא משנה שלימה היא. ה"ג  
 דלא' כר' שמעון, ולא יותר, וה"פ דאי כר' שמעון האמר כיון  
 שלוקח מעל. וקשיא אילו גנב פרת חברו וכי, מתמה אמתני',  
 אמאי כי לקח בהמה מן ההקדש מעל ויוצא בה ידי חובה, מה בין זה  
 לשהפריש חברו בהמה לחבירו לחובתו ולקחה זה ושחטה סתם שאינו  
 יוצא בה ידי חובתו, והכא גמי כשלקח בהמה מן ההקדש כאילו לא עשה  
 כלום ואמאי מעל. ומשני תיפתר במסויים, התם שסיימה חבירו  
 בפ' לחובתו על כן זה שלקחה לאו כלום עבד בה, אבל הכא דהקדש  
 סתם והוא מוציאה לחולין על כן מעל, כנ"ל ולא שמעתיה. של בית  
 ר"ג, מתני' היא בפ"ג פרקים, ואשקל קאי. וחש לומר שמא  
 לשירים נופלים, כלומר קס"ד דמשום הכי דוחפן לקופה שתורם בה  
 שלא יהו שירים, ואם היו שירים אין בהן קדושה כל כך שימעלו בהן,  
 והוא מתכוון לעלות קדושתו. וה"ג חש לומר שמא לשירים הן  
 נופלים ואין מעילה בשירים ודלא כר' מאיר דאמר יש  
 מועל בשירים, כלומר דזה היה טעמו של בית ר"ג, והא כולה מייתי  
 לאותובי על ר' יודן. עוד היא תיפתר מסויים, בתמי', כלומר וכי  
 תוכל לומר גם בכאן דמיה" שיהיה בשירים כאילו מסוים בשביל כך  
 אין מועלין בהן, דבשלמא גבי בהמת חבירו שסיימה חבירו כדלעיל  
 בשביל כך לא מעל, אבל הכא דשירים סתם הקדש הוא, וכמו בכאן אין  
 מעילה בשירים גם בכל הקדש, והדרא קושיין לדוכת' ואמאי מעל מי  
 שלקח בהמה מן ההקדש ושחטה, והא ליכא למימר דלגמרי אין מעילה  
 בהקדש, נהי דמי שמוציאו ממש לחולין הוא מועל, אבל במקום שמקריבה  
 למזבח אמאי מעל. ומשני לעולם יש מעילה בהקדש אפי' הוציאו כי האי  
 גוונא למזבח. ושל בית ר"ג, טעמ' אחריבא. דמתכוין ותורמן  
 לשמן, ולקמן מפרש שהיו רוצים שיתקרבו קרבנות מזבח משלהן.  
 ה"ג מזה נתנו, בתמיה, ואמתני' קאי הנותן שקליו לשקול על  
 ידו ושקלו וכי, ואמאי מעל הלא לא בא עדיין ליד הגזברים, כאילו  
 חולין גמורים לקח ממנו ואמאי מעל משנתרמה התרומה, ותו משמע  
 כאן כשישקול או יהיו שקלים הואיל שאינו או להוליד גזבר, א'  
 ומיהו מה שקראו על שמו עד שלא נתרמה התרומה לאו כלום הוא.

א. ד"ה וקרבה. ב כן תקן את הגי' גם בעל ק"ע. ג לפי גי' רבינו  
 לעיל ד"ה מתני' השוקל. הרבה יל' בפ' של רבינו בקי' ותל' הגמ', אלא  
 שאכמ"ל. ד נ"ל שמלה זו ט"ס היא וצריכה להחמק. ה ולא אשקל  
 קאי, ע' פי' תלמיד ר"ש ובהערה שם. ו נ"ל שט"ס היא וצ"ל: לחובתו.  
 ז לקמן פ"ג ה"ג. ח נ' שצ"ל: דמה. ט בגמ' פ"ג ה"ג. י חסר: לחבירו.  
 יא כ"ה בכתי', ואולי צ"ל: הואיל שלא הוליכו ליד הנובר, או צ"ל: הואיל שאינו אומר  
 להוליד ואת השקל לזכר ועל שם חבירו, ואין בידי דבר ברור, וכל דברי רבינו  
 בזה קשים הם להולמם ואכמ"ל.

בית ר"ג היה מתכוין תורמן לשמן, מתני' דתני מעל כשהביא השקל מסויים בשעת התרומה ונתנו לתורם, כדתנן לקמן גבי בית  
 ר"ג, דהשתא ודאי לא הוי שיריים. מה נהנו, מעילה לא מחייב אא"כ נהנה, דלפינן ג"ש חטא חטא מתרומה כריש פ' הנהגה מן ההקדש, והכא  
 מאי הנאה איכא אינו יכול לרמות בוראו והוא יודע משקלו. כיון שנתנו ב"ד למשכן, כדתנן לעיל משישבו במקדש התחילו ב"ד למשכן.  
 ולא, משכנו, שהרי שקל משל חבירו. כמי שנהגה, אע"פ שאין לו שכר בב"ד של מעלה, בב"ד של מטה משתכר שהרי לא ימשכנוהו.

א מעילה כא, א. ב עבודה זרה נד, ב. ג, א, ב. ד נ"ל שר"ל, דלא שייך לקנוס את הלישכה מקום שאינה לדמי דאיסורא היינו מעות מע"ש ולכן  
 קנסו לשוקל שיאכל כנגדן. ה סוף פרק ד. ו'ל רבינו שם: שהכהנים זריזין הן להקריב קרבנות ואם יש במקח משום טעות יחזירו למוכר כדי ליתן אחר  
 חילופין עכ"ל, ומה אתה למד שכונת רבינו כאן היא: והכהנים זריזים ואם ימצאו שהסלת או היין פסולים למזבח יאמרו, הפסיד זה להקדש ועליו ליתן אחרים  
 תחתיהם. ו'בבא קמא עו, א. פ' חדש, אח"כ מצאתי שבס' מחנה ארון למסיכתין (אלעקסנין, תקכו) זכה לכוון לפי זה, עיי"ש, וע' בפ' ר"ש. ט פ"ג  
 ה"ג: ולפי פי' רבינו, של בית... אינו מן התירוץ, אלא הגמ' מציעה משנה זו, שממנה יש סמך לתירוץ על הקשיא דלהלן. י ברור שרבינו מפרש כן לפי  
 שיטת הריב"א (שכ' לעיל במשנה א ד"ה אילו), שנתרמה התרומה ר"ל כ"ב בכל הג' הפרקים, אבל שאר המפרשים פי': שמא יפלו לשיריים. יא נ"ל  
 שחסר: דאמר, ור"ל כאלו הגמ' אומרת. יב נד, א. י' פרק ד ה"ב. י' אינו מבין, למה צ"ל שהשקל מסויים הוא, כיון שנתנו לתורם לא הוי שיריים,  
 ולמה לי שיהיה מסויים, וצ"ע. יט מעילה יח, ב. יט נ' שצ"ל: מי שקלו. י' פרק א ה"ג.

שנ"א אך בכור אשר יבוכר ליי בבהמה כל שהו קודש אין קדושה חלה עליו כיצד הוא עושה מביא סלע של חולין ואומ' מעותי מעשר שיני בכל מקום שהן מחוללין על סלע זו אתמך נתפסין לשם מעש' שינייה והשאריו נעשין שקלים.

א' שנ"א י ש: כתיב" מ: רכתי" ב לפני שנ"א נוסף: ממעות מעשר שיני וכו' מ נוסף עוד: יאכל כנגד" (כחבאה מן המשנה). ב י נוסף: לא יקדיש איש אותו" ג מ ש ל" מעות" ד אחס" י: ואותו" ש: ואותו" ב: אחס" ה מעשר שיני" ש: שם" י: שני" ו ש נוסף: הו"ן" ו מ ל" בית" ח שוין" י ב: שאביא" ט לשקלי" י: שקלי" ב: לשקל" יא או" מ: א" י ב: אילו" יא לחטאת" ב: לחטא" י: לחטאת" יב שוין" מהן - שמותר" י: שאביא מהן חטאתי שוין שהמותר" ב: שאביא מהן לחטא' שוין שהמותר" י חולין" מ: חטאת" יד אר - בין" ב: אמר רבי שמע מנה אין" טו לשקלים" י: אלא של שקלים" טו כשעלו" י: שכשעלו" ב: רכשעלו" י הנוים" י ב מ הגולה" יח מ ל" חזרה" יט י ב מ ל" חזרה" כ י הסדר: שתים שלש" כא מ ל" קניי" כב מות' יהו" מ ב: מותריהן" י: מותרן" וברור שבכתי" ט"ס: חלק המלה ועשה מן" י" ר" כ י נוסף: זה הכלל כל שהוא בא לשם חט ומשם אשמה מותרן נדבה" ע' ד"ס כ" כד מ ב י נוסף: מותר פסח לשלמים" כה י הסדר: שבויים עניים" כו י ב מ יהא מונח עד שיבא אליהו" ב י נוסף: רבי נתן אומר מותר המת בונין לו נפש על קברו" ע' ד"ס ל" כו מ נוסף: או" כח במאי" י ש: מה" מ ב: במה" כט פלטרט" ב י: פרוטרט" ל רכולי עלמ" י: כל עמא" וכן בכל הסוגיא.

מותר המת ליורשיו ר' מאיר אומ' מותר המת עד שיבא אליהו יהא מונחי' גמ' המכניס מעות" ר' יוסיכו בשם ר' אלעזר במאיכח פליגי במכניס פלטרטכט אבל באומ' אילו לשקליי דכולי עלמל' מודו שמותרן נדבה ר' חזקיה

פירוש ר' משולם

דכת"א אך בכור שור וג' אין קדושה חלה עליה, ואיך היה חזון ואומר דעל חבריה הוא קודם שלא נתרמה תרומה שפיר הוה, ולא הוי אתי ליד מעילה לעולם, אלא הואיל ונתרמה תרומה עליו כמי ששינהו בשינוי מעשה דמי ובשביל כך מעל. כיצד הוא עושה, אשוקל שקלו ממעשר שיני קאי. מביא סלע של חולין וכו', וה"ג הן נתפסין לשם מעשר שיני והשאר נעשה שקלים וכו'. מת' המכניס מעות ואמר הרי אילו לשקלים מותרן נדבה, שהכל הקדיש, ובגמ' מוקמי' לה במכנס פרוטרט. וב"ה אומ' מותרן חולין, דלא היה בדעתו אלא לשקול מהן שקל ומה שיותר חולין. שאביא מהן שקל, מהן מקצתן מה שיהיה דיי לשקלי. שוין שהמותר חולין, ומעולם לא היה בדעתו להקדיש כולן. אילו לחטאת שוים שהמותר נדבה, וכדמפרש ר' שמעון. אף שקלים אין להן קצבה שכשעלו מן הגולה, הכל מילתא דר' יהודה. טיבעין, מפרש בגמ', וכל אחד פחות מחבירו, והיינו לשקלים אין להן קצבה. אעפ"כ יד כולן שוה, שאינו פחות משקול" וזה מביא בשלשה, דינרין" מנחת' עשירית האיפה כפ' בתרא דמנחות' מוקי לה ר' יוחנן בשל כהן גדול והיא מנחת חביתים, ובגמ' דידן בהיפך דר' יוחנן ודר' אלעזר" מותר נזירין לנזירי, שאם גבו לנזירים עניים וניתותרו מותרן לנזירים. מותר נזיר לנדבה, מי שהפריש מעות לנזירותו וניתותרו. מותר שבויין לשבויין, לפדות שבויין אחרים לא ליתן לשבויין שיחיו בהן. מותר שבוי לאותו שבוי, למזונותיו" לעניים, ולא לדבר אחר. למתים, שאם גבו לצורך תכריכין וקבורה. יהא מונח עד שיבא אליהו, דספיקא ליה אם מותריו ליורשיו או לצורך מתים, והא מפרשי אביי ורבא כנגמר הדין' בונין לו נפש"א בניין לזכרונו, ויש שדרין בו לשמור הקבר כדאמר כפ' כיצד מעברין" אילו שמתעברין עמה נפש שיש בה ד' אמות על ד' אמות ובנגמר הדין' נפש שבאנו. גמ', במה פליגינן, ב"ש וב"ה דבמותר שקלים. במכניס פלטרט, כמו פרוטרט, שמוכנס מעט מעט לצורך שקלים, טעמייהו דב"ש כל אחד מקדיש והולך" וב"ה חולין הוא דקא מכניס ושקל הוא דקא מפריש מהן.

פירוש תלמיד ר' שמואל בר' שניאור

מחני', המכניס מעותיו, בגמ' מוקי לה במכניס פרוטרט, כשבא לידו פשוט נתנו שם וכן פעמים, ואי אפשר לצמצם ופעמים שיש שם מותר. בית שמאי אומ' מותר נדבה ובית הלל אומ' מותר חולין, בית שמאי לטעמייהו דהקדש טעות הקדש, ובית הלל אומ' אינו קדוש. שאביא מהם, לא הקדיש אלא למקצתם. לחטאת, מפ' טעמא ואזיל. שאביא מהן שוין שמותרן חולין, אע"ג דמחמרי באילו שמותרן נדבה, שאביא מהן שוין, דגילה דעתו אמקצתן ולא אכולן. יש להם קצבה, העשיר לא ירבה ממחצית השקל. לחטאת אין קצבה, אי בעי בת דנקא" אי בעי שמינה הנמכרת ביותר, ואיכא למימר לקרבן גדול איכוון. אף לשקלים אין קצבה, לא פליגי' לר' שמעון אלא בא להשמיענו מה רצה לומר ר' שמעון, מחצית השקל דהיינו חצי סלע לא היה אלא במדבר ועד שחרב בית ראשון דכת' בהו וכל ישראל ויהודה רבים כחול הים, וכשעלו מן הגולה כת' כל הקהל כאחד ארבעת רבוא, ולא היה דיי לקרבנות השנה במחצית השקל והוצרכו לשקול דרכונות" חזרו, כשניתוספו, וגם כשהתחילו בניי בכל להביא שקליהם. טיבעין, מפ' בגמ' פלגו סילעין, מחצית השקל בשל תורה. אעפ"כ כן יד כולם שוה, ולא היה קצבת אחד מרובה משל חבירו. גמ', העשיר לא ירבה והדל לא ימעיט, סכום אחד לכולן. אבל באומר אילו לשקלי, מפרישן בבת אחת. מותרן נדבה, דמתכוין להקדישו

א' ויקרא כו, כו. ב' נ' שצ"ל, ואם" ג' כ"כ רבינו גם להלן בגמ' ד"ה במכניס, ולא כשאר מפרשים שפי', שמשום דב"ש ס"ל שהקדש טעות הוי הקדש (ע' ירושלמי נזיר ריש פרק ה), ונ"ל שס"ל לרבינו, שאף אם אסור ליחיד לתת יותר מחצי שקל (ע' רמב"ן שמות ל, טו), לא יגרע ממקדיש תמימן לבדק הבית או בעלי מומין למובח שאע"פ שחייב מלקות, הקדושה חלה, ע' תמורה ה, ב, ורמב"ם הל' איסורי המובח פ"א ה"י וי"ל. ד' כ"ה בכתי" ונ' שחסר: חבירו", או שצ"ל: ממחצית השקל" ה' רבינו פי' כן לפי הגי' שבכתי" זה (שהרי הסלע ד' דינרים), אבל הרע"ב פי' על סלעים, לפי סדר המשנה שבספרינו, כמובן. ונ"ל שלפי מ"ש תוס' ובתים מת, א, ד"ה וחטאת ותוס' כריתות י, ב, ד"ה וכבש, שחטאת בסלע היא מצוה מן המובחר, לפי גי' ופי' רבינו נכונים יותר. וצ"ל: מותר". א, קח, א. ה' שהרי במנחות שם ר"י ס"ל נדבה ור"א ס"ל ירקב. ה' אחרי שנפדה, ולא לשמור הכסף אולי ישבוהו עוד פעם, ע' חסדי דוד סוף פ"א ד"ה מותר. י' טנהדרין מת, א. י"א ע' מלאכת שלמה שכ' שמצא נקוד זה בפ"י משנה שבכתי". י"ב עירובין ג, א; ג, ב. י"ג וכמש"כ רבינו בפ"י משנתנו ד"ה המכניס. י"ד כ"ה בכתי", ואיני יודע לפרש ולתקן. י"ט בכתי' כתוב: אבל מה אש שא': והנה את, א' של, אש' אפשר לקרוא גם, מ', וא"כ הוא, או נ"ל שצ"ל: אכל מה מש שא' ואחרי מלת, מה' חסר, שלפניו, ואחרי, מש' חסר קו סימן הקצור, וכונת הדברים: אכל מה שלפניו משמע שאמר אילו לשקלי.



ורב ביבא בשם ר' אלע' במאי' פליג' במכני' פלטרטי אבל באומ' אילו לשקליי דכולי עלמ' מודו שמוותרן חולין א"ר חזקיה מתנית' מסייעא ליה לר' ביבא א"ר שמע' מה בין שקלים לחטאת ששקלי' יש להן קיצבה ולחטאתה אין להן קיצבה במאי אנן קיימינן אם באומ' שאביא שקליי מהן דכולי עלמ' מודו שמוותרן נדבהי' אלאי' באומ' שאביא מהן חטאת דכולי עלמ' מודו שמוותרן חולין אלאי' הכא' אנן קיימינן באומ' אילו שקלי' שקיצבתן מן התורה שמוותרן נדבהי' [137] חטאתי' על ידי קצבתן מן התורה שמוותרן חולין מה עבד לה ר' שמע' פתר לה במכניס פלטרטי כבית הילל והאנן תנינן מותר שקלים חולין עוד היאכי במכניס פלטרטי לב' והאנן תנינן מותר עשירי' האי' חולין עוד היאכי במכניס פלטרטי לב' הפריש שקלו וסבר שהוא חייב ונמצא שאינו חייב לא קדשיו הפריש שנים וסבר שהוא חייב שנים ונמצא שאינו חייב שנים כח אהת אחת השני מאיל את עבד לילא כסבור שהוא חייב ונמצא שאינו חייב הכאלב את אמר אילול' הפריש' חטאתו וסבור שהוא חייב ונמצא שאינו חייב לא קדשה הפריש שנים וסבור שהוא חייב ונמצא שאינו חייב אלא אחת אותה שנייה מה את עבד לה כסבור שהוא חיי' ונמצא שאינו חייבלו היאך אתה אומ' אילו א"ר שמע' סילעין כמשמע' חזרו לשקול טיבעי' פלגותא סלעי'

פירוש תלמיד ר' שמואל בר' שניאור פירוש ר' משולם

במה פליגין במכניס' ר"ב חולק אר' יוסי, אדרבה איפכא מיסתברא במכניס פלטרט הוא דב"ש אומ' מותרן גבה דכל חד חד מקדיש ליה. אבל באומר אילו דכולי עלמא מודו שמוותרן חולין, דהכי משמע ליה אילו צורך שקלי שאפריש' מהן מה שראוי, אבל במכניס לב"ש ידע דלית מן כל חד לאפרושי מיניה ומתפיסו כוליה, ולב"ה לא שניא. מתני' מסייע לר' בא, במה אנן קיימינן, במאי עסיקינן. אי באומר שאביא מהן שקלי דכולי עלמא מודו שמוותרן חולין, ה"ג, דמשמע מהן מקצתן. אלא באומר שאביא מהן חטאתי, כלשון קושיא הוא. דכולי עלמא מודו שמוותרן נדבה, גרסינן, מהן מקצתן אין שייך לומר גבי חטאת דאי בעי בכלולו מייתי. אלא הכי אנן קיימינן באומר אילו, על כרחיך מתני' בהאי לישנא באומר אילו. והוה הטעם בין שקלים לחטאת. חטאת על ידי שאין קצבתן מן התורה מותרן נדבה, לכן הוצרכתי לכתוב הגמ' שיש גרס' בע"א דלא אפשר. ור' יסא מה עבד לה כר' שמעון, כלום במאי' לה. פתר לה במכניס פלטרט, אבל באומר אילו מותרן נדבה. והאנן תנן מותר שקלים חולין וכ', ותן לומ' מותר עשירית האיפה חולין. הפריש שקל וסבור שהוא חייב' לא קדש, דהקדש בטעות לאו שמיא הקדש, והוא כעין בעיא, פשיטא הפריש שקל' וכ' וסבר שהוא חייב ב', דטעה בשקל דסבר שיש ליתן סלע. מאי את עבד, מה אתה [137] אומר בדבר. ומשני וה"ג היכא דאת אמר אי' הפריש חטאת וכ', כמו שאתה אומר אילו הפריש חטאתו וכ'. הפריש שנים וכ', כלומר כן אתה אומר בדין' כמו כן אם הפריש ב' ונמצא שאינו מחוייב אלא אחד לא קדש, ה"ג, ולא יותר, והלשון כתוב בספר ב' פעמים.

א' עיין תמורה ה, ב, ועיין פירוש רבינו משולם ובהערה שם ואכמ"ל. ב' הוא הפרק השני שמתחיל: הריני נויר מן הגרונרת, ולפנינו לי' שם אלא בפרק ה' א', ומשער אני שלפני רבינו היה בפרק שני ה'. ג' צ"ל: דאיהו. ד' ר"ל במס' נויר שם. ה' קח, א. חולין, וצ"ב. ז' כג. ב. חסר: למאן דאמר. ט' צ"ל: שלבו, וחסר: נוקפו, עיי"ש בגמ'. י' ג'ל שהמלים: כסבור שהוא חייב' נכפלו בטעות הסופר. י"ב הג'ל, נויר פ"ה ה"א, ע' בירושלמי שלפנינו.

ואין כאן הקדש טעות. אילו לשיקלי דמותרן חולין, דמכניס פרוטרט הוא סבור שאין שם עדיין שקל, וגמר בלבו להקדישן ונתפס אבל אילו לשיקלי וזה אינו יכול להיות, המותר חולין אפילו לבית שמאי. מתני' מסייעא לר' ביבא, דאמר באילו לשיקלי שמוותר חולין. ה"ג אם באומר שאביא מהן שקלי כולי עלמא מודו שמוותרן חולין אם כשאביא מהם חטאת דכ"ע מודו שמוותרן חולין, כלומר בהא אין חילוק בין שקלים לחטאת דבתרויהוה הוי מותרן חולין. אלמ' קיימינן אנן באומר אילו, וקס"ד בבת אחת ולא בפרוטרוט הילכן שקלים על ידי שקצבתן מן התורה מותרן חולין חטאת מותרן נדבה, הך סוגיא גרס לה בירושלמי דנזיר פ' גרוגרות' מה עבד לה ר' יוסי, דאילו אמר באילו לשיקלי דכ"ע מודו שמוותרן נדבה, ותקיש ליה מתני'. ומשני ר' שמעון פתר לה כ"ה, בירושלמי' לא גר' ר' שמעון. במכניס פרוטרט כבית הילל, כלומר ר' שמעון בא לפרש דברי בית הילל ולא איירי במפרישן בבת אחת ואומ' אילו לשיקלי. והא אנן תנן מותר עשירית האיפה חולין, לא מצאתיה בכל סדרי המשנה, ובגמ' דפ' בתרא דמנחות' תני לה בהדיא מותרן נדבה, ואי גר' לה ה"ג והתניא, ופליג אמתני'. הפריש שקלו וכסבור שהוא חייב ונמצא שאינו חייב לא קדיש, כלומר בהא פשיטא לי שלא קדיש, ודומה להא דתנן בפ' בתרא דכריתות' באשם ודאי אינו כן אם עד שלא נשחט יצא וירעה בעדר וכן באשם תלוי, ואפי"ן ירעה עד שיסתאב, החם טעמא כדמפרש בגמ' מתוך שלב"ט גומר ומקדשן, אבל הכא דומיא דאשם ודאי דלא פליג עלה ולא קידש, דאפי' הקדש טעות' דהתם היה בדעתו קצת וטעה במקצת, אבל כאן כל עיקרו בטעות הוא, אבל מיבעיא ליה במפריש שנים. השיני' מה את עבד ליה כסבור שהוא חייב, לשון בעיא, מה דינו של שקל השיני. כסבור שהוא חייב' ונמצא שאינו חייב היכי את אמר, כולה לשון בעיא, בירושלמי' ל"ג היכי את אמר, וה"ג מאי את עבד לה כסבור שהוא חייב ונמצא שאינו חייב או כאמר אילו, דינו כמו סבור שהוא חייב וכי' או לא, מה תאמר בזה, והשתא תופס לו

א' עיין תמורה ה, ב, ועיין פירוש רבינו משולם ובהערה שם ואכמ"ל. ב' הוא הפרק השני שמתחיל: הריני נויר מן הגרונרת, ולפנינו לי' שם אלא בפרק ה' א', ומשער אני שלפני רבינו היה בפרק שני ה'. ג' צ"ל: דאיהו. ד' ר"ל במס' נויר שם. ה' קח, א. חולין, וצ"ב. ז' כג. ב. חסר: למאן דאמר. ט' צ"ל: שלבו, וחסר: נוקפו, עיי"ש בגמ'. י' ג'ל שהמלים: כסבור שהוא חייב' נכפלו בטעות הסופר. י"ב הג'ל, נויר פ"ה ה"א, ע' בירושלמי שלפנינו.

בקשו לשקל דינרי קינטרין ולא קבלו עליהם כי הדא והעמדנו עליהם ר' חזקיה בש"ר אחא אומי מיכן שאדם

חייב באחריות שיקלו שלש פעמים בשנה מיכן שאדם צריך בשלישי שיקלו שלישית שקלט בשנה מיכן שאין מטריחין על הציבור יותר משלשה פעמי בשנה, ר' אבא בש"ר אחא מיכן לשלש סאין מיכן לשלש קופות מיכן לשלש הפרשות כתי' זה יתנו כל העובר על הפקודי' ר' יהוד' ור' נחמי' חד אמרי' לפי שחטאו בחצי' היום וחד אמרי' יתנו מחצית שקל וחדו אמ' אפי' לפי שחטאו בשש שעות יתנו מחצית השקל דעבידי' גירמוסין, ר' יהוש' בר נחמי' בשם רבן יוחנן בן זכאי לפי שעברו על עשרת הדיברות יהא כל אחד ואחד נותן עשרה גרה ר' ברכיהב בשם ריש לקישנ לפי שמכרו בכורה של רחל בעשרי' כסף יהו כל אחד ואחד פודה את בנו בעשרים כסף ר' פנחס בניה לוי לפי שמכרו בכורה של רחל ונפל לכל אחד ואחד טבעט יהא כל אחד ואחד נותן שקלא טיבע. מותר שקלים לב א"ר אסילג עד דאנא תמן שמעית קל רב יהוד' דשאלילד לשמוא' הפריש שיקלו ומת א"לה יפלו לנדבהלו מותר עשירי' האיפה שלו ר' יוחנ' אמ' יוליכם לים המלח ר' אלעז' אומי יפלו לנדבהלו מתנית' פליגא על ר' אלעז' מות'

א קינטרין ש: קדשין: ב: קונדי': י: קרשין: מ: קיטרין: ב עליהו ב מ: מהו: י כי הדא ש: על שם: מ ב: מהדא: י: מן הדא: ד עליהו ש ב מ י: עלינו: ש נוסף: מצות לתת עלינו שלישית השקל לשנה: י ב נוסף עוד: לעבודת בית אלהינו: ח חזקיהו ש י ב מ: חלקיה: י ש י ב מ לוי אומי: י לוי מיכן שאדם חייב בשנה: ש הסדר: צריך לשלש ואח"כ באחריות: ח בשלישי' י ש: לשלש (ש נוסף: את'): ב מ: בשלישית: ט שלישית שקל' י ב ש: שלשה פעמים: י ר' אחא' י ש: אמר ר' אבין: יא י נוסף: וגו': ב לוי על הפקודים: י ב ילש רמו שפו: ר' יהודה: י בחצי' י ש: במחצית: יד י ב מ ש יל' ש לוי וחד אמ': ט וחד' ש י: וחרגה: ב מ: ואחרן: יל' ש: ר' נחמיה: טו אפי' לוי בכ"ה: י ב נוסף: ישראל: יח ב יל' ש נוסף: ביום: יט י ב מ ש נוסף: שיחא דעביד' יל' ש: שהוא עושה ששה: כ גירמוסין מ: גירמוסין: יל' ש: גרמסין: י: גרמסין: כא יהא נותן יל' ש מ: יתנו: י ש: יתנו כל אחד ואחד: כב יש נוסף: ר' לוי: כג מ נוסף: אמר: כד ב לוי כסף: ש נוסף: לפיכך: כה בן י ש: בשם ר': כו ב נוסף: את: כז י נוסף: בעשרים כסף: כח יש נוסף: מהם: כט י נוסף: לפיכך: ל מ לוי ואחד: לא שקל' י ב מ ש: שקלו: לב ב מ נוסף: חולין: י: חולין וכו': לג אסי' ב י ש: יוסי: לד רשאל' י ש: שאל: מ לוי לה מ לוי א"ל: לו ש נוסף: הפריש: לו מ נוסף: ומותר עשירית: לח ר' אלעז' ב: תרווייהו: י ש: ר' יוחנן: לט מ נוסף: חולין ר' יוחנן אמ' יוליכם לים המלח: י נוסף: מותר קיני זבים קיני זבות מותר קיני יולדות חטאות ואשמות מותרן נדבה: מ ב מ נוסף: את: מא יש נוסף: ר' יוחנן: מ ב: ר' יוחנן אמר:

שקלי חולין מות' עשירי' האיפהלט מהמ עבד להמא

פירוש תלמיד ר' שמואל בר' שניאור

פירוש ר' משולם

בעיא אחרת וכולה כקדמייתא. בקשו לשקול דינרין קיטרין, מטבע שכך שמו. פלגות סילעין, חצי שקל, והיינו דינר שבתלמוד, סלע ארבע דינרין, ושקל שבתלמוד זהו חצי סלע דהיינו ב' דינרין. קיטרין, זהו חצי שקל, רביע סלע. ולא קיבלו מהן, לא הסכימו לדעת המבקשים כן, עלינו דריש כדאמ' דמי עלי כיון דאמר עלי כמאן דרמי ליה אכתפיה דמי'. ה"ג שלישית השקל בשנה מכאן שאדם צריך בשלישית השקל, והכי אמרינן לה בהשותפין. ל' סאין ג' קופות ג' הפרשות, כל הפסוק שלישיות הוא, לשבתות ולחדשים ולמועדים. חטאו בחצי היום, אל תיקרי בושש' אלא באו שש. גרמסין, מטבע, הוא שתי מעות. עשרת גרה, השקל עשרים גרה, נמצא מחצית השקל עשר גרה. בכורה של רחל, יוסף, לישמעאלים בעשרים כסף. בנו בכורו בעשרים כסף, ה' סלעים של פדיון הבן, דסלע היינו ד' דינרין, וזהו ב' דינרין לכל אחד ואחד, דהיינו טבע, וזהו טבעין דמתני' פלגות סילעין, דמסתמא לאו מעות גיבהו אלא דינרים, והיינו לוי' שבטים לכל אחד ואחד ב' דינרים, חצי סלע, הפייט' מתן מגיין מעות עשרים גתיבת עניים ועשירים, לא נודע מה חשבון חפש לו. ה"ג בסדר' המשנה מותר עשירית האיפה מותר [183] קיני זבין וכו' מותרן נדבה, והכי מייתי לה בפ' בתרא דמנחות. עשירית האיפה, מפרש בגמ' משום דחטאת שמו. קיני זבין, אחד לעולה ואחד לחטאת, ואפי' הכי מותרן בא נדבה והילכתא גמירי לה, ואעפ"י שדמי עולה מעורבין בהן, כולה נפלי לנדבה. עד דאנא תמן, בכבל, במקומו של רב יהודה. הפריש שקלו ומת, לשון בעיא, כלומר מה דינו, נאמר מאחר הא קיי"ל דאין מתה בציבור, או דילמא הני מילי כשנתערב שקלו ואי אפשר לעמוד עליו, אבל הכא לא שהרי הוא בעין. א"ל לנדבה, ולא ללשכה, כדן מותר חטאת שבמשנה. מותר עשירית שלו, של כהן גדול, בפ' בתרא דמנחות. מותר עשירית האיפה של כהן גדול ר' יוחנן אמר נדבה ר' אלעזר אומר ירקב מתיבי מותר עשירית האיפה מותר קיני זבין כו' לאו עשירית האיפה של כהן גדול, לא עשירית האיפה של מנחת חוטא, הכא מוחלפת שיטתו. יוליכם לים המלח, פ' ירקב. לפום שיטתו דהכא גר' מתני' פליגא על ר' יוחנן מה עבד לה

קונטרין, חלקים שבסלע, ולא קונטרין שקלים גדולים. ולא קבלו מהם, אבקשו לשקול קאי ולא קבלו מהן שהיו שוקלים מעט. שחייב באחריות שקלו, משמע ליה עלינו, כמאן דמנח ליה אכתפיה. שאדם צריך בשלישית השקל, וה"ג בפ"א דבבא בתרא א"ר יוסי לעולם אל ימנע אדם מליתן שליש השקל בכל שנה שנאמ' והעמדנו עלינו וגו'. מיכן לשלש קופות של ג' סאין, גר', כדאית' במתני'. לשלש הפרשות, בשלשה פרקים וכו'. יתנו מחצית השקל דהיא שיתא גרמסין, מעות שלהן הן והיו גיתנין ג' בדינר. לפי שמכרו בכורה של רחל בעשרים כסף, בכ' דינר, לכל אחד טבע, חציו של סלע כדאמר לעיל טבעין פלגות סלעין. עד דאנא תמן, כשהייתי בכבל. יפלו ולא דמי' חטאת שמתו בעליה, דמשהפריש קם ליה ברשות הקדש, ונ"ל דפליג אר' יוחנן דאמר לעיל' חייב באחריותו, ויש לתרץ רבנן הוא דאוקמה ברשותיה, וקרא למעלה' לאסמכתא בעלמא הוא. מותר עשירית האיפה, של כה"ג. מתנית' פליגא

א ר"ל הפריש חטאתו וכו'. ב מלה זו בכתי' אינה ברורה, ואפשר לקרותה גם קיטרין (רגל ונוגעת בקו הבסיסי של נ והרי היא ט) ונ"ל שהקריאה הנכונה היא קיטרין (מלה יוצאת ור"ל חדשים). להלן מפרש רבינו קיטרין - רביע. ג' שחטרים המלים שבגמ' שבכתי' זה: והעמדנו עלינו. ... מיכן שאדם חייב באחריות שקלו. ד כדאי מגילה ח, א. ה בבא בתרא ט, א. ו' נ"ל שכונת רבינו: שהרי בפסוק זה נחמיה י, לד, כ' ו פעמים ג דברים: לחם, מנחה, עולה; שבת, חודש, מועד; קדשים, חטאת, מלאכת בית ה'. א' שמות לב, א. ב' כן דרשו במס' שבת פט, א. ג' ע' ערוך ערך גרמס. ד' שמות ל, יג. א' בראשית לו, כח. י' ב' בולת, אתה אהבת עמך' לפ' שקלים, ובספרינו לוי' מלת, מתן. י' בכל הספרים הסדר: עשירית האיפה קיני זבין, ולכן נ"ל שאין כונת רבינו על סדר הפרטים שבמשנה, אלא כונתו שבסדר המשנה גרסין בסוף נדבה, ולאפוקי מן הני, חולין' שכ' רבינו לעיל ד"ה והא, ג' זו לא מצאה בכל סדרי המשנה. י' ג' שבספרו של רבינו היו דברי המשנה האלו כ' כאן בגמרא כהבאה מן המשנה. טו קח, א. טז כדאי' נזיר כו, א. י' תמורה לוי, הלא ביומא מא, א. אמרו להדיא: אין הקינן מתפרשות אלא או בלקיחה או בעשייה, וא"כ אין דמי עולה מעורבין בהן כלל, וז"ל ואכמ"ל. י"ח ע' לעיל פרק א ה"ג. י"ט קח, א. כ' של ר"י, שס"ל הבא שזליכם לים המלח.

פתר לה מות עשירי האיפה שלו מנחה של כל ישראל א"ר יוחנן על דא עלילי אבא דאינון אמרין מניין שהפסח משתנה לשלמי ת"ל ואם מן הצאן קרבנו כל שהוא מן הצאן לשלמי דאיתביין הרי עולה מן הצאן דבר שאינו בא אלא מן הצאן יצא עולה שהיא באה אפי' מן הבקר דאיתביין הרי אשם א"ר ביבייב בר רבי כהנא מן הצאן דבר שאינו בא אלא מן כלשו הצאן יצא אשם שאינו בא אלא מן האילים בלבד את אמר מלרבות והכא את אמר מלמעטי א"ר אבייט מיעוט שאינו בא אלא מן האילים בלבד כת"א ואם מן הצאן קרבנו מן הכבשי כב מעתה מות הפסח לעולה כ"א א"ר אבין משני דבר שהוא לאכילה בדבר שהוא לאכילה ואין משני דבר שהוא לאכילה בדבר שהוא לאכילה א"ר יוסי בר אבין משני קדשי קלייכו ואין משני קדשי קליי בשם קדשי קדשים, א"ר יוחנן על דא עלילכט ר' חנינא דאתון אמרין אין הפסח משתנה לשלמים לא א"כ שחטו לשום שלמי

א"מ לי, האיפה. ב, שלו מנחה. י ש: של מנחת חוטא. א"ר - עלילי י: ר' יוחנן אמר על דעלי (ש: עלי). ד מ ב י ש נוסף: בר אבא. ה י ש נוסף: לשם. ו מ לי קרבנו: י ש נוסף: לזבח שלמים. ז י ש נוסף: בא. ח דאיתביין י ש ב: התיבון. ט מ לי, לשלמים - הצאן (וג' שנשטט ע"י הרומות). י שהיא באה מ: ב: שבאה. י"א דאיתביין י ב: התיבון. י"ב ביבייב י: בון. י"ג ב מ לי רב. י"ד שאינו בא י מ: שהוא בא: ב: שבא. י"ט י ב מ לי, אלא. ובכתי נקודות על האותיות (וג' שהנקודות ט"ס הן). י"ז מן כל י מ: מכל. י"ח ב נוסף: התיב ר' בון בכל אתר: י"ט נוסף רק: בכל אתר. י"ח מלרבות - מלמעט י ב: מן למעט (ב: להוציא) והכא (ב: וכאן) את אמר מן לרבות. י"ט א"ר אבין י: אמר רבי מאן. י"ז מיעוט שאינו ב: י: הכא נמי מן למעט מיעוט שאינו בא בן שני שנים מיעוט (ב לי מיעוט) שאינו (ב: ואינו) בא נקבה ונבי אשם נמי מן למעט הוא שאינו. כ"א כת"א י: התיבון והכתיב. כ"ב י ש נוסף: או מן העזים לעולה. כ"ג לעולה י: בא עולה. כ"ד בדבר מ: מדבר: י: לדבר. כ"ה מ לי, שהוא לאכילה ואין - לאכילה. כ"ו בר אבין מ: בר ביבין י: י: בי רבי בון. כ"ז י ב מ נוסף: לשם (ב מ בשם) קדשים קלים. כ"ח בשם י ש: לשם. כ"ט א"ר - עלילי י: רבי יוחנן אמר על דאעלי. ל דאתון י ב: דאינון. לא לשלמים י: לשם שלמים.

פירוש תלמיד ר' שמואל בר' שניאור

פירוש ר' משולם

ר' יוחנן, מיהו טוב לשנות מחלוקתו ולגרסו ר' יוחנן יפלו לנדבה ר' אלעזר אומר יולייכם לים המלח, ואתי שפיר גירסת הספר הכא, מתני פליגא ארי אלעזר, וגם יהיה מכוון לגירסת תלמוד דילן. פתר מותר עשירית האיפה של כל ישראל, מותר חוטא, וכל ישראל נמי מביאין, ולא מיירי בחביתין, דכהן גדול דווקא מביאין, לא ידענא מאי ס"ד דמקשה בעשירית האיפה של כהן גדול, דהא בסיפא תני זה הכלל כל שהוא בא משום חטאת משום אשם, אלמא במנחת חוטא מיירי ולא בחביתין. על דא עליל אבא בר אבא, בירושלמי פ' תמיד בש"ט גר', על דא אמר לי אבא בר אבא, ובפ"ק דזבחים גר', מנהגי מילי דפסח בשאר ימות השנה שלא לשמו כשר אמר אבא דשמואל אמר קרא' ואם זבח שלמים וכו', והיינו אבא בר אבא, כדאמר פר' מי שמתו בענן אבא בר אבא אבא דשמואל, מיהו הכא משמע שלא לימדו מן הפסוק אלא הקשה עליו. דאינון אמרין, ולמידן אותו מאם מן הצאן כל שהוא מן הצאן יהיו לזבח שלמים היתביבון, כלומר על זה יש להשיב ממאי דבמותר הפסח כת', דילמא במותר עולה כתיב דבא מן הצאן, דהוי שלמים, ואמאי תנן מותר עולה לעולה. שאינו בא אלא מן הצאן, מן הכבשים ומן העזים, בפ"ק דזבחים דבר השהו בכל צאן, יצא אשם שאינו בא אלא מן האילים. ד"ג דזבחים בכל אתר את אמר מן למעט והכא לרבות, דטפי מסתברא דכאשם מיירי, דמן הצאן מקצת צאן משמע דהיינו מן האילים, פי' זכרים, וה"ה לעתודים, וזבחים גר' הכא נמי מיעט הוא דליתיה בן שתים וליתיה בנקיבה, דכת"א זכר בן שנה. מעתה מותר הפסח לעולה, מאי חזית דקרא דשלמים בפסח, אימא קרא דעולה מיירי בפסח, דבר שהוא בא מן הצאן עולה ליהוי. משני דבר שהוא לאכילה, גר' בזבחים דוחין קדשים הנאכלים אצל קדשים הנאכלים כו', ודייק אטו חטאת ואשם מי לא מתאכלי, אימא אי שחטינהו לשם חטאת ליהו חטאת, כ"לומר מאחר דכת' גבי עולה כמו גבי שלמים, אלמא לא להכי כתביה, אימא שחטיה לשם חטאת ליהוי חטאת, להכי אצטריך להאי שינויא משני קדשים קלים כו', והתם מתרץ אחד קדשים הנאכלים לכל אדם, והיא היא, הכא מפקינן מדסברא נפקא לה ולא מקרא וזבחים הא מדאבוה דשמואל נפקא, וצ"ע. על דא אמר לי ר' חנינא גר' בירושלמי דפסחים כ"ב

אר' יוחנן, גר'. מנחות של כל ישראל, מתני במנחות של כל ישראל שאם נדר מנחה והפריש מעות וניתותרו מותרן נדבה, ובמנחות פרק אחרון איפכא מילתייהו. על דא עליל ר' אבא בר' אבא, הוצרכו להעלות את ר' אבא על שאלה זאת, והוא היה זקן ולא היה יכול לעלות לבית המדרש והיא שעתא עיילתה. דאינון אמרין, שהיו אומרין. מניין שהפסח, לאחר זמנו. משתנה לשלמים, ומייתין לה מהאי קרא' ואם מן הצאן. ואיתביין הרי עולה, מקשים על זה שאמרנו היא שלמים ויאמר מותר פסח יהא עולה הרי עלי לאו דווקא אלא ולהן עולה. ומשני מן הצאן דבר שאינו בא אלא מן הצאן יצאת עולה שהיא באה אפי' מן הבקר, ובזבחים פ"ק פרי' עלה טובא. ואיתביין והרי אשם, וכן גר' למעלה והרי עולה, כלומר את אומר מותר פסח לשלמים ולהוי אשם. ומשני מן הצאן, ה"ג דבר שהוא בא מכל צאן יצא אשם שאינו בא אלא מן האילים, אבל פסח אפילו מן העזים. בכל אתר את אמר מן למעט, כמו מן הבהמה להוציא את הרובע, בפ' כל האסורין. וכאן מן לרבות, ואם מן הצאן קרבנו, דבר השהו בכל צאן, ובזבחים פ"ק מוקמינן להאי קרא בפסח. ומשני ה"ג א"ר כמו כן בכאן מיעוט שאינו בא מן האילים, והכי נמי א' בזבחים הכא נמי מן להוציא שאינו בא ב' שתיים ואינו בא נקבה. מעתה מותר פסח לעולה, לעיל אמ' מפסח גופיה בשאר ימות השנה והכא אמ' מותר פסח, ובפ"ק דזבחים אפסח גופיה האי סברא מתרצינן. משני דבר שהוא לאכילה, דהיינו פסח משני אותו ומותרו. בדבר שהוא לאכילה, דהיינו זבחי שלמים לאפוקי עולה. קדשים קלים, פסח ושלמים. קדשי קדשים, עולה. אא"כ שחטו לשם שלמים

א ברור לי שכונת רבינו שנוהר מנחת חוטא, אבל בנדר סתם מנחה א"א לומר שמתרין נדבה ור' יוחנן יחלוק על דרש יהיריע (לקמן סוף פ"ח ע' רש"י מנחות קח, א, ד"ה ומותר, וגם שם במנחות אוקמינן למתניין להדיא במנחת חוטא, ורבינו מביא כאן סוגיא זו, ואכמ"ל. ב קח, א. ג ר"א ס"ל ירקב ור"י ס"ל נדבה. ד ויקרא ג, ו. ה כן הוא בכתי, ונ"ל לתקן שצ"ל: הרי עולה לאו דווקא אלא ולי הוי עולה. והכונה כיון שמלת הרי מראה שהקושיא היא מן עולה, ר"ל שלא מצינו ש עולה היא משתנה לאחר שנתו לשלמים (וע' פני משה ותלמיד ר"ש), אבל רבינו מפרש, הרי עולה, שהפסח ישתנה לעולה, ולכן כ': הרי עולה לאו דווקא, ולא דווקא מוסב על מלת הרי, וסמך לתקוני תמצא במ"ש רבינו להלן בדה' ואיתביין. ח, ב. ויקרא א, ב. ח תמורה כח, א. ט, א. חסר: אבין. ט, א. חסר: א. ט, א. חסר: אבין.

לזבח שלמים לה' והוא שם ג. ו. ברכות יח, ב. ר"ל שאבוה דשמואל הקשה על הלימוד מן הפסוק שאמרו הם. נ"ל שחסרות כאן אי איוו מלים מן הגמ', או מלת וכו', שהרי על דאינון אמרין, אינו נופל לומ', ולמידן אותו. ויקרא ג, ו. י' כפי' התקלין דחתינן, וקרבן העדה בפ' השני. ב ברור לי שחסר כאן, כלי, ומלים אלו הן תי' הגמ' על הקושיא, והרי אשם, לפי הגמ' שבכת"א; וכן נראה ג"כ ממה שרבינו ממשיך על זה בפ"ק דזבחים... יד ט, א. י"ז יצא - האילים' לי' בזבחים שם, ודברי רבינו הם מדברי הגמ' כאן. ט, א, עיי' שנינויים קלים. י' שמות יב, ה, בגמ' שם לי' הפסוק. ויקרא א, י: ואם מן הצאן קרבנו... לעולה. ט מסדור דברי רבינו נראה, שהמלים, אימא - חטאת' היו לפניו בגמ' שם, אבל בגמ' שלפניו לי'. כ ר"ל בסוגיין כאן. כא בגמ' שלנו לי', אחד' אלא, דוחין. כב פרק ה' ה"ב; ובירושלמי שלנו השמיטו את א' של דא, וכ' דאמר, עמ"ש ידיד נפשי הגאון ר' שאול ליברמן שליט"א בספרו ירושלמי כפשוטו.



ואני אומר אפי' שחטו לשם עולה א"ר אילאי טעמי דר' יוחנן אם מן הצאן קרבנו לזבח שלמים כל שהוא לזבחי שלמים נשתנה למחשבת פסולה פיגול ואם תאמר אין נשתנה למחשב' פסול פיגולו לשמו ושלא לשמו לשאר ימות השנה ר' ביבין בשם ר"ה חייא בש"ר שמואל בר אבא ממוןי שחלושי נעשה כשוחטו לשמו ושלא לשמו בשתיקה יהאי כשרי א"כיד אפי' [138] שחטו לשמו ונזרקו דמו שלא לשמו נעשה משעה ראשונה כשוחטו לשמו ושלא לשמו בשתיקה יהאי כשרי א"כיד אחיה דר' יוסי מה נאמר כא בשתיקה כשר או נאמר כב פסולי רב חסדא אמר כי שקירבה חטאתו לבסוף אבל

א"ר אילאי מ: ר' אלעזר או: ב ב לי, שהוא: ג לזבח: י ב מ: זבח: י נוסף: בא: ד נשתנה: י: ומשתנה: ה י ב מ נוסף: ה"ך עבירה שחטו לשם עולה על מנת לזרוק דמו למחר בכל (י: מכל) מקום פסול הוא אין תימר (ב מ: ואם תאמר) משתנה למחשבת פסול: ו ואם - נשתנה: י: אין תימר אינו משתנה: ז פיגול: י ש: פסול: מ לי: אין - פיגול: ע ד"ס ק: ה בשם ר"מ: ב"ר: ט ר' - שמואל: י: רבי בון בר חייה בשם שמואל: י: ממון: מ: מכוי: נכ ו דבוקות הן, וקרוב מאד לטעות ולקראן (מ: י מ ש: מכוי: י: שחלוש: י ש: שאין לו שם: ע ד"ס ש: יב יהא: י ש: והוא: י: ש נוסף: אמר ליה: יד א"כ: ש: ואין כיני: י ב מ נוסף: הוא: טו ונזרק: י: לזרוק: ש: ולזרוק: טו נעשה: י ש: יעשה: י: ש לי בשתיקה: י: יהא: י: ויהא: ש: והוא: י: כשר: ש: פסול: כ י ב מ ש נוסף: אבא מרי: (ב: מר): כא אחיה - נאמר: י ש: מאן אמר: כב י ב מ ש נוסף: בשתיקה: כג ב נוסף: כהבאה מן המשנה: מותר נדר לנרבה וכו': כד מ לי: אמר: י ש נוסף: והוא: כה שקירב: י ש: קרבה: כו לבסוף: י ש: בסוף:

פירוש תלמיד ר' שמואל בר' שניאור

פירוש ר' משולם

ואני אומר אפילו שחטו לשם עולה, וחלוק על דאחון אמרין. ה"ג טעמא דר' חנינא כל שהוא בא, לכל עניינים בין שחטו לשם עולה או לשם קרבן אחר יהיו לזבח שלמים. נשתנה לזבח פסול היאך עבידא, לשון בעיא הוא, ה"ך עבידא, מה דינו, ומפ' ואזיל היכי דמי נשתנה. שחטו לשם עולה על מנת לזרוק דמו למחר, אילו שחטו סתם על מנת לזרוק דמו למחר היה פיגול וחייב עליו כרת, ואילו בזמנו ביד שחטו לשם עולה על מנת לזרוק דמו למחר ה"ל עירוב מחשבותי ולא ה"ל פיגול, דבענן כהרצאת כשר כן הרצאת פסול מה הרצאת כשר לא מיתכשר עד שיקרבו כל מתיריו בהכשר אף הרצאת פסול לא הוי פיגול עד שיקרבו כל מתיריו בהכשר, שלא יהיו מעורב בו מחשבת פסול אחר כי אם מחשבת הזמן, והשתא קמיבעיא ליה מה דינו שלא בזמנו לשם עולה על מנת לזרוק דמו למחר, אי הוי עירוב מחשבות והוי פסול ולא פיגול או פיגול נמי הוי וחייב האוכלו כרת. בכל מקום פסול הוא, כלומר בהא פשיטא לן דפסול. ואין תימר נשתנה למחשבת פסול, אי תימצי לומר לר' יוחנן דאמר א"כ שחטן לשם שלמים אבל שחטו לשם עולה פסול, הרי נשתנה למחשבת פסול והוי עירוב מחשבות. פסול, פי' ולא הוי פיגול להתחייב כרת האוכלו אלא פסול בעלמא הוי. אין תימא אין נשתנה למחשבת פסול פיגול, אבל אם תימצי לומר כר' חנינא דאמר ואני אומר אפילו לשם עולה כשר, הרי אין כאן עירוב מחשבות והוי פיגול גמור. אכתי תיבעי לך אליבא דר' חנינא, לשמן ושלא לשמן בשאר ימות השנה מהן, קא מיבעיא ליה אי פסול מחשבה אחרונה כמו בפיגול, או דילמא התם לא קראו מתחלה שלמים, אבל הכא דשחטו מתחילה לשם שלמים דהיינו לשמו ושבו שחטו לשם עולה דהיינו שלא לשמו. ה"ג מכיון שעיקרו נעשה כשוחטו לשמו ושלא לשמו בשתיקה הוא כשר, כיון דעיקרו לשם שלמים אין מחשבה שלא לשמו מוציא וכשר. א"כ הוא אפילו שחטו לשמו ונזרק כר' מה נימר בשתיקה כשר או בשתיקה פסול, היאך נפשוט בעיין זו, כן פי' ר' מתוך ירושלמי דפסחים' ודמכיל תין כיון השמועה מתוך שתיקה. "מותר עולה לעולה, בתמורה במשנת ואילו קדשים, והלא הנדבה עולה היא אלא בזמן שהיא באה חובה סומך ומביא עליה נסכים ונסכיה משל ציבור. מותר מנחה, מנחת נדבה. מותר נזירים, אם לא היה להם להקריב קרבנותיהם וגבו להם והותירו, כדגר' בבראשית רבה, ג' מאות נזירים עלו בימי שמעון בן שטח וכו' עד הב להון פלגא ואנא אתן להון פלגא. מותר נזיר, תניא בתוספתא א"כ אם לנזיר זה מצורע זה מותרו נדבה. מותר המתים, כפ' נגמר הדין מיייתי ברייתא גבו למת סתם זהו מותר מתים למתים, גבו למת זה, זהו מותר המת לזירשיו, והתם מפ' אביי מתרץ לטעמיה רבא מתרץ לטעמיה דאפילגו בהזמנה מילתא. והוא שקרב חטאתו לבסוף, הוי מותר נזיר נדבה, ג' בהמות מביא חטאת עולה

ואנו אמרי' אפי' שחטו לשם עולה, כשר לשלמים. לזבח שלמים כל שהוא זבח שלמים, ובזבחים" א"ר יוחנן לזכות כל זבח. נשתנה למחשבת פסול, כמו בעיא היא, אם שחטו לשם עולה, ונפקא מינה כמו שיאמר. ה"ג שחטו לשם עולה על מנת לזרוק דמו למחר בכל מקום א"ת נשתנה למחשבת פסול אינו פגול ואם אין נשתנה למחשבת פסול פיגול, וה"פ שחטו לשם עולה ע"מ לזרוק דמו למחר או בחוץ בכל מקום, אם אתה אומר נשתנה למחשבת פסול, מיד כששחטו לשם עולה נשתנה לפסול, נמצא כשחישב עליו לאחר כן לזרוק דמו למחר בכל מקום בזבח פסול חישב, ואין הפיגול נהג אלא בזבח המתיר כמצותו וחישב עליו חוץ לזמנו וחוץ למקומו אז הוא פיגול, והכא נמי אם נפסל בשחיטה ששינה אותו לעולה תו לא מהני לשויה, וטעמא ילפינן בפ"ב דזבחים' מואם האכל יאכלו וג', כהרצאת כשר כן הרצאת פסול. ואם אין נשתנה למחשבת פסול ומה שחישב בשחיטה לעולה לאו כלום עבד, וחישב לאחר כן לזרוק דמו למחר אז הוא פיגול וחייבין עליו כרת מי שיאכל אותו הכשר, ואם חישב לזרוק בחוץ בלאו. לשמו ושלא לשמו בשאר ימות השנה, כעין בעיא הוא זה, והא בעיא איתא בפ' תמיד נשחט. ומתיב ר' ביבין בשם ר' חייא, ה"ג מכיון ששחטו לשמו נעשה כשוחטו בשתיקה ופסול, ובספרי כתוב שחלוש, [138] מורי הרב ר' שמואל היה מפרש לשון חולש על גוים, ואומ' מורי שי' שח' משו' ששחטו, ונקוד עליו היה והעתיקוהו לתיבה אחת, וה"פ כיון ששחטו לשמו שהזכיר לשמו אע"פ שאמר לאחר כן שלא לשמו אינו מועיל כלום וכאילו היה הכל בשתיקה לאחר ששחטו לשמו והרי הוא פסול. ה"ג שאם הוא כשר אפי' שחטו לשמו ונזרק דמו שלא לשמו נעשה כמשעה ראשונה כשוחטו לשמו ושלא לשמו ויהא כשר, וה"פ שאם אתה אומר מועיל לו שלא לשמו שאמר לאחר כן ומוציאו מלשון וכשר א"כ כמו כן תוכל לומר שאם לא הזכיר שלא לשמו מיד לאחר ששחטו לשמו כמו כן אותה זריקה שלא לשמו תועיל לו להוציאו מלשמו של שחיטה ויהא כשר, ואין זה לומר וכמו שאין מוציא מידי פסול שלא לשמו של זריקה הכי נמי שלא לשמו של שחיטה אין מוציאו מידי פסול, ומשיב ר' אבא דאין לדמותו שלא לשמו של זריקה לשלא לשמו של שחיטה. כאן נאמר בשתיקה כשר כאן נאמר בשתיקה פסול, כאן נאמר בשתיקה שאם שתק מלשמו בשחיטה ושחט שלא לשמו הרי עוקר שם פסח ממנו וכשר גמור בכך, הילכך אע"פ שאמר לשמו בתחילה והא עקר שם פסח ממנו מיד הוא פסול ואינו מועיל שלא לשמו דזריקה לעקירת שם פסח ממנו ולהכשירו, הילכך שחט לשמו וזרק שלא לשמו פסול, ולעולם אני יכול לומר שחט לשמו ושלא לשמו יהא כשר. רב חסדא בשקרב חטאתו לבסוף, אמתני קאי מותר נזיר נדבה,

א, ח, ב. כהגר' א זצ"ל שגרס: פסול, כג' תלמיד ר"ש. ברור ל: במקום, או בחוץ צ"ל, ובחוץ. ד בחוץ לזמנו הוי פיגול ממש, אבל בחוץ למקומו אינו פיגול ממש, ע' זבחים כו, ב, וכמש"כ רבינו להלן. ה"ל שחסר: פיגול. יכת, ב. ויקרא ז, ית. פסחים ס, ב. ר"ל שהשיב. ישעיה יד, יב, ועיי' ש"ש ברשי ורד"ק, שפי' מטיל גורל. ולפ"ז, מכיון שחלוש לשמו פירושו שהטיל עליו גורל לשמו. "כ"ה בכת"י. ולענ"ד הכוונה: שכתוב היה בספרים הקדומים שח נקודה על ח לסימן קצור המלה; משו' ששחטו, ר"ל, משום המלה, ששחטו - משום' הוא כמו, במקום - וכיון שהיתה נקודה על ח, של שח' העתיקוהו המעתיקים (שלא הבינו את הקצור), לחיבה אחת ר"ל צרפו את שח' עם לשמו' ועשו ממנה, שחלוש' (בהשמטת המ') וגם אפשר לומר שבמקום, אחת צ"ל, אחרת, שח' היה כתוב במקום, ששחטו' והעתיקוהו, שחלוש'. ברור לי שצ"ל: מלשמו. חסר: אפשר: או: נכון. ע' פסחים ס, א, שאינו דומה ב' מחשבות בעבודה אחת לשתי עבודות, ואכמ"ל. יד נלענ"ד שצ"ל: כשר. שכיון שעקר מיד את שם פסח ממנו כשר הוא, משא"כ הזריקה אחר זמן היא.

א דבזמנו שלא לשמו פסול, ע' זבחים ח, ב. כדאי' זבחים כח, ב. ג פי' רבינו בסוגיא זו חדש הוא לגמרי, וי"ל הרבה ואכמ"ל. ד כג' הגר' א זצ"ל. ה פי' חדש לגמרי, וי"ל. ו לקמן פרק ד כ' רבינו, שרבו היה רבינו שמואל בר' שניאור. ו פרק ה ה"ב. חסר: מחני', שהרי דברי המשנה הם. ט כ, ב; וי"ל המשנה שם: אלא בזמן שהיא באה עולה ובש"מ: חובה' סומך עליה ומביא נסכים ונסכיה משלו. . . ובזמן שהיא נדבה אינו סומך עליה ואינו מביא עליה נסכים ונסכיה משל ציבור' עכ"ל, וכן צ"ל בדברי רבינו. פרשה צא אות ג. א דמסתנין פרק א הל' ה, וממה שמביא רבינו את דברי התוספתא נראה שכונת המשנה ג"כ בנבו לנזיר זה, ולא ככל המפרשים שפירשו מותר נזיר לנדבה ר"ל, ממה שהפריש לעצמו, והרא"פ ומלאכת שלמה כוונו בזה לפי רבינו, וע' תוי"ט ודבריו צ"ע ואכמ"ל. ב סנהדרין מה, א. חסר: גמ'.

קירבא שלמים לבסוף מותרין שלמים א"ר זירא אפי' קירב שלמים לבסוף חלבה אחת מן הנזירה בדיו שתהא מותרין נדבה, מתני' מסייעא לדין מתני' מסייעא לר' זעירא אפי' הן מעות סתומי' כל שדמי חטאות מיתות מערבין בהן שאפי' הפריש דמי חטאת מיתות מתוכן מעות פסולין הן מסייעא ליהי' לרב חסדא לחטאותיו והשאר לשארטו נזירתו ומת מועלין בכולן ואין מועלין במקצתן לא אם אמרתיה יפלו לנדבה ורב חסדא מותר לחמו של נזיר ירקב א"ר יוסי ויאות להקריבו בפני עצמו להקריבו עם נזירות אחרת אי אתה יכולי' שאין לך לחם קרב בפני עצמו להקריבו עם נזירות אחרת אי אתה יכול אין לך נזירות באהי' בלא לחם לפום כן איצטרך למימר מותר לחמו של נזיר ירקב סברין למימר הוא מותר לחמו הוא מותר נזירות א"ר יוסי בר ביבין קדשי קדשי' אינון יפלו נדבה דעתיה דר' יוסי ברלי' שמוא' ורב חסד' ור' אלעז' שלשתן אמרו דבר אחד ורבלי' חסד' חדלי' דהבא שמוא' א"ר יוסילו עד דאנא תמן שמעית קל רב יהודה דשאל לשמואל

פירוש ר' שמואל בר' שניאור פירוש ר' משולם

שלמים, ומאחר שקירב כבר עולה ושלמים הוי כל מעות הנותרים דמי חטאת, והוי מותר שלמים, ה"ה עולה לבסוף תיקרב עולה. הלכה היא זו בנזיר, למשה מסיני, בכל עניינין הוי מותרן נדבה, בנזיר פ' ואני מת והיו לו מעות סתומין יפלו לנדבה. ואפי' הפריש דמי חטאות המתות מתוכן מעות סתומין הן, והיינו כר' זעירא, אפי' קירב שלמים לבסוף וחטאת הופרש וקירב כבר, ודכותה בפ' ואני' אם גפלה דמי חטאת מביניהן הרי הן כמפורשין, פי' וביא בדמי' חציין עולה וחציין שלמים, ותניא כוותיה דרבא פליגא אהא ברייתא. מועלין בכולן, אם הוציאן, דודאי גם דמי עולה הוציא ואית בהו מעילה. במקצתן, איכא למימר דמי שלמים ניבחו ולא שייך בהו מעילה, דאין מעילה בשלמים אלא באימורים ולאחר זריקה, והיינו דומיא להא דתנן בסוף מעילה פרוטה מן זה הקדש מוציא והולך עד שיוציא כל הכיס. לא אמר ואם מת יפלו לנדבה, מדלא תני הכי, ש"מ יביא בדמים חציין בעולה וחציין שלמים, והיינו ברייתא דסייעין מינה לרבא התם, דתני בה בהדיא אילו לחטאת והשאר לנזירות, דמי חטאת ילכו לים המלח, והשאר יביא חציין עולה וחציין שלמים ומועלין בכולן וכו'. לא אמר לנדבה, אלא אמר בהדיא דלא לנדבה, נזיר מביא ב' מיני לחם חלות ריקין ולא רבוכה. מותר לחמו של נזיר, הפריש מעות לחם והותרו או מת ירקב הכי אמרינן בפ' בתרא דמנחות מותר לחמי תודה ירקב. ויאות, יפה אמרת. לא מציינו לחם קרב בפני עצמו, ה"ה בירושלמי פ' ואני' שאין לך נזירות באה על הלחם, כדאמרי' לחם גלל תודה ולא תודה גלל לחם, ה"ה בנזיר, אי גימא משום דדרשינן קרבנו על גזרו, ולא נזרו על קרבנו, ה"ה בירושלמי דנזיר סברין למימר הוא מותר לחמו של נזיר הוא מותר נסכים, ול"ה מותר נסכים, דלקמן תנן בהדיא מותר נסכים לקיץ המזבח, ובתוספתא א"ה תניא מותר יין ליון, פי' כדאמרי' שילהי פ' כל התדיר, המתנדב יין מביא ומזלפו על האישים, ובמותר נסכים שהופרשו לשם נזירות הוא דסברין למימר ירקב, בפ' שתי מידות גר' מאי מותר נסכים ר' חייא בר' יוסי אמר בירוצי המידות ר' יוחנן אמר כאותה ששנינו המספק סלתות מארבע וכו'. קדשי קדשים אינון, ולא דמי ללחמי נזיר ולחמי תודה הנאכלים, אבל נסכים אע"ג דבאין בגלל קרבן קריבין כליל והוו קדשי קדשים, ובהא מודה רב חסדא דיפלו לנדבה. על דעתיה דר' יוסי בר' ביבין, דקאמר אליבא דרב חסדא במותר כ"ה דיפלו לנדבה. שלשתן אמרו דבר אחד, במותרות לנדבה ולא שמעינן ממתני'.

א חסר: חטאת. ב צ"ל: הקריב. ג חסר: שמתו בעליה. ד חסר: ומת. ה צ"ל: אם. ו חסר: והשאר לנזירות, ו' חסר: שמתו בעליה. ז חסר: שמתו בעליה. ח חסר: שמתו בעליה. ט חסר: שמתו בעליה. י חסר: שמתו בעליה. יא חסר: שמתו בעליה. יב חסר: שמתו בעליה. יג חסר: שמתו בעליה. יד חסר: שמתו בעליה. יה חסר: שמתו בעליה. יז חסר: שמתו בעליה. יח חסר: שמתו בעליה. יט חסר: שמתו בעליה. כ חסר: שמתו בעליה. כא חסר: שמתו בעליה. כב חסר: שמתו בעליה. כג חסר: שמתו בעליה. כד חסר: שמתו בעליה. כה חסר: שמתו בעליה. כו חסר: שמתו בעליה. כז חסר: שמתו בעליה. כח חסר: שמתו בעליה. כט חסר: שמתו בעליה. לו חסר: שמתו בעליה. לז חסר: שמתו בעליה. לח חסר: שמתו בעליה. לט חסר: שמתו בעליה. לו חסר: שמתו בעליה. לז חסר: שמתו בעליה. לח חסר: שמתו בעליה. לט חסר: שמתו בעליה. לו חסר: שמתו בעליה.

שלמים, ומאחר שקירב כבר עולה ושלמים הוי כל מעות הנותרים דמי חטאת, והוי מותר שלמים, ה"ה עולה לבסוף תיקרב עולה. הלכה היא זו בנזיר, למשה מסיני, בכל עניינין הוי מותרן נדבה, בנזיר פ' ואני מת והיו לו מעות סתומין יפלו לנדבה. ואפי' הפריש דמי חטאות המתות מתוכן מעות סתומין הן, והיינו כר' זעירא, אפי' קירב שלמים לבסוף וחטאת הופרש וקירב כבר, ודכותה בפ' ואני' אם גפלה דמי חטאת מביניהן הרי הן כמפורשין, פי' וביא בדמי' חציין עולה וחציין שלמים, ותניא כוותיה דרבא פליגא אהא ברייתא. מועלין בכולן, אם הוציאן, דודאי גם דמי עולה הוציא ואית בהו מעילה. במקצתן, איכא למימר דמי שלמים ניבחו ולא שייך בהו מעילה, דאין מעילה בשלמים אלא באימורים ולאחר זריקה, והיינו דומיא להא דתנן בסוף מעילה פרוטה מן זה הקדש מוציא והולך עד שיוציא כל הכיס. לא אמר ואם מת יפלו לנדבה, מדלא תני הכי, ש"מ יביא בדמים חציין בעולה וחציין שלמים, והיינו ברייתא דסייעין מינה לרבא התם, דתני בה בהדיא אילו לחטאת והשאר לנזירות, דמי חטאת ילכו לים המלח, והשאר יביא חציין עולה וחציין שלמים ומועלין בכולן וכו'. לא אמר לנדבה, אלא אמר בהדיא דלא לנדבה, נזיר מביא ב' מיני לחם חלות ריקין ולא רבוכה. מותר לחמו של נזיר, הפריש מעות לחם והותרו או מת ירקב הכי אמרינן בפ' בתרא דמנחות מותר לחמי תודה ירקב. ויאות, יפה אמרת. לא מציינו לחם קרב בפני עצמו, ה"ה בירושלמי פ' ואני' שאין לך נזירות באה על הלחם, כדאמרי' לחם גלל תודה ולא תודה גלל לחם, ה"ה בנזיר, אי גימא משום דדרשינן קרבנו על גזרו, ולא נזרו על קרבנו, ה"ה בירושלמי דנזיר סברין למימר הוא מותר לחמו של נזיר הוא מותר נסכים, ול"ה מותר נסכים, דלקמן תנן בהדיא מותר נסכים לקיץ המזבח, ובתוספתא א"ה תניא מותר יין ליון, פי' כדאמרי' שילהי פ' כל התדיר, המתנדב יין מביא ומזלפו על האישים, ובמותר נסכים שהופרשו לשם נזירות הוא דסברין למימר ירקב, בפ' שתי מידות גר' מאי מותר נסכים ר' חייא בר' יוסי אמר בירוצי המידות ר' יוחנן אמר כאותה ששנינו המספק סלתות מארבע וכו'. קדשי קדשים אינון, ולא דמי ללחמי נזיר ולחמי תודה הנאכלים, אבל נסכים אע"ג דבאין בגלל קרבן קריבין כליל והוו קדשי קדשים, ובהא מודה רב חסדא דיפלו לנדבה. על דעתיה דר' יוסי בר' ביבין, דקאמר אליבא דרב חסדא במותר כ"ה דיפלו לנדבה. שלשתן אמרו דבר אחד, במותרות לנדבה ולא שמעינן ממתני'.

א ברור שחסר כאן, ואם כבר הקריב חטאת ועולה כל המעות הנותרים הם דמי שלמים. ב כד, א, ב. ג כן קורא רבינו לפרק ד דמס' נזיר, כיון שגם פ"ג מתחיל: מי שאמר. ד נזיר כו, א, ב. ה בסוגיין ברייתא המסייעת לר' זעירא; ע' בס' זכרון אלעזר למסכתין (בראדי, תרסו). ו כדתנן מעילה זו, ב. ז' כא, ב. ח חסר: כיס. ט נזיר כו, ב. י כדתנן מנחות עח, א. יא קח, א. יב נזיר פ"ד ה"ד. יג צ"ל: בלא. יד מנחות פ, א. טו ד"ז לי בירושלמי שלפניו שם, והדרש לבד אי נזיר פ"ב ה"ט. טז במדבר ו, כא. יז פ"ד ה"ד. יח במסכתין פ"ד ה"ב. יט ע"פ ר"ש כאן. כ דמסכתין פ"א ה"ח. ושמ' אי גם מותר שמן לשמן. כא ובתים צא, ב. כב מנחות צ, א. כג כ"ג שחסר: נסכים. עיי"ש.

# מצרפין שקלים פרק שני שקלים

הפריש שקלו ומת אל יפלו לנדבה מותר עשירי האיפה שלו ר' יוחנן אמר יוליכם לים המלח ר' אלעזר אמר יפלו לנדבה ניבלו בחזקת שאין לו ונמצא שיש לו ר' יוסי סבר למימר מותר המת ליורשיו א"ר אדא

דחעריה הגע עצמך ולא אותבינוט אלא אמר לו אנא לא אמרית אלא את מנא לך תנייב בשם ר' נתן מותר המת יבנה לו נפש על גבי קברו ויעשה לו זילוף על גבי מיטתו אין פודין שוי בשוי ואין גובין טלית בטלית ואין מניחין ביד פרנסין בכך תני רשב"ג אין עושין נפשות לצדיקים דבריהן הן הן זכרונן ר' יוחנן הוי מסמך ואזיליה עליה ר' חייא בר אבא והוה ר' אלעזר חמייה ומטמר מקמוי ואמ"כ הלן תרתין מיליא הדין בבלאה עבד ביהכא חדא דלא שאיל בשלומיה וחדא דמטמר א"רכב יעקב בר אידי כך נהנין גבהינך דזעירא לא שאיל בשלומיה דרבאכי דאינון נהנינך ומקיימין ראוני נערים ונחבאו וישישים קמו עמדו א"לכו מהו למיעברכו קמי חיוראכח צילמא א"ל מה איתפליגכ ליה יקר עבור קמוי וסמי עינוי א"ל

א מ נוסף (על הגליון): דמיו. ב י נוסף: ר' לעזר; ב נוסף: ר' אליעזר דתניא. ג אלעזר: ב: אלעזר. ד ב נוסף (כהבאה מן המשנה): מותר עניים לעניים; מ (על הגליון): מותר עניים; י: הלכה ז'. ה גיבולו כ"כ גם מ; י ב: גבו לו; ש: גיבו לו. ו יוסי י ב מ ש: ירמיה. ז א"ר מ ל' אמר: ש י: אמר ליה רבי. ח אדא דחערי: י: אידי דחוטריה: ש: אדי דחוטרה; ב מ: אדא דחטרי (מ: דחטרי). ט ולא אותבינון י ש: דלא כוונן; ב: אגבינון; מ: דלא איתבינון. י י נוסף: ליה; מ: לך; ב: לו. יא י ש ל' אלא. יב תני מ: תאמר. יג י ב ל' גבי. יד י נוסף: תני. טו מניחין י ב מ: ממחין. טז י ש נוסף: אומר; ב: כו. יז י ש ל' הן (חשני). יח ואזיל י ב: דאזיל. יט עלי: י: עאל. כ אלעזר - ואמר י ב: אליעזר חמי ליה ומטמר ליה מקמי ואמר: מ: חמי ליה... אמר. כא הדין - ביה מ: עבד בבלאה הדין. כב דמטמר א"ר מ י ב: מיטמר אמר ליה ר' גבהיך ב י: גבהון. כד דרבא מ: דרבי. כה מ ל' נהנין. כו א"ל ב י: אמר ליה; מ: אמר להו. כז למיעבר: י: למיעבר; מ: למימר. כח חיורא ב י: דארורא; מ: חרורא. כט איתפליג ב י מ: את פליג. ל עבור: מ: עבד.

פירוש תלמיד ר' שמואל בר' שניאור פירוש ר' משולם

גיבולו בחזקת שאין לו, לא ידענו מהו וגם אין לו סוף על מה עתה, למעלה אמרנו הפריש שקלו וסבור שהוא חייב לא קדש. סבר למימר מותר המת ליורשיו, ר' אבא דחטרי, מקום הגע עצמו, הגיע עצמך, כך לומר. דלא אותביתון אלא לך, כשגבו ואמרו אין אנו נוטנין אלא לך או מותר ליורשין. א"ל ר' ירמיה אלא לא אמרית, אני לא אמרתי שדוקא בכי האי גוונא מותר ליורשין. אלא את, ומנא לך, ולא ידעין מה השיבו. אין פודין שבוי בשבוי, בכיית גר, שגבו לשבוי זה אין פודין לאחר אלא זה שגבו ואין גובין טלית בטלית, אם גבו טלית לצורך עני זה אין גובין אותו מעות טלית לצורך עני אחר. ואין מניחין ביד פרנסים, אין מניחין בידן לעשות מה שהן רוצים. תני רשב"ג אומר אין עושין נפשות לצדיקים, כעין מצבות שעושין להכר כך עושין בניין. הוה ליה ר' אלעזר חמי ליה ומטמר מקמוי, כשהיה רואה אותו היה שומר עצמו בשביל עצמו בשביל כבודו של ר' יוחנן. הלן תרתין מיליא הדין בבלאה עבד ביה חדא דלא שאיל בשלומיה וחדא דמטמר מקמוי כך נהנין גבן זעירא לא שאיל בשלומא דרבא דאינון מקיימין ברבהון ראוני נערים ונחבאו וגו', א"ל ר' אסא בר אבא לר' יוחנן מהו למיעברד קמי חיורא צילמא, מהו למיעבר קמי הצלם, חרירא קורה לגנאי. א"ל ר' יוחנן מה את פליג ליה יקר, מה אתה חולק לו כבוד. עבור קמי וסמי עיניה, תעבור לפניו ולוואי שתסמא עינוי. א"ל ר' חייא

גיבו לו, למת. בחזקת שאין לו, היו סבורין שאין ידו משגת לתכריכין. הגע עצמך דלא אותבינון אלא לו, פי' הפירושים. ומאחר שלא גמרו ליתנו אלא לצורכו והנה אין צריך להם יחזירם לבעלים, וקשה הדבר לאומרו, מאחר שנתנום למצוה, יהיו מותרים למתים, דהתם נמי לא צריך לכל המעות, ואין מחזירין, אבל ליורשיו לא יחזירין, ודומה קצת להיא דפי' נערה שנתפתתה האומר אל תקברוהו מנכסיו אין שומעין לו לא כל הימנו שיעשיר בניו ויפיל עצמו על הציבור. א"ל אנא לא אמרית, אני הייתי סבור לומר מותר המת ליורשיו, מסופק הייתי בדברי ולא אמרתי כלשון ברור אלא כלשון ספק. אלא את מנא לך, לסתור דבריי ולפשוט בעייתי, דסברא הוא לומר הואיל וגבו למת זה דהוי דירושין, ולא איפשיטא. נפש, בנין, ודומה לו בעירובין פי' כיצד מעברין. אין פודין שבוי בשבוי, מה שגבו לצורך ראובן לא יניחוהו ויפדו אחר. טלית בטלית, מעני לעני אחר. ואין ממחין ביד פרנסין בכך, כדאמר פי' השותפין אמר רב אשי אנא לא צריכנא לאתנווי כיון דכל דאתי [184] אדעתא דידי אתי מאי דבעינא עבידנא ביה. דבריהן, שאומרים דברי תורה בשמם. ר' יוחנן הוה מסתמך, משום דבריהן הן הן זכרונן נקט ליה, בירו שלמי פ"ב דברכות משמע חדא דלא שאיל בשלמי ומיטמר קמי חדא מילתא היא, וחדא דלא אמר שמעת בשמי, וכן משמע בסוף פי' האשה רבה דעל שלא אמר שמועה בשמו איקפד עליה, וכן ר' שמעון בן לקיש בפ"ק דמכות ובפ"ב דכתובות שמעת מילי דבר נפחא ולא אמרת לי בשמיה. כבבל. דזעירא לא שאיל בשלמיה דרבה, כדא פי' עקיבא כלום יש תלמיד שנותן שלום לרבו, ומיהו שלום עליך ר' מצי למימר כדמשמע בכוליה תלמודא. מהו למיעברד קומי חורורא צילמא, מהו לעשות צלם ולהעמידו בפני נחש חכרבר כדי שירא מלהזיק בני אדם, שיהא סבור שאדם הוא העומד שם וצודה לו להורגו, וירא לצאת מחורו ולא יזיק בני אדם, ע"א חורורו הכרוך על עקיבו של אדם מהו לעשות צלם שמא ילך ויכרוך סביב רגל הצלם. מה את פליג ליה יקר, וכי אתה חולק כבוד לצלם, וכי לאלהות ולכבוד עושה אותו, הילכך מותר. עבור קומי וסמי עינוי, עשה אותו לפני החורורו ואחוז עינוי כדי שלא יזיק, ע"א לפי שאמר לו שזהו כבוד הגדולים שהקטנים נחבאים מפניהם, מהו לעבור ולילך קמי חורורא צילמא, כן שמו, וכינהו לגנאי, מה את פליג ליה יקר, מה כבודו בזה, עבור קמוי וסמי ענוי, עבור לפניו ואל תפנה אליו אלא עורף ולא פנים, כדאמר בפ"ק דע"כ דאם אינו נראה כמותר, שגבו לצד ע"ז, פי' אחר ועיקר מה את פליג עליה יקר להקיף ולהרבות עליך דרך שלא לעבור לפניו, והיא דכל הצלמים, איכא דרכא אחרינא הילכך אסור משום צל האשירה.

א מלה זו אפשר לקרותה גם: עונה (ראש ו מחובר הוא לראש ו נועשה ח); וכונת רבינו: לא ידענו מהו רצונו לומר מה הוא שואל; וגם אין לו סוף ר"ל שאין סוף וסיום לשאלה בנוגע מה הוא שואל (או שר"ל שלא נתנה תשובה על השאלה); על מה עונה רצונו לומר שהרי אין לו קשר עם מה שכו' לפני זה. ב לענין ר"ל שאם תפרש, גיבולו לו - מנחה וכו' הלא אמרנו למעלה, הפריש שקלו וכו', איכ מה הוא שואל או מדוע לא פשוט שאלתו מזה. ג צ"ל: אנא. ד ג"ל שצ"ל: נותנין. ה ע"ש תלמיד ר"ש; אבל פי' רבינו בעני זה ושבו זה, צ"ב, פשיטא! ו' בשביל עצמו ט"ס היא. ז' שחטר: וכו'. ח צ"ל: חייא, וכמש"כ רבינו להלן. ט צ"ל, חרירא, כמש"כ רבינו להלן. י ע"ש הגר"ש ליברמן יצ"ו בסה"ל לא מרכס גי' עמוד ש.

א רבינו ראה פירושים למסכתין. ב כן היא שיטת הרא"ש בשו"ת כלל לב סי' ו, מובאה בב"י י"ד רנ"ג, אבל הרא"ש לא הביא ראיה לדבריו מסוגין, רק הגאון מוילנא וצ"ל בהגהותיו ל"ד שם סק"ד כ' שמכאן ראיה לדברי הרא"ש, ע' משנת אליהו. ג צ"ל: כמותר. ד ע"ש ברא"ש שמחלק, בין נעשה המצוה מן המעות ונתתו ובין שלא נעשה המצוה כלל. ה כתובות מח, א. ו' הרא"ש זכה לכוון לפי רבינו זה, ע' מה"פ ובס' זכרון אלעזר. ז פי' חדש, והרשב"א בשו"ת מובא בב"י י"ד רנ"ג פסק כן, ואכמ"ל. ח ג, א. ט ע' פי' ר"ש. י בבא בתרא ט, א. יא ה"א. יב יבמות צו, ב. יג איקפד על ר' אלעזר. יד ה, ב. טו כה, ב. טז חסר מלת, גבהון, שבגמ'. יז שבת פט, א. יח בגמ' שלנו הגי', עבד. יט משנת אליהו בשם הגאון וצ"ל. יט מכות ו, א; בבא קמא עג, ב; וע' ברכות כו, ב וברא"ש ש"ם ש"ל, שהירושלמי חולק על הבבלי, ולפי רבינו אין פלוגתא ביניהם. כ בשם, חברברי. כא יב, א. כב כמשתחוה. ו"ל רש"י שם ד"ה ואם: שפונה אחרינו או צידו לצד ע"ז. כג עבודה זרה מח, ב. אמרו שם לא יעבור תחת האשירה.

א רבינו ראה פירושים למסכתין. ב כן היא שיטת הרא"ש בשו"ת כלל לב סי' ו, מובאה בב"י י"ד רנ"ג, אבל הרא"ש לא הביא ראיה לדבריו מסוגין, רק הגאון מוילנא וצ"ל בהגהותיו ל"ד שם סק"ד כ' שמכאן ראיה לדברי הרא"ש, ע' משנת אליהו. ג צ"ל: כמותר. ד ע"ש ברא"ש שמחלק, בין נעשה המצוה מן המעות ונתתו ובין שלא נעשה המצוה כלל. ה כתובות מח, א. ו' הרא"ש זכה לכוון לפי רבינו זה, ע' מה"פ ובס' זכרון אלעזר. ז פי' חדש, והרשב"א בשו"ת מובא בב"י י"ד רנ"ג פסק כן, ואכמ"ל. ח ג, א. ט ע' פי' ר"ש. י בבא בתרא ט, א. יא ה"א. יב יבמות צו, ב. יג איקפד על ר' אלעזר. יד ה, ב. טו כה, ב. טז חסר מלת, גבהון, שבגמ'. יז שבת פט, א. יח בגמ' שלנו הגי', עבד. יט משנת אליהו בשם הגאון וצ"ל. יט מכות ו, א; בבא קמא עג, ב; וע' ברכות כו, ב וברא"ש ש"ם ש"ל, שהירושלמי חולק על הבבלי, ולפי רבינו אין פלוגתא ביניהם. כ בשם, חברברי. כא יב, א. כב כמשתחוה. ו"ל רש"י שם ד"ה ואם: שפונה אחרינו או צידו לצד ע"ז. כג עבודה זרה מח, ב. אמרו שם לא יעבור תחת האשירה.

יאות ר' אלעזר עבד דלא עבר קמך נכנסו לפניו ר' אמי ור' אסי אמרו ליה: ר' כך היה מעשה בית הכנסת של טרסיים בנגר שיש בראשו גלוסטרא שנחלקו ר' אלעזר ור' אסי עד שקרעו ספר תור בתמתן וקרעו אלא שנקרע ספר תור והיה שם זקן אחד ור' יוסי בן קיסמאח אמי תמיהני אם לא היתה בית הכנסת זה ע"ז וחזר ואמ' הכדין מחבריה נכנס לפניו ר' יעקב בר אידי אמ' לו כת' כל אשר צוה יי"א משה

עברו כן צוה משה את יהושע וכן עשה יהושע וכי כל דיבור ודיבור שהיה יהושע יושב ודורש היהי אומ' כך אמ' משה אלא יהושע יושב ודורש והכלטו יודעי שהתורה של משה היא אף אתה אלעזר יושב ודורש והכל יודעי שהתורה שלוי היא אמ' להם [139] מפני מה אי"ח אתם יודעים לרצות כאידיי חבירינו ור' יוחנן בעיכא דיימרון שמעתתאכב משמיה אףכנ דוד בקש עליה רחמים שניכר אגורה באהלך עולמים אחסה בסתר כנפיק סלה וכי עלתה על דעתו שלכה דוד שהואכי חי וקיים לעולם אלא כך אמ' דוד לפני הקב"ה רבונו של עולם אזכה שיהו דבריי נאמרי בבתי כנסיות ובבתי מדרשו שמעון בן גזיריכ בש"ר יצחק אמ' כלכט תלמיד חכם שאומ' דבר הלכה מפיו בעולם הזה שפתיו רוחשות עמו בקבר שנ' דובב שפתי ישינים ככמר של ענבים מה כמר של ענבים זהלא כיון שמניח אדם אצבעו עליו מיד דובב אף שפתותיהן של צדיקים כיון שאומ'לב מפיהן שפתותיהן מרחשות עמהן בקבר ומה הנאה ישלד לולה בר בריראלו אמ' כהדין דשאתי קונדייטון ר' יצחק אמ' כהדין דשאתי חמר עתיק אף עללו דשאתילח טעמ' בפומיהלט גדול אמ' באומר

א אלעזר י ב: אליעזר. ב מ ב י נוסף: ועוד עבד הא (מ: כההוא) בבלאה דלא אמר שמעתא משמיה (מ: בשמי). ג אמרו ליה י ב: אמר לו. ד בית מ: בבית. ה י ב נוסף: הויה. ו אסי ב י: יוסי. ז י ב מ נוסף: ס"ד. ח מ נוסף: שמר. ט היתה ב י: הויה; מ: הויה. י הכדין מחבריה מ: חברין מן חבריה. יא י ב מ נוסף: את. יב י ב לי משה את - עשה. יג י ב מ נוסף: וגו'. יד הויה מ: הוא. טו י ב לי והכל. טז מ נוסף: תלמיד. יז שלו י ב מ: שלך. יח ב לי אי: מ: אין. יט כאידי ב י מ: ככנ אידי. כ ב י נוסף: מאי כולי האי. כא בעי ב י: רבעי. כב מ לי שמעתתא. כג אף ב י: דאף. כד מ לי שנ'. כה רעהו של מ: לב. כו שהוא ב י: שהא. כז לעולם ב י: לעולמים. כח נזירא י ב מ: נזירא. כט מ לי אמר כל. ל ב י לי ככמר של ענבים. לא מ לי זה. לב ב מ י נוסף: דבר הלכה. לג י ב נוסף: של צדיקים. לד ב י לי יש. לה מ לי ומה - לו. לו ברירא י ב מ: נזירא. לו י ב מ נוסף: גב. לח ב נוסף: ליה דלית: מ י נוסף: ליה. לט ב לי בפומיה. ס באומר י ב: כאן. סא שמועה מ: דבר. סב כנדר י ב מ: לנגר, ונוסף: שנ'. סג זה שאר ב י: והשאר. מד לית אני מ: לי תני: י ב: לי שאני. מה רחישין י ב: רחושין; מ: רחישין. מו דהוא מ: דהוא. מז מפיתחא י מ ב: מפתחא. מח מ לי ר'. מט כה בכת' וצ"ל: דאת א' [מר]. נ י ב מ נוסף: אמר ליה ר' (ב לי ר') זעירא לרב אסי חכים רבי לרב דאת אמר שמעתא משמיה אל רב ארא בר אהבה אמרה משמיה. נא ב י נוסף: בדורו של דוד.

שמועה<sup>מא</sup> בשם אומרו יראה בעל שמועה כאילו עומד כנגדו<sup>מב</sup>, אך בצלם יתהלך איש ריב אדם יקרא את איש חסדו זה שאר<sup>מג</sup> כל אדם ואיש אמוני מי ימצא זה ר' זעירא דאמ' ר' זעיר' למה לית אני<sup>מד</sup> צריכין דחישין<sup>מה</sup> לשמעתיה דרב ששת דהוא<sup>מו</sup> גברא מפיתחא<sup>מז</sup> אל ר' זעיר' לר' אסי חכים ר'מח לבר פתיא דאתא<sup>מט</sup> שמעתא משמיה אל ר' יוחנן אמרה משמיה<sup>נא</sup> אין דור שאין בו ליציניא<sup>נב</sup> מה היו פרוצי הדור עושין היו הולכין

פירוש תלמיד ר' שמואל בר' שניאור

יאות ר' אלעזר עבד דלא עבר קמך, כלומר מעתה הוריתה בעצמן שיפה עשה שלא עבר לפניך ולכבודך כיון. הכדין מן חבריא, כלומר מן חבירינו, כעס על שדימהו אל ר' אלעזר ור' יוסי שהיו חבירים, בסוף האשה רבה<sup>א</sup> אקפד טפי אמר חברותא גמי. בעי דיימרון שמועה משמיה, לכן איקפד. אגורה באהלך עולמים<sup>ב</sup>, ה"ג בירושלמי בפ"ק דשבת, ר' ירמיה ר' חייא בש"ר יוחנן אם יכול לשלשל השמועה עד משה ואם לאו תפיס או ראשון ראשון או אחרון אחרון, מאי טעמא והודעת לכנין ולכני בניך יום אשר עמדת. גידול אמר כל האומר שמועה בשם אומרו, כנזירי<sup>ג</sup> סוף פ' כהן גדול כל מילתא דמתאמר בכלי תלתא קמא ובתרא אמרינן מציעאי לא אמרינן. ר' זעירא, תלמידו של ר' אבא בר זבדא. ושאלו חכים ר' לרב, כלומר כלום למדת לפניו שאתה אומר שמועה זו בשמו, פירוש י' סוף פ' ח' שרצים<sup>ד</sup> הוא<sup>ה</sup> אומר בשם רב הלכה כר' שמעון שאומר כל ישראל בני מלכים, ועל זה שאלו חכים ר' כו.

<sup>א</sup> יבמות צו, ב. עיי"ש רש"י ד"ה חברותא. <sup>ב</sup> תהלים סא, ה. <sup>ג</sup> ה"ב. <sup>ד</sup> דברים ד, י. <sup>ה</sup> נו, ב. <sup>ו</sup> בגמ' שלפנינו: בבב"י. <sup>ז</sup> ר"ל הפירושים למסכתין שראה רבינו פירשו. <sup>ח</sup> שבת קיא, א. <sup>ט</sup> ר' אבא בר זבדא.

פירוש ר' משולם

יאות עבד ר' אלעזר דלא עבר קמך, למי שעובר לפני הרב מבזהו. נכנסו לפניו ר' אמי ור' אסי, לפייסו שלא יכעוס על ר' אלעזר. כך היה מעשה בבית הכנסת של טרסיים, שהיו חולקים. בנגר שיש שבראשו גלוסטרא וכו', יש שמתירו לטלטל בשבת שתורת כלי עליו וראוי לכתוש בו השום, ויש אוסרו דלא [139] חשיב עליה תורת כלי. עד שקרעו ספר תורה בתמתן, זה רצה להביא ראייה שמותר ויש שרוצין להביא ראייה שאסור. אם לא יהיה בית הכנסת ע"ז, אלמא שאין לאדם לכעוס. וחזר ואמר הכדין מן חבריא, וחזר פניו ר' יוחנן וכעס יותר אמר חבר אתם עושין אותו לי, ובפ' האשה<sup>א</sup> וכי<sup>ב</sup>, וכן א"ר יוחנן עשו ועשו, וכדמפ' התם מתני, א"ר אלעזר אמרה לשמעתי<sup>ג</sup> בי מדרש ולא אמרה משמיה דר' יוחנן, ומייתיית התם כל זה. ור' יוחנן בעי דיימרון שמעתא מפומיה, דלהכי אקפד ר' אר' אלעזר שהיה אומר הלכות ולא אמרן משמו. שמעון נזירא בשם רב' יצחק, ותלמוד דידן<sup>ד</sup> ר' יוחנן בשום ר' שמעון בן יהוצדק. בכומר, קיבוץ של ענבים לחים. מיד דובב, מחמת דוחק אצבע יוצא היין מצד אחר. כהדין דשתי קונדייטון, ששוחה יין מבושלו בבשמים, ובפסיקתא דרב כהנא<sup>ה</sup> מה קונדיטון הזה יש בו ג' מינין יין דבש פילפלין אף דברי תורה פלפל צרופה<sup>ו</sup>, טעמיה בפומיה גדול<sup>ז</sup>, שטעם וריח עומדים מכה המשקה. יראה אותו בעל השמועה את מי שזוכר את שמועתו כאילו עומד לנגדו ויש לו נחת רוח ממנו. למה לי תאני צריכין דחישין<sup>ח</sup> לשמעתיה דרב ששת, כשהיה אומר הלכה לפניו היה אומר למה יש לנו בסתם צריכין אנו לחוש לשמעתיה דרב ששת ולמל' הלכות<sup>ט</sup>. דהוא גברא מפתחא, שיש לו לב פתוח ובקי בתלמודו, כדאמר' בהדר בעירובין<sup>י</sup> רב חסדא הוה מתרחשן<sup>יא</sup> שפתתיה מתני<sup>יב</sup> דרב ששת. חכים את לבר פתייא, בר פתייא היה חכם בימיהם,

<sup>א</sup> יבמות צו, ב. עיי"ש רש"י ד"ה חברותא. <sup>ב</sup> ב"ב דצ"ל: רבה. <sup>ג</sup> צ"ל: ר'. <sup>ד</sup> חסר: יוחנן. <sup>ה</sup> יבמות, צו, א. ע' הגר"פ שם. <sup>ו</sup> כן פי' רבינו גם לקמן פ"ג ד"ה קונדיטון, ואיני יודע מקור לזה. <sup>ז</sup> פסקא בתודש השלישי. <sup>ח</sup> ר"ל הפסיקתא: אף ד"ת כן יש בו יין... יש בו דבש... יש בו פלפלין אמרתך צרופה. <sup>ט</sup> נ' שמלה זו נכתבה כאן בט"ס. <sup>י</sup> כן הוא בכת" עם שתי הנקודות למעלה, ונ"ל שצ"ל, ולומר. <sup>יא</sup> ר"ל בשמו של רב ששת. <sup>יב</sup> סו. א. <sup>יג</sup> בגמ' שם: מרתען.

אצל חלונותיו של דוד והיו אומ' לוב דוד דוד אימתי יבנה בית המקדש אימתי נלך בית ייג והיה דוד אומ' אע"פ שמתכוונין להכעיסוני יבאוד עלי אם לא הייתי שמח בדבריהם שמחתי באומ' לי בית ייג נלך, והיה כי ימלאו ימך ושכבת עם אבותיך אומ' לו הקב"ה לדוד ימים שלמים אני מונה לך ולא ימים חסירימי שלמה בנד יבנה בית המקדש לא להקריב חפץ אני חביב עלי צדקה ומשפט שאתה עושה עמי יותר מן הקרבנות שני עושה צדקה ומשפט נבחר ליי מזבח

ה'רנ"א ע"ל מ'רפ"ן שקלים

א ב י ל' והיו. ב מ ל' והיו אומ'רין ל'. י נלך - יי ב י מ: בית ה' נלך. ד יבאו י: יבא. ה י ב נוסף: דכתיב. ו י ב נוסף: כלום. ז י ב נוסף: אלא להקריב קרבנות ציבור. ח מ נוסף: עולה קרבנות. ט ב י ל' לא - אני. י הקרבנות ב י: הקרבן. יא מ ל' עושה: ב י עשה. יב בפרוס י כ"פ: בפרס. יג הן - למעשר: י: והן גרנות של מעשר. יד י ב נוסף: ותשעה באדר, אבל גם בכת"י מ חסרות מלים אלו. טו ואחד י: באחד. טז מפני מה י: ולמה. יז מ ב נוסף: ותשעה; י נוסף: ותשעה באלול. יח לעשר: מ: לעשרו. יט לכ"ט י: בכ"ט. כ בשלשה ב י מ: בשלש. כא ב י מ נוסף: שלש. כב בהן י: עליהן. כג אלף - גימל" מ: א' ב' ג'. כד ישמע' מ: שמעון. כה ביתא ב: בית; י: ביטא. כו גימל" ב: גמל"; י: גמא"; מ: גימ". כז תורם י ב מ: התורם. כח אלא י ב: לא. כט האפור: י: חפות; ב: האפו"; מ: האפות. ל י מ ל' המסומר. לא בתפילין י: בתפילה. לב בעון י: מעון. לג מ ל' העני; ב ל' שמא יעני - העני. לד ושמא ב מ: שמא; י: או שמא. לה בתרומות ב י מ: מתרומת. לו ב נוסף: שארם; י מ ל' לפי רק שארם. לז המקום י: הבריות; מ על המקום הועבר קו וכו' בגליון: הבריות. לח שצריך י: שהוא צריך. לט הבריות י: המקום; מ על הבריות הועבר קו וכו' בגליון: המקום. מ י נוסף: היה. מא שקל י: ושקל. מב חורק י: חורק. מו וורק.

בשלשה פרקים בשנה תורמין את הלישכה בפרוסי הפסח בפרוס עצרת בפרוס החג הן גרנות למעשרי בהמה דברי ר' עקיב' בן עזאי אומ' בעשרים ואחד בסיון בעשרי ותשעה באב ר' אלעז' ור' שמעון אומ' באחד בניסן באחד בסיון בכ"ט באלול מפני מה אמרו בעשרים ולא אמרו באחד בתשרי מפני שהוא יום טוב ואי אפשר לעשרי ביום טוב לפיכך הקדימוהו לכ"ט באלול, בשלשה קופות של שלשאי סאין תורמין את הלישכה וכתו' בהקב" אלף ב"ת גימל"כ ר' ישמע'כד אומ' יונית כתוב בהקב" אלפ"א בית"אכה גימל"אכ, אין תורם כו נכנס אלאכה בפרגוד האפודיט ולא במנעל ולא בסנדל המסומר לא בתפילין לא בקמיע שמא יעני ויאמרו בעוןלב הלישכ' הענילו ושמאלד יעשיר ויאמ' בתרומותיה הלישכה העשיר לפילו צריך לצאת ידי המקום לו כדרך שצריך לה לצאת ידי הבריותל שני והיותם נקיים מיי ומישראל ואומ' ומצא חן ושכל טוב בעיני א'הים ואדם, של בית ר"ג נכנס שקלויא בין אצבעותיו וזורקוב לפני התורם והתורם מתכוין ודחפו לקופה אין התורם תורם

תורם כו נכנס אלאכה בפרגוד האפודיט ולא במנעל ולא בסנדל המסומר לא בתפילין לא בקמיע שמא יעני ויאמרו בעוןלב הלישכ' הענילו ושמאלד יעשיר ויאמ' בתרומותיה הלישכה העשיר לפילו צריך לצאת ידי המקום לו כדרך שצריך לה לצאת ידי הבריותל שני והיותם נקיים מיי ומישראל ואומ' ומצא חן ושכל טוב בעיני א'הים ואדם, של בית ר"ג נכנס שקלויא בין אצבעותיו וזורקוב לפני התורם והתורם מתכוין ודחפו לקופה אין התורם תורם

פירוש תלמיד ר' שמואל בר' שניאור

פירוש ר' משולם

א"ל רב אדא בר אהבה, למד לפני רב, והוא אמרו בשמו ואני תופס לשמועה דהיינו רב דמשמו אמרה.

וכי מכיר אתה לבר פתייא שאתה אומר שמועות משמו, א"ל איני מכירו אלא ר' יוחנן היה אומר משמו.

פרק ג'

ה'ד"ן ע"ל

בשלשה פרקים וכי בפרוס החג, ב' שמתו<sup>2</sup> לפני הפסח כדפריש' בפ"ק, והיו תורמין כדי לעשות פומבי, אע"פ שכולה היתה באה לפני הפסח וכדמפ' בפ"ק, והן גרנות של מעשר בהמה, גרנות, זמנים, על שם המעשר<sup>3</sup> קורה גורן. בכ"ט באדר, שלמחר בא בניסן צריכין ליקח קרבנות מתרומה חדשה. ולמה אמרו בכ"ט באלול, שהרי כמו שאחרים באחד בחדש כך זה היה דינו לעשות, ואמ' בבכורות<sup>4</sup> משום סקרתא, מטה צבוע שמכה בו בעשירי, ואסור משום צבוע ביום טוב, ולשם מקשי' בכ"ט באלול<sup>5</sup> ותיפוק לי דבענן למעבד היכרא בין חדש לישן, ומתוך חדא ועוד קאמר. בג' קופות של ג' סאין תורמין את הלשכה, תורמין, מגביהין, לצורך כל ישראל וכדמפרש בסוף מתני'. וכתוב בהן אלף בית יונית, אין ביניהן כלום. לא בפרגוד חפות, בחלוק שיש לו אמרא, שלא יחשדוהו ויאמרו הגיה באמרא. ולא במנעל וכו', כל אילו שיכול אדם לשמור בהן כלום. מעון הלשכה, שגנב, ויאמרו מתרומת הלשכה, שלקח העשיר. היה שוקלו בין אצבעותיו, כשהיה<sup>6</sup> מביא שקלו היה מרחיב האצבעות והוא גופל. וזורק לפני התורם, ומראה לתורם, שהוא רוצה שיהיה בקופה. והתורם מתכוין ודוחפו לקופה, כשהיה ממלא הקופה היה ממלא את הקופה מקום

בשלשה פרקים וכי בפרוס החג, ב' שמתו<sup>2</sup> לפני הפסח כדפריש' בפ"ק, והיו תורמין כדי לעשות פומבי, אע"פ שכולה היתה באה לפני הפסח וכדמפ' בפ"ק, והן גרנות של מעשר בהמה, גרנות, זמנים, על שם המעשר<sup>3</sup> קורה גורן. בכ"ט באדר, שלמחר בא בניסן צריכין ליקח קרבנות מתרומה חדשה. ולמה אמרו בכ"ט באלול, שהרי כמו שאחרים באחד בחדש כך זה היה דינו לעשות, ואמ' בבכורות<sup>4</sup> משום סקרתא, מטה צבוע שמכה בו בעשירי, ואסור משום צבוע ביום טוב, ולשם מקשי' בכ"ט באלול<sup>5</sup> ותיפוק לי דבענן למעבד היכרא בין חדש לישן, ומתוך חדא ועוד קאמר. בג' קופות של ג' סאין תורמין את הלשכה, תורמין, מגביהין, לצורך כל ישראל וכדמפרש בסוף מתני'. וכתוב בהן אלף בית יונית, אין ביניהן כלום. לא בפרגוד חפות, בחלוק שיש לו אמרא, שלא יחשדוהו ויאמרו הגיה באמרא. ולא במנעל וכו', כל אילו שיכול אדם לשמור בהן כלום. מעון הלשכה, שגנב, ויאמרו מתרומת הלשכה, שלקח העשיר. היה שוקלו בין אצבעותיו, כשהיה<sup>6</sup> מביא שקלו היה מרחיב האצבעות והוא גופל. וזורק לפני התורם, ומראה לתורם, שהוא רוצה שיהיה בקופה. והתורם מתכוין ודוחפו לקופה, כשהיה ממלא הקופה היה ממלא את הקופה מקום

א ר"ל מה שנשאר בלשכה (או בשופרות) אחר שתורמו משם ג קופות. כתבתי זה כדי שלא תפרש את דברי רבינו ש"ל כרמב"ם בפיה"מ ובהל' שקלים פ"ב ה"ד, שהיו גם ג' קופות גדולות. ב לא נקט פרוס הפסח, ואולי מפני שמהן החג עד פסח הוצרכו להרבה יותר שקלים מאשר בומנים האחרים הקצרים, ולכן לא היה שכיח שיסאר בקופות. אבל הרמב"ם הל' שקלים פ"ב ה"ה כ' שמתפקין מן הקופות עד שיכלו ור"ל שנתפקו ממנה גם אחר שתורמו מחדש, ואכמ"ל. ג פרק ד מ"א, ב. ד מן מלה זו עד, בלא מעשר" הוא לשון רש"י בבכורות נו, ב ד"ה שלש (בשניונים קטנים). וכבר הערותי שרבינו מביא את פ' רש"י מסוגיאנות המקבילות שבש"ס, לפעמים בשמו ולפעמים בלי להזכיר שמו. ה ג' שצ"ל: דהעשירי, כדאי ברש"י שם. ו חסרי: שם. ז בכורות נח, א. וכו' הש"ם שם. ח, א, וא"י מדוע מביאו רבינו ממס' הוגיה, אחרי שכן אמרו גם באותה סוגיא בבכורות, שרבינו מביאה כאן כמה פעמים. ט כ"ה ות"י גם תוס' בבכורות שם ד"ה ואי ובחגיגה שם ד"ה משום.

א צ"ל: הפסח. ב היינו ר"ח ניסן, וכן פסק הרמב"ם הל' שקלים פ"ב ה"ה. ג בראש הפרק ד"ה כדי לעשות. ד בנמ' הל' א. ה כמו שאמרו בבכורות נח, א: ואמאי קרי ליה גורן דטבלה כגורן. ו שהרי בן עזאי ס"ל (בכורות נח, א), אדר הסמוך לניסן לעולם חסר. ז לפי הגמ' גם לפי כל המפרשים בן עזאי אינו חולק על ת"ק בפרק תרומת השקלים, ואיני יודע מה הביא את רבינו לפרש פ' חדש כזה ועי' להפסיק את דברי בן עזאי בסוגיא חריפא וצ"ע. ח נח, א. ט ולא בא בתשרי מפני שהוא י"ט. י כן פ' רש"י יבמות קב, ב, ע' גם רש"י תענית יא, ב. יא ג'ל שצ"ל: וכשהיה.





ועמקים יעטפו בר אילו אפילות יתרועעו אף ישירו אילו ואילו נכנסין לדיר להתעשר אמר בן עזאי הואיל ואילו אומר כך ואילו אומר כך יהיו אילולין מתעשרין בפני עצמן כיצד נולדו לחמשה באב להיח באלול להיח בתשרי הרי אילו מצטרפין לחמשה בתשרי אינן מצטרפין ביד עזאי מכריע לדבריו תלמידיו אתאמר ר' ירמיה ור' מישא בשם ר' שמואל בר רב יצחק שכדי נתחלקו עליה אבות העולם יתני ר' יונה קמי דר' ירמיה ר' ישמעאל ור' עקיב זאת אומרתכא חבר תלמידכ הוהני לר' עקיב ואם תאמר רביהכה בר נש אומיכו לרביה הואיל ואילו אומר כך ואילו אומר כך ר' אבין בש"ר שמואל ברבי רב יצחק משמעכ לה מהדאכט בן עזאי על החולקין אנו מצטרפין אלא שבאת לחלק עלינו את השוין זאת אומר בן עזאי לרביה חברי הוהני ואם תאמר אית בר נש דאמר לרביה אלא שבאתהו תמן עליו הנולדיה בתשרי עד עשרים וט' באלול הרי אילו מצטרפי חמש לפני ראש השנה וחמש לאחר ראש השנה אין מצטרפין חמש לפני הגורן וחמש לאחר הגורן הרי אילול מצטרפין א"ר יוסי זאת אומר מעשר בהמה לא עשו אותו אלא בא בחנט ולא בשליש אי בחנט ליתנימ כל המעוברי עד כ"טמה באלול אינו בשליש ליתנימ כל הנולדי

א ב לי ואילו ב נכנסין מ: שנכנסו; ב: שניכנסין. ג יהיר ב י: יהו. ד אילולין ב: אלוליים; י: האלוליים. ה ינוסף: הא. י מ ינוסף: לו. ז לחמשה י: בחמשה. ח לה י: וחמשה. ט ב לי לה בתשרי. י הרי אילו מ: היר; י: אין; ב נוסף: אין. יא ב נוסף: לה באלול; י נוסף: נולד לו חמשה באב. יב ב לי אין, אלא: הרי אילו. יג מ לי לחמשה בתשרי אין מצטרפין. יד בן י: ובן. טו לרביה י: על דברי. טז י לי אחא. יז שכך ב י מ: שכן. יח נתחלקו י: נתחלקו. יט י ב מ נוסף: מאן (מ: ומאן) ניהו אבות העולם. כ קמי י: קומי; ב מ: קמיה. כא י ב מ נוסף: בן עזאי. כב תלמיד י ש: ותלמיד. כג הוה י ש ב: היה. כד ואם תאמר מ: אם; י: אין תימר; ש: ואן תמר. כה רביה ש: לרביה; י ב מ נוסף: אית; ש: אלא. כו אומר ב מ: דאמר; י ש: אמר. כז בר מ: בשם. כח משמע י ש: שמע. כט מהרא ב י ש: מן הרא; מ: מן הרא; י ש נוסף: אמר לו; מ ב: אמר. ל על החולקין ש: חיינו על חלוקים; מ: החולקין; י: על חלוקין; ב: על החולקין. לא אנו מצטרפין מ: אנו מצטרפין. לב מ לי בן עזאי. לג תלמיד חבר ב: חבר תלמיד; י ש: חבר ותלמיד. לד הוה מ ש ב: היה; י ב נוסף: לר' עקיבא; מ: לו לר'ע. לה אם תאמר י ש: אין תימר. לו ינוסף: לחלוק עלינו. לז תמן על י ש ב מ: תמן תנין (מ: הניינא) כל. לח ינוסף: באחד. לט הרי אילו מ: אין. מ זאת אומרת ב: הרא אומרה. מא אלא ב י ש: לא; מ לי. מב בחנט י ש: כחנט. מג בשליש י ש: בשליש. מד אי ליתני י ש: אין תימר כחנט ניתני. מה עד כ"ט י: מכ"ט. מו ב לי באלול. מו אי ש לי: מ: אם; י: אין תימר. מח בשליש י ש: בשליש; ב: בשליש. מט ליתני י: ניתני ש: נתנו. נ הנולדים ש: הנולדים.

פירוש תלמיד ר' שמואל בר' שניאור

פירוש ר' משולם

באלול יתרועעו לשון ריעות, בכירות ואפילות יהיו ריעים למעשה ה"ג נולדו לו חמשה באב וחמשה באלול או ה' באלול וה' בתשרי אין מצטרפין חמשה בתשרי וה' באב הרי אילו מצטרפין, והכי איתא בפ' מעשר בהמה, ופריך ליה התם, פשיטא, מהו דתימא כי היכי דמיפסק שנים, שלא לעשר מן החדש על הישן, ה"ג מפסקי גרנות, שבין תשרי לאב, קמ"ל, דגרנות ליתנהו אלא מדרבנן, מן החדש על הישן, עשר תעשר שנה בשנה, בשתי מעשרות הכתוב מדכה. בן עזאי מכריע על דברי תלמידיו, ר' אליעזר ור' שמעון תלמידי ר' עקיבא הוו, ומיהו תלמיד חבר ה"ל לר' עקיבא. מאי ניהו אבות העולם, בפ' מעשר בהמה, מפי השמועה אמרוה, מפי חגי זכריה ומלאכי, ור' עקיבא ור' ישמעאל איפליגו בפלוגתא דר' מאיר, היאך היתה השמועה ועליהם בן עזאי אית בר אגש אמר לרביה הואיל ואילו אומרים כך ואילו אומרים כך, הואיל אמילתיה דר' עקיבא ור' ישמעאל קאי, וה"ל למימר הואיל ור' אומר כך מר לא אמר הכי, ש"מ תלמיד חבר למר"ה הוה. על החלוקין אנו מצטרפין, במשנת מי שמת"ב ובגמ' אמרינן התם, הדא אמרה תלמיד חבר לר' עקיבא הוה. תמן תנינן במשנת מעשר בהמה. חנט, היינו העיבור, דומיא דחנט שלא"ג נראה הפרי. ליתני המעוברין, אע"פ שנולדו בשנה האחרת יהו מעושרין עם הנולדים בשנה זו"ל כשהתבואה הביאה שליש ראויה לכל דבר לזריעה, אבל מקמי הכי לא, כדאמר בפ' בן סורר ומורה גבי בן ט' שנים ויום אחד, יש לו ואינה מזרעת כתבואה שלא הביאה שליש, ה"ג בהמה מיום ח' יצחה מידי נפל. ליתני

יעטפו בר, כמו והעטופים ללבן, היינו אפילות, ומסתמא קורא אפילות מאוחרות בשנה, ושנה קרויה מתשרי עד תשרי. ואומר לאחר כן יתרועעו, זהו משמע יתחברו אילו עם אילו שנכנסין לדיר להתעשר, ומשום הכי נקט לר' שמעון דאפילות קורא המאוחרות כמה שנקרא שנה, ואילו לר' מאיר אפי"ל ידיה עד אלול, אבל לפי משמעות דפ' קמא דראשון השנה הכי יש לגרוס, לר' שמעון לבשו כרים הצאן אילו אפילות, דהכי דריש ליה התם אליבא דר' שמעון ור' אלעזר לבשו כרים הצאן בזמן שיתרועעו אף ישירו אימתי שיבולים אומרים שירה בניסן מתעברות ויולדות באלול, ומסיים לשם ואיך נמי ר' אלעזר ור' שמעון הכתיב ועמקים יעטפו בר, ההוא בהרפיייתא דהויין באדר, אלמא דרישא דקרא אאפלייתא קאי, וסיפיה אבכירות, ותימה אמאי לא מייתי נמי לר' מאיר מהאי קרא דהתם לתרויהו מייתי ליה, ומיהו התם לבסוף סתר ליה ומייתי טעמא דהו מעשר תעשר. כיצד, אבן עזאי ממתני קאי, ה"ג בכורות נולדו לו ה' באב וה' באלול אין מצטרפין ה' באלול וה' בתשרי אין מצטרפין ה' בתשרי וה' באב מצטרפין, פ"ה בתשרי וה' באב שלאחר אותו תשרי, והתם פריך עלה פשיטא, מהו דתימא כי היכי דמפסקי שנים הכי נמי מפסקי גרנות קמ"ל, וא"ת הלא עשרו בפרוס הפסת, תריץ כגון שלא עושר. אינמי נולדו לו"ג בגורן ראשון וחמש בגורן אחר. בן עזאי אמכריע"ל לדברי תלמידיו, בתמיה, ר' אלעזר ור' שמעון"ה הם אחרינא. אית בר נש וכו', דהוה ליה למימר הואיל ואמר מר. אמר בן עזאי על החלוקים אנו מצטרפין, בפ' מי שמת. תמן תנינן כל הנולדין, במסכת בכורות בפ' בתרא. כל הנולדים בתשרי וכו', פ"ה מצטרפין לשעבר, שיכול לעשרן עם הנולדין מתחילת תשרי שעבר. לא כחנט ולא בשלישית, כמו בשאר פירות האילן שהולכין בהן אחר חנטה, שחנט באותה שנה אע"ג דגמר ונחבשל לשנה אחרת מתעשר לפי שנה שחנט, לענין מעשר עני אם חנט בשלישית, וכן לענין מעשר שיני. ה"ג במסכת ראש השנה ירושלמי פ"ק אין תימר

א תהלים סה, יד. ב אבל בנמי שלנו שם גירסא אחרת, עיי"ש. ג בכורות נח, א. ד דברים יד, כב. ה אחד מעשר בהמה ואחד מעשר דגן, כדאי ר"ה ח, א. ו בן עזאי, ולכן נחשבו ר"א ור"ש כתלמידי בן עזאי, ע' תקל"ג חזקוני. ז ע' ירושלמי ר"ה פ"א סוף ה"א. ח אולי צ"ל: כפלוגתא. ט שחטר: ור"א ור"ש, ורבינו משווה בזה את סוגיין למ"ש בכורות שם. י כ"ה בכתיב ו"ל שצ"ל: מדלא. יא נ"ל שצ"ל: לר'ע. יב בבא בתרא קנח, ב. יג בכורות נו, ב. יד המאירי במשנה א דמס' ר"ה ד"ה באחד בשבט כ' ו"ל: ויש מפרשים בענין חנטה שהוא קודם שיצא הפרי כלל אלא הוצאת מה שהוא כעין פרחים עכ"ל. טו ר"ל שעברה, כשנתעברו. טז סנהדרין סט, א.

א תהלים סה, יד. ב בראשית ל, מב, ופי' רש"י שם: ובהעטיף לשון אחר. ג כמ"כ רבינו לעיל, שהשנה מתשרי עד תשרי, א"כ אלול הוא החדש המאוחר בשנה. ד ברור שר"ל אפילות. ה צ"ל, בראש והוא במס' ר"ה ח, א. ו חסר: בניסן. ז ר"ל כאן בסוגיין דשקלים. ח ע' יפה עינים בסוגיין. יב ברור שצ"ל: אחרון. וכונת רבינו שבין שני הגרנות אלו לא נולדו לו יותר. יג שחטר: ור' מאיר. טו נ"ל שצ"ל: אחריו. טז בבא בתרא קנח, ב. יז כדאי ר"ה טו, ב; ושליש כתבואה אי שם יב, ב. יח נ"ל שחטר: גם, שהרי גם מעשר ראשון אסור להפריש משנה לשנה. יט סוף ה"א.

עד כ"ב כר"ב שמי בשם ר' ביבינו בר' חייא בשלישה כר' ישמע' דא"ר ישמע' מחוסר זמן נכנס לדיר להתעשר

א ינוסף: ב. כר' ב י ש: רבי. ג. ביבין: י. בון: ש. אבון. ד. בר' י ש: בר. ה י ב מ ש נוסף: עשו אותו. ו. ישמע' דא"ר ישמע' ב' מ: כר' שמעון דא"ר שמעון: י ש: כר' שמעון דר' שמעון אמר: א. הדא"ר מ: ב: ח. דא"ר: ח י נוסף: אמר ליה אין אמר ליה והתנין: ש נוסף: מן אבוק דא מילתא אמר ליה אין... ט י ש ל' תמן תנין: י. לעצמן: י ש: בפני עצמן. יא מ ש ל' לא. יב למימר: י ש: מימר. יג מ י ב ש ל' אומר: יד דלא י: לא: ב: ולא. טו י ש ל' ומעשרן. טז י ש נוסף: עס. יז ש נוסף: הכא. יח י ש ל' ומעשרן. יט והן: ב: הם. כ. הונא י ש חונה: ונוסף: זאת אומרת. כא בכנס: ב: נכנס. כב י ש ל' בכנס בדיר להתעשר: אלא: עולין לו מתוך שנתו. כג א"ר: י: רבי: ש: ור'. כד מה שמע' י ש: אבא שמע' מ: בא שמע': ב: בא נשמע'. כה ב ל' הדא כל: כו ב ל' בבקר: מ ש נוסף: ובצאן: י: ובצאן הזכר. כז ינוסף: הא כיצד. כח משעה: ב י ש: משעה. כט לידתן: י ש מ: לידתו. ל ב נוסף: מתני. לא מ ל' וכי: י ל' כל ההבאה אלא: הלכה ב'. לב אר: י: רבי: ב: את רבי. לג מ ל' אר' יאשה: לד ב ינוסף: של: לה מ ל' שלש. לו שלש: י: בשלש.

קם ר' מני עם ר' שמאי אל את אמרת הדא מילתא תמן תנין בן עזאי אומ' האלולים מתעשרין לעצמן לאי אפי' נולד עד עשרי וט' באלול אית לך למימריב בן עזאי אומ' כר' שמעון דלאי כרבנן הוא כמה דאת אמר על דרבנן מניחן ומעשרין לשנה הבאה והן מתעשרין בני שנתן כן את אמר' על דבן עזאי מניחן ומעשרין לגורן הבאה והן מתעשרין עם בני אלול א"ר הונא ימים שהבכור מחוסר זמן בהן בנכנסא לדיר להתעשר כב א"ר מני א"ר יונה מה משמעכד לה מן הדא כלכה הבכור אשר יולד בבקר כו' ונומ'כו משעהכח לידתןכט אתה מונה לו שנה.ל שלש קופות וכו'לא, ר' זעירא שאיל אר'לב יאשהילי כמה הוא שיעורןלד שלשלה קופות אל נלמד סתום מן המפורש תני שלשלו קופות

פירוש ר' משולם

בחגט נתני כל המעוברין עד כ"ט באלול, שהעובר הוא כמו החגט שלא נגמר, ואע"פ שנולד לאחר תשרי היה לו להתעשר לפי שנה שעברה, אין תימר בשליש גיתני כל הנולדים עד כ"ב, וקשיא לי זו הגירסא, גם כאן בראש השנה, אדרבה מדקתני עד כ"ט, הרי עשו אותו כשליש, דאע"פ דתו לא חזי עד ז' אע"פ כ מתעשר עם שנה שעברה, על כן נ"ל דה"ג לא עשו אותו כחגט אלא כשליש אין תימר לא כשליש לתני כל הנולדין עד כ"ב בו, וז' ימים שנשאר עוד מזה החדש הוי בהו מחוסר זמן וכשישתלם החדש הוו ראויין להקרבנה שלהן, ומדלא תני הכי ש"מ כשליש חגט מיהו כשליש, כשאר פירי שמעשר עם שנה שעברה, אף הכא נמי אע"ג דהוי מחוסר דזמן הוא מתעשר עם הנולדים לשעבר. ה"ג ר' שמאי בש"ר חייא בר אבא כשליש עשו אותו כר' שמעון, כלומר אם יש לך לדייק מתני דעשו אותו כשליש דווקא כר' שמעון מתני, דאמר מחוסר זמן וכי. קם ר' מני עם ר' שמאי, בא לדבר עמו על הדבר הזה. אל את אמרת דא מילתא והתנן דר' מני הוא דאקשיא לר' שמלאי. תמן תנין בן עזאי אומר האלולים מתעשרין לעצמן לא אפי' נולדים עד כ"ט אית לך מימר בן עזאי כר' שמעון, בתמיה. הכא דתמר על רבנן מניחן לשנה הבאה והן מתעשרין עם בני שנתן, כולה מילתא דר' מני היא, כלומר כך יש לתרין ורבנן ואבן עזאי, ומתני רבנן היא, ונ"ל דה"ג הכי דת"ר על בן עזאי לגורן הבאה והן מתעשרין עם בני אלול, כלומר אע"ג דנולדו עד כ"ט באלול ממתינין להן ז' ימים מגורן הבאה ולאחר כן מעשרן עם בני אלול, על רבנן נמי, כלומר אדעתא דרבנן נמי מפר' מתני מניחן לשנה הבאה והן מתעשרין עם בני שנתן, כלומר ממתיני להם ז' ימים משנה הבאה ומעשרן עם שנתן שעברה שנולדו בה, ומתני רבנן היא, כן נ"ל ומורי שיחיה מפרש לגרסת הספר, ולא יכולתי לעמוד בה. ה"ג בראשית השנה ירושלמי שהבכור מחוסר זמן עולין לו מתוך שנתו, כדאית בבכורות פ"ק. ג' קופות ר' זעירא שאיל כמה שיעורן של קופות, אמתני ד' וה' קופות דמס' שבת קאי, וכל הא שמעתתא איתא נמי בערבי פסחים<sup>טו</sup> ירושלמי ובה מוציא ירושלמי. נלמד סתום, קופות דמפנין. כתוב

פירוש תלמיד ר' שמואל בר' שניאור

עשרים ושנים, דאכתי ח' ימים עד ט"ו באלול, אבל הנולדים בתר הכי יתעשרו לשנה הבאה, מדלא אמרו הכי ש"מ לא הילכו בו לא אחר חגט ולא אחר שלישי. בשליש עשו כר' שמעון, כלומר מתני' כר' שמעון היא, דאמר כפ' מעשר בהמה, מחוסר זמן נכנס לדיר להתעשר, סברי עד כ"ב, דהילכו בו אחר שלישי. קם ר' מני עם ר' שמאי, להקשות על דבריו. את אמרת הדא מילתא, בתמיה. אית בן עזאי כר' שמעון, והיכי שביק רבנן ועביד כר' שמעון. לא כרבנן היא, מסקנא דמילתא דר' מני היא, כלומר אלא כרבנן היא דאמרי אין מחוסר זמן נכנס לדיר להתעשר. מניחו לשנה הבאה ומתעשרין עם בני שנתן, הנולדים בכ"ט באלול יניחם עד מלאת להם ח' ימים בשנה הבאה ויכניסם לדיר עם אותן שנולדו לפניו בתוך שנתן, ואין קפידא בזה שמעשרין בשנה האחרת, רק שיהיו מתעשרין עם בני שנתן, לכן עזאי נמי הנולדים מר"ח אלול עד כ"ב בו יניחם לשנה האחרת עד מלאת ח' ימים לנולדים לאחר מיכן ויתעשרו האלולים יחד. השתא מסיק דלר' יוסה לא הילכו אחר החגט מדלא תני ניסן בעיבור, ואין מתעשרין אותן שנתעברו בשנה זו ונולדו בשנה האחרת עם הנולדים בשנה זו, ואחר שלישי נמי לא הילכו, דקתני כל הנולדים עד כ"ט באלול, אלמא אע"ג דח' ימים שלמי בשנה האחרת אין מתעשרין בשנה האחרת אלא בתר לידה אזלינן, ובלידה גרידא תליא מילתא. משעת לידתן את מונה לו שנה, בפ"ק דראש השנה אחד בכור ואחד כל הקדשים שעבר עליהן שנה בלא רגלים ורגלים בלא שנה אינו עובר כל תאחר, איתמר בכור מאימתי מונין לו שנה וכי, ולא פליגי הא בתם, מונין לו משעה שנראה להרצאה, בעל מום משעת לידה, דחזי לאכילה בו ביום אי קים ליה שכלו חדשים, בעל מום נמי עובר עליו משום כל תאחר כשאר מתנות כהונה<sup>ב</sup> ותרומה, דילפינן התם מקראי בסיפרי<sup>ג</sup> תניא לפני י"י תאכלנו שנה בשנה, מלמד שבכור נאכל כל שנתו, פי' מצוה, ומיהו אינו נפסל משנה לחברתה, ואע"ג דיליף ליה מקרא, צריך לומר כבעל מום איירינן הכא<sup>ט</sup> דמונה לו משעת לידה, כי היכי דלא תיקשי לך מהתם. נמתני<sup>ז</sup> בפ' הקורא המגילה עומד ויושב<sup>ט</sup> אמר רבא ראשון שקרא<sup>ח</sup> משוכח דתנן שלש קופות וכי, ותניא א"ר יוסי<sup>י</sup> למה כתוב עליהן אבג לידע

א בירושלמי שלנו במקום עד, כ"ט, אי, מכ"ט. ב אבל נכר, והוא כפי ראשון שכ' המאירי במשנה א דמס' ר"ה דה באחד בשבט, וז"ל המאירי: וחנטה הוא הוצאת פרי קטן... והוא שאמרו אילן שחגטו פירותיו, שהדבר מוכיח שעל הפרי עצמו הוא אומר כן ע"ל, וע' פי' תלמיד ר"ש. ג נ"ל שחסר, גם. ד כל המפרשים פירשו, אין תימר כשליש, ר"ל הבהמה שנולדה צריכה להיות ראויה לאכול (או ליקרב) כתבואה שהביאה שלישי, אבל רבינו מפרש שר"ל, שלידתה היא זמן עשורה, כתבואה כשהביאה שלישי, אבל לא צריכה להיות ראויה לאכול, כנ"ל לפרש דברי רבינו, ואכמ"ל. ה נ"ל שצ"ל: לידה. ודוק. ו נ"ל שחסר: אתיא. ז צ"ל: שמאי. ח ג' שצ"ל: ארבנן. ט הגר"א וצ"ל תקן את הגירסא כמו שמתקנה רבינו, וע' בתקלין דתתין שההכרח הוא מבן עזאי לרבנן, וכמש"כ רבינו. י ג' שצ"ל: הכא דתמר. יא חסר: מניחן. יב ר"ה פ"א סוף ה"א. יג שם נוסף: בהן. יד לא מצאתי, ואי ראש השנה ו, ב. טו קכו, ב. טז פסחים פ"י ה"א. יז שבת פ"ח ה"א.

א צ"ל: כ"ט. ב בכורות ו, א. ג נ"ל שחסר: ורבנן, ר"ל החולקים על ר"ש. ד נ"ל שצ"ל: עד כ"ט ור"ל שנולדו מכ"ב עד כ"ט. ה רבינו קמ"ל, שכן עזאי ס"ל גם גורן רביעי לאלוליים, ולא כמש"כ שאר המפרשים, שס"ל שניחם עד גורן ניסן, ואכמ"ל. ו ברור לי, שדברי רבינו אלה טובים על דברי ר' הונא (ובדפוסים שלנו, חייא): וזאת אומרת ימים שהבכור וכי, ופי' חדש נועים הוא פירושו של רבינו: שדברים אלו נאמרו על דברי ר' יוסה דלעיל, ואכמ"ל. ז כ"ה בכת"י, ולענין לתקן, שצ"ל: מתניחן, ור"ל מדלא נשנית במשנה, בעיבור מא' בתשרי וכי רק, בנולד דין. ח ר"ל שעברה, כשנתעברו. טו, ב. י, אינו, ט"ס היא וצריכה להמחק. יא בגמ' שלנו במקום, איתמר, אי, איבעיא להו. יב מדברי רבינו נ"ל שס"ל, שעובר בכל תאחר בנתינה לכהן, ולא כחוס' ר"ה ז, א ד"ה הא. יג ואי נמי במשנה בכורות כו, ב. יד דברים טו, כ. טו גם המאירי פי' את סוגיין כן, וע' יפה עינים למסכתין. טז מגילה כא, ב. יז חסר: ארבעה. יח בגמ' שלנו לי, ותניא א"ר יוסי עיי"ש.

של שלש סאין של עשרים ושבע סאין כת' עליהם אלף בי"ת גמ"ל וכו' ולמה כתוב עליהן אלף [141] בי"ת גמ"ל לומרם אם ליסתפק מן הראשונה קודם שנייה תמן תנינן המוציא יין כדי מזיגת הכוס

ר' זעירא שאל אר' אבהו כמה היא שיעורן של קופותי אמ' להיך נלמד סתומי מן המפורש תנינן ר' חייא ארבעה כוסות שאמרו ישנן רביעית יין באינולקיי ר' יוסי בר' ביבין בש"ר יוחנן דר' יהוד' היא מים כדי גמיעה ר' יהוד' אומ' כדי מזיגת הכוס מזוג בכמה נשמעי' מאיכא היא מים כדי גמיעה ר' יהוד' אומ' כדי מזיגת הכוס כב יין כדי גמיעה ר' יהוד' אומ' כדי מזיגת הכוס הדא אמרת מזוג כדי מזיגת הכוס כמה שיעורן של כוסות ר' אבין אמ' טוטרטון ורביע מהו לשתותן בכרך אחד דא ר' יוחנן הלל אמ' שמעו בביתו הכנסת יצא הדא אמרה אם שתאן בכרך אחד יצא מהו לשתותן בפוסקין כלום אמרו שישתכר כדי שישתכרל ואם שתה בפוסקין אף הוא אין משתכר מהו לצאת ביין של שביעי' מהו לצאת בקונדיטון מדתני בר קפרא קונדיטון הדא אמרה יוצאין ביין קונדיטון מהו לצאת ביין קונדיטון מדתני בר קפרא

א י ב נוסף: שלש. ב מ י נוסף: שהן (מ: של) תשעה סאין. ג של י: שהן. ד י ש נוסף: יש (י לי' יש) תורמין את הלשכה. ה אליף - גמ"ל מ ש: א' ב' ג'. ו ולמה י ש: מפני מה. ז מ לי' לומר. ח אם ליסתפק י: אין מסתפק; ש: שאם נסתפק. ט נוסף: ואם נסתפק מן השנייה קודם לשלישית; י: ולא משנייה קודם לשלישית; ב: שנייה קודם לשלישית; מ: שנייה. נ מ לי' ר'. י א' אר' אבהו מ י ב: את ר' יאשיהו. יב מ לי' היא. יג שיעורן של קופות י ב: שיעורן של כוס. יד אמר להן מ: א"ל; ב י: אמר ליה. טו מ לי' סתום. טז תני י ב: דתני. יז באינולקיי מ: באיטלקי; י ב: האיטלקי; ב י נוסף: הכוס מזוג בכמה. יח ביבין מ: אבין. יט ר' יוסי - בש"ר ב י: א"ר יוסי בר ביבין משום (נמ מ: משום) ר'. כ דר' יהודה היא ב י: נישמעין מן הדא. כא מא"מ מ: מן. כב ב י לי' מזוג בכמה - הכוס. כג מ לי' יין כדי... הדא... הכוס. כד טוטרטון י: טוטרטון; ב: טוטרטון; מ: טוטרטון. כה ב י נוסף: מדאמר ר' מאיר. כו דא"ר ב י: א"ר. כז שמעו בבית מ: מאמר בית. כח בפוסקין ב י: בפוסקין; מ: בפוסקין. כט ב י מ נוסף: לא. ל כדי שישתכר ב י: כדי שישתכר ולא ישתכר. לא ב י נוסף: תאני רב הושעיא יוצאין ביין של שביעי'. לב בקונדיטון מ: יין קונדיטון; ב י בקונדיטון, ולי' יין. לד ב י נוסף: כיון.

קונדיטון מהו לצאת ביין קונדיטון מדתני בר קפרא קונדיטון הדא אמרה יוצאין ביין קונדיטון מהו לצאת ביין קונדיטון מדתני בר קפרא

פירוש ר' שמואל בר' שאיור פירוש ר' משולם

בספרי של עשרין ותשע סאין, וליג ליה, דמה עניינו, וגם בירושלמי דשבת אינו להסתפק וכי' דמצוה הכי' תמן תנינן המוציא יין, במס' שבת [141] כמה שיעורן של כוסות, גר' תני דתני ר' חייא גר' בירושלמי דשבת וישנן ברביעית ביין האינולקיי דר' יהודה היא, הא דתני ר' חייא ישנן ברביעית, דר' יהודה אומר כדי מזיגה. בכמה כדי גמיעה, היינו רביעית, וגר' התם בירושלמי הדא אמרה מזוג אפילו בכמה כוסות, פי' לחייב על הוצאת שבת כשיעור הכוס, אפילו בכמה כוסות, והוא דומיא מים בכד ומצטרפין. טרטון, מידה שלהם היתה. מהו לשתותן בכרך אחד, בבת אחת. הלל אמ' שמעו בבית הכנסת יצא, ואמ' צריך לקרות כלל בליל ראשון של פסח, וכששמעו בבת אחת שמעו, והלל דליל ראשון מקצתו דלפני אכילה ולאחר האכילה. זאת אומרת וכי' פסקין, במעט מעט, ולא שתה בבת אחת רביעית. כדי שישתכר, שירויח, כלומר כדי שיחיה ממנו. אף הוא אינו משתכר, ולא יצא. של שביעי', לפי שאין עובדין ואין מתקינין אותו ואינו טוב. קונדיטון, מבושל בכשמים.

איזה מהן נתרמה ראשונה שמצוה בראשון, בתוספתא"א למה כותבין על הקופות אבג לפי שמתחילין בראשונה, שלמה הראשונה מוציאין השנייה, שלמה השנייה מוציאין השלישית, שלמו שלשתן, הגיע זמן תרומה לתרום, פי' פרוס עצרת או חג, תורם את החדשה ואם לאו תורמין מן הישנה, פי' שירי הלישכה שנשתייר שם כשנתרמו את הקופות, ולא בשל אשתקד קאמר, מכאן אנו נזהגין במצות של מצוה לסמן אותן, ומתחילין בסדר בראשונה ואחר בשינית ואחר בשלישית. יונית היה כתוב עליהן, לא פורש למאי נפקא מינה. גמ"ל כמה שיעורן של קופות, אמתי' קאי' במס' שבת פ' מפנין אפי' ד' וה' קופות מפני האורחים ומפני ביטול בית המדרש. של כ"ז סאין, בפרוס הפסח של ט' סאין וכן בעצרת וכן בחג, הרי כ"ז סאין לשנה. כמה שיעורו של כוס, אגב שאילת ר' זעירא דלעיל ותשובת ר' יאשיה נלמד סתום מן המפורש, נקט לה. ישנן ברביעית, הרי לכל כוס רובע רביעית, כדי שימזוגנו ויעמוד על רביעית, והכי איתמר ריש פ' המוציא, מזוג כהילכתו במים, מים כדי מזיגת כוס של רובע רביעית, וה"ה למזוג דלא גרע ממים לחודיהו. טוטרטון, שם מדה שלהם. בכרך אחד, [185] פ' ערבי פסחים"א שתאן בבת אחת יצא אמר רבא ידי יין יצא ידי חירות לא יצא. הלל אמ' שמעו בבית הכנסת יצא, דתניא בתוספתא דפסחים"ב בני העיר שאין להן מי שיקרא הלל נכנסין לבית הכנסת וקוראין ראשון והולכין ואוכלין ושותין וחוזרין ובאין וגומרין הלל, ואם אי אפשר מהן כן גומרין את כולו. הא אמרה שתאן בכרך אחד יצא, כאן משמע כפירוש ר' יוסי שמואל, בבת אחת שלא שתאן על הסדר כמו שמפרש במשנה אלא שתאן רצופין, והיינו דפשיט מהכא דשמע כל ההלל לבית הכנסת והולך לביתו ושותה אותן רצופין בלא הפסק, ורש"י פי' עירה ארבעתן לתוך כוס אחד, ולא נהירא לרשב"ם, ד' דאפילו שתה כל היין בכוס אחד לא חשיבא אלא לכוס אחד, דהא דבענן רביעית למעוטי פחות מרביעית, אבל טפי מרביעית בכוס אחד לא חשיבא אלא כוס אחד. מפוסקין, מעט מעט, ואינו טעם יין. לא בכדי שישתכר, דבענן מלא לוגמיו שיהא לו טעם יין, והמפסיק אין ראוי להשתכר, דתנן בפ' אמרו לר"ה אם הפסיק בה פטור, גבי שתה רביעית ונכנס למקדש. יוצאין ביין שביעי', לא פורש במאי אסתפק, אמאי לא. בפסיקתא"פ' בחדש השלישי נמשלו דברי תורה לקונדיטון, מה קונדיטון יש בו דבש ופילפלין אף דברי תורה, בפ' אין מעמידין אנומלין יין דבש ופילפלין. מהו לצאת ביין מזוג, משמע דלכתחילה הויכא מצוה מן המוכרח, ושיליה פ"ג שאכלו, כב' ד' דברים נאמרו

א וגם בפסחים אינו. ב כן אמרו ביומא סב, א. ג עו. ב. ד שבת פ"ח, ה. א. ה' ג' שחר: מזוג. ו' ג' שחר, וכי' ר' ל. ר' אומר כדי מזיגת הכוס, ע' יומא פ, א שמיאיה אינה רביעית. ז' ר' רביעית שלם. ח' ל' לפרש כוונת רבינו: שחייב בשיעור הכוס (ר' רביעית), אפילו אם שיעור זה מחולק לכמה כוסות, ורק רובע רביעית של יין מזוג בכל כוס וכוס, אע"פ שאת רובע רביעית המזוג אינו יכול למזוג עוד ולהעמידו על רביעית, אע"פ חייב, וכמו שאמרו בשבת עו, א: מים בכד ומצטרפין, ועיי"ש ברשי' ותוס' שמוה יוצא, שאין שיעור יין תלוי במה שאם ימזוג במים יהיה ראוי לשתיה, אלא רובע רביעית הוא שיעור הוצאה אע"פ שאינו ראוי למזוג עוד. כ"ל לפרש אחר עיון. ט' ג' צ"ל: ואין. י' ר' על שולחנו. י"א ע"ש הגאון ר' שאול ליברמן שליט"א (בסה"י לפרופ' אלכסנדר מרכס נ"י עמוד רצו) על פירוש זה. והנה לכאורה נראה שרבינו קרא, שישתכר' השין השניה שין שמאלית, מלשון שכר וריח של כסף, וכמ"כ: שיחיה ממנו, וידידי מהר"ר ו' ולמן חיים דימיטרובסקי נ"י אמר לי שבמקום, שירויח' צ"ל: שירויחו וכו' כדי שירויח ממנו. ותקן זה נ"ל נכון שכן אמרו בסוכה מ"ט ב': הסך נסך שכר לה' וכו' שכר לשון שתייה לשון שביעה לשון שכרות וכו' כי שבע איניש חמרא, מגרוגיה שבע, ופירש"י: ע"י ששותיהו בלגימות נסות וגרון מלא הוא משביע, ולא ע"י שתייה מרובה שמכניס הרבה יין במעו ע"י לגימות דקות, ואינו כאוכלין ששובע שלהם בא במילוי כרס. ועיין להלן בגמרא שם. ובספרי וטא סוף פנחס (הוצ' הורוביץ עמ' 324): נסך שכר. דאנא רוי דאנא שבע. וכן בפסיקתא רבתי קרבני לחמי (הוצ' רמ"א, פ' סע"א): לשון שתייה לשון רוייה לשון שביעה וכו', ועיין במקבילות שצין הרמ"א שם, והמלה, שיחיה' צ"ל: שיהנה. י"ב פי' תדש וועים, ע' בדברי הגר"ש שליט"א שם. י"ג גם לעיל סוף פ"ב פי' רבינו, מבושל, ואיני יודע למה, וצ"ב.

א דמסתין פ"ב ה"ב בשניונים. ב כפי' מנחת ביכורים ולא כחסדי דוד, עיי"ש ובתוס' קידושין נד, א ד"ה מועלין וברמב"ם הל' שקלים פ"ב ה'ו, ואכמ"ל. ג' שר"ל מן השקלים שהביאו בין פרוס לפרוס. ד' ע' קידושין נד, א. ה' מנהג זה וראייה זו כ' המחזור ויטרי הל' פסח סי' נד, והרא"ש בהל' פסח בקצרה, והגמ"י הל' חמץ ומצה פ"ח אות ו. ו' ברור ושקו פסיק זה שבכ"ט ט"ס הוא, וכוונת רבינו: אמתי' במס' שבת קאי. ז' קבו, ב. ח' לאפוקי ממ"ש המפרשים לפי שיטת הרמב"ם. ט' שבת עו, ב; עו, א. י' ג' צ"ל: טטרטון. י"א ט"ה נעשה נון וי'. י"ב קח, ב. י"ג פרק י ה"ה, בשניונים. י"ד חסר: ראשון. י"ה רשב"ם פסחים קח, ב ד"ה בבת. וראייה זו מסוגיין לשיטת הרשב"ם כ' תוס' ברכות יד, א ד"ה ימים והמרדכי סוף פ' ערבי פסחים. טו שם ד"ה בבת. טז עיי"ש ברשב"ם שנוסף כאן: אינו אלא. י"ז ג' שחר, טועם. י"ח כריתות יג, ב. אבל שם אמר ר"א שגם אם נתן לחוכו מים כל שהוא פטור, וצ"ב, ע' פי' ר"ש. י"ט פסיקתא דר"כ פסקא יב. כ' עבודה זרה ל, א. ו' שגם רבינו ס"ל כהמאירי שם ד"ה קונדיטון שאנומלין הוא קונדיטון. כא ג' שחר: ח"י. כב ברכות נא, א.

א דמסתין פ"ב ה"ב בשניונים. ב כפי' מנחת ביכורים ולא כחסדי דוד, עיי"ש ובתוס' קידושין נד, א ד"ה מועלין וברמב"ם הל' שקלים פ"ב ה'ו, ואכמ"ל. ג' שר"ל מן השקלים שהביאו בין פרוס לפרוס. ד' ע' קידושין נד, א. ה' מנהג זה וראייה זו כ' המחזור ויטרי הל' פסח סי' נד, והרא"ש בהל' פסח בקצרה, והגמ"י הל' חמץ ומצה פ"ח אות ו. ו' ברור ושקו פסיק זה שבכ"ט ט"ס הוא, וכוונת רבינו: אמתי' במס' שבת קאי. ז' קבו, ב. ח' לאפוקי ממ"ש המפרשים לפי שיטת הרמב"ם. ט' שבת עו, ב; עו, א. י' ג' צ"ל: טטרטון. י"א ט"ה נעשה נון וי'. י"ב קח, ב. י"ג פרק י ה"ה, בשניונים. י"ד חסר: ראשון. י"ה רשב"ם פסחים קח, ב ד"ה בבת. וראייה זו מסוגיין לשיטת הרשב"ם כ' תוס' ברכות יד, א ד"ה ימים והמרדכי סוף פ' ערבי פסחים. טו שם ד"ה בבת. טז עיי"ש ברשב"ם שנוסף כאן: אינו אלא. י"ז ג' שחר, טועם. י"ח כריתות יג, ב. אבל שם אמר ר"א שגם אם נתן לחוכו מים כל שהוא פטור, וצ"ב, ע' פי' ר"ש. י"ט פסיקתא דר"כ פסקא יב. כ' עבודה זרה ל, א. ו' שגם רבינו ס"ל כהמאירי שם ד"ה קונדיטון שאנומלין הוא קונדיטון. כא ג' שחר: ח"י. כב ברכות נא, א.

בין חזין בין מזונין ובלבד שיהא בהן טעם ומראה יין א"ר ירמיה מצוה לצאת ביין ארום שני אל תרא יין כי יתאדם, תאני מבושל כדותכלי מהו לצאת ביין מבושל א"ר יונה יוצאין ביין מבושל ר' יונה לטעמיה

כדעתיה דר' יונה כד הוהו שתי ארבע כסי דפיסחא הוה חזיקי רישיה עד עצרתא ר' יהוד' בר אילע' כד הוה שתי ארבע כסא דפיסחא הוה חזי רישיה עד חנאט חמתיה הראי מטרוניתאיי אפוי נהורין אמרה ליהי סיבתאיד חדא מהני תלת מיליטו אית בך או דשתויטו חמרא את או דמלוה ברבית את או דמנדל חזירי את אמ' לה תיפת רוחא דההיא איתתא דחדא מהלין תלת מיליא לית בייה אלא אולפניש דשכיח ביכא דהכיכב כת' חכמת אדם תאיר פניו, ר' אבהו אתא לשבריא חמיוהכי ביכד תלמידי דר' יוחנן אפוי נהוריןכה אמרין תלמידיא לר' יוחנן אשכח ר' יכו אבהו סימנכה אתא לגביה אל קאיכט איריאל חדתאלא שמעת אל תוספתא עתיקתאלב קרא עליה חכמת אדם תאיר פניו א"ר חנין לדנאלי דאורייתא עממהלד עתיקתאלב דמוריסיאלה דציפורי א"ר יונה אחימנאלו ליה דבית שמאי הוו מכילין דכענלו תני חצי שמינית טברניתלח ישנהלט א"ר יוחנן הראי דידן הוה ולמה קרי ליה עתיקתא מן בוני דהות בימיומא אית דאמרין דהוה זעירא ורבת ואית דאמריןמב וזעיראמג לאמד איזעירת כמה דהות כמה

א מ נוסף: כי יתן בכוס; ב י נוסף עוד: עינו וגו' . ב כרותכל (ואפשר גם לקרא: כרו חבל) מ: כרי חבל; ב: כמחובל; י: כמטובל. ג מ ל' לטעמיה. ד י ב ל' כדעתיה. ה מ ל' ר' יונה. ו כר הוה ב: כדהוה. ז חזיק ב י: חזוק. ח עצרתא ב י חנא. ט ב י ל' ר' יהודה - חנא. י הראי ב י: חדא. יא הראי מטרוניתא מ: חדא מטרונא. יב נהורין י: נהורין. יג ב י ל' ליה. יד סיבתא מ: סובחא ב י: סבא סבא. טו מילי מ: מיליא; ב: מילא; י: מילין. טז דשתוי מ: דשתוי. יז מהלין י: מאלין. יח ב' ב: בן; מ: ביה. יט אולפן י: אולפני. כ דשכיח י: שכיח. כא ב' י מ: ל' ב: ליה. כב דהכי י ב מ: דהכי. כג חמיוה מ ב: חמונאי; י: חמוניה. כד י ב מ ל' ב'. כה נהורין מ נהורין; ב י: נהורין. כו תלמידיא לר' י: קומי ר'. כז ר' מ: ל' כח סימן י: סימא. כט מאי י: מאיר מה; ב: מירי. ל אוריא י: אוריאל. לא חדתא מ: חדא. לב עתיקתא ב י: עתיקא. לג לדנאלי ב מ: לדנא. לד עממה י: חמונאי; ב: חמוניא; מ: טמני. לה עתיקתא דמוריסיא מ: עתיק דמורי אס; ב: עתיקא דמוריסיא. לו אחימנא י מ וחכמנא; ב: וחכמנא. לז רכען טעות סופר, וצ"ל דבש כמו י ב מ. לח טברנית י: חברנית. לט י ב ל' ישנה. ס הראי י ב מ: חדא. מא בימין י: בימא; ב: בימיו; מ: בימא. מב ב מ ל' אית... דהוה... דאמרין. מנ חזעירא י: דאזעירא; ב מ: ודזעירא. מד י ל' לא.

פירוש ר' משולם

פירוש תלמיד ר' שמואל בר' שניאור

מבושל כדי תבל, ליתן תבלין לתוכו. יין מבושל, שהוא חזק וכבד. הוה חזיק רישיה עד עצרתא, היה קושרי מפסח עד עצרת, לפי שהיה מתכוין למצוה ויוצא ביין מבושל ידי ד' כוסות, ובנדריים הוה עובדא אר' יהודה קאי ולא אמבושל. חמיתיה הוה מטרונאי אפוי נהירין, פניו צהובין, וגם הא ר' יהודה פ' הנודר מן המבושל ובעא. חמוניה תלמידי דר' יוחנן אפוי נהירין, של ר' אבהו. אשכח ר' אבהו סימא, מציאה, הוה שמח ופניו צהובין. מה אוריא חדתא שמעת, מה תורה חדשה שמעתה, יודע ר' יוחנן שבשכיל כן היה. תוספתא עתיקתא, ישנה שלא שמעה מעולם. תמנא עתיקא דמוריסיא, כמו תומן ועוכלא, מידה ישנה שמוודין בה מוריסי. וחכימנא לה, והכרתי אותה. דבי ר' סימאי הוה מודדין בה דבש חצי שמינית טברנית ישנה הדא דידן הוה, אותה מידה שלנו היתה. ולמה קרי לה עתיקתא דהוה ביומיה, למה קורא אותה ישנה הואיל שהיתה בימיו, איכא דאמר בשכיל כן קורא אותה עתיקתא. דהות זעירא ורבת, שהיתה קטנה והוסיפו עליה ונעשית גדולה, וכשהיתה קטנה היתה מידת רביעית. ודזעירא לא מזעירא כמה דהות, נתמעט לאחר כן ולא נתמעט כמון שהיתה בתחילה, וקוראה עתיקתא כמו בתחילה, ורפיא. ב דאמרין.

בכוס של ברכה טעון הדחה ושטיפה חי ומלא, וזה לשון הלכות פסוקות, שתאן חי יצא והא תנינא אין מברכין על היין עד שיתן לתוכו מים דברי ר' אליעזר וחכמים אומרים מברכין ותני עלה מודים לר' אלעזר בכוס של ברכה שהוא נותן לתוכו מים כל שהו, ונהגין רבנן כהדין כסא דקדושא, מהו שתאן חי שנותן לתוכו מים כל שהו ועדיין קשה כחו, אבל פר' ח' בברכת הארץ צריך שיהא חי משום שבה ארץ ישראל וכשבא לברך בורא פרי הגפן מוזגו, ויש מפרשים כולו ד' דברים בכוס ולא ביין, חי למעוטי כלי שבור, דאמר' פ' שור שנגח הפרה כלים שבירתן זו היא מיתתן, ואכולהו תירוצי קשה, דהכא משמע דלכתחילה עדיף טפי ממוזג ופ' המוכר פירות אין אומ' קידוש היום אלא על היין שראוי לנסך על גבי המזבח, וקא דייק למעוטי מאי אילימא למעוטי מוזג, עלוייה עלייה, דתניא מודים חכמים לר' אליעזר בכוס של ברכה שנותן לתוכו מים כל שהו, ונראה דה' שחכמים מודים שאם ירצה יתן לתוכו מים, מיהו בלא מים עדיף, מדלא קאמר שצריך ליתן, אלא שנותן לתוכו, ותו דקתני כל שהו, אלמא אין צריך למוזגו על חד תלת מיא, והאי דקאמר עלוייה עלייה, פ' אינו מגרעו והוי ככראשונה. מצוה לצאת ביין ארום, ה' שאר יין, ולא אתא אלא לאשמעינן שלא ישתנה מראית היין. דכת' אל תרא יין כי יתאדם, וה' יין צולל. תני מבושל כדי לתבל, לא פ' אמאי קאי. ר' יונה בדעתיה, היה קשה לו יין חי והיה מבשלו כדי להתיש כחו ומכרך עליו. הוה חזיק רישיה. טו שכיח ל', הכי איתא בירושלמי דערבי פסחים, אבל בירושלמי דפ' המוציא ובפסיקתא פ' פרה, יש אולפני נהירא ל', ונראה דגר' בכיכב שכיח ל', כלומר מצאתי מאבידתי שמועה ששמעתי, וכן נהירא, כמו נהירנא, ומיהו מדמייתי עלה תאיר פניו, משמע מאור ממש. אורייתא חדתא, חידושי הלכה. תומניתא עתיקא, מידה הישנה, בפ' ערבי פסחים קיסחא דמוריסיא דהוה בציפורי. וחכימנא לה, אע"פ שנתיישנה ונהגין עתה למדוד באחרת אני מכירה. דבי ר' שמאי מכילין בה דבש, כל זה מדברי ר' יונה. הדא דידן הוות, מידה זו בה היינו מודדין ונפסלה המידה. ורבתה, הוסיפו עליה. זעירת ולא אזעירת כמה דהות, חזרו ומיעטוה ועדיין היא יתירה על מידה הישנה, ועל האמצעית אמר כן שנתמעטה רביעית, וכשמיעטוה א"ר יוחנן תומניתא קמייתא דהות בטבריא הות יתירא על דא רביע, ובה משערין רביעית של פסח.

א כן פ' גם הר"ש בתרומות פ"א מ"א (מובא ברא"פ כאן). ותלמיד הר"ש פ' בהפך, וכמו שפ' רבותינו האחרונים וצ"ל בטוגין. ב' נ' שחסר: ראשו. ג' לשתות יין חזק, עיין יפה עינים, ואכמ"ל. ד' מט, ב. ה' צ"ל: ההוא. ו' צ"ל: אר"י. חסר: קאי. ח' נדרים מט, ב. ט' ר"ל ובענין אחר. י' שמות מדות, בבא בתרא פט, ב. יא' ג'ל שחסר כאן מה שא' בנמ', אית דאמרין. יב' ר"ל שאין הפירוש ברור, מלשון, אין ולא ורפיא בידה, שבת קיג, א.

א לא מצאתי לא בס' הלכות פסוקות (ירושלם, תשיא), ולא בספרים האחרים. ג. ב. ועיי' בתוס' ד"ה מודים. ד' חסר: חכמים. ה' ע' הערה יב. בשם בני נרבנא. ו' בבא קמא נד, א. ז' נ' שמכאן והלאה דברי רבינו הם. אבל כ"ה בירושלמי ברכות פ"ו ה'. ח' ע' תוס' בבא בתרא צו, ב ד"ה חמר שכ', שבלבן יותר מדאי לא, וע' תשב"ץ סי' פה. י' משלי כו, לא. יא' וה' דינא בו מצות ד' כוסות, ע' פ' ר"מ, וע' יפה עינים בטוגין. יב' פסחים פ"ה א. אבל בירושלמי שלנו הגי' כבטוגין. יג' שבת פ"ח ה"א. ובירושלמי שלנו גם שם הגי' כמו בטוגין. שכיח ל'. יד' בפסיקתא רבתי פ' יד (דף סג, א) וגם בפסיקתא דר"כ (הוצ' בוכר דף לה, א) הגי'. אורייתא היא דמנהרי (אפי' לאפוי). ט' אולי היה לפני רבינו. שכיח.

ב כן אמרו בפסחים קח, ב ועיי' בתוס' ד"ה שתאן. ג' ברכות ו' בפ' לברכות (אוצה"ג ע' ס). ד' תוס' פסחים קח, ב ד"ה שתאן כ"כ חסר: חי'. ה' בבא בתרא צו א, ב. ו' בבבלי ל', כל שהוא, י' חסר: קאי. יא' נדרים מט, ב. יב' ר"ל ובענין אחר. יג' שמות מדות, בבא בתרא פט, ב. יד' ג'ל שחסר כאן מה שא' בנמ', אית דאמרין. יה' ר"ל שאין הפירוש ברור, מלשון, אין ולא ורפיא בידה, שבת קיג, א.



בשלה פרקים פרק שלישי שקלים

הוא שיעור של כוס ר"א יוסי בש"ר יהודי בן פזי ור' יהו' בן פזי ור' יוסי בר' ביבין בשם שמואל אצבעים על אצבעים על רום אצבע ומחצה ושליש אצבע רבנן דקסרין ור' יוסי בר' ביבין בשם שמואל

אתיא דר' נתן כר' שמעון בכמה דר' שמעון אמר ברביעי כן א"ר נתן ברביעי לכשיקרא ויהא בו כזית ר' סימון בשם ר' יהוש' בן לוי מעשה בפירדת ר' שמתה וטהרו את דמה משום נבלה ושאל ר' אלעזר את ר' סימ' עד כמה ולא אשגח ביה ושאלית לר' עקיב' בן' לוי אמ' לייח עד רביעית טהור יתר מיכין טמא דבעינך לר' אלעזר עדכך דלא אהדר ר' ליה ר' סימון שמעתא ר' ביבא הוה יתיב ומתני הדין עוברא א"ל ר' יצחק בר ביסנא עד רביעית טהור יתר מיכין טמא ובעיט ביה א"ל ר' זריקא כגון דשאל לון את בעיט ביה א"ל מיכח בגין דלא הויכט דעתי ביל דא"ר לא חנין והיו חייך תלויין לך מנגד זה שלוקח חישין לשנה ופחדת לילה ויומם זה שלוקח מן הצידקילב ולא תאמין בחייך זה שלוקח מן הפלטר ואנא סמכנא הפלטר ליה מהולד כדי העיר ר' יהושע בן פתיראלה על דם נבילותו שהוא טהור מה לטהור לטהר מן הכשרלח הא לטמא

א. ר' מ: דר'. ב. יהודי י: יוסי. ג. לוי. ד. בש"ר יהודי - ביבין מ: בר בבין. ה. יב מ נוסף: רבי. ו. ביבין מ: אבון. ז. ב נוסף: דר' שמעון. ח. בכמה יב מ: כמה. ט. ב לוי. י. דר' שמעון אמ'. יא. ברביעי י: ברביעא; ב: ברביעי. יב. כן א"ר נתן מ: כך ר' נתן אמ'. יג. ברביעי י: ברביעא; מ נוסף: דתן ר' שמעון אומר כלן ברביעית ותניא יבש ר' נתן אומר בכזית. יד. לכשיקרא ויהא מ: כשיקרא ויש. יו. ושאלית י ב: ושאל ליה; מ: ושאליה. יא. לר' יב מ: רבי. יב. עקיב' ב י: יהושע. יג. בן ב: בר; מ: בר. יד. אמ' ל' ב מ: א"ל; י: דאמר ליה. יו. יתר מיכין מ: מכאן ואילך. יז. דבעינך מ: ובעיט; ב י: ובעט. יח. לר' יב: רבי. יט. עד מ: על. כ. אהדר יב מ: אהור. כד. הרין ב: הדרין. כה. מיכין מ: מכאן; י: מכין. כו. כגון ב י: כיון. כז. לך יב מ: לך. כח. כח יב ל' מ: כח הוי ב י: הות' מ: הוה. כט. ל מ לוי ב: יב נוסף: בעיטא ביה. לא. דא"ר מ: כדא"ר. לב. הצידקין; מ: הצידקין; יב: הצידוקין. לג. הפלטר מ: אפלטרא; יב: אפלטרא. לד. מהו ב: מהו; י: ומהו. לה. פתירא ב: פטורא; י: פתורא. לו. נבילות י: נבילה. לז. מן מ: את. לח. הכשר מ יב: הבשר.

פירוש ר' משולם

על רום אצבע וחצי אצבע ושליש אצבע, כחצי אצבע יש שלישי וחצי שלישי, הרי הן' ה' חצאי שלישים, ועדיין חסר חצי שלישי שהוא שחית אצבע, ולפי זה יסד הקלירי ועל גובה חסר שחית מאצבעים. אתיא דר' נתן כר' שמעון כמה דר' שמעון אומר ברביעית, גבי הוצאת שבת כפ' המוציא, ר' שמעון אומר כולן ברביעית, כן ר' נתן אומר ברביעית. לכשיקרא ויהיה בו כזית ר' נתן אומר יבש כזית, דם מטמא בכזית שמתחילה היה ברביעית ונקרש ועמד על כזית, וקשה הדבר לאומר, וכי לר' שמעון גמי כשיקרא ויעמוד על כזית, והלא אין חייב על הוצאה אלא כגורגרת, וגרס' זו משובשת גם כן גם בירושלמי דמסכת שבת, ובתלמוד דידן ר' נתן ור' יוסי בר' יהודה אמרו דבר אחד כפ' המוציא, וכפתור ופרח. וטהרו דמה משום נבילה ושאל ר' אלעזר את ר' סימא עד כמה, שאינו מטמא. ולא אשגח ביה, גר' ולא השיבו. ה"ג ושאל ר' אלעזר על דלא אהדר ליה ר' סימון שמעתא, הוה יתיב ומתני וכי ובעיט, ר' ביבא א"ל ר' זריק, לרב ביבא בגין הוה שאיל לך הוהי ובעיט ביה א"ל, רב ביבא מן בגין דלא דעתי, וכי והי' רב ביבא הוה יתיב ומתני' וגם הוא היה נושא ונותן אם טהור אם טמא, והשיב לו ר' יצחק בר ביסנא ובעיט ביה רב ביבא, ועל זה הענין כפ' המנחות והנסכים ענין הילוך האמוראים ולא הילוך הגמרי. מיי כדון, נ"ל כמו מאי הוי עלה, ע"א מאי, בעיא היא. ומשיב כדון העיד, כן העיד. שהוא טהור מהו להכשיר את הזרעים הוא' לטמא

א. ר"ל החצי אצבע ושליש אצבע. ב. מלהיות אצבע שלם; ומצורף עם האצבע הראשון מלהיות אצבעיים. ג. בפיוט לשבת שקלים, שחרית, המתחיל או ראית. ד. שבת עו. ב. ה. פי' חדש מאד שר' נתן מיירי בדם ולענין טומאה, ע' במפרשים. ו. אינו מבין מאיפה למד רבינו שר' נמי ס"ל טעמיה דר' נתן, וצ"ע, ואכמ"ל. ז. באוכלין. ח. כדאי' שבת עו. ב. ודם יבש אוכל הוא. ט. פרק ח הא. י. שבת עו. א. יא. לגרוס גם בסוגיין כגו' בבלי שם. גם הנרא' וצ"ל הגיה ממש כהגהת רבינו, וריב"ז לא לענין שבת אלא לענין טומאה מיירי. יב. ג' שצ"ל: ובאישי. יג. ולא כפי' פני משה וקרנן העדה. יד. ג' שמלה זו ט"ס היא וצ"ל: את. יו. כבר כתבתי, שאת המלים שהן לפי דעתי מדברי הגמרא, הדפסתי באותיות גדולות, ואותן המלים אשר הן לפי הבגני דברי רבינו, באותיות יותר קטנות, ולפי' שמת קוי פסיק ונקודות. לפעמים קשה הוא להכריע בדבר. יז. מנחות קנ. ב. יח. צ"ל: הא.

כ. ממה שהעיד ר' וריב"ב על דם נבילות שהוא טהור. רבינו מפרש שהקושיא שהקשה אינה בסוגיין והוא פי' חדש מאד, אח"כ ראיתי שהיפה עינים וכה לכוון לרבינו בפירוש זה, זכ' וז"ל: ורצה וריב"ב להקשות לו ממתני' הנ"ל ושהעיד ר' וריב"ב ולא הגיחו לסיים דבריו ובעט ביה עכ"ל. וכמה גדולים דברי רבותינו ז"ל. ט. שחסר: על מה. י. שבת פ"ה, הא, ולפניו שינויים. יא. מנחות קנ. ב. יב. אבל רש"י במנחות שם מפרש: פלטר - נחתום, ובבבא מציעא נו, א פי' רש"י שפלטר מוכר לנחתומים, וצ"ע. יג. בבא מציעא נו, א. יד. פירושו של רבינו הוא כפי' הרמב"ם והר"ש בדמאי פ"ה מ"ד, שהפלטר לוקח מן הנחתום כדי למכור לבנ"א. יו. מנחות קנ, א. יז. חולין לה, ב, עיי"ש תוס' ד"ה דם. יח. יחזקאל כא, לד.

פירוש תלמיד ר' שמואל בר' שניאור

אצבע ומחצה ושליש אצבע, מחצה ושליש זהו ה' שתותים, מכאן יסד הקליר, על גובה חסר שחית מאצבעים. יבש בכזית, להוצאת שבת. כמה דר' שמעון אמר ברביעית, לא פי' היכא, ובפ' המוציא יין, ר' נתן ור' יוסי בר' יהודה אמרו דבר אחד, דתנן דם נבילות בית שמאי מטהרין ובי"ה מטמאין א"ר יוסי בר' יהודה אף כשטימא ב"ה לא טימאו אלא ברביעית הואיל ויכול ליקרש ולעמוד על כזית. וטהרו דמה משום נבילה, כפ' המנחות והנסכים, ושיערו את דמה ברביעית, והיינו הא דקאמר' וטהרו דמה משום נבילה, בכזית אלא שיערו ברביעית, כלומר לא שיערו בכוס מלא דם ונותן לתוכו זית' שיהא דם יוצא ממנו מטמאין. ושאל ר' אלעזר לר' סימון, משום דהוא אמרה משמיה דר' יהושע בן לוי. עד כמה, כמה פעמים! ולא אשגח ביה, להשיבו. ושאלית ר' יהושע בן לוי, מרה דשמעת, דמשמיה אמרה ר' סימון, כפ' המנחות והנסכים מפורשת הקושיא. שהקשו על דבריו. עד רביעית טהור, אינו נעשה כזית לכשיקרא, ולא זו תשובה שהוקשה לו, אלא פירש לו דבריו היאך אמרן. ה"ג בירושלמי פ' המוציא' ובאש לר' אלעזר על דלא אהדר ליה ר' סימון שמעתת, כעס עליו והרע בעיניו שלא השגיח להשיבו. בגין דשאל לך את בעיט ביה, בגמ' דידן מאי טעמא לא אהדר ליה מר. דלא הוות דעתי בי, אין דעתי מיושבת עלי. סירקי, נחתום. פלטר, מתרי תלת גברא קא זבין כפ' הזהב, ומוכר ביוקר יותר מן הנחתום. אפלטרא סמיכנא, לכך לא השבתיו. מאי כדון, בגמ' דילן מאי הוה עלה. העיד ר' יהושע בן פתירא, משנה היא כפ' בתרא דעדות, והואיל ותנן לה בבחירתא הכי הילכתא. מה טהור מן הכשר, כלומר מהכא לא תיפשוט, דלא הוי דם חללים, כדאמרין כפ' השחט' דלא הוי דם חללים אלא מן הצואר, כדכ"ח על צוארי חללי

א. בפיוט לשבת שקלים, שחרית, המתחיל או ראית. ב. לכאורה קשה מאד: הלא משנה מפורשת היא בשבת עו, ב: ר' שמעון אומר כולן ברביעית. ולחומר הנושא גלענ' ד לפרש, היכא ר"ל, איך, והכוונה איך גלמוד מזה שר"ז כר"ש, אולי דוקא ביבש ס"ל לר' כזית, כיון דא"א למוגו אבל בין כטבעו ס"ל ברובע רביעית, ע' מפרשים, וע' פי' ר"ש. ג. שבת עו, א. ד. מנחות קנ, ב. ה. ג' שחסר: הכא. ו. כיון שרבינו משווה סוגיין עם סוגיית הבבלי א"כ ע"כ, שיעור רביעית פחותה היא מכזית, לכן פירש שכזית ר"ל לתת את הוית וכו'. ודוק. ז. לפי פי' רבינו (בד"ה וטהרו) אי אפשר לו לפרש, עד כמה - עד אינו שיעור טהור, כמש"כ כל המפרשים. ח. ממה שהעיד ר' וריב"ב על דם נבילות שהוא טהור. רבינו מפרש שהקושיא שהקשה אינה בסוגיין והוא פי' חדש מאד, אח"כ ראיתי שהיפה עינים וכה לכוון לרבינו בפירוש זה, זכ' וז"ל: ורצה וריב"ב להקשות לו ממתני' הנ"ל ושהעיד ר' וריב"ב ולא הגיחו לסיים דבריו ובעט ביה עכ"ל. וכמה גדולים דברי רבותינו ז"ל. ט. שחסר: על מה. י. שבת פ"ה, הא, ולפניו שינויים. יא. מנחות קנ, ב. יב. אבל רש"י במנחות שם מפרש: פלטר - נחתום, ובבבא מציעא נו, א פי' רש"י שפלטר מוכר לנחתומים, וצ"ע. יג. בבא מציעא נו, א. יד. פירושו של רבינו הוא כפי' הרמב"ם והר"ש בדמאי פ"ה מ"ד, שהפלטר לוקח מן הנחתום כדי למכור לבנ"א. יו. מנחות קנ, א. יז. חולין לה, ב, עיי"ש תוס' ד"ה דם. יח. יחזקאל כא, לד.

את המטמא תמן תנינן דם השרץ כבשרו מטמא ואין מכשיר ואין לנו כיוצא בו ושיעורב טומאתו שדמו מטמא כבשרו א"ר יוסי מאן דאמ' טמא כר' יהוד' מאן דאמ' טהור כר' יהושע בן פתירא, רב אבהו דאימון אחתיה דר' יהוד' אמורי אנא דנשיא [142] הוה "שמא יעני"ח תנא דביט ר' ישמעאל קמין לא יתרום מפני החשד תני הנוברין היו"א מפספסין בקלקלין תני מדברין היו עמו בשעה שנכנס ובשעה שיוצא אידי מלאטו פומיה מאישו א"ר תנחומא מפני הברכה ר' שמואל בר נחמן אמ' בש"ר נתן בתורה ובנביאים ובכתובים מצינו צריך אדם לציאת ידי הבריות בדרך שצריך לציאת ידי המקום בתורה מניין והייתם נקיים מי' ומישראל בנביאים מניין דכת'א אל א'הים ייכב הוא יודע וישר' הוא יודע, בכתובים מניין דכת'י ומצא חן ושכל טוב בעיני אלהים ואדם, גמיליון זונאכו שאיל את ר'כו יוסי ברכה ביבינקט איזה מהן החמורל שבכולן והייתם נקיים

א את המטמא י ב: אתה מטמא. ב ושיעור' מ: שיעור'. ג י ב נוסף: פליגין בה תרין אמוראין חד אמר טמא וחד אמר טהור. ד פתירא י ב: פתורא; מ נוסף: אמר. ה דאמון י: דאימון; ב מ: דאימון. ו אמורי אנא ב י: מורינא. ז מ נוסף: מתני'. ח י נוסף: ויאמרו וכו'; ב: ויאמרו בעון וכו'; מ: ויאמרו בעון הלשכה העני'. ט מ י לי דב'. י קמין ב: קוין; י: קוין; מ: קאון. י"ב ב לי היר'. י"ג בקלקלין מ: בקלקלין; ב י: בקלקלין ונוסף במ: דתנן אמ' ר' יהודה ששה דברים מקולי בית שמ' ומחומרי ב"ה דם נבלות ב"ש מטהרין וב"ה מטמאין אמר יוסי בר' יהודה אף כשטמא ב"ה לא טמאו אלא רביעית הואיל ויכול לקרוש ולעמוד על כזית (כ"ז כתוב על הגליון). י"ד בשעה - שיוצא י ש: משעה שנכנס עד שעה שהוא יוצא. י"ה ב לי אי. י"ו אי מלא מ: אלמלא. י"ז אי מלא פומיה מאי ש: וימלי פמה מי; י: וימלא פומיה מוי. י"ח ב מ לי בר נחמן אמ'. י"ט נתן י ש: ונתן. י"ט צריך אדם מ: שצריך ולי אדם; י ש: שאדם צריך. כ שצריך י ש: שהוא צריך. כ"א י נוסף: אל אלהים י; ב רק: אלהים יודע וישראל הוא ידע. כ"ב יודע י מ: ידע. כ"ג ב מ ש לי דכת' י במקום דכת' ש: שנאמר. כ"ד גמיליון ב מ: גמיליון; י ש: גמיליון. כ"ה זונא ב: זונא. כ"ו את ר' י ש: לרבי עם מ לי את. כ"ז בר' ב מ: בר; י ש: בי רבי. כ"ח ביבין י: בון; ש: אבין. כ"ט איזה מהן החמור; י: אי זהו החמור; ב מ: איזה חמור. ל"א י ש נוסף: אמר ליה.

פירוש ר' משולם

פירוש תלמיד ר' שמואל בר' שניאור

רשעים. תמן תנינן, במשנת מכשירין פ' בתרא. מטמא ואינו מכשיר, בת כ וזה לכם הטמא, להביא את דמו שיטמא כבשרו וכו'. יכול להכשיר את הזרעים, ת"ל לכם, לכם הוא מטמא ואינו מכשיר את הזרעים. ואין לנו כיוצא בו, אלמא בשאר נבילות אין דמן מטמא ומשני מהכא לא תיפשוט, הא דקאמר אין לנו כיוצא בו, שיעור טומאתו, דלא בעינן שיעור גדול כדם השרץ לכשיקרוש ויעמוד על כעדשה אלא אפי' לח מטמא כבשרו בכעדשה, ובזה אין לנו כיוצא בו. אבל דמו מטמא כבשרו, דם נבילות, ומיהו רביעית בענן לכשיקרוש ויעמוד על כזית. מאן דמטמא כר' יהודה, דאמר דם נבילה מטמא. כר' יהושע בן פתירא, דלענין טומאה נמי מטהר, ולא להכשיר כדאוקמת. ה"ג בירושלמי ריש פ' המוציא אמר ר' אבדימי נחותא יאות א"ר יהודה מורינא דנשיא הוה, והכי פשיטין בהמנחות והנסכים, מאי הוי עלה, אמר רב יוסף ר' יהודה מורינא דנשיא הוה ואורי להו כשמעתי. [מתני'] פרוגד חפות, בבראשית רב ה' כתנת פסים, זה פרוגד. חפות, שפתו כפולה ותפורת בפנים; פ' מצות חליצה' מייתי ברייתא ואין צריך לומר במנעל ובסנדל לפי שאין נכנסין במנעל ובסנדל לעזרה. תפילה וקמיע, שמא יאמרו מלאים מעות הן. [גמ'] קוין, בעל שיעור, בבראשית רב ה' ואנכי איש חלק משל לקוין וקרה, מלשון קוצותיו תלתלים. מפני החשד, בשפתותיו הטמין. מפשפושין בקלקלין, בציצת ראשו ובשיער ראשו המסתכן, כפ"ט דמקואות אילו שאין חוצצין קלקלי הראש, הכי איתא בתוספתא. נכנס לתרום בלשכה מפשפושין אותו בכניסה וביציאה, נראה שלא יוכל להשמט ולומר מעות הבאתי עמי. ומדברין עמו משעה שנכנס עד שעה שיצא אי מלא פומיה, ולא השיב ככר. מאי, במה נתלה עליו. מפני הברכה, שכח ולא בירך. בבית ועתה הוא מברך, כלומר מאחר שמפשפושין אותו ביציאה ולא ימצאו ידינוהו לכך זכות. גמלא זונא, גמלא שם חכם. זונא, עסוק לזוג איש ולשדך אשה. איזהו חמור שבכולן, ה"ג איזהו מחורר שבכולן, כמו לא חזורית, מחוררתא כדשנין מעיקרא, כלומר פסוק

אחרים מטמא, ה"ג לה במס' שבת ירושלמי. תמן תנינן דם השרץ מטמא ואינו מכשיר ואין לנו כיוצא בו, פ"י מטמא כבשרו, ואין כיוצא בו שדם הבהמה ברביעית ובשרה בכזית, וזה שניהן שווין הדם והבשר בכעדשה, והכי נמי תנן פר' קדשי המזבח דם השרץ ובשרו מצטרפין בכעדשה. ה"ג במס' שבת ירושלמי, אמר רב יוסף מאן דאמר טמא כר' יהודה מאן דאמר טהור כר' יהושע בן פתירא א"ל ר' אבן דמא"י נחותא ויאות ר' יהודה מורינא דנשיאה הוה, ופירוש דהא בפ' המנחות והנסכים, ומסיים בה התם הכי, מאי הוה עלה, אמר רב יוסף ר' יהודה מורינא דנשי' הוא ואוריה ליה כשמעתי דתניא ר' יהודה אומר ר' דברים מקולי בית שמאי ומחומרי בית הלל דם נבילה בית שמאי מטהרין, ובית הלל מטמאין א"ר יוסי בר' יהודה אף כשטימאו ב"ה לא טמאו אלא ברביעית הואיל ויכול לקרוש ולעמוד על כזית, וזהו מה שאומר כאן, מאן דאמר טמא כר' יהודה, ואליבא דב"ה דמטמאין. ומאן דאמר טהור כר' יהושע בן פתירא, דהעיד למעלה, [142] ואליבא דידיה מעולם לא טמאו ב"ה. אבי דמא נחותא, כך שמו, וכן שם מקום. מתני', קמין לא יתרום, שנתקמצו ידיו ואינו יכול לפשוט אצבעותיו ויאמרו לוקח מן הלשכה והולך. תאני, כמו תניא. מפספסין בקלקלין, בבגדים של תורם, כמו קלקלין דע"ז. מדברים היו עמו בשעה שנכנס, אותן העומדים חוץ ללשכה, כשנכנס לאו דווקא, כשנכנס לא היו צריכין לדבר עמו הואיל ומדברים עמו כשיוצא. אי מלא פומיה, כלומר בשביל כן היו מדברים עמו שמא שם בתוך פיו וניכר כשמדברים עמו, והכל בשביל שלא יחשדוהו. כתוב בספר מאי, ולא יותר, ונראה דהכי יש לו להיות, מאי טעמא אין נכנסין עמו, הואיל וכל כן חוששין לחשדה. א"ר תנחומא מפני הברכה, שלא ישלוט בו עין הרע, כדאמר פ' המקבל א"ר אבי אמר רב הונא אמר רב אסור לאדם שיעמוד על שדה חבירו בשעה שנומדת בקמותיה. והייתם נקיים, מייתי לה בפ' ב' אוחזים ובפ' אור ל"ד, ב' גבאי צדקה שאין להן עניים לחלק מוכרין לאחרים ואין מוכרין לעצמן וכו'. גמיליון זונא, כך שמו, ובמקומות אחרים בירושלמי גמיליל זונא. איזהו חמור שבכולן והייתם נקיים, ר' יוסי בר' ביבין השיבו, ובנביאים וכתובים אתו להזהיר אפי' על הקל שצריך

א פ"ז מ"ה. ב ויקרא יא, כט. ג שבת פ"ח ה"א. ד צ"ל: ר"י. ה מנחות קד, א. ו פרשה פד, טו. ז יבמות קב, ב. ח פרשה סה, טו. ט שיר השירים ה, יא. וכן פ"ג הרשב"י בהל' שקלים פ"ב ה"י, וע' גם במאירי, ומ"ש בהערה לפי ר"ש. י"ג ש"ס היא וצ"ל: בשערותיו. י"ד ע' פ"י ר"ש. י"ב משנה ג. י"ז דמסכתין פ"ב ה"ג. י"ח כפי' מנחת ביכורים, וע' חסדי דוד. י"ט כ"ה בכת"י, ונ"ל שצ"ל: דבר. י"ז ברכת המזון וכדומה. י"ח קדושין לט, א. י"ח פסחים נה, ב.

א פ"ח ה"א. ב בגמ' שלנו נוסף כאן: מטמא, אבל מפני של רבינו שלפנינו לא היתה מלה זו בגמ'. ג מעילה יו, א. ד פ"ח ה"א. ה כ"ה בכת"י, ובגמ' שלנו, אבדומה. ו מנחות קד, א. ז אולי צ"ל: תאני. ח המפרשים (ע' פ"י ב בק"ע) וגם תלמיד הר"ש פ"י בשערותיו, (ע' ראב"ד שכהנים תורמין את הלשכה וגם ביומא סב, א כ' רש"י שנוברין תרמו את הלשכה והרמב"ם הל' כה"מ פ"ד הי"ט כ' להדיא שהנוברים היו כהנים, ע' הוריות יג, א), והנה הראב"ד בהל' ביאת המקדש פ"א ה"י פסק שאסור לכהן לגדל פרע אף שלא בשעת ביאה, וא"כ א"א שיהיה כהן בעל שערות ארוכות אבל כל המפרשים (וגם הראב"ד), י"ל שס"ל שגם ישראל מותר לו לתרום את הלשכה (ע' פ"ג שם בהוריות) ובמ"ש במאירי למסכתין (עמוד ענ, עז) והדברים ארוכים. ט עבודה זרה נא, ב, ופירש"י שם שהם קלעים. י בבא מציעא קו, א. י"א בגמ' שלפנינו לי' שם, רק בפרק המפקיד: בבא מציעא לח, א, וגם לי' הפסוק והייתם וכו'. י"ב פסחים יג, א. י"ג ברכות פ"ו ה"ד (ולפנינו רבן גמליאל): פאה פ"ח ה"ג (ולפנינו גמליאל).

מייא של בית ר'גב נכנסו אילו שני כרעיו ותרם  
 אחריה מהן על שלו חבירו שמא לא פטרו אתו חבירו  
 הנחת רוחו להן שלא יהא קרבן מתקרב אלא משלהן  
 תחילה, תני שמט את הקיטבלאות ונעשו כולן  
 שירים תני השלישית היתה עשירה שבכולן שהיו בה  
 איצטליד זהב דרבניו זהב תרם את הראשונה וחיתה  
 לשם כל ישראל שנייה לשם כרכין המוקפין להיו לשם  
 כל ישראל לשם שלישיה לשם ככל לשם כל ישראל  
 נטלכר מן הראשונה חוזר לשנייה נטלכר מן השנייה  
 חוזר לשלישית שלימה חוזר לשלישית חוזר לשלימה  
 שנייה לראשונה שלימה שלג שלשתל חוזר ותורם לה

א יב מ ש נוסף; ומישראל; י נוסף עוד; הלכה ג; מ נוסף עוד;  
 מתני; ב י נוסף; כו; ג י מ ל; נכנס; מ נוסף; קשיא;  
 ד כרעים; מ: כרכים; י ש; כריים; ב: כרעים; ה אחד;  
 י ש; מאחר; ו י ל; של; א פטר; ב: פטר; ח י ש ל;  
 את; ט י נוסף; היא; י נוסף; הלכה ד' תרם את הראשונה  
 כו; יא הקיטבלאות; י ש; הקטבליות; יב ונעשו; י ש;  
 נעשו; יג השלישית; י: שלישיה היא; יד י נוסף; של;  
 טו דרבניו; י ש; ודרבנות של; ב: דרבנות; טז י נוסף; תני;  
 י וחיתה לשם; י: לשם ארץ ישראל ולשם; יח י ב מ ל; לה;  
 יט מ ל; לשם כל ישראל; כ שלישיה; י: והשלישית;  
 כא שלישיה לשם; ב: שנייה; כב י מ נוסף; מריו ולשם מדינות  
 הרחוקות ולשם (מ ל); ולשם; כג מ ל; לשם כל ישראל; כד נטל;  
 ב: נטל; י ש; תני נטל; כה מן; מ: את; כו מ י ב נוסף; אף על  
 פי שיש בראשונה; ש: אף על פי שיש...; כז חוזר לשנייה; י: נטל מן  
 השנייה; כח נטל; ב: נטל; כט חוזר לשלישית; י: אף (ש: שאף);  
 על פי שיש בשנייה נטל מן השלישית; ל שלימה; י ב ש: שלמה;  
 לא י מ ש נוסף; חזר; ב: חזרת; לב שלימה; ש ב: שלמה; י: שלמה;  
 לו י ב מ ש ל; של; לד שלשתן; ב: שלישיה; לה ותורם; י ש;  
 ושוקל.

פירוש ר' פסולם

פירוש הלמד ר' שמואל בר' שניאור

המפורש ומבורר שבכולן. [מתני'] ושקלו בין אצבעותיו, להראות  
 כי לשקול שקלו נכנס שלא יחשדוהו. התורם מתכוין ודוחפו  
 לקופה, וזה גזח להן שיהיו שקליהן תרומה ולא שיריים. תרום ג'  
 פעמים, לפרסומי מילתא שברשות הוא עושה, כל פירסום דבר היו  
 עושין ג' פעמים, בעומר<sup>א</sup> ובחלוץ הנעל<sup>ב</sup>. [גמ'] אילו שני ריעים  
 ותרום אחד מהם על חבירו שמא לא פטר את חבירו,  
 בתמיה, מה הועילו בזה? כך היה חלק בקרבנות לאותן שגשארן שקליהן  
 בלשכה כמו לאותן שנתרמו שקליהן. [מתני'] תרום הראשונה,  
 בפרוס פסח, ומלא ג' הקופות. וחיתה, השיריים. בקטבלאות,  
 לפי כשיביאו שקלים אחרים ויתנום לשופרות יפלו מן הקטבלא ולא  
 יתערבו עם השיריים. השנייה, בפרוס עצרת. השלישית, בפרוס  
 החג. לא היה מחפה, שהרי לא יתרום עוד. המוקפין, הסמוכין,  
 כמו אין מקיפין בבעי, וכן תורם מן המוקף, תניא בתוספתא<sup>א</sup>  
 תרום את הראשונה לשם ארץ ישראל על כל ישראל וחיתה בקטבלאות  
 מפני שאנשי סוריא באים ושוקלים עליה, תרום את השנייה ואמר  
 הרי זה מעמון ומואב ומכרכין המוקפין לה לארץ ישראל וחיתה  
 בקטבלאות מפני אנשי בבל וכו'. [גמ'] שמט, לאחר שתיים השלישית.<sup>ב</sup>  
 ונעשו כולם שירים, שירי לישכה. עשירה שבכולם, יותר היה  
 בבבל ובמדי ובחוצה לארץ ממה שהיו בארץ, שמעט עלו בימי עזרא.  
 אינטילי זהב, לאו עושה של שלישיה דמחמת צירוף שקלים קנו  
 אותם, אלא דברים שהיה גזח להם מפני טורח הדרך היו מביאין.  
 אע"פ שיש בראשונה, בג' קופות הראשונות<sup>א</sup> כשמגיע פרוס עצרת.  
 חוזר לשנייה, לתרום<sup>א</sup> השנייה, והנשאר בקופות הראשונות נקרא  
 מותר תרומה. שלמה שלישיה, שלא היה דיי לספק קרבנות עד תרומה

אדם לצאת ידי הבריות. כתוב בספר<sup>א</sup> נכנסו אילו כרעים, ולא ידעתי  
 מהו, והכי משמעו, אילו אחד על חבירו שמא לא פטר את חבירו, אמתני  
 קאי של בית ר'גב וכו', ומתמה בעל התלמוד אילו תרום אחד מהם על של  
 חבירו, וכי בשביל שלא יהיו כל השקלים בתרומה לא תהיה עולה תרומה  
 בשבילם, והלא כשנתרמה התרומה כולן שותפין בה. משמעון<sup>א</sup> הבריתא  
 זאת שהיה לו לומר, שמט הקטבלא והשאר נעשה שירים, שהיה סביב  
 הקופות, וכפ' אחר<sup>א</sup> אשמעינן מה היו עושין בשירי התרומה. ובא<sup>א</sup> שמט  
 את הקטבלא נעשו כולם שירים. אע"ג דאמרין<sup>א</sup> מצוה בראשונה תחילה,  
 מיהו אם לקח מן השנייה ומן השלישית צורכי קרבנות כשרים, ולא  
 שמעתי, ובתוספתא דשקלים פ"ב<sup>א</sup> מצאתי, תרום את הראשונה  
 ואמר הרי זה מארץ ישראל וחיתה בקטבלא מפני שבני סוריא באין  
 ושוקלין עליה, תרום את השנייה למי<sup>א</sup> הרי זה מעמון ומואב ומכרכין המוקפין  
 לארץ ישראל וחיתה בקטבלאות מפני שאנשי בבל<sup>א</sup> ומדינות הרחוקות<sup>א</sup>  
 על כל ישראל, ופי' שמט הקטבלא ונתערבו השירים לא היה מערבו  
 בשל אשתקד שמא יצטרכו אחרים לתרום נמצא תורם על הישנה, והכל<sup>א</sup>  
 עיקר הפירוש, שמתחילה היה גזח לקופה וכשהיתה מלאה מכסנה<sup>א</sup> והם נותנין  
 עליה, ובמתני<sup>א</sup> טעמא אחרינא, ואותריא<sup>א</sup> קורא אותו תרום שהיה מלא  
 הקופה בראשונה כדי שתהא מצותו מן הראשון, והפ"ב שלמיני<sup>א</sup> שלשתן  
 חוזר ותורם מן השירים, כלומר<sup>א</sup> שהיה למצות קרבנות.  
 ר' מאיר אומר יחזור לשירים, ואינו צריך לתרום אלא לוקחי  
 מה שדיי עד התרומה חדשה, מיהו הבריתא<sup>א</sup> מפרש בטעמא אחרינא.  
 שבה<sup>א</sup> היו איצטלי זהב ודרכוני זהב, לפי שהיה תורם אותה  
 לשם רחוקים ואמר<sup>א</sup> במתני<sup>א</sup> מצרפין שקלים לדרבנות מפני משוי הדרך.  
 נטל מן הראשון, לצורך קרבנות. ואע"פ שנטל מן הראשונה חוזר  
 לשנייה, כלומר אע"פ שהתחיל בה לא היה גומרה אלא חוזר  
 לשנייה, כדי שתעשה המצוה בכל קופות. שלמה שלישיה  
 חוזר לשנייה, כשהיה בא לשלישית לא היה מדלג יותר אלא  
 גומרו אותה וחוזר לשנייה לשלפניה וכן משנייה לשלישית<sup>א</sup> שלמן  
 שלשתן חוזר ותורם, כלומר אם נגמרים כולו היה חוזר ותורם  
 מן הלשכה, מן השקלים שהביאו או קודם שנתרמה<sup>א</sup> או אחר<sup>א</sup> שנתרמה  
 תרומה, כי מה דיילד לג' קופות היו נותנין באמצע הלשכה, ומה  
 שהיה נשאר ממילוי הקופות הוא קרוי שירי של תרומת הלשכה,  
 והשאר שבאוצר קרוי לה הלשכה, על שם ששמור לו בלשכה, וכשנתלמה שנה זו קרוי מותר שירי הלשכה, וכשהיו משתלמין שלשתן  
 היה תורם מן מה שבאוצר הלשכה מה שהיה צריך או אחת או שתיים, ולא היה תורם מן שירים שנשאר סביב הקופות כי כבר דחוי בידים.

<sup>א</sup> מנחות סה, א. <sup>ב</sup> יבמות קו, ב. <sup>ג</sup> אלו של בית ר'גב. <sup>ד</sup> כשיטת תוס'  
 בקידושין נד, א, והרע"ב במשנתנו. <sup>ה</sup> ג' שצ"ל: על. <sup>ו</sup> חולין מו, ב.  
<sup>ז</sup> ירוש' חלה ס"ב. <sup>ח</sup> דמסכתין פ"ב ה"ד. <sup>ט</sup> נראה לי שבמקום המלה, שתיים  
 צ"ל: שתיים, עיין מה שכתב לעיל. <sup>י</sup> ג'ל שכוונת רבינו לומר שלא מפני  
 שהשלישית עשירה בשקלים קנו אותם, שהרי אמרו בריש פרק ב' שאפי' מרגלית  
 אסור לקנות בעד השקלים, אלא דברים וכו' שהיה נוח להם הביאו לנדבה אבל  
 לא בעד השקלים קנו אותם, כנלע"ג לפרש, וע' משנת אליהו. <sup>יא</sup> פי' חדש  
 לגמרי בסוגיין, וי"ל בזה הרבה, אלא שאכמ"ל.

<sup>א</sup> חסר: תרום, כמש"כ רבינו להלן. <sup>ב</sup> ג' שרבינו מפרש, אילו תרום אחד מהם שר"ל, אילו תרום שקל של אחד מהם. <sup>ג</sup> ג' שנשמטו כאן כמה מלים שבגמ', שעליהם  
 סובבים דברי רבינו הבאים. <sup>ד</sup> ג' שצ"ל: משמעות. <sup>ה</sup> ר"ל בברייתא היתה צריכה להיות הגירסא. <sup>ו</sup> ג' שחסר, כוה. <sup>ז</sup> ראה מ"ש רבינו להלן ד"ה שלמו שלשתן.  
<sup>ח</sup> אולי חסר, זה, לקמן פרק ד. <sup>ט</sup> כ"ה בכת"י, ו' שר"ל: ובספרים אחרים. <sup>י</sup> רבינו מביא מגירסא זו ראייה לפירושו שמה שנשאר בקופות שגלה נעשה שירים כשקלים  
 שהם סביב להן. ונראה מזה שלפני רבינו לא היתה הנוסחא שבכת"י זה. <sup>יא</sup> אין לדברים אלה קשר עם שלפני זה ולכן משער אני שנשמטו המלים שבגמ' שעליהם סובבים  
 דברי רבינו אלה, ואיני יודע לתקן. <sup>יב</sup> יומא סב, א. <sup>יג</sup> ע' לעיל ריש הל' ב. <sup>יד</sup> ה"ד בשניונים. <sup>טו</sup> בתוס' שלנו נוסף: על כל ישראל. <sup>טז</sup> כ"ה בכת"י, ודע שבכת"י זה  
 אותיות אלף ומ"ם דומות זו לזו מאד, לכן ג'ל שטעה הכותב ועשה מן וי' למ"ד, ואות השניה היא מ, והי"ד הוא סימן קצור, וצ"ל: ואמ", וכמו שהוא בתוספתא: ואמר.  
<sup>יז</sup> השמיט הסופר מה שא"ש בתוס': באין ושוקלין עליה תרום את השלישית ואמר הרי זה מבל וממדי. <sup>יח</sup> בתוספתא נוסף: מארץ ישראל. <sup>יט</sup> מלה זו טעות סופר  
 היא, ו' שצ"ל: וכי, שהרי שמט וכי' הם דברי התוס' שבסוף ההלכה. <sup>כ</sup> עכ"ל התוספתא. <sup>כא</sup> ג'ל שצ"ל: והכי. <sup>כב</sup> לא מסתבר לי כלל שר"ל, את הקופה, ועל  
 הקופה המכוסה נתנו את השקלים שהביאו אחרי התרומה, אלא ג'ל שכוונת רבינו היא שמכסה השקלים שנשארן בקרקע הלשכה וכשיטת תוס' קידושין נד, א וכפ' הרע"ב  
 במשנתנו, ואכמ"ל. <sup>כג</sup> עמ"ש לעיל במשנתנו. <sup>כד</sup> אין דברי רבינו ברורים לי. <sup>כה</sup> ג'ל שצ"ל: והי". <sup>כז</sup> צ"ל: שלמו. <sup>כח</sup> כד מ"ש, כלומר נראה ש, מן השירים,  
 היא מדברי הגמ'. <sup>כט</sup> כ"ה בכת"י, ואיני יודע לתקן. <sup>ל</sup> ר"ל מן השיריים בלי תרומה, והפי' חדש הוא, ולא כתוס' קידושין נד, א, אח"ז מצאתי שהחסידי דוד (בפ' לתוס'  
 פ"ב ד"ה למה) וכה לכוון לפי רבינו עיי"ש. <sup>לא</sup> ר"ל התוספתא הג'ל, שהרי כ' בה להדיא: שמא יצטרכו לתרום ונמצא תורם וכו'. <sup>לב</sup> מסדור דברי רבינו  
 נראה שסדר אחר היה לפניו בסוגיין ממה שהוא בכת"י זה. <sup>לג</sup> לעיל ריש פרק ב. <sup>לד</sup> לגם התקלין חדתין פי' ממש כפי רבינו, שעל הקופות הקטנות אמרו  
 כן, ור"ל שאם יסתפק מן הקופה עד שגומרה, יכול להיות שלא יגיע עד עצרת להסתפק גם מקופה השלישית, עי' בת"ח ובמשנת אליהו ריש ה"ב. <sup>לז</sup> לא צ"ל:  
 לראשונה. <sup>לח</sup> לב כשיטת הרמב"ם הל' שקלים פ"ב ה"ז. <sup>לט</sup> כשיטת תוס' קידושין נד, א. <sup>מ</sup> לך כ"ה בכת"י. <sup>מא</sup> לה חסר: שירי. <sup>מב</sup> לו ג'ל שצ"ל: שנשאר.

ר' מאיר אומר יחזור לשיריים שהייה ר' מאיר אומר מועלין בשירים שמא יצטרכו להם לבסוף כן היה ר' פנחס אומר זריזות מביאה לידי נקיות נקיות מביאה לידי טהרה טהרה מביאה לידי קדושה קדושה מביאה לידי ענוה ענוה מביאה לידי יראת חטא חטא מבי' לידי חסידות חסידות מביאה לידי רוח הקודש רוח הקודש מבי' לידי תחיית המתים תחיית המתים מביאה לידי אליהו זכור לטובה קדושה מבי' לידי ענוה דכת'

כי כה אמר רם ונישא שוכן עדי ונ', ענוהו מבי' לידי יראת חטא דכת' עקבי ענוה יראת יי, יראת חטא מבי' לידי חסידות דכת' וחסד יי מעולם ועד עולם על יריאיו, חסידות מבי' לידי רוח הקדש דכת' אז דברת בחזון לחסידך, רוח הקדש מבי' לידי תחיית המתים ותחיית המתים מבי' לידי אליהו זכור לטוב שני' אז תבין יראת יי ורוחי א'הים תמצא, תני בש"ר מאיר כל מי שקבוע בארץ ישראל ומדבר בלשון קודש ואוכל פירותיה בטהרה וקורא קרית שמע בבקר ובערב יהא מבושר שהוא בן העולם הבא.<sup>טו</sup>

א. יחזור י ש: חזור. ב. יצטרכו להם לבסוף י ש: יצרכו להן בסוף. ג. כן י ב: וכן. ד. י ב מ נוסף: בן יאיר. ה. י ב מ נוסף: זריזות מביאה לידי נקיות דכתיב וכלה מכפר (מ ב מלים אלה ממוטטשות) נקיות מביאה לידי טהרה דכתיב וכפר עליה הכהן וטהרה טהרה מביאה לידי קדושה דכתיב וטהרו וקדשו (י וטהרה וקדש). ו. מ נוסף: וקדוש שמו; ב נוסף עוד: מרום; י נוסף עוד: ואת דכא ושל רוח. ז. ב לי, ענוה. ח. י לי, עקב. ט. ב נוסף: וגומ'. י. י ב נוסף: דכתיב ונתתי רוחי בכם וחיייתם. יא. שני' י ב מ: דכתיב. יב. ורוח' י ב מ: ורעה. יג. א'הים י ב: עליון. יד. פירותיה י: פירותיו; ב: פרותיו. טו. שהוא-הבא י ב מ שבן (ב: שבני; מ: שמבני) העולם הבא הוא. טז. התרומה י ב: בתרומה. יז. מ לי, לוקחין בה. יח. ונסכיהן יל' ש פו: ונסכים. יט. י ב לי, וחבוי שלמי ציבור. כ. ציבור י ב מ יל' ש: הציבור. כא. ספחות י: ספחין; ב יל' ש: ספחים מ: ספחים.

הדרנא עלך בשלשה פרקים

התרומה מה היו עושין בה לוקחין בהו תמיד ומוספין ונסכיהן העומר ושתי הלחם ולחם הפנים וזבחי שלמי ציבור וכל קרבנות ציבורי שומרי ספחותכא בשביעי נוטלין [143] שברן מתרומה הלשכה ר' יוסי אומר

פירוש תלמיד ר' שמואל בר' שניאור

פירוש ר' משולם

חדשה שלמו שלשתן קודם תרומה חדשה. משירי לשכה, כולה מילתא ר' מאיר היא. שמא יצטרכו מהן לבסוף, מכאן יש לדקדק בסוגיא דפ"ב דקידושין דק"ה ר' מאיר אומר מועלין בעתיקין שהיה ר' מאיר אומר מועלין בשירי לשכה, והיכי מדמה להו אהודי, והא טעמא דשיריים שמא יצטרכו מהם לבסוף, וי"ל דמ"מ ניתנו ליהנות מהם, שהרי חומת העיר ומגדלותיה משירי לשכה הן באין, ושפיר פריך אמאי מועלין, ומסיק דמועלין לר' יהודה ואין מועלין לר' מאיר. כך היה ר' פנחס בן יאיר אומר, משום דלעיל איירי בנקיות והייתם נקיים מיי ומישראל נקט ליה הכא, בירושלמי פ"ק דשב"ת גר' זריזות מביאה לידי נקיות וכילה מכפר, נקיות לידי טהרה וכפר עליו הכהן וטהר, טהרה לידי קדושה וטהרו וקדשו, והתם מוחלפת השיטה, יראת חטא לידי רוח הקודש אז תבין יראת יי ורוח אלהים תמצא, רוח הקודש לידי חסידות אז דברת בחזון לחסידך.

ר' מאיר אומר יחזור לשירים, שהיו לוקחין מן שירי הקופות. שהייה ר' מאיר אומר וכ, כלומר ר' מאיר לטעמיה שמא ישתלמו הקופות ויצטרכו להו לצורך קרבנות, וא"ת למה הוא אומר דווקא מועלין בשירים ולא בשירי לשכה דהיינו באוצר שבלשכה והלא הכל היה קודש ושייכא מעילה בכל, תריץ אם היו עושין בשירי תרומה מה שיש לעשות בשירי הלשכה דהיינו חומות העיר ומגדלותיה כדאי' בה אחר היו מועלין בו כמו שהיו מועלין בתרומה עצמה אם היה מוציאה לחומת העיר ומגדלותיה שהרי כבר הותרה לצורך קרבנות, כנ"ל. כן הוה ר' פנחס בן יאיר אומר וכ, גראה משום דאיירי במעילה מביא זה לכאן שיש לאדם להזהר שמא יבא לידי מעילה, ובשב"ת גמרא ירושלמי ה' מייתה לה אמשנת דלא יאכל הזב עם הזבה, וה"ג לה זריזות וכ, זריזות מביא לידי נקיות וכלה מכפר, פי' אם כלה העבודות דהיינו שיעשה בזריזות כיפר, כדאמר' בעלמא אם כילה כיפר ואם לא כילה לא כיפר. נקיות לידי טהרה וכפר עליה הכהן וטהרה, טהרה לידי קדושה וטהרו וקדשו, קדושה לידי ענוה כי כה אמר רם ונשא, וכ, ענוה לידי יראת חטא עקב ענוה יראת יי, א"ר יצחק בן אלעזר כל מה שעשה חכמה עטרה לראשה עשתה ענוה עקב לסלייסה, פי' מה שעשתה חכמה עטרה, כלומר אע"פ שכל כך חכמה גדולה שעשתה עטרה, ענוה גדולה יותר ממנה, מה שיש עטרה לחכמה אינו נחשב לענוה, כמו עקב מדרך כף מנעלה, וכן אדם שהוא פרוש מחמת חכמה לאדם שיש בו ענוה, אותו פרישות אינו כלום. יראת חטא לידי רוח הקודש אז תבין יראת יי ודעת א'הים, ר' רוח הקודש לידי חסידות אז דברת בחזון לחסידך, חסידות לידי תחיית המתים ונתתי רוחי בכם וחיייתם, תחיית המתים לידי אליהו ז"ל הנבי שולחט' וג'.

פרק ד'

התרומה, הנחנת בג' קופות. ונסכיהם, מפורש בפ' נסכים בפ' שלה. וכל קרבנות ציבור, שאינן מוספין, כגון' הבאין בגלל לחם בעצרת וקטורת ועצים ומלה. שומרי ספחין, של שעורין לצורך

א. נד, א. ב. ר"ל: דקאמר התם. ג. ע' תוס' שם שהרגישו בקושיא זו, ותי' שמוחר לקחת גם מעתיקין, עיי"ש. ד. כפי' הפני משה. ה. פ"א ה"ג. ויקרא טו, כ. ויקרא יד, כ. ח. שם טו, יט. ט. משלי ב, ה. י. תהלים פט, כ. יא. במדבר טו. יב. שחטר: שני כבשים.

והכין פירושו, מי שהוא זריז במצוות הוא בא לידי נקיות שאינו חושב על דבר רע נקיות לידי טהרה כל אחד פרישות גדולה מחבירו, לידי קדושה מתקדש עצמו במותר לו, כדאמר' אברהם בדידיה לא איסתכל. לידי ענוה, מה שעושים לו עובר על מדותיו ומכסה סוד, יראת חטא, רואה את הגולד היאך לא יבא לידי חטא, ומתוך שהוא ירא חטא ואינו חוטא רוח הקדש שורה עליו ומביאו לחסידות ליותר פרישות. תחיית המתים שיכול להחיות את המת בתפילתו. ומתוך כך אליהו ז"ל מצוי אצלו.

הדרן עלך

התרומה מה היו עושין, עד עתה פירש ענין של תרומה ומעתה מפרש מה דינה. לוקחין מהן תמידין ומוספין, ומתוך שהיא בניסן נקט לה מצוה דאחיא בניסן העומר, ולא נקט לחם הפנים דהיא שייכא לכל השנה, ומוספין נמי בראש חודש בניסן באין, ולאחר העומר נקט שתי הלחם, [143] דזה מתיר במדינה וזה במקדש. וכל קרבנות הציבור, כבשי עצרת' הבאין עם הלחם. שומרי ספחים בשביעית, מתוך

א. בלי תרומה, כמש"כ רבינו לעיל דה"ר מ. ב. ר"ל מן מה שנשאר סביב הקופות. ג. כפי' קרבן העדה. ד. פ"א ה"ג. ויקרא טו, כ. יע' ובתים נב, ב. ויקרא יב, ח. ח. שם טו, יט. ט. ישעיה נז, טו. י. משלי כב, ד. יא. חטר: אלא. יב. משלי ב, ה. יג. תהלים פט, כ. יד. יחוקאל לו, ו. טו. מלאכיו, כו. טז. בבא בתרא טו, א. יז. ר"ל הרמת תרומה הראשונה שבשנה. יח. כוונת רבינו ליישב: הלא לחם הפנים תדיר הוא יותר מן העומר, ומדוע לא הקדימה המשנה לחם הפנים לעומר, ועמד על זה בתוס' ראשון לציון אבות פ"ה מ"ה, וע' בס' זכרון אלעזר למסכתין מ"ש בשם קול רמו והן עשיר ע"ז. הרמב"ם הל' שקלים פ"ד ה"א שנה את סדר המשנה ומנה לחם הפנים קודם לעומר, ואולי מטעם הנ"ל. יט. לשון המשנה מנחות סח, ב. כ. ומ"ש לקמן פ"ז מ"ה, לאו קרבנות ציבור ניהו שהרי לא באו בשביל הציבור (ע' כסף משנה הל' שקלים פ"ד ה"א). הרע"ב פי'. כל קרבנות ציבור - קטורת, ע' כתובות קו, ב שאי' שם: הקטורת וכל קרבנות ציבור, ואכמ"ל.





האומנין ומחללין אותה על מעותי האומנין ונותנין אותן בשכרן וחוזרין ולוקחין אותה מתרומה חדשה ואם בא חודשה לוקחין אותה מתרומה חדשה ואם לאו לוקחין אותה מתרומה ישנה גמ' התרומה מה היא כו"ח מה ראו

א י ב מ ל י ונותנין האומנין. ב מעות ב: שכר. ג ונותנין אותן ב: ונותנין לאומנין; י: ונותנין אותה לאומנין. ד מ נוסף: מה. ה חודש מ י: חודש; ב: החדש; י ב מ נוסף: בזמנו. ו לוקחין - ישנה ב י: מן הישנה. ז י נוסף: עושין בה. ח מ ל י התרומה כו"ח. ט למנות י ש: להימנות. י בני י: ישראל מן; ב: מן. יא י ל י ישראל. יב בלישכת י: בלישכה. יג ב ל י דיר. יד י ל י דיר העצים. טו והתנדבו י: ונתנדבו, ונוסף: עצים. טז בשל י ב מ: משל. יז מסרום י: ומסרום. יח מקריבין י: וקרבו. יט קרבן י: קרבנות. כ מ ל י עצים. כא יעמדו ב י: ועמדו. כב יתנדבו ב: והתנדבו; י: ונתנדבו; מ: ויתנדבו. כג משלהן י: משל עצמן; מ נוסף: תחלה. כד מתנדב י ב: מתקרב. כה י נוסף: אף. כו ב ל י הרוצה. כז מתנדב ב: המתנדב. כח דר' - אילע"ה ב: ור' אסי בשם ר' אילא אמר; י מ: ר' יוסי בשם ר' אילא. כט כדברי י: דברי. ל במה פליגי י: מה פליגי; מ: במאי פליגי. לא במכשירין של י מ: במכשירי. לב דכולי - מודו י: כל עמא מודי. לג שמשנתה י: שהוא משנתה; ב: דמשנתה. לד ב ל י עור. לה כהרא דתני י: תני. לו שתמסרם ב: שתמסרה; י: למסור; מ: שתמסר. לז דא"ר יוסי ב י מ: דרבי יוסי אומר; י: אמר; י נוסף: אף. לח ור' י: ר'. לט יוסי"ה ב: אסי. מ כדברי י: דברי. מא במה פליגי י: מה פליגי; מ: במאי פליגי. מב הוי"ו מ: שהוי"ו י ל י הוי"ו. מג י ל י בין. מד י ב מ נוסף: ושלא"ה (ב מ: בין שלא"ה) בשעת קרבן רבי יוסי אומר לא היו (י: אינן) נוהגין אלא בשעת קרבן, וני שרלג הסופר ע"י הדומות. מה י ל י בלבד. מו ב ל י עור; י: ועור. מז כהרא"ה י: מן הרא"ה. מח בר"ה י: בני רבי; ב: בר. מט שניאה"ה ב: סנאב; י: סנאה; מ: שנואה. נ י מ נוסף: פעם אחת. נא חלי י ב: וחל. נב ודחינהו י: ודחינו אותה. נג מ י ל י לאחר השבת. נד י ש נוסף: והיינו.

פירוש ר' משולם

מפרישין מעות של חולין ומחללין מותר הקטרת עליהן והמעות היו קדושין וקטרת היו נותנין לאומנין בשכרן וחוזרין ולוקחין אותה מתרומה חדשה לשנה אחרת, ובשביל כן היו מחללין אותה על מעות תחילה ואין מחללין אותה על מלאכת האומנין, דבכדי לא מחללינן במלאכה דבר שאינו ניכר. גמ' מה ראו זמן עצי הכהנים למנות, כמו תנן התם במס' תענית. שלא יהא קרבן מתנדב, פי' שלא יהא בשום עצים קרבן קרב. אלא בשלהן תחילה, כל זמן שישנם. דר' יוסי אומר, במתני'. הרוצה להיות מתנדב שומר חנם, אבל רבנן דאמרו לו, אין לוקן שמתנדבין עצים, מיהו בהנהו יומן מודו' דזמן עצי הכהנים, דאיכא למימר שעת הדחק שני דההוא דלא מצאו עצים התנדבו עצים ומסרום יפה, אבל לאחר כן לא קבלו מהק"ד כדברי הכל היא, דמתנדבין עצים משם ואילך. במאי פליגי של קרבן, דהיינו ספחין שהעומר בא מהן. שמשנתה קרבן יחיד לקרבן ציבור, פי' שמתנדבין יחיד מכשירי קרבן ומוסרין לציבור. עוד כהדא דתני, עוד יש כזאת שנחלקו בה אמוראי הלן אליבא דמאן דאמר, כן נחלקו בזאת הבריתא דתני האשה וכו'. מתני' פליגא אר' יוסי, בש"ר איליא דברי הכל היא. אותן הימים היו נוהגין בין בשעת קרבן, ימים טובים דמס' תענית ההיא דמייתי לעיל מה ראו זמן וכו', היו נוהגין בין בזמן בית המקדש בין שלא בזמן הבית, דהואיל דעל זכר הראשונה היו עושין מה שהתנדבו ובשלא מצאו עצים, ויתר לא היו מתנדבים, אעפ"כ היו עושין יום טוב מאז היו נוהגין, בין בזמן קרבן בין שלא בזמן קרבן, דלאו קרבן גורם. ר' יוסי אומר לא היו נוהגין אלא בשעת קרבן בלבד, כלומר דווקא בזמן הבית כשהיו מתנדבין עצים, וההיא פליגי אר' יוסי בש"ר אילא, דהא חזינא דפליגי רבנן ור' יוסי בהא, דלרבנן לא היו מתנדבים עצים ולר' יוסי היו מתנדבים. עוד כהדא דתני, עוד אחרת משמע כזאת שהיו נוהגים אותן הימים אף לאחר הבית, לומר לא בשביל שהיו מתנדבים עצים בכל השנה היו נוהגין אותן ימים, אלא לזכר הראשונה היו עושין אותן על כן היו נוהגים אף לאחר חורבן הבית, וההיא גמי פליגא אר' יוסי בש"ר איליא. היינו מבני סנאב, ה"ג ודחינוהו עד למוצאי"ה והתענינו בו ולא השלמנוהו מפני שיום טוב שלנו היה, וזה היה לאחר

פירוש תלמיד ר' שמואל בר' שניאור

ורבנן סברי חיישינן. גמ' מה ראו זמן עצי הכהנים והעם לימנות, בפ' בתרא דתעניתא תנן להו. דר' יוסי היא, בהקומץ רבהי יכול האומר הרי עלי עולה יביא עצים מתוך ביתו כדרך שמביא נסכים מתוך ביתו ת"ל (אשר) על העצים אשר על האש אשר על המזבח, מה מזבח משל ציבור אף עצים משל ציבור. במכשירי קרבן, לא החמירו כל כך ולא חיישינן שמא לא ימסרנו יפה יפה, ואפילו רבנן מודו דמשנתה מקרבן יחיד לקרבן ציבור, והכי אמרינן פ' אמר להם הממונה"ה גבי האשה שעשתה כתנת לבנה, פשיטא מהו דתימא שמא לא ימסרנו יפה יפה קמ"ל, וק"ק מאי ס"ד דתלמודא דהוה קאמר פשיטא, וי"ל דאליבא דר' יוסי הוה פריך פשיטא דלדידיה הוה מסירה מעליה, ומשני אנא אמרי אפי' לרבנן, דבמכשירי קרבן מודו כדמסיק הכא, ויש לתמוה אמאי לא מייתי הכא ברייתא דמייתינא בתוספתא דמכילתין ומייתי לה פ"ק דראש השנה קרבנות ציבור הבאין באחד בניסן מצוה להביאן מן החדש ואם הביא מן הישן יצא אלא שחיסר מצוה ויחיד שהתנדב משלו כשירים אלא שימסרם לציבור"ה שמא לא ימסרם יפה יפה קמ"ל, וי"ל ההיא ודאי ר' יוסי היא"ה, והכא לא מייתי אלא הגי דמיתרצן אליבא

א כו, א. ב מנחות כב, א. ואולי חסר מה מדברי רבינו, שהרי ד"ז לא כדברי ר' יוסי הוא אלא כדברי רבנן דמשנתנו. ג ויקרא א, ח. ד גמ' שלנו נוסף כאן: ואש"ה. ה יומא לה, ב. ו עיי"ש בהרי"ה ובלבד בשם תורת כהנים שבגדי כהונה צ"ל מקודש. ז כ"כ גם תוס' שם ד"ה ניהוש, אלא שלא מטעמיה דרבינו עיי"ש. ומ"ש רבינו שקו', פשיטא היא אליבא דר' יוסי דלדידיה וכו', וכן מ"ש שתי' הגמ' בימא הוא אליבא דרבנן, מכל זה נראה לענ"ד, שרבינו לא גריס שם בימא, עבודת יחיד, אלא גם לעבודת ציבור מכשירים כשרים במסירה, כמובן למעיין. והגאון תקלין חדתין במשנת אליהו כ' שגם הרמב"ם לא גריס לה, עיי"ש, ואכמ"ל. ח הקושיא היא הן על סוגיין כאן וגם על סוגיא בימא הנ"ל (ע' משנת אליהו), וע' משנה למלך הל' שקלים פ"ד ה"ז ד"ה שוב, ובהל' כלי המקדש פ"ח ה"ו, ובמה שתי' רבינו שסוגיא דמס' ר"ה היא אליבא דר' יוסי י"ל הרבה ליישב, אלא שאכמ"ל. ט פ"ב, ה"ח. י, א. יא חסר כאן מ"ש שם בגמ'. פשיטא מהו דתימא ליהוש'. יב ע' משנת אליהו.

א ברור שלפני רבינו היתה הגירסא בסוגיין על משנה זו (והיא אצלנו ה"ג כמו שכ' הרמב"ן הריטב"א שבועות י, ב וז"ל: כניי מתניתין מביא מעות מחולין ומביא קטורת ומחלל עליהן ונותנין אותה לאומנין וחוזרין ולוקחין אותה מהם עכ"ל. ב ע' לקמן ה"ג. ג כו, א. ד ע' תענית כח, א שלמדו זמן עצי כהנים והעם מפסוק נחמיה י, לה: על קרבן העצים... להביא... לעתים מומונים, וצ"ל שרבנן דהכי פליגי ע"ז ומפרשים שהביאו מנדבת הציבור, וגם פליגי על הא דא"י במנחות ק, ב שמתנדבין עצים, אח"ז ראיתי שעמד ע"ז המניה במל"מ הל' שקלים פ"ד ה"ז ד"ה והנה, וע' שק' ובס' זכרון אלעזר. ה חסר: בגופו. ו נ' שחסר: שאמר. ז פ"ו זה צ"ב רב. ח דברייתא זאת. ט רק פעם אחת התנדבו, כמ"ש רבינו לעיל. י צ"ל: שנה. יא לא זכיתי להבין, כלפי לייא ודוק. יב חסר: שבת. יג צ"ל: והתענינו.

משלימין מתניתא דר' ישמעאל היאב דא"ר ישמעאל;  
 אין העומר בא מסוריא, תמן תנינן כל קרבנות יחיד  
 וציבורה באין מן הארץ ומחוצה לארץ מן החדש ומן  
 הישן חוץ מן העומר ומשתי הלחם שאין באין [144] אלא  
 מארץ ישראל ולא בא משאר ארצות ומן קדושתה  
 שמביאין ממנה ביכורים ועומרי ושתי הלחם מה שאין  
 מביאין משאר ארצות ורב הונאי בש"ר ירמיה ר"ד  
 ישמעאל היא דר' ישמעאל אומ'ו אין העומר בא מסוריא  
 יצא קציר העומר דר' ישמעאל כדעתיה דר' ישמעאל  
 דר' ישמע' אומ' אין העומר בא מסוריא יצא קציר העומר  
 שהוא מצוה הויכ מאן תנא שומרי ספחים בשביעי נוטלין  
 שברן מתרומת הלשכה ר"כא ישמעאל א"ר יוסי כדבריכ  
 הכל היא לא מצאו בסוריא מביאין מספחין שבארץ  
 ישראל האיכה עומר מהו לזרעונן מבתחילה ר' חייא  
 בר אבא בעא קדמך ר' מני לא נמצא בקומץ על השירים  
 שאינן נאכלין א"ל נעשה כחמשה דברים שבאין בטומאה  
 ואינן נאכלין בטומאה כיצד הוא עושה מביא מעותלא  
 מתרומת הלשכה ומחללן עליו טיבחיכ א"ר יוסי בש"ר  
 אחאלי כל מילה שיתן הקלו הן דמיו משעה ראשנה תאני אף  
 במפתחילו אבנים כן כיצד הוא עושה מביאלה מעות מן

מתענין ולא משלימין ב: והענינו לא השלמינהו; י ש נוסף: העומר  
 ושתי הלחם ולחם הפנים. ב י ש ל' היא. ג דא"ר ישמעאל י ש ב:  
 דר' אמר. ד מסוריא י: מן הסוריא. ה יחיד וציבור ב מ ש:  
 הציבור והיחיד (מ בלי ה בשניהם). ו מן הארץ ש: מהארץ.  
 ז מארץ ישראל ב מ י ש: מן החדש ומן הארץ. ח י ב מ ש ל' ולא  
 ארצות. ונוסף: רב הונא (י ש: חונא) בשם ר' ירמיה דרבי (ב מ: ר')  
 ישמעאל היא דר' אמר (מ במקום דר' אמר א"ל: דתניא ב: דאמר)  
 אין העומר בא מסוריא (י: מן הסוריא) תמן תנינן (ב מ: תמן תמן) עשר  
 קדושות הן ארץ ישראל מקודשת מכל הארצות. ט ומן ב: ומד:  
 י ש מ: ומד היא. י ב ל' עומר; י ש: העומר והביכורים.  
 יא י נוסף: כן; מ ל' מביאין רק כן. יב משאר ארצות י ב מ  
 מכל (מ: בכל) הארצות. יג חונא י ש: חונא. יד ר' ר'  
 ב: אמר דר'; מ: ור'; י ש דר'. טו דר' אומ' מ: דאמ'.  
 טז מסוריא י: מן הסוריא; י ש נוסף: תמן תנינן רבי ישמעאל אומר מה  
 חריש רשות אף קציר רשות; ב דעתיה דר' ישמעאל דאמר אין העומר בא  
 מסוריא כדעתיה דאמר יצא קציר העומר שהוא מצוה מאן תנא...  
 יז י נוסף: שהוא מצוה. יח דר' ש: ר'. יט דר' ישמעאל  
 ש ל' דר' ישמעאל. כ י ל' דר' ישמעאל כדעתיה הוי  
 כא ר' מ: דר'. כב כדברי י ש: דברי. כג י נוסף: אותה.  
 כד מספחין: אתו מן הספחים. כה האי ב: הרי; י: ההן;  
 ש: אהין. כו לזרעונן י: שזרע לכן ב: לזרוע. כז מבתחילה  
 מ: כבתחילה; י ש: מתחילה; ב: כבתחילה. כח קדם י ש:  
 קומי. כט שבאין י ש: שהן באין. ל י ש ב מ נוסף: מביא  
 (י ש: נוטל) מעות מן השולחני ונותן לקוצרין (ב נוסף: ולעומרין)  
 ולשומרין עד שלא יקרב העומר; מ נוסף עוד: משחקרבי העומר.  
 לא מביא מעות ב: הביא. לב ב נוסף: מעות. לג טיבחיכ א"ר ב:  
 טיבחי בן ר': מ: טיבחו בן ר': ש: וטבו בן רבי.  
 לד יוסי בש"ר אחא י: אחא בשם רבי בא. לה מ' י ב ש: מד.  
 לו הן ש: הרי. לז במפתח י ב: במפתח. לח מביא י: נוטל.

פירוש תלמיד ר' שמואל בר' שניאור

פירוש ר' משולם

דהילכתא כרבנן. מתני', דתני שומרי ספחים. ר' ישמעאל היא,  
 דלרבנן כיבוש יחיד לא שמיה כיבוש וחורשין בשביעית והיה יכול להביא  
 משם, ור' ישמעאל פליג ואמר דאין יכול להביא משם, אבל מודה הוא  
 דמביא בשביעית, לא איתפריש היכא פליגי. תמן תנינן כל קרבנות  
 ציבור, משנת מנחות התחיל פ' ה. תמן תנינן לא זו בלבד אמרו,  
 פ"ב לעיל מיניה אפליגו בפרה אם נקחת מן הגוי, ועלה קאי לא זו בלבד.  
 תמן תנינן עשר קדושות הן, משנה כלאים פ"א. יצא קציר  
 העומר שהיא מצוה, ר' שמעון קאמר לה פ"ק דראש השנה,  
 ובאילו הן הגולין מפרש אפילו מצא קצור מצוה לקצור ולהביא, אבל  
 חרישה אע"ג דלא מצא חרוש הוי מצוה, כיון דאם מצא חרוש לאו מצוה  
 רשות קרי ליה ולא דחי שבת אפילו אם לא מצא חרוש, אפי' לצורך העומר  
 לא יחרוש בשבת, וכי היכי דלא משכחת חרישה של מצוה שתהא דוחה  
 שבת אף קציר שאני אוסר לך בשבת דווקא של רשות, יצא קציר העומר  
 שהוא מצוה, משמע בשביעית, א"כ היו חורשין ספחין בשביעית. ב  
 כדעתיה, דאין עומר בא מסוריא. כדברי הכל היא, דלרבנן  
 נמי משכחת לה משומרי ספחין לא מצאו בסוריא. האי עומר מהו  
 לזרעו בתחילה, פי' בסוריא. כקומץ על השירים שאינן  
 נאכלין, דאמרין בפ"ק דגיתין דעפרה הוא כחוצה לארץ, לאו  
 דווקא, ה"ה קומץ גופיה, דהיאך נקטיה בטומאה. א"ל אמר ליה, איני  
 יכול לומר. כה' דברים הבאין בטומאה, פי' כיצד צולין, והתם  
 תני עומר ושתי הלחם. כיצד הוא עושה, אמתני קאי, כיצד נוטלין  
 שברן מתרומת הלשכה, לקמ"א איכא מאן דאמר אין הקדש מתחלל על

חורבן זהו מתענין בטי' באב"א משום צערא דחורבן. מתנית' דר'  
 ישמעאל היא, שהיו צריכין לשמור אתי בארץ ולא היו מביאין מסוריא  
 משדות זרועים, וקמ"ל דר' ישמעאל סביר דשביעית אינן נוהגין בסוריא,  
 דכיבוש יחיד לא שמיה כיבוש, ופליג אמס' גיטין פ"ק דתניא ג' דברים  
 שוות סוריא לארץ ישראל ושביעית נוהגת בה. תמן תנינן, פי' כל  
 קרבנות ר' ישמעאל היא ר' ישמעאל אומר אין העומר  
 בא מסוריא, דחוצה לארץ משוי לה, ואית תנא בפ' כל קרבנות דמתיר  
 עומר מחוצה לארץ. לא זו בלבד, לא ידענא אהייא קאי. תמן  
 תנינן עשר קדושות, במסכת כלים. כדעת דר' ישמעאל אין  
 העומר וכ' כמו ר' ישמעאל לטעמיה. בחריש ובקציר תשבות  
 יצא קצירת העומר שאינו מצוה, אלמא דבארץ מצותו, אי  
 מחוצה לארץ נמי בא לא הוה מפיק ליה קרא. [144] הא מאן תנא  
 שומרי ספחים בשביעית, אע"פ שהעמידה למעלה כר' ישמעאל  
 עתה מעמיד אותה כדברי הכל. ר' ישמעאל, כלומר גימא ר' ישמעאל  
 היא. ר' יוסי כדברי הכל היא, בשביעית כן היו שומרים ספחים,  
 לא מצאו בסוריא מביאים מספחים שבארץ ישראל. כת' בספרים מהו  
 לזרענן כבתחילה, ולא ידעתי מהו, וחסר בספרים. לא נמצא  
 כקומץ על השירים שאין נאכלין, הואיל שכל חדש אינו מותר  
 עד שיקרב העומר נמצא כשעת קמיצה השירים אסורים ואותו קומץ אינו  
 נטהר. וה"ה על כל המנחות, אלא היה להן שעת הכושר תחילה קודם  
 הקדש. כחמשה דברים, כפי כיצד צולין. מביא מעות מן  
 השולחני ונותן לקוצרין, כדי שלא יהא כבא משל יחיד. ועד  
 שלא יקריב הקומץ מביא מתרומת הלשכה ומחללן, ואותן  
 מעות נותן לשולחני, ואותן מעות לכתחילה אין נותן לקוצרין דאין מחללן  
 בכדי על דבר. טבוחי בש"ר יוסי, כך שמו. כל מי שיתן הן  
 הן דמיו לכתחילה, כל זמן שאין לו דמים מתרומת הלשכה מתחילה  
 יתנם לקוצרים ואין צריך מן השולחני. תני אף במפתחי אבנים

א איני יודע מדוע הדגיש רבינו דלרבנן, הלא גם ר' ישמעאל כן ס"ל, ע'  
 פי' ר"מ. ב' ג' שחסר: בסוריא. ג דברי רבינו בזה אינם ברורים  
 לי. אולי הכוונה, שמודה ר', שאם לא מצאו ספחין בא"י שמביאין מסוריא, וכן  
 פסק המאירי בפירקין ד"ה כבר ו"ל: לא מצאו ספחין בארץ מביאין מסוריא,  
 עיי"ש גם בהערה ה' וצ"ל שאע"פ שבדיעבד מביאין מסוריא, קבלו השומרים שברן  
 מתרומת הלשכה כדי לקיים מצוה לכתחילה שיבא מא"י, והדברים ארוכים. ד ע'  
 פי' ר"מ. ה צ"ל: תחלת הפרק; וחסר: כל קרבנות, והוא במנחות פנ. ב.  
 וחסר: במס' פרה. כן אמרו בפרה פ"ב מ"א. דע שג' זו לא מצאתיה ולי'  
 גם בנוסחת הגמ' שבכת"ו, והואיל נשמטה מן הנוסחאות משום, שהרי טופה היא היא  
 אותה המשנה ממש של, כל קרבנות וכו'. א באותה המשנה. ה צ"ל: כלים,  
 והיא שם פ"א, מ"ו. ז צ"ל: ישמעאל. ט, א. י מכות ת. ב.  
 י' הואיל וקצירת מצוה היא מותר אפילו לחרוש לספחין. י"ג שחסר: אם.  
 י"ד רבינו מפרש, בסוריא, משום שהשיבו: כה' דברים הבאים בטומאה,  
 ולא כפי' המפרשים שפירשו, שאינם נאכלים משום שנורעו בשביעית, שהרי על זה  
 אנו דנים אם מותר לזרוע בשביל העומר לא נעשה בו איסור ופשוט שהשירים  
 מותרים באכילה, כנלענ"ד ו"ל. טו, ח, א. טז ר"ל לאו דווקא השירים.  
 לר"ה, ונ"ל יותר שהם סימן למחיקה. י"ז צ"ב, הלא היו יכולים להוהר שהשעורים לא יוכשרו בעודם בסוריא. י"ח צ"ל: אני. י"ט פסחים עו, ב. כ"א בפירקין ה"ג.

א הרמב"ם בפיה"מ לראש השנה יח, א ס"ל שגם בומן הבית התענו בט"ב, עיי"ש.  
 ב חסר: הספחים. ג, א. ד מנחות פנ, ב. ה שם פד, א. ו גם תלמיד  
 הר"ש היתה לו ג' ו, ובגמ' שבכת"ו זה ל'. ז ע' פי' תלמיד הר"ש. ח פ"א, מ"ו.  
 ט שמות לד, כא. י ט"ס וצ"ל: שהוא. י"א מאיסור שביעית. י"ב חסר: אמר.  
 י"ג ר"ל שיש ספרים שאינם גורסים ד"ו. י"ד צ"ל: מכשיר. טו ג"ל שהכוונה:  
 שה"ה היה יכול להקשות כן על כל המנחות, שהרי אין השירים מותרים עד שיקטיר  
 הקומץ, ודברי רבינו צ"ב רב שהרי כך היא המצוה. טז פסחים עו, ב.  
 י"ז ג"ל שר"ל על דבר מלאכה. ע' מעילה יד, ב ובתוס' שם. י"ח ג' שחסר, וכ"ז.

השולחני ונותן למקבין ולסתתין עד שלא נתן על גביה דמיס מביא מעות מתרומת הלשכה ומחללין עליה מיבחיכוך ר' אחא בש"ר אילא כל מיי שיתן הן הן הדמים משעה ראשונה. פרה ולשון ר' שמואל בר נחמני בש"ר נתן שלשה לשונות הן של שעירי בסלע של מצורע בשקל ושל פרה בשני סלעים. ר' בבאי בר זבדא בש"ר שמעון בן חלפתאי של פרה בשני סלעים ומחצה ואית דמפקין לישנא בעשר זוז. מותר שירים אמ' רב הונא בשם ר' שמואלש תלמידי חכמים מלמדיו את הכהנים הלכות שחיטה הלכות קבלה הלכות זריקה ונוטליש שברן מתרומת הלשכה יצחק בר רדיפה בש"ר אמיא מבקרינך קדשים נוטלין שבר' מתרומת הלשכה ר' אחא ור' תנחום בר חנילאי בש"ר חשמלאיכז מניחי ספר עזראיכו נוטלין שבר' מתרומת הלשכה גידול בר מניומי בש"ר אסיכו שני דייני גזילותיכו נוטלי' שבר' מתרומת הלשכה רב הונאל אמ' מתרומתא לשכתלב בדק הבית מהולי פליגילר שמואל עביד ליהלה בקרבן רב הונאל עביד ליהלה כבניין א"ר חזקיה תנאלי גרוגרות קטורת וכל קרבנות ציבור באין לתרומתא הלשכה מזבח הזהב וכליל שרת באין

א, למקבין י: לחוצבין: ש: לקצבים. ב, נתן י ב ש: תניתן: ש נוסף: האבן. ג, דמים מ הדמים: י ב: הדימוס: י ב נוסף: אחר כך. ד, מיבחיכוך מ, מיבחיכוך: י ש: ומבא היא כן: ב, מיבחיכוך בן ר' יוסי בשם. ה, ר' אחא בש"ר אילא י: רבי יוסה בי רבי בון בשם שמואל. ו, מי י ב: מה. ז, הדמים י ש: רמיה. ח, פרה ולשון מ: כבש פרה: ב: כבש פרה וכו': י: הלכה ב' פרה ושעיר כו'. ט, נחמני י: נחמן. י, נתן י ש: ונתן. יא, ב נוסף: משתלח. יב י נוסף: רבי חונייה דברת חורף. יג, בבאי: ב: ביבאי: י: בא. יד, חלפתאי י מ: חלפתאי: ב: תחליפאי. טו, מותר שירים י: הלכה ג' י: ב מ: מותר שירי לשכה: ב נוסף: וכו'. טז, אמר - שמואל י: רב יהודה בשם שמואל. יז, מלמדיו י ב: המלמדיו. יח, ב ל' הלכות קבלה. יט, ונוטלין י ב ש: נוטלין. כ, י נוסף: רבי. כא, בש"ר אמי י: בשם אמי: ב: א. כב, מבקרינך מ י ב: מבקרי מומי. כג, חנילאי י ב מ: חייא. כד, חשמלאי י ב ש מ: שמלאי. כה, עזרא מ: עזרה: י ש: העזרה. כו, מניומי בש"ר אסי י ש: ר' בנימן בשם אסי. כז, גזילות ש: גזירות. כח, מתרומת ש: משירי. כט, י ש ב נוסף: שמואל אמר נשים האורגות בפרכות נוטלות שברן מתרומת הלשכה. ל, הונאל י ש: הונאל לא ש ב מ ל' מתרומת. לב, ל' לשכת. לג, מהו י ב: מה. לד, פליגי מ י: פליגי. לה, ליה מ י ש ב: ליה. לו, י ב מ ש נוסף: ר' יהודה. לו, לתרומת י ב ש: מתרומת. לח, וכליל י: וכל כלי.

פירוש ר' משולם

פירוש תלמיד ר' שמואל בר' שניאור

לסוסתתיא למקבין, על שם מקבת, שמכה על ברזל לסתת. שלשה לשונות הן, אמתני קאי. ולשון זהורית של שעיר בסלע, משקלוג בשקל, משקלג שקל. בהא לישנא בעשר זוז, וכן בטרף בקלפי בירושלמי, והיינו ב' סלעים ומחצה, והא מיתני' ביומא ומדייק בה טעמא. מלמדיו וכו', ובכתובות פ' בתרא תנינן כרב גידל אמר רב, וכן כולהו אמוראי דהכי הילכתא אתריני גינהו. ספר עזרה, שהיו קורין בו, ומתוכו מגיהי ספרים. דייני גזילות נוטלין שברן משירי תרומת הלשכה, משירי מוגה בספרים, ובכתובות מתרומת הלשכה. מהו פליגא, כלומר במאי פליגי. עביד ליה כקרבן, לכן אומר מתרומת הלשכה. כבניין, לכן מלשכה בדק הבית. תני ר' יהודה גרוגרות קטרת, כלל זה היה שונה. קטרת וכל קרבני' מתרומת הלשכה, אע"פ שהקטרת על מזבח הזהב.

המלאכה, וכמה יהא רשאי להוציאו לחולין. מן השולחני, בהקפה, ומתם נוטל שכרן. עד שלא יקרב העומר, מחלל מעות הלשכה על העומר ופורטגי לחנוני, אבל כשהוא מחובר לקרקע אמרינן פ' הזהב אין הקדש מתחלל על הקרקע, ומחובר לקרקע הרי הוא כקרקע. וטוב היא, טוב הדבר לעשות כן. הן הן דמיו משעה ראשונה, כלומר לב ב"ד מתנה עליהן, ועל מנת כן הוקדשו, ונותנם, בשכרן בלא חילול. מפתחי אבנים, עושי הבניין מפתחין באבנים צורת פיתוחי חותם. מקבין, מקבות והגרזן וכל כלי ברזל וגו', במעילה פ' ולד חטאת אמר שמואל בונין בחול ואחר"י מקדישין, מאי טעמא מאן דמתנדב המעות מקדיש להו ואומר תחול קדושת המעות אבנין, ויהיב לאומנין בשכרן, ופעמים היה צריך להקדים להן שכרן, והיה צריך לעשות כי הכא. [מתני'] פרה, חטאת קרייה רחמנא כדאמרינן פרק הכל שוחטין. שעיר המשתלח, לכפרת ציבור הוא בא' לשון של זהורית, של פרה, ולקח חכהן עץ ארו ואזוב ושני תולעת, והיה לארו ואזוב דמשל ציבור באין, דצורך עזרה הן. מתרומת הלשכה, מן הקופות. כבש פרה, מהר הבית להר המשחה, מעלה בעלמא הוא ולא צורך פרה, כדמפ' בגמ'. כבש שעיר המשתלח, כדתנן בפ' שני שעירים, כבש היו עושינן מפני הבבליים. שבין קרניו, לא היה לצורך כפרה. אמת המים, המהלכת בעזרה, ונמשכת מעין עיטם. צורכי העיר, שוקי ירושלים עשוין להתכבד בכל יום, וכן בורות ומסילות הדרכים. משירי הלשכה, מן הנשאר בלשכה לאחר שתרמו כל הקופות בפרוס החג, ולא משירי התרומה שבקופות. [גמ'] של פרה בשני סלעים, משום כובד, והשלך אל תוך שריפת הפרה. של מצורע בשקל, חצי סלע, לפי שהיה צריך מעט שיהיה קל. בעשר זוז, היינו ב' סלעים ומחצה, דסלע ד' דיגרים, ולא פליגי, אלא שחייב אדם לומר בלשון קבלתו מרבו, כפי טרף בקלפיכד איתא בעיא, ובירושלמי התם כי הכא. עזרה גר' ולא עזרא, ובפ' בתרא דכתובות איתא מגיהי ספרים. פ' ש' ל' שכל אדם ואדם אסור להשהות ספר שאינו מוגה, שנאמר לא אל תשכן באהליך עולה, וראו ב"ד שהוא צורך כל ישראל בדבר והפקירו תרומת הלשכה לכן, לפי שמעתין דהכא ספר עזרה דווקא, שהיה כהן גדול קורא בו ביום הכיפורים ומלך בזמן הקהל, דהיינו צורך כל ישראל. דייני גזירות, פ' בתרא דכתובות שהיו גזורין גזירות על הגזילות כדתנן קוטמין נטיעה וכו'. מהו פליגי, כלומר במאי פליגי. לה כקרבן, לבא משירילו הלשכה, הואיל ומזין עליו ביום הכפורים, וכן פרים הנשרפים ושעירים הנשרפים. כבניין, הואיל ופרכות תחת בניין עשויות, כבניין שלמה היה אמה טרקסין בניין ולא פרכות, ובבניין שיני מפני גובהן הוצרכו לעשות פרכת כדאי' פ' השותפין, לפ' פ' בתרא דכתובות פריך לרב הונא מתניא הכא בתוספתא נשים האורגות בפרכות נוטלות שברן מתרומת הלשכה, ומוקי לה התם בדבבי, דלאו תחת בניין אלא לצניעותא בעלמא. ר' יהודה אומר גרוגרות, כך שמו. מזבח הזהב, כליש' הוא ולא בניין שאינו מחובר באדמה ויכולין לטלטלו לפיכך נידון ככלי, כפי' בתרא דכתובות חשיב נמי ללבונה.

א, ג' שצ"ל: לסותתין. ב, מלכים א, ו, ז. ג, כדאי' יומא מב, א. ד, יומא פ"ד ה"ב. ה, מא, ב, מב, א. ו, קו, א. ז, אולי הכוונה: ששם אי' בשם רב גידל אמר רב גם הל' קמיצה. ח, לעני' טעות נפלה בירברי רבינו וצ"ל: וכן כולהו הילכתא דהכי אמוראי אתריני גינהו, ור"ל ששם אמרו כל ההלכות שנוכרו כאן אבל בשם אמוראים אחרים (חוץ מרב יצחק בר רדיפס). ט, רש"י במועד קטן יח, ב ד"ה אפי' כ' שממנו היו מגיהים את הספרים, והריטב"א שם פ"י שהכהן הגדול קרא בו ביו"כ ורבינו ס"ל שהיה משמש לקריאה בציבור תמיד. קה, א. י"א ע"י פה עינים. י"ב, ג' שחסר: ציבור. י"ג, איני מבין, למה בשביל זה הוצרך להוציא קטורת מכלל קרבנות הציבור.

החג, ולא משירי התרומה שבקופות. [גמ'] של פרה בשני סלעים, משום כובד, והשלך אל תוך שריפת הפרה. של מצורע בשקל, חצי סלע, לפי שהיה צריך מעט שיהיה קל. בעשר זוז, היינו ב' סלעים ומחצה, דסלע ד' דיגרים, ולא פליגי, אלא שחייב אדם לומר בלשון קבלתו מרבו, כפי טרף בקלפיכד איתא בעיא, ובירושלמי התם כי הכא. עזרה גר' ולא עזרא, ובפ' בתרא דכתובות איתא מגיהי ספרים. פ' ש' ל' שכל אדם ואדם אסור להשהות ספר שאינו מוגה, שנאמר לא אל תשכן באהליך עולה, וראו ב"ד שהוא צורך כל ישראל בדבר והפקירו תרומת הלשכה לכן, לפי שמעתין דהכא ספר עזרה דווקא, שהיה כהן גדול קורא בו ביום הכיפורים ומלך בזמן הקהל, דהיינו צורך כל ישראל. דייני גזירות, פ' בתרא דכתובות שהיו גזורין גזירות על הגזילות כדתנן קוטמין נטיעה וכו'. מהו פליגי, כלומר במאי פליגי. לה כקרבן, לבא משירילו הלשכה, הואיל ומזין עליו ביום הכפורים, וכן פרים הנשרפים ושעירים הנשרפים. כבניין, הואיל ופרכות תחת בניין עשויות, כבניין שלמה היה אמה טרקסין בניין ולא פרכות, ובבניין שיני מפני גובהן הוצרכו לעשות פרכת כדאי' פ' השותפין, לפ' פ' בתרא דכתובות פריך לרב הונא מתניא הכא בתוספתא נשים האורגות בפרכות נוטלות שברן מתרומת הלשכה, ומוקי לה התם בדבבי, דלאו תחת בניין אלא לצניעותא בעלמא. ר' יהודה אומר גרוגרות, כך שמו. מזבח הזהב, כליש' הוא ולא בניין שאינו מחובר באדמה ויכולין לטלטלו לפיכך נידון ככלי, כפי' בתרא דכתובות חשיב נמי ללבונה.

א, ג' שצ"ל: וכיצד. ב, ג' שצ"ל: ופורעין. ג, ג' שצ"ל: לשולחני. ד, בבא מציעא נד, א. ה, כעין פי' הרא"פ, וע' בש"ק, ולפי' רבינו ניחא. ו, מלכים א, ו, ז. ז, א. ח, חסר: כך. ט, חולין יא, א. י, כדאי' בשבועות בסוף משנה א. יא, ע' פי' הר"מ. יב, במדבר יט, ו. יג, ע' פי' ר"מ ומ' שם בהערה. יד, ג' שצ"ל: קרבן. טו, כדאי' פרה פ"ג, מ"ו. טז, יומא סו, א. יז, צע"ק שהרי ביזמא סח, אמרו שתקנו כן שלא ישכח מלדחפו עיי"ש. יח, הרמב"ם הל' שקלים פ"ד ה"ח והמאירי פי' אמת המים - שבירושלים. יט, כדאי' יומא לא, א, עיי"ש ברש"י. כ, כדאי' פסחים ז, א. כא, כן אמרו ביזמא מא, ב. כב, במדבר יט, ו. כג, כדאי' ברכות מו, א. כד, יומא מב, א. כה, ט"ס וצ"ל: בעיא, ר"ל, בענין אחר עיי"ש בגמ'. כו, יומא פ"ד, ה"ב. כז, ע' הגהות הגר"א ובד"ס מועד קטן יח ב אות ח. כח, קו, א. כט, בגמ' שלנו נוסף: שבירושלים, והנה מפירשי' משמע ג"כ שלא גרס לה וכן נראה ג"כ מתוס' שבועות י, ב ד"ה קדושה. ל, שם ד"ה מגיהי, ורבינו כ' דבריו בשניינים. לא, איוב יא, יד. לב, עכ"ל רש"י. לג, כ"כ גם הריטב"א במועד קטן יח, ב. לד, קה, א. לה, ע' יפה עינים. לו, צ"ל: מתרומת. לז, כדאי' יומא נג, ב. לח, כדאי' ובתיים מו, א. לט, בבא בתרא ג, א. מ, קה, א. מא, בסוויין, חוונה, ובבבלי שם רב נחמן ס"ל כותיה. מב, פ"ב, ה"ו. מג, מכאן עד מלת, ככלל' הוא לשון רש"י כתובות קו, ב ד"ה מובח הזהב. מד, קו, ב.

למותר נסכים מזבח העולה וההיכל והעזרות באין לשיריב  
הלשכה חוץ לעזרות באין מלשכת בדק הבית תאני  
אבני המזבח וההיכל והעזרות מועלין וכי יש מעילה  
בשירים כלום אמרה ר' מאיר אלא כר' מאיר דאמר  
מועלי' בשירים בתוך שנתה הכא חוץ לשנתה אלא  
קיימינן א"ר חזקי' תנא ר' יהודה גרונרת והשלחני  
והמנורה והפרוכתי והמזבחותי מעכבין את הקרבן  
דבר מאיר וחכמים אומ' אין לו מעכבין אלא כיוור  
וכנוי בלבד ולא כדון עבדי' ר' אלעזר ור' יוסי בר חנינה  
תרויהוין אמרין כולהו כן נוכח מעכב צלע אינב מעכב  
ור' כנ' שמואל בר' חני' כד בש"ר נתנה אפי' צלע מעכב ור' כנ'  
אילאכו בש"ר כח שמואל בר' כספא נחמניל אפי' סומאל מעכב  
א"ר חנינאל בעבודתו שבפנים כן עבודתו שבחוץ  
א"ר חנין שחצות גדולתו היתה בהכהנים גדולים שהיו  
בהל' יותר מששים כברי כספא וכיבשהמב היה עמוד  
שלא יהא אחד מהן מוציא פרתו בכבשו של חבירו אלא  
סותרו ובונה אותו משלו, התיב ר' עולא קדם ר' מני והא  
תנינאמי שמעון הצדיק שתי פרות עשה לאמי בכבש שהוציא  
זו הוציא את זו אית לך למימר שמעון הצדיק שחץ היה

פירוש תלמיד ר' שמואל בר' שניאור

פירוש ר' משולם

א למותר י ש: ממותר; ב: ממות; ב: לשירי י ב: משירי.  
ג הלשכה י: לשכה; ש ל: מזבח העולה - הלשכה. ד י ש נוסף:  
והא. ה י ש נוסף: בהם; ב נוסף: בשירים. ו ב נוסף: לא כרבי  
מאיר דאמר מוע' בשירים; י ש נוסף: אלא כר' מ' דר' אמר מועלין בשירים  
אמר רבי חנינא. ז אלא ש: לא. ח אמרה - בשירים מ: ר' מאיר  
לא; י ש ב ל: כר' דאמר מועלי' בשירים. ט הכא ש: וכי. י אלא  
קיימינן י ש מ ב: אן קיימינן. יא ר' יהודה ב: רבי יהודה בר'  
יב והשלחן י ב מ ש: השולחן. יג והפרוכת י ב ש: והפרוכת;  
מ: והכפרת. יד והמזבחות מ: המזבוח; י ש הסדר: והמזבחות  
והפרוכת. טו הקרבן ב: הקרבנות. טז ל' מ י ש: לך;  
ב: לה. יז י נוסף: את הקרבן. יח וכנו' י ש: והכף.  
יט ולא כדון עבד' ש: ולכן; י: ולא אמר כן; ב מ: לא כדון ולא  
עבד'. כ תרויהוין ב: תרויהוין. כא כולהו; מ נוסף:  
דכתי' י ש: כל הן דכתיב; ב ל: כב אין ש: אסר.  
כג ור' ש: ומר ר': י: ואמר רבי; ב: ר'. כד חני'  
ב י: נחמן; מ: נחמני; ש במקום בר' חני' אי: ר' סימן.  
כה נתן י ב ש: ונתן. כו ור' י: ואמר רבי; ש: ומר ר'.  
כז אילא ש: לא. כח בש"ר י: בשם. כט ב ל: שמואל בר'.  
ל נחמני י ש: נחמן. לא סומא ב: שומא; י: שימה; ש: סימה.  
לב חנינאל י ש ב: חנינאל. לג כעבודת' ב: כן עבודת'; י: כאן  
בעבודת'; ש: כאן בעבודת'. לד כן ב: כן; ש: וכן. לה עבודת'  
י ש: בעבודת'. לו גדולת' י ב מ: גדולה ונוסף גם במ: היתה.  
לז בהכהנים י ב ש: בבני כהנים; מ: בפני כהנים. לח ב נוסף:  
מוציאין. לט י ש ל: שהיו בה. מ יותר י: שיותר; ש:  
שייתר. מא כסף י ש: זהב ונוסף: היה; י נוסף: היו מוציאין בה היה.  
מב ב נוסף: של פרה. מג היה עומר מ: של עמר; ב: היה עומר.  
מד וכיבשה - היא י: כבשה של פרה עומר ולא היה; ש: כיבשה שכיפרה  
עומר. מא היה. מ במקום יהא אי' יהיה. מה קדם י ש: קומי.  
מו והא תנינא י ש: והא תני; מ: והתנינא. מו לא מ: לר: ש: ולא.

למותר נסכים, פרישנא במתני' מה אינון מותר נסכים, לקמן במי  
מפליגי בה. משירי הלשכה, של שנה שעברה. אבני מזבח מועלין  
וכי יש מעילה בשירים, בתמיה. ומתוך לא, אין מעילה,  
והא דתני מועלין, כר' מאיר. ותו קא פריך כלום אמרה ר'  
מאיר לא בתוך שנתה, וטעמי שמא יצטרך לתרום. הכא,  
אבני מזבח מועלין. חוץ לשנתה אן קיימינן, ועדיין קשיא וכי  
מועלין בשירים, ותמה אני אמאי לא יהו מועלין ולא יהא אלא כבדק  
הבית, ונ"ל שאם מוציאין להקדש אעפ"כ מועלין בה שמשנה, דומיא  
דקופות אם הוציא מהן לצורך הקדש אחר, ולר' מאיר מזבח צרכי קרבנות  
בשביל כן ניקחין בשירים, והא קשיא ליה דאפי' חוץ לשנתה מועלין  
ולעולם שמשנה אותה להקדש אחר. השלחן והמנורה וכי מעכבין,  
אם אין אחד מהן אין קרבן. אלא כיוור וכנו. דצריך לקידוש,  
הכיוור והכן מעכבין בטרף בקלפי ירושלמי. לא כדון,  
לא כאילו טעמי דהלן. כולהו, דכתי' בהון נוכח, כגון מנורה, דכתי'  
ואת המנורה נוכח. צלע אין מעכב, שלחן, דכתי' והשלחן תתן  
על צלע. אפילו שימה מעכבת, ושמת את השלחן מחוץ,  
ואם אינו במקומן מעכב. כאן עבודות שבפנים, אם אין אחד  
מהן בהיכל מעכב אותן עבודות שבהיכל אבל שבחוץ אינו מעכב.  
כאן שבחוץ, כגון כיוור, וכדאמרין בזבחים ריבוע וקרן מעכבין.  
אית לך למימר שמעון הצדיק שחץ היה, בתמיה.

א כ"ה הגי' בכמה ספרים ע' ד"ס אות מ. ב כדאי' בסוף פירקין דלעיל.  
ג ע' חוס' קידושין נד ב ד"ה ברי, שיותר פשוט שמועלין בבדק הבית מאשר בשירי  
הלשכה. ד ר"ל ולאחר שנתו למה מעל אם שנה להקדש אחר.  
ה מדברי רבינו להלן ד"ה אפילו, נ"ל שחסר כאן. במקומן. וימא פ"ד סוף ה"ה.  
ז שמות כו, לה. ח ר"ל על מקומו. ט סב, א, ושם אי: קרן וכבש ויסוד  
וריבוע ורבי מוסיף שגם הכיוור (ופירשי' ציורים וציצים של המזבח) מעכב, ואיני  
מבין מה היא הראיה משם, וצ"ע. וקשה לומר שרבינו פי' כיוור, לא כרשי' אלא  
שהכוונה על כיוור לקדוש ידים, לפ"ז אינו מוכן תי' הגמ' שם. וידידי הרב מהר"ר  
זלמן חיים דימיטרובסקי נ"י אמר לי שאין כוונת רבינו ששם נזכר, הכיוור, אלא  
רבינו מביא הברייתא להראות שישנם דברים שמעכבים עבודות שבחוץ וכן נמי  
הכיוור לפי סוגין כאן.

א צ"ל: פ"ב. א. ב. א. כדאי' מעילה יח. ב. אבל רשי' בקידושין שם ד"ה והא משמע שגם ליהנות מצל הבנין אסור וכ"כ רשי' גם במעילה יד ב ד"ה רב שבישיבה  
בצל הבנין מועל, וע' גם רמב"ם הל' מעילה פ"ח ה"ד, וצ"ב מגמ' פסחים כו, א שריב' לפד בצלו של היכל, וע' חוס' מעילה שם, ורבינו כתוס' ס"ל, ואכמ"ל.  
וברור לי שדווקא אם האבנים של מזבח לא נפגמו אחר שנשרו או מועלין בהן דאפשר לחזור ולבנותן במזבח אבל אם נפגמו פסולין הן ואין להן תקון ע' רמב"ם הל' בית  
הבחירה פ"א ה"ד, טו, וא"כ כבר נעשה מצותן ואין בהן מעילה. ב כ"ה בכת' ורבינו מפרשה בלשון בתמיה. ג חסר: קידושין, וכוונת רבינו לטווא שהוכיח  
למעלה, והיא שם נד, א. ד דברי רבינו אינם ברורים לי ואכמ"ל. ז ב"נ שצ"ל: אמר. ח ה"ז. ט שמות מ, כב, כד, כו. י בפסוק שם מ, כב  
כתוב. ויתן את השלחן, ואולי ס"ל לרבינו שהיא היא, כמו שמצינו כמה פעמים בש"ס אפילו ללמוד גיירה שיה' ע' מנחות ד, א. אבל צ"ב למה לא מביא רבינו את  
הפסוק שמות כו, לה ששם כ' בהדיא: ושמת את השולחן. י. זבחים נט, א.

מותר נסכים, לקמן מפרש לה, והתם מוקי להן ברייתא כר' עקיבא  
דמתני'. מזבח העולה, הוה בנין ומשירי לשכה כדפרי', ולא היינו  
שירי קופות. חוץ לעזרות, חוץ לחומת עזרה כגון עזרת נשים והחיל  
וחומת העיר ומגדלותיה. ה"ג מזבח העולה היכל והעזרות  
והלשכות בדק הבית חוץ לעזרות באין משירי  
לשכה, בתוספתא דידן מזבח הזהב וכלי שרת באין מתרומת  
הלשכה, ונראה דגר' לה ממותר התרומה, כר' חנינא סגן הכהנים דמתני',  
מיהו בכתובות קאמר תנא דבי ר' ישמעאל מתרומת הלשכה, וצ"ע.  
אבני היכל, פ"ג דקידושין אבני ירושלים שנשרו, דאין מעילה  
במחובר לקרקע. דלא"כ כר' מאיר, כלומר ר' מאיר היא ולא רבנן.  
כלום א"ר מאיר אלא בתוך שנתה, כדפרי' בסוף פירקין דלעיל,  
טעמיה דשמא יצטרכו מהן לבסוף ויחזרו לשירים. הכא חוץ לשנתה  
אן קיימינן, ומעילה מדרבנן הוא, ואפילו רבנן מודו, אבל פ"ב  
מעילה מדאורייתא ממש קאמר, וצריך לפ"ה הכא לא כר' מאיר, לא  
אתיא אלא כר' מאיר כלום מוזהר ר' מאיר, מסקנא דמילתא היא לפרש  
דבריו, כלומר כיון שבבנה תוך שנתה מועלין בהן לעולם, אפי' משירי  
לשכה, אבל מה שבנין לאחר שנה משירי לשכה אין בו מעילה,  
בתוספתא דמנחות פ"ו, השולחן והמנורה והמזבחות מעכבין  
זה את זה, אפי' שימה מעכבין, אם לא סידרן כסדר האמור בפ'  
פקודי שלחן בצפון ומנורה בדרום, אם החליפן מעכבת, לשון הפסוק  
וישם השולחן, וישם המנורה, וישם מזבח הזהב. עבודות שבפנים  
מעכבות, דכולהו כלים נינהו, ומזבח הזהב נמי כלי ומטלטל, ודברים  
שבפנים מעכבין עבודות שבפנים, ואע"ג דאמר רב גידל בפ' קדשי' מזבח  
שנעקר מקטריין קטרת במקומו, הא אסיקנא התם מודה רב גידל בדמים.  
עבודות שבחוץ, לרבנן לא מעכבי אלא כיוור וכנו. שחצות, גסות  
הרוח. והא תנינא שמעון הצדיק וכי אית לן למימר שחץ  
היה, תרתי פריך, שהרי הוא עשה הכבש, ולמה לא הוציא בה

א ע' גי' הגר"א ז"ל, וגי' חוס' קידושין נד, ב ד"ה תרי. ב חסר: באין  
מקדשי'. ג במסכתין פ"ב, ה"ז. שם נמנו עוד כמה דברים אבל רבינו כתב רק  
אלו שזכרו בסוגיותינו. ד כני' הגר"א ז"ל בתוספתא. ה קן, ב, עיי' חוס'  
ד"ה תנא, שהכוונה למותר תרומת הלשכה, אבל ר"י שם אמרה רק על כלי שרת.  
ז צ"ל: פ"ב. א. ב. א. כדאי' מעילה יח. ב. אבל רשי' בקידושין שם ד"ה והא משמע שגם ליהנות מצל הבנין אסור וכ"כ רשי' גם במעילה יד ב ד"ה רב שבישיבה  
בצל הבנין מועל, וע' גם רמב"ם הל' מעילה פ"ח ה"ד, וצ"ב מגמ' פסחים כו, א שריב' לפד בצלו של היכל, וע' חוס' מעילה שם, ורבינו כתוס' ס"ל, ואכמ"ל.  
וברור לי שדווקא אם האבנים של מזבח לא נפגמו אחר שנשרו או מועלין בהן דאפשר לחזור ולבנותן במזבח אבל אם נפגמו פסולין הן ואין להן תקון ע' רמב"ם הל' בית  
הבחירה פ"א ה"ד, טו, וא"כ כבר נעשה מצותן ואין בהן מעילה. ב כ"ה בכת' ורבינו מפרשה בלשון בתמיה. ג חסר: קידושין, וכוונת רבינו לטווא שהוכיח  
למעלה, והיא שם נד, א. ד דברי רבינו אינם ברורים לי ואכמ"ל. ז ב"נ שצ"ל: אמר. ח ה"ז. ט שמות מ, כב, כד, כו. י בפסוק שם מ, כב  
כתוב. ויתן את השלחן, ואולי ס"ל לרבינו שהיא היא, כמו שמצינו כמה פעמים בש"ס אפילו ללמוד גיירה שיה' ע' מנחות ד, א. אבל צ"ב למה לא מביא רבינו את  
הפסוק שמות כו, לה ששם כ' בהדיא: ושמת את השולחן. י. זבחים נט, א.

מהו כדין משום דמעליא הוא בפרהי סילסולי הוא בפרה תני הזיוניד וכתלי' היוצאיה מיכין כרי שלא יצאו הכתני וניטמאון אלא אפט רצה יהיה ההפסד שלו סברי להקדיש מותר כהדא דבר זמנא איתפקדי גביה מדלאי דיתמידי אתא שאיל לר' מני אל איבעית ליתנישו פסידא דילךשו אגראי דתרויכויה שרי ר' חייא בר אבא איתפקד גבי' מדלאי דיתמיכא ועבד כן מותר תרומהיב דר' ישמע'ני היא דר'כד חייא בר' יוסף פתר להכה למתניתאכו מותר פירות סכרי להקדיש מותר נסכים לסאהכה רביעית ר' יוחנן פתר מתני' מותר פירות לסאהכה רביעי מותר נסכי לבירוציכט ליתל ליהלא לר' חייא בר' יוסי לבירוץלב א"ר חייאלג כמהלר [145] דנפיל לבירוצין כיון דנפיל סאה רביעילה דעתיה דר' חייאלו ניהא

א מהו - דמעלי' ש: אלא על שם מעלה; י: מאי כדון על שם מעלה; ב בפרה מ: בכפרה; ג סילסול' ש: סולחול; ד הזיוני' מ: הזיוני' י ש: זיוני'; ה היוצאין י ב מ ש: היו יוצאין; ו נוסף; ז ומיכין; ח ב: מיכאן; ט יצאו י: יצאו; י נוסף; יא ויטמאו; יב ש: ויטמאו; יג נוסף; יד הלכה ד': ש נוסף; יו מותר שרי הלשכה; יז נוסף; יח אין משתכרין בשל הקדש; יט מ ל' אם; כ נוסף; כג כן; כד סכר; כה ש: והשכר; כו זמנא מ: זמנא; כז ש: זמנא; כח איתפקד ש: איתפקד; כט מדלאי ש: מדלאי; לו מל' י: ש: זמנא; לז ריתמי' י: ריתמין; ש: דאיתמין; לו ליתני' מ: ליהוי; לו דילך מ: דלא; לו איבעית - אגרא י: אין בעית די הפסדה דירך ואגרה; ש: אין את בעי די הפסדה... ואגרת; יח דתרויכו' י: דתרויכוון; ש: דתרויכוון; מ: דאיתרויכוון; ט אבא י מ: אדא; ש: בר דאמ' י: כ מדלאי י ש: מדלאי; כא ב ל' איתא שאיל - דיתמי' כב מותר תרומה י: הלכה ה' כולה; ש: ... התרומה מותר הקטורת תוכן כולה; מ: מותר בהמה מה היו עושין בה וכו'; ב: נוסף רק וכו'; כג ישמע' ב: שמע' י: כד דר' י ש: ר' י: כה לה' י ש ל' מ: לנו; כו למתניתא י ש: מתניתא; כז סכר ב י: שכר; ש: השכר; כח לסאה י ש: זו סאה; כט לבירוצי' ב: לבירוצי' י: ש: לבירוציים; ב נוסף; והא ל לית' י ש: ולית' לא ש ל' ליה; לב לבירוץ' ב י: לבירוציים; לג חייא ב י מ ש: חוקיה; לד כמה' י ש: מה; לה דנפיל - רביעי' י ש: דנפיל לסאה רביעית נפל לבירוציים על; לו י ב מ ש נוסף; בר יוסף.

פירוש ר' משולם

פירוש תלמיד ר' שמואל בר' שניאור

מהו כדין, אלא אמאי היו עושין. משום דמעלה הוא בפרה, להודיע אין להזהר בטהרתה. סילסול, מעלה, וחבירו בכבורות. הזיונים וכתלים יוצאין מכאן ומכאן, כדי שלא יצאו, מסעדיו היוצאים אתו, למטה בקרקע סמוך לכבש, לכך עשו הזיוני להאחיל עליהן אם יש שם טומאת התהום, כדי שלא יצאו כולם אלא עמו בכבש שעשה, שהרי מטומאת אהל שטעון שבעה היו צריכין לפרוש, מטמאין כשרץ ועלב זה לא היו מקפידין, דבעורבי שמש לא הייתה געשית. [מתני'] מותר שיירי הלשכה, הנשאר משנה לחברתה. והשכר להקדש, לוקחין בזול ומוכרין ביוקר. אין משתכרין בשל הקדש, דאין עניות במקום עשירות. של עניים, דילמא מתרמי עניא וליכא למיתבא ליה, הכי מפרש ליה פ' שני דיני גזירות. [גמ'] אלא אם רצה יהיה ההפסד והשכר להקדש מותר, כדאמרין פ' איזהו נשך, רבית ואונאה להדיט ואין רבית ואונאה להקדש, ומפרש לה באבני בניין המסורות, מאה במאה ועשרין, קרוב לשכר ורחוק להפסד. כהדא, כמו איתמר גמי. בר זמניה, שם מקום. מדלא, עסקי דיתמי. פסידא דילך אגרא דתרויכוון, קרוב לשכר ורחוק להפסד יתומין, והכי הילכתא כרב חסדא ואמרי לה כרב ששת דאמר פ' איזהו נשך, מעות של יתומין מותר להלוותן בקרוב [187] לשכר ורחוק להפסד, וכן שמואל אמר הכי, ואע"ג דרב נחמן אקשי ליה ואמר יתמי דאכלי דלא דידיהו לילזו בחר שבקיהו, ומסיק דשמואל מכללא איתמר מההוא דודא וכ"ו, וכי האי גוונא אפילו בדיקנני שרי דלאו ריביתא הוא, מ"מ לית הילכתא כרב נחמן, מדמסיק התם הני זווי דיתמי היכי עבדינן להו ואותבינן ב"ד ויהיבין קרוב לשכר ורחוק להפסד וכ"ו, ואשכחן גמי הכא מעשה דהוי רב, ודווקא אגרא דתרויכוון כדק"ה אבל ריבית קצוצה אסיר מדאורייתא, וכן פ' ר ש"י התם קרוב לשכר, שיהו היתומים נוטלין חלק בשכר ואין גותנין חלק בהפסד, אבל ריבית ממש לא אי קמא"ב משתכרין מעות יחוקו, ואע"ג דבדיקני אסור. [מתני'] מותר התרומה, שנשאר בקופות בפרוס עצרת, אינמיטו בר"ה ניסן תורמין תרומה חדשה והנשאר בקופות של אשתקד מותר תרומה, ומותר דכתובות" איהו כסף שיש לו שיריים הוי אומר זו תרומת הלשכה, ופריך ואמ"ט שיריים גופייהו כו', אלמא לאו חדא מילתא נינהו, ולעיל פרשי' מה היו עושין בשירי הלשכה, והשתא מפרש מותר תרומה מה היו עושין בה. ריקועי פחים, ונהי דלעיל שילחי פ"ק אמרינן דמקלבונות היו עושין ריקועי פחים, מ"מ זימנין דלא ספקי והיו צריכים למותר התרומה. ה"ג לה התם ר' ישמעאל אומר מותר פירות לקיץ המזבח, מותר נוסכים להקדש, וזה וזה, ר' חנינא סבירא ליה כר' עקיבא. [גמ'] כולה ר' ישמעאל היא, רישא דמתני' מותר תרומה וכ"ו, דאיהו לא איירי במילתיה אלא מותר נוסכים, הילכך מפרש אליביה מותר תרומה. ר' חייא בר' יוסי פתר לה מתני' מותר פירות שכר להקדש, כדתנן לעיל מיניה היו לוקחין יינות וסלתות והשכר להקדש, ומותר שכר היינו מותר פירות. מותר נוסכים לסאה רביעי, היינו סאה רביעי, המקבל עליו לספק סלתות מארבע ועמדו משלש השכר להקדש, כדאיתא בסוף פירקין, לבירוצי מידות, היינו מותר נוסכים, בפ' שתי מידות" מוחלפת השיטה. לית ליה לר' חייא בר' יוסף לבירוץ, בניחותא. על דעתיה דר' חייא בר' יוסף ניהא אין משתכרין בשל הקדש,

א ל ב. ב כפי הפנ"מ, ופי' זה עולה ג"כ לפי הגי' יצאו. ג' ש"ל: והשכר. ד מלה זו אפשר לקראה ג"כ, מודלא. ה ע"ש רבינו לעיל בפ' המשנה. ו מנחות ז, ב. ור' חייא בר' יוסף ס"ל שם שמונת נוסכים הוא בירוצי המדות. ז א. ח גי' זו אינה בגמ' שבכתי' זה.

א כדאי יומא ב' א. ב נ"ל שבמקום: כשרץ ועל' צ"ל: בשרץ על'. ג אצל המסעדין, שהרי טבול יום כשר בפרה כדאי יומא מו, ב. ד ולכן שימאו את הכהן השורף, ע' פרה פ"ג מ"ו, אבל במסעדין לא היו מקפידים אם נטמא בשרץ אם לא. ה כדאי כתובות קו, ב. ו כתובות קו, ב. ו חסר: של' ה צ"ל: הוהב'. בבא מציעא נו, ב. חסר, לגובר; ונ"ל חסר ג"כ, שהלוחן הנובר; וע' משנה למלך הל' מלוה ולוה פ"ד ה"ד ד"ה והא דהקדש, שהקשה על זה מ"ש בכתובות שם, ומי ע"פ הראב"ד בהל' כלי המקדש פ"ו ה"ט, שכ' שבדברים שהם לצורך ההקדש אין בהם משום אין עניות וכ"ו, וע' בס' זכרון אלעזר למסכתין. ז בבא מציעא ע, א. ח ר"ל, כדקאמר הכא. ט אי קמא צ"ל, אלא מה, כדאי ברש"י שם. י צ"ל: שישתכרו' כמ"ש ברש"י שם. י"ד ע"כ דברי רש"י, עיי"ש. י"ו או בפרוס החג. י"ז ע"ש רבינו לעיל ריש פ"ג. י"ח חסר: הוא. י"ח קו, ב. י"ט צ"ל: ואימא. כ כתובות קו, ב. כא צ"ל: רביעי'. כב מנחות ז, א. כג מ"ש רבינו להלן ד"ה תמן תראה, שלא גריס כאן: אר"ח כמה דנפילי וכ"ו, ולכן פי' בניחותא.



והא תנינא זה וזה לא היו מודין בפירות דעתיה דר' יוחנן קשיא והא תנינא עמדו תסתפקה מארבעה והא תנינא זה וזה לא היו מודין בפירות לקיץ המזבח אבל מודין היו בכלי שרת עד כדין בירוצי ציבור אבל בירוצי יחידא כהדא דתני האשה שעשת כתנת לבנה צריכה למסרם לציבור עד כדין בירוצי לח אפי' בירוצי יבש תמן תנינא נסכי עם שקדשו בכלי נמצאו זבחי פסול אם יש זבח אחר יקרבו עמו ואם לאו יפסלו בלינה לא נמצא הקדש מתחללי על הקדש ר' שמעון בר אסנאא מביא מעות ומחללין על הבהמה מביא קשרת ומחללין כב

א י ש לי, והא תנינא; י נוסף: אין משתכרין משל הקדש אף לא משל עניים לפיכך; ש במקום לפיכך א: לפום כן צריך מימר. ב י ש נוסף: על. ג, והא תנינא: י. חנינא. ד י ש נוסף: משלש. ה, תסתפק י ש: יספק; ב: הספחין. ו, והא תנינא י ש: ותנינא; מ: והא תנינא. ז י נוסף: לא היו מודין בפירות. ח, לקיץ המזבח י: בקיץ למזבח. ט, מודין היו; ב: היו מודין; ונוסף: לפירות. י, אבל י ש: ואפילו. יא י ש נוסף, ולא נמצאו כלי שרת באין משל יחיד. יב, למסרם י ש: למסור; ב: שתמסרה; מ: שתמסרם. יג, כרי י ש: כדון. יד, תמן תנינא י: כהיא דתנינא; ב: דתמן תנינא. טו, עם שקדש ב מ: עד שקדשו; י ש: שקדשו. טז, נמצא י ש מ: ונמצא. יז, זבח י ש: הזבח. יח, יקרבו מ: מקריבין. יט, ב לי, בכלי - מתחללי ע' ר"ס ל. כ, הקדש י, והקדש, ונוסף: כיצד הוא עושה אמר. כא, בר אסנא י: בר ברסנא; מ: בן ברסנא; ב: ברבי בסנא. כב, ומחללין ב י: ומחללין. כג, הבהמה י: הבהנין.

פירוש תלמיד ר' שמואל בר' שניאור

פירוש ר' משולם

והא תנינא זה וזה לא היו מודים בפירות, בניחותא, כיון דלדידהו מותר שכר להקדש אתי שפיר ולא מודה בפירות, ר' עקיבא לטעמיה שאין משתכרין בשל הקדש, ור' חנינא סבר כוותיה. על דעתיה דר' יוחנן, דאוקי מותר פירות לסאה רביעי. קשיא דתנן, בסוף פירקין. עמדו משלש יספק מארבע, וכי איתן לן למימר דלא כר' עקיבא, ואנן קיימא לן פ' ואלו הנחנקין סתם משנה ר' מאיר וכולהו אליבא דר' עקיבא. והא דתנן זה וזה לא היו מודים בפירות, מסקנא דקושיא, והיכי מיתוקמא אליבא דר' עקיבא. לא היו מודים לקיץ המזבח אבל היו מודים לכלי שרת, שינויא היא, ואע"ג דא"ר עקיבא מותר נסכים לכלי שרת ור' חנינא מותר תרומה לכלי שרת, הא והא לכלי שרת. עד כדון בירוצי ציבור אבל בירוצי יחיד ולא מצינו כלי שרת באין משל יחיד, לר' יוחנן הוא דמקשי, דלר' חייא לית ליה בירוצי כלל. כהדא דתני, שינויא הוא, וכדאמר בריש פרקין מכשירי קרבן משתנה קרבן יחיד לקרבן ציבור. עד כדון בירוצי הלח, שמידות הלח נמשחו בין מבפנים בין מבחוץ, הילכך בירוציהו קדישי. אפילו בירוצי יבש, בלשון שאילה, דלכולי עלמא לא נמשחו מבחוץ, ואיכא למ"ד לא נמשחו כל עיקר, לח, יינות שמנים, יבש, סלתות. תמן תנינא, ה"ג פ' שתי מידות תניא כוותיה דר' חייא בר יוסף, תניא כוותיה דר' יוחנן בירוצי מידות מה היו עושין בהן אם יש זבח אחר יקרבו עמו ואם לנו יפסלו בלינה, ואם לאו מקייצין בהן המזבח, ודרך הירושלמי להתחיל בברייתא, ומיהו עיקר דמייתי לה משום סיום הברייתא, כך מצאתי גי' זו במגילת סתרים, כן היא שנויה הברייתא בתוספתא דמנחות, ב' כל בירוצי מידות הללו בלח קודש ביבש חול, מפני מה בלח קודש מפני שנמשחות, מפני מה ביבש חול שאינן נמשחות, כל בירוצי המידות אם יש שם זבח אחר וכ"ו, ומרישא דברייתא פשט שאילתו, אבל בספרים שלנו, לית ליה לר' חייא בר יוסף לבירוצי, בתמיה, א"ר חייא כמה דנפיל. לבירוצי כמה דנפיל לסאה רביעי, כלומר תרויהו אית ליה דהו מותר נסכים. [מתני'] מותר הקשרת, פ"ק דשבועות" מייתי לה, והיינו מקשרת דקה שכתן גדול מכניס מלא

והא תנינא זה וזה לא היו מודין בפירות, ה"ג, כלומר טעמיה דר' חייא דמפרש מותר פירות שכר להקדש, משום דתני זה וזה לא היו מודים בפירות, אבל סאה רביעית כולי עלמא מודו, דהא במתני"א לא פליגי עלה דקתני"א כל המקבל עליו לספק סלתות מארבע ועמדו משלש יספק מארבע, וסתם קתני לה, ואיכא למימר אליבא דכולהו היא. דעתיה דר' יוחנן קשיא, ומפרש היאך קשיא. דהא תנינא עמדו מ' מסתפק מד', והא אליבא דכולהו. והא תנינא לא היו מודין לפירות, אלמא מותר פירות לאו מסתפק הוא, וה"ג כדפרשנא, ול"ג לא מודין בפירות לקיץ המזבח אבל מודים היו בכלי שרת, דלאו מידי ש"מ ולא סלקא דעתיה, ועל כרחך לפום סוגיא דהכא לא שמענא לר' יוחנן ההיא ברייתא דמייתי בכתובות" בפ' בתרא דמותר פירות שכר להקדש, וכתבתיה במתני". עד כדו בירוצי ציבור, כלומי עד כאן שמענו למה הו' בירוצי ציבור. אבל בירוצי יחיד כהדא, כלומר נשמעי' מן הדא. דתני האשה וכי, מורי שיחיה מפרש כתנת שהיה קורא בה' ביום הכיפורים דלאו עבודה היא, אבל עבודה" לא אלא מתרומת הלשכה, ותימא לי מאי שנא, ותו אמר בריש פרקין במאי פליגי בגופו של קרבן אבל במכשירי קרבן מודו, הא גופי"ב מייתי לה לעיל, על כן נראה דלא שנא. עד כדו בירוצי לח ואפילו בירוצי יבש, כלומר הכל מוסרים לציבור, ותימא לי מאי הא דקמיבעיא ליה עד כדו בירוצי ציבור, והתנן בפ' ב' מידות" מידת הלח בירוציהו קודש וכי, והתם בעי מה"ל בגמ' במאי פליגי, ומסיק מידות הלח נמשחו בין מבפנים בין מבחוץ, אלמא משום האי טעמא הוא אם כן לא שנא דציבור לא שנא דיחיד, ותו מידת יבש אמאי מוסרין לציבור, והתם כולי עלמא"ו דבירוצי מידות יבש חול, ונ"ל דמשום הכי בירוצי"א לא מוסרו לציבור דגהי דהכלי מקדשן עדיין הוא של יחיד על כן צריך למוסרו לכתחילה, ובירוצי יבש גמי הו' מסרי להו אע"פ שהיה חול דלאו אורח ארעא לאפוקי מעזרה מה דאתא תמן. ט' תמן תנינא, בפ' התודה. כ' ה"ג נסכים שקדשו בכלי נמצא זבח פסול אם יש זבחי"א יקרבו עמו ואם לאו יפסלו בלינה, וקפרינן אמאי יקרבו עמו. כב לא נמצא הקדש מתחלל על הקדש, הואיל והן קרבין עם אחר, הרי כמו שמחללו עליו. ומתקן מביא מעות ומחלל על הבהמה, ב"ל דה"ג מביא בהמות חולין ומקדישן, פ"י על מנת להקריבה עם נסכים אילו, כ"ו ומה שבספר"ל לא ידעתי, דאי מביא מעות מתרומת הלשכה ומחלל על הבהמה, הדרה בהמה קודש והדרא קושיין לדוכתין, ותו מי לא עסיקין של יחיד הוא, כ"ו ועל מנחות אי אפשר

א לעני' צ"ל: לדידהו, ור"ל לר' חייא בר' יוסף. ב חסר: פירות. ג י"ל שצ"ל: מודים. ד סנהדרין פו, א. ה ר"ל סאה רביעית לר' ע' מצטרפת למותר נסכים ולר"ח למותר תרומה, ע' פני משה. ו ג' שצ"ל: אפילו. ז כדאי' מנחות ז, א. ח מנחות ז, ב. ט חסר כאן מ"ש שם בגמ'. תניא כוותיה דר' חייא בר' יוסף. וא"א לומר שרבינו גי' אחרת היתה לו, שהרי לעיל ד"ה לבירוצי כ' שהשיטה שם מוחלפת. י ר"ל, ואם לאו מקייצין בהן המזבח. י"א ג' שהכוונה לס' מגלת סתרים של רב נסים גאון, ונראה שאדלעיל קאי ולא על הגי' שבתוספתא, שכ' אח"ז. י"ב פרק י"ב, בשינויים. י"ג שביבש חול, ולא כתקלין חדתין, ע' הגר"א ו"ל. י"ד י, ב. דתרויהו ס"ל כסוגיא דכתובות. י"ה ר"ל לא שמיעא ליה. י"ו קו, ב. י"ז לקמן ב"ה עד כדו כ' רבינו שעד כדו בעיא היא, ע' הגר"א ו"ל. י"ח ע' רשי' יומא לה, ב' ד"ה ובלבד שכ' ו"ל: ואני שמעתי עבודת יחיד מקרא פרשה וכ"ו וקשיא לי בעה דלא תנן התם ובלבד שימסרנה לציבור ע"ל, וע' גם תוס' ישנים יומא סת, ב' ד"ה מכלל. י"ח כדאי' יומא סת, ב. י"ט ר"ל כתנת לעבודה. י"ז ל' תוס' ישנים יומא לה, ב' ד"ה ובלבד: אבל בעבודת ציבור אינו יכול לעשות אע"פ שמסרה לציבור ולא ידע רבינו יהודה מאי שנא מקשרת שיכולין להקטיר אם עשאה יחיד ומסרה לציבור ע"ל וע' משנה למלך הל' שקלים פ"ד ה"ז ד"ה והנה. י"א כשיטת ר"י בהערה הקודמת. י"ב ר"ל הא ברייתא בעצמה, האשה וכ"ו, וא"כ בגדי כהונה רק מכשירי קרבן הם, וכ"ע מודו בה. י"ג מנחות ז, א. י"ד מלה זו מיתרת היא. י"ה חסר: מודו; או: ס"ל. י"ז הפנ"מ במראה הפנים ד"ה עד כדון (הב), וכה לכוון לקו' רבינו, עיי"ש שתי בדרך אחרת. י"ח חסר: לח. י"ט נראה שס"ל לרבינו, שאין לב' ב"ד מתנה על בירוצי היחיד, אלא שהיחיד צריך למסרו להדיא, וכמו שס"ל לתוס' מנחות טו, ב' ד"ה אפשר. ע' גם תוס' שם פת, א ד"ה בירוצי, ובמל"מ הל' מעשי הקרבנות פ"ב ה"ט, ו"ל. י"ז ע' מנחות ז, א וברשי' שם ד"ה גיריה, ודברי רבינו צ"ב. י"ח מנחות עט, א. י"ט חסר: אחר. י"ז ע' חוש מאד. רבותינו האחרונים ו"ל פ"י, שתמן תנינא וכ"ו קשור עם סוגיית בירוצין, ופ"י בדוחק, ואכמ"ל. וע' בריטב"א ושאר ראשונים בשבועות י, ב שהם מפרשים שקו' הגמ' לא נמצא וכ"ו אקשרת קאי. אח"כ מצאתי שגם בס' מתנה ארון למסכתין מקשר הסוגיות כמ"ש רבינו, אלא שפ"י שמחלל את הנסכים עיי"ש, אבל רבינו להלן דוחה פ"י זה. י"ז לעני' ד, לפי גירסת רבינו סוגיין חולקת על בבלי מנחות עט, ב ורבינו מביא להלן סוגיא זו, שהרי שם פירשו את המשנה נסכים שקדשו וכ"ו, דיוקא אם הובח האחר היה זבוח כבר באותה שעה וכן פסק הרמב"ם הל' פסולי המוקדשין פ"ב ה"ח, ודברי רבינו לא זכיתי להביא: מה מועיל לנו אם יקדישו בהמה על תנאי זה, הלא הקושיא במקומה ובתקפה עומדת, סוף סוף קרבן הנסכים עם אחר, וצ"ע. י"ז ר"ל הגירסא שבספר. י"ח ר"ל הנסכים, ואיך יפרישו ע"ז מעות מתרומת הלשכה.

א בסוף פירקין. ב ב"ל שר"ל: לא היו מודין בפירות' שמע מינה, דלאו מידו, שלא היו פירות כלל, ולא סלקא דעתיה' שהיו פירות, שתדייק שלא היו לקיץ המזבח אבל וכ"ו. ג דייק רבינו וכ', דהכא, שהרי לפי סוגיא דבבלי מנחות ז, א ר' יוחנן" לא נתלקו אלא במותר נסכים לבד ולא במותר פירות, משום דתרויהו ס"ל כסוגיא דכתובות. ד ר"ל לא שמיעא ליה. ה קו, ב. ו' לקמן ב"ה עד כדו כ' רבינו שעד כדו בעיא היא, ע' הגר"א ו"ל. ז ע' רשי' יומא לה, ב' ד"ה ובלבד שכ' ו"ל: ואני שמעתי עבודת יחיד מקרא פרשה וכ"ו וקשיא לי בעה דלא תנן התם ובלבד שימסרנה לציבור ע"ל, וע' גם תוס' ישנים יומא סת, ב' ד"ה מכלל. ח כדאי' יומא סת, ב. ט ר"ל כתנת לעבודה. י' ל' תוס' ישנים יומא לה, ב' ד"ה ובלבד: אבל בעבודת ציבור אינו יכול לעשות אע"פ שמסרה לציבור ולא ידע רבינו יהודה מאי שנא מקשרת שיכולין להקטיר אם עשאה יחיד ומסרה לציבור ע"ל וע' משנה למלך הל' שקלים פ"ד ה"ז ד"ה והנה. י"א כשיטת ר"י בהערה הקודמת. י"ב ר"ל הא ברייתא בעצמה, האשה וכ"ו, וא"כ בגדי כהונה רק מכשירי קרבן הם, וכ"ע מודו בה. י"ג מנחות ז, א. י"ד מלה זו מיתרת היא. י"ה חסר: מודו; או: ס"ל. י"ז הפנ"מ במראה הפנים ד"ה עד כדון (הב), וכה לכוון לקו' רבינו, עיי"ש שתי בדרך אחרת. י"ח חסר: לח. י"ט נראה שס"ל לרבינו, שאין לב' ב"ד מתנה על בירוצי היחיד, אלא שהיחיד צריך למסרו להדיא, וכמו שס"ל לתוס' מנחות טו, ב' ד"ה אפשר. ע' גם תוס' שם פת, א ד"ה בירוצי, ובמל"מ הל' מעשי הקרבנות פ"ב ה"ט, ו"ל. י"ז ע' מנחות ז, א וברשי' שם ד"ה גיריה, ודברי רבינו צ"ב. י"ח מנחות עט, א. י"ט חסר: אחר. י"ז ע' חוש מאד. רבותינו האחרונים ו"ל פ"י, שתמן תנינא וכ"ו קשור עם סוגיית בירוצין, ופ"י בדוחק, ואכמ"ל. וע' בריטב"א ושאר ראשונים בשבועות י, ב שהם מפרשים שקו' הגמ' לא נמצא וכ"ו אקשרת קאי. אח"כ מצאתי שגם בס' מתנה ארון למסכתין מקשר הסוגיות כמ"ש רבינו, אלא שפ"י שמחלל את הנסכים עיי"ש, אבל רבינו להלן דוחה פ"י זה. י"ז לעני' ד, לפי גירסת רבינו סוגיין חולקת על בבלי מנחות עט, ב ורבינו מביא להלן סוגיא זו, שהרי שם פירשו את המשנה נסכים שקדשו וכ"ו, דיוקא אם הובח האחר היה זבוח כבר באותה שעה וכן פסק הרמב"ם הל' פסולי המוקדשין פ"ב ה"ח, ודברי רבינו לא זכיתי להביא: מה מועיל לנו אם יקדישו בהמה על תנאי זה, הלא הקושיא במקומה ובתקפה עומדת, סוף סוף קרבן הנסכים עם אחר, וצ"ע. י"ז ר"ל הגירסא שבספר. י"ח ר"ל הנסכים, ואיך יפרישו ע"ז מעות מתרומת הלשכה.

עליה ונותן אותן לאומנין בשכרין אותן מעות מה יעשה בהי ארד אומ' אני יתנו לבית גרמי ולבית אבטינס שהיו בקיעיה בפיטום הקטרת ובמעשה להם הפנים אר שמואל בר רבי יצחקי הן שהיו להן חייביט מעותי משעה

ראשנה ר' חייא בר אבא בעייה מעות משעה ראשונה אתא רב ביבא ור' חייא בש"ר יוחנן מקיצין בהן את המזבח ר' ביבא בר כהן שאיל לר' יוסייד מחלפא שיטתיה דר' חייא בר אבא תמן צריכא ליה והכא פשיט ליה דהאטו דצריכא ליה לקייטו המזבח והאי דפשיט ליה לכלי שרת. יט מת, אם בא חדש לוקחין אותה מתרומה חודשה ואם לאו לוקחין אותה מתרומה ישנה המקדיש נכסיו והיו בהן דברים הראוין לקרבנות ציבור יתנו לאומנין בשכרין

א. עליה יי. עליהן. ב. ב. ל. בשכרין. ג. בה. י. ב. מ. בהן. ד. אר. יי. רבי אומר. ה. בקיעין ב. מ. פקיעין יי. בקיעין. ו. רבי מ. ל. י. ב. רב. ז. ל. י. יצחק. ח. הן. יי. הן. ט. להן חייבי י. מ. חייבין להן: ב. חייבין עליהן. י. ב. ל. מעות. יא. י. נוסף: לא היו חייבין להן, ע' ד"ס ע. יב. ביבא ור' יי. בא בשם רבי. יג. מ. נוסף: ור' חייא: ב. במקום ביבא אי. חביבא לבר. יד. ביבא - יוסי יי. בא בר כהן בעי קומי רבי יוסה. טו. דהא מ. ב. הא: יי. הן. טז. מ. נוסף: את. יז. לקייץ המזבח יי. בכלי שרת. יח. והא יי. הן. יט. לכלי שרת יי. בקייץ למזבח. כ. א. - ישנה בא כאן בטעות וכתוב כבר בסוף המשנה הראשונה.

פירוש תלמיד ר' שמואל בר' שניאור

פירוש ר' משולם

חפניו ביום הכיפורים. ונותנין לאומנין בשכרין כ"ו. בספר הישר פ' מפרישין מתרומת הלשכה מעות לשכר בית אבטינס שהיו נוטלין, כדאיתא פ' אמר להם הממונה, ואתם מניס' היו מחללין על הפיטום בשכר טורחם שלכך עומדת תרומת הלשכה לעשות בה צורכי ציבור כגון קטורת ושכר עשייתה, ומה שאין נותנין מותר הקטורת עצמו לאומן בשכרו ויתחלל בכך ויחזור וילקוהו מהם, הא איפליגו בהא חנאי, דבן עזאי פליג ואמר אין הקדש מתחלל על המלאכה אלא על המעות, הילכך לא היו נותנין קטרת עצמו לאומנין אלא מחללין אותו תחילה על המעות, וליכא למימר ליפרקיה איניש דעלמא על מעות חולין משלו ויתנוהו לאומנין, דהוי זילזול קדשים, עד כאן פר"ת, ואפי' ר' עקיבא לא פליג לבן עזאי אלא במקדיש נכסיו לבדק הבית, ובגמ' דמוקי לה באומני בית אבטינס שהיו נוטלין בשכרין קטרת, מיהו לבדק הבית הקדישוהו, הילכך קאמר ר' עקיבא יתנו לאומנין בשכרין, אבל קטרת הקדוש קדושת מזבח מודה כדתנן בתמורה"י יש בקדשי מזבח מש"כ בקדשי בדק הבית, קדשי מזבח אין נותנין לאומנין בשכרין, מש"כ בקדשי בדק הבית, וסוגיא דהכא לא מוכחא כפר"ת, דאותן מניס' מחללין על הפיטום, דא"כ מאי פריך לא נמצא הקדש מתחלל על הקדש, אלא כך יש לפרש מתני' מפרישין מן הלשכה שכר האומני' ומחללין אותו מותר קטרת על מעות האומנין, והיינו דפריך לא נמצא הקדש מתחלל על הקדש, כלומר המעות שהופרשו מן הלשכה במה יצאו לחולין שיתחלל הקטרת עליהן, ולעיל פ"ב"א ילפינן מבכור לא יקדיש איש אותו, כל שהוא קדוש אין קדושה חלה עליו. [גמ'] ומחללין על הבהמה, בהמת חולין. ומביא קטרת ומחללין על המעות, והרי הקטרת חולין. אותן מעות מה יעשה בהן, הרי קדשו בקדושה. יתנו לאומן, וה"ה תחילה היו יכולין ליתן מעות תרומת הלשכה בשכרין, אבל אם כן מותר הקטרת מה יעשה בה, אבל מן התרומה פורעין היו הבהמה לבעליה, ונראה כי הא דשבועות"י לב ב"ד מתנה עליהן, אם הוצרכו הוצרכו, ואם לא יהיו לדמיהן, כלומר משעה ראשונה הופרש הקטרת שיהיה להם המותר במקום המעות. ר' חייא בר' אבין בעי לא יהיו חייבין להם מעות משעה ראשונה, היה שואל על המשנה, מה הוצרכו לכל זה, יהיו ב"ד מתנין משעה ראשונה שיהיה להם" בשויו ויוסיפו עליהם מעות הלשכה כדי שכרין. אתא ר' חייא בר אבא בש"ר יוחנן מקייצין בהן המזבח, בכל המותרות, אפי' מותר הקטורת. טו. תמן צריכא ליה, שואלו בלשון בעיא, הלא מעות נתייבבו להם ובלא מעות"ו היו יכולין לתת להן מעות, מה הוצרכו לחלל הקטרת על מעות וליתנו להם. והכא פשיטא ליה, דקאמר בשם ר' יוחנן מקייצין בהן המזבח. ה"ג הא דפשיטא ליה לקייץ המזבח, שלכך היה מתחלל על המעות שיהיה מקיץ במעות את המזבח. הא דצריכא ליה לכלי שרת, כלומר בהא מיבעיא ליה אם יכול לעשות ממעות שנתחלל הקטרת כלי שרת, דומיא דפ' בתרא דכתובות."

לפרש"י דהתנן בפ' המנחות והנסכים<sup>ב</sup> מנחות משקדשו בכלי אין לה פדיון. וה"ג לא נמצא הקדש מתחלל על הקדש והתנן מביא קטרת ומחללין עליה, פ"י על מעות האומנין שהן חולין אבל על מעות הקדש אין מחללין. ומתוך מביא בהמה חולין ומקדישה, ובפ' התורה בע"א, הכי יש לשם"אמר מר אם יש זבח אחר יקרב עמו והאמר רב חסדא בזמן שהפרישו לשם מנחה זו פסול למנחה אחרת ומתוך א"ר ינאי לב ב"ד מתנה עליהן אם הוצרכו אם לאו יהיו לזבח אחר וכ'. אותן"י מה יעשו בהן, אמתני' קאי ומחללין אותה על מעות האומני' וחזורים ולוקחים אותה מתרומת הלשכה, ואותן מעות הראשנים שחללן מותר קטרת עליהן מה היו עושים בה. א"ר יוחנן לבית גרמי ולבית אבטינס, כדאמ' ביומא"י שהיו משכירין אותן. הן שחייבין להן משעה ראשונה, מפרש ר' שמואל בר רב יצחק היאך נותנין להן אותן מעות כגון שכר עשו אז נותנין להן אותן מעות אבל על מנת שיעשו אין נותנין להן. לא יהוי חייבין להן מעות משעה ראשונה, פ"י אם לא יהוי צריכין ליתן לאומנין כגון שעדיין לא עשו, אינמי נתנו להן כבר, מה יעשו באותן מעות. ר' ביבין ור' חייא בש"ר יוחנן מקייצין בהן את המזבח מחלפא שיטתיה דר' חייא בר אבא תמן צריכא ליה, כלומר תמן מיבעיא ליה לעיל ר' חייא בר אבא בעי. והכא פשיטא ליה, דהא ר' ביבא ור' חייא בר אבא בש"ר יוחנן מקייצין וכ'. ה"ג האי דפשיטא ליה לקייץ המזבח והאי דצריכא ליה לכלי שרת, וה"פ הא דבעי לשלא יהוי חייבין להן מעות משעה ראשונה מהו, לכלי שרת, נימא אע"ג דבאין עיקרייהו מתרומת הלשכה דהא חילל קטרת עליה יכול לעשות כלי שרת או לא, אבל הא פשיטא ליה דמקייצין בהן המזבח, מיהו היכא דאיכא לתנם לאומנין שכר היו חייבין נותנין אילו מותרן הקטרת וכ"ו. מת, אם בא חדש בזמנו לוקחין אותה מתרומה חדשה, כדי שתהא קריבה לשנה אחרת מתרומה חדש"י. אם לאו, כגון החיילות עומדין סביב לירושלים, לוקחין אותה מן הישנה, והיו בהן רב כהכ"ס כל קרבנות הציבור אם בא חדש בזמנה לוקחין אותה מתרומה חדשה אם לאו מן הישנה." והיו בהן דברים הראוין לקרבנות ציבור יתנו לאומנין בשכרין, כלומר אם הן רוצין לתנם לאומנין נותנין ואין צריכין לעכבן

א. ג' הכוונה: שהג' מביא מעות ומחללי על הנסכים, והוא כדי שלא יפסלו בליגה. ב. מנחות ק. ב. ג' לא אדלעיל קאי, אלא היא המשך הסוגיא ד מנחות עט, ב. ה' ר'ל: כן איתא שם. ו' צ"ל: שמן. חסר: הוצרכו. חסר: מעות. ט. ע"ש רבינו לעיל בפ' המשנה. י. ע' לעיל בפ' המשנה. יא. לה. א. יב. אולי צ"ל: הוי. יג. חסר: בר אבא, כמש"כ להלן. יד. צ"ל: חדשה. טו. ואין יוצא ואין בא, ע' מנחות סה, ב. הא, אם לאו, שלא באו השקלים של השנה החדשה, לא זכיתי להבין, איך אפשר שלא נתנו שקלים כלל עד ניסן, וגם דברי רבינו לא מעלים ארוכה לתמיהה זו, שאף אם ירושלם במצור, הלא יושבי ירושלם יכולים לתת שקליהם בשעה קלה, ותורמין על העתיד לגבות וכ"ו, והדבר צ"ב. טז. כ"ה בכת"י, וארבע מלים אלו אין להן מובן, וינעתי ולא מצאתי, וידידי הרב מהר"ר זלמן חיים דימיטרובסקי יצ' אמר לי: נראה שיש כאן כפל לשון אנב, מן הישנה, שלאחר כך, והסופר התחיל לכתוב בטעות, והיו בהן דב' (ר"ל דברים), והרגיש באמצע ושכח למחוק, וכך צריך לקרוא (והיו בהן דב) דתני' וכוונתו לברייחא שבתוס', וכדאי להעיר שבכת"י שתי פעמים, מן הישנה הן בסוף שורה. ודפח"ח. יז. כדאי ראש השנה זו, א. ובתוספתא דמסיכתין פ"ב ה"ח, ולענ"ד אולי אפשר לפרש כן את המשנה מנחות פג, ב, עיי"ש בתוס', ואכמ"ל.

א. סי' תפ, ורבינו קיצר קצת עיי"ש. וע' תוס' שבועות י, ב ד"ה מפרישין וגם בתוס' מעילה יד, ב ד"ה מותר. ב. בס' הישר שלפנינו וין, תקעא נוסף כאן: בכל שעה מ"ב ונ' שצ"ל, מ"ח מניס', ואולי דלנו רבינו בכוונה, כיון שפלוטא היא בגמ' כמה היו נוטלים, עיי"ש. ג. יומא לח, א. ד שם נוסף: מתרומת הלשכה הם. ה שם נוסף: מתרומת הלשכה. ו. במשנה דלקמן ובגמ' שעליה. ז. עיי"ש בס' הישר, וע' בריטב"א שבועות י, ב שגריס כן בסוגיין. ח. לא. ב. ט. שהרי לר"ת כבר נתנו להם המניס' ויצאו לחולין, וע' רש"י שבועות י, ב ד"ה מפרישין שפי', שמוכין אותן לאומנין והרי הן חולין, ותוס' שם הקשו עליו מטעם אחר, וס"ל לתוס' שע"י ההפרשה לבד כבר נעשו חולין, וא"כ קו' רבינו קשה גם לפי פ' רש"י ותוס'. י. ע' תוס' וראשונים שם. יא. ה"ב. יב. לענ"ד חסרין כאן דברי הגמ', ארשב"י והן שהיו חייבין להן מעות משעה ראשונה, ועל זה מפרש רבינו: ונראה... וע' תיקון זו מובנים ועולים כל דברי רבינו יפה, דוק היטב. יג. יא, א. יד. ר"ל הקטורת בעצמו, וכמש"כ בדבור שלפני זה. טו. על מלה זו יש קו' לסימן ע"ש בגליון, ובגליון הכתי' כתוב (מכת"י הסופר): צ"ע להבין, ואיני יודע מה היה קשה לו להסופר. טז. לענ"ד ט"ס וצ"ל: בהמה, או קטרת. יז. ק. ב.

דברי ר' עקיב' אמ' לו בן עזאי אינה היא המידה אלא מפרישין שכר האומני' ומחללין אותה על-ב האומני' נותני' אותה לאומני' בשכרן וחזורי' ולוקחי' אות' מהקר המוקדש הלשכה, המקדיש נכסיו והיהו בהן בהמה הראויה למזבח זכרים ונקבות ר' מאירט אומ' זכרים ימכרו לצורכי עולות ונקבות ימכרו לצורכי שלמי' ויביא

בדמיהן עולות ושאר נכסים יפלו לברק הבית א"ר עקיב' רואה אני את דברי ר' אליעזר מדברי ר' יהושע שר' אליעזר השוהי מידותיו ור' יהושע חלק א"ר פייס שמעתי כדבריו שניהם המקדיש בפירוש כדברי ר' אליעזר המקדיש סתם כדברי ר' יהושע המקדיש נכסיו והיו בהן דברים הראוי' לגבי מזבחה כגון יינות ושמן ועופות ר' אליעזר אומ' ימכרו לצורכי אותו המין ויביאו בדמי' עולות בשר לשום מזבחא ועורות לשום כהנים אחרים לשלשים יום משערין את הלשכה המקבל עליו לספק סלתות מארבע ועמדו משלש מארבע ידיו הקדש על העליונה ואם התלעה התלעה לו ואם החמיץ יין החמיץ לו ואין מקבלי' מעותיו כדי שתהא מזבח מתרצה. לב גמ' מותר הקטרת מה היו כו' לג דאיתפלגין לך פטמה בחולין ר' יוסי בר' ליה חנינא אמרלו פסולה ר' יהושע בן לוי אמ' כשירה דעתיה לר' יוסי בר' ליה חנינא [146] קדש הוא כדילט שתהא באהמ מתרומת הלשכה דעתיה לר' יהושע בן לוי קדש הוא כדרימ שתהא דוכיתאמה בקדשמו אתיא דר' יוסי בר' חנינא אתיא דר' יהושע בן לוי בר' יוחנן דר' יהוש' בן לוי בר' יוחנן והאמט חנינא המקדיש נכסיו והיו בהן דברי' הראוי' לקרבנות ציבור א"ר יוחנן דקטרת א"ר אושע' תיפתר באומן שלי בית אבטינס היה נוטל בשכרו קטרת אתיא דר' יוסי בר' חנינא כשמואל והא"ר רב הונא בשם שמואל מכתשת לא

א י ב נוסף: מהו. ב י ב נוסף: מעות. ג נותני' אותה י ב מ. ונותנין אותן. ד י ב ל. מהו. ה הלשכה י: חרשה. ו והיה מ: והיו; י ב: והיתה. ז מ ל. בהן. ח למזבח ב מ: לגבי המזבח; י: על גבי המזבח. ט מאיר' י ב מ: אליעזר. י י ב נוסף: זבח. יא ויביא - יפלו ב: שלמים ודמיהן יפלו עם שאר נכסים. יב ב י נוסף: ר' יהושע אומר זכרים עצמן יקרבו עולות ונקבות ימכרו לצרכי זבחי שלמים ויביא בדמיהן עולות ושאר נכסים יפלו לברק הבית, וברור שהן בכתי' זה הן ב' מ' דלג הסופר ע' הרומות. יג א"ר עקיב' ב: ר' עקיב' אומ'. יד ב י נוסף: את. טו מידותיו ב: מידותיו. טז כדברי' מ: מדברי' י: את דברי'. יז הראוי' ב י: ראויין. יח לגבי מזבח ב: על גבי המזבח. יט ב י ל. כגון. כ אליעזר ב: אלעזר; י: לעזר. כא מ ל. מזבח. כב מ ל. לשום. כג בש"ד - כהנים ב י: ושאר נכסים יפלו לברק הבית, ע' ד"ס ש. כד אחר ב י: אחת. כה ב י נוסף: כל. כו ב י נוסף: יספק מארבע. כז משלש - ד" ב י: משלש ועמדו מארבע יספק מארבע שיר; מ: משלש ועמדו מארבע שיר. כח ואם מ י: אם. כט ב י נוסף: סלת. ל ואין ב: ואינו; י: אינו. לא מקבלי' ב י: מקבל. לב כד - מתרצה ב י מ: עד שהא המזבח מרצה (מ: מתרצה). לו כו' ב מ: עושין; י ל. מותר - כו'. לד דאיתפלגין מ: דאיתפלגין. לה בר' י: ב י רבי. לו מ ל. אמר. לו דעתיה י: מה טעמא. לח בר' י: ב י רבי. לט י ל. כד. מ באה י ב: הווייתה בקדש. מא י ל. מתרומת הלשכה. מב דעתיה י: מה טעמא. מג דר' יהוש' בן לוי מ: דר' יוסי בר חנינא. מד י ב ל. כד. מה דוכיתא י: באה; ב: הבאתה; מ: הביאתה. מו בקדש י: מתרומת הלשכה ונוסף: אמר רבי יוסי בר' בון. מז י ב מ נוסף: כשמואל מ: אתיא דר' י: ודר'. מט כר' יוחנן מ: כשמואל; י ב ל. נ דר' יוחנן. נ והא חנינא י: דתנינן; ב: דהא חנינא. נא לקרבנות י: לכל קרבנות. נב א"ר יוחנן י: רבי יוחנן אמ'. נג דקטרת ב מ: וקטרת; י: קטרת. נד של' י: משל'. נה היה י: שהיה. נו אתיא בר' י: ודר' יוסי בר' חנינא. נז והא י: דאמר; ב: והא. נח י ל. לא.

פירוש ר' משולם

לגוף הקדש. היא המידה, בתמיה, ובתוספתא אינה היא המידה. אלא מפרישין וכי וחזרין ולוקחין אותה מתרומה חדשה, לאו דווקא מתרומה חדשה אלא אפי' מתרומה ישנה אם צריכין לאותה שנה. המקדיש נכסיו וכי זכרים ימכרו לצורכי עולות ונקבות ימכרו לצורכי זבחי שלמים ודמיהן יפלו עם שאר נכסים לברק הבית, והג' וטעמא דר' אלעזר מפרי' דאין אדם חולק הקדשו, ומסתמא לדבר שהוא שוה עם כל נכסיו דהיינו לברק הבית. ר' יהושע אומר דברים וכי ויביאו בדמיהן עולות, דסתמא דעתיה אכולהו הקדש עליוהי לעולות כליל. ושאר נכסיו יפלו לברק הבית, דסבירא ליה אדם חולק הקדשו, מאי דחזי למזבח כגון בהמה למזבח, מאי דחזי לברק הבית כמו שאר נכסים לברק הבית, ובפ' בתרא דתמורה פלוגתא דאמוראי בטעמא דידהו. שר' אליעזר השוה מידותיו, לברק הבית. המקדיש בפירוש, לברק הבית. במקדיש סתם כר' יהושע, מאי דחזי למזבח המשאר לברק הבית. והיו בהם דברים הראויים על גבי המזבח ר' אליעזר אומר ימכרו לצרכי אותו המין ויביא בדמיהן עולות, הא קמ"ל דאפי' הני דלאו בהמות יביא בדמיהן עולות. אחד לשלשים יום משערין את הלשכה, אם היו לוקחין לצורך קרבנות לאחר ל' יום היו משערין ופורעין, אינמי לידע כמה הוציאו מן התרומה וכמה עוד צריכין, ושאר הקדש דלשכה לעשות צורכי חומות העיר ומגדלותיה וכל מה דשיין בתמיה. אם התלעה סולת התלעה לו, למקבל. עד שהא המזבח מרצה, כלומר שכבר עלו למזבח, ובתוספתא אמר היא' נכסים לעזרה ונשפכו נשפכו לו. גמ', דאיתפלגין פטמה בחולין, כלומר לקח סממנין ממעות חולין. דעתיה דר' יוסי בר' חנינא, דאמר פסול. קודש הוא, דכתי' בפיתום הקטרת להכי בא, כדי שתהא באה מתרומת הלשכה. כדי שתהא ביאתה בקודש, דהיינו נעשה בקודש, ובכריתות פ"א חולק דאמר מטייע ליה לר' יוסי בר' חנינא קדש היא כל מעשיה אינו אלא בקדש. אתיא דר' יהושע בן לוי כשמואל, דאמר בפ' ולד חטאת אמר שמואל בונין בחול ואחר כך מקדישין. [146] והתנינא, סיועא דבחול היו מפטמין אותה. המקדיש והיו בהן וכי וא"ר יוחנן וקטרת, אלמא מתחילה חול היתה. ודחזין סייעת א"ר אושעיא תפתר באומן של בית אבטינס, שהקדיש נכסיו, ובמותר הקטרת שהיה נוטל בשכרו, והיא' דקדש היא, מ"ש ספרים אחרים, אתיא דר' יוסי בר' חנינא כר' יוחנן, פי' כר' יוחנן דאמר וקטרת, ולא מוקי לה באומן של בית אבטינס, נ"ל דה"ג אתיא דר' יהושע בן לוי כשמואל דאמר רב הונא בשם שמואל מכתשת לא

פירוש תלמיד ר' שמואל בר' שניאור

אתפלגין פיטמה בחולין, תיקנה בכלי חול, או חוץ לעזרה. ה"ג בירושלמי ריש פ' הוציאו לו, דעתיה דר' יוסי בר' חנינא קודש הוא שתהא הבאתו בקדושה, דעתיה דר' יהושע בן לוי שתהא באה מתרומת הלשכה. המקדיש נכסיו, משמע נכסיו חולין, ומפ' ר' יוחנן דברים הראויין לקרבנות ציבור קטרת, והיינו כר' יהושע בן לוי דאמר כשירה, ור' אושעיא מוקים לה כשנתפטם בקדש וניתן לאומני בית אבטינס בשכר והקדישו נכסיהם. מכתשת לא

א יומא פ"ה ה"א.

א ד"ל המלאכת שלמה בשם ה"ר יהוסף: ס"א לא גריס אינה ע"כ ולפ"ז נראה דמלות היא המדה גריסין בתמיה ע"כ. גם מזה הוכחה ברורה שלפני רבינו היתה נוסחא אחרת ממה שישנה בכתי' זה. ב דמסיכתין פ"ב ה"ט. ג דחסר, בתמורה. שם לא, ב. ד צ"ל: זכרים. ה ע' תמורה לב, א וברשי' ותוס' שם. ו זבחים קנ, א. ז לא, ב. ח כן פי' גם הרמב"ם בפיה"מ, והריב"ב. ט כן פי' גם הריב"ב, וע' גם במלאכת שלמה בשם הראב"ד. י בריש פירקין. יא דמסיכתין פ"ב ה"א. יב ד"ל התוספתא: ואם נשפכו בעזרה נשפכו לו, ונראה שלפני רבינו היה: הביא נכסים וכי. יג וקמ"ל שאין מסירה לציבור מועילה בקטרת. יד שמות ל, לו: קדש תהיה לך. טו ו, א. טז נירסת רבינו אינה גי' הנמ' שבכתי' זה, וגם בסוגיא אחרת המצא כן. יז מעילה יד, ב. יח אינני יודע על יסוד מה מדמה רבינו עשיית הקטרת לבנין, וצ"ע. יט ר"ל הקטרת שנתנו להם בשכרן.



המקדיש נכסיו והיה בהן בהמה הראוי על גבי המזבח זכרים ונקבות ר' אליעזר זכרים ימכרו לצורכי עולות ונקבות לזבחי שלמים ודמיהם יפלו עם שאר הנכסיו לבדק הבית א"ר יוחנן טעמ' דר' אלעזר ואיש כי יקדיש את ביתו קודש ליי מהו אנו קיימינן אם בבית דירהו כבר כת' ואם המקדיש יגאל את ביתו אלא אם אין קיימינן במקדיש אתי נכסיו מיכן שסתם הקדשות לבדק הבית א"ר יוחנן טעמ' דר' אלעזר איש כי יקדיש את ביתו מה אנו קיימינן ר' זעיר' ורב הונאי בשם רב מהי פליגי במקדיש נכסיו אתו כל עמא מודי שהוא לבדק הבית על דעתיה דר' יוחנן לא שניא הוא המקדיש

א והיה י ב מ: והיתה. ב על גבי מ: לגבי. ג אלעזר מ: אלעזר: י ב מ נוסף: אומר. ד י נוסף: ימכרו לצרכי. ה אלעזר ב מ: אלעזר. ו מה: ב: במה. ז ב נוסף: הר"י. ח כת' מ ל: ב: נאמר. ט אם אין קיימינן י מ: כך (י: כן) אנו קיימינן: ב: במה אנו קיימינן. י י ל: א"ת. יא ב י ל: א"ר יוחנן - קיימינן: ב נוסף: א"ר יוחנן. יב הונא י: חונה. יג י ל: מה: ב: במה. יד י ב נוסף: אבל המקדיש (י במקדיש). טו י ל: א"ת: י ב מ נוסף: עדרו: י נוסף עור: כל עמא מודי שהוא למזבח רבי בא רב חונה בשם רב מה פליגי במקדיש עדרו אבל במקדיש נכסיו. טז ב ל: שהוא. יז מ ל: הבית: י נוסף: על דעתיה דר' זעורא ניהא וקשיא על דרבי בא בהמה לא למזבח היא בהמה למזבח היא ולמה סתם האיש הזה שהוא כאומר לא יהו אלא לבדק הבית. יח י ל: על דעתיה. יט מ ל: ר' יוחנן: י נוסף: אומר.

פירוש חלמיד ר' שמואל בר' שניאור

פירוש ר' משולם

מתני' המקדש נכסיו והיו בגמ' מפרש בה לישנא קאמר. הראויים תמימים. זכרים ימכרו לצרכי עולות, כמה דאיכא לעלווי בקדושת מזבח מעליבן, עולה כולה כליל, וכיון דראויין לעולה קריבין עולה ולא שלמים. ונקיבות, דאינן ראויות לעולה. ימכרו לצרכי שלמים, דכל הראוי למזבח אינו יוצא מידי מזבח לעולם, כדחניא פ' בתרא דתמורה: המקדיש תמימים לבדק הבית כשהן נפדין אין נפדין אלא למזבח, שכל הראוי למזבח אינו יוצא מידי מזבח לעולם. ודמיהן יפלו עם שאר הנכסין לבדק הבית, דסבירא ליה לר' אלעזר סתם הקדשות לבדק הבית, ואפילו מידי דחזי למזבח. ר' יהושוע אומר כו', ר' יהושוע סבר לא שביק איניש קדשי מזבח ומקדש לבדק הבית מידי דחזי למזבח, הילכך בהמה מסתמא למזבח מקדיש לה. וסבר דזכרים הן עצמן יקרבו עולה ונקבות ימכרו,

ודמיהן יפלו עם שאר נכסיהם לבדק הבית, אלמא הא דחני אין בהן הנאה לכהנים ר' אלעזר היא. כי יקדיש איש ביתו קודש, כל מה שיקדיש יהא קודש דהיינו בדק הבית דהכל בא לקודש. מה אנו קיימינן, באיזה הקדש מפלגי ר' אלעזר ור' יהושוע. מה פליגי, מה שחולקין, לפי גרסת הספר הכי נראה לפרש במקדיש את עבדיו כל עמא מודי, שהוא לבדק הבית. לא שניא, כלומר לא שניא נכסיו ולא שניא עדרו לעולם ר' יהושוע סבירא ליה מאי דחזי לבדק הבית, מאי דחזי למזבח למזבח, הכוונה על תחלת משנה זו שאי שם: שסתם הקדשות לבדק הבית. ב ויקרא כו, יד. ג צ"ל: עדרו. ד נ' שבגמ' של רבינו לא היה כ' שהוא לבדק הבית, ולפי השערתו זו סדרתי את הדברים.

והדמים לעולה דשלמים ליכא למימר דליקרו בלא פידיון דכיון דאיהו אכיל להו אתי לידי מעילה דמסתמא לא אמרינן דשלמים נינהו, ובגמרא דייקנן כיון דסבירא ליה לר' יהושוע דקדושת הגוף אקדשיגון היאך ימכרו, הא בענן רעייה עד שיסתאבו. שר' אלעזר השווה מידותיו, בכולה נכסים לבדק הבית ואפי' דמי בהמה. ור' יהושוע חילק, בהמה למזבח ושאר נכסים לבדק הבית. שמעתי כדברי שניהם, פעמים שנראין דברי זה, ופעמים שנראין דברי חברו. המקדיש בפירוש, שפירש ואמר הריני מקדיש בהמתי ושאר נכסיהם. כדברי ר' אלעזר, וכיון שהזכיר בהמה בהדיא ולא חילקו משאר נכסים לומר בהמה למזבח, ודאי לבדק הבית אקדיש הכל כדברי ר' אלעזר. המקדיש סתם, שאמר הריני מקדיש נכסיו ולא הזכיר בהמה, אלא כלל כל הנכסים ביחד, איכא למימר דחזי למזבח אקדיש למזבח, דחזי לבדק הבית אקדיש לבדק הבית כדברי ר' יהושוע. המקדיש נכסיו כו' יינות, שראוי לנסך. שמנים, שראוי למנחות. ועופות, תורים ובני יונה, ר' אלעזר גרי' הכא. ימכרו לצרכי אותו המין, למי שמחוייב מנחה או קרבן עוף. ויביאו בדמיהן עולות, בגמ' מפרש אמאי מייתי בהו עולות. ושאר נכסים יפלו לבדק הבית, דסבירא ליה לר' אלעזר כו' יהושוע דחזי למזבח לא אקדיש לבדק הבית. אחת לשלשים יום משערין הלשכה, משערין הגזברין כמה שתקנו, בכל יום כל ל', ומה הן צריכין להוציא מן הלשכה לפרועי' למוכרין, כדחניא בתוספתא דשקלים ט"ו אחת לשלשים יום פותחין את הלשכה כל מי שימכור להם יינות שמנים וסלתות ואמר להם תנו לי מעותי מן המטבע היוצא ממדינתו אין שומעין לו רצה הולך אצל הגזבר כו'. המקבל עליו, אדם שקיבל מעות מן הגזבר. לספק סלתות מארבע, סאין בסלע. והוקירו ועמדו על שלש, סאין בסלע. מספק מארבע, דמעות הקדש קונות, שהרי בהדיא קונה ממנו במעות, דכת' ונתן הכסף וקם לו. משלש ועמדו מארבע מספק מארבע, שלא יהא כח הדיוס חמור משל הקדש דכל זמן שלא משך יכול לחזור בו. התליעה לו, למוכר, שצריך ליתן להקדש סלת אחר. ואם החמיץ יין, שהוא של נכסים. ה"ג בסדר המשנה ואינו מקבל מעותיו עד שיהא מזבח מתרצה, כל המוכר שום דבר להקדש אינו מן הדין שיקבל מעותיו עד שתיקרב על המזבח ויתרצה, ונראה שלא התליע הסלת ולא החמיץ היין שמכר. [גמ'], תמן תנינן, פ' בתרא דתמורה. יש בקדשי בדק הבית, רישא דמתני' הכי איתא, יש בקדשי מזבח מש"כ בקדשי בדק הבית ויש בקדשי מזבח עושיין תמורה כו', ויש בקדשי בדק הבית שסתם הקדשות לבדק הבית, ואפילו כ' יש בהן דבר הראוי למזבח, וחלה על הכל, ואפילו כ' עצים ואבנים, ובמסכת תמורה כ' חל על הכל לאיתווי מאי לאיתווי שיפוילי להי' ונבייה, מועלין בגידוליהן לאיתווי מאי, חלב הקדש וביצי תורין, ואין בהן בקדשי בדק הבית הנייה לכהנים, אבל בקדשי מזבח יש להם הנאה ואפילו בעולה שכולה כליל, עורה לכהנים. א"ר חנינא טעמא דר' אלעזר, כן דאמר סתם הקדשות לבדק הבית, ואיש כי יקדיש ביתו, ואם בבית דירה, שלא הקדיש אלא ביתו. דבר כ' כתוב, כלומר הרי עתיד להתיר לביתו בקרא דסמין ליה גבי פדיונו. אלא א"כ אנו קיימינן, כלומר אלא בהכי עסקינן. במקדיש נכסיו, וה"ק קרא ואיש כי יקדיש כל אשר בביתו, ול"ג פעם שנייה א"ר טעמא דר' אלעזר כו' עד מה אנו קיימינן, ושיבוש הוא כפילותו בספרים. ה"ג א"ר זעירא ורב הונא בשם רב במה פליגי, במה חולקין, ר' אלעזר ור' יהושוע במתני'. במקדיש נכסיו סתם ולא הזכיר בהמה, דהתם א"ר יהושוע דמסתמא הראוי למזבח לא הקדיש לבדק הבית. אבל במקדיש עדרו, שאמר הריני מקדיש בהמתי ושאר נכסים, אפילו ר' יהושוע מודה שהוא לבדק הבית, כ' דהואיל והזכיר בהמה ולא סיים דבריו לומר למזבח, ודאי לבדק הבית הקדיש הכל, והכי פ' דמילתיה דר' פפייס דמתניתין, א"ר פפייס שמעתי שיש דבר שהושוו שניהם ר' אלעזר ור' יהושוע שבמקדיש בפירוש נראין דברי ר' אלעזר לר' יהושוע, שאף ר' יהושוע לא נחלק עליו אלא במקדיש סתם, והכי מתרצינן כמה ברייתות בתלמוד. על דעתיה דר' יוחנן, כלומר אבל ר' יוחנן לית ליה הא דרב, אלא סבירא ליה לא שניא, דבין מקדיש

א ג'ל שחסר: סתמא, ור'ל שהקדיש סתם. ב ע' רש"י זבחים קנ, א ד"ה ונקבות. ג ל, ב. ד בגמ' שלנו, המתפיס. ה כדאי' תמורה לא, ב. ו' שחסר: לצרכי זבחי שלמים. ז מכאן עד, וניהו' הוא לשון רש"י תמורה לא, ב ד"ה אדם. ח כלשון רש"י שלפנינו ולא כתיקון הש"ם שם אות כו. ט בתמורה כ, א. י ע' מה שפי' רבינו לקמן בגמ' ד"ה במקדיש עדרו. יא ע' השנת הראב"ד ובכסף משנה הל' ערכין פ"ה ה"ט. יב צ"ל: אלעזר, כמש"כ רבינו לעיל ד"ה ועופות. יג צ"ל: שקנו. יד שהרי קנו בהקפה, כמש"כ רבינו לעיל ד"ה כפסולי. טו פ"ב הי"ג בשוויים. טז ק"ק, שהרי לעיל כ' רבינו שקונין בהקפה. דע שממלת, שקיבל' עד, לחזור בו' הוא לשון רש"י (שבכת"י, שנדפס בש"ס וילנא) מנחות ז, א, עיי"ש. גמ בבבא מציעא נו, ב כ' רש"י, שקיבל', עיי"ש ד"ה הכא. יז כדאי' קידושין כח, ב. יח ע' רש"י בבא מציעא מו, ב ד"ה סבר לה. וע' תוס' שבת קכח, א. יט לא, ב. כ מכאן והלאה כ' רבינו דברי המשנה ומבליע את פירושו בין דברי המשנה. כא הוא לשון רש"י שם, עיי"ש בשיטה מקובצת אות כד. כב לא, ב. כג בכת"י שני קוים על ה"ה, ונראה שהוא סימן למחוק המלה, ובגמ' איננה. כד צ"ל: אלעזר. כה ויקרא כו, יד. כז צ"ל: כבר. כז צ"ל: להזכיר. כח וכדאי' בתמורה לא, ב, שר' יהושוע לית ליה סתם הקדשות לבדק הבית. כט פירושו החדש של רבינו בטוגיא זו הוא לפי גירסא שהיתה לו בגמ'. ל עמ"ש רבינו לעיל בפ' המשנה. לא חולקין יב, ב; בבא בתרא עט, א, וע' תוס' חולקין קט א ד"ה נראין.



את נכסיו הוא המקדיש את עדרו היא המחלוקת ר' הונאי בש"ר אבהו בש"ר יוחנן קדש ובדקה הבית שפדיון תמימין והוממו ר' יוסי בשם רב חסדאי ומתניתא אמרה כן וולדן וחלבן אסורט לאחר פדיונם ר' חזקיה בש"ר יוסי תפטר שפדיון תמימין והוממו ר' יוסי בשם רב חסדאי ומתני' אמרה כן וולדן וחלבן לאחר פדיון אסורט ר' חזקיה בש"ר יוסי קדש בדק הבית שפדאן תמימי' יצאו לחולין ואם תאמר לא יצאו לחולין היאך קדש מזבח חלין על קדש הבית ועוד מן הדא התירו תמימין ימכרו למזבח ואם תאמר לא יצאו לחולין היאך קדש מזבח חלין על קדש בדק הבית בעלי מומין קדושת מזבח חלה עליהן

פירוש תלמיד ר' שמואל בר' שניאור פירוש ר' משולם

ותימה לי מאי שנא בהמה טמא משאר נכסים, והכי נ"ל דגר' במאי פליגי במקדיש נכסיו אבל במקדיש עדרו כולן זכרים אפי' ר' אלעזר מודי, וה"ג בפ' בתרא דתמורה אמר רב אדא בר אבהו בעדר שכולן זכרים אפי' ר' אלעזר מודי לא שבק איניש לקדש למזבח ומקדש לבדק הבית כי פליגי בעדר שכולהו זכר וכי. קדש בדק הבית שפדאן תמימין יוצאין לחולין, כלומר אע"ג דחגי בשלהי תמורה המקדיש תמימין לבדק הבית כשהן גפדין אין גפדין אלא למזבח, מיהו אם פדאם לחולין פדיון ומתני' דבכורות פ"ב. אמרה כן וולדן וחלבן מותר וכי, והכי תנן התם כל הקדשים שקדם מום קבוע להקדשן ונפדו חייבין בבכור וולדן וחלבן מותר לאחר פדיונם, ואע"ג דנולדו לאחר פדיון, לא גרעי מהקדיש לבדק הבית ופדאו לחולין דשפיר דמי. תפטר שפדאן תמימין והוממו, כלומר שלאחר כן הוממו אז יצאו לחולין, ותימה לי א"כ לפלוג ולתני בדידה אבל לא הוממו לא, ואמאי תני סיפא בשקדם הקדשן את מומן ולדן וחלבן אסור, דווקא בשקדם, ומיהו הוה מתרץ ליה אבל לא הוממו נעשה קדם הקדישן את מומן ואסור. ה"ג ר' יוסי בשם רב חסדאי אמר אין יוצאין לחולין ומתני' אמרה, סיפא דההיא אבל קדם וכי ולדן וחלבן אסור, וקדש בדק הבית שפדאן מדמי להא דלא יצא. היאך קדש מזבח חלין על קדש בדק הבית, ובמתני' ר' אליעזר זכרים ימכרו לצרכי עולות ודמיהן יפלו לבדק הבית דמשהקדישן לבדק הבית הקדישן תחילה. ה"ג ועוד מן הדא הקדישן תמימין ימכרו למזבח א"ת לא יצאו לחולין היאך קדש מזבח חלין וכי, והכי מייתי לה בפ' בתרא דתמורה המקדיש תמימין אין גפדין אלא למזבח וכי. ה"ג הוממו קדושת המזבח חלה

סתם ובין מקדיש עדרו הוא מחלוקת, בשניהן חלוקין ר' אלעזר ור' יהושע, דלא מפ' מתני' אלא כמשמעותה, דמדקאמר ר' פפיס המקדיש בפירוש כדברי ר' אלעזר ובמקדיש סתם כדברי ר' יהושע, מכלל דר' אלעזר ור' יהושע בין בסתם בין במפורש פליגי. קדש בדק הבית שפדאן תמימין יצאו לחולין, אמר על התמימין הרי אילו לבדק הבית ופדאן כשהן תמימין יצאו לחולין לגמרי שהם מותרין בגיזה ועבודה וולדן וחלבן מותר, ואילו לפני פדיה קיימא לן פ"ב דבכורות קדש בדק הבית אסורים בגיזה ועבודה ולדן וחלבן אסור לפני פדיון כדק"ה, ואע"ג דקדש מזבח אינן גפדין אלא במום, אילו אינן צריכין מום. ומתני' אמרה כן, ומתני' מסייע ליה, דקתני בפ"ב דבכורות גבי כל הקדשים שקדם מום קבוע להקדישן, שהן כהקדש עצים ואבנים, והרי הן כקדש בדק הבית. וולדן וחלבן מותר לאחר פדיון, אלמא קילי קדש בדק הבית מקדש מזבח בהא מילתא, דאילו קדשים שקדם הקדישן את מומן תנן התם דולדות וחלבן אסור לאחר פדיון, להא מילתא נמי קילי דאעפ"י שקדש מזבח אין גפדין תמימין מ"מ קדש בדק הבית גפדין תמימין ויוצאין לחולין לגמרי. תיפטר, הא דאמר ר' יוחנן יצאו לחולין. שפדאן תמימין והוממו, אבל כל זמן שהן תמימין לא יצאו לחולין, ומיהו קילא קדושתן, דאעפ"י שנפדו כשהן תמימין, השתא כשהוממו תיפקע קדושתן מיניהו, ולא ידענא מנא ליה לר' חזקיה בשם רב חסדאי הא מילתא, ולא מצאתי לו חבר בבכורות ובתמורה, והא נמי דמייתי ראייה ממתני' דחגי וולדן וחלבן אסור לאחר פדיון, לא ידענא היכי מייתי סייעתא מהתם, דההיא משנה איירא בקדשים שקדם הקדשן את מומן, דגפדין על ידי מום.

א"כ בה בכתי, ואיני יודע לפרש. ב"צ"ל: אליעזר. לא, ב, בשניונים. ד"צ"ל: מחצה עיי"ש בגמ'. ה"ג, ב. בגמ' שלפנינו הגי'. המתפס. י"ד, א, וע' פי' תלמיד הר"ש, ובס' מחנה ארון, וע' יפה עינים בשם נ"י. ברור שדלג הסופר מ"ש שם בגמ'. דנתעברו קודם פדיון. ב"צ"ל: ונולדו. ג' שחסר: תמימין. מקושיית רבינו להלן יוצא ברור, שרבינו מפרש, תפטר וכי, על מתני' דבכורות קאי, ור"ל הולדות הוממו אחרי שפדאן תמימין (עיי"ש בסוגיא). ולא כפי' תלמיד הר"ש שעל דברי ר' יוחנן קאי, וע' בס' מחנה ארון ואכמ"ל. י"ב של המשנה בתמורה הגי'. י"ג אין דברי רבינו ברורים לי. ד' חסר: אומר. י"ג שחסר: הבית. טו רבינו מתקן גי' הכתי: הותירו, שהרי לא מצינו לשון זו, ע' פי' תלמיד הר"ש. י"ז, ב. י"ח בגמ' תמורה איי'. המתפס. י"ט חסר: לבדק הבית.

ובכתב יד מו' רבי' שמואל בר' שניאור נ"ע ראיתי מוגה, ושמו הטעם כי הך דפ' בתרא דתמורה, המתפס תמימין לבדק הבית לא יצאו מידי מזבח לעולם, מדרבנן גידונון כמו קדש מזבח, דמהאי טעמ' קאמר ר' שמעון התם קדש בדק הבית תמימין יקברו, ופריך אמאי והא לר' שמעון קדש בדק הבית לא היו בכלל העמדה והערכה, ומשני משום דחזו להקרבנה כדתניא המתפס תמימין לבדק הבית כשהן גפדין אין גפדין אלא למזבח שכל הראוי למזבח אינו יוצא מידי מזבח, הילכך כמו כן דייגינן להו מדרבנן לקדושת בדק הבית כאילו הקדישן למזבח ודייגינן לה בקדושת הגוף שאינה יוצאה בלא מום, וניחא נמי הא כן, הא דאמר ומתניתיה אמרה כן וולדן וחלבן אסור, ודאי גבי קדם הקדישן תנן לה, וקא מייתי כי היכי דקדושת מזבח מביא לידי קדושת תמימין הכי נמי אית לן לומר בקדושת בדק הבית כיון דחזו להקרבנה.

ותימה לי מאי שנא בהמה טמא משאר נכסים, והכי נ"ל דגר' במאי פליגי במקדיש נכסיו אבל במקדיש עדרו כולן זכרים אפי' ר' אלעזר מודי, וה"ג בפ' בתרא דתמורה אמר רב אדא בר אבהו בעדר שכולן זכרים אפי' ר' אלעזר מודי לא שבק איניש לקדש למזבח ומקדש לבדק הבית כי פליגי בעדר שכולהו זכר וכי. קדש בדק הבית שפדאן תמימין יוצאין לחולין, כלומר אע"ג דחגי בשלהי תמורה המקדיש תמימין לבדק הבית כשהן גפדין אין גפדין אלא למזבח, מיהו אם פדאם לחולין פדיון ומתני' דבכורות פ"ב. אמרה כן וולדן וחלבן מותר וכי, והכי תנן התם כל הקדשים שקדם מום קבוע להקדשן ונפדו חייבין בבכור וולדן וחלבן מותר לאחר פדיונם, ואע"ג דנולדו לאחר פדיון, לא גרעי מהקדיש לבדק הבית ופדאו לחולין דשפיר דמי. תפטר שפדאן תמימין והוממו, כלומר שלאחר כן הוממו אז יצאו לחולין, ותימה לי א"כ לפלוג ולתני בדידה אבל לא הוממו לא, ואמאי תני סיפא בשקדם הקדשן את מומן ולדן וחלבן אסור, דווקא בשקדם, ומיהו הוה מתרץ ליה אבל לא הוממו נעשה קדם הקדישן את מומן ואסור. ה"ג ר' יוסי בשם רב חסדאי אמר אין יוצאין לחולין ומתני' אמרה, סיפא דההיא אבל קדם וכי ולדן וחלבן אסור, וקדש בדק הבית שפדאן מדמי להא דלא יצא. היאך קדש מזבח חלין על קדש בדק הבית, ובמתני' ר' אליעזר זכרים ימכרו לצרכי עולות ודמיהן יפלו לבדק הבית דמשהקדישן לבדק הבית הקדישן תחילה. ה"ג ועוד מן הדא הקדישן תמימין ימכרו למזבח א"ת לא יצאו לחולין היאך קדש מזבח חלין וכי, והכי מייתי לה בפ' בתרא דתמורה המקדיש תמימין אין גפדין אלא למזבח וכי. ה"ג הוממו קדושת המזבח חלה

ותימה לי מאי שנא בהמה טמא משאר נכסים, והכי נ"ל דגר' במאי פליגי במקדיש נכסיו אבל במקדיש עדרו כולן זכרים אפי' ר' אלעזר מודי, וה"ג בפ' בתרא דתמורה אמר רב אדא בר אבהו בעדר שכולן זכרים אפי' ר' אלעזר מודי לא שבק איניש לקדש למזבח ומקדש לבדק הבית כי פליגי בעדר שכולהו זכר וכי. קדש בדק הבית שפדאן תמימין יוצאין לחולין, כלומר אע"ג דחגי בשלהי תמורה המקדיש תמימין לבדק הבית כשהן גפדין אין גפדין אלא למזבח, מיהו אם פדאם לחולין פדיון ומתני' דבכורות פ"ב. אמרה כן וולדן וחלבן מותר וכי, והכי תנן התם כל הקדשים שקדם מום קבוע להקדשן ונפדו חייבין בבכור וולדן וחלבן מותר לאחר פדיונם, ואע"ג דנולדו לאחר פדיון, לא גרעי מהקדיש לבדק הבית ופדאו לחולין דשפיר דמי. תפטר שפדאן תמימין והוממו, כלומר שלאחר כן הוממו אז יצאו לחולין, ותימה לי א"כ לפלוג ולתני בדידה אבל לא הוממו לא, ואמאי תני סיפא בשקדם הקדשן את מומן ולדן וחלבן אסור, דווקא בשקדם, ומיהו הוה מתרץ ליה אבל לא הוממו נעשה קדם הקדישן את מומן ואסור. ה"ג ר' יוסי בשם רב חסדאי אמר אין יוצאין לחולין ומתני' אמרה, סיפא דההיא אבל קדם וכי ולדן וחלבן אסור, וקדש בדק הבית שפדאן מדמי להא דלא יצא. היאך קדש מזבח חלין על קדש בדק הבית, ובמתני' ר' אליעזר זכרים ימכרו לצרכי עולות ודמיהן יפלו לבדק הבית דמשהקדישן לבדק הבית הקדישן תחילה. ה"ג ועוד מן הדא הקדישן תמימין ימכרו למזבח א"ת לא יצאו לחולין היאך קדש מזבח חלין וכי, והכי מייתי לה בפ' בתרא דתמורה המקדיש תמימין אין גפדין אלא למזבח וכי. ה"ג הוממו קדושת המזבח חלה

א"כ בה בכתי, ואיני יודע לפרש. ב"צ"ל: אליעזר. לא, ב, בשניונים. ד"צ"ל: מחצה עיי"ש בגמ'. ה"ג, ב. בגמ' שלפנינו הגי'. המתפס. י"ד, א, וע' פי' תלמיד הר"ש, ובס' מחנה ארון, וע' יפה עינים בשם נ"י. ברור שדלג הסופר מ"ש שם בגמ'. דנתעברו קודם פדיון. ב"צ"ל: ונולדו. ג' שחסר: תמימין. מקושיית רבינו להלן יוצא ברור, שרבינו מפרש, תפטר וכי, על מתני' דבכורות קאי, ור"ל הולדות הוממו אחרי שפדאן תמימין (עיי"ש בסוגיא). ולא כפי' תלמיד הר"ש שעל דברי ר' יוחנן קאי, וע' בס' מחנה ארון ואכמ"ל. י"ב של המשנה בתמורה הגי'. י"ג אין דברי רבינו ברורים לי. ד' חסר: אומר. י"ג שחסר: הבית. טו רבינו מתקן גי' הכתי: הותירו, שהרי לא מצינו לשון זו, ע' פי' תלמיד הר"ש. י"ז, ב. י"ח בגמ' תמורה איי'. המתפס. י"ט חסר: לבדק הבית.

לוולדה חלבה וגיזה ועבודה הפריש נקבה לעולתו לפסחו ולאשמו עושה תמורה ר' שמעון אומר לעולתו

א. לוולדה - ועבודה י: לירא מילה לגיזה ולעבודה; ב מ ל' בראש כל מלה. ב מ נוסף: אינה. ג מ ל' ה' שמעון - תמורה. ד ינוסף: אמר רבי יוחנן טעמא דר' שמעון שכן מצאנו נקיבה בעוף כשירה לבוא עולה; ע' ד'ס נ. ה' א"ר י: ואמר רבי. י י ב מ ל' בן יהודה. י' מינה י: מין במינו הוא. י' ב ל' לא. י' שאינו מ ב: מין ושאינו; י: מין בשאינו. י' איזהו מ: ואין הוא. י' מינה ב: מינה; י: מין במינו שהוא. י' רתני ב: רתני אמר. י' שנה י: שנים. י' יוח' י מ: יהושע; ב הסדר: ר' יהושע ור' שמעון. י' ב ל' כמיה.

עושה תמורה לפסחו ולאשמו אינו עושה תמורה ר' שמעון בן יהוד' אומר משום ר' שמע' לעולתו ולפסחו ולאשמו אינו עושה תמורה א"ר יוחנן טעמ' דר' שמעון בן יהוד' אם מינה חלוק עליו לאח כ"ש שאינוט מינו איזהו מינוי' חלוק עליו כהדא דתנייב אשם בן שנה והביא בן שנים יצא בן שנהי והביא בן שלש לא יצא א"ר יוחנן ר' שמעון ור' יוח' אמרו דבר אחד כמיהו דר' יהוש'

פירוש ר' משולם

פירוש הלמיר ר' שמואל בר' שניאור

לוולדן וחלבן וגיזה ועבודה, והכל ברייתא אחת היא, והפ' כיון שפדאן לצורך מזבח נעשה כמי שהקדשן תחילה למזבח, אם הוממו ולן וחלבן אסור לאחר פדיונן. ה"ג תאני הקדש נקבה לעולתו וכ', ובתמורה פ' אילו קדשים תני לה בתנו רבנן, והיא מילתא בפני עצמה, והתם מקוטעת היא ומחלוקת שלישיית לא תני בה, והכא מוסיף ר' שמעון בן יהודה משם ר' שמעון, ועיקרה בתוספתא דפסחים ב' הפסח שנתערב, ושגויה כמו כן בתמורה. א"ר יוחנן טעמא דר' דא' לאשמו אינו עושה תמורה. ה"ג אם מינו חולק עצמו לכ"ש מן שאינו מינו איזהו מינו חולק כהדא דתני אשם בן שנה והביא בן שנים יצא בן שנים והביא בן ג' לא יצא, והפ' אם במינו חולק, כדמפרש לקמן, עצמו לכ"ש, כשהוא בא ממין שאינו מינו דהיינו נקבה, וזה טעמא דידיה דנקבה שהפריש לאשם אינו עושה תמורה, אשם בן שנה, אם הוא נזיר מביא בן שנה, והביא בן, כשר ולא עלה לו לשם חובה, דהא יש אשם בעלמא בן ב' שנים כגון אשם גזילות ואשם מעילות, וה"ה אם היה לו להביא בן ב' והביא בן א' כשר, אינמי' בן ב' והביא בן ג' פסול, וזהו במינו חלוק, בן שנה והביא בן ג', והדתני יצא ולא יצא לא דווקא אלא כשר ופסול, וזו סוגיא חלוק על פ' אילו קדשים, ו' ואי מייתי לה הכא כדמייתי לה התם אתיא שפ' בסכרא מרווחת, וה"ג התם אשם בן שנה והביא בן ב' בן ב' והביא בן שנה ולא עלה לבעלים לשם חובה ר' שמעון אומר כל עצמו אינו קדוש. ר' שמעון ור' יהושע וכ' כמה דר' יהושע וכ',

לכשיפול בהם מום, דכי פקעא קדושת בדק הבית חלה עלייהו קדושת מזבח, וא"כ כיון דנפל בהם מום דאין ראויין למזבח, להא מילתא מהני להו' מזבח. לוולדה ולחלבה ולגיזה ועבודה, שיהו אסורין, דאילו לא חלה עלייהו קדושת מזבח קיימא לן דקדשי בדק הבית מותרין בגיזה ועבודה אחר פדיונן ולן וחלבן מותר, וה"ק מתנייב אם מכרן לצריכי עולות ושלמים והוממו חלה עלייהו קדושת עולה ושלמים, וכן נמי איכא מתני' דהכי קתני הותירו תמימין ומכרן למזבח והוממו הרי הן כקדשי מזבח, והשתא איתריצו תרויהו.

הפריש נקבה לעולתו כו', וכתב יד מו' רבי' שמואל בר' שניאור ב"ע מצ' טובא מגומגם פי' זה, דא"כ היכי קתני גקיבות ימכרו לצורכי עולות ושלמים, מהי יעשו מהם צריכי שלמים, הלא פידיון קדושת בדק הבית אינו מוציא עד שיהיה בהם מום, ושמא יש לפרש ענין אחר בעלי מומין קדושת המזבח חלה עליהם לוולדה ולחלבה ולגיזה ועבודה [189] פי' קא משני הא דקאמרת דבדק הבית שפדאן תמימין שאין הפדיון מועיל ואינו יוצאין לחולין בעודם תמימין, ליתת, דודאי על ידי הפדיון יצא לחולין מיד, ולכן ניהא מתני' וברייתא ימכרו לצריכי שלמים, דנפדין תמימין ומקדישין שלמים ומקריבין, אבל הא דאמרת דאין פדיון מועיל להפקיע קדושה מבדק הבית וצריך מום, דבלא מום לא פקעא קדושת בדק

א' גיל שר"ל עם הא דלעיל: הקדש תמימים... ב' יט, ב; כ, א. ג' באותה ברייתא, אלא בסוף הסוגיא שם כ, ב. ד' פרק ט' ה"ח וט. ה' גיל שהכוונה על תוספתא דתמורה פ"ב ה"א וב. ו' ברור שחסר: שמעון. ז' ע' תוס' תמורה יט, ב ד"ה רבי שכ' ויל: דפליג באשם וה"ה בעולה, עיי"ש. ח' דכתיב ביה במדבר ו, יב, כבש, וכבש הוא בן שנה, כדאי' פרה פ"א מ"ג. ט' חסר: שנים. י' דכתיב בהו ויקרא ה, טו, כה: איל, ואיל הוא בן שנים, כדאי' פרה פ"א מ"ג. י' ג' נ"ל ברור, שקודם מלת, אינמי' צ"ל מה שכתוב אחר זה: בן שנה והביא בן ג', שהם דברי הגמ' לפי הגי' שבכת"י, ועז' כ' רבינו: אינמי'... י"ב תמורה יט, ב.

הבית כמו קדושת מזבח, לדין גיזה ועבודה וולד וחלב, דמקדיש תמימים לבדק הבית גם אחר הפדיון מיתסרי מדרבנן בגיזה ועבודה דכיון דחזו להקרבה דיינינן להו כמו קדשי מזבח, ואפילו לא חזו והקדישם למזבח אחר הפדיון, ואע"ג דנפדו ואזדא קדושה מיגיהו, כיון שהקדישן תמימין, ואמור רבנן דלא יצאו מידי מזבח, דיינינן הקדש דבדק הבית כאילו הקדישן למזבח, לגבי האי דינא שאסורין בגיזה ועבודה כמו קדשים שקדם הקדישו למומן, והכי נמי אמרינן פ' בתרא דתמורה דתניא קדשי בדק הבית אם מתו יקברו אע"ג דלא הוו בכלל העמדה והערכה כיון דחזו למזבח, נר' לו.

לעולתו כו' אין עושה תמורה, דכיון דנקבה לא חזיא להכי לא קדשי קדושת הגוף ולא עבדי תמורה. טעמא דר' שמעון, אליבא דר' שמעון בן יהודה. א' אם מינו חלוק עליו, לקמיה מפרש מאי מינו חלוק עליו. לא כל שכן שאינו מינו, המפריש נקבה לעולתו ולפסחו ולאשמו שאין נקבה מין דברים אלו לכ"ש דלא קדשי קדושת הגוף, ואין עושין תמורה. אשם בן שנה, אשם בן נזיר ומצורע, דכתיב בהו כבש. בן שנים, אשם גזילות ומעילה ושפחה חרופה דכתיב בהו איל. יצא, כלומר כשר הוא, ולא שיצא ידי חובתו, דהיכי מייתי איל במקום כבש, והכי אמרי' בתמורה. א' אשם בן שנה והביא בן שנים בן שנים והביא בן שנה, לא עלה לבעלים לשם חובה. בן שנה והביא בן שלש לא יצא, אינו כשר דלא מצינו בתורה אשם בן שלש, אלא אע"ג דלשלש אינן של בן שנה הוא, ששניהו זכרים אפילו הכי לא קדיש, כ"ש נקבה דאינה מין זכר דלא קדשה ואינה עושה תמורה. א"ר יוחנן ר' שמעון, דברייתא אליבא דר' שמעון בן יהודה. ור' יהושע אמרו דבר אחד כמה דר' יהושע כ"ו, אי ס"ד דסבירא ליה דנקבה

א' אולי חסר: קדושת. ב' ר"ל משנתנו לעיל בפרקין. ג' כ"ה בכת"י, ונ' שהכוונה: איך. ד' לג, ב. ה' יט, ב; כ, א. ו' ובגמ' שלפנינו במקום הפריש הגי'. ה' המקדיש. ו' כדאי' תמורה יד, א. ז' חסר: לפסחו. ח' תמורה כ, א, בשינוי. ט' צ"ל: וה"פ, ר"ל והכי פירושו. י' ממלת שאין עד סוף הדבור הוא לשון רש"י בתמורה כ, א ד"ה ה"ג. י"א דלג הסופר ע"י מלות הדומות, מום, מה שנוסף כאן ברש"י שם: אלא ירעה הילכך רש"י סבירא ליה באשם ופסח הואיל ואין שמן חל עליהן בנקבה דנמכר שלא במום. י"ב מלים אלו: דלא קדשי אלא לחיים ל' ברש"י שלפנינו. ברור שבמקום לחיים צ"ל, לדמים. י"ג כדאי' שם בתמורה כ, ב. י"ד כפי' שני של הפני משה. י"ה מכאן עד מלת, איל, הוא לשון רש"י תמורה יט, ב. י"ו בנויר כ' במדבר ו, יב, ובמצורע כ' ויקרא יד, י, וכבש הוא בן שנה כדאי' פרה פ"א מ"ג. י"ז בגזילות כ' ויקרא ה, כה, במעילות שם טו, ושפחה שם יט, כא, ואיל הוא בן שתי שנים כדאי' פרה פ"א מ"ג. י"ח יט, ב. י"ט חסר: כשירה. כ' צ"ל: מינה.

אמר נקבה לעולה לא קדשה אלא להקדיש תמיג  
 ואם תאמר קידשה הקדשה גוף קדש א"ר רואה אני  
 את דברי ר' שמעון בפסח שמא [147] הקדיש פסח  
 באש שלמים ולא יראה את דברי ר' שמעון באשם  
 שמא הקדיש אשם בא עולה מהוי כדון ההוי הקדש  
 דמים קדשויי הון אמ'ו הקדיש גוף קדש' ר' זעירא  
 בש"ר שמעון בן לקיש טעמי דריש לקישיה דבר אלי  
 אהרני ואל כל בני ישראל איש איש מבית ישראל  
 קרב עולה לרצונכם תמים זכר בעונכי ואפילו נקבותי  
 ת"ל בבקר לרבות את הנקבות ר' יצחק בריה אלעזר  
 שאלכט כת' זכר ואת אמרת מן בבקר לרבות את הנקבה  
 ודכוותהלב כת' תמים ואת אמרת בבקר לרבות בעלי  
 מומין מה ביניהן רב אמר כרתלו ביניהן ר' אבהולח  
 בשם ריש לקיש טעמי דר' אלעזר דבר אל אהרני ואל  
 כל בני ישראל הכל קרב עולה לרצונכם תמים זכר

א. נקבה לעולה מ: לעולה נקבה. ב. להקדיש י: הקדש. ג. תמים.  
 י ב מ: דמים; י ב מ נוסף: כן ר' שמעון (ב: א"ר שמעון) נקבה  
 לעולה לא קדשה אלא להקדיש (י: הקדש) דמים. ד. ואם תאמר  
 י: אין תימר. ה. הקדש ב: קדושת. ו. קדש ב י: ירעו.  
 ז. רואה אני י: אני רואה. ח. מ לי שמא. ט. ב לי בא.  
 י. ולא יראה ב: ואינו רואה; י: ולא אראה. יא. ב י נוסף: אמר  
 רבי בון (י: אבין) אם הקדיש פסח בא שלמים גופו קרב שלמים אם הקדיש  
 אשם בא עולה אין גופו קרב עולה. יב. מהו י: מאי. יג. י נוסף:  
 אמר. יד. ב לי קדשו; י: קדש. טו. ב מ לי אמר.  
 טז. גוף ב: גופו. יז. י נוסף: הלכה ח'. יח. דריש לקיש  
 ב י מ: דר' יהושע. יט. ב נוסף: בני. כ. י נוסף: ואל בניו.  
 כא. י נוסף: ואמרת אליהם. כב. י נוסף: וגומ' אשר יקריב ליי לעולה.  
 כג. קרב עולה י: הכל קרב לעולה; ב: כי יקרב עולה; מ לי. קרב  
 עולה. כד. בענין י ב מ: מניין. כה. ואפילו י ב מ: אפילו. כו. נקבות  
 מ: נקבה. כז. את הנקבות מ: נקבה. כח. בר י: בי רבי;  
 מ: בר; ב: בן. כט. י לי שאל. ל. י לי מן.  
 לא. הנקבה י ב: הנקבות. לב. ב לי ודכוותה. לג. כת'  
 מ: גבי. לד. י נוסף: הלכה ט'. לה. ביניהן י: בניסוף.  
 לו. כרת' ב: דבר פרא; י: שיבטא דכרכרא; מ: כרה. לז. י נוסף:  
 הלכה י. לח. אבהו ב: אבהוני. לט. מ נוסף: אמר.  
 מ. מ נוסף: ואל בניו; י נוסף: ואל בניו וגו'. סא. ואל - ישראל  
 י: אשר יקריב ליי לעולה. מב. י ב מ נוסף: יכול.

פירוש תלמיד ר' שמואל בר' שניאור

פירוש ר' משולם

לעולם קדשה היכי קאמר נקבות ימכרו לצריכי שלמים בלא  
 מום, הא קדשי קדושת הגוף, וכל קדושת הגוף אינו נפדה אלא  
 במום, אלא ודאי לא קדשה אלא לדמי עולה. כו' ר' שמעון  
 אומר לעושיין תמורה, כדמפרשי. ה"ג ואם תאמר קדשה  
 הקדש הגוף קדוש, ומסקנא דמילתא הוא שאם היו קדושיין קדושת  
 הגוף קדוש הוא, שלא למוכרו אלא במום, ועושה תמורה. ה"ג איני  
 רואה דברי ר' שמעון בפסח שהמקדיש בא שלמים, ה"ג  
 בתמורה! וה"פ איני רואה דברי ר' שמעון שאמר אינו עושה תמורה,  
 שהרי מותר הפסח בא שלמים, הילכך כיון דשיירי שלמים  
 ושלמים באים מנקבה, ואע"ג דה"ג לא קרבה אפילו שלמים אחר הפסח  
 כדאמרינן בתמורה<sup>2</sup> נשתיירה אחר הפסח תרעה, אפילו הכי עושה תמורה  
 הואיל ושם שלמים עלה דמצינו שלמים באים נקבה ומותר הפסח בא  
 שלמים, נחתא לה קדושת הגוף דאינה נפדית בלא מום ועושה תמורה.  
 והשתא פריך ולא יראה נמי דברי ר' שמעון באשם, דאמר אינו  
 עושה תמורה. הואיל ומותר אשם בא עולה, ואשתכח<sup>3</sup> דהאי  
 נקבה דאשם עולה, ותיקדוש קדושת הגוף כעולת נקבה<sup>4</sup> בעוף, ואמאי  
 אמר איני רואה דברי ר' שמעון בפסח, ולא אמר באשם. ומתריך  
 מהו כדון, מה זה שאתה מקשה, והלא אין דומין פסח ואשם.  
 ההן הקדש דמים קדוש, מותר אשם אינו בא לעולה, אלא כשהוא  
 הקדש דמים, כגון אותן הרועות נפדין ובאין עולה, אבל פסח כשיש  
 בו עדיין קדושת הגוף קרב שלמים,<sup>5</sup> כגון אבד והפריש אחר תחתיו ואחר  
 כך נמצא זה, הילכך הכא נקבה נמי קדשה קדושת הגוף ועושה  
 תמורה, אבל אשם שאין מותרו בא עולה אלא כשהוא קדוש קדושת  
 דמים, לא פריך ר' עליו מדי. גר' ר' זעירא בשם ר' שמעון בן  
 לקיש טעמיה דר' יהושע דבר<sup>6</sup> אל אהרן ואל בניו ואל  
 כל בני ישראל ואמרת אליהם איש איש אשר יקריב קרבן  
 לכל נדריהם ולכל נדבותם אשר יקריבו ליי לעולה  
 לרצונכם תמים זכר וגו' מניין אפילו נקבות כו', נפקא  
 ליה לר' יהושע דין נקבות ימכרו לצריכי שלמים ויביאו בדמיהן עולות,  
 דהא כתיב בקרבן אשר יקריבו ליי לעולה, ולא כת' שלמים, ומרבינן  
 מבבקר גם את הנקבות לעולה, והאי מקרא מיירי בנדר ונדבה, ומקדיש  
 נכסיו נמי נדבה היא. ר' יצחק בר' אלעאי שאל כת' זכר,  
 דמשמע ולא נקבה לעולה, ואת אמר כו' ומשיב לר' יצחק ודכוותה,  
 תוכל להקשות כת' תמים, ואפילו הכי בבקר לרבות בעלי  
 מומין, אלא ודאי הכי אורחיה בכמה דוכתי דריכויי מרבי מאי דלא  
 כתיב בקרא. מה ביניהן רב אמר כזה ביניהן, ואיני יודע מה  
 הוא. טעמי דר' אלעזר, גר' הכא ר' אלעזר, דאמר גבי מתני'  
 יינות ושמינים וסלתות ימכרו ויביאו בדמיהן עולות. דכת' דבר אל אהרן וגו' הכל קרב עולה, כל דבר שאדם מתנדב ואפילו

דאמר נקבה ימכרו ויביאו בדמיהן עולה. שר' שמעון אמר  
 נקבה לעולם לא קדשה, דאמר ר' שמעון בן יהודה משום  
 ר' שמעון לעולתו אינה עושה תמורה, והוי נדבעי מום מעיקרא דלדמים  
 קאי ואינו עושה תמורה. א"ת קדשה קדושת הגוף קידש,  
 כלומר דאם איתא דחשיביה כקדושת הגוף והוייא כמי שהקדישה ואחר  
 כך הוממה, קידש, כלומר אז הויא עושה תמורה. ה"ג א"ר רואה  
 אני [147] דבריו של ר' שמעון בפסח דאמר אינו עושה  
 וכי, ה"ג שהמקדיש פסח בא שלמים, כלומר אם הקדיש פסחו  
 שלא בזמנו שחטו לשם שלמים, אינמי מותר הפסח או עברה זמנו דקאי  
 לשלמים, באין נמי מנקיבה הילכך אם הקדיש נקבה לפסחו עושה  
 תמורה דהא ראויה לשלמים כדמותר פסח. ה"ג ואני רואה דבריו  
 של ר' שמעון באשם שמא אשם הקדיש אשם בא עולה,  
 בתמיה, אע"ג דאמר<sup>7</sup> בעלמא אשם שניתק לרעייה ושחטו לשם עולה  
 כשר, לכתחילה אין לשוחטו ואינו עומד אלא לדמים. מהו כדון,  
 כלומר מאי טעמא. ההן הקדש דמים קדוש, כלומר זה אשם הקדש  
 דמים קדוש על כן אינו עושה תמורה. ההן הקדש הגוף קדוש,  
 נקבה לפסחו לשלמים קאי כמותר פסחו. ה"ג ר' זעירא בש"ר  
 שמעון בן לוי טעמא דר' שמעון דבר אל אהרן ג'  
 לרצונכם תמים זכר מניין אפי' נקבות ת"ל בבקר,  
 טעמא דר' שמעון דאמר עולה עושה תמורה. כת' זכר ואת אמר  
 בבקר לרבות את הנקבות, בתמיה. ודכוותה תמים כת'  
 וכי, כלומר אם את דורש כך כמו כן תאמר תמים כת'. ואת אמר  
 בבקר לרבות בעלי מומין מה ביניהן, בתמיה, כלומר כמו  
 שזה לא תדרוש כך זה, דכבר<sup>8</sup> נפקא לן דטוב מעיקרו עושה תמורה ורע  
 מעיקרו אין עושה תמורה, בפ"ק דתמורה<sup>9</sup> ובב"ב דכבודות, עניין אחר  
 כמו שכת' בספרים טעמי דר' יהושע,<sup>10</sup> דאמר נקיבה ימכרו וכי  
 כדלכ'.<sup>11</sup> מה ביניהן, ה"ג אמר רב לא כדה ביניהן,  
 אין ביניהם כלום, ומסייע למקשה, הרבה בירושלמי כזה הלשון.  
 טעמי דר' אלעזר דבר אל אהרן וגו', כלומר לפי שדרש לר'

א. לעיל במשנתנו. ב. צ"ל: לעולה. ג. צ"ל: כדבעיל. ד. ברור  
 שצ"ל: אין אני רואה. ה. ע' ובחים יא. ב. ו' כדאי תמורה יט. ב. וחסר  
 כאן: ושלמים. ו' כדאי מנחות ד. א. ה. הן - תמורה כ' בכת' פעמיים.  
 ז. ויקרא כב יח. יט. ר' ל. וגו'. יא. ג' שר'ל: וע"כ תדרוש לרבות בעלי  
 מומין, שהרי למדנו בדין תמורה שבעלי מומין קדושה חלה עליהן. יב. ט. א.  
 יג. ר' ל. בפרק ב. יד. ב. טו. במקום, טעמא דר' בדברי ר' זעירא.  
 טז. כ"ה בכת' ו' שצ"ל: כדלעיל, ור' ל. כמו שפי' לעיל. יז. נראה שכוונתו  
 רק למלים, לא כדה.

א. צ"ל: לעולה. ב. לעיל במשנתנו. ג. צ"ל: כן, וכאן מביא רבינו דברי הנמ', ולפי' סדרתי וחלקתי את המלים. בכת' אין בכל הדבור שום קו לסימן  
 פסיק. ד. ג' שצ"ל: לא עושיין. ה. לעיל ד"ה ר"ש אומר. ו. רבינו מעתיק כאן ג' גמ' בתמורה וברור שלפני רבינו היתה הגי' כמש"ה בשיטה מקובצת שם אות ב ולפי'  
 חסר כאן: לשם פסח. ז. יט. ב. ח. מכאן עד סוף הדבור הוא לשון ר"ש תמורה כ, א ד"ה הואיל, ולפי' ג' ש"מ ברשי. ט. צ"ל: ושייכ'. י. חסר: בפסח. יא. חסר:  
 נקבה. יב. יט. א. יג. מכאן עד מלת, בעוף הוא לשון ר"ש שם ד"ה הואיל. יד. שם ברשי' נוסף כאן: דהא מציעו עולת נקבה. ונראה שהסופר דלג ע"י מלים הדומות.  
 טו. כדאי תמורה יט. א. טז. ויקרא כב, יח, יט. יז. ג' שצ"ל: אלעזר, וכמו שכ' רבינו בפי' למשנתנו.

אפי' עופות ת"ל בבקר ולא עופות ר' ירמיה ור' ביביא הוו יתבין ואמרין תמן א"ר יוחנן טעמ' דר' שמעון שכן מצינו נקבה בעוף; כשירה לבוא עולה והכא הוא אמ' הכיד א"ר יוסי קמיתיה כההיא דאמ' שמואל בשם ר' זעיר' כל שאינה ראויה ליקרב' לא היא ולא דמיה לא קדשה ואת אמרת' יאות' להקריבו אין אתה יב' יכול' בקר לאיד לפדותו אין אתה יכול' שאין לעוף פדיון לפום כן צריך למימר לא קדשה אלא להקדישו דמים חבריה' בשם ר' יוחנן ר' אייבו בר גוריה קמוי ר' הלא' בשם ר' יוחנן טעמ' דהדין תניא כל בהמה אשר יקריבו ממנה מה ת"ל טמאה אלא אפילו נטמאה לזוהר השם וקשיא בהדא כת' והעמיד והעריך ר' זעירא בש"ר אליעזר' לא אמר כן אלא ואם כל בהמה טמאה אשר

א. ביביא י: בון בר חייה. ב. ואמרין מ: אמר: ב: אמר: ג. מצינו - בעוף י: נקיבה שבעוף. ד. הכי מ: הכי. ה. קמיתיה י ב מ: קמיתיה. ו. כההיא ב מ: כההוא; י: כהיא. ז. י נוסף: רבי. ח. ראויה ליקרב' י: יכולה ליקרב'. ט. י נוסף: אלא הקדש דמים. י. ואת אמרת' י: ואמרת'. יא. יאות' ב: לעוף. יב. מ לי. יג. אחת. יד. י ב נוסף: דכתיב. יו. בקר לא י: בבקר לא עופות; ב נוסף רק עופות. יז. מ לי בקר - יכול. יח. להקדיש' י: קדושת'. יט. חבירה' י: חבריא. יי. גורו' י ב גורו'. ייא. הלא' מ: חלא; ב: האי לא; י: אילא. ייב. דהדין תניא י: דהדין תניא; ב נוסף: ואת; י מ נוסף: ואם. ייג. מ נוסף: טמאה. ייח. ב מ נוסף: לא. ייט. קרבן; י נוסף: קרבן ליי. כד. נטמאה' ב י: טמאה. כה. אליעזר' י: אלעזר'. כו. ב לי טמאה.

פירוש ר' משולם

יינות ושמינים וסלחות, דכתיב אשר יקריבו ליי לעולה, כגון מקדיש נכסיו לעולה. יכול אפילו עופות, כיון דכתב הכל לעולות סתם, יכול שיביא עולת העוף כעופות עצמן בדמים, ת"ל בבקר. הו' יתבין, בבית המדרש. אמר', הקשו קושיא זו. תמן אמר' ר' יוחנן, במס' תמורה פ' אילו קדשים. טעמיה דר' שמעון, דאמר לעולתו עושה תמורה. שכן מצינו נקבה כשירה לעולת העוף, כדפרי' לעיל, דאלמא חשיב ליה לעוף מין בהמה. והכא הוא אמר הכין, בכאן א"ר אבא בש"ר ריש לקיש בבקר ולא בעופות, אלמא לא חשיב ליה לעוף מין בקר. א"ר יוסי אגא קיימת', כלומר לא דמי דהכא קיימתי הטעם, דלפיכך אין העופות שבנכסים קדושים קדושת הגוף. כההיא דשמואל, דכיון שאדם יודע שאינו ראוי להקריב לא היה בדעתו להקדיש העופות אלא קדושת דמים למוכרן ולהביא בדמיהן עולת בהמה. ואתה אמרת יאות, ואתה צריך להלכות' שיפה אמר שמואל. דלהקריבו אין יכול דכת' בבקר ולא עופות לפדותו אין יכול שאין לעוף פדיון, כדאמר פ' המנחות והנכסים. לפום כן צריך למימר כו', אבל נקבה בעוף שהוקדשה בפה למזבח א"כ עולה הוא וקרב. כטעמא דהדין תניא, טעמו של שמואל' דאמר כל שאינה ראויה ליקרב לא היא ולא דמיה לא קדש אלא קדושת דמים. תניא, כרייתא זו. מה ת"ל טמאה, הא כבר כתי' ואם בבהמה הטמאה, דאלא ה"ק קרא ואם כל בהמה טמאה, שאין בו שום קרבן ולא בדמיה, ולא תימצא אלא בעוף של מקדיש נכסיו כדלעיל, מה כתוב בתרייה' אם גאל יגאלנה, אלמא בר קדושת דמים היא. ה"ג וקשיא בהדא כתי' והעמיד והעריך, לזה אנו יכולין להקשות היאך יכול לומר דבעוף מיירי, והא כת' בפסוק עצמו והעמיד הבהמה לפני הכהן והעריך, ואילו עוף אין לו פדיון. לא אמר כן, לא היה דורש כמו שאמרנו אלא כך היה דורש. ואם כל בהמה טמאה

פירוש תלמיד ר' שמואל בר' שניאור

יהושע לטעמ' דהאי קרא דלדידיה בעי למילף מהא דנקיבות ימכרו ויביא בדמיהן עולה, ור' אליעזר' האי קרא מאי עביד ליה דבר אל וג'. יכול אפי' עופות, כלומר אפילו עופות זכרים אבל לא נקבות. ת"ל בבקר, צריך זכר לעולה ולא בעופות. ר' ירמיה ור' ביביא משמ' דר' יוחנן טעמ' דר' שמעון שכן וכ', לא ידעתי מהו תמן. טעמ' דר' שמעון שכן מצינו נקבות וכ', אלעיל קאי דא"ר' עולה נקבה עושה תמורה, שכן מצינו בשום מקום עולה באה נקבה כמו בעוף, והכי נמי אמר' בפ' אילו קדשים טעמ' דר' שמעון, גבי מפרש נקבה לעולתו, משום הכי עושה תמורה דהא איכא שם עולה עליה גבי עולת העוף. קמיתא בההיא דאמ' שמואל, כלומר האי קרא דלעיל זכר תמים בבקר, אוקימתיה ופרישתיה טעמ' דר' שמעון בן יהודה משום שמעון כההיא דאמר שמואל. כל שאינה ראויה ליקרב לא היא ולא דמיה, כגון עוף מחוסר אבר, ולא דמיה דהכי אמר בפ' המנחות והנכסים והעופות והעצים והלבונה וכלי שרת אין להן פדיון, אע"ג דאמר' בתוספתא דמנחות המקדיש את העוף ונולד בו מום יש לו פדיון הקדישו בעל מום אין לו פדיון, מיהו כאן מיירי בדלית ליה פדיון. כל שאינה ראויה ליקרב לא היא ולא דמיה לא קדשה, כלומר לא קדשה לא לקרב ולא לדמים כדמפרש. ואת אמרת יאות להקריבו אי אתה יכול דכת' בקר ולא עוף, כלומר אע"ג דהוה לך לדרוש תמים זכר בבקר ולא עוף שאפי' הוא בעל מום לקרב, הא לא מצית אמרת, אע"ג דתמות וזכרות בבהמה ואין תמות וזכרות בעוף, מיהו מחוסר אבר פסול. לפדות אי אתה יכול שאין לעוף פדיון לפום כן צריך לא קדשה אלא להקדיש דמים, כלומר כנגדו בבהמה אין קדוש אלא לדמים דבר שאינו ראוי להקריב, דהיינו עולת נקבה ופסח שהפרישו נקיבה, וכדוחק בא, אם כן מה צריך להזכיר קרא, ע"א ה"ג א"ר יוחנן טעמ' דר' שמעון שכן מצינו בעולת העוף וכ' ר' ירמיה ור' ביביא הוון יתבין ומקשין תמן א"ר יוחנן וכ'. והכא הוא אמר הכי, חסר בספר מילתא דר' יוחנן, דאיכא למימר מטעמ' אחרינא שמעינן ליה לר' יוחנן טעמ' דר' שמעון, אינמי הכי איתא התם א"ר יוחנן טעמ' דר' שמעון שכן מצינו וכ', ומשמע האי תנא עיקר דאמר מצעת' לעולתו עושה תמורה לפסחו ולאשמו אינו עושה תמורה, וטעמ' דעולה משום דמצינן עולת נקבה בעוף, והכא אמר כן לעיל דא"ר' שמעון ור' יהושע אמרו דבר אחד, וההיא על כרחך ר' שמעון ור' יהודה מש"ר שמעון, ומדדייק טעמ' דידיה הכי אלמא כהאי תנא סבירא ליה למ"ה, א"ר יוסי קמיתא כההיא, כלומר הכי מסתבר כר' שמעון בן יהודה משום ר' שמעון דא"ר שמואל כדלעיל. חבריא בש"ר יוחנן וכ' טעמ' דהדין תנא, דר' שמעון בן יהודה דכרייתא דלעיל, דאמר לעולתו לפסחו ולאשמו אינו עושה תמורה. מה ת"ל טמאה

א. ג'ל שחסר כאן. סתם הרי הוא. ב. לעני' הלשון מגומגם, ולפי הענין נ' שצ"ל יכול שיביא עולת העוף בדמים ושל נכסיו או עופות עצמן ואם היו עופות נכסיו שהקדישו. ג. א. ודע שבמ' שלפנינו לא אמרו שם ד' בשם ר' יוחנן, ומדמביא רבינו ד' מס' תמורה יצא ברור שלא גריס לה לעיל בסוגיין, ולא תמצא בדברי רבינו לעיל פ' ע"ו. ד. ד"ה הפריש נקבה. ה. בכת' אחרי המלה, בש"ר כ: יוחנן, ועל המלה יש קו, ואולי הוא סימן למחיקה, וע' יפה עינים שכ', שצריך לגרוס, ר' יוחנן וע' פ' ר"ש ופנ"מ ות"ח. ו. ג' דצ"ל: דהכי. ז. לעני' הדברים צ"ב, הלא זה שאינם ראויים להקריב הוא יען שלא קדשו קדושת הגוף, דממעטינן להו לעופות מבבקר, גם אינני מבין שהרי מדוע אינם קדושים קדושת הגוף דממעטינן להו מבבקר וא"כ הדרא קושיין לדוכתא ואכמ"ל. ח. כ"ה בכת' ונ' שצ"ל: להודות. ט. מנחות ק. ב. י. ג' שצ"ל: ע"כ. יא. אבל לעולם לא חשיב עוף מין בקר. יב. פ' חדש וי"ל. יג. ויקרא כו, יא. יד. שם כו. טו. שם יג. טז. שם יא ויב. יז. כדאי' מנחות ק. ב.

אלא אפי' טמאה לאותו השם, אלמא קרן ליה טמאה לומ' לכל דבר דאינו עושה תמורה, היינו נקבה דהיא טמאה לעולה לפסח ולאשם, וזהו לאותו השם, להאי קרא מוקמינן לה בבהמה בעלת מום פ' המנחות והנכסים. וקשיא בהדא כת' והעמיד והעריך, כלומר אתה מוקי להאי קרא בטעמ' דר' שמעון ועביד ליה כטמאה דלא הוי בה כלל מקדושת מזבח, וקשיא דהכא כת' והעמיד והעריך ושמעינן בפ' בתרא דתמורה כ' לר' שמעון קדשי מזבח היו בכלל העמדה והערכה, אלמא הא מיירי בקדשי מזבח וקדושת הגוף הוה ביה וההיא עושה תמורה, ואיך ילפת מינה דלא עביד תמורה. ר' זעירא בש"ר אלעזר' לא אמר כו', כלומר לא פירש טעמ' מהאי קרא א"ר שמעון אלא אתנא קמא דאמר

א. פירוש חדש, וי"ל. ב. ולא כר' יהושע שמרבה מו' נקיבות, ולכן ס"ל לר"א הנקבות ימכרו לשלמים. ג. ממ"ש רבינו ע"ו, נראה שהיה גורס כאן, תמן. ד. ג'ל שעל מ"ש לעיל בסוגיין לא נופל לשון, תמן. ה. חסר: שמעון. ו. תמורה כ, א. חסר: ר'. ז. מנחות ק. ב. ח. פרק יב ה"א, ע' תוס' מנחות שם ד"ה העופות, שתי' כמש"כ רבינו. ט. כדאי' מנחות ו, א. יא. כדאי' שם סה, ב. יב. חסר: למימר. יג. ר"ל פירוש זה דוחק הוא. יד. ר"ל מה שאמר ר' יוחנן הכא, ומטעם קושי זה תקן היפה עינים שצ"ל: ר' אבהו בשם ר' יוחנן, וע' פנ"מ ות"ח. טו. כ"ה בכת' ונ' שצ"ל: ונ"ל שר"ל שאמר שיטה ממוצעת בין ת"ק ובין רשב"י בשם ר"ש. טז. חסר: יוחנן ר'. יז. ברור שצ"ל: בן ר'. יח. ג' שר"ל, למורי הרב, ור"ל שפי' זה השני הוא לרבו ז"ל. יט. כן פ' גם בקרבן העדה. כ. כ"ה בכת' ונ' שצ"ל: כלומר. כא. מנחות קא, א. כב. לג, א, ב.

לא יקריבו כל שאינה ראויה ליקרב לא לזב ולא במקום אחר אינה עושה תמורה יצתה נקבה בעוף; שאע"פ שאינה ראויה ליקרב במקום אחר רבין ורב ורבין קמוי ר' זעירא הויה הרובע והנרבע הרי אינן ראויין ליקרב ולא כאן ולא במקום אחר והרי הן עושין תמורה אמר להן אפי' אני לא אמרתי אלא טמאה ממוס"י וקשיא בהרא"י והעמיד והעריך תני בש"ר שמעון מיד היה מקבלי את מעותיו והכהנים זריזין הן.

הדרנא עלך התרומה

ואילו הן הממונין שהיו במקדש יוחנן בן פינחס על החותמות אחיה על הסלתות מתיהי בן שמואל על הפייסות פתחיה על הקינין פתחיה זה מרדכי ולמה נקרא"ט פתחיה שפותחא בדברים ודורשן ויודע בשבעיםכו לשונות כי בן אחיה על חולי מעיין נחוניא אישכה חופר שיחין גביני כרוז על המקדש מכריזו בן גבר על נעילת שערים בן ביבאיכו על הפקיע בן ארזא על הצלצל בן תירוסכח בן לוי על השיר ביתכט גרמו על מעשהל לחם הפנים בית אבטינסלא על מעשה הקטרת אלעזר על הפרוכתלב ופנחס

א ינוסף: ממנה קרבן ליי"י; מ ל"י מה ת"ל טמאה - כל שאינה. ב ל"י י כאן. ג בעוף"י: שבועף"י. ד י ב נוסף: כאן (ב ל"י כאן) ראויה ליקרב. ה רבין"י: ר' אבון. ו ורב רבין"י ב: ורבי בון בעוף"י (ב מ ל"י בעוף"י): מ: ורב רבין"י. ז קמוי"י: קומי"י. ח הו"י י ב מ: הרי"י. ט ולא"י ב מ: לא"י. י מ ל"י אפי". יא ממוס"י: ממש". יב בהרא"י: יב בדא"י: יב מ נוסף: כתיב". יג י נוסף: הלכה יא". יד הויה מקבל"י: הויה מקבלין". טו ב ל"י הן". טז ואילו"י ב: אילו". יז הסלתות"י ב: הנסכים". יח מתיה"י ב: מתתיה". יט י ב מ נוסף: שמו". כ מ נוסף: עלי". כא שפותח"י ב: שהוא פותח". כב בדברים"י: דברים"י: מ ל"י בדברים"י. כג בשבעים"י מ ב: שבעים". כד לשונות"י ב: לשון". כה י ב ל"י איש". כו י ב מ ל"י על המקדש מכריז"י. כז ביבאי"י: בב"י: ב: ביבוי"י: ינוסף: ממונה". כח בן תירוס"י: הוגרס"י: מ: הוגרס"י: ב: הוגרס"י. כט בית"י מ: בן"י. ל מ ל"י מעשה". לא בית אבטינס"י ב: אבטינס"י. לב הפרוכת"י ב: הפרכות"י: מ: הפרכי"י.

פירוש ר' משולם

עושה תמורה בעולה ופסח ואשם. כל שאינו ראויה להקריב לא לו, כלומר לא לשם אחת ולא למקום אחר, כלומר לא לעולה ופסח ואשם ולא לשלמים, דהיינו דומיא דטמאה. ה"ג יצאת נקבה בבהמה שאע"פ שאינו במקום זה ראויה במקום אחר, דהיינו שלמים ומשום הכי עושה תמורה. הרובע והנרבע, לאחר הקדשן, והם עושין תמורה, א"כ טעמ' דידך ליתיה. אפי' אני לא אמרתי אלא טמא ממוס, כלומר במקום שלא היה מוס, והכא מומה גרם לה דאינה קריבה, ותו לא מיד. מיד מקבל מעותיו, אמתי' קאי אחת לשלשים יום משערין את הלשכה, שהיו רואין אם צריכים לגבות או לתרום ואמר במתני' אינו מקבל מעותיו עד שיהא המזבח מרצה, ובתוספתא א"כ גר' אם נשפכו בעזרה נשפכו לו, ואיכא למימר אהאי תני' ר' שמעון מיד מקבל מעותיו. והכהנים זריזים, כלומר אין לחוש דילמא ישפכו אלא יתנו לו דמים.

הדרן עלך

אילו הן הממונין שהיו במקדש על החותמות, לקמן מפרש מה היו משמשין. על הסלתות, שהיה מוכר למי שהיה צריך נסכים. על הפייסות, כדאמ' ביומא"י פרק ב' ד' פייסות היו שם. פתחיה על הקינין, שהיה יודע אי לחובה אי לגדבה. פותח דברים, מפ' בגמרא. על חולי מעיים, מפרש בגמ' כולה. ובתוספתא א' גר' אילו הן הממונין שבמקדש יוחנן בן גוד' על נעילת שערים, בן טוטפת על המפתחות, בן ריפא על הלולב, ארזא על הדוכן, שמואל על התנורין, בנימן על החביתין, בן מקלוש על המלח, בן פלן על העצים, ומייתי הן בערכין מעשה בר' יהושוע בן חנניה שהלך לסייע בהגפת דלתות אצל"י ר' יוחנן בן גודגדא, ואיכא למימר דסידר"ט על בן גבר, ור' יוחנן בן גודגדא היו אחרינו. אוגרס בן לוי על השיר, בפה"א על הפרכות, כדא' בתמיד"ב ושתיים היו עושין בכל שנה, והוא היה ממונה לידע כמה היה להוציא עליהן. פנחס

א כ"ה בכתי' וא"י לפרש. ב דמסכתין פ"ב ה"א. ג חסר: וכ"י. ד ע' מאירי בפ"י למשנתנו שפי' ג"כ כן אע"פ שגרס הסלתות, וע' תוי"ט. ה כב, א. ו דמסכתין פ"ב ה"ד, עיי"ש ותמצא שניי"ם. ז יא, ב. ח מדקאמר, אצל"י ולא אמר, לר"י, משמע שר' יוחנן בן גודגדא היה הממונה על נעילת השערים, וכמ"ש בתוספתא, כ"ל כו' רבינו. ט גיל שר"ל שהמשה סידרה עד בן גבר שהיה בזמן המשנה, והגמ' בערכין והתוספתא דברו מדור אחר. י צ"ל: היה, או שחסר: ר' יהושוע בן חנניה. יא כנ' מהגמ' בסוגיין וביומא לח, ב. יב כט, ב; אבל אי' גם במסכתין להלן פ"ח ה"ב.

א בחוקתי ריש פרשה ד על הפסוק ויקרא כו, יא. ב לעיל פ"ב ה"ב. ג ממלה זו עד, לעינת' הוא לשון רש"י מנחות סה, א. ד לא כרמב"ם הל' כלי המקדש פ"ו ה"ט, עיי"ש בראב"ד. ט ברש"י שם: שהמתנדב. ע רש"י שם שהרגיש שרש"י שנה משנתו כר' יהודה לקמן פ"ו ה"ד ולא כחכמים שהלכה כמותם. ט חסר: מביא. י פ"ו ה"ד. יא כן פי' רש"י מנחות סד, ב, וזה הוא אותו' לי' ברש"י, ועיי"ש בתוס'. יב סה, א. כ בגמ' שלפנינו: יוחנן. כא שם: ביילי, וע' מלאכת שלמה שמביא בשם רגמ"ה וברגמ"ה שלפנינו לי' ד"ז: דאיכא דגרסי כולל בכאף. כב כדאי' בגמ'. כג עמ"ש רבינו להלן ד"ה אין.

פירוש חלמיד ר' שמואל בר' שניאור

וגר' אין לה תמורה, אלא משפט זה לבדו, והעמיד הבהמה וגר' והעריך הכהן וגר', ודרשינן הכי איזו בהמה שאינה עושה תמורה שהיא טמאה ליקרב בכל מקום, בעלת מוס, כדמוקמינן לקמן שאינה ראויה ליקרב בשום מקום שאפילו מחוסר אבר פסול לקרב. יצאת נקיבה בעוף שאע"פ שאינה ראויה במקום אחר, כגון בהמה עולה כיון דעולת העוף ראויה לבא נקיבה עושה תמורה, הרי עופות אין עושין תמורה כדאמר במסכת תמורה"י ובת"כ"י. מתיבין קומי, הקשו לפנינו רובע ונרבע הרי אין ראויין לקרבן והרי הן עושין תמורה, דלא אשכחן תנא דלימא' לא עבדי תמורה. אפי' אני לא אמרתי, ולא נתתי כלל בדבר, אלא הכי אמרינן כל שאינה ראויה ליקרב על ידי מוס, דבנפל בה מוס מוקי לקרא בת"כ"י. וקשיא כהדא והעמיד והעריך, כדפי' לעיל דלאו בעוף מיירי קרא, דעוף אין לו פדיון. תני משום ר' שמעון, פליג אתנא דמתני' דקאמר אין מקבל מעותיו עד שיהא מזבח מרצה, וקא"ר ר' שמעון מיד גותנין מעותיו. שהכהנים זריזים הן, להקריב קרבנות, ואם יש במקח משום טעות יחזירו למוכר, כדי ליתן אחר חילופיו, בפ' מצרפין שקלים, מאן תנא נתקרב הבהמה ר' שמעון היא, דאמר כהנים זריזין הן.

פרק ד'

ואילו הן הממונין, כל אחד ממונה על שלו' חותמות וסלתות, מפרש לקמן במתני'. על הפייסות, ד' פייסות היו בעזרה בכל יום, כדאמר במס' יומא"י והוא מורה"ב להם הסדר ועושה"ב להם הפייסות. פתחיה על הקינין, על"י השופר"ד ששמו קינין, שמתנדב"ט קו"ט מעות ונותן לחוכו, דיי"ג שופרות היו במקדש, ושנים יש ששמן קינין וגוזלי עולה, כדתנן לקמן. מרדכי, זה הוא אותו שהיה בימי אחשורוש"י. פתחיה שפותח בדברים ודורשן, כגון לימתי לעינת', כדאמר בגמ'. ויודע ע' לשון, ופרין במנחות"ט פ"ר ישמעאל כולחו סנהדרין גמי הוו ידעי בע' לשון דאמר ר' יוסי"ב אין מושיבין בסנהדרין אלא בעלי חכמה כו' ויודעים ע' לשון, [190] ומשני אלא דהוא כילכ"א לישני ודריש, כולל לשונות ודורשן, כגון עין סוכר וגנות צריפין. בן אחייה על חולי מעיים, כולחו מפ' בגמ'. על נעילת שערים, מורזו הכהנים לנעול שערי עזרה בכל לילה. בית גרמו, משפחת גרמו. על מעשה לחם הפנים, אפייתן ורדייתן. בית אבטינס, משפחת אבטינס. על הפרכות, על אורגי הפרכות, ממונה עליהן לשכור וליתן מעות"כ ולהעביר

א ג' חסר: כותן. ב ור"ל שקדם מומן את הקדשן, ע' תמורה ט, א. ד בקדם הקדשן עושין תמורה. ג חסר: עוף. ד יג, א. ה פ' בחוקתי פרק ט ה'ז על הפסוק שם כו, י. ו ע' פנ"מ וק"ע שציינו לתוספתא תמורה פ"א ה"ה, שם להדיא שעושין תמורה, וצ"ב למה אין רבינו מביא תוספתא זו. ז צ"ל: ה'. ח איני יודע מאי קמ"ל. יא כב, א. יב שני דברים עשה, ע' רע"ב וריבבין. יג ממלה זו עד, לעינת' הוא לשון רש"י מנחות סה, א. יד לא כרמב"ם הל' כלי המקדש פ"ו ה"ט, עיי"ש בראב"ד. טו ברש"י שם: שהמתנדב. ע' רש"י שם שהרגיש שרש"י שנה משנתו כר' יהודה לקמן פ"ו ה"ד ולא כחכמים שהלכה כמותם. ט חסר: מביא. י פ"ו ה"ד. יא כן פי' רש"י מנחות סד, ב, וזה הוא אותו' לי' ברש"י, ועיי"ש בתוס'. יב סה, א. כ בגמ' שלפנינו: יוחנן. כא שם: ביילי, וע' מלאכת שלמה שמביא בשם רגמ"ה וברגמ"ה שלפנינו לי' ד"ז: דאיכא דגרסי כולל בכאף. כב כדאי' בגמ'. כג עמ"ש רבינו להלן ד"ה אין.



על המלבוש אין פוחתין משלשה גזברים ומד' אמרכלין אין עושין שררה על הציבור בממונין פחות משנים חוץ

מאחיהו עלו חולי מעים שאותו קיבלו הציבור עליהן ארבעה חותמות היו במקדש עגל גדי [148] זכריב חוטא בן עזאי אומי ארמית כת עליהן עגלו זכרשו גדי חוטא דל וחוטא עשיר שליח משמשי נסכי בקר שלכ גדולים ושל קטנים כגדי משמשכ נסכי צאן של גדולים ושל קטנים של זכרים ושל נקבות חוץ משל אלים זכרכ משמשכה נסכי אלים בלבד חוטא משמשי שלש בהמות של מצורעכו כל מי שמבקשכה נסכים הולךכט אצלל יוחנן בן פנחסלא שממונהלב על החותמות נותןלג לו מעות

א על המלבוש י המלביש י ב מ ומד' י ב מ ומשבעה י ג הסדר : משבעה מרכולין ושלשה גזברין י ד אין י ב : ואין י ה ל' בממונין י ו מאחיהו י ב : מבן אחיהו י ז על י ב : שעל י ח י נוסף : ואלעזר שעל הפרכות י ב נוסף : רבי אלעזר על הפרכות י ט שאותו י ב : שאותן י ב נוסף : רוב י א י ב מ נוסף : וכתוב עליהן י ב י ב מ הסדר : זכר גדי י ג י ב נוסף : חמשה היו י ד ארמית י ב וארמית י ט עגל מ : עגיל י ט זכר י מ : דכר י ו י נוסף : עגל י ח י ב מ ל' שלי : ב מ נוסף : עגל י ט י ב נוסף : עם י כ י ב ל' של בכל המשנה י כ א י ב מ נוסף : זכרים ונקבות י כ ב י נוסף : עם י כ ג מ ל' גדי נקבות י כ ד זכר י י : איל י כ ה י ב נוסף : עם י כ ו מ נוסף : נסכי י י ב נוסף : עם נסכי י כ ז מצורע י ב : מצורעי י כ ח כל מי שמבקש י ב : מי שהוא מבקש י כ ט י ב נוסף : ל' ל מ ל' אצל ל א י ב ל' בן פנחס י ל ב שממונה י ב : שהוא ממונה י ל ג נותן י : ונותן י

פירוש ר' משולם

פירוש תלמיד ר' שמואל בר' שניאור

על המלביש, להכין כהנים בגדי שרת. מג' גזברים, ובתוספתא אב גר' ג' גזברים מה היו עושין בהן פודין את הערכין ואת החרמין ואת ההקדשות ואת מעשר שיניג, וכל מלאכת הקודש היה נעשית בהן, אמרכולין מה היו עושין שבע מפתחות העזרה בידם רצה אחד מהם לפתוח אינו יכול לכנס עד שיתכנסו כולן אמרכולין פותחין וגזברין נכנסין א"ר יהודה מפני מה נקרא שמו אמורכל מפני שמר על הכל, ואיתא בפ' המצניע ירושלמי: ואין עושין שררה על הציבור, בגמ' יליף לה, והנהיג דלעיל אע"ג דהזכיר אחד, היה לו כמו כן חברו שעושה עמו. ארבע חותמות, ה"ג במשניות ד' חותמות היו במקדש וכת' עליהן עגל גדי חוטא אילט בן עזאי אומר ה' היו וכתוב עליהן ארמית עגל דכר' חוטא דל וחוטא עשיר, [148] עגל משמש וכ', אליבא דת"ק. נסכי בקר וכ', שלא היו נסכים חלוקים כמו במין צאן, כדחניא בפ' ב' מידות, ר' לפר וח' לאל ג' לכבש. זכרים ונקבות, לכולן צריך שיעור אחד, ובגמ' דמנחות יליף טעמא מנהני מילי, ונסכיהן הצי"ט וגו', הן י"ב לוגין הוו דכת' ושמן זית הן, וכת' שמן משחת קדש יהיה זה, ז"ה בגמ' י"ב. גדי משמש וכ', מפרש לקמן היאך משמש גדול וקטן זכר וכ', גדול שעיר ושל נקיבות רחילה, דלאילו כולם שיעור אחד ג' לוגין. איל משמש וכ', דאין צריך כיוצא בו, וכפ' ב' מידות, אמר טעמ' מקראות, והכי דריש להו, ככה יעשה לשור האחד, כ"מח' לפי שמצינו שחלק הכתוב בין נסכי כבש לנסכי איל יכול נחלק בין נסכי גדי לנסכי שעיר ת"ל או בעזים. חוטא משמש ג' בהמות וכ', ובכ' מידות יליף לנסכי, תעשה לעולה או לזבח, כד על העולה זו עולת מצורע, זבח זו חטאת, כ"ה או לזבח זה אשם מצורע, ושאר חטאת ואשם אין טעונין נסכים, ורבנן לא מצרכי חותם למצורע עני בפני עצמו דהוא מייחיל תורין וכבש לאשם, ושיעור נסכין היה משמש גדי, ולכן עזאי היה לו חותם לעצמו שכך כתוב בו חוטא דל. מי שהוא וכ', שהיו מטהרין על טהרת הקדשו ואי אפשר לכל אדם לעשות כן, אלא מי שמחויב קרבן קונה נסכים מן גזבר. נותן לוכי

את המקלקלין כדא' בגמ' א על המלבוש, בגמ' מפר' אין פוחתין מג' גזברין ומד' אמרכלין, ומפ' בגמ' מנא לן, ותניא בתוספתא אי שלשה גזברין מה היו עושין פודין הקדשות וחרמין ומעשר שיניג וכל מלאכת הקדש, אמרכלין מה היו עושין ז' מפתחות עזרה בידם, רצה אחד לפתוח אינו יכול עד שיתכנסו האמרכלין כולן, אמרכלין פותחין וגזברין מכניסין ומוציאין, ולפי הכבוד היו נכנסין והיו יוצאין, א"ר יהודה מפני מה נקרא שמו אמרכל מפני שמר על כל הכשירים שהיו בכהנים ליום וישראלים. אין עושין שררה בציבור, לגבות ממון מהם. פחות משנים, בגמ' מפרש טעמא. חוץ מאחיהו שעל חולי מעיים שאותו הציבור עליהם, ואעפ"י שהיה סררה בממון ביחיד, ולא ידענא מאי סררותא דממון הוה ביה"כ באחיהו שעל חולי מעיים, שהוצרכו ציבור לקבלו. ארבע חותמות היו במקדש, ד' מיני חותמות, לפי שמנחת נסכים נמדדת בד' עניינין למחוייבין, שאין זה דומה לזה. עגל, הוא אותו של מנחת נסכים לפר, כדמפרש לקמן, והוא ג' עשרונים סלת וחצי הין שמן. זכר, הוא איל שהוא ב' עשרונים סלת ושמן שלישית ההין, הרי ב' חותמות. גדי, הוא של כבשים שהוא עשרון אחד, ושמן רביעית ההין שהוא ג' לוגים. חוטא, הוא נסכים של מצורע עשיר שמביא ג' בהמות וצריך ל' לוגין שמן, ט' לוגין לכבשים ולוג אחד ליתן על הבהונות, ולפי שחלוק משאר נסכים, טעון לוגין י' שלא מצינו בשאר נסכים, הוצרך לו חותם לבדו, ואם לא היה הלוג עשירי שהוא טעון עודף על שאר נסכים היינו נותנין לו ג' חותמות של גדי לנסכים של ג' כבשים ולא היינו צריכים במקדש אלא לג' חותמות עגל זכר וגדי, ותניא בתוספתא א"ר ד' חותמות היו במקדש חוטא משמש ולוגו עמו חוטא דל וכדכרי בן עזאי משמש וולוגו עמו, אלמא משום דלוגו עמו הוצרכו לחותם רביעי, מצורע חוטא הוא כדאמ' בערכין על ז' דברים נגעים באים. בן עזאי, פליג בתרתי, פליג ואמר חמשה הוו, שאם לא היה אלא חותם אחד דחוטא, הרי חוטא דל דאינו מביא אלא ד' לוגין ג' לכבש ולוג אחד לבהונות, ואם ימסרו לו חותם של חוטא יהיו סבורין עליו שהוא עשיר ושנתן דמי י' לוגין ויתנו לו שמן י' לוגין, הילכך צריך שני חותמות אחד לדל ואחד לעשיר, הכי מפרש בגמ', ורבנן אמרי לן מצורע עני אית ליה קלא"ה ולא יהי"ט אלא ד' לוגין, ועוד פליג עליה למימר דארמית כתוב עליהן עגל דכר, לפי שלשון ארמית שגור בפייהם. עגל משמש כו', מפרש לד' חותמות מה היו משמשין. נסכי בקר של גדולים ושל קטנים, בגמ' מפרש מנא לן שנסכי כולן שוין. כל מי שמבקש נסכים, שרוצה לקנות נסכים לחובתו, והכל קורא נסכים הסלת והשמן והיין, והגזברים כ"ה היו קובין במעות הקדש דבר שהוא כשר למנחות ולנסכים שיהא מצוי לכל הבא ולא יהא צריך לחזור ברחובות ובשוקים אחר דבר שכשר להקריב, והשכר להקדש, ודלא כר' עקיבא דאמר כ"ה אין משתכרין בשל הקדש. נותן לו מעות

א צ"ל: לכהנים, והוא כפי הרמב"ם הל' כלי המקדש סוף פ"ז. ב דמסכתין פ"ב ה"ט, בשנינויים. ג כן גריסגם תלמיד הר"ש, ע' בהערה שם. ד ע' פ"ה תלמיד הר"ש, ובהערה שם. ה ג' שחסר וכ', ע' בתוספתא ובפ"ה תלמיד הר"ש. ו שבת פ"ה ה"ג ועיי"ש. ז ג' שחסר: וכ'. ח כן כ' גם הרמב"ם הל' כלי המקדש פ"ז ה"ב, וע' גם במאירי למשנתיו. ט בספרינו: זכר, והוא הוא, וע' מלאכת שלמה בסיפא דמתני'. י חסר: גדי. יא ר"ל שהמשנה שמנחת רק תשמין של ד' חותמות היא אליבא דת"ק. יב מנחות צא. ב. יג צ"ל: וד'. יד כדא' מנחות קד, א. ב. טו מנחות פט, א. טז במדבר כח, יד. יז שמות ל. כד. יח שם לא. יט כדאי' מנחות צב, א. כ ר"ל דאין בהמה אחרת שצריך ד' לוגין, ולכן אמרו: לבד. כא מנחות צא, ב. כב במדבר טו, יא. כג מנחות צא, א. כד במדבר טו, ה. כה חסר: מצורע. כו חסר: שתי. כז חסר: מעות.

א כדאי' בגמ' קאי רק על מ"ש רבינו, על אורגי הפרוכת, אבל רבינו מפרש כן, משום שבמשנה הבאה אמרו ששררותו היתה גם על ממון. ב צ"ל: ומו". ג דמסכתין פ"ב ה"ט, בשנינויים. ד ע' חסדי דוד שכ', דשיבוש הוא מן המעתיקים וסמי מכאן מעשר שני, עמ"ש הגרש"ל בתס"ר. ה בתוספתא נוסף כאן: שבעה, אבל גם בהוצ' צוקרמנדל ל' מלה זו. ו ג' חדשה, ולפ"ה המפתחות שבידם היו של הלשכות של כלי שרת וכ', ע' חסדי דוד ואכמ"ל. ז לפי גירסת רבינו אין מכאן ראיה שגם לויים וישראלים היו אמרכלים, (ע' חסדי דוד ומנחת ביכורים), וגם הרמב"ם הל' כלי המקדש פ"ד ה"ט נראה שהאמרכל כהן היה. ח אולי על אלו שהיו עומדים על הקרבנות, כדאי' תענית רפ"ד. ט כן נראה מ"ש בגמ' וגם בבבא בתרא ח, א, ולפ"ז צ"ל שרק אחיהו ואלעזר גבו מעות, ע' תוי"ט ופנ"מ, ואכמ"ל. פ חסר: קיבלו רוב. ק ע' פ"ה ר"מ ובמאירי למשנתנו ובהערה שם. ורבנן תמה על אחיהו לבד, כי לעיל ד"ה על הפרכות פ"ה שאלעזר שלם שכר לפועלים. ז איני יודע מדוע לא הזכיר רבינו גם יין, עמ"ש רבינו להלן ד"ה כל והלאה, וצ"ב, וע' במאירי למשנתנו ובתוי"ט. ח ר"ל כבשים. ט דמסכתין פ"ב ה"ט. י בתוספתא שלנו במקום, משמש' אי, היה מביא אבל בהוצ' צוקרמנדל אי, משמש', אלא שלי' שם חוטא דל וכ". יא טו, א. יב ע' מ"ש רבינו שם. יג ברור שכן היה לפני רבינו בגמ', ולפ"ז יחא מאד, שהרי ק' לומר כשאר כל המפרשים שרבנן ס"ל שמביתו היה מביא הלוג הרביעי למתן בהונות ששיריו הן קדשי קדשים, ואכמ"ל. יד אולי חסר: ליה. יז כמש"כ הרמב"ם בהקדמתו למס' מנחות, ע' תוי"ט לעיל מ"א ד"ה על הנסכים. יח כ"כ גם רש"י בבא מציעא נו, ב ד"ה הכא, וזה לא כרמב"ם וראב"ד בהל' כלי המקדש פ"ז ה"ג והרע"ב במשנה ד, עיי"ש גם בתוי"ט. יט לעיל פ"ד ה"ב.

ומקבל ממנו חתימות\* והולך אצל אחיה הממונה על הסלתותי נותני לו חותמו ומקבל ממנו נסכים לערב באין זה אצל זה אחייה מוציא חותמותי ומקבל כנגדן מעות אם הותירו הותירו להקדיש ואם פיתחו ישלם יוחנן מביתו שיד הקדש על העליונה כל מי שאבד חותמו ממתנין לו עד הערב אם נמצא לו כדי חותמו יתן לו ואם לאו יתן לו שכלי היום כתוב עליו מפני הרמאין שתי חצירותיו היו במקדש אחת לשכת החשאית ואחת לישכת הכלים יריא חט משליכין לתוכה בחשאי ועניים בני טובים מתפרנסין מתוכה מחשאי לישכת הכלים כל מי שמתנדב זורקו לתוכה ואחר כך לשלשים יום הנוברים פותחין אותה כל מי שמתנדב בו צריך לבדק הבית מניחין אותו והשאר ימכרו ויפלו דמיהן לבדק הבית. סליק פירקא. ואילו הן כח ר' חזקי' א"ר סימון ורבנן חד אמר כשיריכט כלל דור ודור בא למנות עמהן ואחרניאל אמר מי שהיהג באותו הדור מונה מיל שבודרו מאן דאמר כשירי כל דור

פירוש תלמיד ר' שמואל בר' שניאור

פירוש ר' משולם

כשיעור נסכים שהו חייב. ומקבל ממנו, אותו חותם, שנתן לו דמיו, עגל או זכר או גדי או חוטא. הממונה על הסלתות, מוכר ונותן לקונים, ומשמרן בלשכת בית חותמות, והשמנים בלשכה אחרת ונקראת לשכת בית שמניא. לערב, בכל ערב. באים זה אצל זה, אחייה ויוחנן. אחייה מוציא, חשבון החותמות, שקיבל מן הלוקחין. ומקבל, מיוחנן. כנגדן מעות, דמי החותמות, ומתוך כך היו יודעין שניהן כמה וכמה מעות מקבלין, ואין ההקדש חסר כלום, שלפיכך העמידו זה על החותמות וחבירו על הסלתות כדי שיתנו לב ולא יחסר ההקדש, ושנים נאמנים בדבר אחד, כדאמר בבב"ק קופה נגבית בשנים. ואם הותירו, שיש ליוחנן מעות יותר מן החותמות שביד אחייה. הותירו להקדש, ולא אמרינן שמא ליוחנן נפלו ממעותיו בתוך מעות הקדש. פיתחו ישלם יוחנן מביתו, שהרי הוא קבל מעות כנגד החותמות, אלא שאיבד מהן קצת, והילכך משלם. דיד הקדש על העליונה, קרוב לשכר ורחוק להפסד. כל מי שאבד חותמו, שטוען אבדתי חותמי, שנתתי מעות ליוחנן וקבלתי ממנו חותם ואבדתי, ואחייה חייב לי ליתן סלת כנגד החותם. ממתין לו עד הערב, דוחה אותו עד הערב שיבאו יוחנן ואחייה לחשבון, שהרי בכל ערב באין לחשבון כדאמר לעיל. אם נמצאו כו', שהרי כשיוחנן מוציא המעות ואחייה החותמות רואין אם יותירו מעות חותם הנאבד. ואם לאו, שלא הותירו המעות, לא היה לו נסכים ולא יתנו לו, דשמא רמאי הוא. ה"ג ושם כל היום כתוב עליהן מפני הרמאין, כך תיקנו ב"ד לבסוף שיהא יוחנן כותב מספר החותמות שמוסר ליום וחשבון המעות שמקבל מפני הרמאין, שטוענין גתתי מעותי וקבלתי חותם ואבדתי. שתי לשכות, הללו היו סמוכות זו לזו לכך מבאן ביחד. לשכת החשאית, נקראת על שם משליכין בחשאי. ועניים בני טובים, שמתביישין לקבל בפרהסיא. כל מתנדב כלי, שלם. פותחין, את לשכת הכלים. הצריך לבדק הבית מניחין אותו, שלא למוכרו. והשאר, שאין בו צורך לבדק הבית. ס"פ. [גמ'] ר' חזקיה א"ר סימון ורבנן, נחלקו בדבר זה. כשירי כל דור ודור באו לימנות, כל אותן המנויין במשנתנו כשירין וצדיקים היו, ולא היו כולם בדור אחד, אלא מפורזים היו בכל הדורות של בית שיני, ולפי שהיו צדיקים יותר משאר ממונין שלפניהם ולאחריהם הזכירם לאילו אחרי מותם למנותם לשבח לקיים מה שנאמר זכר צדיק לברכה. ואחרניאל אמר, מה שנמנו אילו מכל הממונין ששימשו ד' מאות ועשרים כל זמן בית שני, לפי שלא היו כדי להזכירן לאחר מיתתן, ומנה בכל דור ודור אותן ממונה שהיה בדורו ושמש בחייו, אבל לאחר מיתתן לא

ומקבל ממנו חותם, וחתימות הרבה היו לו שהיה כתוב הרבה פעמים גדי וכן בשבוע וכן בחדש כדמפרש בגמ', ומקבל ממנו חותם והוא יודע שכבר נתן המעות מי שיש החותם בידו. הותירו להקדיש, כגון שטעו הלוקחין במניין ומסתמא מחלין ומתייאשין מהן. ישלם יוחנן מביתו, אם הוא טעה ולא קיבל כל המעות ישלם מביתו, אבל איני יודע אם יוחנן חייב מעילה שהוציאן לחולין בלא מעות, או יל גזבר זרין הוא לאחר כך הפסיד, או תנאי ב"ד היה. מי שאבד וכו', כשלקח חותם מיד יוחנן הפסיד, וכשבא אצל אחיה לא יתן לו בלא חותם, וגם יוחנן מסתמא אין עליו לידע ולהכיר למי נתן החותמות היום ואינו מכירו. עד הערב, עד שיבאו ביחד יוחנן ואחייה לראות אם יש מעות כנגד החותמות. אם מצאו לו כנגד חותמו, שהרי מני נתן לו המעות לקח לו החותם נמצאו המעות יתירים על החותמות. נותנין לו, נסכין למחר. ואם לא, שלא מצאו מעות יתירים, ומסתמא רמאי הוא. לא היה לו, שלא היו נותנין לו הנסכים. ושם כל היום כתוב עליה, שמא היה מוצא אותו הרמאי, ולא אכפת לן, דכבר עבר אותו היום, ובגמ' פריך אם ישמור אותו עד יום שכתוב בו. נותנין לתוכה בחשאי, בסתר, משום דכת"ב מתן בסתר יכפה אף. כלי שמצאו בו צורך בדק הבית, כגון מקבות וגרינין. גמ', כשירי כל דור ודור בא למנות, אילו הן הממונין דמתני' ומזכיר כל אחד בשם, דווקא כשירי כל דור ודור, כגון ראשי משמרות? שהיו נקראים על הראשונים, ו"ד וכך במתני' איכא למימר הנהו הוו ראשונים וכלהו אחרונים בקרין על שמם, כד"ל היה טעמ' זכר צדיק לברכה, כלומר שמצוה להזכיר. ואחרניאל אמר מי שבודרו, שאין נקראין על הראשונים אלא כל אחד בדורו לפי מה שהוא, ובמתני' נמי איכא

אזו שממונה על הנסכים. המעות ונתנו יתר. ע' פי' תלמיד הר"ש. שהרי אחייה אינו אלא שלוחו של יוחנן והשולח מעל כניל. ד שהרי הנסכים והעולות מתחללין על הכסף ונעשין חולין, ע' רמב"ם הל' מעילה פרק ו, ויל ואכמ"ל. ה' ע' בפ' תלמיד הר"ש, שכ' שקבל המעות אלא שנאבדו לו. ור"ל בוודאי לא טעה וקבל המעות בעד החותמות בשלימות. ר"ל שנאבדו לו המעות. ר"ל שאבד, כדלעיל. ה החותם הנאבד מיוחנן או ממי שקנה, ע' פי' הרמב"ם. שצא, שהרי לא יתנו לו כלום. א שכתוב על החותם, כי באותו יום הכתוב לא יוציאנו הרמאי, שהרי זה שאבד מחזר אחריה, כמש"כ הרע"ב. ב משלי כא, יד. ג יהויריב וידעיה, הנוכרים במשנה בבא קמא קי, א. ד שהיו במקדש הראשון, כדכ' דברי הימים א, כד, ז. ו אולי משום פתחיה זה מרדכי, פי' כן, וכ"פ גם הפני משה. ט כן הוא בכתי' ואולי צ"ל: כדיהיב. י משלי י, ז. יי אולי חסר: מנה.

א' ע' תוי"ט. ב מלשון רבינו שכ' אחי' והשמנים, נראה שכוונתו כאן שאת הסלתות שמרו בלשכת החותמות, אבל רש"י ביזמא טו, ב ד"ה לשכת ס"ל שאת החותמות שמרו בלשכת החותמות, וכן פי' גם המפרש למס' תמיד בפרק ג עיי"ש. ג כדאי' מדות פ"ב מ"ה. שם אמרו שגם את היין שמרו שם. ד ע' מה"פ בסוגיין וכ"כ גם התפא"ר בתמיד פ"ג אות כב. ה צ"ל: בבב"ב, בבא בתרא ת, ב. ו ר"ל המאירי, וכגון שאבד אי זה חותם לבן אחיה, ועי' פי' ר"מ. ז ע' פי' ר"מ. ח לפי רבינו זה הוא הטעם שמשלם אם פיתחו, ונראה יותר שרבינו גרים, שיד הקדש על העליונה אחרי פיתחו... כמו שהוא במשניות וכמ"ש המלאכת שלמה עיי"ש, וכן היא גם במאירי, וסדרתי את דברי רבינו לפי גי' זו. ועי' תפא"ר אות לו. ט חותם הנאבד, נ"ל שר"ל בדיוק כחותם הנאבד, לא פתחו ולא יותר, וכמש"כ המאירי וגם הרמב"ם בפ' המשנה ובהל' כלי המקדש פ"ז הל"ב. פ' פי' חדש מאד, ועמ"ש רבינו בגמ' למשנה זו. ק ע' פי' המאירי. ל' ב"נ"ל שאין היא אותה לשכת הכלים הנוכרת במס' תמיד פ"ג מ"ד. מ ר"ל: סוף פירקין. נ משלי י, ז. ס חסר: שנה, כדאי' יומא ט, א. טו ברור לי שמלים אלו: בכל דור ודור"ט"ס הן וצריכין להחזק.

ודור בא לימנות עמהן הוא אומר זכר צדיק לברכה מאן דאמר מי שהיה באותו הדור מונה מיי שבדורו עמהן הוא אומר נסם ונסו כולם ויקבי ועל מי נאמר זכר צדיק לברכה על בן קטין וחביריו א"ר ירמיהו לכן אחלק לו ברבים ואת עצומי יחלק שלל, ה' ר' עקיבא שהתקין משנהו ומדרשו הלכות ואגרות ויש אומ' אילוש כנסת הגדולה אלא מה תיקון כללות ופרטותי א"ר אבהו כת' ממשפחת סופרים יושבי יעבין מה ת"ל סופרים שעשו את התורה ספרות ספרותי חמשה לא יתרומושו ה' דברים חייבין בחלה חמש עשרה נשים פוטרות צרותיהן שלשה עשר דברי נאמרין בנבלת העוף טהור ארבעה אבות נזיקין אבות מלאכות ארבעים חסר אחת א"ר אחא כת' ועזראני הכהן הסופר מה ת"ל סופר כשם שהיה סופר בדבריה תורה כך היה סופר בדברי חכמים ר' חני בש"ר שמואל בר נחמני הראשונים חרשו וזרעו ונכשוכו ובישוכו ועדרו וקצרו ועמרו ודשו וזרו והורידוכו וטחנו והרקידו ולשו וקטפול ואפו ואנו אין לנו פה לאכל ר' אבא בש"ר לא מונהלב בש"ר זעיר'לג אם היו קדמאין מלכין'ל אנו בני אינשלו אם היו בני אינש אנו היינו אומ'לח דא"ר מניל'ט באותה שעה אמ' אפי' לחמרתיה דר' פנחס בן יאיר ויגביה חיטימא עבדת גביהוןמב תלתא יומי ולא טעימתמ אמרו נטעינה דלא תלפיות גבן נטעותמ ואולה וקמחמה על תרעא דרבהמו שהורה ואיתנחאתמ אמ' להו ר' פנחס בן יאיר פתחו ליה לעלובתאמ דאית לה תלתא יומימט דלא טעמת כלום פתחו ליה ועיילדהני יהב קמהנב שעורין ולא אבלתמ אמרו ליה ר' לא בעי למיכל'ד אמר

פירוש תלמיד ר' שמואל בר' שניאור

הזכור' לפי שהיו רשעים ועליהם הוא אומר ר' ושם רשעים ירקב, ומפרש במסכת יומא ר' קבון בית' תעלה לשמם. ועל מי נאמר זכר צדיק לברכה, כיון שאילו לא היו צדיקים. על בן קטין, שעשה שנים עשר דד לכיור. וחביריו, הממונין במסכת יומא פרק אמר להם הממונה. זה ר' עקיבא, שחילק דברי תורה והלכות לרבים. שהתקין משנה וכו', דקיימא לן סתם משנה ר' מאיר וכו' וכולהו אליבא דר' עקיבא. וי"א אנשי כנסת הגדולה, מהם הוקבע התלמוד. אלא מה תיקון זה, ר' עקיבא כללין ופרטין, שדרש כל התורה כולה בריבוי ומעוטי. ספורות ספורות, שנותנין חשבון בכמה דברים זה נוהג ובכמה זה נוהג, כגון חמשה לא יתרומו כו', כל אחד מפורש במסכת שלו. סופר בדברי חכמים, כגון כמה שניות לעריות תיקנו, וכמו י"ח דבר שגזרו בו ביום. וזרעו וחרשו, כ' כלומר פירשו כל הצורך, ואין בידינו לפרש מה אמרו. קדמאין מלאכים, הראשונים מלאכים. אנו בני אינש, אין חשיבותינו כלפי הראשונים אלא כאנשים אצל מלאכים. ואפילו חמרתיה כו', אין אנו צדיקים כחמרתיה דר' פנחס בן יאיר, ומתני עובדא. עבדת גבהון, עיכובה אצלם. ולא טעימת כלום, שלא היתה רוצה לאכול שלא מן המעושר, והן אינן מעשרין. אמרי נטעינה כו', מוטב שנגיחנה לילך ולא תמות אצלינו. תרעא רבה, שער גדול של ר' פנחס. שרייא מבהקא, התחילה לצעוק מפני הרעב. דאית תלתא יומין כו', שהיה יודע שאינה אוכלת טבל. אמרי ליה, לר' פנחס. לא בעי'א למיכל,

א ר"ל לו היו כבר מתים בומן שנכתבה משנתנו לא היו נזכרים. ב משלי י. ז. ג לח. ב. ד צ"ל: ר' קביות, כדאי' בגמ' שם, והסופר טעה וחלק את המלה ושבה. ה לו, א. ו סנהדרין פו, א. ו כפי הפ"מ. ח בשבועות כו, א אמרו, שר"ע דרש כל התורה בריבוי ומיעוטי. אבל קשה לי איך פי' רבינו כן על מה שאמרו כאן שר"ע דרש כללי ופרטי הלא שני דברים הם עיי"ש בגמ', ואולי מטעם זה כ' בעל קרבן העדה שגרסין אנכה' תקנו כללי ופרטין, פי' רבינו צ"ב, ע' במאירי לסנהדרין עמוד קצה מעמודי הספר. יבמות כא, ב. י' שבת יג, ב. י' לעני' אפטר לקיים גי' זו שהרי במס' שבת עג, ב אמרו שבארץ ישראל זרעי והדר כרבי.

עמהן יי. על כולן; ב מ: עליהן. ב מונה מי' י: מונה מי'. ג נסם ונסו כולם ויקב' י ב מ: ושם רשעים ירקב' ונ' שלא שניאה היא בכת' אלא בכונה כ' מלים אלו. ד ירמיה' י ב מ: יונה. ה י ב מ נוסף: זה. ו י ל' משנה. ז ומדרש' י: מדרש. ח ב ל' ואגרות. ט איל' ב: מו. י ב נוסף: תקן. יא אלא מה תיקן י: מה שהתקין. י כללות ופרטות י ב מ: זה כללין ופרטין. יג י נוסף: אלא. יד ספרות ספרות י: ספורות ספורות; י ל"ש (ח"ב אלף רעד): ספרות ספרות. טו י ל"ש ל' חמשה לא יתרומו. טז י נוסף: שלשים ושש כריתות בתורה. יז דבר' י ל"ש מ: דברים. יח י ל' נאמרו. יט העוף י ל"ש ב מ: עוף. כ ב ל' טהור; י: הטהור. כא י ל"ש נוסף: ד' ראשי שנים. כב י ל"ש נוסף: ה' חטאות תמות; ב ל' אבות - אחת. כג ועזרא' י מ י ל"ש: לעזרא; ב: אלעזר'. כד י נוסף: אלא. כה בדברי' מ: בספר'. כו נחמני י מ: נחמן; י ל"ש ל' בר נחמני. כז ונכשו' ב: ונכסו'. כח ובש"ר מ: וכיסו'; י ל"ש ב ונכסו'. כט והורידו' י ב מ י ל"ש: וברדו'. ל י ל"ש ל' וקטפו'. לא בש"ר י ב מ: בר'. לב מונה' י: זמנא'. לג י ל"ש ל' ר' - זעיר'; ב נוסף: אמר'. לד י: אין הוון קדמאין; י ל"ש אי הוון ולי' קדמאין. לה מלכין י ב י ל"ש: מלאכין. לו אינש י ל"ש: נשות'. לו אם היו י: ואין הוון. לח אנו - אומ' י ב: אנו חמרי'; מ: אנו חמרי'. לט דא"ר מני' י ב: אמר רבי מנא' (ב: מוני'). מ באותה שעה י: בההיא שעתא. מא ויגביה חיטימ' י: לא אימנין חמרתיה דרפבי גבתה ליסטאי בליליא; ב: לא דמינן דחמרתיה דרפבי גבביה ליסטין; מ: לא אימנין חמרתא דרפבי גבבה ליסטין. מב גביהון' י: טמירא גבון. מג י ב מ נוסף: כלום. מד אמרו - נטעות' י: בחר תלתא יומין אימלכון מחורתא אמרון אפקנה מן הכא דלא תימות גבן אפקונה; ב: אמרו נישנה ולא תימות גבן נישת'; מ: אמרו נישנה דלא תימות גבן נישת'. מה ואולה וקמה' י ב: אולת וקמת'. מו דרבה' י: דמרה'. מז שהורה ואיתנחאת' ב מ: שריא ואית תנחנת' (מ: ואתא נחת'); י: שריית מנהקת'. מח אמר להו - לעלובתא י: אמר לון פתחון להרא עליבתא. מט יומי' י: יומין. נ ליה' י ב מ: לה. נא ועיילדה' י: ועלת לה; ב: ועיילדה; י נוסף: אמר לון יהבו לה תיכול'. נב יהב קמה' י: יהבון קומה; מ: יהבו קמי' י: ב: יהבון קמא'. נג אכלת' י: בעת מיכול'. נד בעי למיכל' י: בעת מיכול'.

פירוש ר' משולם

למימר דחשיב בתראי. שם רשעים ירקב, לא דווקא, דכל גזברין צדיקים ונאמנים הן אלא לומר שמזכירין כל אחד בדורו. על בן קטין וחביריו, כדא' ביומא פ"ג בן קטין עשה י"ב דד לכיור שלא היו בו אלא שנים, וחשיב להו טובא התם. שהתקין משנה, כדא' ביבמותי עד שהלך וכ', ותו אמר' כולהו אליבא דר' עקיבא. אלא מה תיקון זה כללים ופרטים, כן קבלה היתה בידם. מה ת"ל סופרים, משמע לשון ספירה. ה' לא יתרומו, הכי מתחיל תרומות, ה' לא יתרומו ואם תרומה תרומ' הורש שוטה וקטן והתורם את שאינו שלו ונכרי שתרם את של ישראל ואפי' ברשות, והא דנקט' תחילה ולא נקט אבות מלאכות דבסדר מועד, משום דאיירי בתרומת הלשכה, ואחריו נקט בההיא סדר גופיה מסכת חלה, ה' דברים חייבים בחלה החיטין והשעורין והכוסמין ושיבולת שועל והשיפון, ואידי דנקט' חמש עשרה נשים, ולאחר כן נקט שלש עשרה דבר נאמרו בנבלת העוף טהור והכי מתחיל סדר' טהרות, ולאחר כן חשבון קצר ארבע אבות נזיקין, ולאחר כן בחשבון גדול אבות מלאכות, והרבה' בתלמוד שהיה יכול להזכיר. כשם שהיה סופר בדברי תורה, וחכמים. הראשונים זרעו, כלומר דקדקו בתלמוד. ובררו, ושנו לו לאדם ללמוד מה ששמע ממה שלא שמע. ואין אנו' פה לאכל, דאימעט ליבא, וכן קאמר בקידושין' א"ר יוחנן הרי סכין והרי בשר והרי שולחן והרי אין לנו פה לאכל. ה"ג ר' מני באותה שעה אפי' לחמרתיה דר' פנחס בן יאיר לא אדמינן, נטשונה, גניחנה. שריא אנתחת, התחילה להיות אונתת. פתחו לעולביתא היג אמרו לו לא כדין אלפיה ר' הלוקח וכיו' דהיא מחמירה

א משלי י. ז. ב לו, א. ג סב. ב. ד סנהדרין פו, א. א שם אי' סתם מתני' ר' מאיר וכולהו וכ'. ה חסר: אין תרומתן. ו חסר: זה. ז וגם מסכתין היא מאותו הסדר. ח פ"א מ"א. ט נראה שחסר: דברים שבמספר חמש נקט'. י כך מתחילה מסכת טהרות. יא כגון פ"א דמס' ר"ה, ארבעה ראשי שנים; פ"א דמס' כלים, עשר קדושות, ועוד. יב בכת"י המלה מטושטשת, וחכ' הן ברורות. יג ב: יג' דצ"ל: ואנו אין לנו. יד מו, א. ובגמ' שלפנינו סדר אחר. טו ג' שחסר: אמר', ואולי צ"ל, אמר' אחרי המלה, שעה'.

להון מתקנין אינון אמר ליה הן רימתון דמאי לא אמר כדין אלפן ר' הנותן לזרע ולבהמה פשור מן הדמאי מאי נעביד ליה דהיא מחמירא על נפשאי ארמיין דמאיט ואכלת. פתחיה עלי פתחיה זה מרדכי' ולמה נקרא שמו פתחיה שפותח בדברים ודורשן ויודע בשבעים לשון תאנא זה מרדכי' בא וראה כמהי כוחו של אותו האיש פותח בדברים ודורשן ויודע בשבעים לשון תאנא סנדרי שהיוטו בה שנים יודעין לדבר וכולן ראויין לשמוע הרי זו ראוייה לסנדרי שלשה הרי זו בינונית ארבעה הרי זו תסמרי' ביבנה' היו בהי' ארבעה בן עזאי בן זומאי אליעזרכא בן מתאיכב וחנניא בן חנילאי' פעם אחת יבשה ארץ ואלא היו יודעין מהיכן להביא וזהו תמן חד אילסכו דהוהכח יהיבכס חדל ידיה על גנותלא וחדלב ידיה אצריפאלו אייתיניה קמיה דפתחיה [149] אמר ליה אית אתר דמתקרי גנותלה צריפין או צריפין גנותלה לתמן ואשכחון א"ר יוסי בר ביבילי' פעם אחת נשדפה ארץ ישראל ולא ידעולט מהיכן להביא וזהו תמן חד אילסכו דהוה יהיב חד ידאמ על עיניה וחד ידאמא על סוכרא אייתוניה קמיה דפתחיה' א"ל אית אתרא דמתקרי עין סוכר או סוכר עינא אזלו תמן אשכחון, מד שלש נשים שהביאומה שלשמו קינותו אחת אומי לימתי ואחת אומי לעינתיה ואחת אומי לזבתימט זאתי שאומרתא לימתי סברינא למימרנא שופעת מימיה אמר להון בימא איסתכנתיה זאתי שאומי לעינתיה סברי למימר שופעת כמעין אמר להון בעינתי איסתכנתיה זו שאומינא לזבתימט סברי למימר זבתס ממש אמר להון בנהסא ליטול את בנה בן אחייה' סב על ידי שמהלכין הבהניסג על גבי רצפהסד ואוכליןסה בשר ושותין מים

א ב ליה ליה. ב הן י ב מ: אין; י נוסף: אמר לון. ג לא אמר כדין מ ב: לא כדין; י: אמרון ליה לא כן. ד ב מ ליה ה הנותן - ולבהמה ב י: הניתן (י: הלוקח) זרע לבהמה; י נוסף: קמח לעורות שמן למאור. ו ב נוסף: אמר; י נוסף: אמר לון. ז ליה מ ב: ליה; י במקום מה - ליה אי: מה נעביד להרא עליבתא. ח נפשאי י: גרמה סגין. ט ארמיין דמאי מ: ארימו לה; י: וארימון דמיין; ב: גרומה דמאי. י ב מ נוסף: הקינין; ב נוסף עור: תני. יא י ליה פתחיה זה מרדכי. יב י ב מ ליה ולמה - מרדכי. יג כמה י: מה; ב מ נוסף: גרול; י נוסף: גרול הוא. יד פותח י: שהוא פותח; ב מ: שפותח. טו בדברים י: דברים. טז שהיו י: שיש. יז תסמרי' י ב מ: חכמה. יח ביבנה י: וביבנה. יט ב ליה כה. כ י נוסף: בן חניאי. כא אלעזר מ: אלעזר; י: ורבי אלעזר. כב מתאי ב: מתתי. כג י ליה וחנניא בן חנילאי. כד י ב מ נוסף: ישראל. כה היו יודעין י: ולא ידעו. כו ב נוסף: עומר. כז אילס מ: אילס. כח דהוה ב: והוה. כט יהיב י: יתיב. ל מ ליה חר. לא גנות מ: גנות. לב וחד י ב מ: וחדא. לג אצריפא מ ב: על צריפא; י: על צריפין. לד דפתחיה י: דפיתחא. לה גנות י: גנות. לו מ ליה או צריפין. לו אולין ב: אולין. לח בר ביבילי מ: בר' אבין; י: בי ר' בון. לט נשדפה - ידעו י: נשדף כל העולם כולו ולא היו יודעין. מ חר ידא ב מ: חרא ידיה; י: ידיה. מא וחד ידא מ: וחדא ידיה; י: וחדא. מב קמיה דפתחיה י: גבו פתחיה. מג עין - עין מ: סוכר. מד תמן אשכחון ב מ: לתמן ואשכחון. מה שהביאו י: הביאו. מו י ליה שלש. מז קינות י: קינתה; ב: קינת. מח י הסדר: לעינתי לימתי. מט לובתי י: לובתי. נ ואת י מ: זו. נא שאומרת ב: דאמ; י: שאמרה. נב סברינא י ב מ: סברינ. נג למימר י: מימר. נד מים ב: כיים; י: כים. נה איסתכנת י: סכנת. נו ואת י ב: זו. נז בעינתי י: בעינתה; ב: בעינתי. נח איסתכנת י: סכנת; מ ליה זאת שאומי לעינתי - איסתכנת. נט שאומי י: שאמרה. ס זבת י ב מ: זבה. סא בנה ב: בא זאב; י: זאב בא; מ זבנה. סב י מ נוסף: על חולי מיעים (מ: מעיין); ב נוסף: על וכו'. סג שמהלכין הבהניס י ב מ: שהיו כהנים מהלכין; ב נוסף: יחיפין. סד על גבי רצפה מ: יחיפוס; י: יחיפוס על הרצפה והיו. סה ואוכלין י: ואוכלין.

פירוש ר' משולם

פירוש תלמיד ר' שמואל בר' שניאור

על עצמה, ובהכל שוחטין בענין אחר. פתחיה זה מרדכי' וכולן ראויין לשמוע, ולא תקשי אהא דאמי בסנהדרין ומייתי במנחות כר' שמעון' מי מושיבין בסנהדרין וכיו' ויודע בשבעים לשון, די'ל יודעין ראויין לשמוע, ועדין תימה התם' בעי למימר שכולם יודעין שבעים לשון, דמוקי לה דהוה בייל לישני, דאם כן היה לו למימר הוא היה יודע לדבר. על צריפ', סל. אסכרא, מקום שהדלת עומד, מיהו בפ"ר ישמעאל' לאו משום דיבשה ונשדפה הוה אלא משום שצרו מלכי חשמונאי זה על זה. שופעת ביה, ד' דהוה זבה והוה חד חטאת וחד עולה. ב' בימא אסתכנת, ניצולת, והם גדר וכולן עולות, וכן כולתון. ה"ג סברינ מימר זבה ממש א' להון בדובי' אסתכנת, והויין גדר.

א חולין ז, א, ב. ב רבינו כ' מלים אלו, ללמד שכאן גרסינן להו ולא במשנה. ג, א, ד, סה, א. ה בגמ' שלפנינו: ר' יוחנן. ו צ"ל: אין. ז צ"ל: ויודעין. ח במנחות סה, א. ועיי'ש בתוס' ד"ה ויודעים. ט ברור שחסר: לדבר. י שלא כולם צריכים לדבר רק לשמוע ולהבין. יא מנחות סד, ב. יב כ"ה בכת"י ואולי צ"ל: כים, או כמעין. יג כדכת' ויקרא טו, כט, ל. יד איני יודע, אם הכוונה בדוב' בחיה שממה דוב, או הכוונה בדוב' שתרומה בדוב', ואו מתאים למ"ש בבבלי מנחות סד, ב וכפי' רש"י שם ד"ה כווב.

ממש, וחובה נינהו, בחיכה' איסתכנת, למות וגדבה לקונה להביא קן וגדבה שבו ספק. לו זה בנה ליטול את בנה, לא ידענא מאי היא, ואינו במסכת מנחות, ומסיים במנחות בדוק ואשכח דהוה כדאמר מרדכי' על ידי שהיו הולכין יחיפין על הריצפה, והצינה קשה. ועוד שאוכלין [191] בשר, קדשים, ושותין מים, כדכת' יין ושכר אל תשת, ושותין מים אחר הכשר מביא חולי מיעים.

א נראה שרבינו לא גריס אח"ז: אמרו ליה אין' אלא עישרתם... ארימתון דמאי היא שאלה אחת. ע' פנ"מ וקה"ע. ב'ג' שרבינו לא גריס: אמר לון. ג' ע' פי' ר"מ ותמצא את הקו' שרבינו מיישבה בזה. ד' ינעתי להבין למה הוציא רבינו את המלה מפשטה. ואמר לי חביבי מהר' משה צבי כהנא-פרנקל יצ"ו מיחסי כהונה: שמתוך שרבינו מתקן אח"כ את הגי' לפי מ"ש במנחות סד, ב, מזה נראה, שהוא מפרש ששני המעשים אלו הם המובאים שם וארעו בשנה אחת, כמו שנראה מן הגמ' שם, וע"כ קשה היה לו לרבינו לפרש יבשה' - ממש, שאם היתה בצורת עד שלא היה להם ממה להביא את העומר מה נשתדף אח"כ עד שבועות, וע"כ פי' יבשה - נשתדפה. ה' לשון רש"י במנחות סד, ב ד"ה צריפא, אלא שרש"י כ', בורזיל' ורבינו תרגם מלה זו ל'הוטא', שהיא היא בלשון אשכנז. ו' הכוונה על המלים שתי הלחם, אבל נשתדפה' לי' שם. ע' פי' ר"מ. פ' סד, ב. ח' מכאן עד, לנעול' הוא לשון רש"י במנחות שם. ט' מכאן עד, זה' הוא לשון רש"י שם, אלא שה'הא' ממלת, מביאה' נתחברה למלת 'קן'. י' כדכ' ויקרא טו, כט, ל. יא ברור שצ"ל: זבה. יב כ"ה בכת"י ואולי צ"ל: בויבה' (ע' מנחות סד, ב), או בלידה' (ע' מאירס). יג ינעתי הרבה להבין ולא זכיתי, ואין כאן מקום להשערות בעלמא. יד דהוה כדאמר מרדכי' לי' בגמ' שם. טו ויקרא י, ט.

ומה נעשה לה. מתקנין אינון, כלום עישרתם' השעורין. ארימתון דמאי, שמא מעם הארץ נקבו שהן חשודין על המעשרות. והיקשו לו ולא כדין אלפן ר', בתמיה, ולא כן לימדנו ר' כ"ו. מה נעביד לה, כך השיב ר' פנחס, מה אנו יכולין לעשות לה שהיא מחמרת על עצמה. ארימון דמאי ואכלת, הרימו מעשר דמאי ואכלה. ראויין לשמוע, ולהבין בעי' לשון, ולא לדברי' שיש, אדם שומע ומבין הלשון ואינו יודע לדבר. פעם אחת יבשה, כולה מילתא באפי נפשה היא, דמשתעי חכמת מרדכי' יבשה, נשתדפה' חד אילם כו', שומע ואינו מדבר. אאיגרא, גגי. צריפין, הוטא' שאין לה גג למעלה אלא חד, ומן ערבה הוא. ה"ג פעם אחת נשתדפה ארץ ישראל ולא ידעו מהיכן להביא שתי הלחם, והכי הוא במסכת מנחות. על עיניה, בעיניו. על סכרא, חור שבמזוזות הדלת שבו תוחבין הכריח לנעול, שלש נשים כו', מעשה היה בימי מרדכי' כדאמרינן במס' מנחות. קן, שני' עופות. ליימתי, אני מביאה קן זה. שופעת, זיבה הייתי כים, וחובה נינהו להיות אחד חטאת ואחד עולה. בימא אסתכנת, פירשה בים ונדרה לקונה להביא קן, והויין תרויהו עולות, הכי מפ' לה במס' מנחות, דאי לאו הכי מאי נפקא לן מינה אם שופעת כים או אם נסתכנה בים. שופעת כמעין, נדה' היא, אחד חטאת ואחד עולה. בעינה סיכנה, ונדבה להביא שניהם עולות. זבה ממש, וחובה נינהו, בחיכה' איסתכנת, למות וגדבה לקונה להביא קן וגדבה שבו ספק. לו זה בנה ליטול את בנה, לא ידענא מאי היא, ואינו במסכת מנחות, ומסיים במנחות בדוק ואשכח דהוה כדאמר מרדכי' על ידי שהיו הולכין יחיפין על הריצפה, והצינה קשה. ועוד שאוכלין [191] בשר, קדשים, ושותין מים, כדכת' יין ושכר אל תשת, ושותין מים אחר הכשר מביא חולי מיעים.

א נראה שרבינו לא גריס אח"ז: אמרו ליה אין' אלא עישרתם... ארימתון דמאי היא שאלה אחת. ע' פנ"מ וקה"ע. ב'ג' שרבינו לא גריס: אמר לון. ג' ע' פי' ר"מ ותמצא את הקו' שרבינו מיישבה בזה. ד' ינעתי להבין למה הוציא רבינו את המלה מפשטה. ואמר לי חביבי מהר' משה צבי כהנא-פרנקל יצ"ו מיחסי כהונה: שמתוך שרבינו מתקן אח"כ את הגי' לפי מ"ש במנחות סד, ב, מזה נראה, שהוא מפרש ששני המעשים אלו הם המובאים שם וארעו בשנה אחת, כמו שנראה מן הגמ' שם, וע"כ קשה היה לו לרבינו לפרש יבשה' - ממש, שאם היתה בצורת עד שלא היה להם ממה להביא את העומר מה נשתדף אח"כ עד שבועות, וע"כ פי' יבשה - נשתדפה. ה' לשון רש"י במנחות סד, ב ד"ה צריפא, אלא שרש"י כ', בורזיל' ורבינו תרגם מלה זו ל'הוטא', שהיא היא בלשון אשכנז. ו' הכוונה על המלים שתי הלחם, אבל נשתדפה' לי' שם. ע' פי' ר"מ. פ' סד, ב. ח' מכאן עד, לנעול' הוא לשון רש"י במנחות שם. ט' מכאן עד, זה' הוא לשון רש"י שם, אלא שה'הא' ממלת, מביאה' נתחברה למלת 'קן'. י' כדכ' ויקרא טו, כט, ל. יא ברור שצ"ל: זבה. יב כ"ה בכת"י ואולי צ"ל: בויבה' (ע' מנחות סד, ב), או בלידה' (ע' מאירס). יג ינעתי הרבה להבין ולא זכיתי, ואין כאן מקום להשערות בעלמא. יד דהוה כדאמר מרדכי' לי' בגמ' שם. טו ויקרא י, ט.

היו באין לידי חולי מעים והוה יודע אידן חמר טב למעיין אידן חמר סמי מעינך גחוניא חופר"ה שהיה חופר בורותי שיחין והוה יודע אי דיין כחפס מקרורי אי דייןא כחפס אית ביה שרביבין עד דמטי האי שרביביתיהי מטיאמו אר אחא ומתו בסמאי אר חנינא מאן דאמ' רחמנא וותרני ליותריני בי מעיהי אלא מאריך רוחיה וגביה דיליהכא אר חנינאכב כת' וסביביו נשערה מאדכי מרדק עמהן עד חופטי השערה אר יוסי בר ביבין לא מטעם זוכי אלא מיכ נוראכח על כל סביביו ונוראכט עלל הקרובים יותר מן הרחוקים ר' חני בש"ר שמואל בר נחמנילא מעשה בחסיד אחד שהיה חופר בורות שיחין ומערות לעוברים ושבים לפעם אחת היתה עוברת בתולי להנשאל ושמטה נהר והוה כולי עלמי עלין לנחמא יתיה ולא מקבל עילויה תנחומאליה על ר' פנחס יאיר לנחמא יתיהלו ולא מקבל עילויה תנחומאלי אמ' להון דין הואלי חסדיכון אמ' לו ר' כך וכךלטה היה עושה וכך אירע לו אמ' להומא איפשר היהמב מכבדמ בוראו במים וקיפחומי במים מיד נפלה חמיהמה כשרמו ונפלימו בתו של אותו האיש ואית דאמרין בסרגתא דאיתו דיתמח ואית דאמ' מלאך ירדמט בדמות ר' פנח' בן יאיר והצילה. גביני כרוז" שהיה מכריז בבית המקדש מהו אומי כהנים לעבודה ליום לדוכן ישראל למעמדוןא אנריפס המלך שמע קולו ברחוק פרסהי ונתן לו מתנות הרבה. בן גבר על נעילת שערים" תרגמא רב קדםי דבינה ר' שילא קרא גברא ואכריז כרוזא אל קרא תרגולא והתני בן גבר על נעילת שערים אית לך למימר בר תרגולא. בן ביבאי" על הפקיע" שהיה מזויג את הפתילות ר' אסיס על לכפראסא בעא לממנאסב עליהן

פירוש חלמיד ר' שמואל בר' שניאור פירוש ר' משולם

[149] אידן חמר טב, אסי מעיין, והיו נוטלין מן הלשכה, שאם לא כן שמא לא היו באין לעבודה. אידן כחפ מקרר מיא, אי זה סלע מוציא מים קרים. אית ביה שרביבין, הם גידי אדמה. עד דמטאי שרביבותיה מיא מטיא, כלומר כיון שהיה חופר עד קילוח היה מוציא מים. ומת בצמא, ובכבא קמאי גרי ומת בטבעא, הכרת קול. בסוגתא אי תימאריה, לא ידעתי מהו, ויש משמ' הביאה לגמל ועלתה, ואני משלם אומר פי' בסוגא כמו סוגה, סייג, איתו אתר, כמו אתערתי מעורה, כלומר זימן לה הקב"ה סייג אחד ותחזיקה בו ועלתה, וקבלה אבא מרי. תרגמא רב קדם ר' שילא, אמרי' ביומא" ר' שילא לא הכירו. קרא גברא אכריז קרא, כלומר הא דאמ' ביומא" במשנה קמייתא לא היתה קרית הגבר מגעת, שהיה אדם מכריז לעוררם. אל, ר' שילא, קרא תרגולא. ואקשי ליה רב, והתני בן גבר על נעילת שערים יאית לך מימר בר תרגולת, בתמיה, וגרי' ביומא" רב אקלע לאתריה דר' שילא לא הוה אמורא וכ'. שהיה מזויג פתילות, פקיע, כמו מתיר ומפקיע, וביומא" פ"ב אמרי' מאי פקיע רב יהודה מנגנדנא, וחלוק הוא. ואני משלם אומר דהאי פקיע הוא רבינו מישב בזה איך היתה שררותו בממון, ע' פי' תלמיד הר"ש וקה"ע ותפאי' אות כ. א. ובגמ' שלפנינו לי' גי' ו, וגם בד"ס אינה מובאה. ג שיר השירים ז, ג, עיי"ש ברש"י. ד בכת"י, איתו" היא בסוף השורה, אתר" בתחלת שורה, ונ' שרבינו קראה למלה אחת, וכמה פעמים כ' כותב כתי' זה מלה אחת בשתי שורות. ה כ, ב. א. וחסר: פרק קמא. ז' צ"ל: בתרייתא, כי היא המשנה האחרונה שבפרק. ח ע' שבת קנה, א. ט כג, א, ובגמ' שלנו לי' רב יהודה אלא, אביי, ובמקום מנגנדנא אי' ננדא. י ר"ל שחלק על סוגיין כאן.

פירוש ר' משולם

[149] אידן חמר טב, אסי מעיין, והיו נוטלין מן הלשכה, שאם לא כן שמא לא היו באין לעבודה. אידן כחפ מקרר מיא, אי זה סלע מוציא מים קרים. אית ביה שרביבין, הם גידי אדמה. עד דמטאי שרביבותיה מיא מטיא, כלומר כיון שהיה חופר עד קילוח היה מוציא מים. ומת בצמא, ובכבא קמאי גרי ומת בטבעא, הכרת קול. בסוגתא אי תימאריה, לא ידעתי מהו, ויש משמ' הביאה לגמל ועלתה, ואני משלם אומר פי' בסוגא כמו סוגה, סייג, איתו אתר, כמו אתערתי מעורה, כלומר זימן לה הקב"ה סייג אחד ותחזיקה בו ועלתה, וקבלה אבא מרי. תרגמא רב קדם ר' שילא, אמרי' ביומא" ר' שילא לא הכירו. קרא גברא אכריז קרא, כלומר הא דאמ' ביומא" במשנה קמייתא לא היתה קרית הגבר מגעת, שהיה אדם מכריז לעוררם. אל, ר' שילא, קרא תרגולא. ואקשי ליה רב, והתני בן גבר על נעילת שערים יאית לך מימר בר תרגולת, בתמיה, וגרי' ביומא" רב אקלע לאתריה דר' שילא לא הוה אמורא וכ'. שהיה מזויג פתילות, פקיע, כמו מתיר ומפקיע, וביומא" פ"ב אמרי' מאי פקיע רב יהודה מנגנדנא, וחלוק הוא. ואני משלם אומר דהאי פקיע הוא רבינו מישב בזה איך היתה שררותו בממון, ע' פי' תלמיד הר"ש וקה"ע ותפאי' אות כ. א. ובגמ' שלפנינו לי' גי' ו, וגם בד"ס אינה מובאה. ג שיר השירים ז, ג, עיי"ש ברש"י. ד בכת"י, איתו" היא בסוף השורה, אתר" בתחלת שורה, ונ' שרבינו קראה למלה אחת, וכמה פעמים כ' כותב כתי' זה מלה אחת בשתי שורות. ה כ, ב. א. וחסר: פרק קמא. ז' צ"ל: בתרייתא, כי היא המשנה האחרונה שבפרק. ח ע' שבת קנה, א. ט כג, א, ובגמ' שלנו לי' רב יהודה אלא, אביי, ובמקום מנגנדנא אי' ננדא. י ר"ל שחלק על סוגיין כאן.

והוא ידע, בו אחיה. אידן חמר טב, איזו יין טוב לשתות ואינו מזיק המעיין, ומורה להם לכהנים יין יפה לשתות שלא בזמן משמרתו. ג"ל דהייג אידן חמר מסי למעים, כמו למסוי כלב. שהיה חופר בורות, לעולי רגלים, ומים מכונסין של מי גשמים שוללין שם. והוה ידע, בקי. אידן בירי מקדירא מיא כו, ספקי לא ידענא. מת בנו בצמא, גר. רחמנא וותרן, שמוותר ומחיל עונות. ליותרו מעיה, יופקרוי חיינו וגופו, שמורה לבריות לחטוא, דאינו כן אלא מאריך רוחיה, אך אפים הוא. וסוף סוף גבי דיליה, פורע ממנו. וסביביו, צדיקים שסביב השכינה מדקדק עמהן יותר, כמו שהיה מדקדק למשה ולאהרן. לא מן טעם זו, אלא מפטוק זה. מעשה בחסיד אחד, הוא בתמיה חופר שיחין! דין הוא חסידכון, בתמיה. כך וכך הוא עושה, חופר שיחין. וכך אירע לו, נפלה בתו בנהר ונשטפה. וקופחו במים, בתמיה, כמו אקפה את בניי. בסוגתא אתא אריתא, בערבה שבנהר אחזה בידיה עד שעלתה. גביני, שם האיש שהיה מכריז בכל בקר. תרגמ' רב קדם ר' שילא, אקרות הגבר רפ"ק דיומא קאי, דק"ה" רב איקלע לאתריה דר' שילא, אדרשא שלו קרות הגבר. ופריש רב מאי קרות הגבר, קרא גברא, כדקאמר רב התם, דהיינו גביני כרוז שהיה מכריז קומו כהנים כו. ואכריז כרוזא, ור' שילא השמיע לרבים, דקרות הגבר היינו קרא תרגולא. והשתא מקשי הכא לר' שילא ממחני' הא דתנן הכא בן גבר על כו' אית לך למימר, בתמיה. בן תרגול, ממונה על כך. שהיה מזויג את הפתילות, מתקן הפתילות למקדש, ומגא לך דפקיע לשון פתילה הוא, כדתנן במס' סוכה" מבלאי מכנסי כהנים ומהמייניהן מהן היו מפקיעין כו, ובמס' יומא" אמר אביי מריש ה"א הא דתנן בן בבאי על הפקיע, מאי פקיע פתילתא, כדתנן מבלאי מכנסי כהנים היו מפקיעין כו, כיון דשמעי להא דק"ה" ולא עוד אלא שלוקה בפקיע, אמינא מאי פקיע גגודא, רצועת מלקות. ב. בעא ממנא כו, למנות עליהן פרנסין.

כדאי' תענית טו, ב; טו, א, שאנשי משמר אסורין כל השבוע, אבל רק ביום, משא"כ בלילה אין אסור שתייה רק לאנשי בית אב עיי"ש. כונת רבינו צ"ב. ג' אולי ר"ל שספק הוא לרבינו מה פירוש הדברים. גריס בגמ' מן מה דכתיב. ז' צ"ל: גחוניא. ח' כדאי' בבא קמא ג' א. י' שבת יו, א. י"ב כדאי' גם ביומא כו, ב. י"ג צ"ל: ספקי, ר"ל סוף פרק קמא. שם כ, ב. י"ד ר"ל, דקאמר התם. י"ז נא, א. י"ח כו, א. י"ט ר"ל, דקאמר התם, אבל בגמ' שם אי', דתניא. כ" ע' שבת סג, ב. כונת רבינו צ"ב. ג' אולי ר"ל שספק הוא לרבינו מה פירוש הדברים. גריס בגמ' מן מה דכתיב. ז' צ"ל: גחוניא. ח' כדאי' בבא קמא ג' א. י' שבת יו, א. י"ב כדאי' גם ביומא כו, ב. י"ג צ"ל: ספקי, ר"ל סוף פרק קמא. שם כ, ב. י"ד ר"ל, דקאמר התם. י"ז נא, א. י"ח כו, א. י"ט ר"ל, דקאמר התם, אבל בגמ' שם אי', דתניא. כ" ע' שבת סג, ב.



פרנסין ולא קבלין עליהן פתח ואמר קמיהון בן ביבאי על הפקיע מהי זה שלא נתמנה אלא על הפתיל זכה למנותו עם גדולי הדור אתם שאתם מתמנין על חיי נפשות לא כ"ש. בן ארזא"ה כי התיא דתנינן תמן הניף סגן בסודרים והקריש"י בן ארזא על הצלצלת שהיה מגעים קולו בזמר וכשהוא מזמרי"י נועץ גודלו לתוך פיו

מוציא כמה מיני זמר והזייד אחיו הלויים נזרקין לו בביתו ראש בית גרמו"ש בית גרמו היו בקיעי"כ על מעשהכא לחם הפניםכ ורדייתוכי לא רצו ללמד שלחו חכמים והביאו אומנים מאלכסנדריא של מצריםכה שהיו בקיעי"כ על מעשהכ לחם הפנים וברדייתו לא היו בקיעי"כ שלכ בית גרמו היו מסיקין את התנורל מבפנים ונרדתלא מבחוץ ולא היתה מתעפשת של אילוב היוג מסיק מבפנים ורודין מבפנים והיתה מתעפשת כיון ששמעולד חכמים בדברלה אמרו כל מה שברא הקב"ה בעולמו לא ברא אלא לכבודו שלחו אחריהן ולא רצו לחזורלה עד שבפלו להן שברן שנים עשרלט היו נוטלי נתנו להן עשרים וארבעה ר' יהוד' אומר עשרים וד' היו נוטלי נתנו להן ארבעים ושמונה אמ' להקם מפני מה אין אתם רוצין ללמודא אמ' מסורת היא בידינו מאבותינו שהבית הזה עתיד ליחרבש שמאמ' ילמדו אחרים ויעשומה כן לפני ע"ז שלהן ודברים הללו מזכירין אותן לשבח אמ' מעולם לא נמצאתי פת נקיה ביד בניהן כדי שלא יאמרוה מלחמט הפנים היו אוכלין. בית אבטינס"א בית אבטינס היו בקיעי"כ על מעשהי פיטום הקטורת ובמעלה עשן ולא רצו ללמודה שלחו חכמי"ו והביאו אומנין מאלכסנדריא של מצרים שהיו בקיעי"כ בפיטום הקטורת ובמעלה עשן לא היו בקיעי"כ של בית אבטינס היתה מתמרת ועולה פרסה של אילו לא היתה עולה פרסה כיון ששמעו חכמי בדבר אמ' כל מה שברא הקב"ה ופעלס לא פעל אלא למענהו שני כל פועל יי למענהו שלחו חכמי"ו אחריהם לחזורסט ולא רצו לחזורע עד שבפלו להן שברן שנים עשרע היו נוטלי נתנו להן עשרים וד' ר' יהוד' אומר עשרים וד' היו נוטלי נתנו להן ארבעים ושמונה אמ' להקע מפני מה אין אתם רוצין ללמד אמ' מסורת הואע בידינו מאבותינו שבית זה עתיד ליחרב שמאע ילמדו אחרים ויהיו עושין כך לפני ע"ז שלהן ודברים הללו מזכירין אותן לשבח אמרו מעולם לאע יצתה אשה לשוק מביניהן כשהיא מבוסמתע ולא עוד אלא כשהקע נושאין אשה במקוםפ אחר ופוסקי"ן עמה על מנת שלא תתבסס כדפי"ד שלא יאמרו ממעשהפה פיטום הקטורת הן מתבסמות לקיים מה

א עליהן פתח י: מיניה עאל. ב ביבאי י: בב"י: ב: ביב"י: ג מה" מ ב: ומד: י: מה אמ'. ד זה - למנות י: זה שנתמנה על הפתילות זכה להמנות. ה ב נוסף: וכו'; י: נוסף: על הצלצלת. ו כי ההיא י: כהיא. ז סגן י: הסגן. ח והקריש"י י: והקיש: ב: הקיש: מ: הקריש". ט על הצלצלת י ב מ: בצלצלת: י ב נוסף: הוגרם (י: הוגרס) בן לוי וכו' (י במקום וכו' "אי" על השיר) אמר רבי אחא (ב: אחיא) נעימה יתירה היה יודע (ב היתה לו) אמרו עליו על הוגרם (ב: הוגרם) בן לוי. י נוסף: את. י"א וכשהוא מזמר י מ: וכשהיה: ב: וכשהוא. י"ב לתוך: ב: בתוך. י"ג מ נוסף: היתה. י"ד ב מ נוסף: כל. טו הלויים י: הכהנים. טז נזרקין ב י: נזרקין: מ: נזרקים. י"ז בבית י: בת: מ ב: בבית. י"ח בית מ: בן. י"ט ב נוסף: וכו'; י מ נוסף: על מעשה (מ לי מעשה) לחם הפנים. כ בקיעי"כ י: בקיאין: מ ב: פקיעין. כא על מעשה י: במעשה. כב מ נוסף הפקיע. כג ורדייתו י: וברדייתו: ב: ורדייתו. כד י לי חכמים. כה י לי של מצרים. כו שהיו י: והיו. כז מ לי על מעשה י: במעשה. כח לחם מ: בלחם. כט י לי של ל י לי את התנור. לא ונרדת י: ורדיין: ב: ומרדין. לב של אילו י: ואילו. לג הו"ה ב: הן. לד ששמעו י: שידעו: לה י נוסף: הוה. לו י ב מ לי בעולמו. לו לא לכבודו י: לכבודו ברא שנאמר כל פעל יי למענהו. לח לחזור י: לבוא. לט י נוסף: מנה. מ מ נוסף: חכמים. מא ללמד י ב מ: ללמד. מב ב נוסף: לו: י: להן. מג ב נוסף: ודברים הללו מזכירין. מד ב לי שמא: י: שלא. מה ויעשו י ב: והיו עושין: מ: והיו עושין. מו ודברים י: בדרבים. מז מעולם לא נמצאתי ב: לא נמצאת מעולם. מח יאמרו מ: יהיו או". מט אמ' מעולם - מלחם י: שלא יצא ביד בניהם פת נקיה מעולם שלא יהו אומרים ממעשה לחם. נ הו"ה מ י: הן. נא ב נוסף: וכו'; י נוסף: על מעשה הקטורת של. נב בקיעין מ ב: פקיעין: י: בקיאין. נג י לי על מעשה. נד פיטום י: בפיטום. נה ללמדו י ב מ: ללמד. נו י לי חכמים. נז י לי של מצרים. נח שהיו י: והיו. נט בקיעי"כ י: בקיאין: מ: פקיעין. ס בפיטום מ: במעשה. סא פרסה י מ: ופוסה (מ: פוסה) ויורדת: ב: כמקל. סב לא - פרסה י ב מ: היתה פוסה מיד. סג ששמעו י: שידעו. סד שברא י מ: שפעל. סה מ ב לי ופעל. סו ופעל - פועל יי למענהו י: לכבודו ברא שנאמר כל הנקרא בשמי לכבודי בראתי וגו'. סז י לי חכמים. סח חכמים אחריהם ב: אחריהן חכמים. סט י ב לי לחזור. ע לחזור י: לבוא. עא י נוסף: מנה. עב מ נוסף: חכמים. עג י נוסף: להן. עד י לי הוא. עה שמא י ב מ: שלא. עו ודברים י: בדרבים. עז אמרו מעולם לא י: שלא. עח אשה - מבוסמת: מ: אשה משל אחד מהן מבושמת מעולם: ב: אשה כשהיא מתבסמת לשוק: מ: אשה מבנותיהן כשהיא מתבסמת. עט כשהיו: ב: כשהיו: י: כשהיא אחד מהן. פ נושאין י: נושא. פא ב לי אשה. פב במקום י ב מ: במקום. פג ופוסקי"ן ב מ: פוסקי: י: היה פוסק. פד י לי כרי. פה יאמרו י ב: יהו אומרי"ן: מ: יהו או".

אמר מעולם לאע יצתה אשה לשוק מביניהן כשהיא מבוסמתע ולא עוד אלא כשהקע נושאין אשה במקוםפ אחר ופוסקי"ן עמה על מנת שלא תתבסס כדפי"ד שלא יאמרו ממעשהפה פיטום הקטורת הן מתבסמות לקיים מה

פירוש תלמיד ר' שמואל בר' שניאור  
פירוש ר' משולם  
מלשון היו מפקיעין דמייתי בבמה מדליקין<sup>א</sup> ובירושלמי דב פ' החלי"ב גרסי מהו מפקיעין א"ר חגי קומי ר' יוסי מפשילין וה"פ כמו מפשילין חבלין והוא מלשון פקיעות<sup>ב</sup> משום שמוזיג הפתילות וכופלן<sup>ג</sup> וסודרן יחד. פוסה ויורד, מתוספת למעלה במעט מעט עד שיורדת, שאילו היה פוסה מיד לא היתה מתמרת ועולה.  
<sup>א</sup> שבת כא, א. <sup>ב</sup> סוכה פ"ה ה"ג. <sup>ג</sup> מגילה כח, א. <sup>ד</sup> כלים פ"ז מ"ב.  
<sup>ה</sup> כפי קה"ע. <sup>ו</sup> רבינו מפרש, פוסה, מלשון, ואם פשה תפשה, ויקרא י, ו.

<sup>א</sup> להלכה גם ישראלים כשרים אבל למעשה נהגו סלסול ומנו לוי כדאי ערכין יא, א וכמו שפסק הרמב"ם הל' כלי המקדש פ"ג ה"ג. <sup>ב</sup> לח, ב. <sup>ג</sup> מכאן עד מלת קול' הוא לשון רש"י שם. <sup>ד</sup> ברש"י שם: מהכרעת הקול'. <sup>ה</sup> ג"ז לשון רש"י שם לח, א ד"ה שהללו, עיי"ש בהגהת הב"ח. <sup>ו</sup> שצ"ל: ורקדת' כמ"ש במנחות צד, ב. <sup>ז</sup> שצ"ל: ונרדית'. <sup>ח</sup> לח, א. <sup>ט</sup> מכאן עד מלת, כמקל' הוא לשון רש"י שם. <sup>י</sup> שמות ל, לה. <sup>יא</sup> תהלים עז, ט.

שני והייתם נקיים מלי ומישראל א"ר יוסי פעם אחת הייתי עומד בירושלם ומצאתי תינוק אחד ממשפחת פלוניא אמרתי לו בני משל מיד אתה אמר לי ממשפחתה בית אבטינס אני אמרתי לו של בית אביך על ידי שבקשתי

להרבות בכבודם ולמעט כבוד שמים עכשיו נתמעט כבודם וכבוד שמים נתרבה אמר ר' עקיב' סחיד לי שמעון בן לוגא מלקט הייתי עשבים אני ותינוק אחד שלט בית אבטינס ראיתי אותו שצחק וראיתי אותו שבכה אמרתי לו בני על מהי בכית אמר לי על כבוד בית אבא שנתמעט ועל מה צחקתי על כבוד המתוקן לצדיקים לעתיד [150] לבא ומה ראית עמודי עשן לנגדיכב ראיתיכב הראהו לי אמר ליכב מסורת הואכה בידי מאבותי שלא להראותוכי לשוםכ בריה, א"ר יוחנן בן נוריקה מלקט הייתיכב אני וזקן אחד משל בית אבטינס מגילת סממניםלא בידו אמר לי ר' לשעבר היו בית אבא נאמנילב היו מוסרין אתלג מגילותיהקלד אילו לאילו עכשיו שאין בית אבאלה נאמנין הא לך מגילהלו זו הוי זהירלו בהלח וכשבאתי והרציתילט לפני ר' עקיבא זלגו עיניו דמעות ואמר עודמ מעחה אין אנו רשאין לספר בגנותן של אילו. מא אלעזר על הפרכות שהיה ממונה על אורגי הפרכות. פנחס על המלבוש שב שהיה מלביש בגדי כהונהג מעשה בכהן אחד שהלביש כרדוטמ אחד ונתן לו זהובים שמונהמ אית דאמרין תרי עשר יהיב ליה. מו אין פוחתין משלשמי תנא משני קתילתיןמ יהואלמט ועוזיהו נחת וזכריהא ירמותיב ויוזבדי ואליאל וסמכיהו נחתו האמרכליןה פקידין מיד בגניהו ושמעני אחיו שני קתילקין במפקד חזקיהו המלך ועזריהוה נגיד בית האהיםג וכהן גדול כשהיה חותם הגזברסא ונותן לאמרכליןס אמרכל חותם ונותן לקלתיאסג וקלתיקאסד חותם ונותן לכהן גדול כהן גדול חותם ונותן למלךסיה המלך רואהס חותמו ומכירס קלתיקאסד רואה חותמו ומכיר אמרכל רואה חותמו ומכירס גזבר רואהס חותמו ומכיר. ואין עושין שררהסט רע נחמנעא בש"ר

א י לי פעם - בירושלם. ב ומצאתי י: מצאתי. ג ממשפחת פלוניא י: משל בית אבטינס. ד משל מי אתה י: מאי זו משפחה את. ה ממשפחת מ: מבני בנין של: ו ממשפחת פלוניא. ז לי בית אבטינס אני: מ לי אני. ח על ידי. ט של - שבקשו: ב: על ידי שאביך ביקשו. י של - בכבודם: י: בני אבותיך לפי שנתכונו לרבות כבודך. יא כבוד שמים ב מ: בכבודו של הקב"ה (ב: מקום). יב עכשיו - כבודם: י: לפיכך כבודם נתמעט. יג שמם מ: הקב"ה. יד וכבוד - נתרבה ב: ונתרבה כבוד שמים. יו סח' י: שח. יז הייתי עשבים ב מ: עשבים הייתי. יח של י ב מ: משל. יט י ב מ הסדר: שבכה, שצחק. יי על מה י: למה. ייא ועל מה צחקת י ב: ולמה שחקת: ינוסף: אמר לי. ייב עמוד י ב מ: מעלה. ייג ב נוסף: עומר. ייד כב לנגדי מ: כנגדי. ייז ב לי ראייתי: ב מ נוסף: אמרתי לי: ינוסף: נומיתי לו בני. יכ ינוסף: רבי. יכא י לי הוא. יכב להראותו: ב: להראותו: מ: להראות אותו. יכג י לי לשום. יכד ב לי בן נוריקה. יכה ב מ נוסף: עשבים. יכז מלקט - חקן: י: פגע בי וקן. יכח מגלת סממנים. יכט י מ: ומגילת סמנין: ב: ומגילת סימנין. לד נאמני י: צנועין. לה עכשיו - אבא את. לו מגילותיהן: י: המגילה הזאת. לז עכשיו - אבא י: ועכשיו שאני. לז ב לי מגילה. לו הא - זהיר: י: הילך את המגילה וזהיר. לח בה מ: בך. ליט י ב נוסף: דברים: י: הדברים. מא לי עור. מא רשאין - אילן: י: צריכין להוכיח לנגאי. מב על המלבוש: י: המלבוש. מג ינוסף: גרולה. מד כרדוט ב: סרדיוט: י: לאיסטרטיות. מה זהובים שמונה י ב מ: שמונה זהובים. מו ינוסף: הלכה ג. מז ב נוסף וכו' י: יוזברין ומשבעה מרכלין. מח קתילתין: ב: כתילקין: מ: קתילקין: י: כתילקין: ינוסף: הא היא דכתיב. מט יהואל ב מ: יהואל: י: ויהואל. נ נחת: י: ומחת גזברין. נא חכריה י: ועשאל: ב: חכריה. נב ירמות: ב: ירמות: י: וירמות. נג ב לי ויוזבד. נד נחת: י: ומחת ובניהו. נה האמרכלין י: מרכלין: ב: המרכלין. נו בניהו: ב: בניהו: י: כונניהו. נז לי שני. נח ועזריהו: ב: ועזריהו. נט מ ינוסף: המלך: ב: זה המלך. ס כשהיה: י: כשהוא. סא חותם הגזבר: ב: גזבר חותם. סב ונותן לאמרכלין: י: ונותן לאמרכלין (י בכל הסוגיא: ונותן): ב: ונותן לאמרכלין. סג לקלתיא ב מ: לקתלוקא י: לקתילקוס. סד וקלתיא: י: קתילקין: ב: וקתלוקא: מ: וקתלוקא. סה ינוסף: וכשהוא מתיר. סז מ נוסף: את. סח ומכיר: י: ומתיר, וכ"ה בכל הסוגיא. סט מ לי אמרכל - ומכיר. סט מ לי שררה: ינוסף: על הציבור בממון. ע ר' מ: אמר רב עא נחמן: ב: נחמיה.

פירוש תלמיד ר' שמואל בר' שניאור

פירוש ר' משולם

להרבות כבודם, שהיו לוקחין הרבה כדי להתעשר ולא היו רוצין ללמד שיהיו עושין כחנם או בדמים מועטין. על כבוד המתוקן, כלומר שעתיד לחזור. על אורגי הפרכות, והיה ממונה לקנותי מה שצריך. בכהן אחד שהלביש כרדיוט, חלוקי משני קתילין, מצין ממעטין. יהואל ועוזיהו, אם אינו יודע אין לומד מכאן ד' אמרכלין דהכא טובא קחשיב להו, וי"ל אין פוחתין משום טעמא דאשכחן בתוספת א" וכתוב במשנה. כשהיה חותם, היה נותן גזבר לאמרכלין ואמרכל חותם ונותן לקתילקין, שהיו חותמין כך הלשכות שנתן הקדש וכשהיו צריכין לפתוח המלך רואה חותמו [150] ומכיר, וכן כולם.

למעט כבוד שמים, שאין בני אדם יודעין להקטיר קטרת לשמים. נתמעט כבודן, בחורבן ביתו. מעלה עשן לנגדי, עשב שהוא מעלה עשן ראיתי כנגדי. ומגילת סמנין, שכתוב בה שמות סמני קטרת. שהיה מלביש, הכהנים בגדי כהונה. כשכלת עבודה. מעשה בכהן אחד שהלביש כרדיוט אחד, פנחסי הלביש לאותו כהן כתבת אחת ולפי שהלבישו יפה נתן הכהן לפנחס ח' זהובים, אלמא שהיה בקי להלביש כהונה, וגם הלשכה שבה בגדי כהונה נקראת על שמו, כדתנן במס' מדות ואחת לשכת פנחס, כי כן תלבשנה הבתולות מעילים, מתורגם כרדיוטין, ודוד חגור אפוד בד, מתרגמי כרדוט דוכן. י"ב, זהובין. ה"ג תניא משני קתילקין ויהואל ועזריהו נחת ועשאל וירימות ויוזבר ואליאל ויסמכיהו ומחת ובניהו פקידים מיד כונניהו ושמעני אחיו, שני קתילקין, במפקד חזקיהו המלך ועזריהו נגיד בית אלהים, והמלך וכהן גדול כו, וה"פ אין פוחתין במקדש משני קתילקין, מיני שררה הן למטה מכהן גדול ולמעלה מאמרכל, וכן מצינו בחזקיהו המלך שמנה במקדש ראשון שני קתילקין וג' גזברין וז' אמרכלין, וסיפיה דקרא, פקידים מיד כונניהו ושמעני אחיו, הרי מצינו שהקתילקין ממונין על האמרכלין ועל הגזברין, והיינו דגר' הכא פקידים מיד כונניהו ושמעני ואחיו שני קתילקין, במפקד חזקיהו המלך, שגם הוא זהיר לראות סכום ההקדשות, ועזריה נגיד, זה כהן גדול, והיינו דקמסדר ואזיל. כשהיו חותמין, כשהיו מכניסין ההקדשות וחותמין עליו שלא יגע בו אדם. גזבר חותם, תחלה חותם שלו, ואחר כך מוסר לאמרכל לחותם חותם שלו, ואין האחד דומה לחותם חבירו, וכן כולן חותמין, וכשהן באין ליכנס ללשכה ולפתוח ההקדשות, כל אחד בא לראות אם יכיר חותמו שלא נשתנה ושלא נתחלף, ופטרקין האילו הם בדברי הימים בפ' חזקיהו.

א' נ' שלפני רבינו לא היה בגמ'. לעתיד לבא, או שפי', לעתיד לבא על בית המקדש. ב' רבינו ר' ל' איך היתה שררותו בדבר שבממון. ע' במשנה ב. ג' ע' פי' תלמיד הר"ש. ד' כ"ה בכתי ואולי צ"ל: מיני ממונין, והסופר שנה בכתיבה. ה' נ'ל שצ"ל: א"מ, ור"ל אמר משולם, או אני משולם (שם רבינו), וכמה פעמים מצאתי שהכותב החליף מ פשוטה למ סתומה. ו' צ"ל: איך. ז' צ"ל: ר'. ח' דמסתכל פ"ב הסו', שהאמרכלין היו שבעה מפתחות העורה בידם, ולכן פירשו שבעה שמות שבפסוק על אמרכלין. ט' ר' רבינו כתב תוספתא זו בפירושו למשנתנו לעיל ד"ה מג' גזברין. י' חסר: בהן' או שם'.

הכא פקידים מיד כונניהו ושמעני ואחיו שני קתילקין, במפקד חזקיהו המלך, שגם הוא זהיר לראות סכום ההקדשות, ועזריה נגיד, זה כהן גדול, והיינו דקמסדר ואזיל. כשהיו חותמין, כשהיו מכניסין ההקדשות וחותמין עליו שלא יגע בו אדם. גזבר חותם, תחלה חותם שלו, ואחר כך מוסר לאמרכל לחותם חותם שלו, ואין האחד דומה לחותם חבירו, וכן כולן חותמין, וכשהן באין ליכנס ללשכה ולפתוח ההקדשות, כל אחד בא לראות אם יכיר חותמו שלא נשתנה ושלא נתחלף, ופטרקין האילו הם בדברי הימים בפ' חזקיהו.

א' מכאן עד מלת קטרת הוא לשון רש"י יומא לח, א. ב' נ' שחסר: ומפשיטם. ג' דברי הימים ב, לא, י. ד' צ"ל: אחיו. ה' שמואל ב י, יח. ו' שם ו, יד. ז' דברי הימים ב, לא, י. ח' אולי חסר: ולהוציא. ט' חותם לזהירות. י' שחסר: בית האלהים. יא' אולי חסר: ולהוציא.

מני על שום<sup>א</sup> והם יקחו את הזהב<sup>ב</sup> אמר ר' חמא ברי  
 חנינא מפסולת לוחות העשיר משהד שניה פסל לך  
 שיהא פסולתו שלך א"ר חנינא מחצבט אבנים טובות  
 ומרגליות גילה הקב"ה למשה בתוך אהלו ומשם  
 העשיר משה שני פסל לך שיהו פסולת שלך כתיב  
 והביטו אחרי משה עד בואו האהלה תרין אמוראי חד אמר  
 לגנאי וחד אמר לשבח מאן דאמר לגנאי חמו שקיהטו  
 וחמו כרעיהטו אכיל הוא מדיהודאי ושתייה מדיודאי  
 ומדליי מדיודאיא מ"ד לשבח מיחמי צדיק מזכי. כב  
 "ארבעה חותמות" כג ואומ"כר בבניה עזאי חוטא דלכו למה  
 ליכו היה מביא נסכי ג' בהמות מביא גדי נסכי רחל  
 כמה כת"כט ככה יעשה לשור האחד או לאיל האחד וג'ל  
 ככה יעשה לשור האחד לא שהיה בדין בין צאן טעון נסיכה לג  
 ובין בקר טעון נסיכה מצינו לה שחלקו בין נסכי עגלו  
 לנסכיה כבשלת לכך נחלק בין נסכים בן שנה לנסכי בן  
 שתיים ת"ל או לאיל האחד או לשהמג למה נאמי שהיה  
 בדין מצינו שחלק בין נסכי עגל לנסכי כבש לכך נחלק  
 בין נסכי כבשה לנסכי רחל ת"ל או לשה בכבשים או  
 בעזים למה נאמר שהיה בדין מצינו שחלק בין נסכי עגל  
 לנסכי כבש לכך נחלק בין נסכי גדי לנסכי תיש ת"ל  
 או בעזים גדולט שבועים לקטני שבתיישים מה זה בשלשת  
 לוגין אף זה בשלשת לוגינא הגע עצמך שזיוגב אותו היום  
 שמשמרי כת' עליו הגע עצמך שזיוגב אותו יום משמשני  
 שם היום שם שבת שם חודש שם חת' עליו דאפינה

א שום ב יי שם. ב ינוסף: ואת התכלת ואת הארגמן. ג בר'  
 מ: בר': יי: ברבי. ד מנוסף: רבינו. ה שני: יי: הרא הוא דכתיב.  
 ו ינוסף: שני לוחות אבנים פסל לך. ז שיהא פסולת: יי: שתהא  
 הפסולת. ח חנין: ב: חנן. ט ינוסף: של. י גילה: י: ברא;  
 יב מנוסף: לך. יא למשה - ומשם: יי: מתוך אהלו וממנו. יב ב לי  
 שנ' - שלך. יג כת' ב: שנאמר. יד ב הסדר: לשבח, לגנאי.  
 טו חמו שקיה: יי: חמון שקין. טז וחמו כרעיה: יי: וחמון כרעין חמון  
 קופרן. יז מדיהודאי: ב: מיהודאי: יי: מן דיהודאי: מ נחלקה  
 המלה: מדי דאי. יח ב גוסף: הוא. יט מדיודאי: יי: מן  
 דיהודאי: ב: מיהודאי: מ: הוא דאי. כ ומדלי: ב: ומדרי:  
 יי: כל מדליה. כא מדיודאי: ב: מיהודאי: יי: מן דיהודאי:  
 מ: דאי. כב צדיק מזכי: מ: צדיקא מזכי: י: ב: צדיקא  
 (יי: צדיקא) מזכי (יי: ומזכי) טוביא דוכת למחמי יתיה. כג ארבעה  
 חותמות: יי: הלכה ד'. כד י לי: ואומ"כ: ב מ: ואי. כה כבך  
 מ: בן: יי: וכבך. כו מ לי: חוטא דל'. כז י ב מ לי: ל'.  
 כח נסכי ג' בהמות - כמה: יי: לוגו עמו ברם כרבנן מביא גדי נסכי רחל  
 מן מה דחנינא גדי משמש נסכי צאן גדולים וקטנים זכרים ונקבות הוא אמר  
 נסכי רחל נסכי גדי: ולי. כמה. כט כת' ב: דכת'.  
 ל וגו' ב: או לשה בכבשים: יי: נוסף עוד: או בעזים. לא ככה  
 יעשה לשור האחד מנוסף: למה נאמר: יי: מגיד שלא חלק בין נסכי  
 עגל לנסכי שור. לב בין י ב מ: בן. לג נסיכה: י: ב: נסכים,  
 וכן בכל הסוגיא. לד ובין י ב: ובן. לה מצינו: י: אם מצאנו.  
 לו ב נוסף: הכת'. לו עגלי: יי: כבש. לח לנסכי: ב: ובין נסכי.  
 לט כבש: יי: איל. מ ינוסף: עגל לנסכי שור או לאיל למה נאמר שהיה  
 בדין אם מצאנו שחלק בין נסכי ע' ד"ס ל. סא מ לי: בן. מב שתיים  
 יי: שנתיים: ונוסף: לכך נחלק בין נסכי שתיים לנסכי שלש. מג ינוסף:  
 בכבשים. מד שהיה מ: שהרי. מה מצינו: י: אם מצאנו.  
 מו עגל לנסכי כבש: מ: כבש לנסכי עגל: יי: כבש לנסכי איל. מז ב לי  
 ת"ל. מח עגל לנסכי כבש: יי: כבש לנסכי איל. מט גדול  
 יי: הקיש קטן. נא לקטן: יי: לגדול. נא ינוסף: הלכה ה'.  
 נב שזיוג: ב: שזוג: יי: שזיוג. נג שמשמר: מ לי: יי: שם  
 משמר: ב: משמר. נד שזיוג: יי: שזיוג: ב: ששירות. נה יום  
 מ ב: היום: יי: ל' יום. נו משמש: יי: המשמר: ב: ממש.  
 נז עליו: יי: עליו. נח דאפי' ב: שאפילו: יי: אפילו:  
 ש: ואפילו.

פירוש תלמיד ר' שמואל בר' שניאור

פירוש ר' משולם

והם יקחו הזהב<sup>א</sup> משה ואהרן יהיו גובין מן הציבור. מפסולת  
 הלוחות, כשפסל את הלוחות בכלי אומנות מה שיצא ונפסל מתוכן מהן  
 העשיר משה, לפי שהיו אבנים טובות, שהלוחות היו של סנפיריגון. גילה  
 לו, כשצוה לו לפסול את הלוחות. לך, חרש' שלך, הפסולות שלך.  
 לגנאי, היו מסתכלין אחריה. חמי שקיה חמי כרעיה, כל אחד מראה  
 ואומר לחבירו ראה כמה עבים שוקיו ורגליו. אכיל מיהודאי, מחמת  
 שאכל ממון של יהודים. ומדליה מיהודאי גר, ופי' ומה דאית ליה  
 מיהודאי, וירושלמי לישנא קלילא הוא. מיחמי צדיקא מיזכי, מי הוא  
 שיכול לזכות ולראות אדם חשוב כמותו. ואי כבן עזאי, ואם באת לידע  
 טעמו של בן עזאי, מאי טעמיה דאיצטריך ב' חותמות למצורע אני מגיד  
 לך. חוטא דל למה היה מביא כו', כלומר לחוטא דל לא היו  
 מוסרין חותם שיהא משמש יי לוגין שמן הלא לא היה מביא נסכים ג'  
 בהמות, אלא מביא נסכי רחל, כבש אחד לאשם, כשיעור שנוהגין  
 למי שבידו חותם גדי. כמה כתוב ככה יעשה כו', קאי אמתני' דתני  
 עגל משמש נסכי בקר של גדולים ושל קטנים זכר ונקבה, וכן גדי משמש  
 נסכי צאן של גדולים ושל קטנים זכר ונקבה, ואילים אין משמש אלא  
 אילים בלבד, וקאמר הכא דמקראי נפקא לן הכי כמה שכתוב ככה יעשה  
 וגו', ודריש רישיה דקרא. ככה יעשה לשור האחד למה  
 נאמר, והלא נאמר שור ונסכיו. ומשיב שהיה בדין, שהייתי  
 יכול לדון ולחלק בין נסכי עגל לשור, ואם לא פסוק זה נסכיה, ג'  
 נסכיה. ה"ג מה מצינו שחילק הכתוב בין נסכי איל  
 לנסכי כבש כך נחלק בין נסכי עגל לנסכי שור  
 ת"ל ככה יעשה לשור האחד. ת"ל או לאיל, וכן שלש  
 נמי איל הוא דאחר שיצא מכלל כבש הרי הוא איל, ולעולם איל  
 לשון קשה הוא. כבש בן י"ב חדשים. איל, בן י"ג חדשים ויום  
 אחד, וכל ימי חדש י"ג קרוי פלגס. כשבה, קטנה. רחל, גדולה.  
 גדי, גדול. תיש, קטן. ה"ג הגע עצמך שזיוג אותו היום משמש  
 שם שבת שם חודש שם חת' עליו דאפינה

מיחמי צדיקא מזכי, כלומר לראות צדיק ולזכות, כדא' במסכת  
 יום טוב ירוש' למי א"ר אלמלא חזאי קדליה דר' מאיר לא חכמית,  
 אינמי כדא' בחגיגה ומה הרואה במיתתן כך בחייהן על אחת כמה וכמה.  
 ואי כבן עזאי חוטא דל למה היה, אמתני' קאי דאמר חמשה היו,  
 וקס"ד דמשום חוטא דל נמי הוה ליה להביא נסכים של ג' בהמות, דהוה  
 ליה חותם בפני עצמו הוה וכו'. ויביא גדי נסכי רחל כמה כת'  
 ככה יעשה, הכל אתקפתא היא, ולא ידעתי מה השיב. בן צאן  
 טעון נסכים ובן בקר טעון, אמתני' קאי, כמו מנהגי מילי. ה"ג  
 מצינו שחלק בין נסכי איל לנסכי כבש לכך, כמו יכול נחלק,  
 שהרי איל משונה מכבש וחלק בנסכיהן, וכבש כמו כן משונה מרחל יכול  
 נחלקין או בעזים. ה"ג מצינו שחלק הכתוב בין נסכי  
 איל לנסכי כבש יכול נחלק בין נסכי גדי לנסכי  
 תיש הקיש גדול וכו'. הגע עצמך, אמתני' ושם כל היום  
 כתוב עליו, ומתמה התלמוד, הגע עצמך אותו היום שמשמר  
 כתוב עליו, כלומר עדיין יש לחוש לרמאי שמא ישמור אותו עד יום  
 שכת', דס"ד שכתוב בו גדי ויום א' ויום ב', ואם מצא אותו ימתין אותו עד  
 יום א' אחר, ויבא אצל אחיה ויקח נסכים. ומתוך הגע עצמך שזוג אותו  
 היום משמש שם היום שם שבת שם חדש כתוב עליו ואפי'

א ביצה פ"ה ה"ב בסגנון אחר. ב ה. ג ברור ש"ס היא, כי איך קס"ד  
 נגד דבר המפורש בקרא, שהביא רק כבש אחד, לכן נ"ל שבכתי' שממנו העתיק  
 הסופר היה כתוב ג' ור"ל, נדי, והסופר לא הבין והוסיף מלת, בהמות' (כיון שהעשיר  
 הקריב ג' בהמות), וע"ז מקשה: דהוה לית חותם בפני עצמו למה הוה? יביא  
 חותם גדי. ד כאן כ' מלה אחת בסוף השורה והיא משושטת וג'ל שצ"ל: למה.  
 ה לכאורה נראה שהכוונה שכל זה מקושיא דלעיל, אבל אינני מבין איך, כמה כת'  
 ככה יעשה' שייכים לקושיא, וכונת רבינו צ"ב. ו' חסר: ת"ל. ו' חסר: שזיוג.

שם שבת שם חודש שם חת' עליו דאפינה

א שמות כח. ה. ב לא זכיתי להבין, הלא על חכמי לב נאמר שהם יקחו, ע' רמב"ן שם, ומצוה ליישב. ג כדאי ויקרא רבה פ' לב אות ב.  
 ד רבינו פי' כן לפי ג' הגמ' שבכתי', שאחרי דברי ר"ח, נאמר עוד פעם פסל לך וכו', ומצאתי בפרקי דר' אליעזר פ' מו וז"ל: כשאמר הקב"ה למשה פסל לך  
 שני לוחות אבנים מחצב של סנפיריגון נברא. ה כ"ה בכתי' ו"ל שצ"ל: דרש, ואח"ז חסר מלת, לך. ו ומדליה' מלה משולבת היא ור"ל, מה דאית ליה, ולא  
 כדלעיל פ"ד ה"ג. ו נראה שרבינו קרא את המלה, מיזכי, שתי מלים: מיזכי. ח ע' פי' רבינו לעיל במשנה. ט כדכ' ויקרא יד, כא. י במדבר טו, יא. יא שם  
 פסוק ט. יב כ"ה בכתי', ו' שלפני רבינו היה בגמ', בן צאן טעון נסכיה בן בקר טעון נסכיה. יג כדאי' פרה פ"א מ"ג. יד כ"ה בכתי', ואינני יודע לפרש ולתקן.

לזווג לא מצאוי לזווג. מי שבקש נסכים. מי שאבד חותמו. שתי לשכות היוה ר' יעקב בר אידי ור' יצחק ברי נחמן הוון פרנסין והוון יהבין לרבי חמא אבוח דר' אושעיא דינר ויהווי יהיב ליה לאחרנין ר' זכריה חתני דר' לוי היויא מלעיוזין עליו ואומיב דלאי צריך למנסבי והוהו נסיב מאן דדימךטו אשכחון דהוה יהיב מדיליה לאוחרנין רב חננאי בר פפא הוה מפליג מיצוה בליליא פנע בהוכב רבהון דרוחחאני אל לא כדיןך אלפן ר' לא תשיג גבול רעךה לא כדיןך כת' מתן בסתר יכפה אף והיהכו מכפהכו ועריק מקמויכח א"ר יונה אין כת'כט אשרי נותן אל דלל אלא אשרי משכיל אל דל זה המסתכל בצדקה לב היאךל לעשותה כיצד היה ר' יונהל עושה כשרואהלה בן טובים שירד מנכסיולו אומי לולו בשביל ששמעתי עליךל שנפלה לךל ירושה ממקום אחרט טול ואתה פורע מאן דהוה נסיבמא אמי לוכמ מתנה א"ר חייא בר אבאמי אי הוון סבינמא בימינו דמאןמ דא"מ דהוה יהיב להון מרישטמ שתא ועד צומאני רבא הוון נסבינך בתר כן לא הוון נסבין למימר דשיתין גבין נתמיה איש שוחינה פנע ביה ירושלמי אחרנין אל זכי עמי חדאני תרנגולא אל הא לךנח טימיתא איזילט ואיכולס קופרסא אזל ואכלט קופרסא ומיתסג והוה צווח ואמ' בואו

פירוש תלמיד ר' שמואל בר' שניאור

לזווג לא מצאוי לזווג, והגע עצמך הראשון, כפילות שיבוש הסופרים, ואמתני דמי שאבד חותמו קאי. הגע עצמך, כך תתריך משנתנו, היכא אמרינן דלא היה לוי כשבא יחנן עם אחייה לזווג מעות כנגד החותמות ולראות אם יותירו מעות כנגד חותם האבד שביום זה ולא מצאו יתירות, אלא כשמנו החותמות של כל השבת כולה, או חותמות ומעות של חדש כולו לא מצאו לזווג מעות עם חותם הנאבד אבל אם הותירו המעות של שבת ושל חודש כנגד אותו חותם, אעפ"י שידוע שהיום קיבל חותם ולא מתמול שלשום, אמרינן שמא נפלו מעותיו ליתונ בתוך מעות של אתמול ושל שלשום, ויהיו לו נסכים, כך נראה בעיני לפרש אעפ"י שיש בילבול בגירסא הכתובה בספרים. והוון יהבין לרבי חמא דינר, לפי שהיה עני. והוה יהיב לאוחרנין, לעניים אחרים שלא היה רוצה ליהנות מן הצדקה. והוון מלעיוזין, יצא עליו שם רע. דלא צריך כו', שלא היה צריך לקבל צדקה. מן דימךטו, אחרי אשכחין, בדקו בדבר. יהיב מן דיליה, וכ"ש שהצדקה שהוא מקבל נותן לאחרים, וכדי לזכות בעלי בתים היה מקבל צדקה. מפליג מצוה בליליא, מחלק צדקה לעניים בלילה. פנע ביה, ראה אותו. רבהון דרוחחא, מלך של שידים. לא תשיג גבול רעך, היום נתון לבריות לעשות כל צורך מלאכתן, והלילה ניתנה למזיקין לשלוט בה ולעשות כל רצונם, והרי עתה שעת משמרתנו, ולא היה לך אלא לישן. ועוד הקשה לו כתיב מתן סתר וגו', ואתה נותן צדקה לעניים בפני. והוה מכסה כו', כיסה ר' חנינא המעות וברח מן השיד. זה המסתכל, כדמפרש ואזיל. שנפלה לך ירושה כו', ואין לך כאן כלום. וטול ותפרע, לאחר זמן. מן דהוה נסיב, אחר שקיבל. אמר לו במתנה, נתתי לך. אית הוון סבין, וקינים היו בימינו, שהנותן להם צדקה מראש השנה עד יום הכיפורים היו מקבלין, אבל מיום הכיפורים ואילך לא היו מקבלין. אומרים שתין גבן, איני יודע מהו. ונראה לי דגר' נחוניא איש שיחין, והוא נחוניא דמתני. ירושלמי, עני היה. זכי בי כו', תן לי תרנגולת אחת בצדקה, לפי שהיה מלומד לאכול תרנגולין. הא לך טימיתא, הא לך דמים לקנות בשר בהמה ואין צריך אתה לתרנגולין, ודמי בשר פחותין מדמי תרנגולין. אכל קופר, בשר. ומית, לפי שלא היה למוד אלא בתרנגולין. והוה, נחוניא צועק ומתאבל עליו לומר שמת בפשיעתו [192] שלא נתן לו דמים

א לפי גי' הגמ' שבכת' ב צ"ל: הו' וחסר: נותנין. ג' נ'ל שחסר: לא, וזה נראה ממ'ש אחז, אלא. ד' נ' שחסר: ומעות. ה' יוצא מזה שיחונן לא מסר המעות שהוא גברא רבא, אבל לעני אחר לא היו נותנים. ו' דברים יט, יד. ז' משלי כא, יד. ו' בתוס' שם: וברשי' חולין קה, ב. ח' חסר כאן מ'ש בגמ'. נחמיה איש שוחי.

א לזווג ש: לזווג; ב: לזווג. ב לא מצאו י ש: אינו מצוי; מ: לא מצוינו. ג נסכים מ: וכו'. ד חותמו ב: וכו'; מ ל' מי-חותמו. ה מ נוסף: במקדש; מי שבקש - היו: הלכה ו'. ו זני' ע' ד"ס ש. ב: ברבי. ז לרב י ב ש: לרבי. ח דניר ב: זני' ע' ד"ס ש. ט הוון ב מ: והוה; י ש: והוא. י לאחרנין י ש: לאחרנין; ב: אוחרנין. יא י ש נוסף: הכל. יב ואומ' י ש: אמרין. יג מ נוסף: ההוה. יד י ש ל' למנסב. טו והוה ב י ש: והוא. טז מאן דדימךטו י ש: מן דדימךטו; מ: מן דדימךטו; ב: מן דדימךטו. יז אשכחון ב: אשכחיה; מ: אשכחיה; י ש: בדקון ואשכחון. יח מדיליה מ: מאן דיליה; ב: מן דיליה. יט יהיב מדיליה: י, מפליג ליה לאחרנין; ש: מפליג לאחרנין מן דיליה. כ חננא מ י ש: חנינא. כא י נוסף: חר זמן. כב בהו' י ש ב מ: ביה. כג דרוחחא י ש: דרוחחיא. כד לא כדין י: ולא כן; ש: ולכן. כה י ב ש נוסף: אמר ליה. כו והיה מ י ש ב: והוה. כז מכפה י ש: מסתפי; י נוסף: מיניה. כח מקמוי מ: מן קמוי; י ש: מן קמוי; ב: מן קמוי. כט י ב מ ש ל' אין כת'. ל אל דל' י: לדל'; מ נוסף: אין כתוב; י נוסף עוד: כאן (ש: כן). לא ב ל' אין כת' אלא. לב המסתכל בצדקה: י, שהוא מסתכל במצוה; זח - בצדקה; ש: אשרי מי שהוא מסתכל במצוה. לג ב ל' היאך. לד יונה ב: יוחנן. לה כשרואה מ ב, כשהוא רואה; י ש: כשהיה רואה. לו י ש נוסף: היה. לז י נוסף: בני. לח י ל' עליך. לט מ ל' לך. מ ש נוסף: אלא. מא י ש נוסף: הוה. מב ל' י ש: ליה. מג אבא י ש: אבא. מד אי הוון מ: אית הווי; י ש: אית הוה; ב: אית הוון. מה סבין מ: סבין. מו בימינו י ש: בימינו. מז דמאן ש: כל מן; י: מאן. מח י ב מ ש ל' דא. מט מריש י: מבין ריש. נ' מריש שתא ש: מן בין רשתה. נא ועד צומא י ש: לצומא. נב י ש נוסף: מן. נג למימר דשיתין י ש: (ש: מי') אמרין דשתין; מ במקום דשיתין א': ושיתין. נד גבן ב: גמדר גבן. נה שוחי ב: שוחי; י: שוחין; ש: שוחין. נו אחר ב: חר. נז חרא מ: הדין. נח הא לך ש: סב. נט אוזיל ב: אוזיל. ס י ל' אוזיל ואיכול. סא קופר מ: קופר; י: קופר; ש: קופר. סב אוזל ואכל ב: אכל. סג ומית מ: בשר ומית; אוזל ומית י ש: וחבן קופר (ש: קופרה) ואכל ומית.

פירוש ר' משולם

לזווג לא מצאו. שם היום, יום א'. שבת, משמר שבו. ע"א שמעתי ה"ג הגע עצמך שזווג אותו היום, כלומר שישמור שכת"מ וזווג אותו ליום שכתוב בו ויב נסכים, ומה תקנה יש בזה, ומתריך שמשמר כתוב עליו, הואיל שמשנה משמר יודעין שאין זה, מקשה לו הגע עצמך שזווג שמשמר אותו היום משמש, כלומר שימתין עד אותו משמר, ומתריך שם היום שם שבת שם חודש כתוב עליו דאפילו אם רצה לזוג לא ימצא לזוג. מתני, שתי לשכות היו במקדש, הוון פרנסין, שהיו מפרנסין עניים. והוון יהבין לרבי חמא בר' אבוח דר' אושעיא דינר ויהיב לאוחרנין, שהיה לוקח בחזקת שהוא עני ונותן לאחר. הוון מליוזין, מתלוצצין עליו. דלא צריך למנסבי וכו', בתמיה. מן דדימךטו, כלומר לאחר שנפטרו אחריו ומצאו שהיה נותן גם משלו לאחרים, והוא שהיה לוקח ונותן לבני אדם מהוגנין ובני טובים שירדו מנכסיהן, וכל הא שמעתתא איתנאי בירושלמי דפיאה בפ' בתרא. מצותיה בלילא, כדי ליתן בצנעא. אמר להון רבהון דרוחחא לא כדין אלפן ר' לא תסיג גבול רעך"א אל ר' חניניה, ולא כתוב מתן בסתר יכפה אף והיה מכסה וערוק מיקומיה. מן דהוה נסיב אמר מתנה היא לך, וקא מייתי בו יקרא רב ה"ה פ' אל תוננו. דהוה יהיב וכו', מי שהיה נותן להם מן ראש השנה ליום הכיפורים והיו לוקחין. לממר דשנין גבי, כלומר ששנה אצלינו ומזונו של אדם קצובין. זכי עמי וכו', כלומר קנה לי תרנגול. ר' נחמיה וכו', הגה לך דמים. קופר, בשר. בספר"ח כתוב בשר והוא פ' של קופר. והיה צוה, ר' נחמיה, ובכתובות

א נ' שמלה זו מיתרת היא וצריכה להמחק. ב המלה עומדת בסוף השורה ורק אותיות אלו יכולתי לקרוא, ונ' שצ"ל: ויקח. ג כל שבוע. ד אחז כ' מלה בסוף השורה שא"א לקרוא אותה, ואולי צ"ל: ותו'. ה לפני רבינו היתה כאן הבאה זו מן המשנה שמדברת מלשכת החשאין, ולכן מביאה הגמ' הסיפורים דלקמן, וכ"כ הפנ"מ. ו' כאן כ' מלה אחת בתחלת השורה והיא מטושטשת, ונ' שצ"ל: בדקין. ז' שמתביישים לקחת מן הפרנסין, וכפי' קה"ע. ח ה"ח. ט כדאי בטובה מט, ב שאפי' גמילות חסדים יעשה בצנעה. י צ"ל: ליה. יא דברים יט, יד. יב לפני גי' הגמ' שבכת' א"ל ר"ח הוא פי' רבינו, ולאפוקי שלא נפרש כפי' תלמיד הר"ש. יג משלי כא, יד. יד יד ריש פ' לד. טו במדרש שלפניו הוא בקשר עם פסוק וכי ימוך וכו'. טז מראש השנה ועד יום הכיפורים, כדאי ביצה טו, א. יז שחסר כאן: א"ל שבגמ'. יח ר"ל בגמ' שהיה לפני רבינו. יט ור"ל שמי שהוא הוסיף מלת בשר לפירוש. כ טו, ב.

א חסר: שנפטר. ב שנתנו לו משום 'אולי משום שאמרו שהברכה מצויה בדבר שאין העין שולטת בו, ע' תענית ח, ב.

א להרוגי נחמיה י: להרוגו של נחמיה. ב ביה"ב ש: בו. ג ינוסף: ממה דאית גבך; ש: מן מא דאית גבך. ד מייסור סור"י ב מ ש: מחזור חור. ה ואשכחיה דמית קס"י: ואשכחיה מית והוה אמר: ש: ואשכחיה מית, ולי' קס לקבליה. ו ואמר עינא - לך"י: עיניה (ב: עניס) דחמיך (ש: דחמוך) ולא יהבון לך"י; ב ש הסדר: רגלייא וכ"ו עינא וכ"ו ידא" וכו'. א ידא" מ ב: ידא" ש: ידא"י: י: ידא"י. ח ליתן" מ ב: למיתן"י: מיתן"י: ש: מתן"י. ט יתקטעון"י ש: יתקטעון"י. י רגלחה"י ש: רגלייה"י: ב מ: רגליא"י. יא י ב מ ש נוסף: לך"י. יב מטא ליה כן"י: ומטתיה כן"י: ש: והווח ליה כן"י. יג ינוסף: לגביה"י. יד יתיה"י ב: ליה"י: י ל"י לבקרא יתיה"י. טו או"י: י: או"י. טז שראיתך כן"י מ ש י ב: שאני רואה אותך כן"י (ב: בכך). יז נוסף: אמר או"י לי שאני רואה כן"י: י ש נוסף: אמר ליה אי (ש: או"י) לי שאני אני (ש: שאני"י) רואה אותך כן"י. יח מקללני"י ש: מקללני"י. יט ומה את"י ב: למה אתה"י מ ל"י את"י. יט רמבעט"י י ב ש: מבעט"י; מ: רמבעט"י. כ י ב מ ש נוסף: רבה"י. כא רבכיא"י מ: רבכיה"י; ב ל"י: י: רבכיה"י חר"י. כב י ש ל"י דהו"י. כג קמו"י י ש: עמיה"י; ש נוסף: חר זמן"י. כד כל יומא"י י ש: בכל יום"י. כה י ש ל"י יומא חר"י. כו לא - לגביה"י: י: ולא מטא מיכול עימיה"י. כז לרמשא"י מ: ורמשא"י; י ש: ברמשא"י. כח סליק"י ש: נחית"י. כט מורי"י י ש ב מ: מורי"י. ל על"י מ ש: על"י; י: על"י; ב: על"י. לא מין"י מ: מ"י; ב: מ"י; מ"י: י ש ל"י מין"י. לב דהו"י י ש: דהו"י. לג ל"י מ ב ליה"י. לד ינוסף: יומא דין"י. לה ואמרי"י ב מ ש: דאמרי"י. לו י מ ב נוסף: לבו"י. לז י ב ל"י מ"י; יומא - מ"י: ש: קומיהו"י. לח ש נוסף: כן"י. לט עם מרי"י ש: עמך"י. מ מאן"י: י: למאן"י. מא דין"י ש: דר"י: ב: תפיי"י מ"י. סב ש נוסף: מין"י. סג ב ל"י יקבל פיוסך"י. סד אלעזר"י י ב ש מ: אליעזר"י. סה מ ל"י דראב"י. סו סליק"י: י: עאל"י; ש: על"י. סז יתב"י: י: יתב"י. סח דלול"י י ב ש: דאילול"י. סט דהו"י מ: דהו"י; ב: דהו"י. נ גש"י מ"י: גש"י. נא לית"י: י: לא יתב ליה"י. נב ב נוסף: סליק חר סגי נהורא"י. נג י ל"י יתב"י. נד ביקר"י מ: ביקרא"י; יהבין - ביקר"י: י: עברון ליה פרנסה דאיקר"י (ש: דאיקרא"י). נה מתיבין"י: י: מהו הכין"י; ב נוסף: אמ"י להון"י. נו דר"י מ"י: רב"י. נז יתב"י י ב מ: יתב"י. נח מין"י ב: מין"י. נט בהדא"י מ: כהדא"י; ב: הדא"י; ש: צלי בהדא"י: י: וצלו"י עליו הדא"י. ס א"י - מאן"י: י: אתה גמלתה (ש: עברתה) חסד למאן"י; מאן"י מ: מה"י. סא לא י ב מ: ולא"י. סב מ ל"י דין"י. סג יעבר עמך"י: י: וגמול יתך"י. סד ב ל"י דילמ"י. סה י ב מ הסדר: ר' חמא בר"ח רבי הושעיה רבה. סו בר"י מ"י: בר"י; ב: ברב"י. סז ב נוסף: כר"י.

פירוש ר' משולם

גלגל עמו בעדשים ומת. מכי אהדר, כשהיה פורק החמור. דלא חמוי, שלא ראו. א"ל עקיבא במה אתה מקללני ומה אתה מבעט, וכי שאתה אומר אוי לי שראיתך בכך. הוה ליה רביה דר' אושעיא נהורא והוה יליף קומי כל יומא חד זמן יומא חד הוה ליה אורחא, לר' אושעיא. ולא סליק לגביה לרמשא סליק לגביה, ר' אושעיא רבא. לא יכעוס מרי עלוי מן בגין דהוין ליה אורח"י ואמרי דלא לבו"י ביקרא דמרי יומא דין אתינא א"ל את פייסת מאן דמתחמי ולא חמי דין דחמי ולא מתחמי יקבל פייסך. א"ל, ר' אושעיא. הדא מנא לך א"ל, רביה. מר' אב"י שמיצא סליק סגי נהורא לקרתיה אותיב ליה ר' אליעזר לרע מיניה דיימרון, לולי הוא אדם גדול לא היה יושב ר' אליעזר למטה ממנו ויתנו לו פרנסתו בכבוד. אמרו ליה ר' אב"י יתיב לרע מינך צלי עליה כהדא צלותא, ההוא סגי נהורא [151] איך כמה דגמלתה חסד עם מן דמתחמי ולא חמי וכי. דלמא, מעשה.

א חסר: סגיא. ב חסר: דהוה אכיל. ג חסר: לא. ד ג' שחסר: דראב"י.

לרמשא כו, ולערב בא אצלו. לא יכעוס כו, ולא יכעוס אדוני עלי שלא אכלתי היום כאן. מין בגין, בשביל. דלא לבווייה ביקריה דמריה, שלא לבנות כבוד אורחין, שהוא כבוד השכינה, דגדול הכנסת אורחין מהקבלת פני שכינה! מבגית דלא אכלית כו, כלומר בשביל כך לא אכלתי עמך. א"ל, סגי נהורא לר' אושעיא. אתה פייסת מאן דמתחמי כו, אתה בא לפייס איש שפל כמוני שהוא נראה לאחרים ואינו רואה אחרים הקב"ה שהוא רואה ואינו רגיל ר' אושעיא לאכול עם אותו הרב. מהיכן שמעת דבר זה שאמרת לי אתה פייסת מאן דמתחמי כו, שהוא דבר חכמה. סליק סגי נהורא, עני היה וצריך לבריות. יתיב ליה כו, בכל מקום שיושב אותו סגי נהור יושב לו ר' אליעזר למטה ממנו ומכבודו, כדי שיאמרו בני אדם אם לא שאדם חשוב הוא לא היה ר' אליעזר יושב ממנו. לרע, למשה. יהבין ליה פרנסתיה ביקר, נתנו לו פרנסתו בכבוד, שנתנו לו יותר ממה שנתנו לעניים אחרים. אמר לון מהן, כך אמר סגי נהור ליושבים, מה זה שמכבדן אותי כך. אמרין ליה דר' אליעזר כו, לפי שר' אליעזר יושב למטה ממך. צלי עליה, נתפלל עליו אותו סגי נהור על ר' אליעזר. היך מה דגמלת חסד, כמו שגמלת חסד. דלמא, מעשה היה, והוא לשון ירושלמי.

א חסר: שלא ראו. ב כא, א. ג חסר: מא"י. ד חסר: כדאי. ה חסר: כדרכו. ו פי' חדש. ז כדאי' שבת קכו, א.

פירוש תלמיד ר' שמואל בר' שניאור

לקנות תרנגולין. מוכה שחין, ועני היה. זכי עמי, תן לי צדקה. אמר ליה מיחזור, השיב לו נחום כשאחזור מבית חמי אתן לך. חזור ואשכחיה דמית, בחזירתו מצאו שמת. קם לקיבליה, עמד נגדו. אמר עיניה דלא חמו לך יסתמון, אמר נחום עיניי תחילה בדלותך ליתן לך צדקה יתעוררון. ידיין דלא פשטין, שלא הושיטו לך את צורכך. יתקטעון, יחתכו. ולא רהטין, שלא רצו לעשות מצוה קודם שהלכו לבית חמיו. מטא ליה, לנחום. כן, כמו שביקש לנפשו, נעשה עיור קיטע וחיגר, ובמס' תענית מפרשי טעמא קרי ליה נחום איש גם זו. סליק ר' עקיבא, תלמידו של נחום. תרי זימני גר' א"ל אוי לי שאני רואה אותך כו, מעיקרא א"ל ר' עקיבא לנחום אוי לי שאני רואה אותך עיור קיטע וחיגר, והשיב לו נחום אוי לי שאני רואה אותך שיש לך ידיים ורגלים, והוה שהשיב לו ר' עקיבא מה אתה מקללני. אמר לו, נחום. מה אתה מבעט בייסורין, שאתה אומר אוי לי. על היסורין, והן חביבין ומכפרין. רביה דרביה, רבו של רבו. סוגיין נהורא, מאור עיניים, שאינו רואה. והוה יליף דהוה אכיל קומו, והוה רגיל ר' אושעיא לאכול עם אותו הרב. הוה ליה אורחין, לר' אושעיא. ולא סליק לגביה, לא בא לשם בעת הסעודה לאכול בכל יום עם אותו הרב, שהיה טרוד באורחין.

לרמשא כו, ולערב בא אצלו. לא יכעוס כו, ולא יכעוס אדוני עלי שלא אכלתי היום כאן. מין בגין, בשביל. דלא לבווייה ביקריה דמריה, שלא לבנות כבוד אורחין, שהוא כבוד השכינה, דגדול הכנסת אורחין מהקבלת פני שכינה! מבגית דלא אכלית כו, כלומר בשביל כך לא אכלתי עמך. א"ל, סגי נהורא לר' אושעיא. אתה פייסת מאן דמתחמי כו, אתה בא לפייס איש שפל כמוני שהוא נראה לאחרים ואינו רואה אחרים הקב"ה שהוא רואה ואינו רגיל ר' אושעיא לאכול עם אותו הרב. מהיכן שמעת דבר זה שאמרת לי אתה פייסת מאן דמתחמי כו, שהוא דבר חכמה. סליק סגי נהורא, עני היה וצריך לבריות. יתיב ליה כו, בכל מקום שיושב אותו סגי נהור יושב לו ר' אליעזר למטה ממנו ומכבודו, כדי שיאמרו בני אדם אם לא שאדם חשוב הוא לא היה ר' אליעזר יושב ממנו. לרע, למשה. יהבין ליה פרנסתיה ביקר, נתנו לו פרנסתו בכבוד, שנתנו לו יותר ממה שנתנו לעניים אחרים. אמר לון מהן, כך אמר סגי נהור ליושבים, מה זה שמכבדן אותי כך. אמרין ליה דר' אליעזר כו, לפי שר' אליעזר יושב למטה ממך. צלי עליה, נתפלל עליו אותו סגי נהור על ר' אליעזר. היך מה דגמלת חסד, כמו שגמלת חסד. דלמא, מעשה היה, והוא לשון ירושלמי.





וידעו בייחוד ששם ארוןא נגזב היכני היו אילו השתחואות ארבעה בצפון וארבע בדרום שלש במזרח שתים במערב כנגד שלשי שערים דרומיים הסמוכין למערב שער העליון שער הדלק שער הביכורות

שער המים ולמה נקרא שמויב שער המים שבו היוי מכניסין צלוחית של מים של ניסודי בחג ר' עקיבאטי אומר בוטו מיםי מפכין עתידיוי להיות יוצאות מפתחי מפתן הבית לעומתן בצפון הסמוכין למערבא שער יבניה שער הקרבן שער הנשים שער השיר ולמה נקרא שמו שער יבני שבו יצא יבניה בגלותוכ שבמזרחכו שער ניקנור ושניכ פשפשיכה היו לוכי אחד בימינוכי ואחד משמאלוכ ושנים במערב שלאכט היה שם להקל שלש עשרהלא שולחנות היו במקדש שמנה של שייש בבית המטבחים שעליהן מדיחין את הקרביים ושנים במערבו של כבשלב אחד של שייש ואחד של כסףג של שיישלי נותנין עליולה את האיברים ועללו של כסף נותנים עלי אתלו כלי שרת ושנים באולם מבפנים לפתח הבית אחתל של כסף ואח של זהב שעל הכסףא נותנים עליומב לחם הפנים בכניסתו ועל שלמג זהב ביציאתו שמעלין בקודש ולא מורדין אחדמר של זהב מבפנים שעליו לחם הפנים תמיד שלשה עשר שופרות היו במקדשה וכתוב עליהן תקלין חדתין ותקלין עתיקין קינין

א. ארון י ב: הארון. ב. נגזב י: נגזב. ג. היכני ב: והיכני. ד. אילו השתחואות י מ: השתחואות האילו; ב: משתחויים. ה. ארבע ב: הארבע. ו. וארבע ב: וארבעה. ז. שתים י ב: ושתיים. ח. י ב נוסף: עשרה. ט. דרומין ב: דרומית; י: שערים דרומיים; יא. דרומין. יב. הסמוכין י ב: סמוכין. יג. הביכורות ב: כבוד; יד. הביכורות. טו. מ ליי שמר. טז. י ב ליי הוי. יז. מים של ניסודי י: ניסוד המים. יח. עקיבא י ב מ: רבי אליעזר בן יעקב. יט. ב ליי בור. כ. מים י ב: המים. כא. עתידין ב: ועתידין. כב. יוצאות מפתח י ב מ: יוצאין מתחת. כג. הסמוכין י ב: סמוכין. כד. למערב י: במערב. כה. בגלותו מ: וגלותו. כו. שבמזרח ב: במזרח. כז. ושני ב: ושתי. כח. פשפשין י ב: פשפשיין. כט. ב ליי לר. לו. בימינו י ב מ: מימינו. לא. משמאלו ב: בשמאלו. לב. כט שלא י: ולא. לד. שם להקל י ב מ: להם שם. לה. שלש עשרה י ב מ: שלשה עשר. לו. במערבו של כבש י ב: במערב הכבש. לז. י ב נוסף: עלי. לט. ב נוסף: הוי. לו. י ב ליי עלי. ליא. מ ליי ועלי; יב. עלי. לז. י ב ליי נותנים עלי את. לח. מבפנים ב: מבחוץ עלי; יג. מבפנים עלי. לט. אחת מ: אחד. מא. שעל הכסף של כסף י ב: אחד (ב: ואחת) של שייש. מב. ועל של מ: של כסף; יב. על של שייש. מכ. י ב ליי עלי. מג. ועל של מ: ושל. מד. אחד ב: ואחת; מ: אחת. מה. במקדש י: בקדש.

פירוש ר' משולם

פירוש תלמיד ר' שמואל בר' שניאור

ביחוד, כבדור. כנגדא שער, כלומר מי שהיה נכנס באחד מן השערים היה משתחוה כנגד בית קדשי ובגמלי מייתי עלה ממסכת מידות ומוקי לה כתנאי. שער הדלק, כן שמו. שער הבכורות, לא ידעתי למה נקרא. המים מפכין, לשון פן, מתחילה יהו כפך ואחר כך יותר. שער הקרבן, שהיו מכניסין בו קרבנות. שער נשים, צנועות שלא יפגעו בהן בני אדם. ושנים במערב לא היה להן שם, לא היו נקראין בשם כאחרים. תקלין חדתין, מפרש לקמן, והן ב' שופרות חדתין עתיקין. ועל האחרים כתוב קינין

בייחוד, כבדור. היכן היו י"ג השתחואות הללו, שאמרנו למעלה, ומשום דסליקא מ"ג השתחואות מסדר להו ברישא, והדר י"ג שולחנות דסמיכי להו לעיל מיניה, והדר י"ג שופרות דתנא ברישא. ארבע בצפון, העזרה וכן בדרום העזרה, ושלוש במזרח. ושתיים במערב, אחר י"א אמה שאחורי בית הכפרת. כנגד י"ג שערים, כנגד כל שער השתחואה. דרומיים, בדרום שאמרנו. סמוכים למערב, לצד קרן דרומית מערבית של עזרה. שער העליון, נראה לי לפי שהיה לצד מערב יותר מג' חביריו ועליון לכולן קרי ליה שער העליון. שער הדלק, הוא שער של לשכת העץ, שהייתה בדרום העזרה כדאמר במס' מדות, ועל שם שמיניחין שם עצי המערכה שדולקין על גבי המזבח קרי ליה שער הדלק. שער הבכורות, נראה למורי שלכן נקרא שער הבכורות שדרך אותו שער מכניסין לעזרה בכורי בהמה, ולפי שקדשים קלים אינן טעונין צפון ומוליכין אותן דרך הדרום, כך שמעתי במס' מדות. שבו מכניסין צלוחית של מים, יש לומר ששילוח היה לצד דרום לפיכך מכניסין אותו בשער זה. בו מים מפכין, הכי כת' קרא ביחזקאל והנה מים מפכים מן הכתף הימנית, ש"מ לצד דרום הוא. שער הקרבן, לא אתפרש למה נקרא כן שער הנשים, נראה למורי שדרך שם נכנסות הנשים בעזרות לסמוך על קרבנן. שער השיר, לא אתפרש. שבו יצא יבניה בגלות, עם החרש והמסגר, ולא ידענא מנא לן דמשם יצא, ויש לומר ויוצא משם אוצרות בית וגו', משמע לן משם משער שיצא יבניה, ובבוכד נצר מן הצפון, ובגמ' מפרש שסנהדרין נטלוהו. ושני פשיפשין היו לו, שני שערים קטנים לשתי לשכות שאצל שער ניקנור, שהיא אחת מימינו ואחת משמאלו, ואחת לשכת פנחס המלבוש, ואחת לשכת בית עושי חביתים, ובמס' יומא מפרש שלכן נקרא ניקנור, שניקנור הביא הדלתות מאלכסנדריא ובנאה. שלא היה להם שם, לשני שערים הללו, ויש לומר לפי שלא היה להם כל כך דרך כניסה ויציאה. שמנה של שייש, ורמיזו לן קרא ביחזקאל בחי' דהווי של שייש, דכ"א וארבע שולחנות לעולה אבני גזית, והן של שייש, ובגמ' בעי אמאי הווי של שייש. בבית המטבחים, בצפון המזבח, ששוחטין שם. שעליהן מדיחין את הקריבים, כדכתב ביחזקאל ואל השולחנות כשר הקרבן ונקוד הקרבן רפיא, לומר כשר הקריבים. על של שייש נותנין עליו, איברי קרבן אחר שניתתו והדיוחם קודם שיעלום הכהנים על הכבש, ולכן היה אותו שולחן של שייש, שלא יתחממו האיברים עליו ויסריחו. נותנין עליו כלי שרת, כשמוציאין שחרית מלשכת הכלים, צ"ג כלי שרת כדאמר במס' תמיד, עליו שולחן אחד היו נותנין. פתח הבית, לצד פתח ההיכל. לחם הפנים בכניסתו, בכל ערב שבת אחר שנאפה מניחין על השולחן עד למחר בשבת שמסדרין אותו על השולחן שבהיכל. ביציאתו, מערכת ישנה שסילקו מעל השולחן, כשסדרו נותנין שם עד שמתחלק לב' משמרות. אחד של זהב מבפנים, שולחן של משה. וכתוב עליהן, וכולהו מפרש ואזיל, מאי טעמא איכתוב עלייהו הכי. תיקלין חדתין, על האחד. תיקלין עתיקין, על השיני. קינין, על השלישי.

א. חסר: יג. ב. ברור שחסר: הקדשים. איני יודע מאיפה למד רבינו שהשתחו מול ק"ק. ג. לקמן ה"ב. ד. פ"א מ"ד. ה. איני יודע מאי קמ"ל. ו. כדאי יומא עו. ב. ז. שם עה. א.

א. ע' נזיר ב, א ובתוס' שם ד"ה אלא לעולם. ב. ע' מדות פ"ה מ"א. ג. שהרי ההר עולה ממזרח למערב. ד. כן כ' גם הראש בפי' למסכתין (הוצ' הר"מ וקס ירושלם, תש"ט מלה במלה. ועיי' מה שפי' גם על שאר השערים, וראה גם פי' הראש מדות פ"א מ"ד. ה. כ"כ גם בפי' הראש וברע"ב וצ' בתוי"ט מה שהקשה ע"ז, ופלא הוא הדבר, שגם רבינו (שהיה קודם הראש) כ"כ אע"פ שלעיל ד"ה היו כ' רבינו שלשכת דיר העצים היתה במזרחית צפונית של העזרה, ולחומר הנושא אחר שלשלה מרבתי הראשונים ז"ל כ"כ, י"ל שאולי בדיק העצים התליו ותקנו את העצים, ואת הכשרין למערכה הכניסו אח"כ ללשכה אחרת ששמה לשכת העץ והיא היתה בדרום. או אולי שהיתה בדרום קאי על השער ולא על הלשכה, אבל לפ"ז במקום, שהיתה צ"ל, שהיתה צ"ל, שהיה. ו. פ"א מ"ד, וגם שם אמרו ששער הדלק היה בדרום, ולא על הלשכה קאי. ז. בפי' הראש שם וגם במס' מדות פ"א מ"ד אי, מכניסין, ונ' שכ"ל גם בדברי רבינו. ח. פ"א מ"ד, ור"ל שפי' זה שמע בלמדו מס' מדות. ט. ומשם לקחו מים לניסוך כדאי סוכה מח, א. מו. ב. י"י שהרי דרום נקרא ימין כדכ' תהלים פט, יג: צפון ימין. י. ב' ע' פי' הראש למשנתיו ובתנ"י יומא יט, א, ובפי' הר' שמעיה למדות (בסוף ס' המאירי למסכתין). י"י כדכ' מלכים ב, כד, יד. י"ג שם יג. י"ד אולי כוונת רבינו לתת עוד רמו, שהרי הסנהדרין ישבו בלשכת הגזית (כדאי סנהדרין פו, ב), ולשכת הגזית היתה בצפון העזרה ע' מדות פ"א מ"ה, ו. י"ז כ"כ גם הראש"ד (כ' דבריו במלאכת שלמה), וגם הריב"ן פי' כן. י"ח ע' מדות פ"א מ"ד. י"ט לח, א. י"י י"ל המאירי למשנתיו: ולא היה להם שם ידוע מפני שלא היו משמשות אלא מעט לצאת דרך במ לרחבה של אחורי המקדש עכ"ל, ועי' תוי"ט. י"ג ש"צ"ל: בד". י"ד יחזקאל מ, מב, עיי' במצודת דוד. י"ה כדאי יומא טו, ב. י"ו מ, מג. י"ז נהגו לסמן את אותיות הרמות בקו עליהן. י"ח כדתנן בסוף פ"ד דתמיד, ולפ"ש רבינו מישבת הקן שכ' המלאכת שלמה כאן בשם הראשונים ז"ל עיי' כו פ"ג מ"ד. י"ט ברור שלפני מלה זו חסרות המלים של המשנה, וקשה לי לקבוע אינו גי' היתה לו לרבינו, ע' מלאכת שלמה. כ. כדאי מנחות צט, א. כ"א אולי חסר: את התדש. ל. מכאן עד, ובפרוס החג' הוא לשון רש"י יומא גה, ב.

וגוזלין ועולה ועצים ולבונה וזהב לכפורת וששה לנדבה תקלין חרתין שבכל שנה ושנה תקלין עתיקין מיו שלא שקלי אשתקד שוקל שנה קינין הן תורין וגוזלי עולה הן בני יונה וכולין עולות דברי ר' יהודה וחכמים אומרי אחד לחטאתי ואחד לעולהי וגוזלי ועולהטו כולן עולות האומרי עלי עצים לא יפחות משני גזירין לבונה לא יפחות מקומין לבונה זהב לא יפחות מדינר זהב חמשהי לנדבה נדבהי מה היו עושין בהי ילקחוכא בהקב עולות בשרכו לשם ועורותכד לכהנים זה מדרש דרש יהודיע הכהנה אשם הואכו אשם אשםכ ליי כל שבאכה מחמת חטאותכט בשר לשם ועורות לכהניםל וכן מחמת אשמותלא נמצאולב שני כתובין קיימין אשם ליי אשםל לכהלי ואומר כסף אשם וכסף חטאתה לא יובא בית יי לכהנים יהיו. סליק פירקא [גמ'] שלש עשרה לוחאני

א. וגוזלין ועולה י ב: וגוזלי עולה. ב. ועצים י ב מ: עצים. ג. ולבונה י: לבונה. ד. זהב י ב: זהב. ה. וששה י ב: ששה. ו. תקלין עתיקין י ב: ועתיקין. ז. ב ליי מ: שקל י: הביא. ח. שנה י ב נוסף: לשנה הבאה. ט. עולה מ: ועולה. י. וכולין י ב: כולין. יא. ב נוסף: קניין. יב. לחטאת י ב: חטאת; מ הסדר: עולה, חטאת. יג. לעולה י ב מ: עולה. יד. וגוזלי ועולה י ב: וגוזלי עולה. טו. ב מ נוסף: הרי. יו. לבונה. יז. חמשה י ב: ששה. יח. מ ליי נדבה. יט. ב ליי בה. כ. ילקחו י ב: לוקחין. כא. בהן מ: מהן; י ב: בה. כב. בשר י ב: הבשר. כג. ועורות י ב: והעורות. כד. הכהן י ב: כהן גדול. כה. נוסף: ליי. כו. ב ליי אשם. כז. כל שבא י ב: זה הכלל כל שהוא בא. כח. מ נוסף: ומחמת אשמות. כט. מחמת חטאות - לכהנים י ב: משם (ב: משום) חטא ומשם (ב: ומשום) אשמה ילקח בו עורות (ב: עולות) הבשר לשם והעורות לכהנים. לא י ב מ ליי וכן אשמות. לב מ ליי נמצאו. לד. אשם י ב: ואשם. לה. לכהן י ב: לכהנים. לה. חטאת י: חטאות. לו מ ליי שלש עשרה; י: שלשה עשר שופרות וכו'.

פירוש תלמיד ר' שמואל בר' שניאור

פירוש ר' משולם

גוזל, על הרביעי. עצים, על החמישי. לבונה, על השישי. זהב לכפורת, על השביעי. וששה, היה כתוב עליהן בנדבה, בגמ' מפרש. תיקלין חרתין אילוי של כל שנה ושנה, מי שעליו להביא שקלי שנה זי' מביאן כל שעה שירצה ונותנן בשופר של תיקלין חרתין, והגזברין נותנין אותן בלשכה ותורמין מהן ג' קופות בפרוס הפסח ובפרוס עצרת ובפרוס חג. ישקול לשנה הבאה, לאו דווקא לשנה הבאה אלא המביא אחר שתרמו הקופות בפרוס החג דשוכ אין תורמין בשנה נותנן בשופר של תיקלין עתיקין והגזברין נותנין אותן בשירי הלשכה ששאר אחר התרומה, שמהן באין חומת העיר ומגדלותיה, כדאמר לעיל. קינין, הם מעות שאין לוקחין מהן אלא תורין. וגוזלי עולה הן בני יונה, מעות שאין לוקחין מהן אלא בני יונה. וכולן עולות, ולא היו שני שופרות הללו אלא למתנדבין תורין ובני יונה שבאין שניהן עולות, אבל לא היו שופר קיני חובה כגון זבה ויולדת ומטמא מקדש עני, שמביא אחד לחטאת ואחד לעולה, [193] ובגמ' מפרש טעמא. וחכמים אומרים, שופר של קינין היה לצורך קיני חובה, המביאין אחד חטאת ואחד עולה, ושופר של גוזלי עולה לצורך המתנדבין ששניהם עולות. האומר הרי עלי עצים, השתא מפרש למה הוצרך שופר של עצים ושל לבונה ושל זהב, משום דקיימא לן פ' בתרא דמנחות האומר הרי עלי עצים לא יפחות משני גזירין, לבונה לא יפחות מקומין, זהב לא יפחות מדינר זהב, והתם מפרש טעמא בכולהו, והמתנדב עצים נותן מעות לאותו שופר ולא יפחות מדינר זהב לתוך אותו שופר ועושין מן הזהב כלי שרת, והמזרקות שקורין כפורי זהב, בעזרא" ודברי הימים, על שם שהכהן שמקבל הדם מקנח דם הניתז על ידיו בשפת מזרק, כפורי לשון קינוח הוא, ובעי אתכפורי ידיה בההוא גברא במס' גיטין בפרק הניזקין, וכל הני לצורך קרבן ניגוהו עבדו להו שופרות כל חד בדידיה, לפי שאין לשכה לקדשי המזבח אלא אותה הנתרמת בג' קופות, ובה אין מכניסין אלא שקלים לקרבנות ציבור, ולא לקרבנות יחידים, אבל האומר הרי עלי כסף או נחשת או ברזל לא עשו להם שופר אלא מביאן בלשכת בדק הבית, לפי שצורכי בדק הבית הן, והמתנדב יין או שמן או מנחה לא עשו להן שופר, לפי שמוצאין לקנות מן ההקדש שהולך אצל יוחנן ואחיה כדאמר לעיל. וששה לנדבה, שאמרנו למעלה. מה היו עושין, במעות הנמצאות בהן. ילקחו בהן עולות, לקייץ המזבח, כדמפרש טעמא ואויל זה מדרש דרש יהודיע הכהן, מה טעם לוקחין בהן עולות. אשם הוא, כד משמע דינו דהאי אשם קדין שאר אשמות הנאכלין לזכרי כהונה. והרי כתב אשם אשם ליי, משמע שכולו ליי דכולו כליל, ואין לכהנים חלק בו. זה הכלל כל שבא משם חטאת כו', כלומר לא מאשם מיירי קרא אלא בן בקר הבא ממותר חטאת ומותר כגון הפריש מעות לחטאתו או לאשמו וניתותרו, או כל המעות הנמכרות במומן באים לנדבה, הילכך יש לך להעמיד המקרא במותרות שאין לך קרבן בתורה שאין מפורש בו מה יעשה לו, אבל מותרות לא נתפרשו מה יעשה להם, ובא המקרא הזה לומר שיקחו בהן עולות. ועכשיו נמצא שני כתובין קיימין אשם ליי, בבשר שהיא עולות. אשם לכהן, בעורותיהן. כסף אשם וגו', כלומר והיכן מצינו שדרש יהודיע הכהן קרא דאשם, כת' במלכים ב' בפ' יהודיע שקיבל כסף המתנדבים לחזק בדק הבית, כסף אשם וכסף חטאת לא יובא בית יי, לבדק הבית, אבל לכהנים יהיה, ואי אפשר לומר שיאמר לכהנים יהיה וניתן כולו לכהנים, דהיאך יהא דבר זה שזה חוטא וכהן אוכל, זה לא מצינו בכל התורה, ואם מצינו בבשר אשם שהיא נאכלת לכהנים, היינו לאחר זריקה, דכהנים שזכו משולחן גבוה קא זכו, אבל היאך יהו זוכין במותר אשמות בלא שולחן גבוה, אלא ודאי ילקח במותר האשמות עולות ועורותיהן לכהנים ובשר למזבח, ואי אתה יכול לומר דכסף חטאת וכסף אשם אינו מדבר במותר אלא בכסף עצמו של חטאת ואשם, שבכסף עצמו לא הוצרך הכתוב למעטם מבדק הבית, דמהיכא תיתי שיביא אדם מעותיו שהפריש לקנות מהן חטאת ואשם לבדק הבית, אלא ודאי במותר חטאת ואשם מדבר. ס' פ' ל

וגוזלי עולה, כל אחד לפי שמשמש. קינין הן תורין, מי שהתנדב תורין יביא דמי וישליך לשופר שכת' עליו קינין, וב"ד לוקחין תורין ומקריבין, וכן כולן. אחד ואחד לעולה, היינו חובות זבין ויולדות. וגוזלי עולה כולן עולות, כלומר והנדריים היה מביא לשופר שכת' עליו גוזלי עולה, אבל אם לא היה לו להביא מעות אלא קינין. לא יפחות משני גזירין, במנחות פ' בתרא יליף טעמ' וסגור" להפיל על קרבן העצים, משמ' לא יפחות מקומין, והתם נמי יליף טעמ' והרים ממנו" וג' מקיש לבונה להרמה דמנחה מה הרמה דמנחה קומין אף לבונה קומין. לא יפחות מדינר זהב, ואוקמי' התם דאמר מטבע. משם חטא משם אשמה, היינו מותרות, ומפליג במנחות פ' בתרא שמואל אמר כנגד מותר חטאת וכו', ובתמורה פ' וולד חטאת ותני עלה ששה לנדבה לעולה הבאה מן המותרות. לכהנים יהיו, היינו עורות, שנלקח ממותר כסף אשם וחטאות.

א. שתי מלים אלו אינן ברורין בכת'. ב. שחסר: לחטאת. ג. מלה אחת בתחלת השורה שלא יכולתי לקרוא ואולי צ"ל: רצה. ד. קו. ב. ה. הכותב טעה וכ' ס תחת ה ושכח לשים קו אחרי המלה וצ"ל: והגורלות הפלגו וכ"כ בנחמיה י. לה. ו' ג' שחסר, שנים" ור"ל, עצים" משמע שנים, עיי"ש ברש"י וגם שם כ, ב. ז. מנחות קו. ב. ח. ויקרא ו, ח. ט. מנחות קו. א. קח. א. י"א כנ, ב.

מכדי לקנות בהן שני גזירין, והמתנדב לבונה מביא מעות ונותן לתוך שופר של לבונה ולוקחין מהן לבונה ומקטירין אותה נדבה על המזבח החיצון, זהב המתנדב זהב" אותו דינריו זהב או מעות" לקנות דינר זהב לתוך אותו שופר ועושין מן הזהב כלי שרת, והמזרקות שקורין כפורי זהב, בעזרא" ודברי הימים, על שם שהכהן שמקבל הדם מקנח דם הניתז על ידיו בשפת מזרק, כפורי לשון קינוח הוא, ובעי אתכפורי ידיה בההוא גברא במס' גיטין בפרק הניזקין, וכל הני לצורך קרבן ניגוהו עבדו להו שופרות כל חד בדידיה, לפי שאין לשכה לקדשי המזבח אלא אותה הנתרמת בג' קופות, ובה אין מכניסין אלא שקלים לקרבנות ציבור, ולא לקרבנות יחידים, אבל האומר הרי עלי כסף או נחשת או ברזל לא עשו להם שופר אלא מביאן בלשכת בדק הבית, לפי שצורכי בדק הבית הן, והמתנדב יין או שמן או מנחה לא עשו להן שופר, לפי שמוצאין לקנות מן ההקדש שהולך אצל יוחנן ואחיה כדאמר לעיל. וששה לנדבה, שאמרנו למעלה. מה היו עושין, במעות הנמצאות בהן. ילקחו בהן עולות, לקייץ המזבח, כדמפרש טעמא ואויל זה מדרש דרש יהודיע הכהן, מה טעם לוקחין בהן עולות. אשם הוא, כד משמע דינו דהאי אשם קדין שאר אשמות הנאכלין לזכרי כהונה. והרי כתב אשם אשם ליי, משמע שכולו ליי דכולו כליל, ואין לכהנים חלק בו. זה הכלל כל שבא משם חטאת כו', כלומר לא מאשם מיירי קרא אלא בן בקר הבא ממותר חטאת ומותר כגון הפריש מעות לחטאתו או לאשמו וניתותרו, או כל המעות הנמכרות במומן באים לנדבה, הילכך יש לך להעמיד המקרא במותרות שאין לך קרבן בתורה שאין מפורש בו מה יעשה לו, אבל מותרות לא נתפרשו מה יעשה להם, ובא המקרא הזה לומר שיקחו בהן עולות. ועכשיו נמצא שני כתובין קיימין אשם ליי, בבשר שהיא עולות. אשם לכהן, בעורותיהן. כסף אשם וגו', כלומר והיכן מצינו שדרש יהודיע הכהן קרא דאשם, כת' במלכים ב' בפ' יהודיע שקיבל כסף המתנדבים לחזק בדק הבית, כסף אשם וכסף חטאת לא יובא בית יי, לבדק הבית, אבל לכהנים יהיה, ואי אפשר לומר שיאמר לכהנים יהיה וניתן כולו לכהנים, דהיאך יהא דבר זה שזה חוטא וכהן אוכל, זה לא מצינו בכל התורה, ואם מצינו בבשר אשם שהיא נאכלת לכהנים, היינו לאחר זריקה, דכהנים שזכו משולחן גבוה קא זכו, אבל היאך יהו זוכין במותר אשמות בלא שולחן גבוה, אלא ודאי ילקח במותר האשמות עולות ועורותיהן לכהנים ובשר למזבח, ואי אתה יכול לומר דכסף חטאת וכסף אשם אינו מדבר במותר אלא בכסף עצמו של חטאת ואשם, שבכסף עצמו לא הוצרך הכתוב למעטם מבדק הבית, דמהיכא תיתי שיביא אדם מעותיו שהפריש לקנות מהן חטאת ואשם לבדק הבית, אלא ודאי במותר חטאת ואשם מדבר. ס' פ' ל

א. משמע שגם, לכפורת כתובה על השופר, וכן נ' גם מרש"י ובחיים קו, א ד"ה ששה, ולא נראה כן מדברי הרע"ב, והמאירי במשנתנו ס"ל שרק, כפורת" כ' על השופר. ב. ברש"י שם: נדבה. ג. חסר, שקלים, ע' לשון משנתנו ביומא נה, ב. ד. ברש"י שם נוסף: שלא הביאן באדר". ה. כמש"כ רבינו לעיל ריש פ"ג. ו. מכאן עד מלת תורין" הוא לשון רש"י ביומא נה, ב. ז. ברש"י שם במקום, שנשאר אחר התרומה" כ: של אשתקד". ח. פ"ד ה"ב. ט. חסר: ומצורע". י. קו. ב. ג. גם במשנתנו קייל כן, אבל רבינו מביא מהתם משום שכ' להלן: והתם מפרש טעמא בכולהו". יא. מכאן עד מלת, הימים" הוא לשון רש"י ביומא נה, ב ד"ה כולן. יב. מכדי לקנות בהן" ליי ברש"י שם. יג. ברש"י שם נוסף: לכפורת". יד. חסר: נותן". טו. עיי"ש ברש"י ותראה שרבינו הוסיף על דבריו. טז. כדאי" בתוספתא דמסכתין פ"ג ה"ה. יז. ברש"י שם: והן המזרקות, וע' תוי"ש שם ובפ"ה הרמב"ם למשנתנו. יח. א. י. עיי"ש ברש"י ותראה שרבינו לקח דבריו אלה מרש"י שם. יט. א, כח, יו. כו, א. כא. המאירי ביומא נה, ב ד"ה ויש כ' וז"ל: מפני שהמחוייב בהן צריך להיתן שם ולסמוך עליהן ולהתודות... עיי"ש. כב. כ"כ גם המאירי שם. כג. פ"ה מ"א. כד ויקרא ה, יט. כה חסר: אשם". כו חסר: של הקדשים". כז, ב, יז, יח. כח ע' תוי"ט. כט כדאי" ביצה כא, א. ל ר"ל, סוף פירקין.

שופרות הללו עקומות היו ציריין מלמעלה ורחביין מלמטה מפני הרמאין תאני משום ר' אלעזר ארון

גלה עמקן לבבל שני לא יותר דבר אמר יי ואין דבר אלא שהדברות לתוכו וכן הוא אומ' ויהי לתשובתי השנה שלח' נבוכדנצר ויביאהו' איזה ביתי יי זה ארון תאני ר' יהודה בר אילעאי' במקומו היה ארון' גנוז שני' ויאריו הבר' ולא יראו החוצה' וכת' ויראו ואת אמרת ולא יראו החוצה' אלא ניראין ולא ניראין בולטין ויוצאין כשני דדי אשה ורבנן אמרי בלישכת דיר העצים היה ארון גנוז מעשה בכתן אחד בעל מוסא שהיה עומד ומפצל' עצים בלשכת דיר העצים וראה אתי הרצפה' משונה מחברותיה' תני משו' ר' אושעי' הקיש עליה בקורנס ויצאת האורכי' ושרפתו תני ר' יהודה בר' אילע' כח שני ארונות היוכט עם ישראל במדבר אחד שהיתה תורה נתונה בתוכו ואחד שהיו שברי לוחות נתונים לתוכו זה שהיתה תורה נתונה' לתוכו' היה' מועד שני' לא ורון ברית יי ומשה לא וג' ואותו' שהיו שברי לוחות נתונים' לתוכו' היה נכנס ויוצא עמקן פעמ' שהיה' מתראת' עמקן' ורבנן אמרין ארון' מעמ' אחד' יצא בימי עלי נשבתו וקרא' מסייע להוקמ' לרבנן או לנו מי [152] יצילנו מיד הא'הים האדירים האלה מדלא' חמון מימיהו' וקרא' מסייע ליה' לר' יהוד' בר' אלע' ויאמר שאול לאחיה הגישה ארון הא'הים והלא ארון בקרית יערים היה אלא מאי עבדי' ליה רבנן הגישה אלי ציין' וקרא' מסייע ליה לר' יהוד' בר' אילע' הארון וישראל ויהודה יושבים בסוכות והלא ארון בציון היה' אלא' מאי עבדי' ליה רבנן ספר' שהוא' בקירו

א ציריין מ: ציריין'; י ש צרות'; ב: קצריין'. ב ורחביין מ: ורחביין'; י ש: ורחבות'. ג מלמטה' י ש: מלמטן'. ד משום' י ש: בשם'. ה אלעזר' י ב ש: אליעזר'. ו שני' י: מה טעמא'; ש: ומה טעם'. ז ואין' י: אין'. ח אלא' מ נוסף: ארון'; ש במקום אלא' אי: כל'. ט לתוכו' מ ב: בתוכו'. י ויהי לתשובתי' י ש: ולתשובתי'. יא י ש נוסף: המלך'. יב י ש ב נוסף: עם כלי חמדת בית יי'. יג איזה בית' י ב ש: איזהו (ש: ואי זוהי) (ב נוסף: כלי) חמדת בית'. יד תאני- אילעאי' י ש: רבי שמעון בן לקיש אמר'. טו מ לי ארון'. טז שני' ש: ומה טעמיה'; י: הדיא הוא דכתיב'. יז י ש ב מ נוסף: ויראו ראשי הבר' מן הקדש אל פני הרביר' (ש: החציר). יח ש נוסף: ויהיו שם עד היום הזה'. יט וכת' י ב מ ש: כתיב'. כ י ש לי החוצה'. כא ב לי בעל מוס'. כב ומפצל' י ש: ומפציע'. כג מ לי את'. כד י ש נוסף: שהיא'. כה י ש נוסף: בא ואמר לחבירו בא וראה (ש: באו וראו) את הרצפה הזאת שהיא משונה מחברותיה לא הספיקו (ש: ולא הספיקו) לגמור את הדבר עד שיצתה וידעו ביחוד ששם הארון גנוז'. כו משו' י ש לי משו': מ: בשם'. כז האור' י ש: אש'. כח בר' אילע' י ש: בן לקיש'. כט י ש נוסף: מהלכין'. ל בתוכו' ב ש מ: לתוכו'. לא לתוכו' י ל' ש (שסח): בתוכו'. לב ב לי נתונה'. לג לתוכו' ב י ל' ש: בתוכו'. לד י נוסף: מונח': ש: נתון'. לה שני' י ש: הדיא היא דכתיב'. לו וג' כ'ה: ומשה לא משו מקרב המחנה'. לו ואותו' מ י ל' ש י: זה: ב: זו: ש: וזה'. לח י לי נתוני'. לט לתוכו' י ל' ש י: בתוכו'. מ פעמ' י: ופעמים'. מא שהיה' מ ב: היה': י: הוא'. מב מתראה' י: מתרה': ש: מתרא'. מג מ נוסף: במלמטה': י ל' ש (ח'ב קא) לי פעמ' - עמקן'. מד מ נוסף: אחד': י ל' ש י ש ב נוסף: אחד היה'. מה פעמ' י ש: ופעמ'. מו אחד' י ש מ: אחת'. מז נשכח' י ל' ש מ ב: ונשבה'. מח וקרא' י: קרייה'. מט י ל' ש ש לי להון'. מ' מרלא' ב: דחמון מאי דלא': י ל' ש: מילה דלא'. נא מימיהו' י: מן יומיהו'; ב ש: מימיהו'. נב י ל' ש י ש לי ליה'. נג י ל' ש לי בר' אלע': י ש: בן לקיש'. נד מאי עבדו' י ש: מה עבדו'. נה ציין' י ש: הציין'. נו י ל' ש לי היה'. נז י ב לי אלא'. נח מאי עבדו' י: מה עבדו'. נט ספר' י ב: סכך'. ס שהוא' ב: שהיה'.

פירוש ר' משולם

פירוש תלמיד ר' שמואל בר' שניאור

עקומין היו השופרות, ולא פשוטים כחצוצרות. קצרים מלמעלה, שלא יוכלו להכניס ידיו ויגבנו מן הגיתן לתוכו תחילה, והיינו מפני הרמאים, לגנבים קורא רמאין, שמרמין וגונבין דעת, סבורים שנותנין לתוכן והם נוטלין מתוכן. תני משום ר' אליעזר כו, לפי שהביא במשנתו ששם ארון גנוז מייתי לכל מילי דארון. ארון גלה, כשגלו ישראל בחורבן בית ראשון. אלא שהדברות בתוכו, הארון שהיה בו ספר תורה בתוכו והלוחות. איזהו כלי חמדת, הנחמדים מזהב. במקומו, בבית המקדש. שנאמר ויאריו הבר' ויהוה וכו', סיפיה דקרא ויהיו שם עד היום הזה, וכל היכא דכתיב עד היום הזה לעולם הוא, ובפ' הוציאו לו' פריך ליה וקאי ליה בתיובתא, ואגב דאיתי לקרא מפרש ליה. כתיב, ד ברישיה דקרא ויראו. ואת אמרת, בסיפיה דקרא, ולא יראו החוצה. אלא נראין ואינן נראין, שהיו דוחקין ובלטין בפרכת ונראין כשני דדי אשה שבולטין חלוקה ויוצאין בפרכת הפרוסה כנגד הפתח שבמחיצת אמה טרקסין והפתח באמצע' היה במקדש ראשון. בלשכת דיר העצים, כדחגן במתני'. מפצל, מתליע העצים, כמו אשר פצל דקלין. ושרפתו, לקרדום. היה באהל מועד, קבוע במשכן. לא משו', דריש ליה לא משו ארון זה מעולם, פי' ולא היה מעוכב בשביל המעפילים. פעמים היה מתיירא עמקן, לא ידענא מהו. ארון אחד היה, ולא ב' ארונות ואותו ארון עצמו לא יצא מעולם במלחמה, אלא אותו פעם בימי עלי ומשנה. וקרא מסייע להו, דלא היה אלא ארון אחד ולא יצא במלחמה מדאמרי אוי לנו מי יצילנו וגו'. מי לא חמון מימיהו, דבר שלא ראו מימיהם, ואם היו ארונות שנים והאחד יוצא תדיר במלחמה למה היו פלשתים תמיהים ומתייראין. וקרא מסייע ליה לר' יהודה, כלומר והאי קרא דלקמן מסייע ליה לר' יהודה. והלא ארון בקרית יערים היה, בימי שאול, שכשהחזירו עמקן במלחמה פלשתים נחננהו בקרית יערים ויהי שם עשרים שנה' עד שנטלו דוד משם, אלא ודאי הארון הזה הוא היוצא עמקן במלחמה, אלמא ב' ארונות היו כר' יהודה. אלא מאי עבדי רבנן להאי קרא ה'ק הגישה אלי ציין, וקורוהו ארון אלהים על שם שהשם בתוכו, ור' יהודה גמי לקרא דרבנן מפר' הכי, הא דקאמרי פלשתים אוי לנו מי יצילנו, לפי שלא ראו מעולם אותו ארון יוצא במלחמה, אלא הארון שבו שיברי לוחות. וקרא מסייע, והאי קרא גמי מסייע לר' יהודה, דכת' בפרשת אוריה החתי. הארון וישראל וגו', אלמא ארון אחד יוצא למלחמה שהרי האחד כבר העמידו דוד בציון. אלא מאי עבדי רבנן, בהאי קרא שמשמע שהיה ארון במלחמה, אמרי לעולם לא היה אלא אחד, ועל ארון שבציון אומר יושבים בסוכות, שהיה תחת קירו קטן ועשוי כסוכה שהיה נתון תחת היריעה. פ

א נ' שלפני רבינו היו מלים אלו בגמ' כהבאה מן המשנה. ב צ'ל: לבבלי'. ג יומא נג. ב. ור' א' שם למדו מפסוק אחר. ד מלים אלו היו לפני רבינו בגמ'. ה פרק ו. ו' שמואל א, ד, ד. א' במלאכת המשכן שלפנינו נוסף: הברית'. ועיי' עוד שינויים. ח ר'ל: ותימה, וע' רמב' דברים י, א. ט צ'ל: דלקמן, ורבינו גרים בסוגין. ר' יהודה בר' אילע' (כמו שהוא בכת' זה), והוא הוא סתם ר' יהודה, ולכן הקשה קושיתו.

א ברור שרבינו לא גרים, השופרות, בגמ'. ב כדאי'. ג תהלים יט, יא, ועיי' אבות פ"ג סמ"ד ובמחזור ויטרי עמוד 514. ד מלכים א, ח, ח. ה יומא נד, א. ו מכאן עד מלת, ראשון' הוא לשון רש' יומא נד, א ד'ה נראין וד'ה ויוצאין. ז חסר: מתחת'. ח חסר: אמה טרקסין'. ט מאמר זה לא מצאתי מקומו. י במדבר יד, מד. יא ע' בשירי קרבן ותמצא כוונת רבינו. יב כ'ה בכת' וג' שצ'ל: ונשבה'. יג שמואל א, ד, ח. יד שם ז, ב. טו ר'ל כתוב עליו, כדכ' שמות כח, לו. וכפי' השירי קרבן. טז שמואל ב, יא, יא.

א ברור שרבינו לא גרים, השופרות, בגמ'. ב כדאי'. ג תהלים יט, יא, ועיי' אבות פ"ג סמ"ד ובמחזור ויטרי עמוד 514. ד מלכים א, ח, ח. ה יומא נד, א. ו מכאן עד מלת, ראשון' הוא לשון רש' יומא נד, א ד'ה נראין וד'ה ויוצאין. ז חסר: מתחת'. ח חסר: אמה טרקסין'. ט מאמר זה לא מצאתי מקומו. י במדבר יד, מד. יא ע' בשירי קרבן ותמצא כוונת רבינו. יב כ'ה בכת' וג' שצ'ל: ונשבה'. יג שמואל א, ד, ח. יד שם ז, ב. טו ר'ל כתוב עליו, כדכ' שמות כח, לו. וכפי' השירי קרבן. טז שמואל ב, יא, יא.

שעדיין לא נבנה בית המקדש משנגנז הארון נגזר עמו צנצנת המן וצלוחית שלה שמן המשחה ומקלו של אהרן שקדיה ופרחיה וארגו שהשיבו פלשתים דורון לא' ישראל מי נגזו יאשיהו כיון שראה שכת' יולך יי' אותך ואת

מלכך עמד ונגזו שני' ויאמר אל הלויים המבינים אלי' כלי' ישראל'י תנו אתם ארון הקודש בבית אשר בנה שלמהטו אין להם' משא בכתף אמר להן אם גלהי' עמכם'י לבבל שוב אינו חוזר' למקומו ועתהכא עבדו את יי' אלהיכם ואת עמו ישראל, כב פיטום שלכנ שמן המשחה אתהכי קח לך בשמים ראשיה וקדה חמש מאות בשקל הקודש'ו שהן אלף וה' מאות מניינ'ו שמן זית הינכה שנים עשר לוג שבוכט שוקלין את האימורין'א דברי ר' מאיר ר' יהוד' אומ' שוקלולב היה במים ונותן שמן מלמעלהלג מי שהיהלד קולטלה את הריח היה מעבירו בדרך שהפטמן עושין שני'ו ועשית אותולו שמן משחת קודש, לח תני ר' יהוד' בר'לט אילע' שמן המשחה שעשה משה במדבר מעשה נס' היהטא בו מתחילתו ועד סופימב שמתחילה שהיהטג לומר אלא שנים עשר לוג שני' שמן'ה זית הין אם לסוך בו את העצים'ו לאמו היהמח ספק על אחת כמה וכמה שהאור בולע והעצים בולעין ויורה בולעת ממנו'ט נמשחי המשכן וכל כלי'ו המגורהיב וכל כליה וממנו נמשחי'ו אהרן'ו ובניו כל שבעת ימי המילואים וממנו'ה נמשחו כהני'ט ומלכים מלך בתחילה טעון משיחה מלך ובני' מלך אין טעון משיחה מה טעם'ה קום משחהו כי זה הוא'ט בהן גדול בן כהן גדול אפי' עד עשרה דורות כול'ט טעונין משיחה שכול'טא קיים לעתיד לבא'ט שמן משחת קדש יהיה

א. המקדש יי' ל"ש: הבחירה: ב. משנגז' מ: משנגזו: ג. הארון מ: ב. ארון: ד. נגזו: י: נגזו: ה. לי: של: ו. שקדיה ופרחיה מ: פרחיה ושקדיה: י: ופרחיו ושקדיו: ד. רורון י מ: ב. אשם: ח. י נוסף: גזו: ט. י נוסף: אשר תקים עליך אל גוי אשר לא ידעת אתה ואבתיך: י. שני' י: ה. דא הוא דכתיב: י. אל הלויים י: ללויים: יב. י לי: אל: מ: ב. ואל: י. כלי' י: ולכל: יד. י ב מ נוסף: הקדושים ליי: טו. את' מ: אל: טו. י ב מ נוסף: בן דוד מלך ישראל: י. להם' מ: לכהנים: י ב: לבס: יח. גלה' מ: י: גולה: י נוסף: הוא: יט. עמכם' ב: עמנו: כ. שוב חזר: י: עוד אין אתם מחזירין אותו: כא. ועתה' ב: וניגזו: י: אלא עתה: כב. עמו ישראל' מ: ישראל עמו: כג. לי: של: כד. אתה' י ב מ: ואתה: כה. ב י נוסף: וגו': כו. בשקל הקודש י: וגו': כז. מניין' י: מנים: ב מ: מינין: כח. י נוסף: שהן: כט. מ נוסף: הוי: ל. שוקלין' י ב: שולקין: לא. האימורין י ב: העיקרין: לב. שוקלו' י ב: שולקין: לג. מלמעלה י: על גבהן: לד. מי שהיה' מ: כשהיה: י ב: משהיה: לה. קולט' מ: לוקט' לו. שני' י: ה. דא הוא דכתיב: לו. י לי ועשית אותו: לח. י נוסף: וגו': י. ב נוסף: רוקח וגו': לט. ברי' י: בי רבי: מ. נס' ב י: נסים: סא. היה' י: נעשו: סב. מתחילתו ועד סופו: י. מתחילה ועד סוף: סג. שהיה י ב מ: לא היה: סד. ב מ לי: לו: י: ברי: סה. מ לי: שמן: סו. העצים' י ב: העיקרין: טו. מ לי: לא: סז. היה' י: היו ברי: ב: היה ברי: טט. ממנו' י ב מ: וממנו: י. נמשח י: נמשחו: נא. מ לי: וכל כלי': י נוסף: השלחן וכל כלי': נב. המנורה' ב: ומנורה: מ: מנורה: נג. נמשחו' ב מ: נמשח: נד. י נוסף: כהן גדול: נה. וממנו' י: ממנו: נו. י נוסף: גדולים: נז. ובן' י ב מ: בן: נח. טעם' ב: טעמו: נח. טעם' י: מאי טעמא: נט. י ב נוסף: זה טעון משיחה ואין בנו טעון משיחה: י נוסף: עור: אבלי: ס. י לי: כולף: סא. שכול' י ב: וכולו: סב. י נוסף: ה. דא הוא דכתיב: ב מ נוסף: שני' ואל בני ישראל תדבר לאמר:

פירוש ר' משולם

פירוש תלמיד ר' שמואל בר' שניאור

חשיב לוחות ושכרי לוחות שהיו בו. שהן אלף ושבע מאות וחמשים, ה'ג בכריתות' פ"א ופריך התם תנא מניינא קמ"ל, ומתוך לה. קום משחהו כי זה הוא, ובכריתות' טעמי מלמען יאריך ימים על ממלכתו, מלכות' ירושה היא. אפי' עד ז' דורות שלי' טעונין משיחה, ויליף לה לקמן [152] ובתרי' יליף והכהן המשיח תחתיו, נימא קרא והכהן שתחתיו, מאי המשיח, הוא דמשיח הוי כהן גדול, והא שמעינ' בירושלמי פ' משוח מלחמה, ה'ג וכולו קיים לעתיד לבא. יהיה

שעדיין לא נבנה בית הבחירה, שיהיה עומד קבוע. נגזו עמו צנצנת המן כו', וכפי הוציאו לוי' מייתי ליה בג"ש, אתיא שמה שמה אתיא דורות דורות אתיא משמרת משמרת. יולך יי' אותך, ודאג' שמה יגלה לבבל את ארון הקודש. בבית, והא התם קאי, אלא גניזה הוא. שוב אינו חוזר למקומו, אפילו כשיחזרו שאר הכלים לפי שיתנו בו עיניהם, דודרש מדכתיב' אין לכם משא בכתף, שוב אינכם מחזירים אותו בכתפיהם. פיטום של שמן המשחה, משום דאיירי בצלוחית של שמן המשחה שנגזו' נקט לפרושי היאך נעשה בימי משה. שהן אלף וחמש מאות מניין, בפסוק' כתוב אלף וחמש מאות מניין, מר דרור ה' מאות, וקנמן בשם חמשים ומאתים, וקנה בשם חמשים ומאתים, וקדה חמש מאות, הרי אלף וה' מאות מניין, והא דכת' וקנמן בשם מחציתו ר"ן, דריש ליה האי תנא ה"ק קרא בין קנמן בשם וקנה בושם ה' מאות, כיצד מחצית של ה' מאות' שהוא ר"ן, הוא קנמן בשם והשאר שהוא חצי קנה בושם, ולא תימא' אין צריך שיהא משקל של זה כשל חבירו ובלבד שיהא בין שניהם ה' מאות, אבל בפ"ק דכריתות' גר' הכי, שמן המשחה מר דרור ה' מאות, קדה ה' מאות, קנמן בשם ה' מאות, קנה בושם ר"ן, במשח מחציתו חמשים ומאתים, שלא יהו שוקלין אותו כל הת"ק ביחד, אלא לחצאין, כדי שיהו בו שני הכרעות. ה' הין שנים עשר לוג, כדכתיב' שמן המשחה, קודש יהיה זה, בגימטריא י"ב לוגין, במס' כריתות' ובמס' הוריות' העיקרין, בשמים. שולקן היה, שולק לעיקרין במים כדמפרש לקמן. והלא לסוך העיקרין אינו ספק, וכ"ש לשולק, אלא שולקן במים ואחר כך נותן שמן מלמעלה, שמציף עליהן שמן וקולט השמן הריח והעבירו, וכן מנהג הפטמין, לפי שחסין על השמן. שני' ועשית אותו שמן וגו', לא מייתי מהכא, אלא מה שנתנו עיקרין בשמן. ר' יהודה, סתם הוא הוא ר' יהודה בר' אלעאי. מעשה נס היה בו, כלומר אל תתמה על דבריי שאמרתי שולקין את העיקרין, שהרי ניסים הרבה היו בו, כדמפרש ואזיל, ולעיל גר' שבו שולקין את העיקרין דברי ר' יהודה, והכי הוא בהוריות' ובכריתות', ויא' לג' הכי קשיא דר' יהודה אדר' יהודה. נמשח משכן וכל כלי', קרא כתיב. אהרן ובניו כל ז' ימי המילואים, מפרש פ"ק דיומא' שבעת ימים ימלא את ידם, ואיתקש משיחה למילוי, דכ"ל למשחה בהם ולמלא את ידם. מלך בתחילה, שלא היה אביו מלך. קום משחהו כי זה הוא, זה מיעוט, משמע דוד שמלך תחילה היה טעון משיחה ולא מלך בן מלך. כולן טעונין משיחה, בכריתות' נפקא לן מדכתיב' והכהן המשיח תחתיו מבניו, ולא כתיב הכהן המשיח שתחתיו מבניו, משמע דלא הוי כהן גדול אלא במשיחה. וכולו קיים, דהא כתיב דהא, דהיינו י"ב לוגין, וכת'.

א. ה. א. ב. שמואל א, טו, יב. ג. ה. ב. ד. דברים י, כ. ה. כני' הש"מ שם. ו. צ"ל: י. ו. ט"ס וצ"ל: כולף, כמש"כ בגמ' שבכ"י. ח. יעתי ולא מצאתי כוונת רבינו בזה. ט. צ"ל: ובכריתות', והוא שם ה. ב. ויקרא ו, טו. י. עיי' בגמ' ובהגהת הב"ח. יב. ג'ל שצ"ל: שמעתי, שהרי דרש זה לי' שם, אלא כל סוגין אי' נמי שם. י. סוטה פ"ג ה"ח.

פירוש ר' משולם

פירוש תלמיד ר' שמואל בר' שניאור

א. יומא נב, ב. ב. דברים כח, לו. ג. מכאן עד, הוא, הוא לשון רש"י ביזמא נב, ב. ד. כנפ"מ בסוטה פ"ח ה"ג. ה. דברי הימים ב, לה, ג. ו. צ"ל: בכתפיהם, וכן היה לפני רבינו בסוגין, וכמש"כ רש"י כריתות ה, ב ד"ה תנו ובהוריות יב, א ד"ה אין. ז. כפי' הגר"א ז"ל ופנ"מ ולא כק"ע. ח. שמות ל, כג, כד. ט. ר"ל של מר דרור הכתוב לעיל וכפי' הרא"פ ות"ח. י. ע' מה"פ פ"ח ה"ג. יא. ה. א. יב. כפירש"י שם ד"ה קנמן. יג. שמות ל, לא. יד. צ"ל: בשמן. טו. ה. ב. טו. יא, ב. י. שמות ל, כה. יח. ע' פנ"מ סוטה פ"ח ה"ג. יט. כדאי' מנחות יח, א. כ. גמ' הגר"א והרא"פ גרסו כן, עמה"פ וש"ק סוטה פ"ח ה"ג. כא. יא, ב. כב. ה. א. כג. שמות ל, כו והלאה. כד. ה. א, ובגמ' שלנו גי' אחרת עיי"ש. כה. איני יודע אם הכוונה לשמות כט, לה או לויקרא ח, לג. כו. שמות כט, כט. כז. שמואל א, טו, יב. כח. ה. ב. כט. ויקרא ו, טו. ל. שמות ל, לא.



זה לי לדורותיכם אין מושחין מלכים אלא על המעיין שני והרכבתם את שלמה בני על הפרדה אשר לו והורדתם אותו אל גיחון, אין מושחין אלא מפני מחלוקתה מפני מה נמשח שלמה מפני מחלוקתו של אדוניו יואש מפני עתליה יואש מפני יהורם יואש לא כדן כת' קום משחחו כי זה הוא כיצדה הוא טעון משיחה ואין מלכי ישראל טעונים משיחה אלא יהואחז מלך

א י נוסף: גבי. ב שני י: ה' הוא דכתיב. ג מ נוסף: וגו' י: ב נוסף: ומשח אותו שם צדוק הכהן ונתן הנביא למלך על ישראל. ד י ב נוסף: מלך בן מלך. ה מחלוקת י ב: המחלוקת. ו י ב מ ל: יהואש - יהורם. ז יורם מ ב: יהורם. ח כיצד ב: זחור: י: זחור. ט י ל: הוא. י יהואחז ב: יהואש. יא מלך י ב: מפני. יב אחיהו י ב מ: אחיו. יג י ל: היא. יד כאפיפור מ: באפיפור; ב: באפופי; י: באפירסמון. טו רסמון י ל: ב: רסמון. טז מלכים ב: את המלכים. יז עברה מ ב: עוברת; שמלכותן עברה י: שהיתה מלכותן מלכות עוברת. יח נמשחו ב מ: שנמשחו. יט ב נוסף: מלכות; שמלכותן י: שהיתה מלכותן מלכות. כ רחוייה מ: תיחרייה; י: ענתורייא, ולי, אנה. כא שלשים י: על שם; כהנים-שלשים ב: שני מלכים מלך בן מלך יונה א"ר אבא היחרייה על שם. כב ארא ב: אבא. כג יאריך מ: יאריכו; ב: יאריכו. כד ימים על ממלכתו מ: ימיד על מלכותו; י נוסף: הוא ובניו בקרב ישראל מה כתיב בתריה לא יהיה לכהנים הלויים. כה ב ל: הוא. כו בכור: י: הבכור. כז מ נוסף: שלישי. כח לשלום ב: שלום. כט לצדקיהו ב: צדקיהו; שלישי-לצדקיהו י: השלישי צדקיהו והרביעי שלום. ל מ ל: שלישי לתולדות-צדקיהו. לא את: י: מידת. לב ב י ל: קיבל. לג ב נוסף: ור"ל אמר. לד שמו י: הוה שמה. לה ולא י ב מ: אלא. לו מתחיה ב מ: מתחיה; י: מתחיה. לז י ל: שמו. לח והרא י: הרא. לט מתחיה מ: מתחיה; י: מתחיה. מ בת: י ב מ: שלי. מא י נוסף: באמה; מ: אמה. מב ב ל: מאן-טפחים. מו יהודה ב: מאיר. מד י ב נוסף: ר' מאיר אומר כל האמות הוא בנינויות (י: בבנינויות).

ואין מלכי ישראל טעונים משיחה אלא יהואחז מלך יהויקים אחיהויב שהיה גדול ממנו שתי שנים ולא יאשיהו גנזו הדא היא אמרה באפיפור דסמיןטו משחו אין מושחין מלכים אלא מן הקרן שאול ויהוא נמשחו מן הפך שמלכותן עברה דוד ושלמה נמשחו מן הקרן שמלכותן קיימת אין מושחין כהנים מלכים א"ר יודן אנה דחזויהי שלשים לא יסור שבט מיהודה א"ר חייא בר אדאב למען יאריכג ימים על ממלכתו א"ר יוחנן הוא יוחנן הוא א"ר יהואחז והכת' בכורכי יוחנן בכור למלכות, א"ר יוחנן הוא שלום הוא צדקיהו והכת' כי שלישי לשלום רביעי לצדקיהו שלישי לתולדות רביעי למלכות צדקיהו שצידק עליו אתלא הדין שלום שבימיו קיבל שלמה מלכות בית דוד לא שלום שמולד ולא צדקיהו שמולד ולא לא מתחיהו שמולד והדאלה היא דכת' וימלך מלך בבל את מתחיהלט דודו תחתיו ויסב את שמו צדקיהו, א"ר יוחנן באמה בתם ששה טפחים היה ארון עשוי מאן תנאמא של ששה טפחים ר' יהוד'מג היא דתנןמ ר' יהוד' אומ' אמת הבניין ששה של כלים חמשה

פירוש תלמיד ר' שמואל בר' שאנור

פירוש ר' משולם

זה, בגימ' י"ב לוגין משמע. ולא יאשיה גזבר, יהואחז לאחר כך היה, ולעיל בברייתא אומר מי גנזו יאשיהו גנזו וכן בכריתות פ"א. הדא היא אמרה, כמו זאת אומרת. באפיפור סמוך בלסמו, ואמרינן התם מפני מחלוקתו של יורם נמשח בשמן המשחה, בתמיה, אמר רב פפא באפרסמא דכיא. ה"ג אין מושחין מלך בן מלך א"ר אבון סמכיניה על שם לא יסור שבט, שלישי לתולדות רביעי למלכות, משום דמלך יכניה קמיה, בתחילה מלך יהואחז ולבסוף מלך יהויקים וסוף מלך יכניה וסוף מלך צדקיהו. שלום שבימיו נשלמה מלכות בית דוד, ובמדרש אבכיר פ' החודש, מלכותה דומה לחדש מה חדש הזה מתמלא והולך עד ט"ו כך מפרץ עד יהושפט היתה מלכות שלימה מיכן ואילך חסירה, אמרו עליו על יהושפט שהיה עד ק"ג ריבוא שומרים וגדול היה יהושפט בתורה וכמעשים טובים משלמה, וכיון שבא צדקיהו שהוא סוף למלכים נשתלם הירח ונמצא חשך בעולם. ה"ג א"ר יוחנן באמה בת ששה טפחים היה ארון עשוי מאן תנא באמה בת ו' טפחים ר' מאיר דתנן ר' מאיר אומר כל אמות שהיו במקדש היו בנינויות חוץ וכו', ר' יהודה אומר אמות בניין ו' טפחים

א צ"ל: גנור. ב ה, ב. ג אולי צ"ל: באפי בלסמון כמו שא"י בהוריות פ"ג ה"ב. ד על גליון כתי' ישנה מלה מטושטשה, ונ"ל לקרוא אותה: יהודה. ה כדאי כריתות ה, ב. ו עמ"ש על זה הגר"ש ליברמן שליט"א בסה"י לפרופ' אלכסנדר מארכס נ"י עמוד רצו. ז' שחסר: לו.

ליהויקים. הוא שלום הוא צדקיהו, אע"ג דחשיב להו קרא" כשני בני יאשיהו. והכתוב" והשלישי שלום, אלמא תרי הוו, ומשני שלישי לתולדות, יהויקים בכור, ואחריו יוחנן דהוא יואחז, ואחריו שלום דהוא צדקיהו. רביעי למלכות, כדמפרש בכריתות" בתחילה מלך יואחז וסוף מלך יכניה בן יהויקים תחת יהויקים אביו, וסוף מלך צדקיהו, כן סדרן בספר מלכים. כ"א שצידק עליו את הדין, קיבל עליו שבועת נבוכדנצר שהשביעו ואמר לו י"ק יצדיק עליך הדין אם תמרוד בי, שניכר ויביאהו באלה וכת"ב וגם נבוכדנצר נצר מרד אשר השביעו באלהים. שלמה, כלתה ולא חזרה עוד. באמה של ו' טפחים, אמה הארון נמדדה באמה של ו' טפחים. מאן תנא דאמר הכי, ה"ג מאן תנא אמה של ו' טפחים ר' מאיר היא דתנן ר' מאיר אומר כל אמות שבמקדש בנינויות חוץ ממזבח הזהב והקרן והסובב והיסוד ר' יהודה אומר אמה של בניין של ו' טפחים ושל כלים חמשה

א ה, ב. ב דברים י, כ. ג שמואל א, טו, יב. ד ג' שצ"ל: למה. ה ע' הנהת הגר"א ו"ל, ונ"ל שרבינו מפרש, ולא - ולא כדן אמרת. ו הגר"א ז"ל כוון לפירושו של רבינו, ע' ת"ח. ז ה, ב. ואינו יודע מדוע מביא רבינו ד"ו מכריתות הלא רבינו גריס לה להדא גם בסוגין כאן, כמש"כ לקמן ד"ה והכת' והבכור, וצ"ע. ח א. ט כ"ה בכת"י, ואינו יודע לפרש ולתקן. י שמואל א, ב, א. יא ברור שרבינו לא גריס, אין מושחין כהנים מלכים. יב ר"ל: לעיל. יג חסר: מלך בן מלך, וכנ"י ר"ש. יד בראשית מט, י. טו דברים י, כ. טז אולי דלג הסופר את פי רבינו עד"ז שא"י בגמ'. יז א, ג, טו. יח ג' שצ"ל: מיהויקים. יט ה, ב. כ חסר: וסוף מלך יהויקים. כא ב פרק כו וכד. כב ג' שר"ל שצדקיהו צידק את הדין על עצמו, ע' פנ"מ וק"ע. כג מכאן ועד סוף הדיבור הוא לשון הגמ' בכריתות ה, ב. כמ"ג ה' שיטה מקובצת שם. כד יחזקאל י, יג. כה דברי הימים ב, לו, יג.

דעתיה דר' יהודה ארכו של ארון חמשי עשר טפחים  
 שני' אמתים וחצי ארכו אמתא שיתא ואמתא שיתא ופלגא  
 דאמתא תלתא וארבע לוחותיו בו שנים שבורים ושנים  
 שלימי' שני' אשר שברת ושמתם בארון והלוחות כל אחת  
 ואחתא ששהי טפחי' ורחבן שלשהי טפחי' תן ארכן  
 של לוחי' לרחבויו של ארון נשתייר שם שלש טפחים תנם  
 לאיצטבאיו ורחבו של ארון תשעה טפחי' שני' אמה וחצי  
 ארכוי' ואמה וחצי קומתוי' ואמתאי שיתא ופלגית  
 דאמתאי תלתא וארבע לוחי' היו בו שני' שבורים ושני'  
 שלימי' שני' אשר שברת והלוחותי כל אחי' ואחי' ו  
 ארכן ששה טפחי' ורחבן שלשי' תן ארכוכי של לוחות  
 לרחבן של ארון נשתיירו שם שלשה טפחים מיכן וחצי  
 טפחית לשילום מקום שספר תורה מונח בתוכו טפחים לא  
 ר' שמעון בן לקיש אמ' אמהלב בתלי' ששהלד טפחים היה  
 ארון עשוי מאן תנא אמהלה של ששהלד טפחים ר' מאירלו  
 היאלו דעתיה דר' מאירלו ארכולה של ארון שנים עשר  
 טפחי' ומחצה שני' אמתים וחצי ארכוי' ואמה וחצי  
 רחבויו אמתא חמשה ואמת' חמשה ופלגות אמת' תרין  
 ופלגא וארבע לוחות היו בו שנים שלימי' ושני' שבורי'  
 שני' אשר שברת ושמתם בארון והלוחותי כל אחי' ואחי'  
 ארכוי' ששה טפחים ורחבן שלשה טפחים תן אורכו  
 של לוחות לרחבויו של ארון נשתייר שם טפח ומחצה  
 טפחי' אצבעי' לכתלים מיכן ואצבעי' לכתלים מיכן

א דר' מ' של ר' ב דעתיה דר' יי על דעתיה דר' מאיר דו  
 אמר באמה של ששה טפחים היה הארון עשוי; יהודה ב: מאיר.  
 ג חמש ב יי חמשה. ד טפחים יי טפח. ה שני יי  
 דכתיב: ו. שיתא יי: אשיתא. ז ופלגא דאמתא  
 י ב מ: ופלגות (מ: ופלגי) אמתא. ח י ב מ נוסף: הוי.  
 ט י ב מ הסדר: שלימים שבורים. י שני יי: דכתיב.  
 יא והלוחות ואחת: יי הלוחות היו כל אחד ואחד. יב ששה  
 י ב מ: ארכן יי: ארכוי' ששה. יג שלשה ב יי: ששה.  
 יד י ב מ לי: טפחי'. טו לרחבו י ב: לאורכו. טז תנם  
 לאיצטבא י ב מ: תן מהם חצי טפח לכל כותל (מ לי לכל' אלא  
 לכותל זה) וחצי טפח לכותל זה נשתייר (מ: שם) שני טפחים לספר  
 תורה. יז שני יי: דכתיב. יח ארכוי' י ב מ: רחבו.  
 יט י ב מ לי: ואמה-קומתו. כ ואמתא י ב מ: אמתא.  
 כא ופלגית דאמת' י ב מ: ופלגות (מ: ופלגא) אמתא. כב י ב  
 נוסף: ושמתם בארון. כג י נוסף: הוי. כד מ לי: ואחי'.  
 כה שלש' ב יי: ששה. כו ארכן ב: רחבן. כז ב לי: שם.  
 כח י ב מ נוסף: חצי טפח. כט י ב מ נוסף: מיכן. ל לשילום  
 מ: לשילוכן; יי: לשילוט; ב: לכותל נשתייר לשילוט. לא ב לי  
 טפחים; מקום-טפחים יי: ומקום שמניחין בו ספר תורה טפחים.  
 לב אמה י ב מ: באמה. לד ששה  
 י ב מ: חמשה. לה אמה יי: באמה. לו מאיר  
 י ב: יהודה. לז היא יי: דתנינן תמן רבי יהודה אומר  
 אמת הבניין ששה טפחים ושל כלים חמשה והיו ארון כלי הוא על.  
 לח ארכוי' יי: דו אמר באמה של חמשה טפחים היה ארכו של ארון עשוי.  
 לט שני יי: דכתיב. מ אמתים ארכוי' מ: אמה וחצי ארכוי'.  
 מא י לי: ואמה-רחבו. מב ופלגות אמת' מ: ופלגי אמה. מג י  
 נוסף: הוי. מד ארכן מ: ארכוי'. מה שלשה ב יי: ששה.  
 מי י ב מ לי: טפחים. מו אורכן ב יי: רחבן. מז לרחבו  
 י ב: לאורכו. מט בגליון מ נוסף: חצי טפח לשליש ומקום לעמודים  
 וארבע ומחצה לכותל זה וארבע ומחצה לכותל זה ורחבו של ארון שבעה  
 טפחים ומחצה שני' וכ' כמש"כ בגמ' שבכת"י עד נשתייר שם.  
 נ טפח-טפח י ב: חצי טפח; מ לי: טפח (השני). נא ב נוסף:  
 ומחצה. נב ב נוסף: וחצי. נג ב יי: נוסף: רחבו של ארון שבעה  
 טפחים ומחצה שנאמר (יי: דכתיב) אמה וחצי רחבו אמתא חמשה ופלגות

פירוש תלמיד ר' שמואל בר' שניאור

פירוש ר' משולם

דעתיה דר' מאיר אורכו של ארון ט"ו כו, ומשנה זו  
 במס' כלים במשנת י"ו, ומפרש לה פרק שתי הלחם, דאית ליה לר' מאיר  
 אמת ארון ו טפחים ולר' מאיר ה טפחים, וכן במלאכת המשכן,  
 ובבבבא הא קתני בהדיא בדרי' יהודה של כלים חמשה, וארון כלי הוא,  
 ואם באתה להעמיד הגירסא הכתובה בספרים דלר' יהודה אית ליה אמת  
 ארון ו טפחים, ומפרשת דארון בניין הוא ור' יהודה הא אמר אמת בניין  
 ו טפחים, מ"מ לא תמצא רגלים לר' מאיר דלימא אמת ארון ה טפחים,  
 דהא אמר בהדיא כל אמות' בינוניות חוץ ממזבח הזהב והקרן והסוכב  
 והיסוד, הילכך נכתב בשיבוש בספרים, ולקמן בדרי' שמעון בן לקיש גר'  
 מאן תנא אמה של ה טפחים ר' יהודה היא, דעתיה דר' יהודה אורכו של  
 ארון י"ב טפחים ומחצה, ובמס' מנחות מפרש טעמייהו דר' מאיר ור' יהודה  
 מקראי, והקרן וסוכב והיסוד מפ' התם אי בגובה אי ברחבא. אמתא  
 שיתא כו, דכתיב אמתים וחצי ארכו, האמה האחת ו טפחים וכן האמה  
 השנייה ו טפחים וחצי האמה ג טפחים, הרי ט"ו טפחים סך הכל. אשר  
 שברת ושמתם בארון, משמע אפילו השבורות תשים בארון כו.  
 אחת ואחת, מן הדי לוחות. ה"ג הכא תן רוחבן של לוחות  
 לאורכו של ארון, שכבר מדדנו אורכו של ארון ולא רחבו. נשתייר  
 שם, בארכו של ארון. ג טפחים, שהרי רחב ד לוחות י"ב טפחים  
 כל אחת ג טפחים. תנם לאיצטבא, איני יודע מהו, ובבבבא מפרש  
 להו שפיר חצי טפח לכותל זה וחציו לכותל זה, וב טפחים שלא יהא ספר  
 תורה נכנס ויוצא בדוחק. ורחבו של ארון ט טפחים כו, השתא  
 מפרש רחבו של ארון. אמתא שיתא, האמה שלימה ו טפחים.  
 ופלגי אמתא תלתא, וחצי האמה ג טפחים, הרי ט טפחים רחבן של  
 ארון. ה"ג תן אורכן של לוחות כו, ול"ג וארבע לוחות היו כו  
 עד ורחבו ג, דהא פרשינן לעיל. נשתייר שם ג טפחים, לרחבו  
 של ארון שהרי אורך הלוחות לא תפסו אלא ו טפחים. לשילוט, איני  
 יודע מהו, ואותו הטפח צריך לכתלים. ומקום ספר תורה, כו, וכשנתן  
 צותן ספר תורה לאורך הארון שלא יהא נכנס ויוצא בדוחק ברחב הארון.  
 רשב"ל, קאי אדר' יוחנן ולא פליג עליה, מר אליבא דר' מאיר ומר אליבא דר' יהודה. תרין ופלגי, שני טפחים וחצי, האי מילתיה דר' יהודה מחוסרת  
 באמצע, ומ"מ הכי אית לן למימר, והכי מפרש לה בפ"ק בבבבא, ור' יהודה אינו מניח ספר תורה בארון, כדאמרין נמי לקמן, ור' יהודה לטעמיה דאמרין  
 לעיל שני ארוגות היו, אחד שהייתה תורה נתונה בתוכו, ואחד שהיו שברי לוחות נתונים בתוכו, וכל טעמייהו דר' מאיר ור' יהודה מפרש בבבבא. ב

ושל כלי ה טפחים. אשר שיברת ושמתם, משמע  
 השבורים כמו כן יש לתת בתוכו. ותן ארכן של לוחות לרחבו  
 של ארון, שהוא ט. נשתיירו שם ג טפחים, שאין צריך ללוחות.  
 תנם לאצטבא, כלומר לריוח בסוף ארכן של לוחות, מיכן אמה  
 וחצי ומיכן אמה וחצי. ופלגות אמה, פרושי קא מפרש, כלומר אותן  
 שלשה נשתיירו הוא חצי אמה. ה"ג תן רחבן של לוחות לארכו  
 של לוחות, כל לוח רחבו שלשה הרי לדי לוחות י"ב טפחים.  
 נשתיירו שם ג, שאין צריכין ללוחות, וחצי טפח מיכן,  
 בסוף ארכו של ארון. וכן מיכן חצי טפח לשילוט, אויר הוא,  
 נשאר טפחים מקום שספר תורה נתון בתוכו. ה"ג רשב"ל אומר  
 באמה בת חמשה טפחים מאן תנא אמה בת חמשה  
 טפחים ר' יהודה היא, כדלעיל של כלים ה. דעתיה דר'  
 יהודה ארכו של ארון י"ב טפחים ומחצה שנאמר אמתים  
 וחצי, תן ארכן של לוחות לרחבו של ארון אצבע לכתלים  
 מיכן, שארון מבחוץ נמדד, וכן איכא למימר לעיל במילתיה דר' יוחנן  
 עצמן, תפרנס האורך רחבן של ד לוחות י"ב נשתייר שם  
 חצי טפח תן אצבע לכתלים מיכן ואצבע לכתלים מיכן,  
 אע"פ דאמרין בעלמא אמתא באמתא היכי יתיב, שמא לא דוקא אצבע  
 כתלים אלא פחות, ובבבא בתרא פ"א לוחות רחבן ששה, ולפי ההיא  
 גרסא היו שוכבים אילו על אילו, ובמלאכת המשכן גרס' רחבן

א דברים י ב. ב ברור ש"ס היא וצ"ל: טפח. ג צ"ל: ארון.  
 ד שמות כה. ה ה' שחסר: ארכו. ו ה' שחסר: וכו'. ז לפני  
 עצמן י שני כשתי אותיות מטושטשות, ואולי צ"ל: בעצמן. ח ג' שהמלים:  
 תפרנס האורך, הם מדברי הגמ' שלפני רבינו. ט פסחים קט ב, וכתיב תוס' שם.  
 י צ"ע מגמ' בבא בתרא יד, ב שעל הקו: תרי בתרי היכי יתיב, תי: דכריך ביה  
 פורתא וכו', ע' גם תוס' שם יד, א ד"ה אצבע, וצ"ע. יא יד, א. יב ע' תוס' מנחות  
 צט, א ד"ה מלמד, וברשי' ומהרש"א בבבא בתרא שם, ואכמ"ל. יג פרק ו.  
 א צ"ל: בפרק יז, שם משנה י. ב מנחות צו, א. ג לי שם ארון להדיא, עיי"ש. ד צ"ל: יהודה. ה פרק ו. ו יד, א. ז חסר:  
 שבמקדש, כדלעיל. ח צו, א, ב. ט שמות כה, י. י דברים י, ב. יא רבינו מנחם בזה את הסדר והגי' בסוניין. יב יד, א.

וחצי טפח מיכן וחצי טפח מיכן לשילוטא מקום וגו', כיצד עשה בצלאל את הארון ר' חנינאי אומ' שלש תיבות עשאו שתיסר [153] של זהב ואחתה שלו עץ ונתן של זהב בשל עץ ושל עץ בשל זהב וציפהו שני וצפית אותו זהב טהור מה ת"ל תצפנו להביא שפתו העליונה ר' שמעון בן לקיש אמי תיבה אחת עשהו וציפהו שני וצפית אותו זהב טהורי ומה ת"ל תצפנו להביא בין נסר לנסר, כיצד היו לוחות כתובי חנניה בן אחי ר' יהושע אומ' חמשה על לוח זהב וחמש על לוח זהב שני ויכתבם על שניו ורבנן אמרי עשרה על לוח זהב ועשרה על לוח זהב שני ויגד לכם את ברייתו עשרת הדברים עשרה על לוח זהב ועשרה על לוח זהב ור' שמעון בן יוחי אומ' עשרים על לוח זהב ועשרים על לוח זהב ור' סימאי אומ' ארבעים על לוח זהב וארבעים על לוח זהב שני כא מזה ומזה הם כתובים טטלגנאי חנינאי בן אחי ר' יהוש' אומ' ביניו דיבור לדיבורי דיקדוקיה ואותיותיה ממולאים בתרשיש ימאכט רבא ר' שמעון בן לקי א"ל כי מטא האילא קראלב הוה אמי יפה למדנאי חנניה בן אחילד ר' יהושעלה ומהלו הים הזה בין גליל גדול לגל גדולה גלים קטנים כך בין דיבור לדיבורל דיקדוקי ואותיותיה של תורה א"ר תנחומי איתקשיאת קמיה דר' פנחס אתיא בר' יהודה ולא אתיא בר' מאיר מאי טעמא דר' יהוד' לקוח את ספר

אמתא תריי ופליג וארבעה לוחות היו בו שנים שלמים ושנים שבורים דכתיב אשר שברת ושמתם בארון (ב לי מן אמחא חמשה ער בארון) הלוחות היו כל אחד ואחד ארכן ששה טפחים ורחבן ששה (ב במקום כל זה אי רב רחב ו' ) תן ארכן (ב: רחבן) של לוחות לרחבו של ארון נשתיר שם טפח ומחצה אצבע לכתלים מיכן ואצבע לכתלים מיכן (ב: נשתיר שם טפח ומחצה תן מהן אצבע ומחצה לכל כותל נשתיר). א לשילוט מ: לשילוט. ב י לי. מקום וגו' ; ב מ: מקום שהספר תורה מונח: מ נוסף עור: בתוכה טפחים. י ב מ נוסף: בן גמליאל. ד מ לי שתיים. ה ב לי. ואחת. ו של: ב: ושל. ז שני: י: דכתיב. ח י נוסף: מבית ומחוי. ט שפתו: ב: שיפתי. י י נוסף: מבית ומחוי. יא י נוסף: אמר רבי פינחס. יב חנניה - יהושע י ש: רבי חנניה בן גמליאל. יג זה מ בכל הסוגיא: זור. יד זו י ב ש י ל"ש (שש ותתכה) בכל הסוגיא זה: יל"ש (תתכה) לי. וחמש - זר. טו שני י ש: הוה הוא דכתיב. טז מ י ש י ל"ש נוסף: לוחות אבנים; מ נוסף עור: חמשה על לוח זהב יל"ש (תתכה) לי. שני: ב לי. שני - שני. יז כ"ה נוסף: אשר צוה אתכם לעשות. יח שמעון בן יוחי: ב: שמעה בן יוסי: ש: נחמיה. יט י ש ב מ נוסף: שני (י: דכתיב); ש: הוה הוא דכתיב ויכתבם על שני לוחות אבנים; י ש מ נוסף עור: עשרים (מ: עשרה) על לוח זהב ועשרים (מ: עשרה) על לוח זהב. כ ור' סימאי ש: ר' שמעון בן יוחי. כא י ל"ש לי. שני: ש: הוה הוא דכ"ב; ב לי. ור' סימאי - שני. כב יל"ש (שסח) לי. מזה ומזה. כג ש נוסף: ארבעים על לוח זהב וארבעים על לוח זהב היה כתוב. כד טטלגנאי יל"ש (תתכה) לי: י ש: טטלגנאי: ב: טטלגנאי: יל"ש (שסח): נוטרון. כה חנינאי כ"ה: חנניה. כו י ש נוסף: כלל. כז לדיבור י ש: ודיבור. כח יל"ש (תתכה) לי. ואותיותיה: י ש נוסף: של תורה. כט ימא יל"ש: להאי. לב כי - קרא י: כד הוה מטי הדין קרייא. לד למדנאי י ב יל"ש: למדנאי. לז ש לי ימא - אחי. לה ר' יהושע ש: ר' שמעון בן לקיש; יל"ש (תתכה) לי. ר' שמעון - יהושע. לו ומיה י ש ב יל"ש: מה. לו מ לי. גל. לח גדול יל"ש (תתכה) קטן. לט לדיבור מ י ש: ודיבור. מ אתקשיאת ש: אחתבת.

פירוש תלמיד ר' שמואל בר' שניאור

פירוש ר' משולם

ג' תיבות, שנאמר מבית ומחוי תצפנו, ושל עץ באמצע, והושיבו בתוך של זהב וחזר ונתן של זהב שיני בתוך של עץ, וחיפה שפתו העליונה בזהב, ואם לא תצפנו הייתי אומר נתן זה לתוך זה שהיו כתלים מצופים זהב, אבל שפתו לא צופה, תיבה אחת, של עץ וציפהו, בחתיכות של זהב. להביא בין נסר לנסר, שלא היה הכותל מחתיכה אחת אלא מן נסרים הרבה, ונתן זהב אף בין נסר לנסר, כדי שיהיו הנסרין מצופין בכל צד בזהב. ה' דברות על שני לוחות, משמע שהיו שוין ה' על זו וה' על זו. עשרה על לוח זהב, דכ" עשרת הדברים ויכתבם על שני וגו'. הכי דריש, מדמצי למיכתב ויכתוב על שני וגו', וכתב ויכתבם, ה"ק ויכתבם לעשרת הדברים הראויין ליכתב על לוח זהב, ועשרת הדברים הראויין ליכתב על לוח זהב, כולן כתבן על כל לוח ולוח, נמצאו כ' דברים על זה כ' פעמים י' כדיבורי וכ' דברים על זה וכ' דברים על לוח זה. דמזה ומזה הם כתובים, הרי י"ט דברים מתחלקים לכ' הרי מ'. טטלגנאי איני יודע מהו, אלא לפי ענינו נראה דהיינו הא דאמר רב חסדא בפ' הבונה<sup>א</sup> כתב שבלוחות גקרא מבפנים וגקרא מבחוץ, נבוב, בוכן, בהר, רהב. ב' בין דיבור לדיבור, של י' הדברות. דקדוקיה, טעמים. ואותותיה, טעם חסירות ויתירות. שנאמר<sup>ב</sup> ממולאים בתרשיש, דריש ליה בלוחות, דכולה פרשתא<sup>ג</sup> מידרשא בלוחות במדרש שיר השירים. ד' כימא רבא, כדמפרש ליה ר' שמעון בן לקיש, וגויתו כתרשיש<sup>ד</sup>, תרגומי<sup>ה</sup> כימא רבא. אתקשיאת, הנ"ה מקשה, וקאי לעיל אפלוגתא דר' מאיר ור' יהודה אלא דאפסקה במילי דארון ומילי דלוחות. אתיא בר' יהודה, כלומר הניחא לר' יהודה דאית ליה קרא דמסייע ליה, שהספר תורה לא היה בארון כדפרי' ואזיל. מאי טעמא דר' יהודה לקוח את הספר<sup>ו</sup> וגו', סיפיה דקרא ושמתם אותו מצד וגו', ולא בתוכו, ולא זו היא ספר תורה שנתונה בארון של בצלאל, שהרי זו נתונה בסוף ארבעים ביום פטירתו של משה, וארון זה הוא היוצא עמהם למלחמה שאין בו אלא הלוחות כדמפרש, כדאמר ר' יהודה לעיל, וספר

ששה, ותימה לי אמאי מייתי לה ממתני', דארון לר' מאיר באמה בת ששה לר' יהודה באמה בת חמשה, ולא מייתי לה מברייתא דמלאכת המשכן פ"ה, ומייתי ליה בכבא בתרא פ"א דבפירוש פליגי ר' מאיר ור' יהודה בגופיה דארון. ונתן של זהב בשל עץ, ואותו של עץ בשל זהב, נמצא מצופה מבית ומחוי. תצפנו שפתו העליונה, שרואה את האויר, שהיה עושה את [153] החיצון גבוה מעט וכופל שפתו העליונה לכסות של עץ. תיבה אחת, של עץ. וציפהו, כריבועין של זהב, נמצא מחופה בין נסר לנסר, וכימא<sup>א</sup> פ' בא לו גרס' אמצעי של עץ תשעה, פנימי של זהב שמונה, חיצון עשרה ומשהו וכ'. י' על לוח זהב ור' על לוח זהב, כנגד ב' פעמים שכתוב בתורה ויכתבם על שני, אינו אומר ויכתבם על לוחות אלא על שני, כי על לוח זהב טטלגנאי, מורי פ' לשון כפל הוא, מיכן ומיכן בכפל, ולי נראה מעין ארבעים כמו טטרגון שהוא ארבע, זהו כמו כן מאותו לשון, והרבה בירושלמי דמחליף ל' בר', כמו למעלה בפלטוט, והוא פרוטרוט, גם כאן כמו כן טטרגונא והוא לשון ריבוע, ומשמעו לארבעים. בתרשיש<sup>ב</sup> כימא רבא, ומפרש לקמן, ומו' אמר לי בשם רבנא שמואל חסיד דודוב<sup>ג</sup> ממולאים בתרשיש<sup>ד</sup> בתרשיש מצות זו דבני נח<sup>ה</sup> הרי תרי"ג. ה"ג אתקשיאת קמי ר' פנחס אתיא בר' מאיר<sup>ו</sup> ולא אתיא בר' יהודה דעתיה דר' מאיר לקוח את הספר, כדאמר לעיל מקום שספר תורה מונח<sup>ז</sup> טפחים והוא אליבא

<sup>א</sup> דמס' כלים המובאה בסוגין לעיל, ובמשנה זו לא נאמרה ארון להדיא אלא כלים שבמקדש, וא"ל שהארון בניין הוא, ע' פ' תלמיד הר"ש ד"ה מאן תנא. ב צ"ל: פ"ז. ג יד. א. ד' נ' שחסר: להביא. ה עב. ב. ו' דברים ד, יג; שם י, ד. ז שם ד, יג; ה, יט. ח נ' שחסר: וכ' על לוח זהב. ט כאן ישנה מלה אחת שלא יכולתי לפענחה. י פרק ב' ה"ג, ובכתי' זה כ': פלטרט. יא שיר השירים ה, יד. יב ע' במבוא. יג ידידי הרב מהר"ר ולמן חיים דימטרובסקי נ"י פירש לי שהכוונה לדרוש גם את מלת, ממולאים, ולשון זה נופל על המצות שהיו כבר לפני מתן תורה ובהוספת אלו לתר"ו שנתנו אחר מתן תורה הם תרי"ג. יד גם הגר"א ז"ל תיקן כעין ג' זו, ע' הגהותיו. טו חסר: שני.

<sup>א</sup> שמת כה, יא. ממת, שנאמר עד המלה, בובה" הוא לשון רש"י יומא עב, ב ד"ה שלש, וכ"כ רש"י את סדר שימת הארונות גם בשמות כה, י, והוא לא לפי הסדר שבסוגין. <sup>ב</sup> ב' שחסר מלת, וכי'. <sup>ג</sup> כן פ' גם הק"ע, ולענין דרייחא לפי זה מ"ש ביומא סב, ב: ת"ל שני, שיהיו שניהן שוים. <sup>ד</sup> דברים ד, יג. <sup>ה</sup> חסר על מלים אלו. ו' צ"ל: ב'. ז' צ"ל: הדיבורות. ח שמות לב, טו. <sup>י</sup> ברור לי שצ"ל: כ'. וריבוי מפרש שם ר"ס ס"ל כרשב"י, וכפ"י הפנ"מ וק"ע בפ"י השני. י' צ"ל: לב. יא שבת קד, א. יב על גליון כתיב כתוב: זה הפך. יג שיר השירים ה, יד. יד אולי צ"ל: פסוקא, כי בש"ש רבה שלפניו דרשו רק פסוק זה על הלוחות, עיי"ש פרשה ה. וכל סוגין אי' גם שם. טו דניאל י, ו. טז ע' אונקלוס שמות כח, כ ות"י יונה א, ג שמתרגם ימא. י"ז צ"ל: הוה. י"ח דברים לא, כו.

<sup>א</sup> כן פ' גם הק"ע, ולענין דרייחא לפי זה מ"ש ביומא סב, ב: ת"ל שני, שיהיו שניהן שוים. <sup>ב</sup> דברים ד, יג. <sup>ג</sup> חסר על מלים אלו. ו' צ"ל: ב'. ז' צ"ל: הדיבורות. ח שמות לב, טו. <sup>י</sup> ברור לי שצ"ל: כ'. וריבוי מפרש שם ר"ס ס"ל כרשב"י, וכפ"י הפנ"מ וק"ע בפ"י השני. י' צ"ל: לב. יא שבת קד, א. יב על גליון כתיב כתוב: זה הפך. יג שיר השירים ה, יד. יד אולי צ"ל: פסוקא, כי בש"ש רבה שלפניו דרשו רק פסוק זה על הלוחות, עיי"ש פרשה ה. וכל סוגין אי' גם שם. טו דניאל י, ו. טז ע' אונקלוס שמות כח, כ ות"י יונה א, ג שמתרגם ימא. י"ז צ"ל: הוה. י"ח דברים לא, כו.

התורה הזוהי וגו', דעתיה דר' יהודי ספר תורה היכין הוה מנחיה במיני גלוסקמי עשו לו מבחוץ והיה ספר תורה מונח בתוכו מאי טעמי דר' מאיר ונתת את הכפורת על הארון וגו', דעתיה דר' מאירי אין מוקדם ומאוחר בתורה אלא ואל הארון תתן את העדות אשר אתן אליך ואחר כך ונתת את הכפורת על הארון ר"ד פנחסטו בש"ר שמעון בן לקישטו אמ"י תורה שנתתה הקב"ה יש למשהי אש לבנה חרותה עלאי שחורה היא מאשכב חצובהגי מאש נתונה מאשכד שג"ה מימינו אש דת למו היכן היו השתחוואות"כו מתניתאבי דאבא יוסף בן יוחננה אמ"כט כנגד שלשל עשרהלא שערים ברם כרבנן שבעה שערים היו בעזרה דעתיהולג דרבנן היכן הוה השתחוואות הללו כי ההיאלו דתנינן תמן שלש עשרה פרצות היו בהלה שפרצום מלכי יוון וחזרו וגדרוםלו וגזרו כנגדם שלש עשרה השתחוואות למה נקרא שמו שער המיםלו שבו מכניסין של מים של ניסוך בחגלה ר' אליעזר בן יעקב אומ' בו מים מפכילט עתידין להיות יוצאין מתחת מפתן הבית שג"מא והיה ביום ההוא יצאו מים חיים מירושלם, מב תני מביתמנ קדשימד הקדשיםמה ולפרכתמו כקרני פילוי ובילוימו מהפרצותמח ולמזבחמח הזהב כקרני חגבים ממזבח הזהב ולעזרהי כחוט שליא שתי מעזרהיב ולמפתני הבית כחוטני ערב מיכן ואילך כפינה הפךני והנינו מים מכפרנח אליה הכתף הימנית כת' בצאת האיש קדים וקו בידו וימד אלף באמה ויעבירני במים מי ברכים ועדסא ברכיאסב מיכאן ואילךסג וימד אלף באמהסד ויעבירני במים מי מתנים ועד מתמאסה מיכן ואילךסו וימד אלף

פירוש תלמיד ר' שמואל בר' שניאור

תורה שכצידו היו מעבירין למלחמה. דעתיה דר' יהודה, כיון דלאו בתוכו מונח היכא הוה מונח. כמין גלוסקמ, כמין תיבה, וישם בארון, תירג"ג ושון יתיה בגלוסקמא, ובבבתרא"ד מפרש דף אחד בולט מן הארון ועליו ספר תורה מונח. מאי טעמיה דר' מאיר, דאמר ספר תורה מונח בתוכו עם הלוחות. דכ"ז ונתת את הכפרת ודעתיה דר' מאיר, דהכי סבירא ליה. אין מוקדם ומאוחר בתורה, אלא תהפך, אל הארון תתן בתחילה שהוא עדות לישראל ואחר כך ונתת את הכפרת מלמעלה, ולא היה אלא ארון אחד אותו שעשה בצלאל, כדאמרי רבנן לעיל וכו מונחין ספר תורה והלוחות, והרי סופו מוכיח על תחילתו דגיר' דלעילי משובשת היא, מחליף דר' יהודה אדר' מאיר ור' מאיר אדר' יהודה. מתני' דאבא יוסי בן יוחנן, משנתינו דקא תני דאיכא י"ג שערים בעזרה, אבא יוסי בן יוחנן אמרה, דאמר הכי כפ' שיני' דמידות. ברם כרבנן, אבל רבנן סבירא להו בפ"ק" דמס' מידות דלא הוון אלא ז' שערים. דעתיהו דרבנן, כלומר אליבא דרבנן דלא היו אלא ז' שערים. היכן היו י"ג השתחוואות הללו כי ההיא דתנינן תמן פ"ב" דמסכת מידות. י"ג פירצות היו בו, בסורג שהוא לפנים מהר הבית, המבדיל בין הר הבית והחיל, והפרצות מראשו ועד רגלו. וחזרו וגזרו, כשגברה יד חשמונאים, וגזרו כנגדן כו', אלמא י"ג השתחוואות כנגד י"ג פירצות. אמר לנו להקב"ה כת"ב והיה ביום ההוא, אידי דתני מתני' שבו מים מצד ארבעה קצות וביני קדשי הקדשים, המים קצין ורבין. כקרני סיליי ושללי, לימצאון בלע"ז שיש לו בית ונחבא בתוכו מפני השמש, כדדריש בבראשית רבה, "כגון שכלול תמס יהלוק, ד" כהדיין סיליי ושללי, כפ' ויני המסיר על סדום, וקרניו דקין מאוד, סיליי ושללי שני מינין הם. מהפרוכת ולמזבח הזהב, כבר נתרחב שהן כקרני חגבים, וכל מה שיוצא הולך וגדל. בצאת האיש קדים וגו', כתוב ביחזקאל"ט כשהתווה לו המלאך אותו נחל. וימד אלף, וכל" אלף אמה אורך משיצא חוץ לירושלים לא היה עמוק אלא מי אפסים עד קרסולים. וימד אלף

א. הוה" ב לי'; י. הזאת ושמתם אותו מצד ארון ברית יי'; ש. הזאת והיה כך שם לעד, ולי' וגו'. ב. דעתיה י ש. על דעתיה. ג. י נוסף: ד. הוה" מ ב: ה. היכא. ה. מ לי' מנח: ספר - מנח י ש: איכן היה ספר תורה נתון. ו. ש לי' כמין. ז. גלוסקמ: ב. גלוסקא: י. גלוסקוס: מ. גלוסקס. ח. מונח י ש: נתון. ט. בתוכו י: לחוכר: ב. מבחוץ בתוכו. י. כ"ה נוסף: מלמעלה: ש מ י ל"ש לי' וגו'. יא. דעתיה י ש: על דעתיה. יב. י נוסף: ד. אמר. יג. מ נוסף: וגו': י ש ב י ל"ש נוסף: מלמעלה. יד. ר' ש: אר'. יו. ב נוסף: אמר. יז. לקיש י ל"ש: יוחאי. יח. כ"ה לי' אמר. יט. מ י ב י ל"ש נוסף: לר'. ש ב לי' הקב"ה. כ. י ש נוסף: נתנה לו: ש נוסף עור: עורה. כא. על" כ"ה: באש. כב. מאש י ש: אש מובללת באש. כג. ב נוסף: גולדת. כד. מאש ב: מימנו של הב"ה. כה. שג" י ש: הוה היא דכתיב (ש לי' דכתיב). כו. ב נוסף: וכו': היכן היו השתחוואות י: הלכה ב'. כז. מתניתא י: מתניתין. כח. יוסף בן יוחנן י ש: יוסה בן חנין (ש: חנן): מ ש נוסף: דאבא יוסף (ש: יוסה) בן יוחנן (ש: חנן). כט. אמר: ב. דאמר: ש: אמר. ל מ לי' שלש. לא. שלש עשרה י ש: שלשה עשר. לב. דעתיה י: על דעתון: ש: ועל דעתון. לד. הללו מ ב: האילן. לה. כה היא י: כהיא: ש לי' ההיא. לה. בה י ב מ ש: בר'. לו ב לי' וגדרום. לו ב נוסף: וכו'. לח ב לי' שבו - בחג. לט ב נוסף: וכו', ולי' מן עתידין - מירושלם. מ י ש לי' למח - הבית. מא. שג" י ש: כתיב. מב מ לי' שער - מירושלם: ש נוסף הפסוק עד ובחורף יהיו. מג. מבית י: בית. מד. קדשי י ש: קודש: מ. הקדש. מה מ לי' הקדשים. מו. ולפרכת י ש: עד הפרכות: ב מ: להפרכות. מז. פילוי ובילוי מ: סילוי וכילוי: י. סיליי וכיליי: ש: סיליי וביליי: ב. סולוי. מח. מהפרצות ב מ: מהפרכות: י ש: מן הפרכות. מט. ולמזבח ב מ: למזבח: י ש: עד (ש: ועד) מזבח. נ. ולעזרה י ש: ועד העזרות: ב מ: לעזר'. נא. כחוט של' ש: כחוט'. נב. מעזרה מ: מעזרות: י ש: מן העזרות. נג. ולמפתן י ש: ועד מפתן: ב מ: למפתן. נד. י ב נוסף: של'. נה. ואילך כפי' י: והילך כמפ'. נו. הפך: ב. הפך. ני. והני י ש מ: והנה. נז. מכפר י מ ש: מפכין: ב. מפוכין. נט. אל' י: מן. ס. י נוסף: מי אפסים עד קרסולה וימד אלף ויעבירני במים. סא. ועד י ש: עד. סב. ועד ברכיא: ב. עד אפסים. סג. י ש לי' מיכאן ואילך. סד. י ב לי' באמה. סה. ועד מתמא: י. עד מתניא: ב מ: עד (מ: ועד) מתניא. סו. ואילך י: והילך.

פירוש ר' משולם

דר' מאיר. דעתיה דר' יהודה ספר וכ, דלוחות אוגרות בארון י"ב טפחים ונשאר חצי טפח אצבע לכותל זה ואצבע לכותל זה. כמין גלוסקמ, דף. דעתיה דר' מאיר, דאמר בתוכו אין מוקדם ומאוחר בתורה ואל הארון תתן את העדות ואחר כך ונתת את הכפורת, שהרי לר' מאיר בתוכו היה נתון ואי אפשר לכסות ואחר כך ליתן. צורהי אש לבנה, כמו שכותבין על עורות ועוד שלה היה אש לבנה. כאבא יוסי בן יוחנן, ברייתא" היו שונין ומתניתין אליביה. ברם דרבנן, דמתני' דמידות ז' שערים היו, כלומר רבנן חולקין דאמ' שלא היה אלא ז'. דעתיהו דרבנן, למה היו השתחוואות האילו כנגד י"ב פרצות שפרצו מלכי יון וחזרו וגדרום, וה"ג במסכת תענית פ"ב לפנים ממנו סורג גבוה י" טפחים וי"ג פרצות היו בו שפרצו מלכי יון וגזרו כנגדן י"ג השתחוואות. ה"ג מבית קדשי הקדשים עתידין מפכות כקרני פלוי, ובריה קטנה מתגב.

א. ע' בבא בתרא, יד. ב. ב שמות כה, כא. ג. ש' צ'ל: תורה, וחסר: וכו'. ד. תמוה לי הלא משנה מפורשת היא בסוף פ"ב דמדות. וק' לי לומר משום דשם א', אבא יוסי בן חנן. והפנ"מ כ': כאבא יוסי בן חנן דברייתא. וצ' ה פרק א מ"ג. וצ'ל: יג'. וצ'ל: מדות. ח. משנה ג.

דעל כל השתחוואות היו אומרים הודאות שמודין ומשבחין להקב"ה כת"ב והיה ביום ההוא, אידי דתני מתני' שבו מים מצד ארבעה קצות וביני קדשי הקדשים, המים קצין ורבין. כקרני סיליי ושללי, לימצאון בלע"ז שיש לו בית ונחבא בתוכו מפני השמש, כדדריש בבראשית רבה, "כגון שכלול תמס יהלוק, ד" כהדיין סיליי ושללי, כפ' ויני המסיר על סדום, וקרניו דקין מאוד, סיליי ושללי שני מינין הם. מהפרוכת ולמזבח הזהב, כבר נתרחב שהן כקרני חגבים, וכל מה שיוצא הולך וגדל. בצאת האיש קדים וגו', כתוב ביחזקאל"ט כשהתווה לו המלאך אותו נחל. וימד אלף, וכל" אלף אמה אורך משיצא חוץ לירושלים לא היה עמוק אלא מי אפסים עד קרסולים. וימד אלף

א. בראשית נ, כו. ב. כ"ה הנוסחא בת"י הוצ' מ. גיבורגר (ברלין, תרס"ט). אבל בת"י שלפנינו, ושמויה בגלוסקמא. ג. על גליון כ': ערוך, ונ' שהכוונה שד" כ' הערוך בערך גלוסקמ. ד. יד. ב. ה שמות כה, כא. ו' ע' לעיל ד"ה ה"ז מאן תנא. ח. בסוף הפרק. ט. משנה ד. ט. משנה ג. וצ'ל: וגדרום. י. הכוונה על רבו של רבינו, וכ"כ גם הרמב"ם בפיה"מ למשנתנו. יב. זכריה יד, ח. יג. ריש פרשה נא. יד. תהלים נח, ט. טו. בראשית יט, כד, ובמדרש ע"פ זה כ' כנ"ל. טז. מו, ג. יז. מכאן עד, ברכיים" הוא לשון רש"י בימא עו, ב ד"ה וימד. יח. ברש"י שם במקום, עד קרסולים" כ': מי קרסולין.

באמה נחלב אשר לא אוכל לעבורי דאפידי בורנהי גדולה אינה יכולה לעבורי שני וצי אדירי בל יעברנהוי מפני מה כי באוי המים מי שחוי מלשוט אמ' רב הונא אית אתרא דצווחין לשיטא יסחותאי ופרש ידיו בקרבו כאשר יפרוש השוחח לשחות מאי בינהוידי מי שחוטו א"ר יוסי בר'שו ביבין מ'איי דמתמללין בעלמי' בת'יט ויהי ביום ההוא יהיה מקור נפתח לבית דוד ונ'כא ר' שמואל ברכיב נחמ' בש"ר נתקב ביתי דוד ויושביכה ירושלם כשירים לנידה ולחטאתי מיכן ואילך מתערבין חן כשרין לנידה ופסולים לחטאתי ר' אלעזרל בש"ר חנינ'לא ביתלב דוד וישבילגירושלם כשרין לנידה ולחטאתלד מיכנלה מוקטפרסותלי חן פסולי לנידה ולחטאתלי ויאמר אלי המים הזהל ויצאין אל'ט הגלילה הקדמונאה זה ימא של סיבכאמ וירדו אל הערבה זה ימה של טבריה ובאו הימה זה ים המלח אל הימב המוצאים זה הים הגדול ולמה נקרא שמו המוצאים עלמה שני פעמים שיצאו ור' אליעזרמו בש"ר חנינ'מח ראשנהמט יצאה עד קלבריא בשנייה יצא עד כיפינא ברבריא א"רנב אחא בשם ר' חנינ' בראשנה יצאה עד כיפינא ברבריא בשניה יצאה עד יפו ועד עכו ועד פה תבאיה ולא תוסיף עד עכו תבאיה ולא תוסיף ופה תשיתני בגאון גליך'ט ניהא ימא רבא וימא מליחא בשביל למתקן ימא דטבריה וימא דסיבכאמ

א י ב מ לי באמה. ב ב ש נוסף: עד. ג ב לי לעבור. ד ראפי י: אפילו. ה בורנה: ב: בירני: י: ליברני. ו י נוסף: בור. ז שני י ב מ: מאי (י: מדה) טעמא. ח וצי אדיר: ב: אריר. ט בל יעברנהוי י ב מ: לא יעברנהוי (מ: יעברנהוי). י באר: ב: רגור: י מ: גאר. יא י נוסף: מהו מי שחו. יב הונא - דצווחין י: חונה באתרין צווחין. יג יסחותא ב מ: סחותא; י: שחותא. יד ב מ לי בנינהוי. יו מאי - שחו י ש: מהו לשחות. יז בר: מ ב: בר: י ש: בי ר'. יח ביבין י: כון; ש: אבון. יח מאי י: מיין; ש: מיי; מ: מאי. יט כת: ב: דכת: כ י לי ויהי: ב: יהיה. כא ונו' מ לי י ש יל'ש (ח'ב שפג) נוסף: וליושבי ירושלם לחטאת ולנידה. כב בר: מ ב: בר: כג נתן: י: יונתן; ש: יהונתן. כד בית: ב י ש: מבית. כה ויושבי י ש: ועד יושבי. כו יל'ש לי ר' - ולחטאת. כז ואילך: י: והילך. כח מתערבין י ש: מי תערבות; יל'ש: מתערבות. כט לחטאת י: למי חטאת. ל אלעזר: מ: אליעזר. לא מ לי חנינא: ר' - חנינא י ש: אמר רבי לעזר. לב בית: י ש מ: מבית. לג וישבי י ש: ועד יושבי. לד ב לי מיכן - לנידה ולחטאת. לה ב מ נוסף: ואילך; י: והילך. לו מוקטפרסות: מ: מוקטפרסות; י: מי קטיפריסות; ש: מי קטפריסות; ב: מי קטפריסות. לז חן - ולחטאת ב: כשרין חן לנידה ולחטאת פסולין; י ש נוסף: כתיב. לח הוה י מ: האלה: ב: האל. לט אל: ב: את. מ הגלילה הקדמונאה י: הגלילה הקדמונה; ב: הגלילה הקדמונה; ונוסף: וירדו הערבה ויבאו השהימה אל המים המוצאים ונרפו המים האלה ויצאים את הגלילה הקדמונה. מא סיבכא יל'ש: סבכי; י ש: סמכו. מב הימ' יל'ש י ש: הימה; מ ב: המים. מג המוצאים ב: המוצאים. מד המוצאים י ש: מוצאים; ב: המוצאים. מה על: י ש: כנגד; מ: על שום. מו שיצא ב יל'ש: שיצאו; י ב נוסף: אחד ברור אנוש ואחד ברור הפלגה (י: פלגה). מז אליעזר: י: לעזר; ב: אלעזר; מ לי ור' אליעזר. מח יל'ש לי ור' - חנינ'. מט ראשנה כ"ה: בראשונה. נבשנייה י ש: ובשנייה. נא כיפי י ש: קפי; י ש: קפי; מ: על כיפי. נב א"ר י ש: ר'; יל'ש: ר' אחא אומר, ולי בש"ר חנינא. נג מ לי א"ר - ברבריא. נד עד - עכו י ב מ יל'ש: עד עכו ועד יפו; יל'ש: נוסף. נה פה תבא: ב: יפה תבא. נו תבא: ב: תנא. ני מ לי עד עכו - תוסיף. נז תשיתני בגאון גליך. נח תשיתני בגאון גליך. נט י ש נוסף: עד יפו אשית גאון גליך. ס מליחא כ"ה: דמליחא. סא דסיבכא י: דסמכו; יל'ש: דסבכי; ב: של סיבכי.

פירוש תלמיד ר' שמואל בר' שניאור

פירוש ר' משולם

נחל אשר לא יוכל לעבור, ומפרש פרק בתרא דיומא, מדקרי ליה נחל אשר לא יוכל לעבור מכלל שאסור לעבור עד מתנים. בורני, ספינה וצי אדיר וגו', כתי' בישעיהו באותו נחל עצמו. כי גאו המים מי שחו מלשוט, ומפ' דשחו לשון דשיטא הוא. דצווחין, שקורין. דמתמללין, כל הבריות מדברין בעסק אותו נחל. כמה [195] מתגבר והולך, סחו, לשון שיחה. עד בית דוד ויושבי ירושלם, עד שער ירושלם כשרין המים לטבול בהם נדה, וליקח מהן לאפר הפרה. מכאן ואילך, משם ולחוץ מתערבות הן בשאר ימים כדכתי' יוצאין מן הגלילה הקדמוני ויצאו אל הערבה וגו', אינמי מתערבות במים מכונסין וכשרין לנידה ופסולין לחטאת דבענן מים חיים. מי קטפראות, הן נופלין מן ההרים למטה, כמו הנצוק והקטפרס חיבור, ופסולין לנידה, לטבול שם בשיפוע ההרים שכבר נתערבו במכונסין ואין המכונסין מטהרין אלא באשבורן דקו וקיימי כדתינא בת"כ. ולחטאת פסולין דלאו מים חיים ניגהו. וזה ים הגדול, ים אוקיינוס. ולמה נקרא שמו, של ים הגדול. המוצאים על שם שני פעמים שיצאו, בדור אנוש ובדור המבול, כדאמרינן בבראשית רבה דדריש הקורא למי הים וישפכם, בראשונה בדור אנוש. קל ברירא, ב' מקום. כיפי, סלעים. עד פה, דריש עד עכו. נ'חא, כלומר מה שמתערב הנחל בימא רבא וימא דמלחא. הטעם בשביל המתיקן, שאותן ימים מלוחים הם והנחל ממתיקן לעתיד. אלא בימא של טבריא וימא של סכני, למה מתערבין, והלא אינן מלוחין. ומשני

בורני גדולה, ספינה, וכיומא פ' בתרא סלעם, ותו א"י בורני גדול מאי משמע לא תהלך ספינת ציידין וברני רבתי, ובויקרא רבא ויתר דברי יהויקים וה'ג' והנמצא עליו, על שהושיב נשים ברניות מהו ברשות' בידין צוידין. מיא דמתמללין, סח לשון ידברו כן העולם מהן מן הנסים שיהיו. לנידה ולחטאת, נידה טובלת וכשרין למי חטאת. מתערבות, למי ביצים. כשרין לנידה, דאינה צריכה מים חיים. מבית דוד וישבי ירושלם, כשרים לנידה ולחטאת, שהכל יהיה מעיין. מן קטפרסות, הן פסולין לנידה ולחטאת שהמעין מטהר בזחלין וזה אינו נחול. בראשנה יצאו עד קלבריא, מדינה בפוליא. כיפי ברבריא, מדינה. עד עכו ועד יפו, עד עושה עכו ופה, ו' ואני משלם אומר עד כ"ה הרי עכו. תשית בגאון גליך, ה"ג הניחא ימא רבא וימא דמליחא בשביל למתקן, ימא רבא מן הזוהמא, כדגרסי בבבא בתרא פ' המוכר את הספינה שיהרגו הקב"ה לשר של ים ואילמלא המים מכסין אין יכולין לעמוד מפני ריחו. ימא דטבריא למה, כלומר מה הוא צריך רפואה,

א עז, ב. ב' בגמ' שלנו אי' שמותר, וע' הגהות יפה עינים בסוגיין. ג' כה. ד' הכתוב ביחוקאל הנ'ל. ה' ע' יפה עינים, ופ' של רבינו הוא כפי' הת' ח. י' יחוקאל מו, ח. י' במדבר יט, יו. י' גיטין טו, א. וצ'ל: אינו חיבור. ט' פרשת שמיני פרשה ט. פ' פרשה ה אות ו. י' עמוס ה, ח. י' כ"ה בכת"י בשתי מילים. י' איוב לח, יא.

א עז, ב. ב' בגמ' שלנו, חנבים, אבל בדקדוקי סופרים שם אות ק מביא מכמה ספרים שג' היא כני רבינו. ג' ר'ל: אמרו, ו'ל הגמ' שם: יכול יעבירו בבורני גדולה ת'ל וצי אדיר לא יעברנו מאי משמע כדמתרגום רב יוסף לא תויל ביה בספינת ציידין ובורני רבתי לא תגזינה עכ"ל. ד פרשה יט, אות ו. ה' שצ"ל: ונו'. ו' דברי הימים ב, לו, ח. ז' ל: ברניות. ח' שם במדרש: בירן ציירן. ט' מלה א או ב מלים מטושטשות ו' לקרא: דבור הוא. ז' זכריה יג, א. י' א' שט"ס היא וצ"ל: מעיין. י' שם מחזו באיטליא הדרומית על שפת הים התיכון. י' שחטר: פה. י' כ"ה בכת"י ו' שצ"ל: יפה. י' הראני יידי הרב מהר"ר שרגא אברמסון נ"י שרב נסים גאון במגילת סתרים שנדפס, בגוני קדם (ספר ו עמוד כג-כד) הסמיך לדברי ירושלמי אלו את מדרש בראשית רבה סוף פכ"ג וגרס שם: עד פה תבוא, עד כה תבא, עד עכו תבא. הרי שרבינו עמוד פא. י' איוב לח, יא. י' עד, ב.

זכה לכוון לדברי המדרש לפי נוסחא הנ"ל, ועיין בתקוני מהר"ש אברמסון נ"י שם



כדי להרבות דנתן למיני תהיה מיני תהיה דנתן ארשב"ג והלכתי לצידון והביאו לפני שלש מאות מיני דגים בתמחוי אחד ונרפו המים מלחממניא בצאתו ונבאו ולא ירפוי למלח ניתנו כת' ונרפוי ואת אומי' לא ירפוי אלא מקום היה ושמו נירפוי ועל הנחל יעלה על שפתו מזה ומזה כל עץ מאכל וגי' תאני א"ר יהודה"י לפי שבעולם הזה תבואה עושה לששה חדשים ואילן עושה לשנים עשר חודשים אבל לעתיד לבא תבואה עושה לחודשכא ואילן עושה לשני חדשים מאיכב טעמ'כג לחדשיו יבכר א"ר יוסי לפי שבעולם הזה תבואה עושה לששה חדשים ואילן לשנים עשר חודש אבל לעתיד לבא תבואה עושה לחמשה עשר יום ונקרר עומר ממנה תבואה בימי יואלכט לחמשה עשר יום ונקרב עומר ממנה שנ' ובני ציון גילו ושמחו בימי א'היכם לא מה מקיים ר' יוסי אוליב לחדשיו יבכר אמ' לולי כל חודש וחודש יהא מבכירלד ועלהו לתרופה א"ר יוחנן טרפא מאציץ אילוויה ותרפלו מזוניה רב ושמואל חד אמר להתיר פה של מעלן וחדלו אמר להתיר פה של מטן ר' חניני' ור' יהוש' בן לוי חד אמר להתיר פה עקרות וחדלו אמר להתיר פה אילמין לעומתן בצפוןלח עד יכניה וגלותו"לש אתה מוצא [154] כשעלהא נבוכדנצר לכימב הלךמ וישב לו בדפנהמ של אנטוכיא יצתה סנדרים גדולה לקראתו אמרו לו הניע זמן בית המקדש ליחרב אמ' להן אותו שהמלכתי תנו אותם לי ואני אלךמט לי מיכני אתינא אמריןב ליהני שיכני' מלך יהודה נבוכדנצר בעי לך כיון ששמע מהן כך נטל מפתחיה בית המקדש בידו ועלה לוי לגנו של היכל אמע' רבונו של עולם לשעהני היינו נאמניס היסא מפתחותיך מסורים בידינו עכשיו שאין אנו נאמניסד הרי מפתחותי מסורי' בידך חד אמ' זרקן וחד א"סו לא ירדו חדסי אמ' יצתהס פיסת יד ונטלתן ממנוסט כיון ששמעו חורי יהודה בן אף הניע עלו לראשעב גנותיהן ונפלו ומתו הדא היאע דכת' משא ניא חזיון מה לך איפוא כי עליתעד לגנותעה תשואות מליאהעו וגי' "שלשה עשר שולחנות"עח

פירוש תלמיד ר' שמואל בר' שניאור

א כדי להרבות י: לרבות; ש: בשביל לרבות. ב ב נוסף: דכתיב. י ב ש מ נוסף: דגתן. ד י נוסף: תני'. ה י ב ש נוסף: מעשה. ו והלכתי י ש: שהלכתי. ז לצידון י ב ש: לצידון. ח שלש י: יותר משלש; ש: יתיר משלש. ט מ ב נוסף: קטנים. י ונרפו י ב: ונרפאו. יא י ב לי מלחממני' מ: מלחממני'; ש: מלח נתן. יב ירפו ש ב מ י: ירפאו. יג ונרפו ב ש י: ונרפאו; יל"ש נוסף: המים. יד אומ' י מ יל"ש ב: אמרת. יו ירפו יל"ש: נרפאו; י מ ב: ירפאו; י נוסף: המים. יז נירפו מ: ונרפו; יל"ש: נרפאו; היה ושמו נירפו י ש: הוא ששמו ולא ירפאו; י ש נוסף: כתיב. יח וגי' י ב מ נוסף: לא יבול עלהו ולא יחם פרוי לחדשיו יבכר; מ נוסף: וגי'; ב נוסף: כי מומו מן הקדש המה יוצאים והיה פרוי למאכל ועלהו לתרופה; יל"ש לי כל הפסוק רק לחדשיו יבכר. יח תאני א"ר יהודה יל"ש: תניא ר' יהודה אומר. יט חודש מ: חדשים. כ תבואה י: התבואה, וכן בכל הסוגיא. כא מ י ש יל"ש נוסף: אחד. כב מאי י ש: מה. כג מאי טעמ' ב: דכתיב. כד ב מ י נוסף: עושה. כה י ש נוסף: ואילן עושה לחדש אחד. כו שכנ' ב: כן. כז שכן מצינו י: מה טעמא; ש: ומה טעמיה. כח מ לי תבואה. כט ב נוסף: כן. ל י ש לי שעת - שני'. לא מ נוסף: וגי'; י נוסף כל הפסוק עד בראשון. לב י ב מ לי או': או': ש: טעמא דר' יהודה. לג ב לי לוי: י ש לי אמ' לוי: מ: אמר לך. לד מבכיר' י ש מ: מבכר'. לה א"ר יוחנן י: רבי יוחנן אמר. לו טרפא - ותרפ' ב: בטרפה מייצין אילנא יתריף; י ש: תרפיה מצץ עליה ותרפ'. לו וחד' י ש: וחורנה. לט י ב מ לי בצפון י: הלכה ג': ב נוסף: וכו'. מא כשעלה י ש: בשעה ער - וגלות. מ אתה י ש: את'. מא כשעלה י ש: בשעה שעלה. מב לכנ' י: לכאן; מ: לשם; ב לי. מג הלך י ש: בא'. מד ברפנה י: בריפני; ש: ברפני; מ: ברפנה. מה סנדרים י: סנדרין; ב: סנדר'. מו אמרו י: ואמר'; ש: אמרה; מ: אמ'. מז בית המקדש ב מ: בית זה; י ש: הבית הזה. מח תנו אותו י: אותו עליכם תנוהו. מט אלך י: הולך. נ מיכנ' מ: מכנ'; ב: מכאן; י ש לי. נא אתין ב ש: אתון; מ: אתו; י: באו. נב אמרין י: ואמרו; ש: אמרו; ב: ואמרין. נג י ש לי ליה: נד שיכני' י ש ב ליהויכני'; מ: יהויכני'. נה מפתח' מ ב י: מפתחות; י ש ב מ נוסף: של. נו י ש לי בידך. נז י ב לי לוי. נח י נוסף: לפניו. נט לשעה ב מ: לשעבר; י: לכשעבר. ס י נוסף: לך. סא הוי' י: והוי'. סב מ לי מסורים. סג בירינו י: לנו. סד ש נוסף: לך. סה ב לי בידך; י מ ש: לך; י ש ב מ נוסף: תרין אמורין. סו וחד א"ר י ב מ ש: ועוד. סז חד' ב מ: וחד'; י: וחורנה; ש: וחרנא. סח ב נוסף: כמין. סט יצתה ממנו י ש: ראה כמין יד נוטלתן מידו. ע כיון ששמעו ש: וכיון שראו; י: כיון שראו כל'. עא י ש לי אף הן. עב לראש' ש: לראש'. עג היא' ב: אמר'. עד י ב מ נוסף: כולך. עה כן - לגנות' ש: וגי'. עו ב נוסף: עיר הומיה; י נוסף עוד: וגומר. עז מ לי תשואות - וגי'. עח ב נוסף: וכו'; ש נוסף: היו במקדש; י במקום יג שולחנות א"י: הלכה ד'.

פירוש ר' משולם

כדי להרבות דנתן. למיני מיני תהיה דנתן, כלומר שיהיו מיני הרבה. שדגים, קטנים, מיני דגים. לו' חדשים, וכשקוצרין אותה זורעין אחרת לאחר הפסח במקומה, ואילן לייב חדשים, שאינו עושה פירות פעם אחת. לעתיד לבא כנגדי תבואה עשה לחדש וכי בימי יואל לטו ימים, דהכי אמרי' פ"ק דמס' תענית' בא' בניסן אמר להן נביא לישראל צאו זורעו וכו'. כל חדש וחדש יהא מבכר, כפלים כנגד התבואה. טרפא מצייץ, שיהו מוצצין ואוכלין לחלוחית שבו. אלויה, כמו אלון, כלומר גוף ושרף אילן שיוצא ממנו הכל יהיה מזונות. להתיר פה, מן החולי. להתיר פה עקרות, שתוכל ותהר, ואילם יכול לדבר, ובפי שתי הלחם אמוראים אחרים. ה"ג בויקרא רבא' פי זאת תהיה, הלך וישב באנטוכיה ושם הוא יותר מאגדה זו [154] וכן באיכה רבתי."

א ברור לי שצ"ל: ש' דגים והם מדברי רשב"ג בגמ', ועי' פי' רבינו שר"ל ש' מינים. ולפי' חלקתי את דברי רבינו. ב כיון שהיו בתמחוי אחד. ג חסר: אלא'. ד נ' שמלה זו מיותרת היא. ה א. ו מנחות צח, א. ו פרשה יט אות ו. ח לא מצאתי באיכ"ר שלפניו.

כדי להרבות דנתן, כדכת' קרא' למינה תהיה דנתן. למיני מיני, מיני דגים. כת' ונרפו, משמע דנתרפאו ממליחתן. ואת אמרת, כלומר והדר כת' לא ירפו, אין מתרפאין מים הללו, ומה שכתוב ונרפו מקום היה ששמו נירפו, ועל אותן מים שאותו נחל מספר. שכן מצינו שעשת התבואה בימי יואל לטו יום, ובפ"ק דתענית' שגדלה לייא יום. כדכת' ובני ציון גילו גו', כלומר על אותו הדור נאמר ובני ציון גילו ושמחו. כל חדש יהא מבכר, מגדל פירות, וטו יום נח מלגדל. טרפא מאציץ ועילויה וטריף מזוניה, כל האוכל מן העלה ומוצץ אותו כאילו אוכל מזונות, טריף לשון הטריפני לחם חוקי'. להתיר פה של מעלה, פה' אלמים, שכל האוכל ממנו נרפא, לתרופה דריש גוטרין. פה שלמטה, רחם של עקרות, ר' חנינא ור' יהושע בן לוי מפרשי למילתייהו טפי והרי"ה היא, הכי מפורש במסכת מנחות' בפי שתי הלחם. בדפנה של אנטוכיא, מקום תחום של אנטוכיא. הגיע זמן של ביתא ליחרב, שאלו לו אתה רוצה להחריבו. אותו שהמלכתי, יכניה תנו לי אותו, שכן נתנו לו עצה, בו יקרא רב"ה מכלבא בישא גירא טבא לא נפיק, יהוייקים אביו מרד כו. בעי לך, מבקש אותך שגמסוך בידו. יצתה פיסת יד, ירדה מן השמים.

א יחוקאל מו, י. ב שם ח. ג שם יא. ד צ"ל: של אותו. ה א. ו יואל ב, כג. ז משלי ל, ח. ח פירוש ר' שניאור. ט צ"ל: והיא'. יא פרשה יט אות ו, ושם אי' שבניי בכל נתנו לו עצה שיטבה את יכניה עיי"ש.

תאניא של כסף ר' מיישא ור' חייא ומטו בהד בש"רה שמואל בר רב יצחקי ליתכן של כסף מפני שהוא מרתית לא כדן קתני זה אחד מן הניסים שנעשו במקדשי שכשם שהיו מניחין אותו חס"י כך היו מוציאין אותו חס"י לשום לחם חום כיום הלקחו ר' יהושע בן לוי אמ' אין מזכירין אותו מעשה ניסים תניי לא היה שם לחם מהו להניחו לשבת הבאה אמ' קראי ונתת על השולחן לחם הפנים לפני תמידא ואפי' הוא כפסול עשרה שולחנות עשה שלמה שני ויעש שלמה הכר שולחנות עשרה ויתנמו בהיכל חמשה מימין וחמשה משמאל ואם תאמרו חמשה בדרומי וחמשה בצפוני והלא אין השולחנות כשרל אלא בצפון שני והשולחן תתן בצלעלב צפון אלא מה ת"ל חמשה מימין וחמשה משמאל לחם מימין שולחן של משה וחמשה משמאלו ואע"פלו לא היה מסדירלה אלא של משה בלבד ואת השולחן אשר עליו לחם הזהב ר' יוסי בר' יהודה אומ' על כולם היה מסדירמ שני ואת השולחנות עליהן לחם הפנים תאני מזרח ומערב היו נתונין דברי ר' אלעזר בר' שמעון אומ' צפון ודרום הניחם למאן דאמ' מזרח ומערב כולן ראוין לשירות אלא למד' צפון ודרום נמצא שולחן בצפון ומנורה בדרום, נש תאני השולחן היה נתון מחצי ביתוס

א י ש נוסף: על. ב ב נוסף: היו. ג ר' - חייא ב מ: ר' אחא ור' מיישא. ד ב ל' בה. ה בש"ר מ: משום ר'. ו ר' מיישא - יצחקי י ש: ר' יוסי בשם (ש במקום, בשם) א"י: ר' רבי שמואל בר רב יצחק רבי חנניה מטי בה משמיה דרבי (ש: בשם ר') יוחנן. ז ליתכן ש ב: לית כן; י: לית כאן; ש נוסף: על. ח לא - קתני י: לא כן תני; ש: ולכן תאני. ט שנעשו ש: שהיו נעשים. י במקדש י: בבית המקדש. יא חס"י ש: חוס"י. יב מ ל' היו. יג מוציאין י: מוציאין. יד חס"י ש: חוס"י; י מ ב נוסף: שנאמר. טו כיום ב ש: ביום. טז י ב ש מ ל' אותו. יז מעשה ניסים ב: נעשה בניסין. יח תני י ש: בעון קומי רבי אילא (ש: לא). יט להניחו לשבת ב: להניחם בשבת. כ קרא ש: להון; י: לון כתיב. כא ב מ ל' לפני תמיד. כב ואפי' הוא י: לחם פנים אפילו; ש: לחם... כג י ש ל' שני. כד י ב מ ש ל' שלמה. כה שולחנות מ: שולחן. כו ויתנם י: וינח; ש: ויתן. כז ואם תאמר י ש: אין תימר. כח ש הסדר: צפון - דרום. כט השולחן ב מ: שולחן. ל כשר ב: עומר. לא והשולחן י ב מ ש: ואת השולחן. לב בצלע י ב מ ש: על צלע. לג י ש ל' אלא. לד י ש נוסף: אלא. לה מימין ב: בימין. לו משמאל י ב ש: משמאל; מ: בשמאל. לו ואע"פ י ש: אף על פי כן. לח מסדיר י ב ש: מסדיר. לט ב מ נוסף: על. מא י ב נוסף: שנאמר. מא אשר עליו מ: שעליו. מב הזהב י ב ש: הפנים; ב נוסף: תמיד. מג בר' י: בני רבי. מד מסדיר י ש מ: מסדיר. מה ואת י: את. מו ואת השולחנות ש: והשולחנות. מז עליון י ש: ועליהם; ב: אשר עליהן; מ: אשר עליו. מח נתונין ב: מניחין; מ: נתונין. מט מ ב ל' ר'. נ א לעזר מ: אלעזר. נא בר' מ: ר'. נב הניחם מ ב ש ל' י: היו נתונין. נג למאן י ב מ ש: מאן. נד י ש נוסף: ניהא. נה כולן י: כולחן; ש: כולם. נו ראוין ש: היו. נז אלא למד' י ב מ: מאן דאמר; ש: ומן דאמ'. נח בצפון י מ ש: בדרום. נט בדרום י מ ש: בצפון. ס תאני י ש: והא תני; מ: ותני. סא השולחן מ ש: שולחן. סב ביתו ב: בית; י ש: הבית.

פירוש תלמיד ר' שמואל בר' שניאור

פירוש ר' משולם

תני של כסף היה ליתכן של כסף, כלומר שאינו עיקר של כסף מפני שמרתית. לא כדן קתני, אתקפתא אלמא ניסין היו בו ואין לחוש שמרתית. ומתוך אין מזכירין מעשה ניסין, כלומר אין סומכין על הנס. מהו להניח בשבת הבאה, אותו הראשון, ואם תקשה מהתא דשתי הלחם במנחות דאמ' אפי' היא על השולחן ימים אין בכך כלום, תריץ חס"י בשלא נעשת מצותן עדיין הרי ראוי הוא, הכא שכבר נעשת מצותן. חמש מימין והא אין שולחן כשר אלא בצפון, דס"ד מימין הבית משמ' הבית, ובשתי הלחם שקיל וטרי בה למד' מזרח ומערב היו נתונין ולמד' צפון ודרום היו נתונין. על כולם היה מסדר וכ', כלומר על אי זה שרוצה. ניהא מזרח ומערב וכ', אע"פ שתירץ למעלה מימין שולחנו של משה, גמ על זה ברייתא דייקו, מיהו"ב נראה דיתר הוא דאין דרך תלמוד כן. ה"ג השולחן היה נתון בחצי הבית

א נ' שחסר: וכו'. ב כאן ישנה מלה א' משוששט ואולי צ"ל: היא. ג ק, א. ד חסר: רבים. ה כדאי' מנחות ק, ב ובתים פו, א ועיי'ש בתוס' ד"ה לשולחן, וע' בפ' תלמיד הר"ש ובת"ח, ואכמ"ל. ו' נ' שחסר: וכו'. ז' נ' שר"ל: משמאל. ח מנחות צח, ב; צט, א. ט כן פי' גם רש"י מנחות צט, א ד"ה על כולן. י חסר: חמשה. יא וחמשה משמאלו, וא"כ כבר מוכרח שמזרח למערב עמדו. יב כ"ה בכת"י נקודות על האותיות ואיני יודע למה.

תני של כסף היה ליתכן של כסף, כלומר שאינו עיקר של כסף מפני שמרתית. לא כדן קתני, אתקפתא אלמא ניסין היו בו ואין לחוש שמרתית. ומתוך אין מזכירין מעשה ניסין, כלומר אין סומכין על הנס. מהו להניח בשבת הבאה, אותו הראשון, ואם תקשה מהתא דשתי הלחם במנחות דאמ' אפי' היא על השולחן ימים אין בכך כלום, תריץ חס"י בשלא נעשת מצותן עדיין הרי ראוי הוא, הכא שכבר נעשת מצותן. חמש מימין והא אין שולחן כשר אלא בצפון, דס"ד מימין הבית משמ' הבית, ובשתי הלחם שקיל וטרי בה למד' מזרח ומערב היו נתונין ולמד' צפון ודרום היו נתונין. על כולם היה מסדר וכ', כלומר על אי זה שרוצה. ניהא מזרח ומערב וכ', אע"פ שתירץ למעלה מימין שולחנו של משה, גמ על זה ברייתא דייקו, מיהו"ב נראה דיתר הוא דאין דרך תלמוד כן. ה"ג השולחן היה נתון בחצי הבית

א כפי' הפ"מ, ועמ"ש על זה תוס' מנחות צט, ב ד"ה אחד. ב אבות פ"ה מ"ה. ג על מלה זו יש קו לסימן וכ' בגליון כתיב ו"ל: פי' ר' שמא לחזור ולקנותו מן הכהנים ולחלקו ולחזור ולערכו וניהא כולה סוגיא עכ"ל. ו"ל שר"ל שא"כ יסדר גם פעם שני כהלכתו ולא יפסל, ולכן כ' אח"כ, שאפי' הוא פסול - לא דווקא, וע' במפרשים ובפרט בהגהת הגר"א ו"ל ות"ח, ורבינו תנא המסייע לדבריהם, והדברים ארוכים, ואכמ"ל. ד גם המאירי בסוגיא כ' להדיא ו"ל: ואם אין שם חדשה משאיר את הישנה לשם עם בויהא אפילו כמה שבתות. ה מכאן עד, מהו' שייך לעיל אחרי, מעשה ניסין, וטעות נפלה בכתה"י. ו על ג מלים אלו יש קו לסימן ובגליון כתיב כ' ו"ל: לא הבנ' (ר"ל הבנת) מאי קשיא ליה ואמאי קאמר דלא ידע ליה דהא כבר פיר' ליה שפיר" עכ"ל, אבל לפי מה שכתבתי לעיל שנתחלפו השורות לענ"ד מובן הכל, רבינו כ' שאינו יודע מהו, ואח"ז צ"ל, פי' ר' מהו להניחו וכו' ונראה דה"פ וכו' עד שבת שמא לחזור וכו' אין בכך כלום, וכו' מפני רבו של רבינו. ז כאן כ' רבינו דברי הגמ' במנחות צח ב, ונ' שדלג הסופר כאן אי איו מלים שהן מדברי הגמ' כאן שעליהם סובבים דברי רבינו אלה. ח חסר, חמש, עיי'ש ברש"י. י מכאן עד, היכי מנחי הוא לשון רש"י שם. יא במקום, מימין צ"ל: חמשה מימין. יב חסר: בצפון. יג מלכים א, ז, מ. יד לשון רש"י מנחות צט, א. יו רבינו הוסיף ד"ז, כי מ' לשון יחיד ש' לעיל אין ראיה, שהרי אף אם כולן כשירין לא סדר אלא על אחד לבד, כמש"כ רש"י שם. יז ב, ד, יט. יח כמש"כ בשמות מ, כב. יט ש"ל: שולחן בדרום ומנורה בצפון, ולפי ג' תוס' מנחות צט, א צ"ל: שולחן בצפון ומנורה בדרום. כא צח, ב; צט, א. כב ע' תוס' מנחות צט, א.

א כפי' הפ"מ, ועמ"ש על זה תוס' מנחות צט, ב ד"ה אחד. ב אבות פ"ה מ"ה. ג על מלה זו יש קו לסימן וכ' בגליון כתיב ו"ל: פי' ר' שמא לחזור ולקנותו מן הכהנים ולחלקו ולחזור ולערכו וניהא כולה סוגיא עכ"ל. ו"ל שר"ל שא"כ יסדר גם פעם שני כהלכתו ולא יפסל, ולכן כ' אח"כ, שאפי' הוא פסול - לא דווקא, וע' במפרשים ובפרט בהגהת הגר"א ו"ל ות"ח, ורבינו תנא המסייע לדבריהם, והדברים ארוכים, ואכמ"ל. ד גם המאירי בסוגיא כ' להדיא ו"ל: ואם אין שם חדשה משאיר את הישנה לשם עם בויהא אפילו כמה שבתות. ה מכאן עד, מהו' שייך לעיל אחרי, מעשה ניסין, וטעות נפלה בכתה"י. ו על ג מלים אלו יש קו לסימן ובגליון כתיב כ' ו"ל: לא הבנ' (ר"ל הבנת) מאי קשיא ליה ואמאי קאמר דלא ידע ליה דהא כבר פיר' ליה שפיר" עכ"ל, אבל לפי מה שכתבתי לעיל שנתחלפו השורות לענ"ד מובן הכל, רבינו כ' שאינו יודע מהו, ואח"ז צ"ל, פי' ר' מהו להניחו וכו' ונראה דה"פ וכו' עד שבת שמא לחזור וכו' אין בכך כלום, וכו' מפני רבו של רבינו. ז כאן כ' רבינו דברי הגמ' במנחות צח ב, ונ' שדלג הסופר כאן אי איו מלים שהן מדברי הגמ' כאן שעליהם סובבים דברי רבינו אלה. ח חסר, חמש, עיי'ש ברש"י. י מכאן עד, היכי מנחי הוא לשון רש"י שם. יא במקום, מימין צ"ל: חמשה מימין. יב חסר: בצפון. יג מלכים א, ז, מ. יד לשון רש"י מנחות צט, א. יו רבינו הוסיף ד"ז, כי מ' לשון יחיד ש' לעיל אין ראיה, שהרי אף אם כולן כשירין לא סדר אלא על אחד לבד, כמש"כ רש"י שם. יז ב, ד, יט. יח כמש"כ בשמות מ, כב. יט ש"ל: שולחן בדרום ומנורה בצפון, ולפי ג' תוס' מנחות צט, א צ"ל: שולחן בצפון ומנורה בדרום. כא צח, ב; צט, א. כב ע' תוס' מנחות צט, א.

ולפנים משוך מן הקרני שתיב אמותי ומנורה בדרום ומזבח הזהב היה נתון בתוך הבית חילקי אתי הבית מחצה ולפנים משוך קומה כלפי צפון כולהו משליש הבית ולפנים עשרה שולחנות שעשה שלמה שני ויעש מנורתיו הזהב עשרי כמשפטי ויתנם בהיכל חמי מימין וחמי משמאלו ואם תאמר חמי בדרום וחמי בצפון והלא אין מנורה כשירה אלא בצפון שני ואת המנורה נוכח השולחן על ירך המשכן תימנה אלא כה מה תל חמי מימין וחמי משמאלו חמי מימין מנורתו של משה וחמי משמאלו ואע"פ כה היה מבעיר אלא של משה בלבד שני ואת המנורה ואת נירותיה לבער בערב בערב כר' יוסי בר' יהוד' אומ' על בולן היה מבעיר שני ואת המנורה ונירותיה לבער לב כמשפט לפני הדביר זהב סגור והפרח והנירות והמלקח זהב זהב מיכלותיו זהב הוא באילולי זהב של שלמה, תניח א"ר לט יהוד' בש"ר אסימא היה נוטל שלמה אלף כברי זהב והכניסו לבורמ ומוציאין עד שהעמידו על אחת לקיים מה שני כבר זהב טהור עשה אותה, מה תאני א"ר מט מעשה במנרתו זהבא שעשה משה במדבר רב והכניסה לכור שמונים ולא חיסרה כלום יאותו עליו

א. הקרן י: הכותל ב. שתי י: כשת"י ג. ש נוסף: כלפי הצפון. ד. ש נוסף: כגור. ה. בחוך י. באמצע: ו. חילק י ב: חולק. ז. מ לי. ח. מחצה ב: במחצה; י ש: מחציו. ט. קומה י: קימעה; ב: קימעה: מ ש: קימאה. י. כולהו י ש: וכולהו; ש: וכולם היו נתונין. יא. שולחנות שעשה י ב ש מ: מנורות עשה. יב. מנורת ב: מנורות; י ש: את מנורות. יג. עשר ב: אשר. יד. כמשפט מ: משפט; י: כמשפט; ש: כמשפט. טו. ויתנם ש: ויתן. טז. לי. ויתנם - משמאל. יז. ואם תאמר י: אין תימר; ש: ואן תימר. יח. בדרום י ש מ: בצפון. יט. בצפון י מ ש: בדרום. כ. מנורה ש: המניח השולחן. כא. בצפון י ב מ ש: בדרום. כב. ש לי אלא. כג. ש נוסף: אלא. כד. ב ש: משמאל. כה. ואע"פ י ש: אף על פי כן. כו. לא מ: שלא. כז. ב נוסף: על; ש נוסף: על מנורתו. כח. ואת המנורה ואת נירותיה י ש: ומנורת הזהב ונירותיה. כט. ב מ לי. בערב רק פעם א. ל. בר' י ש: בני רב"י. לא. ונירותיה מ: ואת נירותיה; המנורה ונירותיה י ב ש: המנורות ונירותיהם. לב. לבערן י ש ב: לבערם. לג. והמלקח י ב ש: והמלקחים. לד. מ לי. זהב. לה. הוא ב: והוא. לו. מיכלות מ: מכלו; י ב: מכלות. לו. הוא כאילו ב: הוא כלהו; י ש: הן (ש: הם) כילו. לח. ש לי. תני; ב: תניא. לט. א"ר ב: ר' י ש: רב. מ. בש"ר מ: בר; י ש: בשם. מא. אסי ב: אסי. מב. נוטל שלמה י ב ש מ: שלמה נוטל. מג. והכניסו ש: ומכניסו; י ב מ: ומכניסו. מד. לכור ש: לאור. מה. ומוציאין י ב מ: ומוציאין. מו. שהעמידו ב: שמעמידן; ש: שהוא מעמידו; י: שהוא מעמידן; מ: שמעמידן. מו. אחת מ י ש: אחד. מח. נוסף: וגומ'. מט. ש נוסף: יוסי בי רבי; מ ב נוסף: יוסי בר'. נ. במנרת מ: במנורה; ב: במנורתו. נא. מ לי. זהב. נב. נוסף: והיתה יתירה דער זהב; ש נוסף: שהיתה יתירה דער זהב זהב. נג. והכניסה י: והכניסה. נד. מ נוסף: פעם; ב: פעמים. נה. חיסר י ב מ: חסרה. נו. יאות י: ויאות. נ. על ב: ער.

פירוש חלמיר ר' שמואל בר' שאור

פירוש ר' משולם

ולפנים משוך מן הכותל שתי אמות ומנורה מן הדרום ומזבח הזהב היה נתון בתוך הבית חולק הבית מחציו ולפנים משוך קימעה כלפי צפון ותאני כולהו משליש הבית ולפנים, וה"פ היכל של שלמה אורכו מ' והשולחן היה נתון בתוך עשרים אמות הפנימיות של צד קדש הקדשים, אינני במשכן איירי שאורך הקדש עשרים אמה והשולחן בתוך עשר אמות הפנימיות, ולכן נר' דבשולחן של משה איירי ובמשכן, מדלא תבא שולחנות, משוך מכותל צפונת ב' אמות, ובמלאכת המשכן קתני ב' אמות ומחצה, ומנורה בדרום, כנגד השולחן, מרחוק מכותל דרומי ב' אמות, דהא כת' ואת המנורה נכח השולחן, ומזבח הזהב היה בתוך הבית, דכת' ונתת אותו לפני הפרכת, חולק את הבית, שנתון בין י' אמות לי' אמות פנימיות, ומ"מ כולו מחציו ולפנים של כותל מזרחי היה מזבח וכליו ב' אמות פנימיות, ומתחילים בסוף י' אמות חיצונות, ומשמע לן מדכת' לפני הפרכת, משמע ב' אמות פנימיות של פרכת, אבל שולחן ומנורה לא היו חולקין את הבית, אלא עומדין לצד הפרכת, משוך המזבח כלפי צפון קימעה, שלא היה ממש בין השולחן למנורה, דא"כ לא הויה מנורה נכח השולחן אלא משוך לצד מערב כנגד אויר שבין שניהם, ותניא בכרייתא אחריתי כולהו שולחן ומזבח ומנורה משליש הבית ולפנים היו מונחין, ואנו יכולין לפרש דלא פליגי הנך ברייתות כדמפרש בפ' שתי הלחם, דק"ה תני חדא מחצית הבית ולפנים היו מונחין, ותניא אידך משליש הבית היו מונחין, לא קשיא מר קא חשיב בית קדשי הקדשים בהדי היכל, ומר לא קא חשיב בית קדשי הקדשים בהדי היכל. והוא מכילאת זהב, פסוק הוא בדברי הימים במנורה דשלמה, והן כולן זהב סגור של שלמה כדמפ' ואזיל, וזהב סגור הוא שיכול לכלות שהוא זהב טהור, שכיון שנפתח כל חנויות נסגרות, אבל שאר כסף זהב אינו יכול לכלות, דכת' אין כסף נחשב בימי שלמה למאומה, והכי מפרש פ' הקומץ רבה. ומכניסין לכור, שצורפין בו זהב. עד שמעמידו על אחת, שצירפו כל כך וזקקו עד שלא שקל אלא כבר אחד. לקיים מה שנאמר, אותה מנורה שעשה משה, שאירע לה כך. שהכניסה לכור כו' ולא חסרה כלום, שכל כך היה הזהב צרוף ובחון תחילה. נ"ל דה"ג יאות על

ולפנים משוך מן הכותל ב' אמות ומזבח הזהב נתון בתוך הבית משוך קמעה כלפי צפון, וה"פ השולחן כלומר השולחנות של שלמה היו נתונין בצפון דהיינו בחצי הבית מקום שנקרא צפון, ומזרח ומערב היו ניתנין ומשוך מן הצפון ב' אמות ריחוק מקום (ריחוק מקום) ההולכים עם לחם הפנים, והכי אמר בשתי הלחם אלא למ"ד מזרח ומערב היו מונחין מכדי כמה משוך מן הכותל ב' אמות, דמ"ד מזרח ומערב צריך להיות מן הכותל ב' אמות, ובשביל כדי להניח בהדיא לארכו צריך ריחוק מצד האורך, ומנורות בדרום כנגדן, ומזבח היה נתון בתוך הבית, ולא יותר, ובספר ריבוי לשון ואין להעמידו, ומה שכתוב עוד כולהו משליש הבית, נראה דחסרון ברייתא היא, והיא שנויה על המנורה, והכי איתה בשתי הלחם תני חדא מחצית הבית ולפנים היו מונחין ותניא אידך משליש הבית ולפנים היו מונחין, לא קשיא מר קחשיב קדשי הקדשים בהדי היכל ומר לא חשיב קדשי הקדשים בהדי היכל. על כולן היה מבעיר, כלומר על איוו שרוצה. עד שמעמידו על אחת ה"ג והתניא א"ר יוסי בר' יהודה מעשה במנורת זהב שעשה משה במדבר וכ', אלמא דלאן חסר כולי האי, ומתריך עד

א. מדברי רבינו להלן תראה שדלג הסופר חסר: ומנורה מן הדרום. ב. ע' פי' תלמיד הר"ש. ג. כ"ה בכת"י, ונכפל בטעות, ולכן שמתי מלים אלו בסוגריים. ד. ע' רש"י יומא לג, ב, ומנחות צט, א ד"ה אלא שכ' וז"ל: שיהו שני כהנים הנושאים שני סדרים יכולים להלוך זה בצד זה... ולהילוך שני בני אדם בעיני שתי אמות ומחצה ע"ל. ועיי' גם בפ' רגמ"ה, ופי' רבינו צ"ב. ה. מנחות צט, א. ו' בנ"מ שלפנינו נוסף: ומחצה. ז. לפני מלה זו כ' בכת"י: אומ' ונקודה על ה' ועל ה"מ, ואיני יודע לפרש. ח. נ' שחסר: מקום, לכהנים להלוך. ט. הלשון מנומנם, וכונת רבינו אינה ברורה לי, ואכמ"ל. י. לעני' הכוונה: זה שכ' בברייתא, כולהו... סתם בלי פלוגתא, על המנורה קאי, שהרי בשולחן מחלוקת יש בברייתות. יא. צח, ב. יב. רש"י במנחות צט, א פי' כן רק על השולחן. יג. כפי' הפנ"מ ולא כק"ע.

כלומר לעשותה כמשפטה שהוא כבר. מעשה במנורת זהב, אותה מנורה שעשה משה, שאירע לה כך. שהכניסה לכור כו' ולא חסרה כלום, שכל כך היה הזהב צרוף ובחון תחילה. נ"ל דה"ג יאות על

א. בתוס' שם כתבו שהג' בסוגיין שתי אמות ומחצה, אלא שדילג הסופר את המלה, ומחצה, עיי"ש. ב. סוף פ"ד, וממה שרבינו מביא גי' זו משם, נ' ברור שלא גריס, ומחצה לא בימא לג, ב ולא במנחות צט, א. ג. כדאי' בימא לג, ב, אלא שגירסתו שם: ומחצה. ד. שמות כו, לה. ה. שם לו, ו. חסר: חיצוניות. ז. מנחות צח, א. ח. ר"ל, דקאמר התם. ט. חסר: ולפנים. י. ב' ד, כא. יא. צ"ל: כילו, וז"ל הנ"מ במנחות כט, א: שכילתו לכל זהב סגור של שלמה. יב. כדאי' יומא מה, א. יג. מלכים א, י, כא. יד. מנחות כט, א.



שם אלא אמה גדומה תאניב אמה יסוד ואמה טובב אמה כרכוב אמה קרנות אמה מערכתי לבונה לא יפחות מן הקומץ נאמי כאן הזכרה ונאמי להלן הזכרה אי מה הזכרה האמי להלן שני קמצים אף הזכרה האמורה כאן שני קמצים א"ר אילאי כלום למדו מקומץ אלא ממנחת חוטא"ו מה להלן קימוצו חסרי פסול אף כאן קימוצו חסרי פסול א"ר יוסי מילתא דר' אילאי אמרה המתניו ובמנחה מביאה בקומצו של כהן גדול ר' אילאי בש"ר ירמיהו אמי אפילו בא בקומץ בעלים כב זהב לא יפחות כג א"ר והוא שהזכיר צורה אבלכה לא הזכיר צורה מביא אפי' צינורא [155] ששה לנדבה כו שמואלכו אמי כנגד ששהכתי בתי אבות

א. שם י. בו. ש. בהם. ב. תאניב י ש. ותני כן. י ב לי אמה יסוד מערכת. ד. מן הקומץ י ש. מקומץ; ב. וכו'. ה. הזכרה י ש ב כל פעם: אוכרה. י י ב ש מ לי. אי. ז ב לי. הזכרה האמי. ח. שני קמצים י ש: מלא קומץ. ט ב י ש לי. הזכרה האמורה. י. כאן ש כל פעם: כן. יא. שני קמצים י ש: מלא קומץ אי מה (ש: אומה) אוכרה האמורה להלן שני קמצים אף כאן (ש: כן) שני קמצים. יב. אילאי י ש: לא. יג. מקומץ ב מ י. לקומץ; ש: בקומץ. יד. אלא ש: לא. יו. ממנחת חוטא"ו י ש: מלחם הפנים. יז. קימוצו חסרי י ש: קומץ חסר. יח. המתניו ב: הא דתני. יט. המתניו ובמנחה י ש: המתניו מנחה. כ. אילאי מ ב: אליעזר; י ש: חוקיה. כא. אפילו י ש: ואפילו. כב. בעלים י ש: הבעלים. כג. ב נוסף: וכו'; י ש נוסף: מדינר זהב זהב. כד. י ב ש מ נוסף: אליעזר. כה. י ש נוסף: אס. כו. ב נוסף: וכו'. כז. שמואל י ש: חוקיה; ב: רב. כח. ששה מ: שלשה.

פירוש תלמיד ר' שמואל בר' שניאור

פירוש ר' משולם

הראוין. וה"ג אמה יסוד אמה טובב אמה קרנות, ועל כרחי היא כר' יהודה דאמר מזבח שעשה משה מזבח גדול היה וה' אמות שכתו בו באמצע הוא מודד, וטעמיה דר' יהודה מפרש ב' קדשי קדשים, ובע"פ שידלול אוכלין במזבח ר' אמות מקום מערכת ד' אמות, ולר' יוסי דאמר דברים ככתב ה"ג אמה טובב אמה קרנות ואמה מערכת, דטובב וקרנות אוכלות ד' אמות ואמה מערכת, אבל כרכוב לכ"ע לא נסיב ליה, ואפי' לר' דאמר כרכוב זה כיוור, מגופיה דמזבח לא היה, דהכי תניא בזבחים ב' קדשי קדשים איזהו כרכוב זה כיוור דברי ר' יוסי בר' יהודה ר' אומר זה טובב, ואי גרסי ליה אליבא דר', וחשיב ליה לבר מגופיה דמזבח. נאמר כאן הזכרה, אמתי קא פריך דאמר לא יפחות מקומץ. מה אזכרה האמורה בלחם הפנים דכתי' ונתת אל המערכת לבונה וכו'. אף הזכרה האמורה בלחם הפנים את כל הלבונה אשר על המנחה והקטיר הכהן אזכרה, וה"ה ללבונה בפני עצמה. ה"ג כלום למדו לקומץ אלא ממנחה מה להלן קומץ אף כאן קומץ, דאמי ב' בתרא דמנחות. מקיש לבונה להרמת מנחה מה הרמה דמנחה קומץ אף לבונה נמי קומץ, וה"ה לבונה לבד. מה להלן קומץ חסר פסול, הכל מילתא דר' אילאי קימוץ חסר פסול במנחה אף קומץ דלבונה אם חסר פסול, וקומץ דמנחה אמר' בהקומץ רבה"ל הקומץ מיעוט מעכב את רובו. ה"ג א"ר יוסי מילתא דר' אילאי אמר מתני' פליג, כלומר מה שדייק ר' אילאי מה [155] קומץ דמנחה אם חסר פסול אף קומץ לבונה אם חסר פסול, חלוקים בברייתא דהתני' במנחות פ"א ופליגי ר' מאיר ור' יהודה ור' שמעון, ומוקי דר' מאיר הוא לבד דסבירא ליה קומץ בתחילה וקומץ בסוף, ואיכא מ"ד דפליגי בין בלבונה הבאה בפני עצמה בין בלבונה הבאה עם המנחה. ובמנחה מביאו בקומצו של כהן גדול וכו', מילתא בפני עצמה. והוא שהזכיר צורה, ובמנחות פריך עלה דילמא פריטי ומתקן. אבל לא הזכיר צורה מביא אפי' צינורי, של זהב והוא דבר מועט. כנגד ששה בתי אבות, ואמי במנחות פ' בתרא כדי שיהא שלום זה עם זה, פי' שהיו עורות שלהם, והאחרים היו מתקוטטין עמהם על זה ששה שכל אחד קונה משלו

א. ג'ל שצ"ל: דלא, שהרי ר"ל ס"ל שמקום המערכת היה ד אמות. ב. זבחים נט, ב. י. איני יודע מדוע כ' רבינו ואע"פ ודוק. ד. כ"ה בכת"ו, ו' שצ"ל: שאילו, ור"ל יסוד, טובב, קרנות. ה. מלה א מטושטשת ו' שצ"ל: נשאר. י. ע' רש"י זבחים נט, ב. ד"ה אף כאן שכ' שלפי ר"ל מקום המערכת ו' ע' ו, ורבינו שמעט עוד שנים נ' ש"ל שגם היסוד ממעט את מקום המערכת, ואת זה לא זכיתי להבין, עיי"ש בסוגיא, והדברים ארוכים ואכמ"ל. יא. וטובב, ר"ל מקום הילוך הכהנים, עיי"ש נט, ב, וברש"י ד"ה אלף. יב. זבחים טב, א. חסר: ר"ל. יג. ר"ל ט"ס היא, וצריכה להמחק. יד. ג' שצ"ל: חשיב. יו. לפי ג' הגמ' שבכת"ו. יז. ויקרא כד, ו. יח. ברור ש"ס היא וצ"ל: במנחה או: בלבונה הבאה עם המנחה. יט. ויקרא ו, ח. כיוצא בו תקן גם הגר"א ו"ל את הגי' י קו, ב. י"ח מנחות כו, א. י"ט יא, ב. כ קו, א. כא. ג' שצ"ל: מביא. כב. קו, ב. כג. שחסר: תקנו.

מנחות, כ"כ משמר חלוק לר' בתי אבות כנגד ר' ימי השבוע, זה עובד את יומו וזה עובד את יומו, ובשבת כולן שוין כדי שיהא"כ שלום זה עם זה,

א. ויקרא א, ת. ב. ע' גמ' ורש"י זבחים טב, א. ג. שמות לח, ד. ד. טב, א. ה. ברור לי שצ"ל: שסביבו (ר"ל סביב הקרנות), ע' רש"י זבחים טב, א ד"ה אלא ה"ק. ויקרא ב, א. ז שם ב, וע' מנחות כו, א ילפוחא שהקומץ מיעוטו מעכב את רובו. ח. קו, ב. ט. ויקרא ו, ח. משנת אליהו ות"ח שפי' כן. יא. פרשת אמור פרק יח. יב. כלומר לא על לחם הפנים קאי, אלא ארישא דסוגיין אמתנדב לבונה קאי. יג. ויקרא ב, ב. יד. קו, א. טו. בנמ' שלנו לי מלה זו. טז. יוצא מזה שרבינו לא גריס, המנחות, וגם הגר"א ו"ל מחקה. יז. פרק ב ה"ד. יח. טו, א. יט. קו, ב. כ. בנמ' שלנו וגם בכת"ו, כנגד ו בתי אבות נאמר ראשונה בסוגיין, ודברי ר"ל נאמרו אחרונה. כא. מכאן עד, עם זה הוא לשון הגמ' במנחות קו, ב. כב. במקום זה, לשלום צ"ל: שלום זה. כג. מכאן עד, לששה ונותנין לשופרות הוא לשון רש"י מנחות שם ד"ה כנגד וד"ה כדי בשניינים. כד. חסר: להן.



ור' חזקיה אמ' כנגד ששה בהמות פר ועגל ושעיר ואיל  
 וגדי וטלה שמואל אמ' כנגד ששה קרבנות קיני זבין וקיני  
 זבות וקיני יולדת; וחטאות ואשמות המנחות; ועשירית  
 האיפה א"ר יוחנן על ידי שהיתה נדבה מרובה לפיכך  
 הרבו לה שופרות הרבה, שני כתובי ככלותם הביאו  
 לפני המלך ויהוידעב את שאר הכסף ויעשהויד בלים  
 ביתו י"י כלי שרת ר' שמואל ברי נחמיה אמ' בש"ר נתן  
 שתיכא נדבות עשה ותנאכ דבי ר' ישמעאל נדבה אחת  
 ויאמר המלך ויעשו ארון אחד ויתנהו בהיכלו  
 בית י"י חוצהו רב הונא אמ' כח מפני הטמאין רב הונא  
 בש"ר יוסיכט אמ' אלא לא יעשה בית י"י ספות  
 כסף

א ור' חזקיה י: בר פדיה; ש: בר פדיא. ב ששה י ש:  
 ג ב מ ל' וקיני יולדת; י ש במקום יולדת אי'  
 ד ש ל' ואשמות. ה המנחות ב: מנחות; ש:  
 ו מנחות. ו י ש ל' שהיתה; מ: שהיה. ז נדבה י ש:  
 ח י ש ל' לפיכך. ט הרבו מ: חייבו; י ש: ריבו.  
 י ש ל' שני כתובי; ב: שני ויהי; י: שנאמר. יא ככלותם  
 מ: בכלותן; י ש: וככלותם. יב ויהוידע" מ: ויהוא, ולי את'  
 ונ"ל שכ' הסופר ויהו' א' ובא השני והשמיט את הקוים וצרף את האותיות.  
 יג הכסף מ: הכסא. יד ויעשהו" מ: ויעשו. טו בית'  
 ש: לבית; ב מ: בבית; ש נוסף: וכל'. טז את-שרת י: וגו'.  
 יז בר' ב: בר'. יח נחמן ב מ: נחמני. יט י ב ש מ ל' י  
 אמ'. כ נתן י ש: יונתן. כא שתי מ: שני. כב ותנא  
 מ: לתנא; י ש: תני. כג ב נוסף: שני; י נוסף: והא כתיב.  
 כד אחד ב: אחת. כה ויתנהו" מ: ויתנס'. כו בהיכל'  
 י ש: בשער. כז חוצה" ב ל' חוצה" ונוסף: ויקב חור בדלתו.  
 כח רב-אמ' י ש: אמר רב חונא. כט רב-יוסי י ש: רבי חונא  
 בשם רב יוסף. ל ב ל' אמ'; י ש במקום אמ': על שם.  
 לא ב ל' אך. לב ב נוסף: אך מזמרות וכו'; י נוסף: מין ספות  
 כסף לא יעשה בית י"י; ש נוסף: ... י"י; מ נוסף: מזמרות מזרקות  
 וגו'; ובגיליון מ נוסף עוד: קשו קראי אהרדי לא קשי' כאן שגבו והותירו  
 כאן שגבו ולא הותירו ואמ' כי לעושי המלאכה יתנהו וחוקו בו בית י"י.

הדרנא עלך שלש

פירוש הלמד ר' שמואל בר' שניאור

פירוש ר' משולם

שהעורות של בהמות הנקחות מן השופרות היו לכהנים המקריבין העולות,  
 וכל זמן שאין המזבח בטל לא היו לוקחין מן השופרות כלום, ואם  
 לא היה להם אלא שופר אחד אתי לאיצווי דשמא אותו יום של משמר'  
 ראשון או של משמר' שני יביאו שלמים הרבה ולא יטול הבית אב מן  
 השופר כלום, ובשאר ימות השבוע של אינך משמרותי לא מייתו כל כך  
 שלמים, ונמצאו אותן משמרותי מקריבות מן השופר שלא יהא מזבח בטל,  
 והיו עורות שלהן, ואתי לאיצווי הנך קמאי בהדי הנך, ואמרי אתם' יש  
 לכם עורות ואנן לית לן כלום, ואי משום הנך עולות שהביאו יחידים  
 במשמרה שלגו משום מזובינו הוא, הילכך תקינו ששה דלא יטול זה משופרו  
 של זה, וכשהמותרות באין חולקין אותן לששה ונותנין לשופרות. ה"ג  
 במס' מנחות כנגד פר ואיל וכבש וגדי ושעיר, שהמתנדב' פר  
 לעולה מביא אותן לשופר ששמו פר מנה אחד כדאמרי' במנחות דפר  
 נקבה במנה, והמתנדב עגל מביא ה' סלעים ונותן לשופר ששמו עגל, וכן  
 כולם, והכהנים לוקחים ממעות שופר ששמו פר ומקריבין פרים, וכן מכל  
 אחד ששמו כך, ולהכי אין מערבין נדבה של עגל ושל פר ויקריבו מאותו  
 מעות פרים עד שיכלו כל המעות, דר' היא דאמר במנחות קטן והביא  
 גדול לא יצא, ולהכי הו' ו' שאין עולה באה אלא מהנך ו' בהמות,  
 ובמנחות" מפ' לכולהו טעמא אמאי לא אמרי'ב האי כהאי. מה שכתוב  
 בספרים שני כתובין, לפי שכאן מקום המשנה דתני במתני' נמצאו שני  
 כתובין קיימין כו', ואידי' דאייתי במתני' למדרש יהוידע, נקט לפרושי  
 קראי דיהוידע בגמ'. דכת' בדברי הימים' ככלותו הביאו לפני  
 המלך ויהוידע את שאר הכסף ויעשהו כלים לבית י"י כלי  
 שרת, שתי נדבות עשה, שתי ארונות עשה יהוידע ליתן בהן שתי  
 נדבות האחת לבדק הבית והשניית לכלי שרת, דאילו מקדשי בדק הבית  
 לא עבדינן כלי שרת משום דצורך קרבן גינהו, כדאמר בפ"ב דכתובות, ו  
 והיינו דקא מפרש רב הונא בשם ר' יוסי לקמיה, אך לא יעשה בית י"י  
 ספות כסף וגו', דלא עבדינן מן הניתן לבית י"י כלי שרת. תני דבי שמואל נדבה אחת עשה יהוידע, ומה שהותירו בדק  
 הבית עשו כלי שרת, כדאמר טעמא בכתובות<sup>ט</sup> דלב ב"ד מתנה עליהן אם הוצרכו הוצרכו ואם לאו יהו כלי שרת, והיינו דכת' את  
 שאר הכסף, מה שגבו והותירו, והא דכת' במלכים<sup>ט</sup> אך לא יעשה בית י"י וגו', היינו דלא עבדינן בכלי' ראשון כלי שרת, ור' שמואל  
 בר נחמני אמר את שאר הכסף כדדריש ליה תנא דבי ישמעאל בכתובות<sup>ט</sup> דכלי שרת באין מתרומת הלישכה, שנאמר' ואת שאר הכסף,  
 ואיזהו כסף שיש לו שירים, הו' אומר זו תרומת הלישכה, שהיתיר יהוידע לעשות כלי שרת אף מתרומת הלישכה. ויאמר המלך  
 ויעשו ארון אחד וגו', גם פסוק זה בדברי הימים<sup>ט</sup> מפני הטמאין, שאין יכולין ליכנס בעזרה, עשה ארון אחר חוץ, בתוך העיר  
 שיתנו לתוכה, שאין לך טמא משולח חוץ לעיר אלא מצורע בלבד, והוא לבדו יכול לשלוח נדבתו על ידי שליח, כל העיר' קרויה היכל  
 י"י ואצטרין למכתב' חוצה, דלא תימה בתוך ההיכל ממש. ר' הונא בש"ר יוסי, אתא לסיועי לר' שמואל בר נחמני כדפרי' לעיל.

כשהמזבח בטל. כנגד ו' בהמות, אם גדר פר והפריש מעות וניתותרו  
 יתן לאותו שופר המיוחד לו, וכן כולם, ומסיים בה במנחות' ור' היא  
 דאמר קטן והביא גדול לא יצא, על כן אמר גדי והפריש מעות ויכול לקנות  
 בהם שעיר, אין לו לעשות, אלא יקנה בהן גדי ומותר יפול לשופר גדי.  
 קינין לזבין, כלומר מותריהן, ובמנחות' אמ' שמואל כנגד מותר חטאות'  
 אשם ומותר אשם גזיר ומותר אשם מצורע ומותר מנחת חוטא ומותר  
 עשירית האיפה של כהן גדול. על ידי שהיתה נדבה וכו', תקנו להן  
 שופרות כדי שלא יתעפשו' ובמנחות' עד' בר פדא ולר' יהושע' דאמר  
 כנגד מה. שתי נדבות עשה, אחד לכלי שרת, ובכתובות' פ' בתרא  
 בעא מיניה רב הונא מרב כלי שרת מהו שיעשו מקדשי בדק הבית וכו',  
 א"ל אין נעשין אלא מתרומת הלשכה איתיביה ובכלותו הביאו' וכו' לא  
 קשיא כאן שגבו והותירו כאן שגבו ולא הותירו. נדבה אחת, דסכירא  
 ליה כלי שרת באין מתרומת הלישכה בכתובות'. בהיכלי' חוצה  
 מפני הטמאין, שלא יתכנסו. רב הונא בש"ר יוסי אמר ה"ג  
 אין עושין כלי שרת מתרומת הלישכה דכת' אך לא יעשו  
 בית י"י וגו', כלומר לא יעשו ממה שבא לבית י"י, והאי קרא  
 דכת' ויעשו את הכלים לבית י"י, מוקי לה שגבו והותירו.

הדרן עלך

א קו. ב. ב חסר: כן. ג קח. א. ד חסר: ומותר. ה כדאי' במנחות.  
 קו. ב. ו קו. ב: קח. א. ו' ג'ל שצ"ל: עוד, ור"ל ששם אי' עוד בשם שני מ"ד  
 אלו טעמים ע"ז. ה' נבמ' שלנו: אושעיא. ט ר"ל תקנו ששה שופרות לנדבה.  
 י קו. ב. יא דברי הימים ב, כד, יד. יב' שחסר: וכו'. יג מלכים ב, יב, יד.  
 יד דברי הימים ב, כד, ח.

א צ"ל: בית אב, וכמש"כ ברש"י שם. ב ברש"י שם במקום שלמים כ': נדרים ונדבות, ולע"ד שלמים ע"כ ט"ס היא, שהרי משלמים לא לקחו הכהנים  
 את העורות רק מעולות ושאר קדשי קדשים כדאי' להדיא בובחים קו, ב. ג ברש"י שם במקום אינך משמרות כ': אילו בתי אבות. ד ברש"י שם במקום  
 משמרות כ': בתי אבות. ה שם ל' אתם. ו עיי'ש בשיטה מקובצת. ז קו. ב. ח מכאן עד ו' בהמות' הוא לשון רש"י שם ד"ה כנגד פר לפמ"ש  
 בשיטה מקובצת שם, עיי"ש. ט אותן צ"ל: מעות ונותן. י צ"ל, בשל', עיי"ש. יא קח. א. יב צ"ל: אמרי'. יג כפי' הנרא' ז"ל, ע' ת"ח.  
 יד ב, כד, יד. טו קו, ב. טז מלכים ב, יב, יד. יז צ"ל: בכסף, עיי"ש בכתובות. יח ב, כד, ח. יט ג' שצ"ל: העזרה.

מעוז שנמצאו בין שקלים לנדבה קרוב לשקלים - שקלים קרובי לנדבה נדבה מחצה על מחצה לנדבה

א. שקלים ב: השקלים. ב י ב בכל המשנה: יפלו ל...
ב י ב לי קרוב. ד מ לי נדבה. ה על מחצה
ב י בכל המשנה: למחצה יפלו. ו י ב הסדר: בין עצים...

בין קניני לגזלי יעלה גזליה מחצה על מחצה לגזלי
יעלה בין עצים ללבונה קרוב לעצים עצים קרוב
ללבונה לבונה מחצה על מחצה ללבונה בין חולין
למעשרי קרוב לחולין חולין קרוב למעשר מעשר
מחצה על מחצה למעשר זה הכללי הולכין אחר הקרוב
מחצה על מחצה להחמיר מעוז שנמצאו לפני סחרי
בהמה לעולם מעשר בהריב הבית חולין בירושלים
בשאר ימות השנה חולין בשעתו הרגל כולו
מעשר בשר שנמצאו בעזרה איברי עולות וחתכות
חטאות בירושלים זבחי הנהא וזה תעובר צורתן
ויצאו לבית השריפה נמצא בגבולין איברים נבילות
חתכות מותרות ובשעתו הרגל שהבשר מרובה

פירוש ר' משולם

פירוש תלמיד ר' שמואל בר' שניאור

פרק ו

מעוז שנמצאו בין שקלים נדבה קרוב לשקלים, ואין

לומר כאן רוב וקרוב הלך אחר הרוב, דמסתמא פעמים רוב כאן ופעמים
רוב כאן, אינמי היכא אמרינן רוב וקרוב במקום שכולהו בידי והכא אע"ג
ששקלים הוא רוב אין מוציאין אותו כל שעה, וכך פעמים משמשין בנדבה
כמו בשקלים לכך אזלינן בטר קורבה. ולמה מחצה על מחצה
יפלו לנדבה, לחומרא דמספק אין קונין בהן קרבנות ציבור, והאי
דנקט בין שקלים לנדבה בין עצים ללבונה, מסתמא זה אצל זה היו מנחין.
יפלו ללבונה, שהרי עצים צרכי קרבנות ציבור קיימו, ושמא דמי
לבונה הן ולא מסרין למכשירי קרבן ציבור יפה. יפלו לגזלי עולה,
ואליבא דרבנן דאמרי לעיל בפרק קנין אחד חטאת ואחד עולה, וגזלי
עולה כולן עולות ועל כן יפלו לגזלי עולה, דאפילו אם הוא מקנין הרי
גם בקנין יש עולות, אבל לא יפלו לקנין שמא מגזולי עולה היא שאין
בה חטאת ונמצא קרב לשם חטאת. יפלו למעשר שיני, להחמיר.
לעולם מעשר, דרוב מעשר נאם ולהחמיר. ובהר הבית חולין,
וטעמא מפ' בגמ'. איברים עולות, שלא היו מנחין עולה לחתיכות,
דכת' ונתח אותה לנתחיה, אותה לנתחיה ולא נתחין לנתחין. וזה
וזה תעובר צורתן, דנפסלו בהיסח, וא"ת מאי נפקא מינה איברים
עולות וחתכות חטאות, נפקא מינה למי שאמר על איברים הרי עלי עולה
אם זה עולה שהייב להביא עולה ואינו צריך יותר תנאי אחר,
אינמי הריני גזיר אם זה עולה דהוי גזיר. איברים נבילות, דחוחין
לאיברים ומשליכין. וחתכות מותרות, ובפ' גיד הנשה רב אמר

מעוז שנמצאו, במקדש בארץ, בין שופר של שקלים שכתוב
עליהן תיקלן חדתי לששה שופרות שכתוב עליהן נדבה. קרוב
לשקלים, אם נמצאו המעות קרוב לשקלים יותר מן הנדבה. יפלו
לשקלים, הקרובים יותר, ואמרינן משקלים נפול, וכן אם נמצאו קרוב
לנדבה יותר מן השקלים אזלינן בטר קורבא ויפלו לנדבה, דקורבא דאורייתא
היא, דכת' והייתה העיר הקרובה וג', ור' חנינא דאמר פ' לא יחפור
רוב וקרוב הלך אחר הרוב, מצי לתרצוי מתני' דהכא שאין בשופר של נדבה
יותר מבשופר של שקלים, וכן כולם, וליכא למיפרך וליזיל בטר רובא
דעלמא שהן חולין, שאין מביאין מעוז חולין בעזרה, כדחנינן לקמן
לא יכנס להר הבית כו' עד ומעות צורין בסדינו כו'. מחצה על
מחצה, כלומר לנדבה דאזלינן בטר חמור, כדחני בספא זה הכלל,
ונדבה חמור שכל המעות לעולות שהן כליל, אבל שקלים קונין במקצתן
עולות ובמקצתן חטאות כגון שעירי מוספין שבשרן נאכל לכהנים, אינמי
כדמפרש בגמ' טעמא אמאי יפלו לנדבה. בין קנין לגזלי עולה,
בין שופר שכתוב עליו קנין לשופר שכתוב עליו גזולי עולה. מחצה
על מחצה לגזלי עולות, שהן חמורות שכולן כליל עולות, ואילו
קנין אחד לחטאת ואחד לעולה, אליבא דרבנן דפליגי עליה דר' יהודה
בפירקין דלעיל. בין עצים ללבונה, בין שופר ששמו עצים לשופר
ששמו לבונה. מחצה על מחצה ללבונה, שהוא חמור, שהיא
עצמה נקרכת, אבל עצים מכשירי קרבן הם. בין חולין למעשר,
אם יש לו בביתו כיס של מעוז חולין וכיס של מעוז מעשר שיני ונמצאו
מעוז בין שניהם. קרוב לחולין חולין, ומותר לאוכלם חוץ לירושלים.
קרוב למעשר מעשר, ויוציאם בירושלים, ור' חנינא מתרץ לה
בשאין בכיס זה יותר מבוה, וכי פרכת וניזיל בטר רובא דעלמא, מתרץ
שהאיש זה במדבר לא עבר בה איש, וכי האי גוונא מתרץ ר' חנינא
לכולהו תיובתי בבבבא. מעוז שנמצאו לפני סחרי בהמה,
בירושלים. לעולם מעשר, דרוב" אוכלי בשר שבירושלים כל ימות
השנה ממעות מעשר, ב' שלא היו מספיקין לאכול כל מעוז מעשר שיני
שלהם ברגל ובאין עולי רגלים ונותנין אותן לבני העיר בטובת הנאה.
ורש"י פירשה"י פ"ק דספחים. בשר שנמצא בעזרה, ואין
הכהנים יודעין מאיזה קרבן הוא. איברים עולות, אם נתחן
לאיברים גדולים כדן שמנתחין העולה ששינו במס' תמיד [197]
ובימא, הראש והרגל הקריביים והדפנות החזה והגרה כו', ודאי עולה
הן וחתכות, אם נתחן לחתיכות קטנות שאינן סדר העלאה אלא
בדרך שמחתין אוכלי בשר. חטאות, הנאכלין לכהנים. ובירושלים,

א. כר' חנינא בבא בתרא כו, ב, וק"ל כותיה, ור"ח ס"ל כן אפי' בקורבא
דמוכת כמש"כ תוס' שם ד"ה רוב, וע' ברע"ב כאן. ב"ל ש"ל באותו
יום עצמו, ואין אנו יודעין איפה היה הרוב בשעה שנאבדו מעוז הללו. לא
הבנת, הלא אפשר שנפלו מיד המביאים, ע' מ"ש רבינו להלן ד"ה יפלו ללבונה,
ולפי שיטת רבינו מיישבים דברי הרמב"ם, ע' מראה הפנים, ואכמ"ל. ד של
חובה, משא"כ נדבה הוא לקין, ועמ"ש רבינו לקמן ד"ה יפלו ללבונה. ופי'
רבינו בכל הענין הוה חדש הוא מאד, וי"ל בדבריו הרבה. ה' ע' בגמ', ולענין
כוונת רבינו שהשופרות לא עמדו רצופין זה אצל זה ולא במרחק שוה, אלא וזנת
זונות עמדו בעול, ואילו נקטה המשנה היו קרובים זה לזה, וכל זוג היה רחוק מחברו
(ובגמ' שאלו מדוע לא נקטה המשנה אם נמצאו בין הרחוקים זה מזה), אחו' ראיתי
שכ"כ בתפא"י אות ה. ו' שצ"ל: לצרכי. ר"ל שלא חשב שאם יאבדו
ממנו יהיו למכשירי קרבן. ה' הלכה ה. המלה מטושטשת, ונראה
רק, גא' ו' שצ"ל: נאבד. ויקרא א. ו. "כדאי חולין יא, א.
יב כוונת רבינו היא, שאם אינן עולות, הוא מתנדב עכשיו.
בפיה"מ ובהל' פסולי המוקדשין פ"ט ה"ד והראב"ד שם נתנו נפ"מ אחר, וע' גם המאירי
למשנתו. ד חולין זה, א.

בשר הנמצא בכל העיר. זבחי שלמים, הנאכלין בכל העיר. וזה וזה, בין איברים בין חתיכות בין הנמצא בעזרה בין הנמצא בירושלים. תעובר
צורתן כו', כדמפרש בגמ' טעמ', דאע"ג דליכא לספוקי לבשר אלא בקדשים כשירין, דחולין אין מכניסין לעזרה, ורוב בשר ירושלים נמי שלמים הן,
כיון שהסחיו דעתן משמירת הקדשים דהא נמצא למדרס רגלים נפסל לטעון שריפה. נמצא בגבולין, נמצא בשר בכל ערי ישראל, איבריין
גבילות, שדרך נבילות לחתכן לאיברים גדולים להשליכן לחוץ. וחתכות מותרות, שדרך אוכלי בשר לחתוך בהמות לחתיכות קטנות שראוי לחלק
לאורחים ולבני בית. ובשעת הרגל שהבשר מרובה, שיש רוב אוכלי בשר אזלינן בטר רובא, ויש בני אדם שמחתין חתיכות גדולות, הילכך

א. צ"ל: ו'. ב' ברור ש"ל לראשון מששה. ג' דברים כא, ג. ד בבא בתרא כו, ב, ועיי"ש בתוס' ד"ה רוב. ה' כ"פ גם הרא"ש (ואחריו הרע"ב)
בפ' למשניות דמסכתין (ירושלים, תש"ט), עיי"ש. ו' ע' תוי"ט במשנה ב' ומ"ש בשם תוס'. ז' מלה זו ט"ס היא, שהרי ל' לקמן אלא בברכות סב, ב. ח' הל' ה.
ט בבא בתרא כו, ב. ר"ל שאין בן אדם נכנס לביתו. י' מכאן עד, הנאה הוא לשון רש"י בספחים ז, א ד"ה רוב. י"ב שם נוסף: שני הן לפי. י"ג שם
ל', ובאין עולי רגלים. י"ד חסר, כן. טו, ג, א ד"ה רוב. טז פרק ד. י"ז כה, א.

אֶף אִיבְרִים מוֹתְרִים, אֲבָל שֶׁאֵין אוֹכְלֵי בָּשָׂר מְרֻבֵּי אֵיכָּא לְסַפּוּקֵי בְּאִיבְרִים דִּילְמָא נְבִילוֹת הֵן, שֵׁישׁ מִיַּעוּט בָּשָׂר שְׁחוּטָה כְּמוֹ בָּשָׂר נְבִילָה. אֲבָל שֶׁמִּשְׁכָּנֵינוּ הָיוּ מִמְשַׁכְּנֵינוּ אֶת מוֹצִיאָהֶם עַד שֶׁמִּבְיָאֵם נִסְכֵיהֶם מִשְׁהֵיוּ מִמְתְּרִין אֹתָהּ וּבִוְרַחֲתָן הִתְקִינוּ בִּידֵי שִׁיחַ נִסְכֵיהֶם קֶרֶבֶד מִשְׁלַ צִיבּוֹר, אֲדָר שֶׁמִּעוֹנָטוֹ שְׁבַעֲתוֹ דְּבִרֵי הִתְקִינוּ בִּידֵי זֶה אֶחָד מֵהֶן גּוֹי שֶׁעֲלָהֵם עוֹלָתוֹ מִמְדִּינַת הַיָּם וְשִׁלְחֵי עִמָּה נִסְכֵיהֶם קֶרֶבֶד מִשְׁלֹו וְאִם לֹא קֶרֶבֶד מִשְׁלַ צִיבּוֹר וְכֵן גַּר שְׁמַת וְהַנִּיחַ זְבָחִים יִשְׁכּוּ נִסְכֵיהֶם קֶרֶבֶד מִשְׁלֹו וְאִם לֹא קֶרֶבֶד מִשְׁלַ צִיבּוֹר כִּי תִּנְחִיכּוּ בִּידֵי הוֹאֲכֵנוּ כֵּהֵן גְּדוֹל שְׁמַת וְלֹא בֵּא כֵּהֵן אַחַר תַּחֲתוּיכּוּ שֶׁתִּהְיֶה מִנְחָתוֹ קֶרֶבֶד מִשְׁלַ צִיבּוֹר כִּי יְהוּדָה אֹמֵר מִשְׁלַ יוֹרְשֵׁין וְשִׁלִּימָה הִתְחַבְּרָה עַל הָעֵצִים וְעַל הַמֶּלֶח שִׁיחַ כִּהְנִים יִתְחַבְּרָה שֶׁלֹא יִהְיוּ מְעַלְיָנֵם בְּאִפְרָה שֶׁל

אֶף אִיבְרִים מוֹתְרִים, אֲבָל שֶׁאֵין אוֹכְלֵי בָּשָׂר מְרֻבֵּי אֵיכָּא לְסַפּוּקֵי בְּאִיבְרִים דִּילְמָא נְבִילוֹת הֵן, שֵׁישׁ מִיַּעוּט בָּשָׂר שְׁחוּטָה כְּמוֹ בָּשָׁר נְבִילָה. אֲבָל שֶׁמִּשְׁכָּנֵינוּ הָיוּ מִמְשַׁכְּנֵינוּ אֶת מוֹצִיאָהֶם עַד שֶׁמִּבְיָאֵם נִסְכֵיהֶם מִשְׁהֵיוּ מִמְתְּרִין אֹתָהּ וּבִוְרַחֲתָן הִתְקִינוּ בִּידֵי שִׁיחַ נִסְכֵיהֶם קֶרֶבֶד מִשְׁלַ צִיבּוֹר, אֲדָר שֶׁמִּעוֹנָטוֹ שְׁבַעֲתוֹ דְּבִרֵי הִתְקִינוּ בִּידֵי זֶה אֶחָד מֵהֶן גּוֹי שֶׁעֲלָהֵם עוֹלָתוֹ מִמְדִּינַת הַיָּם וְשִׁלְחֵי עִמָּה נִסְכֵיהֶם קֶרֶבֶד מִשְׁלֹו וְאִם לֹא קֶרֶבֶד מִשְׁלַ צִיבּוֹר וְכֵן גַּר שְׁמַת וְהַנִּיחַ זְבָחִים יִשְׁכּוּ נִסְכֵיהֶם קֶרֶבֶד מִשְׁלֹו וְאִם לֹא קֶרֶבֶד מִשְׁלַ צִיבּוֹר כִּי תִּנְחִיכּוּ בִּידֵי הוֹאֲכֵנוּ כֵּהֵן גְּדוֹל שְׁמַת וְלֹא בֵּא כֵּהֵן אַחַר תַּחֲתוּיכּוּ שֶׁתִּהְיֶה מִנְחָתוֹ קֶרֶבֶד מִשְׁלַ צִיבּוֹר כִּי יְהוּדָה אֹמֵר מִשְׁלַ יוֹרְשֵׁין וְשִׁלִּימָה הִתְחַבְּרָה עַל הָעֵצִים וְעַל הַמֶּלֶח שִׁיחַ כִּהְנִים יִתְחַבְּרָה שֶׁלֹא יִהְיוּ מְעַלְיָנֵם בְּאִפְרָה שֶׁל

פִּירוּשׁ תַּלְמוּד ר' שְׁמוּאֵל בְּר' שִׁנְאוֹר

פִּירוּשׁ ר' מְשׁוּלָם

מִתְרַם מִשׁוּם נְבִילוֹת וְלֹא אִמְרַם מוֹתְרִים בְּאִכְלֵיהֶם. זְכָרִים עוֹלוֹת נִקְבּוֹת זְבָחֵי שְׁלָמִים, וּבְקִידוּשֵׁיהֶם פִּיבֵי שְׁקִיל וְטָרִי בֵּה טוֹבָא, אֲלֵא זְכָרִים עוֹלוֹת הוּא דְהוּוּ זְבָחֵי שְׁלָמִים לֹא הוּוּ אֲדָר יוֹחֲנָן מִמְתִּין לֵה עַד שְׁתּוּמָם וּמִיַּתִּי שְׁתֵּי בְהַמּוֹת וְכִי, וְנִקְבּוֹת זְבָחֵי שְׁלָמִים דִּילְמָא תוֹדָה הִיא דְמִיַּתִּי גַּמִּי תוֹדָה וְכִי, אֶף הִרְאֵנוּ לְפַסְחִים וְכִי, דְמִסְתַּמָּא אֵין לְתוֹלְתוֹ בְּעוֹלָה וְלֹא בְשְׁלָמִים, נִפְקָא מִינָה אִם שְׁמַרְו אַחַר הַפְּסַח צִרִיךְ נִסְכֵיהֶם, וְאִם שְׁחַטְו לְשֵׁם פְּסַחֵי פְּסוּל, דוּוֹדָא פְּסַח הוּוּ, וְלִמְאָן דְּבַעֲי עֲקִירָהּ בְּעֵי גַמִּי עֲקִירָהּ וְכִמְדַתָּה לְכָל רוּחַ, צִפּוֹן וְדָרוּם. עַד שֶׁהוּא מְבִיא נִסְכֵיהֶם, דְּעִלְיָה דִּידֵיהֶם רְמִיא, וְקִשָּׁה לְמָה דְּאוֹקְמִינָן לֵה בְּקִידוּשֵׁיהֶן מִמְתִּין לֵה עַד שְׁתּוּמָם וּמִיַּתִּי שְׁתֵּי בְהַמּוֹת, וְאִמְרֵי לֹא תִנִּי הִכִּי הָיוּ מִמְשַׁכְּנֵינוּ עַד שֶׁמִּבְיָאֵם בְּהַמּוֹת שֵׁישׁ לֹו לְהַבִּיא עַל הַתְּנַאֲי. גּוֹי שֶׁשִּׁילַח עוֹלָתוֹ וְכִי, דְּאִמְרַי בְּחוּלִין פִּיבֵי מַכֵּם, כִּכֵּם חִלְקֵי וְלֹא בְּאוֹמֹת הָעוֹלָם, וְתוֹ אִמְרַי בְּאִילֵי מִנְחוֹת אִישׁ אִישׁ לְרַבּוֹת הַגּוֹיִם שְׁנֹדְרִים גְּדוּרִים וְנִדְבּוֹת כִּישְׂרָאֵל, וְהַתָּם אִמְרַי אִפִּי לְרֵי עֲקִיבָא דְּאִמְרַי אֵין גְּדוּרִין אֲלֵא עוֹלָה מוֹדָה הוּא שְׁצִרִיכָה עוֹלָתוֹ נִסְכֵיהֶם וְכִל יוֹם זֶה הֵא. עַל כֵּהֵן גְּדוֹל שְׁמַת וְכִי, וְבַהֲתַחֲלַתִּי מִחֻלּוֹקֵת ר' יְהוּדָה וְר' שְׁמַעוֹן, ר' שְׁמַעוֹן אֹמֵר חוֹק עוֹלָם, מִשְׁלַ עוֹלָם, וְאִקְשִׁיָּה עַלָּה וְסַבֵּר ר' שְׁמַעוֹן דְּאוֹרִיתָא וְהַתָּן אִמְרַי ר' שְׁמַעוֹן שְׁבַעֲתוֹ דְּבָרִים וְכִי אֲדָר אֲבָהוּ שְׁתֵּי תַקְנוֹת הוּוּ דְּאוֹרִיתָא מִהַצִּיבּוֹר כִּיּוֹן דְּחַזּוּ דְקָא מְדַחֵק לְשַׁכָּה תַקִּינוּ דְּנִיגְבוּ מִיּוֹרְשֵׁין כִּיּוֹן דְּחַזּוּ דְקָא פְּשַׁעוּ בֵּה אֹקְמָה אֲדָאוֹרִיתָא. וְשִׁלִּימָה הִתְחַבְּרָה קֶרֶבֶד, דְּאִמְרַי בְּפִי דְּמִנְחוֹתֵי וְבַהֲתַחֲלַתִּי אֵילוֹ גְּאִמְרַי מִחֻצִית הִיַּתִּי אֹמֵר מְבִיא חֲצִי עֶשְׂרֹן מִבִּיתוֹ וְכִי, הֵא כִיבֵד מְבִיא עֶשְׂרֹן שְׁלָם וְכִי. שִׁיחַ כִּהְנִים נִיאוֹתֵינוּ בֵּהֵן, וְבַהֲקוֹמֵץ רַבָּה אִמְרַי אִמְרַי שְׁמוּאֵל לֹא שֵׁנו אֲלֵא לְקֶרֶבֶדוֹ, וְשְׁקִיל וְטָרִי בֵּה עַד אֲלֵי רַב מְרַדְכִי לְרַב אִשִּׁי הִכִּי אִמְרַי רַב שְׁשֵׁת בְּרִיָּה דְּרַב אִידִי לֹא נִצְרַכָּה אֲלֵא לְבָן כּוֹבְרִין דְּאִמְרַי כֵּל כֵּהֵן שְׁשׁוּקֵל אֵינּוּ חוּטָא סְדָא כִי זְכִי לֵהוּ רַחֲמָנָא לִישְׂרָאֵל דְּאִיתִי לֵהוּ בְּלִשְׁכָּה לְכַהֲנִים דְּלִיתִי לֵהוּ בְּלִשְׁכָּה לֹא זְכִי לֵהוּ רַחֲמָנָא קַמִּי. שֶׁלֹא יִהְיוּ מְעַלְיָנֵם בְּאִפְרָה, וְבַהֲתַחֲלַתִּי פְּרִיךְ דְּאוֹרִיתָא הִיא, חֲטָאֵת, מְלַמֵּד שְׁמַעֲלִין בֵּה, כִּי מְעַלְיָנֵם בְּאִפְרָה אֵין מְעַלְיָנֵם, אִמְרַי רַב אִשִּׁי שְׁתֵּי תַקְנוֹת הוּוּ דְּאוֹרִיתָא בְּאִפְרָה אֵין מוֹעֲלִין כִּיּוֹן דְּחַזּוּ דְּמִזְלוּלֵי בֵּיה וְקָא עַבְדֵי מִינֵיהֶם לְמַכְתָּן גְּזוּר בֵּה מְעִילָה כִּיּוֹן דְּחַזּוּ דְקָא פְּרִשִׁי מִסְפַּק הַזּוֹאוֹת אֹקְמָה אֲדָאוֹרִיתָא.

אֶף אִיבְרִים מוֹתְרִין, אֲבָל שֶׁאֵין אוֹכְלֵי בָּשָׂר מְרֻבֵּי אֵיכָּא לְסַפּוּקֵי בְּאִיבְרִים דִּילְמָא נְבִילוֹת הֵן, שֵׁישׁ מִיַּעוּט בָּשָׂר שְׁחוּטָה כְּמוֹ בָּשָׂר נְבִילָה. אֲבָל שֶׁמִּשְׁכָּנֵינוּ הָיוּ מִמְשַׁכְּנֵינוּ אֶת מוֹצִיאָהֶם עַד שֶׁמִּבְיָאֵם נִסְכֵיהֶם מִשְׁהֵיוּ מִמְתְּרִין אֹתָהּ וּבִוְרַחֲתָן הִתְקִינוּ בִּידֵי שִׁיחַ נִסְכֵיהֶם קֶרֶבֶד מִשְׁלַ צִיבּוֹר, אֲדָר שֶׁמִּעוֹנָטוֹ שְׁבַעֲתוֹ דְּבִרֵי הִתְקִינוּ בִּידֵי זֶה אֶחָד מֵהֶן גּוֹי שֶׁעֲלָהֵם עוֹלָתוֹ מִמְדִּינַת הַיָּם וְשִׁלְחֵי עִמָּה נִסְכֵיהֶם קֶרֶבֶד מִשְׁלֹו וְאִם לֹא קֶרֶבֶד מִשְׁלַ צִיבּוֹר וְכֵן גַּר שְׁמַת וְהַנִּיחַ זְבָחִים יִשְׁכּוּ נִסְכֵיהֶם קֶרֶבֶד מִשְׁלֹו וְאִם לֹא קֶרֶבֶד מִשְׁלַ צִיבּוֹר כִּי תִּנְחִיכּוּ בִּידֵי הוֹאֲכֵנוּ כֵּהֵן גְּדוֹל שְׁמַת וְלֹא בֵּא כֵּהֵן אַחַר תַּחֲתוּיכּוּ שֶׁתִּהְיֶה מִנְחָתוֹ קֶרֶבֶד מִשְׁלַ צִיבּוֹר כִּי יְהוּדָה אֹמֵר מִשְׁלַ יוֹרְשֵׁין וְשִׁלִּימָה הִתְחַבְּרָה עַל הָעֵצִים וְעַל הַמֶּלֶח שִׁיחַ כִּהְנִים יִתְחַבְּרָה שֶׁלֹא יִהְיוּ מְעַלְיָנֵם בְּאִפְרָה שֶׁל

אֲוִלֵי צִלֵי, בָּשָׂר נְבִילָה כְּמוֹ בָּשָׂר שְׁחוּטָה. בִּמְכָאן עַד, לִיכָא לְסַפּוּקָהּ הוּא לְשׁוֹן רִשִׁי בְּקִידוּשֵׁין נֵה, אֲדָר דִּהֵן הֵן. גִּרְלֵי בְּגַמִּי קִידוּשֵׁין שֵׁם. בְּרִשִׁי שֵׁם כִּי, וְלִקְמֵן פְּרִיךְ עֲלָהּ, וְרִבִּינוּ שֵׁנָה כִּיּוֹן דְּבִסְטוּיָן כִּכָּן לֹא דִיִּקּוּ עֲלָהּ. דִּכְדָּא עֲבוּדָה זְרָה הֵן, בִּי עֵיִישׁ בְּחוּסִי דִּהֵן וְהַתָּן. הֵן חֲסוּרֵי, אִוִי. מִנְחוֹת עֵין, בִּי. רִבִּינוּ מִנָּה כִּי אֶת הַמְּסַפֵּר עֵי לְהֵלֵן דִּהֵן עַל הַמֶּלֶח. מִכָּאן עַד, נִסְכֵיהֶם הוּא לְשׁוֹן רִשִׁי מִנְחוֹת נָא, בִּי דִּהֵן וְכֵן גַּר. מִנְחוֹת הַסּוֹפֵר דְּבָרֵי הַמְּשֹׁנָה: עַל כֵּהֵן גְּדוֹל שְׁמַת. מִנְחוֹת נָא, בִּי. אִי וְיִקְרָא ו, טו. יב נָא, בִּי, שֵׁם אִמְרַי שְׁפִסְקוּ זֶה דְרִשִׁי. יב נָא, בִּי. מִנְחוֹת נָא, בִּי. טו רִבִּינוּ כִּי אֶת הַמְּסַפֵּר, לְאִפּוּקֵי מִמֶּשׁ רִשִׁי מִנְחוֹת נָא, בִּי, שְׁמַלַח וְעֵצִים הֵם שִׁנִּים, עֵי תוּיִטִּי בְּמִשְׁנַתּוֹ. טו לְשׁוֹן רִשִׁי מִנְחוֹת נָא, בִּי. מִנְחוֹת נָא, בִּי. יח בְּמִדְבַר יט. ט

אֲוִלֵי צִלֵי, בָּשָׂר נְבִילָה כְּמוֹ בָּשָׂר שְׁחוּטָה. בִּמְכָאן עַד, לִיכָא לְסַפּוּקָהּ הוּא לְשׁוֹן רִשִׁי בְּקִידוּשֵׁין נֵה, אֲדָר דִּהֵן הֵן. גִּרְלֵי בְּגַמִּי קִידוּשֵׁין שֵׁם. בְּרִשִׁי שֵׁם כִּי, וְלִקְמֵן פְּרִיךְ עֲלָהּ, וְרִבִּינוּ שֵׁנָה כִּיּוֹן דְּבִסְטוּיָן כִּכָּן לֹא דִיִּקּוּ עֲלָהּ. דִּכְדָּא עֲבוּדָה זְרָה הֵן, בִּי עֵיִישׁ בְּחוּסִי דִּהֵן וְהַתָּן. הֵן חֲסוּרֵי, אִוִי. מִנְחוֹת עֵין, בִּי. רִבִּינוּ מִנָּה כִּי אֶת הַמְּסַפֵּר עֵי לְהֵלֵן דִּהֵן עַל הַמֶּלֶח. מִכָּאן עַד, נִסְכֵיהֶם הוּא לְשׁוֹן רִשִׁי מִנְחוֹת נָא, בִּי דִּהֵן וְכֵן גַּר. מִנְחוֹת הַסּוֹפֵר דְּבָרֵי הַמְּשֹׁנָה: עַל כֵּהֵן גְּדוֹל שְׁמַת. מִנְחוֹת נָא, בִּי. אִי וְיִקְרָא ו, טו. יב נָא, בִּי, שֵׁם אִמְרַי שְׁפִסְקוּ זֶה דְרִשִׁי. יב נָא, בִּי. מִנְחוֹת נָא, בִּי. טו רִבִּינוּ כִּי אֶת הַמְּסַפֵּר, לְאִפּוּקֵי מִמֶּשׁ רִשִׁי מִנְחוֹת נָא, בִּי, שְׁמַלַח וְעֵצִים הֵם שִׁנִּים, עֵי תוּיִטִּי בְּמִשְׁנַתּוֹ. טו לְשׁוֹן רִשִׁי מִנְחוֹת נָא, בִּי. מִנְחוֹת נָא, בִּי. יח בְּמִדְבַר יט. ט

פרהא ועל קנין הפסולתו שיהו קריבין משל ציבור ר' יוסי א' כל המפסיק את הקנין הוא מפסיק את הפסולתו, פ' מעוֹת שְׁמִצָּאוֹ לא צריכ' דלא בין שקלים לקניין ר' אבין בש"ר פנחס כמין קובליין היו עושיין לא צריכ' דלא מחצה על מחצהו יפלו לשקלים אית דבעי למימר על ידי שהמלאכה מרובהו אית דבעי למימר שמא יפלו לשירי לישכהו אית דבעי למימר מחצה על מחצה במי שמתאמהא א"ר יוסיב עד דאנכי תמן שמעית קל רב יהודה שאל לשמואל הפריש שקלוד ומת מהוכיח א"ל יפלו לנדבה מתכו דעשיריתו האיפה שלו ר' יוחנן אמ' יוליכם לים המלח ר' אליעזר רכח אמ' יפלוכט וקשהל וישחט את קרי ביהלא עולהל ר' חזקיה אחילג

א י ב מ ל' של פרה. ב י ב מ: הקנין. ג הפסולת י ב מ: הפסולת. ד קריבין י ב: באות. ה כל המפסיק י: המספק; ב: המפסיק. ו הוא מפסיק י: הוא מספק; ב: מספק. ז הפסולת י ב מ: הפסולת. ח י נוסף: בין שקלים לנדבה כו'; ב נוסף: וכו'. ט צריכ' י ש: צורכה. י מ ל' דלא. יא לקניין ב: לקנין; מ: לקנין; י: לקנין. יב קובליין מ ב: קובליים; י: כוכליים. יג עושיין י ב מ: עושיין. יד צריכ' י: צורכה. טו מ ל' על מחצה; י: למחצה. יז י ב מ ל' אית - מרובה. יח למימר י: מימר. יט לישכה י ב מ: הלשכה. יט על מחצה י ש: למחצה. כ במי י ב מ ש: כמי. כא שמתאמה י: שמת; ב: שמת אביה. כב יוסי ב מ: אסי; י: יסא. כג דאנן י ש: דאנא. כד ב נוסף: מהו. כה י מ ב ל' מהו. כו י ל' מהו; ב מ: מותר. כז דעשירית מ י ש: עשירית. כח אליעזר מ י ב: אלעזר. כט י ש ב נוסף: לנדבה. ל וקשה מ: וקשה; י ש: וקשיא. לא וישחט - ביה מ: וישחוט את קרי בה; י ש: וישחטאת קריבה. לב ב ל' וישחט - עולה. לד אחי מ: אחי; ב: א'.

פירוש תלמיד ר' שמואל בר' שאור

פירוש ר' משולם

אמר רב אשי שתי תקנות, דאורייתא בה מועלין באפרה אין מועלין, כיון דקא חזו דקא מזולזלי בה וקעבדי מינה למכתן גזרו בה מעילה כיון דקא חזו דקא מפרשי מספק הזאות אוקמה אדאורייתא. ועל הקנין הפסולות, ועוד התנו על המביא ק"ב לעזרה להקריבו ונמצא פסול כגון מחוסר אבר, ושאר פסול, והרי הבעלים מתייאשין להקריב אחר ותקינו שיקריבו אחרים משל ציבור, להוציא יד הבעלים, הרי ז' תקנות. ר' יוסי אומר, אין קריבין משל ציבור שהרי המקבל המעות משל בעלים על מנת להספיק לו קנין שהוא חייב, ואם נמצאו שהוא נתן לו פסולות חייב ליתן אחרות, ותנאי ב"ד הוא כך כדמפרש בגמ', ואפילו לר' יוסי ז' תקנות הן אלא דפליג עליה דת"ק דאמר משל ציבור הוא אמר על המספק, פ' לא צריכא דלא בין שקלים לקנין, כך פירושו בין שקלים לנדבה מחצה על מחצה אינו צריך לשאול מה משפטו שכבר שנוייה במשנתנו מחצה על מחצה יפלו לנדבה, אלא בין שקלים לקנין אם נמצאו מעות מחצה על מחצה מה נאמר עליהן, אלא גראה דה"ר ר' בון בשם ר' פנחס כמין קלבוס היו עושיין, ר' פנחס אתי למימר שלא תתמה על מה ששאלנו בין שקלים לקנין מה משפט המעות, ותבוא להקשות אם שקלים סמוך לנדבה אינו סמוך לקנין והיכי מתרמי שיהו המעות בין שקלים לקנין, אני אומר לך דשמא שקלים ונדבה בשורה אחת היו עומדין מזרח ומערב, וקנין כנגד שקלים לצפון ולדרום. כמין קלבוס, שהוא מסמר גדול שיש לו שני ראשין חדין וכפוף ונועץ שני ראשין בעץ, כך שקלים וקנין היו עומדין זה כנגד זה, כאותן שני ראשים של קלבוס, ודומה לו במס' שבת פ' במה אשה גבי סנדל המסומר עשאן כמין קלבוס מהו, ובסוטה כמין קלבוס של ברזל היו מטילין לתוך פיה, ובעיא לא מיתרצא עד לקמן דהא בעי בין קטרת לעצים ולבונה כו', ומתוך תנינא בסיפא כו'. לא צריכא כו', עכשיו אינו צריך לשאול בין שקלים לקנין דיש לו תירוק, אלא הא קשיא אמאי תנן במתני' מחצה על מחצה יפלו לנדבה נימא יפלו לשקלים. ומתוך אית בעי למימר, יש שמתרץ על ידי שהנדבה מרובה, משקלים ששופרות ששה היו בהן נדבה אנו הולכים אחר הרוב דאחרי רבים להטות, ואע"ג דסיפא דמתני' מפ' טעמ' משום חומרא הוא, אשאר אקאי, דהא אית לי טעמ' דעדיפא מכולהו, ויש מפ' דלהכי יפלו לנדבה שאם היינו נותנין המעות לשקלים שמא כשיתרמו התרומה בג' קופות לא יעלו מעות הללו בקופה אלא ישארו שירי לשכה שמהן באים חומת העיר ומגדלותיה, ושמא מעות הללו מנדבה באו, והרי הוצאתם מקדושה חמורה לקדושה קלה. כמי שמתאמה, כמי שנדבקו ונתחברו מעות השקלים והנדבה ביחד כמו תאומים, והיו הולכים בהן להחמיר, כך הולכין במעות הללו לחומרא כדקתני סיפא דמתניתין. ומשום דקיימינן בגמ' דמעות שנמצאו בין שקלים לנדבה, אייתי בעיא דשאל רב יהודה לשמואל הפריש שקלו ומת א"ל יפלו לנדבה כו'.

ועל הקנין ועל הפסולת, שנפסלו במליקה. ה"ג מספק את הפסולות, שבידו נותנין מעות משופר של קנין על מנת אם תפסל ישלם המספק. גמ', לא צריכא דלא בין שקלים וכי, כלומר זה לא צריך למימר שלא שנה משקלים לקנין, ומאי טעמא כמין קובליין וכי, בעוגל היו עומדין שאין אחר מתערב ביניהן, כמו מקיפין אותן בכולייאר דיומא, כגמ' ירושלמי במקום ככולייאר, קובליים. לא צריכא דמחצה על מחצה יפלו לשקלים, מאי טעמא לא אמר מחצה על מחצה יפלו מח' לשקלים, אלא אמר יפלו דאית דא למימר שלא יפלו משירי הלשכה כולם, אמאי לנדבה כולם, יפלו חציים ויהא לשירי לישכה, ע"ח בשביל כן יפלו לנדבה שאם יפלו חציים לישכה אם היו קרובים ה"ג, הרי ממה נפשך קריבים, אלא שמא ישארו ונמצאו שלא יקברו למזבח לעולם, שהרי קונים בהם סלתות והשכר להקדש. ד אית דבעי למימר מחצה על מחצה כמי שנשתיריה, ואמרינן תמידין שלא הוצרכו לציבור, ובשבעות אמ' לר"י מקיצין בהם את המזבח, ואילו נמי לנדבה, ולמה גימ' שמעית קל רב יהודה שאיל לשמואל, כשהייתי בבבל שמעתי. הפריש שקלו ומת מהו א"ל יפלו לנדבה, כתב בספ' מת דעשירית האיפה, וה"ג מותר עשירית האיפה של כהן גדול, כגון שהפריש מעות וניתותרו. יוליכם לים המלח, דומה למותרות דחטאת ואשם ואין קריבה קרבן. יפלו לנדבה, ובמנחות פ' פרק בתרא אע"פ ר' יוחנן, ומקשינן על מותר עשירית האיפה מאי לאו עשירית האיפה של כהן גדול לא של חוטא וכי. והא"כ שמעת' איתא ביומא כ"ב ירושלמי פרק הוציאו לו. ה"ג ויש חטאת קריב עולה, וקשה על מותר חטאת היאך קריבה עולה.

א' נ' שמלה זו מותרת היא. ב' רבינו מפרש, שדברי הגמ' בניחותא נאמרו. ג' לא ירדתי לכוונת רבינו בזה, וצ"ב. ד' כה, א. עיי'ש בד"ס אות ר' ובשבת סב, א אות כ. ה' יומא פ"ב ה"ב. ו' נ"ל, שרבינו לשיטתו אויל, שכ' לעיל במשנתנו וז"ל: דמסתמא פעמים רוב כאן ושקלים ופעמים רוב כאן ונדבה. ז' בכת' מלה א מטושטשת היא, ונ' שצ"ל: לנדבה. ח' כ"ה בכת'. ט' נ' שצ"ל: לשירי. י' נ' שסר: חציים. יא' כ"ה בכת', ואיני יודע לתקן ולפרש, וברור שהדברים הבאים הם תי' להקשיא. יב' ברור שצ"ל: קריבין, ור"ל ע"ג המזבח. יג' צ"ב, שהרי משקלים קריבים גם חטאות, משא"כ נדבה שהיא לעולה, לקייץ המזבח. יד' ע' לעיל פ"ד ה"ב, שכן ס"ל לר"י, וצ"ב מה טעם נקט רבינו כותיה ולא כת"ק, שעושיין ממנה חומות העיר וכי, ע' פ"ל תלמיד הר"ש. טו יב, א. טז בכת' מלה א מטושטשת ונ' שצ"ל: יוחנן. יז' נ' שצ"ל: למורי הרב נימנום, ור"ל שרבו נימנום בפ"ו ולא קבלו. יח' בכת' מלה א מטושטשת, ונ"ל שצ"ל: ואינו. יט' קח, א. כ' כ"ה בכת', ונ"ל שצ"ל: איסוף, שהרי שם ס"ל לר' יוחנן, לנדבה. כא' נ"ל, שלא אדלעיל קאי אלא על מ"ש להלן: ויש חטאת וכי, שהרי רק זה אי' שם, ולכן שמת' נקודה אחרי מלת, וכי. כב' פ"ה ה"א.

ה"ג וקשיא יש חטאת קריבה עולה, אמתני' פריך היכי מצי למימר מחצה על מחצה יחלוקו יפלו לנדבה, הא כיון דמחצה על מחצה הוא איכא למימר שמא יש משקלים כאן שקונין ממקצתן חטאות, וכשאתה נותן לנדבה לקייץ המזבח, והיינו דקשיא, וכי אתה יכול לשנות החטאת

א' חסר: הואי. ב' ר"ל מעות בעד קן וכמ"ש הרמב"ם בפיה"מ, ואחריו שאר המפרשים וז' בתפא"י אות מד שדוקא הוא, וכן נ' מדברי רבינו ג"כ להלן בד"ה ר' יוסי. ג' כגון הרג את הנפש או גרבע ומוקצה וכי, כדאי' ובחים פה, ב. ד' ר"ל ידי חובת הבעלים. ה' או מן הנובר, ע' רמב"ם בפיה"מ והל' כלי המקדש פ"ו ה"ט. ו' אולי חסר: קבל'. ז' בכת' מקום פנוי למלה א, ולמעלה סימן להערה, אבל בגליון לא כתוב מאומה. ח' ע' מראה הפנים למשנתנו. ט' כל זה צ"ב, שהרי מפשטות משנתנו לעיל פ"ו מ"ה נראה שקנין חיו סמוכות לשקלים באותה שורה ממש, כי קשה מאד לומר שהתנא פורט סדר עמידתן זו מול זו ואח"כ סדר עמידתן בשורה אחת. י' מכאן עד מלת, בעץ' הוא לשון רש"י שבת ס, ב ד"ה עשאו. יא' ס, ב. יב' יט, ב. יג' נ' שכן גריס רבינו בנ"מ, וע' במלאכת שלמה בשם הר"ש שירליז. יד' אם אינו קרוב, ע' פני משה. טו' נ"ל שהשמיט הסופר דברי הגמ', אית דבעי למימר שמא יפלו, וכו', שעליהם טובבים דברי רבינו הבאים. יז' כדאי' לעיל פ"ד מ"ב. יח' ע' קה"ע ושירי קרבן. יט' רבינו פי' סוגיא זו לעיל פ"ב. יט' מלה זו ט"ס היא וצריכה להמחק. כ' צ"ב הא כבר תי' שהנדבה היא הרוב, ואולי הקשיא קאי על תי' השני שבגמ'.

בשר שמעון בן לקיש תנאי ב"ד הוא על המותרות  
 שקרובי עולותי האשה חזר במה היא מתכפרת א"ר  
 יצחק תנאי היא המפסיק את הקנין הוא המפסיק  
 את הפסולת לא צריכיה דלא בין קטרת לעצים  
 ללבונה בין זהביד לכפורת תנינא בסופהו הולכין  
 אחר הרוביח מחצה על מחצה להחמיר לא צריכיה  
 דלא בהריכא בית המקדש א"ר כי חייה בש"ר יוחנן  
 חזקה שאין הכהן מוציא מעות מתרומת הלשכה  
 עד שהוא מחללין על הבהמה ר' אלעזר בשר  
 יהושע הסיחל דעתא טעון צורה [156] א"ר הושעאלב  
 מתנית' כדלג תעובר צורתו ותצאל לבית השריפה  
 ר' קריספאלו בשר יוסי בר' לילי חנינא איברי' נבילות  
 לוקין עליהן משום נבילה ומתני' אמרה בן איברי'  
 נבילות חתיכות מותרות לא ממש ודכוותה נבימב  
 איברי' נבילות לוקין עליהן משו' נבילה ר' קריספאלו  
 בשר יוסי בר' חנינא אמר אם היו מחרוזות מותרות  
 תשעמו חנויותו כולן מוכרות בשר שחוטה ואחת  
 מוכרת בשר נבילה נתחלפו לו חושש ובנימצא מט הלך

א על המותרות מ: דמותרות. ב שקרבו י ב ש: שיקרבו.  
 ג ב נוסף: אם כן. ד ב לי' חזר; מ: חזר; י ש: הואת. ה במה  
 ו היא ב מ: במא. ו י ש ב נוסף: בית דין. ז היא ב י ש: הוא.  
 ח המפסיק ב ש: המפסיק; י: המפסיק. ט הקנין ש: הקנין.  
 י המפסיק מ: מפסיק; ב ש: מפסיק; י: מפסיק. יא הפסולת  
 ב י: הפסולות; ש נוסף: ואת האכרות מעות שנמצאו לפני סוחר.  
 יב צריכיה י: צריכיה. יג לעצים ללבונה מ: לעצי לבונה.  
 יד בין זהבי' י מ ב: לזהב. טו תנינא י: ותנינא. טז בסופה  
 ב: בסופה. יז מ לי' הולכין. יח הרוב י ב: הקרוב.  
 יט על מחצה י: למחצה. כ ש לי' לא צריכיה - להחמיר; י נוסף:  
 הלכה ב'. כא בהר" ש: בהר". כב בית המקדש י ש: בית  
 קודש. כג א"ר י: רבי בא רבי; ש: רבי אבא בשם רבי.  
 כד בש"ר ב: בשם. כה מוציא ב: מביא. כו מתרומת  
 הלשכה ב: מתרומ' ש: מן הלשכה; מעות - הלשכה; י: מן  
 הלשכה מעות. כז מחללין מ: מחללין. כח ש נוסף: בשר  
 שנמצא בעזרה; י נוסף: הלכה ג'. כט יהוש' י ב מ ש: הושעיה.  
 ל הסיח' ב: הסיח'; י ש: הסיע'. לא דעת ב: דעת.  
 לב מ לי' הסיח - הושעיה. לג כן ב מ: כן; י ש: אמרה כן.  
 לד ותצא י ב מ ש: ויצא. לה י ש נוסף: אמר רבי יוסי ויאור  
 לאוכלו אין את יכול שמה נתקלקלה צורתו (ש נוסף: לשורפו אין אתה  
 יכול שמה לא נתקלקלה צורתו) לפום כן צרך מימר תעובר צורתו ויצא  
 לבית השרפה; י נוסף עוד: הלכה ד'; ש נוסף: נמצא בנבולים.  
 לו קריספאלו מ: קריספאלו. לז בר' ש: בן. לח משום  
 י ש בכל הסוגיא: משם. לט ומתני' י: מתנינא. מ י ש נוסף:  
 וחתיכות מותרות. מא חתיכות ש: החתיכות. מב י מ ש לי'  
 נבי'. מג נבילה מ: נבילות; י נוסף: הלכה ה'; ב לי' ר'  
 קריספאלו - משום נבילה. מד חנינא ב: חנינא. מה מחרוזות  
 ב: מחרוזות; י ש: מחרוזות. מו י נוסף: חנויות מוכרות בשר  
 נבילה ואחת מוכר' בשר שחוטה נתחלפו לו חושש ולנמצא הולכין אחר  
 הרוב תשע'. מז חנויות ש: חבורות. מח י ב מ ש לי' כולן.  
 מט ובנימצא ש: ולנימצא; י: ולנמצא. נ י מ ש: הולכין.

פירוש תלמיד ר' שמואל בר' שניאור

פירוש ר' משולם

ולקריבה עולה. ומשני תנאי ב"ד הוא על המותרות, ומעות הללו  
 כמותרות הן, שהרי משאר השקלים ישלימו כל חובת ציבור. האשה הזו  
 כו, קאי אמתני' דבין קנין לגזולי עולה עד מחצה על מחצה לגזולי עולה,  
 ואיכא למיפריך כדלעיל, דבשלמא קרוב לקנין קנין קרוב לגזולי עולה  
 גזולי עולה סמכינן אקורבא שהיא דאורייתא ואמרינן ודאי מזה הן, אלא  
 מחצה על מחצה איכא למימר מקנין באו ושל אשה אחת הן שנתנה מעות  
 בשופר של קנין לקנות בהם ב' תורים אחד לחטאת ואחד לעולה, וכיון  
 שאתה נותן מעות הללו בשופר של גזולי עולה וכל הקניי מהן עולות הן,  
 א"כ האשה הזו במה היא מתכפרת. א"ר יצחק תנאי כו, וכהן המקריב  
 אם קיבל להספיק הקנין יקנה הקנין כשיעור אותן מעות ויאמר הריני  
 מקריב הללו לשם אותן נשים שהיו המעות שלהן, ואם הכהן לא קיבל עליו  
 להספיק אלא אחרים שמכרום ולא ידענא במה היא מתכפרת שהרי הכהן  
 אינו יודע מי נתן המעות בשופר שאם יודע מספרם לא מסתפקא ליה על  
 מעות הללו מאין הם. גראה לי דה"ג לא צריכא דלא בין קנין  
 לעצים וללבונה לזהב כפורת, שלא מצינו שופר לקטורת, וה"פ  
 איני צריך בין שקלין לנדבה בין עצים ללבונה בין קנין לגזולי עולה ששנוי  
 במשנתנו, אלא הא מיבעיא לן אם נמצאו מעות בין קנין לעצים או בין  
 קנין ללבונה או בין קנין לזהב כפורת, כגון ששופר של קנין עומד כנגד  
 כולם, כדאמ' לעיל, מה משפט המעות. ומשינן תנינא בסיפא כו,  
 וקנין חמור מכולן. לא צריכא דלא בהר' המקדש, איני צריך  
 לשאול במעות שסמוך ל"ג שופרות והולכין בהן אחר הקרוב ומחצה על  
 מחצה להחמיר, ובהר' הבית חולין, א"כ נמצאו מעות בהר של עזרה שלא  
 כנגד השופרות מי מספקי' להו במעות של קדש. א"ר חייא, ליכא  
 לספוקיהו במעות של קדש כיון שרחוקין מן השופרות. שאין כהן  
 מוציא מעות, להולכין חוץ לעזרה. עד שהוא מחללו, תחילה.

האשה הזו במה היא מתכפרת, אמתני' קאי מחצה על מחצה יפלן  
 לגזולי עולה. מספיק את הפסולות, ויתן פרידה ויקריבה חטאת  
 ואינה נאכלת, אבל עולה לא צריך דממה נפשך תקרב עולה דבגזולי עולות  
 כולן עולה [156] ה"ג לא צריכא דלא בהר' הקודש, אמתני'  
 תמיה דאמר ובהר' הבית חולין, למה אין לומר שהוא הקדש הלא רוב מעות  
 קדשים הוא שם, ומתריך חזקה וכי. הסיח דעת טעון צורה, כלומר  
 אע"פ שפסול מלאכול פסולו מחמת דבר אחר הוא. מתני' אמרה כן  
 אילו ואילו תעובר צורתן, ובהתכלת איכא מ"ד אפי' פיגול  
 טעון צורה וכן בפסחים. נבילות לוקין עליהן, ודילוג בספר  
 דא"ל מאן דהוא. חתיכות מותרות לא ממש, כלומר וכי לא מודית  
 לי דחתיכות מותרות, ולא באכילה מותרות אלא משום נבילה דאין מטמא.  
 ה"ג ודכוותיה נבילות, מותרות דאין לוקין עליהן משום נבילה  
 אבל מטמאות, וזו גר' אחיא כרב דפרק גיד הנשה, ולוי דאמר' מותרות  
 באכילה ה"ג חתיכות מותרות ממש ודכוותה נבילות לוקין עליהן.  
 אם היו מחרוזות מותרות, לגרסא ראשונה, אם מצא חתיכות על  
 מחרוזות מותרות באכילה דודאי שחוטין הן, אע"ג דלרב לא היו  
 מותרות, ולגרסא אחרונה אם מצא אברים על מחרוזות מותרות באכילה  
 דאין חרוזין נבילה. ונתחלפו חושש, דכל קבוע כמחצה על מחצה.

א אולי חסר: הבית, אבל גם בפ' תלמיד הר"ש לי'. ב מנחות נ, ב.  
 ג לד, ב. ד שהרי לפי פ' רבינו, מתנית' אמרה כן, קושיא היא נגד ר' קריספאל,  
 וא"כ ע"כ אחר אמרה, וחסר שם אומרה. ה' נ' ברור שחסר: איברים.  
 ו חולין צה, א. ועיי' ברש"י ותראה שפ' רבינו בפ' חתיכות הוא כפ' רש"י, ובפ'  
 לאיברים הוא דלא כרש"י. ז וכפ' תקלין חדתן, ע' יפה עינים.

על הבהמה, כדאמר בפ' התרומה' כשהיו נותנין אותו לאומנין. הסיח  
 הדעת, שהסיחו דעתן משמירת הקדשים אסורין באכילה ולא ישרפו עד שיפסלו בלינה, דכיון דאין בהן טומאה ודאית טעונין עיבור צורה, וקאי  
 אמתני' וזהו תעובר צורתן ויצאו לבית השריפה, שלא נפסלו אלא משום היסח הדעת, [198] כדפרי' במתני', והיינו דא"ר אושעיא מתני' אמרה  
 כן. אברים לוקין עליהן משום נבילות, אמתניתין קאי דקתני נמצא בגזולי איברים נבילות, וקא"ר כרוספדאי לא תימא נבילות הן  
 לענין דמיתסרי באכילה אבל אין האוכלן לוקה עליהן משום נבילה הן, אלא נבילה ודאי חשבינן להו ולוקה עליהן. ומתני' אמרה כן,  
 מתני' מסייעא ליה מדקתני בהדיא בחתיכות מותרות ולא ממש, כלומר והא מותרות באכילה מותרות ממש. ודכוותה, גמי הא  
 דתני איברים נבילות, ודאי נבילה ולוקין עליהן. ואי מחרוזות, ואי מצא איברים חרוזות במחרוזות, רי"ש בלע"ז, בפ' גיד הנשה'  
 בשר בחרוזים הרי זה סימן, שבנבילות אין אדם חרוז אותם אלא מטיל באשפה כל אבר ואבר. ט' חנויות, ברייתא היא. נתחלפו  
 לו, שלקח בשר מאחת החנויות ממקום הקבוע ואינו יודע מאיזה מהם לקח. חושש, והבשר אסור, דקיימא לן כל קבוע כמחצה על מחצה  
 דמי, ונפקא לן מקרא בסנהדרין' וכיומא. ו' ובנימצא, בקרקע שפירש מאחת החנויות אמרינן כל דפריש מרובה פריש, מאחר דרובא דאורייתא.

א דברי רבינו אלה אינם מובנים, ובלי ספק ט"ס נפלו בדבריו. ב הגר"א ז"ל תקן את הגי' כמו שתקנה רבינו. ג כ"ר נדבה עמדה בשורה אחת  
 עם קנין ואח"כ התחיל העגול. ד ד"ה ר' בון וד"ה כמין קלבוס, ובוה מישבת קו' היפה עינים ד"ה בין קטורת, ובאמת גם לפי גרסתנו, שבעגול שלם היו עומדות, גם כן  
 אין מקום לקושייתו, ודוק. ו אולי חסר: בית, אבל גם הר"מ לא גריס לה. ז לעיל פ"ד ה"ג. ח בגמ' שבכת"י לי' (ע' פ' הר"מ), וגם מכאן הוכחה שלפני רבינו היתה  
 הגמ' בנוסחא אחרת ולא נוסחא שבכת"י. ט ברש"י חולין צה, ב ד"ה בחרוזין אי, רישט"ש. י חולין צה, ב. יא כתקלין חדתן ולא כפ"מ, ע' יפה עינים. יב ע"ט, א. יג פ"ד, ב.







לְבַד בְּדַמְיָהּ שְׁלוֹי אֵל ר' יוֹחֲנָן וְאוֹמֵר לְאָדָם צָא וּמַעוֹלֵי בְּקִדְשִׁים אֵלָּא הוֹלְכִין בְּהֵן אַחַר הַרּוּב אִם רּוּב זְכָרִים עוֹלוֹתֵי אִם רּוּב נְקִיבוֹת זְבַחֵי שְׁלָמִים וְאִין הַשְׁלָמִי בְּאִין מִן הַזְּכָרִי וּמִן הַנְּקִיבוֹת כִּי צַד הִיָּה עוֹשֶׂה מוֹצִיאִין לְחוֹלִין וְחוֹזֵר וְעוֹשֶׂה אוֹתָן עוֹלוֹת אֵר זַעִירָא

כַּמָּה דְאַתְאֲמַרֵי תַמְן תְּנַאי בִּיד הוּא עַל הַמּוֹתְרוֹת שִׁיקְרָבו עוֹלוֹת כְּנִי אֲמַרֵי הַכָּא תְנַאי בִּיד הוּא עַל הָאוֹבְדוֹת שִׁיקְרָבו עוֹלוֹת אֵר יוֹסִיג לְר' יַעֲקֹב בַּר אַחָא וְאִין זֶה מְזִיד אֵל מִיְכוּוֹנָא שְׁתַּנַּאי בִּיד הוּאֵט אִין זֶהִי מְזִיד. "מַעוֹת שְׁנִמְצָאוּ" אֵרִיט יוֹסִיג עַד דְנִנְכֵי תַמְן שְׁמַעִית קְלִכְב רַב יְהוּדָה שְׁאִיל לְשִׁמּוּאֵל הַפְּרִישׁ שְׁקֵלוּ וּמַת אֵל יַפְלו לְנִדְבָהֵי עֲשִׂירִית הַאִיפְהֵי שְׁלוֹ ר' יוֹחֲנָן אִמְר' יוֹלִיכֶם לִים הַמֶּלֶךְ ר' אֲלֶעָזָר אִמְר' יַפְלו לְנִדְבָה "מַעוֹת" כִּי עֲשִׂירִית הַאִיפְהֵי שֶׁל כְּהֵן גְּדוּל ר' יוֹחֲנָן אִמְר' חוֹצֵה אוֹתָהּ וְאַחַר כֵּךְ מְקַדְּשֶׁהּ רִישׁ לְקִישׁ אִמְר' מְקַדְּשֶׁהּ וְאַחַר כֵּךְ חוֹצֵה אוֹתָהּ מִתְּנִית פְּלִיגָא עַל ר' יוֹחֲנָן מְקַרִּיבֵיכֶם מַחְצָה וּמַחְצָה אֲבָד פֶּתֶר לָהּ שְׁכָן אִפִּי מַעוֹת יוֹלִיכֶם כִּי לִים הַמֶּלֶךְ מִתְּנִי פְּלִיגָא עַל רִישׁ לְקִישׁ נִמְצָאוּ שְׁנֵי חֲצָאִין לְבֵית הַשְּׂרִיפָה פֶּתֶר לָהּ

א. לְבַד בְּדַמְיָהּ שְׁלוֹ שׁ י: בְּדַמְיָהּ שְׁנוֹ; מ ב: לְבַד בְּדַמְיָהּ שְׁנוֹ. ב ב: נוֹסֵף: לר'. ג. וּמַעוֹלֵי שׁ ב: וּמַעוֹלֵי. ד. הוֹלְכִין י ש: הִילְכֵי. ה. מ לִי אִם - עוֹלוֹת. ו. זְבַח י ב מ ש: זְבַח. ז. הַשְׁלָמִים מ: שְׁלָמִים. ח. הִיָּה י ש: הוּא. ט. מוֹצִיאִין י ש: מוֹצִיאִין; מ ב: מוֹצִיא. י. דְאַתְאֲמַר ש: דְתִמְר; י ב מ: דְאַתְאֲמַר. יא. י נוֹסֵף: אִת. יב. אִמְר' אִסִּי: י נוֹסֵף: אוֹף. יג. אִר יוֹסִי מ: אֵל ר' אִסִּי; ב: אִר אִסִּי. יד. וְאִין י מ: אִין. טו. מְכוּוֹן י ש: מְכוּוֹן; ב: מְכוּוֹן; מ: מְכוּוֹן. טז. שְׁתַּנַּאי - הוּא י ש: שְׁתַּנַּאי תְּנִי בֵית דִּין. יז. אִין זֶהִי ש: אִינוֹ. יח. ש לִי מַעוֹת שְׁנִמְצָאוּ; מ ב: נוֹסֵף: וְכוּ: י: הִלְכֵה ז' ש: אִר' ש: דְאַמְר' ר'. יא. יוֹסִי ב: אִסִּי: י: יוֹסִי. יב. רִנָּן י ש ב: דְאַמְר' מ: דְאַמְר'. יג. קל' ב: קל'א. יד. י ש ב נוֹסֵף: מוֹתֵר. יה. ש לִי הַאִיפְהֵי. יז. ב לִי מַעוֹת: י ש: מוֹתֵר; מ: מַעוֹת שְׁנִמְצָאוּ. יח. מְקַדְּשָׁהּ מ: מְקַדְּשָׁהּ. יט. מ לִי אוֹתָהּ. כ. מְקַרִּיב מ: מְקַדְּשִׁי. כא. יוֹלִיכֶם י ב מ ש: ילְכֵי. לב. רִישׁ לְקִישׁ ב: רַבִּי יוֹחֲנָן. לד. נִמְצָאוּ י ש מ: נִמְצָאוּ; ב: נִמְצָאוּ; י ש נוֹסֵף: שְׁנֵי חֲצָאִין קְרִיבִין. לז. שְׁנֵי חֲצָאִין י: שְׁנֵי חֲצָאִין; ש: שְׁנֵי חֲצָאִין. לח. אוֹבְדִין י: אוֹבְדִין; י ש נוֹסֵף: וְתַנִּי עַלֵּה מַחְצָה זֶה (ש לִי זֶה) רַאשׁוֹן מַחְצָה שְׁנֵי תַעֲבָר צוֹרְתוֹ וְצָא לְבֵית הַשְּׂרִיפָה.

פירוש תלמיד ר' שמואל בר' שניאור פירוש ר' משולם

ולא לקחה לעצמה. להביא בדמיהן שנוי, אמתני' קאי בהמה שנמצאת בירושלים זכרים עולות, וקאמר ר' יהושע למכרן ולהביא בדמיהן. ואומ' לאדם צא ומעול בקדשים, בתמיה. אלא הולכים בהן אחר הרוב, שיש באותה שנה. ואין הזכרים באין מן הזכרים ומן הנקבות, בתמיה. מוציאין לחולין, ירעו עד שיסתאבנו. כך תנאי ב"ד על האובדות, ובכל תנאי ב"ד שירי. מותר עשירית האיפה של כהן גדול יוליך וכו', ובמנחות פ' בת אפכא. חוצה אותה ואחר כך מקדשה, ואחר כך נותן בכלי שרת, ובמנחות פ"א אפכא, וה"ג התם חביתי כהן גדול ר' יוחנן אמר אינה קדושה לחצאין ור' אלעזר אמר מתוך שקריבה לחצאין קדושה לחצאין, ופריך לר' אלעזר מבריתא דת"כ, ומתוך למצוה. מתני' פליגא, משנה בהתכלת. ומחצצה אבד, אלמא שהתחיל קדוש בכלי. פתך, מתוך. שכן אפי' מעות וכו', ר' יוחנן לטעמיה דאמר לעיל מותר עשירית האיפה יוליך הנאה, כ"ש כאן. פליגא על ר' שמעון, סיפא דההיא. שני חצאין אוֹבְדִין, קס"ד אוֹבְדִין שאינן קריבין אבל חולין הן. פתך לה

היא מחוללת על אילוי והשניים יהיו שלמי נדבה ואם שלמים היא הרי היא מחוללת על של שלמים והללו נדבת עולה, ובנקיבות אין מביא אלא דמי שלמים דבעולה ליכא לספוקא. א"ר יוחנן, ומקשי על ר' אושעיא. אומרים לו לאדם צא ומעול בקדשים, בתמיה שהוא מוציא לחולין תמיהה, וכהאי לישנא פריך במס' קידושין וקדושת הגוף מי מתחלא? והא תנן אין מועל אחר מועל במוקדשים אלא בבהמה וכלי שרת כ"ו. ומתוך אלא הולכין בהן אחר הרוב, דהא רובא דאורייתא, אם רוב הבהמות שנמצאו זכרים הן עולות והנקיבות שלמים ואם רוב נקיבות כולן שלמים ולא עולות. והשתא מקשי ואין השלמים באים כו', בתמיה, ואפילו כולם זכרים איכא לספוקינהו בשלמים. ומתוך ה"ק כיצד עושה, להם תקנה ממתין להם עד שיוממו. ומוציאין לחולין וחוזר ועושה, מן הדמים אף עולות כדקא"ר יוחנן גופיה בקידושין ממתין להם עד שתומם ומייתי שתי בהמות ומתנה אב' זו עולה תהא זו עולה תחתיה וחבירתה שלמי נדבה, ואם זו שלמים תהא זו שלמים וחבירתה עולה נדבה, במס' קידושין פריך ודילמא תודה היא, או אשם או פסח או בכור ומעשר, ומתוך לכולהו. א"ר זירא, אין אנו צריכין לחללה על ידי מום, אלא להקריבו עולות כיון שהן תמימות, דכי היכי דתנאי ב"ד הוא על המותרות ואפילו חטאות שקריבות עולות כדאמ' לעיל, כן איתמר הכא. תנאי ב"ד הוא על האובדות, כגון בהמות שנמצאו שיקרבו עולות, ואפילו הכן מתחילתו שלמים שהרי מעלה אותן מקדושה קלה לקדושה חמורה. אין זה מזיד, בתמיה, שהוא משנה קדש זה לקדש אחר, ואסור לשנות הקדשים. א"ל מכיון שתנאי ב"ד הוא, ברשות הוא עושה. ואין כאן מזיד, שהרי היתנו על האובדות שיקרבו עולות. בבוקר ומחציתה בערב. ר' יוחנן אמר, כך משפט לעשות. חוצה אותו, בבוקר לשנים, בשני כלים של חול. ואחר כך מקדישה, לכל אחת לבדה בכלי שרת. ריש לקיש אמר מקדישה, נותנה בכלי שרת שלימה תחילה. ואחר כך חוצה, אותה לשנים. מתני' פליגא אר' יוחנן, משנה ששנוייה במנחות פ' התכלת חולקת על ר' יוחנן, דתני התם כהן גדול שהקריב מחצה שחרית ומת ומינו כהן אחר תחתיו לא יביא חצי עשרון מביתו, ולא חצי עשרונו של ראשון, אלא מביא עשרון שלם וחוצהו. ומקריב מחצה ומחצה אבד, והיינו פלוגתא דר' יוחנן, דאם איתא דחוצה אותה ואחר כך מקדישה, א"כ אמאי מחצה של שני אבד, הרי כשחצה אותה עדיין לא נתקדשה בכלי, ואחר שחילקה אינו מקדישה בכלי אלא הראוי ליקרב ואמאי אידך מחצה אבד, יפדנה הואיל ולא נתקדשה בכלי, דבשלמא מחצה של ראשון לפי ששניהם נתקדשו שחרית בכלי שלא היו סבורים עליו שימות וילך מחצה לאיבוד, אלא מחצה שיני על כורחך לא קדשו בכלי ואמאי אבד, אלא ודאי צריך להקדיש הכל תחילה בכלי ואחר כך חוצה אותה, לפיכך שניהם אבודים, ותיובתא דר' יוחנן כו'. פתך שכן, תירוצא הוא לר' יוחנן, כלומר לעולם חוצה אותה ואחר כך מקדשה והא דפרכת אמאי מחצה של שני אבד הרי לא נתקדשה בכלי כו' תיפתר שאפילו מעות, דבר שאין לו אלא קדושת דמים ילכו לים המלח כגון זה שלא נתקדשה בכלי. [199] מתני', סיפא דההיא גופה. פליגא על ריש לקיש, דתני נמצאו שני חצאין קריבין, חצי עשרונו של ראשון חצי עשרונו של שני. ושני חצאין אוֹבְדִין, מחצה של ראשון ומחצה של שני, ואם איתא כריש לקיש, ניהא שני חצאין אוֹבְדִין, שהרי נתקדשה הראשון בכלי שרת קודם שחצאה כדקאמר מקדישה ואחר כך חוצה אותה, ומחצה שיני נמי אבד, דאעפ"י שעשרונו של שני חצה אותה ואחר כך הקדישה הראוי להקריב, לפי שלא רצו להקדיש בכלי שרת אפילו לריש לקיש אלא דבר העומד ליקרב, דילמא סבירא ליה נמי אפילו מעות ילכו לים המלח, אלא מחצה של שני אמאי קרב איהו גופיה, הרי לא נעשית מצותן, כדאמר' דאפילו

א. ברש"י שם במקום, אילו והשניים יהיו א"י: זו והשני יהא. ב. שם במקום, והללו נדבת א"י: והשני לנדבת. ג. נה, א. ד. שם בנ"מ א"י: מתחלל. ה. כפני משה ולא כק"ע. ו. נה, ב. ז. מכאן עד, עולת נדבה הוא לשון רש"י שם ד"ה אלא. ח. חסר: תחתיה. ט. נ' שצ"ל: היר'. י. חסר: ה, איפה. יא. ג, ב. יב. כפני משה ולא כג' ק"ע והגרא וצ"ל. יג. צ"ב איפה מצא רבינו מקור לסברא זאת שהיא כ"כ חדשה. יד. סברא זו כ' חוס' מנחות ג, ב ד"ה ומחצה, אליבא דר"א, עיי"ש ובשיטה מקובצת אות לה. טו. קשה לי, הלא במנחות ח, א אמרין שכל זה רק למצוה נאמרה ואפי' מי שס"ל שמקדישה ואת"כ חוצה מודה הוא שאם קדשה לחצאין מקדשת, ולמה נדחק רבינו לפרש נגד מה שא"י שם, ועוד י"ל בדברי רבינו ואכמ"ל.

כר' ישמעאל דא"ר ישמעאלב עשרים מקדיש כשהבהן מקריבה בתחילה לעבודה מביא עשירית האיפה ועבודה בידו אחד כהן גדול ואחד כהן הדיוט שעבדו עד שלא הביא עשירית האיפה שלהן כשירה ר' מנא בעאי בו ביום נתקרב בתחילה לעבודה בידו ביום נתמנה כהן גדול מביא שתי אחת לחינוכו ואחת לעבודתו היום תופיני בשעת הבאת תופיני איני בשחרית והתניא העמידו לעושה כבתים לעשות א"ר יוסי בר חנינו לעשות חמים לרבנקה תפיניו בש"ר יוסי בר חנינו מטנה ואחר כך אופנה ר' חייא בש"ר חנינאל [157] ואחר כך מטנה תופיני תאפנה ר' אומ' תאפנה רכהלג ר' יוסילד אומ' תאפנה נילול אתון אלילי מאן דאמ' תאפנהלח נילול כמאן דאמ' מטנה ואחר כך אופה ומ"מ תאפנהמב רכהלג כמ"ד אופה ואחר כך מטנה ר' מומל בעי מחלפ' שיטתיה דר' שמעון תמן הוא אומ' משל ציבור פלגותה כהנין פלגותה. ל' תאפנה מ: תופיני; י: תופנה. מאן דאמר. טב תאפנה ב ש: תופיני; י: תופנה. לא (ש: ולא) סוף דבר שמת אלא אפילו ניטמא ואפילו נדחה ממום (בש חסר עד ואפילו) תני רבי יודה בן פזי דבר דיליה ואפילו נדחה ממום מנין לכהן גדול שמת (ע"כ בש) ולא מינו כהן אחר תחתיו תהא מנחתו קריבה משל יורשין תלמוד לומר מנחתו קריבה משל יורשין תלמוד לומר אותה כולה אמרתי דברי ר' יודה רבי שמעון אומר אינה אלא משל ציבור שנאמר חוק עולם ממי שהבריות שלו כליל תקטר כליל להקטרה; ב לי כל זה רק: מתניתין כהן גדול שמת. טו ר' ב: רבא בר; י: ר' בא בר; מ: ר' בר. לו ציבור; י: יורשין.

א ישמעאל ב: שמע. ב דא"ר ישמעאל י ש מ: דר' ישמעאל אמר; ב: דא"ר ר' שמע. ג מ לי עשרים; י ש: עשרין. ד ב לי מקדיש; י ש: מקדש. ה מקריב י ש: מתקרב. ו בתחילה ש מ: בתחילה; י: תחילה. ז לי האיפה; י ש נוסף: של. ח ועבודה י ש: ועובדה; מ: ועבדה; ב: ושבר. ט ב לי הביאו. י י ש מ נוסף: עובדת; ב: עובדתו. יא מנא ב: מנא. יב י נוסף: מימר. יג נתקרב ב: ניקרב. יד מ לי בו לעבודה. טו י ב ש נוסף: להיות. טז לעבודת ש: לחנוכה; י: לחובת. יז תופיני מ: תפיני; ב: תפני. יח הבאת י ש ב מ: הבאה; ב נוסף: אמר. יט אין י: ואין. כ י ש: נוסף: תופיני; ב: תפני. כא והתני י ש: והא תנין; ב: והתנין. כב לעושה י ש: עושה. כג י ש נוסף: חבית; ב: חביתו. כד א"ר יוסי י ש: א"ר חייא בר ארא. כה לרבנן; י: לרכבם; ש: לרכבן; ב: לרביכה; מ לי אין בשחרית - לרבנן. כו תפיני י ש: תופיני; ב: תפני. כז בש"ר - חני' י ש ב מ: ר' יוסי (י: יסא) בשם ר' חנינה. כח י נוסף: אותה; מ לי אין בשחרית - אופה. כט חייא י ש: אחא; מ: יוס. ל מ נוסף: מטנה; ב נוסף: אופה; י ש: אופה אותה. לא מ נוסף נא; ב: בא; תאפנה; י: תואפנה נא; ש: תופיני נא. לב תאפנה ש ב: תופיני; י: תופנה. לד רכה ב: רבה; מ: רבא. לו יוסי י ב מ: דוסא. לה תאפנה מ ב: תופיני; י: תופנה. לו נוי; י: נוי; ב: גוי. לז אתון אלין מ: אתון אליל פלגות; ב: אתון אולון פלגות; י: אתון אלילן נוי; ב: גוי. מא דאמ' ב: וא'. מב י נוסף: אותה. מג י ש נוסף: רכה מ: רבא; ב: רבה. מד י נוסף: אותה. מה י ש נוסף: לא (ש: ולא) סוף דבר שמת אלא אפילו ניטמא ואפילו נדחה ממום (בש חסר עד ואפילו) תני רבי יודה בן פזי דבר דיליה ואפילו נדחה ממום מנין לכהן גדול שמת (ע"כ בש) ולא מינו כהן אחר תחתיו תהא מנחתו קריבה משל יורשין תלמוד לומר מנחתו קריבה משל יורשין תלמוד לומר אותה כולה אמרתי דברי ר' יודה רבי שמעון אומר אינה אלא משל ציבור שנאמר חוק עולם ממי שהבריות שלו כליל תקטר כליל להקטרה; ב לי כל זה רק: מתניתין כהן גדול שמת. טו ר' ב: רבא בר; י: ר' בא בר; מ: ר' בר. לו ציבור; י: יורשין.

פירוש תלמיד ר' שמואל בר' שניאור

פירוש ר' משולם

לריש לקיש חוצה אותה ואחר כך מקדישה למחצית זו, וא"כ לאו בת הקרבה היא, דאי כל שאר עשרונות נמי חוצין ואחר כך מקדישין נמצא שגם זו ראוייה להקריבה, ותויבתא דריש לקיש, ומשני ריש לקיש לא סבר ליה כהאי תנא דאמר מחצה של שיני קרב ומחצה אבד אלא סבר לה כר' שמעון דאמר עשרון שלם מקדיש כשהוא מקריב תחילה, ועובדה הוא בעצמו בידו כל העשרון חציו משום חינוכו וחציו משום עבודת היום, והרי נתקדשה תחילה כהילכתה, ולא ידענא היכא אמרה ר' שמעון. אחד כהן גדול שעבד עד שלא הביא עשירית האיפה, שאף כהן הדיוט מביא עשירית האיפה ביום חינוכו, כדאמר במנחות, ואפילו הכי אין עיכוב פסול עבודה בדבר, שאם לא הביאו עבודתו כשירה. ור' מנא בעי בו ביום, שנתמנה נתקרב לעבודה, מהו שיביא ב' עשרונות אחד בשביל חינוך, דלא גרע מכהן הדיוט. ואחד משום עבודת היום, כגון שמת כהן ראשון מתמל שלשום והוא נתקרב שחרית לעבודה, דכי א"ר ישמעאל לעיל עשרון מקדיש, היינו כשמת הראשון בבקר אחר שנתקרב חצי עשרונו בבקר, והשיני זהו נתקרב לערב, אבל זה שנתקרב בבקר נימא דמייתי עשרון לעבודת היום ועשרון לחינוך, או לא יביא אלא עשרון ועולה לו לחינוך ולעבודת היום, אע"ג דחצי עשרון אינו עולה לשניהם כי מתקרב לערב לעבודה. תופיניה בשעת הבאה, והכי כתיב קרא על מחבת בשמן תעשה מרכת תופיני, ומשמע בשעת עבודה תאפה אותה ולא קודם לכן, והיינו נמי תופיני אין בשחרית, תופיני משעת הבאה ולא בשחרית, ומשום דבעי לפרוכי ליה משחרית נקט אין בשחרית. והתני, במשנה ראשונה דמסכת תמיד, נטל המפתח ופתח הפשיפש ונכנס מבית המוקד לעזרה ונכנסו אחריו ב' אבוקות כו'. עד העמידו עושי חביתים לעשות חביתים, וקס"ד מקיצין אותן כדי לאפות ולטגן החביתין, אלמא חביתין בשחרית עבדי להו. א"ר יוסי, לא הוו עומדין לאפות. אלא להחם חמין לרבוכה, שיהו מים חמין מוכנים בשעתן, שהיו לשין אותן ברותחין, כדכתיב מורבכת תביאנה, והכי מתרץ במסכת תמיד. תופיני, היאך סדר עשייתן. ר' יוסי בר' חנינא אומר מטנה, במחבת תחילה. ואחר כך אופה אותה, בתנור. ור' חייא, אומר הפך. תופיני תאפנה נא, ברייתא היא, ופליגי תנאי כדפליגי הגן אמוראי, כדאמרין לקמיה אתיאן כאילין עילגיתא. תופיני דריש נוסרייקון תאפנה נא בשעת אפיתיה בתנור תהא נא, כמו אל תאכלו ממנו נא, כלומר כב"ט תהא מבושלת קצת ואינה מבושלת כל צורכה והיינו טיגון. תיאפנה ריבה, אפיות הרבה, אופה ומטנה ואופה, אית ליה נא, ומשום הכי אופה אחר טיגון ואית ליה טיגון. ומשום הכי אופה תחילה, לישנא אחרינא תאפנה רכה וגדולה ומרוקעת ורכה, וזהו נוייה, ואית ליה מטנה תחילה ואחר כך אופה ואיכא אפית נא. ונאה דגדולה היא, ל"א תיפוכי רכה, שירביצנה כ"א בשמן הרבה, וזהו נוייה, ותחילה מטנה ואחר כך אופה ואיכא נא ונאה. תאפנה נוי, בשעת אפיתו בתנור תהא נאה, ואם מטנה תחילה והרי היא שחורה מן השמן ומן המחבת. ה"ג מאן דאמר תאפנה נוי כמאן דאמר אופה ואחר כך מטנה מאן דאמר תיאפנה רכה כמ"ד מטנה ואחר כך אופה, ופירוש כדפריי. כ"ב מחלפא שיטתיה דר' שמעון, קשיא דר' שמעון אדר' שמעון. תמן הוא אומר משל ציבור, במתני קתני א"ר שמעון תנאי כ"ד הוא ככהן גדול שמת ולא מינו אחר תחתיו שתהא מנחתו קריבה משל ציבור.

א ר"ל של חביתו כהן גדול. ב אבל לא זאת, כיון שרק בזו חוצה ואח"כ מקדישה. ג בגמ' שלנו אי' ישמעאל, וגם רבינו כ"כ להלן בד"ה ואחד, אבל גם הגר"א ז"ל הגיה כרבינו. ד כ"כ רבינו גם להלן בד"ה ואחד, והכוונה שגם מקריב עשרון שלם. ה ע' גלין הש"ס, שכ' ג"כ כן, ובהגהת הגר"א שלפניו כ': ועיין מנחות כו, א; ז, א; ואיני יודע כוונת ציוני אלה. ו נא, ב. ז לעיל כ' רבינו: שמעון. ח חסר: שלם. ט ויקרא ו, יד. י חסר: תביאנה. יא כח, ב. יב צ"ל: פלגותא. יג מכאן עד, ומן המחבת הוא לשון רשי' במנחות נ, ב. יד שמות יב, ט. טו ברשי' במנחות נ, ב אי': בכך' ומוגה שם: כך', אבל גי' רבינו יותר נכונה. טז ברשי' שם במקום, טיגון אי': נאה. יז שם: ודקה. יח שם לי, ואית ליה. יט עיי"ש ברשי' ובהגהות שם. כ כ"ה בכתי' וצ"ל: תאפנה, עיי"ש ברשי' ובהגהות. כא ברשי' שם בשניונים. כב והסוגיא הבאה אח"ז בגמ' שלפנינו לא היתה לפני רבינו כלל, וכן יוצא מ"ש להלן ד"ה והכא וד"ה דבר, שמביא את דברי ר' שמעון ממס' מנחות. כ"ג ע' הגהת הגר"א זצ"ל.





שמועלין ביה ביה מועלין ואין מועלין באפרה אמר רבי אבהו בראשונה  
תנאי ב"ד הוא המפסיק את הקנייני הוא המפסיק את האובדות ואת הפסולות.

הדרנא עלך מעות

כל הרוקין שנמצא בירושלם טהורים חוץ משל שוק העליון דברי ר' מאיר וחכמים אומ"ט בשאר ימות השנה שבאמצע טמאין ושבצדדין טהורי ובשעת הרגל שבאמצע טהורי ושבצדדין טמאין מפני שהמועטי"ד מסלקין לצדדין כל הכלים הנמצאין בירושלם הנמצאין בירושלם דרך ירידה לבית הטבילה טמאין ודרך עלייה טהורי ושלא כדרך עלייתן טמאין דברי ר' מאיר ר' יוסי אומ"ט כולן טהורי חוץ מן הסל והמגריפה והמריצה והמיוחדין לקברות סכין שנמצאת בארבעה עשרה בשלשה עשר שונאין ומטביל וקפיץ בין זה ובין זהכט שונאין ומטביל חל ארבעה עשר

א י ב נוסף: ביה ביה מועלין ואין מועלין באפרה אמר רבי אבהו בראשונה  
היו משתקשקין (ב: מקשטין) בה (ב: בור) ונותנין אותה (ב: אותה) על  
(י ל: על) גבי מכותיהם וגורו שימעלו בה; מ נוסף רק בה; ב מ ל: כיון  
שגדרו. ג י נוסף: האשה הזאת במה היא מתכפרת; ב נוסף: ועל קניין  
הפסולו. ד המפסיק ב: המפסיק; י: המספק. ה הקניין י: הקנינים;  
ב מ: הקניין. ו המפסיק י מספק; ב: המפסיק. ז הסדר:  
הפסולות - האובדות. ח שנמצאו י ב מ: הנמצאין. ט וחכמים אומ"ט  
י: ר' יוסי אומר. י י מ נוסף: כל. יא שבאמצע מ:  
באמצע. יב ושבצדדין י: שבצדדין. יג מפני ב: שמפני.  
יד שהמועטי"ד י מ: שהן מועטיין. טו מסלקין י: מסלקין.  
טז הנמצאין ב מ: שנמצאין. יז ב מ ל: הנמצאין בירושלם.  
יח ודרך ב: דרך. יט ושלא ב י: שלא. כ ב מ נוסף:  
ירידתן; כדרך י: כירידתן. כא ב ל: טמאין. כב והמגריפה  
ב: ומן המגריפה. כג י ל: והמריצה; ב: והמריצה.  
כד והמיוחדין י ב: המיוחדין. כה ב י נוסף: שוחט בה מיד.  
כו בשלשה מ: ובשל. כז י ב: שונה; מ: שוני. כח וקפיץ  
י ב: וקפיץ; י: וקפיץ. כט בין זה ובין זה מ ב: בין זה ובין זה  
בוה; י: בוה ובוה.

פירוש ר' משולם

פירוש תלמיד ר' שמואל בר' שאור

בצרכה אלא לכן כוכרי וכו'. הוא מספיק את האובדות, שפרח  
לאויר, אינמי מחצה על מחצה יפלו לגזולי עולה, והוא יביא פרידה אחת  
לחטאת ואינה נאכלת.

הדרן עלך

חוץ משל שוק העליון, בגמ' מפרש לה. שבאמצע טמאים,  
שטמאים הולכים באמצע. דרך ירידה טמאים, דאיכא למימר להטביל  
הולכו ועדיין הם טמאים. והמריצה, מפרש בגמ'. שוחט בה מיד,  
דמסתמא הטבילה, ולא בדרך ירידתו ועלייתו מיירי. בשלש עשרה  
שונה ומטביל, לאו דווקא שונה דלא לידעי ליה אלא מספק מטביל.  
ה"ג בסדרי קופיץ בזה ובוה שונה ומטביל, אפילו בי"ד דאינו  
עומד כי אם לשבור בר' ולא קאי לפסח וי"ל עדיין לא נטבל. חל י"ד

א וי"ל שאף דרך ירידה טהור. ב ג' שצ"ל: ידיע, ור"ל אם נטבל.  
ג' שחסר: המשנה. ד ג' שחסר: עצמות.

שביירושלים איכא לספוקי דילמא רובא דאזלי הכא ובין ונידות הוו ואזלי לעולם באמצע הדרך, והמועטין הטהורין הלכו לצדי הדרך כדמסיק סיפא מפני  
שהמועטין מסתלקין לצדדין, הילכך רוקין שבאמצע רוקין הטהורין כדרך הליכתן, ורוקין שבצדדין רוקין הטהורין כדרך הליכתן, אבל בכולהו טמאין לית לך  
לספוקי רשות הרבים, דספיקו טהור, אלא במידי דארחיה ושכיח, וטמאין רובא שכיח, וכן ההולכים באמצע. ובשעת הרגל, שכל ישראל עולין לרגל  
וכולן טהורין דטמאין אין עולין לרגל, כדאמר במס' חגיגה טמא פטור מן הראייה, דכתיב וכת' והבאתם שמה, כל שישנו בהבאה ישנו בביאה וכל כו',  
הילכך טמאין היושבין בירושלים הוו מיעוטא בשעת הרגל. לפי שבאמצע טהורין ושבצדדין טמאין שהמועטין מסתלקין בצדדין, דהכי  
אורחיהו דמיעוטא למיזל לצדדין, כדמפ' בגמ'. כל הכלים, שמקבלין טומאה שנמצאו בדרך שיורדין בה להטביל את הכלים טמאין דמאי בעו  
התם, אלא נושאן היה לבית הטבילה ונפלו ממנו בדרך והרי לא הוטבלו לפיכך טמאין. ודרך עלייה, אם נמצאו בדרך שנושאין אותן לאחר טבילה.  
טהורין, שהרי אחר טבילה נפלו ושלא כדרך עלייתן וירידתן, שבדרך אחר מורדין הכלים ובדרך אחר מעלין אותן ומוליכין לביתו, ובפ"ק דפסחים כ  
דקדייק רישא דווקא דקתני דרך ירידה הוא דטמאין הא כלים שנמצאו בכל העיר טהורין, וסיפא דקתני דרך עלייה טהורין, לא תדוק מינה הא בכל  
העיר טמאין, אלא לאפוקי גרייתא, מבוואות קטנים שסמוכין לדרך ירידה ועלייה, ופעמים בדרך אותן מבוואות יורדין ופעמים עולין, והנהו טמאין  
מספק, שהרי טמאין היו מתחילה, ספק נפלו בירידה ספק נפלו בעלייה, ומספיקא לא נפקי מטומאה, אבל בשאר כלים דספק נטמאו ספק לא נטמאו  
לא גזרו עליהן בספק. ר' יוסי אומר כולן טהורין, שאין לנו לטמא מספק כלים הנמצאים ברשות הרבים. חוץ מן הסל, שנותנין בו העפר  
שחופרין קברות ומשליכין לחוץ. והמגריפה, שגורפין את העפר בסל. והמריצה, נראה בעיני דהוא מ"א שחופרין בו, פשוטיא י"ר בל, ובגמ'  
מפרש טעמא אמאי קרי ליה מריצה. המיוחדין לקברות, שכיון שמייוחדין כלים הללו לצורך קברות אין מטבילין אותן אלא לעולם הן  
בטומאתן. סכין שנמצא בארבעה עשר שוחט בה, פסחו. מ"ד, והמוצאה אין צריך להטבילה דמסתמא בעליה הטבילה בשלשה  
עשר אם היתה טמאה כדי שיהא לה הערב שמש ותהא טהורה בארבעה עשר, ומסתמא ר' מאיר היא"ט שמחזיק כלים הנמצאים בחזקת טומאה.  
וכשמצאה בי"ג, דרך ירידה. שונה ומטביל, כלומר אעפ"י דספק הוא שמא הטבילו בעלים, זה שונה ומטבילה מספק שמא לא הטבילה עדיין,  
שהיה לו שהות כ"ה להטבילה ולהעריב שמש. קופיץ, סכין גדולה היא, ורובן אינן לשחיטה אלא לשבירת עצמות וחיתוך בשר. בין בזה בין  
בוה, ואפילו בי"ד שונה ומטבילה דמתוך שאין שבירת עצם בפסח אין הבעלים צריכין לה מיד עד למחר ויש לומר לא הטבילה, שהיה לו שהות  
ביום להטבילה סמוך לבין השמשות לצורך מחר, ובפסחים כ"ב פ' אילו דברים פריך מאי שנא סכין דמטביל ליה דחזיא לפסח קופיץ נמי חזיא לחגיגתו,  
ומסקנא כ"ג מתוך כגון שבא בטומאה שהיה נשיא גוסס בי"ג ומת בי"ד, סכין דחד ספיקא מטביל ליה קופיץ דתרי ספיקי לא מטביל ליה. חל י"ד

א נא, ב, צ"ל: כדג'. ב שבת טו, ב. ג צ"ל: ה. ד ויקרא טו ח. ה ג' שצ"ל: מן. ע בדברי רבינו להלן. ו ג' שכוונת רבינו לומר, שאפי'  
בשוק העליון רק אלו שבאמצע טמאים, וכמו שכ' המלאכת שלמה בשם הר"ש שירליו. ז צ"ל: והן. ח ד, ב. ט דברים יב, ה. ו חסר:  
שמה. י צ"ל: ירידתן. יב יט, ב. יג מכאן עד, עליהן בספק הוא לשון רש"י שם ד"ה ולטעמין, בשנייים. יד בגמ' שלנו אי': נוייתא.  
טו ר"ל בירושלם, כדאי' בגמ' שם. טז כן פי' גם הריב"ן. יז ו' שאף אם נמצאו בדרך עליה. יח מכאן עד, ארבעה עשר הוא לשון רש"י פסחים ע, א ד"ה  
שוחט. יט וא"כ בי"ד אף בדרך ירידה טהור, ע' פי' ר"מ. כ מכאן עד, לצורך מחר הוא לשון רש"י שם. כא חסר: בינים. כב ע, א. כג שם ע, ב.

שמועלין ביה ביה מועלין באפרה אין מועלין, כגרי ליה  
במנחות. כיון שגדרו, ורצו לעשות תקנה וגדר למי חטאת, כדמפרש  
במנחות דקא פרשי מספק הזאות, כדאמר בעלמא משום גדר מי חטאת  
נגעו בה, גזרו שלא ימעול באפרה. תנאי ב"ד הוא, אשיליה מתני'  
קאי לומר שאף זו תנאי ב"ד המקבל עליו לספק את הקניין מספק את  
האובדות שנאכדו מן הבעלים או מן הכהן כמו שהוא מספק את הפסולות.

פרק ז'

כל הרוקין הנמצאים בירושלים טהורין, דלא מחזקינן  
ברוקו של זב או של בידה, דרוקן אב הטומאה לטמא אדם, דכתי' וכי ירוק  
הזב, לפי שאין לנו להפסיד טהרות וקדשים המצויין בירושלים משום  
ספיקא, אלא אמרינן של אדם טהור הוא. חוץ משל שוק העליון,  
שביירושלים, ובגמ' מפרש טעמא. בשאר ימות השנה, שאין בירושלים  
אלא היושבין בעיר ויש בהן טמאים הרבה כמו' טהורים. שבאמצע  
טמאין, [200] רוקים שבאמצע הדרכים טמאין, שבכל דרך ודרך

שביירושלים איכא לספוקי דילמא רובא דאזלי הכא ובין ונידות הוו ואזלי לעולם באמצע הדרך, והמועטין הטהורין הלכו לצדי הדרך כדמסיק סיפא מפני  
שהמועטין מסתלקין לצדדין, הילכך רוקין שבאמצע רוקין הטהורין כדרך הליכתן, ורוקין שבצדדין רוקין הטהורין כדרך הליכתן, אבל בכולהו טמאין לית לך  
לספוקי רשות הרבים, דספיקו טהור, אלא במידי דארחיה ושכיח, וטמאין רובא שכיח, וכן ההולכים באמצע. ובשעת הרגל, שכל ישראל עולין לרגל  
וכולן טהורין דטמאין אין עולין לרגל, כדאמר במס' חגיגה טמא פטור מן הראייה, דכתיב וכת' והבאתם שמה, כל שישנו בהבאה ישנו בביאה וכל כו',  
הילכך טמאין היושבין בירושלים הוו מיעוטא בשעת הרגל. לפי שבאמצע טהורין ושבצדדין טמאין שהמועטין מסתלקין בצדדין, דהכי  
אורחיהו דמיעוטא למיזל לצדדין, כדמפ' בגמ'. כל הכלים, שמקבלין טומאה שנמצאו בדרך שיורדין בה להטביל את הכלים טמאין דמאי בעו  
התם, אלא נושאן היה לבית הטבילה ונפלו ממנו בדרך והרי לא הוטבלו לפיכך טמאין. ודרך עלייה, אם נמצאו בדרך שנושאין אותן לאחר טבילה.  
טהורין, שהרי אחר טבילה נפלו ושלא כדרך עלייתן וירידתן, שבדרך אחר מורדין הכלים ובדרך אחר מעלין אותן ומוליכין לביתו, ובפ"ק דפסחים כ  
דקדייק רישא דווקא דקתני דרך ירידה הוא דטמאין הא כלים שנמצאו בכל העיר טהורין, וסיפא דקתני דרך עלייה טהורין, לא תדוק מינה הא בכל  
העיר טמאין, אלא לאפוקי גרייתא, מבוואות קטנים שסמוכין לדרך ירידה ועלייה, ופעמים בדרך אותן מבוואות יורדין ופעמים עולין, והנהו טמאין  
מספק, שהרי טמאין היו מתחילה, ספק נפלו בירידה ספק נפלו בעלייה, ומספיקא לא נפקי מטומאה, אבל בשאר כלים דספק נטמאו ספק לא נטמאו  
לא גזרו עליהן בספק. ר' יוסי אומר כולן טהורין, שאין לנו לטמא מספק כלים הנמצאים ברשות הרבים. חוץ מן הסל, שנותנין בו העפר  
שחופרין קברות ומשליכין לחוץ. והמגריפה, שגורפין את העפר בסל. והמריצה, נראה בעיני דהוא מ"א שחופרין בו, פשוטיא י"ר בל, ובגמ'  
מפרש טעמא אמאי קרי ליה מריצה. המיוחדין לקברות, שכיון שמייוחדין כלים הללו לצורך קברות אין מטבילין אותן אלא לעולם הן  
בטומאתן. סכין שנמצא בארבעה עשר שוחט בה, פסחו. מ"ד, והמוצאה אין צריך להטבילה דמסתמא בעליה הטבילה בשלשה  
עשר אם היתה טמאה כדי שיהא לה הערב שמש ותהא טהורה בארבעה עשר, ומסתמא ר' מאיר היא"ט שמחזיק כלים הנמצאים בחזקת טומאה.  
וכשמצאה בי"ג, דרך ירידה. שונה ומטביל, כלומר אעפ"י דספק הוא שמא הטבילו בעלים, זה שונה ומטבילה מספק שמא לא הטבילה עדיין,  
שהיה לו שהות כ"ה להטבילה ולהעריב שמש. קופיץ, סכין גדולה היא, ורובן אינן לשחיטה אלא לשבירת עצמות וחיתוך בשר. בין בזה בין  
בוה, ואפילו בי"ד שונה ומטבילה דמתוך שאין שבירת עצם בפסח אין הבעלים צריכין לה מיד עד למחר ויש לומר לא הטבילה, שהיה לו שהות  
ביום להטבילה סמוך לבין השמשות לצורך מחר, ובפסחים כ"ב פ' אילו דברים פריך מאי שנא סכין דמטביל ליה דחזיא לפסח קופיץ נמי חזיא לחגיגתו,  
ומסקנא כ"ג מתוך כגון שבא בטומאה שהיה נשיא גוסס בי"ג ומת בי"ד, סכין דחד ספיקא מטביל ליה קופיץ דתרי ספיקי לא מטביל ליה. חל י"ד

א נא, ב, צ"ל: כדג'. ב שבת טו, ב. ג צ"ל: ה. ד ויקרא טו ח. ה ג' שצ"ל: מן. ע בדברי רבינו להלן. ו ג' שכוונת רבינו לומר, שאפי'  
בשוק העליון רק אלו שבאמצע טמאים, וכמו שכ' המלאכת שלמה בשם הר"ש שירליו. ז צ"ל: והן. ח ד, ב. ט דברים יב, ה. ו חסר:  
שמה. י צ"ל: ירידתן. יב יט, ב. יג מכאן עד, עליהן בספק הוא לשון רש"י שם ד"ה ולטעמין, בשנייים. יד בגמ' שלנו אי': נוייתא.  
טו ר"ל בירושלם, כדאי' בגמ' שם. טז כן פי' גם הריב"ן. יז ו' שאף אם נמצאו בדרך עליה. יח מכאן עד, ארבעה עשר הוא לשון רש"י פסחים ע, א ד"ה  
שוחט. יט וא"כ בי"ד אף בדרך ירידה טהור, ע' פי' ר"מ. כ מכאן עד, לצורך מחר הוא לשון רש"י שם. כא חסר: בינים. כב ע, א. כג שם ע, ב.

להיות בשבת שוחט בה מיד בחמשה עשר שוחט בה מיד נמצאת קשורה לסכין הרי זו כסכין פרכת שניטמאה בוולד הטומאה מטבילין אותה בפנים ומכניסין אותה מיד ואת שנטמא באב הטומאה מטבילין אותה בחוץ ושוחטין אותה בחול מפני שצריכה הערב שמש ואם היתה חדשה שוחטין אותה על גבי האיציטבה כדי שיראו העם מלאכתה שהיא נאוהיב רשבג אומ' משום ר'י שמעון בן ג' הסגן פרכת עובדיהו טפח ושלש שבעים ושתיים נארגת וכלי נימא ונימא עשרים וארבע חוטין ארוכה ארבעים אמה ורחבה עשרים אמה ומשמונים ושתיים ניריקא ריבוא היתה נעשת ושתיים עושין בכל שנה ושלש מאות כהנים מטבילין אותה בשר קדשיה הקדשים שניטמא בין באב הטומאה בין בה בולד הטומ' בין בפנים בין בחוץ בית שמיכו אומ' ישרף בפנים חוץ משניטמא באב הטומאה בחוץ וביה אומ' הכל ישרף בחוץ חוץ משניטמא בולד הטומ' בפנים ר' אליעזר אומ' אתיכט שניטמא באב הטומ' בין בפני בין בחוץ ישרף בחוץ ואתיכט שניטמ' בולד הטומ' בין בחוץ בין בפני ישרף בפנים ר' עקיבא אומ' מקום טומאתו שם שריפתו, אימורילא תמיד לב ניתנין מחצי כבש ולמטה במזרחו ולמטה מחצי כבש ולמטה במערב

א מ ל' בחמשה - מיד. ב בפנים מ: מבפנים. ג ואת שנטמא י: ושניטמאת. ד מ ל' בחוץ. ה ושוחטין י ב: ושוחטין. ו בחול י: בחיל. ז שצריכה י: שהיא צריכה. ח מפני - שמש ב: הגס. ט ואם י: אם. י גב' י ב: גב'. יא מלאכת ב: מלאכת; י: מלאכתה; מ: מלאכת. יב נארה י ב: נאה. יג משום ר' י: משם. יד מ ל' בן. טו עוביה ב מ: עביה. טז ושל' ב מ: ועל; י: על. יז ושתיים ב: ושנים נימין; י: ושנים נימין; מ: ושנים נירי היתה. יח וכלי ב מ: ועל כלי; י: על כלי. יט ארוכה י ב מ: ארכה. כ ושתיים י ב: ושתי. כא י ב מ ל' נירין. כב ב מ ל' היתה. כג קדשי ב: קדש. כד הקדשים י: קדשים. כה בין מ: ובין. כו שמי' ב מ: שמא. כז ב נוסף: הכל. כח משניטמא ב: מי שנטמא. כט ל' את. ל ב הסדר: בפנים - בחוץ. לא אימורי י ב: איברי. לב תמיד י ב: התמיד. לג במזרח י: במערב. לד ושל' י: של. לה במערב י: במזרח.

בין בחוץ בין בפנים ישרף בפנים ר' עקיבא אומ' מקום טומאתו שם שריפתו, אימורילא תמיד לב ניתנין מחצי כבש ולמטה במזרחו ולמטה מחצי כבש ולמטה במערב

פירוש תלמיד ר' שמואל בר' שניאור פירוש ר' משולם

להיות בשבת וכי, כלומר אע"פ שמצאה ב"ג שוחט בה בלא טבילה, מתוך שאין מטבילין בשבת הטבילה מאתמול, ואיכא למימר על שניהם קאי. נמצאת קשורה, קופיץ. לסכין הרי זו כסכין, דמסתמא הטבילה עמו, והא מייתי' בפסחים ב' אילו דברים. בולד הטומאה, כגון משקן. באב הטומאה, בשרץ. בחיל, בהר הבית. על גבי האיציטבא, אסטבאות היו בהר הבית מקורין בחמה מפני החמה ובגשמים מפני הגשמים. נירין, בתי נירין. כ"ד חוטין, שהיה שזור, וביומא פ' בא לו פרוכת עשרים וארבעה ארבע דשיתא שיתא לא דינא ולא דיינא. ארכה ארבעים, כנגד כל החלל. משמונים וב' ריבוא, דינרים, ויש מפרשים ריבות, נערות שהיו עוסקות במלאכתו. ויש' כהנים, ואמ' במס' תמיד' ובשחיטת חולין' גוזמא. בין באב הטומאה בין בולד הטומאה, אכפנים קאי. בין בחוץ, אולד הטומאה קאי. חוץ מי שנטמא באב הטומאה בחוץ, שאין לזלול ולהכניסו בקודש. הכל ישרף בחוץ, כלומר שאין צריך להכניסו. ר' אליעזר אומר את שנטמא באב הטומאה בין בחוץ ישרף, אומר את שנטמא באב הטומאה, בולד הטומאה, דקילא טומאתו לא מאיס ולכתחילה מכניסו. מקום טומאתו שם תהא שריפתו, דבר השוה למקדש ולקודש, אין להוציאו משום זילול קודש ואין להכניסו משום זילול מקדש. ניתנין מחצי כבש ולמטה, ואמ' במס' תמיד' פ"ד הלכו ונתנום מחצי כבש ולמטה במערב ומלחום, לא ידעתי הטעם למה כל אחד ואחד ניתן שלא במקום חבירו, וי"ל כדי לעשות הכר' לעולם,

להיות בשבת שוחט, בקופיץ זה. מיד, ואין צריך להטבילו, ואע"ג דשמא בעלים היה להם סכין לשחוט, ולא היה קופיץ זה להם אלא לשבירת עצמות והיום אין שבירת עצם בשבת, שאיך מביאים חגיגת י"ד בשבת, כדאמ' פ' אילו דברים, אפילו הכי כיון דצריך להם ב"ט אחר השבת כבר הטבילוהו מערב שבת, דהא בשבת לא מצי לאטבולה, כדאמ' במס' ביצה' חל י"ט להיות אחר השבת מטבילין הכל לפני השבת. בחמשה עשר, ואם מצאה ב"ט עצמו. שוחט בה, שלמים. מיד, דודאי הטבילה בעלים מאתמול. הרי זו כסכין, ואפילו נמצאת ב"ד שחל להיות בחול שוחט בה מיד, דודאי הוטבלה עם הסכין ב"ג, הואיל וקשורה עם הסכין. והא לא חיישינן שמא אבד הסכין או הקופיץ זה ימים רבים דודאי היום נפלה ממנו, ומתוך שבשעת הרגל העם רב, אינו שוחט שם במקום נפילתה שלא תמצא. פרוכת, שפרוסה לצניעות לפני פתח האולם. בולד הטומאה, ראשון לטומאה. בפנים, העזרה. ומכניסין, לה תוך הפתח. מיד, שאין צריכה הערב שמש, לפי שנגעה בולד הטומאה. באב הטומאה, שרץ או גבלה. בחוץ, בהר הבית, ושוחטין אותה לנגבה אחר הטבילה. בחיל, לפני עזרת נשים. הערב שמש, לפי שנגעה באב הטומאה. חדשה, שנעשית מחדש ולא ראו העם את מלאכתה. על גב האיציטבא, אצטבאות היו בהר הבית לישיב עליהן, והגגין עליהם כל סביביו. נירין, ליצי' ש. כ"ד חוטין, מקרא ילפינן פ' בא לו שחוטת כפול כ"ד. אורכה מ' רחבה כ', אורכה לנגבה של פתח האולם ורוחבה לרוחבו שפתח האולם גבוה מ' ורחב כ'. ומפ"ב ריבוא, חוטין, ל"א ריבות, נערות העוסקות בה, ע"א"ב מפ"ב ריבוא דינרי זהב הייתה נעשית. וג' מאות כהנים מטבילין אותה, כשהיא נטמאת, ובגמ' מפרש דגוזמא הוא. בשר קדשי קדשים, דאילו קדשים קלים מחיצתן חומת ירושלים היא. בפנים, בעזרה. בחוץ, חוץ לעזרה. הכל ישרף בפנים, בעזרה, בבית הדשן הגדול שבעזרה כדמפרש בזבחים פ' טכול יום, דקיימא לן פ' כל שעה כל שפטולו בקודש שריפתו בקודש, וקאמרי בית שמאי דכל שאירע בו פסול בפנים בין אב הטומאה בין ולד הטומאה, או אפילו ולד הטומאה שהוא קל' שריפתו בפנים אבל אב הטומאה שהוא חמורה ואירע פסולו בחוץ אין לנו להכניסה בעזרה לשורפה לפי שלא היה פסולו בקודש. ובית הלל, סברי לא באמרה שריפתה בקודש אלא כשנטמא בולד הטומאה בפנים, דאית בה תרתי פסולו בקודש וקילא טומאתו, אבל באב הטומאה אפילו יש בפנים להוציא לחוץ לעזרה ולשורפה בבית הדשן האחר במקום ששורפין פסולי קדשים קלים, כדתנן במס' פסחים' מי שיצא מירושלים ושכח שיש בידו בשר קדש חזור ושורפו לפני הכירה, וכל שכן כשאירע לו טומאה חוץ לעזרה בין באב הטומאה בין בולד הטומאה שאין לשורפה בעזרה. ור' אלעזר, שני ליה בין טומאה קלה לטומאה חמורה. שאם נטמא באב הטומאה בין בפנים בין בחוץ ישרף בחוץ, שעל אב הטומאה לא נאמר' בקדש באש תשרף, ואם נטמא בולד הטומאה בין בפנים בין בחוץ ישרף בפנים. ור' עקיבא, אויל בתר מקום שנטמא, ולא שני ליה בין נטמא באב הטומאה לניטמא בולד הטומאה, ואע"ג דלא קאמר הכי אלא בכשר קדש קדשים ה"ה קדשים קלים ושירי מנחות, וכל שמחיצתן חומת העזרה, כדתניא בפ' כל שעה ובפ' טכול יום. ה"ג כסדר המשנה, אברי תמיד נותנין מחצי כבש ולמטה במערב ושל מוספין במזרח

א מכאן עד, עם הסכין הוא לשון רש"י שם ע, א. ב מכאן עד, דברים' לי ברש"י שם. ג פסחים פט, ב. ד יז, ב. ה ברש"י שם במקום, עם הסכין אי: עמו. ו כפי' ראשון ברש"י חולין ז, ב ד"ה ארכה. ז צ"ל: ושוחטין. ח ע' פסחים יג, ב. ט מכאן עד, נטמאת' הוא לשון רש"י חולין ז, ב. עיי"ש. י יומא עא, ב. יא פ' זה לי ברש"י חולין ז, ב. יב ובחדשה גם כשלא נטמאת ממש, ע' תקלין חדתין, ובחגיגה כג, א. יג כדאי' ובחיים נה, א. יד קד, ב. טו פסחים כד, א. טז חסר: בחוץ. יז חסר: צריך. יח מט, א. יט ויקרא ו, כג. כ ובחיים קד, ב. כא רביע גריס כחוס' סוכה נד, ב. ע' תוי"ט במשנתיו.

ושל ראשי חדשים נותנין על כרכוב מלמעלה, וה"פ ניתנין מחצי כו, ו"א כהנים הזוכים בהולכת איברים כדאמר ביומא<sup>א</sup> מסדרין אותן בתחתיתו של כבש מחציו ולמטה במערבוי של כבש עד שבא המעלה אותן מן הכבש למזבח ומקטירין<sup>ד</sup> וזה היה סימנו שהיה של תמיד, והנמצאין<sup>ה</sup> שם אינן בספק איברים שנמצאו בעזרה שאמרנו למעלה תעובר צורתן ויצאו לבית השריפה, ושל מוספין ניתנין במזרחי של כבש, שהכבש רוחבו שש עשרה אמה מן המזרח למערב ואורכו ל"ב מן הצפון לדרום, ושל ראשי חדשים איברי מוספין של ראש חדש היו נותנין בכבש סמוך לכרכוב המזבח למעלה<sup>ו</sup> הימנו מעט, דהיינו בחצי העליון של [201] בעליון<sup>ז</sup> של כבש, שכל הכבש אורכו ל"ב ואינו משפע ועולה אלא ט' אמות בגובה שש אמות שמן הארץ לסוכה, ובגמ' מפרש טעמא, למה סודרן למעלה משאר איברים. השקלים, ליתן שקלו באדר. והביכורים, ראה שדהו שביכר קושר גמי לסימן ואומר הרי זו ביכורים. אין נזהגין אלא בפני הבית, ואין מותרין ליתנם אחר שחרב הבית, דשקלים לצורך קרבנות ציבור הן, והביכורים טעונין הנחה לפני המזבח ועכשיו אין מזבח. אבל מעשר דגן, מעשר ראשון ומעשר שיני ומעשר עני נזהגין אפילו שלא בפני הבית, שהרי גידלו בארץ ישראל, וסבירא ליה קדושה ראשונה קדשה לשעתה וקדשה לעתיד לבא, הילכך ע"כ יש לו להפרישם משום דטבלי את הגורן, ואע"ג דבמעשר שיני אתי לידי תקלה, מ"מ מפריש ליה, אבל ביכורים דלא טבלי את הגורן כדתנן בפ"ב דביכורים.<sup>א</sup> לא ליקדיש דילמא מייתי לידי תקלה, ומיהו אם הקדישן קודש הן כדתני סיפא, וטעמ' משום דקדשה לעתיד לבא, ואע"ג דמאן דסבירא ליה קדשה לעתיד לבא סבירא ליה מקריבין אע"פ שאין בית במס' מגילה,<sup>ב</sup> ויכול להקדיש ביכורים ולהניחם במקום מזבח, מ"מ כיון שניתנה המקום ביד אויבים ואינו יכול לעשות חובתו גזרו רבנן שלא להקדיש אותן דילמא אתי בהו לידי תקלה. מעשר בהמה ובכור, גמי על כרחיך קדוש, דבכור ברחם קדוש, מעשר בהמה גמי קדוש אם עישר בהמותיו, והשתא עבוד רבנן תקנתא במס' ברכות<sup>ג</sup> בפ' בתרא שלא יעשר בהמה דלא ליתי לידי תקלה, ואפי' הכי אוכל בהמותיו בלא מעשר דהא לא טבלי אלא מדרבנן כדאמ' התם,<sup>ד</sup> אבל בכור על כרחיך מרתם קדוש ועבוד תקנתא שיטיל בו מום קודם שיצא לאויר העולם.<sup>ה</sup> הרי זה קדוש, כדאמר מקריבין אע"פ שאין בית. ר' שמעון אומר האומר ביכורים כו, ר' שמעון יליף טעמא בתוספתא דשקלים,<sup>ו</sup> דכת' ראשית ביכורי אדמתך וגו', כל זמן שיש לך בית יש לך ביכורים אין לך בית אין לך ביכורים, הילכך לא קדשי אפילו בדיעבד מגזירת הכתוב, אבל בשאר סג' ליה כת'ק. ס"פ. [גמ'] ר' שמעון, מפרש טעמא דר' מאיר מאי טעמא קאמר חוץ משוק העליון, קצרון של גוים היה שם, בית הכביסה לגוים היה באותו השוק שמכסין שם בגדים, וכיון שהגוים מצויין שם אמרינן רוקן הוא, וחכמים עשאום כזבים לכל דבריהם אף לרוקן ולמימי רגליהם כדאמר במס' נדה<sup>ז</sup> פ' בנות כותים, אבל בשאר שווקים שבירושלים לא היו הולכין גוים כלל, שאילו היו הולכים היו כל הרוקין טמאין, דתנן במס' טהרות<sup>ח</sup> שוטה אחד בעיר או בכרי או כותית כל הרוקין שבעיר טמאין, ובעירות<sup>ט</sup> שבארץ ישראל שמצויין שם גוים מיירי, כן נראה בעיני לפרש, עין כוכב, כ"ב מתרגמי עין קצרא, ובפ"ק דפסחים<sup>י</sup> משמע הטעם לפי שבאותו השוק היו הזבים מתקבצין להתרחק משאר העם. עדרות היו נזהגין שבירושלים, עזרי הצאן היו נזהגין ושוחטין עד שהיה הדם רבה כל כך שהיו עולי רגלים כו. קצרון של גוים היה שם, ומתוך שמצויין שם, גם הם הורגים בהמות, והרי משתקעין בדם נבילות, ואפילו הכי לא היו חוששין, משום דסבירא להו דם נבילות לא מטמא. מעשה בפרדה כו, פירשתיו בג' פרקים<sup>יא</sup> מורינא דבי נשיאה. כ"ה

א, ושל<sup>א</sup> י: של<sup>ב</sup>. ב ב י נוסף: ניתנין.<sup>ג</sup> מתחת<sup>ד</sup> י: על<sup>ה</sup>. ד ולמטה<sup>ו</sup> ב מ: מלמטה<sup>ז</sup>; י: מלמעלה.<sup>ח</sup> אין<sup>ט</sup> י: אין<sup>י</sup>. י נזהגין<sup>יא</sup> ב: נוחגין.<sup>יב</sup> ב ב י נוסף: בהמה.<sup>יג</sup> ב בכורות<sup>יד</sup> ב: והבכורות<sup>טו</sup>; י: ובכורות.<sup>טז</sup> בין מ י: ובין.<sup>יז</sup> המקדש<sup>יח</sup> י ב: המקדש.<sup>יט</sup> א י ב מ ל: שקלים.<sup>כ</sup> אין<sup>כא</sup> י: אין<sup>כב</sup>. י ב מ ל: כל הרוקין<sup>כג</sup>; י נוסף: כו.<sup>כד</sup> סימון<sup>כה</sup> ב: ביבין<sup>כו</sup>; י: אבין.<sup>כז</sup> יהודה<sup>כח</sup> י ב מ: יהושע.<sup>כט</sup> י ב מ ל: א.<sup>ל</sup> מ ל: של.<sup>לא</sup> גוים<sup>לב</sup> ב: ובין.<sup>לג</sup> היה<sup>לד</sup> ב: היה.<sup>לה</sup> מ ל: שם.<sup>לו</sup> א"ר חנינא<sup>לז</sup> מ: ר' חנינא או.<sup>לח</sup> ערות<sup>לח</sup> מ: ערות<sup>לט</sup>; י: ערות<sup>מ</sup>; י: ערות<sup>מא</sup>; ב: ערות<sup>מב</sup>. עולין<sup>מג</sup> י: נוחגין<sup>מד</sup>; מ: נוחגין<sup>מה</sup>; ב: נוחגין אריות.<sup>מו</sup> משתקעין<sup>מא</sup> י: משתקעין<sup>מב</sup>; ב: משתקעין<sup>מג</sup>. ער<sup>מג</sup> מ: על.<sup>מז</sup> רכובותי<sup>מח</sup> י ב: ארכובותיהם<sup>מט</sup>; ונוסף: ובאו לפני חכמים ולא אמרו להם דבר.<sup>נא</sup> בן<sup>נב</sup> מ: בר.<sup>נב</sup> היה<sup>נב</sup> מ: היה.<sup>נב</sup> כט י ב ל: ר' שמעון - שם.<sup>נב</sup> ל י ב מ ל: אחת.<sup>נב</sup> לא של<sup>נב</sup> ב י: משל.<sup>נב</sup> לב רמה<sup>נב</sup> י: רמיה;<sup>נב</sup> מ: רמו.<sup>נב</sup> לג אלעזר<sup>נב</sup> ב: אלעזר.<sup>נב</sup> לד שאל<sup>נב</sup> י ב: שאל.<sup>נב</sup> לה אגר ביה<sup>נב</sup> מ: אגר ביה<sup>נב</sup>; י: אגר ביה<sup>נב</sup>; ב: אגר ביה.<sup>נב</sup> לו אל<sup>נב</sup> מ ב: ואל.<sup>נב</sup> לו יתר מיכן<sup>נב</sup> מ: מכאן ואילך.<sup>נב</sup> לח י נוסף: ובאש לרבי לעזר דלא חזר ליה רבי שמעון שמועתא.<sup>נב</sup> לט רב<sup>נב</sup> י ב: רבי.<sup>נב</sup> מ ביבי<sup>נב</sup> ב: ביבין.<sup>נב</sup> מא אל<sup>נב</sup> ב: אמר.<sup>נב</sup> מב ב ל: בר ביסנא.<sup>נב</sup> מ יתר<sup>נב</sup> י: יתר.<sup>נב</sup> מד מ ל: רב ביבי - טמא.<sup>נב</sup> מה זריקה<sup>נב</sup> י ב: זריקה<sup>נב</sup>; מ: זריקה.<sup>נב</sup> מו בגין<sup>נב</sup> מ: כגון.<sup>נב</sup> מו דשאל<sup>נב</sup> ב: דשאל<sup>נב</sup>; י: דהוא שאל.<sup>נב</sup> מח ב נוסף: מבגין;<sup>נב</sup> י: בגין.<sup>נב</sup> מט הות<sup>נב</sup> מ: הות<sup>נב</sup>; י: הות.<sup>נב</sup> נא אל כדאמ' י ב מ: ב נוסף: משום דאית לי חיטי למיזבן.<sup>נב</sup> נא אל כדאמ' י ב מ: דא"ר.<sup>נב</sup> נב חנינ' י: חנין.<sup>נב</sup> נג שלוקח<sup>נב</sup> י: שהוא לוקח.<sup>נב</sup>

פירוש ר' משולם

פירוש תלמיד ר' שמואל בר' שניאור

ושהיו זריזים כל אחד בשעתו.<sup>א</sup> אין נזהגין אלא בפני הבית, דתרויהו שייכא בה. ומעשר בהמה, ואמ' בבכורות<sup>ב</sup> פרק בתרא ומאחר שאינו קרב למה קדוש, לאכל במזמן לבעלים, וקפריך אי הכי אפי' האידינא גמי, ומתוך לה משום תקלה. ביכורים קודש אינו קודש, דלשון הקדש לא שייך וביכורים לא חזו. גמ', קצרון של גוים היה גר שם, אשוק בעליל קאי. קצרון, כוכב. ערודאות היו הורגין בירושלים, משום טמאין נקט לה הכא, ותו לא<sup>ג</sup> גרס' הכא קצרון של גוים. ר' אלעזר שאל, מפורש למעלה עניינו בפ' מצרפין.

ושל ראשי חדשים נותנין על כרכוב מלמעלה, וה"פ ניתנין מחצי כו, ו"א כהנים הזוכים בהולכת איברים כדאמר ביומא<sup>א</sup> מסדרין אותן בתחתיתו של כבש מחציו ולמטה במערבוי של כבש עד שבא המעלה אותן מן הכבש למזבח ומקטירין<sup>ד</sup> וזה היה סימנו שהיה של תמיד, והנמצאין<sup>ה</sup> שם אינן בספק איברים שנמצאו בעזרה שאמרנו למעלה תעובר צורתן ויצאו לבית השריפה, ושל מוספין ניתנין במזרחי של כבש, שהכבש רוחבו שש עשרה אמה מן המזרח למערב ואורכו ל"ב מן הצפון לדרום, ושל ראשי חדשים איברי מוספין של ראש חדש היו נותנין בכבש סמוך לכרכוב המזבח למעלה<sup>ו</sup> הימנו מעט, דהיינו בחצי העליון של [201] בעליון<sup>ז</sup> של כבש, שכל הכבש אורכו ל"ב ואינו משפע ועולה אלא ט' אמות בגובה שש אמות שמן הארץ לסוכה, ובגמ' מפרש טעמא, למה סודרן למעלה משאר איברים. השקלים, ליתן שקלו באדר. והביכורים, ראה שדהו שביכר קושר גמי לסימן ואומר הרי זו ביכורים. אין נזהגין אלא בפני הבית, ואין מותרין ליתנם אחר שחרב הבית, דשקלים לצורך קרבנות ציבור הן, והביכורים טעונין הנחה לפני המזבח ועכשיו אין מזבח. אבל מעשר דגן, מעשר ראשון ומעשר שיני ומעשר עני נזהגין אפילו שלא בפני הבית, שהרי גידלו בארץ ישראל, וסבירא ליה קדושה ראשונה קדשה לשעתה וקדשה לעתיד לבא, הילכך ע"כ יש לו להפרישם משום דטבלי את הגורן, ואע"ג דבמעשר שיני אתי לידי תקלה, מ"מ מפריש ליה, אבל ביכורים דלא טבלי את הגורן כדתנן בפ"ב דביכורים.<sup>א</sup> לא ליקדיש דילמא מייתי לידי תקלה, ומיהו אם הקדישן קודש הן כדתני סיפא, וטעמ' משום דקדשה לעתיד לבא, ואע"ג דמאן דסבירא ליה קדשה לעתיד לבא סבירא ליה מקריבין אע"פ שאין בית במס' מגילה,<sup>ב</sup> ויכול להקדיש ביכורים ולהניחם במקום מזבח, מ"מ כיון שניתנה המקום ביד אויבים ואינו יכול לעשות חובתו גזרו רבנן שלא להקדיש אותן דילמא אתי בהו לידי תקלה. מעשר בהמה ובכור, גמי על כרחיך קדוש, דבכור ברחם קדוש, מעשר בהמה גמי קדוש אם עישר בהמותיו, והשתא עבוד רבנן תקנתא במס' ברכות<sup>ג</sup> בפ' בתרא שלא יעשר בהמה דלא ליתי לידי תקלה, ואפי' הכי אוכל בהמותיו בלא מעשר דהא לא טבלי אלא מדרבנן כדאמ' התם,<sup>ד</sup> אבל בכור על כרחיך מרתם קדוש ועבוד תקנתא שיטיל בו מום קודם שיצא לאויר העולם.<sup>ה</sup> הרי זה קדוש, כדאמר מקריבין אע"פ שאין בית. ר' שמעון אומר האומר ביכורים כו, ר' שמעון יליף טעמא בתוספתא דשקלים,<sup>ו</sup> דכת' ראשית ביכורי אדמתך וגו', כל זמן שיש לך בית יש לך ביכורים אין לך בית אין לך ביכורים, הילכך לא קדשי אפילו בדיעבד מגזירת הכתוב, אבל בשאר סג' ליה כת'ק. ס"פ. [גמ'] ר' שמעון, מפרש טעמא דר' מאיר מאי טעמא קאמר חוץ משוק העליון, קצרון של גוים היה שם, בית הכביסה לגוים היה באותו השוק שמכסין שם בגדים, וכיון שהגוים מצויין שם אמרינן רוקן הוא, וחכמים עשאום כזבים לכל דבריהם אף לרוקן ולמימי רגליהם כדאמר במס' נדה<sup>ז</sup> פ' בנות כותים, אבל בשאר שווקים שבירושלים לא היו הולכין גוים כלל, שאילו היו הולכים היו כל הרוקין טמאין, דתנן במס' טהרות<sup>ח</sup> שוטה אחד בעיר או בכרי או כותית כל הרוקין שבעיר טמאין, ובעירות<sup>ט</sup> שבארץ ישראל שמצויין שם גוים מיירי, כן נראה בעיני לפרש, עין כוכב, כ"ב מתרגמי עין קצרא, ובפ"ק דפסחים<sup>י</sup> משמע הטעם לפי שבאותו השוק היו הזבים מתקבצין להתרחק משאר העם. עדרות היו נזהגין שבירושלים, עזרי הצאן היו נזהגין ושוחטין עד שהיה הדם רבה כל כך שהיו עולי רגלים כו. קצרון של גוים היה שם, ומתוך שמצויין שם, גם הם הורגים בהמות, והרי משתקעין בדם נבילות, ואפילו הכי לא היו חוששין, משום דסבירא להו דם נבילות לא מטמא. מעשה בפרדה כו, פירשתיו בג' פרקים<sup>יא</sup> מורינא דבי נשיאה. כ"ה

<sup>א</sup> מכאן עד שמן הארץ הסוכה הוא לשון רש"י סוכה נד. ב. כה, א. <sup>ב</sup> ברש"י שם: במזרחי, אלא רבינו כ' ברש"י לפי גרסתו הוא. <sup>ג</sup> ברש"י שם במקום אותן - ומקטירין אי', ומקטירין מן הכבש ולמזבח. והרש"ש שם תיקן לשון רש"י כמו שהעתיקו רבינו. <sup>ד</sup> מכאן עד השריפה ליתא ברש"י שלפנינו. <sup>ה</sup> במסכתין פ"ו ה"ב, ורבינו מפרש בזה שייכות משנה זו לפירקין, ע' תפא' אות מא, וע' רש"י יומא כו, א ד"ה הוא מעלה. <sup>ו</sup> ברש"י שם, במערבוי, אלא רבינו כ' ברש"י לפי גרסתו הוא. <sup>ז</sup> ברש"י שם, למטה וע' הערה הקודמת. <sup>ח</sup> של בעליון ט"ס הן. <sup>ט</sup> כדאי' ביכורים פ"ג מ"א. <sup>י</sup> פרק ב מ"ג. <sup>יא</sup> ב"י, א. <sup>יב</sup> צ"ל: בכורות, עיי' שם נג, א. <sup>יג</sup> כדאי' שם נג, ב. <sup>יד</sup> פ"ג ה"ו. <sup>טו</sup> שמות כו, יט. <sup>טז</sup> אולי צ"ל: סבירא. <sup>יז</sup> ל"ד, א. <sup>יח</sup> פ"ה מ"ח. <sup>יט</sup> ע"ש שם בהגהה שבפ"ה הראש. <sup>כ</sup> כ"ג שכוונת רבינו ליהושע טו, ו עין רגל עיי' ברש"י ור"ד ק. <sup>כא</sup> כ"ט, ב. <sup>כב</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>כג</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>כד</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>כה</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>כו</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>כז</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>כח</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>כט</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>ל</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>לא</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>לב</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>לג</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>לד</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>לה</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>לו</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>לז</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>לח</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>לט</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>מ</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>מא</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>מב</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>מג</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>מד</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>מה</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>מו</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>מז</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>מח</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>מט</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נא</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נב</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נג</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נד</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נה</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נו</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נז</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נח</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נט</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נא</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נב</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נג</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נד</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נה</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נו</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נז</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נח</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נט</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נא</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נב</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נג</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נד</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נה</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נו</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נז</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נח</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נט</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נא</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נב</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נג</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נד</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נה</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נו</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נז</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נח</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נט</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נא</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נב</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נג</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נד</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נה</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נו</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נז</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נח</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נט</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נא</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נב</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נג</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נד</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נה</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נו</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נז</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נח</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נט</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נא</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נב</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נג</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נד</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נה</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נו</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נז</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נח</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נט</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נא</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נב</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נג</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נד</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נה</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נו</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נז</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נח</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נט</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נא</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נב</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נג</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נד</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נה</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נו</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נז</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נח</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נט</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נא</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נב</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נג</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נד</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נה</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נו</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נז</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נח</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נט</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נא</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נב</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נג</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נד</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נה</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נו</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נז</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נח</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נט</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נא</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נב</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נג</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נד</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נה</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נו</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נז</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נח</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נט</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נא</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נב</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נג</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נד</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נה</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נו</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נז</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נח</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נט</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נא</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נב</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נג</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נד</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נה</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נו</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נז</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נח</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נט</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נא</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נב</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נג</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נד</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נה</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נו</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נז</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נח</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נט</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נא</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נב</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נג</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נד</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נה</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נו</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נז</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נח</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נט</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נא</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נב</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נג</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נד</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נה</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נו</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נז</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נח</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נט</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נא</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נב</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נג</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נד</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נה</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נו</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נז</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נח</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נט</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נא</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נב</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נג</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נד</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נה</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נו</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נז</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נח</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נט</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נא</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נב</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נג</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נד</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נה</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נו</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נז</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נח</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נט</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נא</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נב</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נג</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נד</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נה</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נו</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נז</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נח</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נט</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נא</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נב</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נג</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נד</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נה</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נו</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נז</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נח</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נט</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נא</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נב</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נג</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נד</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נה</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נו</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נז</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נח</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נט</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נא</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נב</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נג</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נד</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נה</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נו</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נז</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נח</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נט</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נא</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נב</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נג</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נד</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נה</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נו</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נז</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נח</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נט</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נא</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נב</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נג</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נד</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נה</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נו</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נז</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נח</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נט</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נא</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נב</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נג</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נד</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נה</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נו</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נז</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נח</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נט</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נא</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נב</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נג</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נד</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נה</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נו</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נז</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נח</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נט</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נא</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נב</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נג</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נד</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נה</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נו</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נז</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נח</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נט</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נא</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נב</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נג</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נד</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נה</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נו</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נז</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נח</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נט</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נא</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נב</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נג</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נד</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נה</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נו</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נז</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נח</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נט</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נא</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נב</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נג</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נד</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נה</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נו</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נז</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נח</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נט</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נא</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נב</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נג</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נד</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נה</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נו</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נז</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נח</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נט</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נא</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נב</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נג</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נד</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נה</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נו</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נז</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נח</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נט</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נא</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נב</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נג</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נד</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נה</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נו</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נז</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נח</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נט</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נא</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נב</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נג</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נד</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נה</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נו</sup> כד לעיל פ"ג ה"ב. <sup>נז</sup>

לשנה ופחדת לילה ויומם זה שלוקח מן הפלטר ונא  
 סמך לפלטר מה היה כדון העיד ר' יהושע  
 בן בתירא על דם נבילות שהוא טהור מלהכשיר  
 והוא לממאי מטמאי והתני דם [158] השריף מטמא  
 כבשרו ואין לנו כיוצא בו כשיעורו טומאתו שדמיה  
 מטמא כבשרו אמר רב יוסף מאן דאמי טמא ר' יהודה  
 ומד טהור ר' יהושע בן בתירא אל ר' אבדימי נחיתאכא  
 ויאות ר' יהודה מורינאכא דנשיאכא הוהכר לא כן א"ר יעקב  
 ברכה אחאכו בש"ר יוסי ב"ר חנינ' לא גזרו על הרוקין  
 שבירושלם עליהכר אבין בש"ר יהושע בן לוי קצרון של  
 גוים היהלא שם בשאר ימות השנה הטמאין מהלכין שיבולת  
 טהורין מהלכי מן הצד וטמאין מהלכי מן הלב  
 וטהורין מהלכין מן הלב וטמאין מהלכין מן הלב  
 הרגל הטהורין מהלכין שיבולת וטמאין מהלכין מן  
 הצד וטהורין מהלכין סתם וטהורין אמרין להם  
 פרשומה לא כן א"ר יוחנן לא גזרו על כל הבלים שבירושלם  
 מי כיון ששנמצא דרך ירידה לבית הטבילה נעשו  
 הוכיח אבא שאול היה קורא אותן צפורן מ"ד צפורן  
 שהוא דומה לצפורן מ"ד מריצה את האבן כל הכלים  
 שנמצאין תני סכין הקשורה להג הרי זו כמותה  
 אלו נאמר חוט אחד כפול אחד שזורה לשלשה  
 משורר לששה מיכן האסט עשרים וארבעה חניע שלשים  
 ושנים אילו אמר חוט אחד כפול לשנים שזור לארבעה

פירוש תלמיד ר' שמואל בר' שניאור

לא כן א"ר יעקב, ממתני' פריך לר' יעקב היכי קאמר משמיה דר' יוסי  
 בר' חנינא לא גזרו על הרוקין שבירושלם בפ"ק דפסחים הך מתני' דקתני  
 כל הרוקין בירושלם טהורין חוץ משל שוק העליון. ר' אבין כו' קצרון  
 של גוים היה שם, בשוק העליון, וכי א"ר יוסי בר' חנינא בשאר שווקים,  
 כדאמר ר' מאיר גופיה. בשאר ימות השנה כו', טעמא דר' יוסי דמתני'  
 מפרש דהכי אורחיהו בשאר ימות השנה, דאיכא למימר טמאין רובא הן.  
 ומהלכין בשיבולת, באמצע השבילין, וטהורין, המועטין. הולכין  
 מן הצד, בצדי הדרכים. והטמאין מהלכין סתם, מהלכין בשתיקה  
 באמצע וטהורין מהלכין מן הצד. ואומרין להן, לטמאין שבאמצע, כל  
 שעה, פירשו, ממנו שלא תגעו בנו, שהמועטין יכולין לקרוא פירשו ולא  
 המרוכין. אבל בשעת הרגל שאז טהורין הולכין באמצע. והטמאין  
 מן הצד, וכיון שהטמאין מועטין, הן קוראין פירשו. לא כן א"ר יוחנן  
 כו', אמתני' קאי דקתני כל הכלים שנמצאו דרך ירידה לבית הטבילה טמאין,  
 לא כן א"ר יוחנן לא גזרו על ספק כלים כו', וקשיא לר' יוחנן מתני'.  
 ומשני מכיון שנמצאו דרך ירידה לבית הטבילה כו', הוכיח  
 כשהולכין לטבול נפלו, וכי א"ר יוחנן בכלים שנמצאו בכל העיר, כדפרי'  
 במתני', נראה לי דגר' במעשיו הוכיח. אבא שאול  
 היה קורא, המריצה דקתני במתני', צפורן. מאן דאמר צפורן,  
 אבא שאול שקורא המרא צפורן. שהיא דומה לצפורן, דק ומחוחך  
 כצפורן. מאן דאמר מריצה, תנא דמתני' דקרי ליה מריצה, לפי  
 שמריצה אבן שכשחופרין בה גומא שבה האבן מונחת היא מוציאתה מגומתה  
 במהירות ובמרוצה. תני, ברייתא עלה דמתני' דסכין שנמצאת ב"ד. הסכין  
 הקשורה לה, שאנו רואין שעיקר הקשר בקופיץ, אבל הסכין תלויה  
 ברצועה שאדוקה בקופיץ. הרי זה כמותה, ואפי' נמצאת ב"ד שונה  
 ומטביל. חוט אחד כפול, אי הוה בפרכת' כתי חוט, ה"א אין כאן  
 אלא אחד כפול לשנים, דחוט תרגומו של פתיל, ואמר' במסכת יומא'  
 פתיל לשנים, פתילים לארבעה. שזור שלשה, ואי הוה כתי שזור הוה  
 משמע דכפול לג'. משורר לששה, כלומר השתא דכתי משורר, משמע שחוטו  
 כפול לששה. הרי כ"ד, ל"ד, הרי כ"ד, ל"ד, הרי כ"ד, ל"ד, הרי כ"ד, ל"ד,  
 וארגמן תולעת שני ושש משורר, וכל אחד חוטו כפול ר'. הרי כ"ד, ל"ד,  
 כ"ד חוטי. תני שלשים ושתים, יש תנא שונה שכפול ל"ב, והוא ר' נחמיה  
 בברייתא של מלאכת המשכן, ודריש הכי אילו אמר חוט כו'.

פירוש ר' משולם

לא כן אמר ר' יעקב וכי לא גזרו על הרוקין שבירושלם,  
 כלומר לימא תיהוי תיובתיה ממתני' דשוק העליון, ומתוך לה קצרון של  
 גוים היה שם. בשאר ימות השנה הטמאין מהלכין שבלת,  
 ברייתא היא אליבא דר' יוסי דמתני'. שיבולת, תוך רשות הרבים.  
 ה"ג טמאין מהלכין סתם וטהורין הולכין להם  
 פרושין. לא כן א"ר יוחנן לא גזרו על הכלים שבירושלם,  
 לימא תיהוי תיובתיה ממתני' דרך ירידה לבית הטבילה טמאין. ומתוך  
 מכיון שנמצא דרך ירידה לבית הטבילה, נימצא הוכחה שהיו  
 טמאין, וסכין שנמצא התם מעלה עשו בקדשים אי איכא הוכחה דאיכא  
 למימר טבלתיה כגון שנמצאת בארבעה עשר אי' בחזקת היתיר ושחט  
 בה מיד, ולהכי נקט סכין. היה קורא אותו צפורן, אמתני' חוץ מן  
 הסל והמגריפה והמריצה. שהיא דומה לצפורן, ומריצה חלקה ורחבה  
 להשליך העפר, וסל גמי מעלה בו העפר מלמעלה. מאן דאמר מריצה  
 את האבן, הופכת [158] ומגלגלת. תנן סכין הקשורה, סמכי מתני'  
 ובשיבוש. ה"א אילו אמר חוט אחד כפול לשנים, כלומר אילו  
 אמר קרא' חוט, ולא יותר, הייתי אומר כפול לשנים, כלומר חוט משמע  
 לשנים, החוט המשולש. שזור לששה, כלומר אילו נאמר חוט  
 שזור היה משמע לששה. משורר ששה, משמע שזור כפול לשנים,  
 דהיינו ששה, והוא קרוי משורר, כ"ד גימ' ובכל אחד ששה, מיכן היו  
 כ"ד. תניא ל"ב, כלומר אית תנא דתני לוי' חוטי. ה"ג אי אמר  
 חוט אחד כפול לשנים קלוע שלשה שזור ארבעה

א שלוקח ב: הלוקח; י: שהוא לוקח. ב הפלטר; י: הסידיק;  
 ונוסף: ולא תאמין בחיך זה שהוא לוקח מן הפלטר. ג סמך  
 ב: סמכנא; ד לפלטריה; י: לפלטר'א; ב: אפלטר'א. ה מה היא  
 ב: מהו; י: מאי; ו כדון; י: כדון. ז יהושע; מ: יהודה; ח בתירא  
 י: פתירא; ט י מ נוסף; מהו טהור טהור; ב: מהו טהור. י מלהכשיר  
 ב: להכשיר. יא והוא לממא; מ: הא לממאות; י: הא לממות; ב: אבל  
 לממאות. יב מטמא; ב: מטמא. יג והתני; י: תמן תנינן. יד ב נוסף:  
 ובשרו. טו ב לוי, כבשרו; י נוסף: מטמא. טז י ב נוסף:  
 אין לנו כיוצא בו. יז כשיעור; י: שיעור. יח שדרמ'  
 י: אבל דמו. יט מ לוי, ואין לנו - כבשרו. כ ר' י: כר'.  
 כא אבדימי נחיתא; י: אבדרמא נחוחא; ב: אבדימי נחות. כב מורינא  
 מ: מורינא; י: מוריניא; ב: אמוריא. כג דנשיא; מ: נשיא;  
 י: דנשיא; ב: דנשיאה. כד ב נוסף: כל הרוקין וכו'. כה בר'  
 ב: בר'. כו יעקב בר אחא; י: אבהו. כז בר' י: בן. כח י ב נוסף:  
 הוא איתמר. כט עליה; ב: עליה. ל גוים; ב: זבין. לא היה  
 ב מ: היו. לב טהורין; ב: וטהורין; י: וטהורין. לג וטמאין  
 ב: וטמאה; י: וטהורין. לד לוי, מן. לה מ לוי, מן. לו י ב לוי  
 וטהורין - סתם. לו ואומ' י: והטמאין אומרים; ב: וטהורים אמר'.  
 לח פרשו; מ: פירשו; י: פירשו; ב: פרשו. לט ובשעת; י: בשעת.  
 מ הטהורין; ב: טהורין. מא וטמאין; י: והטמאין; מ: וטהורין.  
 מב וטהורין; י: והטמאין. מג סתם; ב: מן סתם. מד וטהורין  
 מ ב: וטמאין; י: וטהורין. מה פרשו; י: ב: פרשו; י נוסף: הלכה  
 ב'; ב נוסף: מתני' כל הכלים שנמצאו בירושלם. מו י נוסף:  
 אבהו בשם. מז עלי; מ: כל. מח מי כיון; י: ב: מכיון.  
 מט שנמצאו; מ: שנמצאו. נ טבילה; י: טבילה. נא ב נוסף:  
 ר' יוסי אומר כולן טהורין. נב אותן; מ: אותן. נג מ לוי, מ"ד צפורן.  
 נד י ב נוסף: שהיא. נה י ב נוסף: לבית הקברות. נו כל - שנמצאו  
 ב: קופץ בין בזה ובין בזה שונה ומטביל; י: הלכה ג'; מ: כל הכלים  
 פרכת שנטמאת וכו'. נז תנן; י: ב: תני. נח סכין; י: ב: הסכין.  
 נט הקשורה לה; י: קשורה לו. ס י נוסף: הלכה ד'; ב: נוסף: פרכת;  
 מ לוי, תנן - כמותה. סא נאמר; מ: אמר. סב אחד; מ: אמ'  
 חר'. סג ב נוסף: אילו נאמ'. סד אחד; י: ב: לשנים; מ: אחד  
 לשנים. סה שזור; י: ב: שזור; מ: שזור. סז לשלשה; מ: לשלשים.  
 סח משורר; ב: שש. סח י ב מ נוסף: ארבע. סט מיכן הא; ב: הוי;  
 מ: מכאן הוא. ע תני; מ: תנו. עא אמר; ב: נאמר. עב לארבעה  
 ב: ארבעה; י: לארבע; ב נוסף: שש לששה.

פירוש ר' משולם

א נ' שארישא דברייתא קאי ורבינו מגיה כמו שהגיה הגר"א זצ"ל, אבל אולי  
 קאי על סוף הברייתא וכמש"כ בגמ' שלנו. ב נ"ל שר"ל בירושלם,  
 עמ"ש רבינו בס' המשנה. ג נ' שחטו; אבל. ד נ' שצ"ל: היא.  
 ה כ"ה בכת"י, ואינו יודע לתקן ולפרש. ו שמות כו, לא. ז קהלת ד, יב.  
 ח צ"ל: וד' מינים, כמש"כ להלן. ט צ"ל: ל"ב.

א יט, ב. ב כני הגר"א זצ"ל. ג וחדש לנו רבינו, שאין הברייתא חולקת על המשנה, ולא כמלאכת שלמה ויפה עינים. ד כפי' ראשון של קרבן  
 העדה. ה שמות כו, לא. ו שם כח, לו. ז עב, א. ח פרק ד.

משור לשמונה<sup>א</sup> ארבעה מיכין הא ארבעין וחרין תני לשלשה<sup>ב</sup> שזרי לשנים עשר<sup>ג</sup> ארבעה מיכין הא ארבעים<sup>ד</sup> ותמניא כתו<sup>ה</sup> אחד אומי<sup>ו</sup> מעשה רוקם וכתו<sup>ז</sup> אחד אומי<sup>ח</sup> מעשה חושב מעשה רוקם פרצוף אחד מעשה חושב שני פרצופין<sup>ט</sup> ר' יהודה ור' נחמיה חד אמי<sup>י</sup> מעשה רוקם ארי מיכין<sup>יא</sup> וחלקי<sup>יב</sup> מעשה חושב ארי מיכין ואחד<sup>יג</sup> מיכין וחרניא<sup>יד</sup> אמי<sup>טו</sup> מעשה רוקם ארי מיכין ואריכ<sup>טז</sup> מיכין מעשה חושב ארי מיכין בשמונים ושתיים ריבוא<sup>יז</sup> נעשתה ר' כיצחק בר ביסנא בשם שמואל<sup>יח</sup> גוזמא תמן תנינא<sup>יט</sup> פעמונט עליו שלשל מאות כור ר' יוסי בר' חנינא<sup>כ</sup> בשם שמואל גוזמא<sup>כא</sup> בשר קדשי<sup>כב</sup> לב בר קפרא אמי<sup>כג</sup> דבר תורה אב הטומאה<sup>כד</sup> וולד הטומאה מדבריהן<sup>כה</sup> ר' יוחנן אמי<sup>כו</sup> בין זהלה ובין זהלה דברלו תורה וקשיא דר' יוחנן על דב"ש דב"ש אומי<sup>כז</sup> הכל ישרף בפנים חוץ משניטמא באב הטומאה בחוץ<sup>כח</sup> מה בין אב הטומא בחוץ<sup>כט</sup> למה בין וולד הטומא בחוץ<sup>ל</sup> זה וזה לא דבר תורה ואפי' על דביתמב הילל לית היא<sup>לא</sup> מקשה<sup>לב</sup> דב"ה אומי<sup>לד</sup> הכל ישרף בחוץ<sup>לז</sup> משניטמא בוולד הטומא בפנים מה בין ולד<sup>לח</sup> הטומא בפנים וזהמ וזה לא דבר תורה הוא<sup>לט</sup> לא הוי בהי רבנן אלא על הדאי<sup>מ</sup> דבר קפרא וקשי<sup>מא</sup> דבר קפרא

פירוש תלמיד ר' שמואל בר' שניאור

<sup>א</sup> לשמונה ב: שמנה. <sup>ב</sup> ב לי, מיכין. <sup>ג</sup> ותריין מ: וחרתין; ארבעין וחרין ב: תלתין וחרין; י: תלתין וחרין. <sup>ד</sup> תני: תניא. <sup>ה</sup> אמ' ב: נאמר. <sup>ו</sup> י ב מ נוסף: אחד. <sup>ז</sup> לשנים מ: שנים. <sup>ח</sup> קלוע ב: קלו על: י: קליעה. <sup>ט</sup> לשלשה מ' ב: שלשה. <sup>י</sup> ב נוסף: שלשה (ב: ששה) משור. <sup>יא</sup> לשנים עשר ב: חריסר. <sup>יב</sup> ב לי, מיכין. <sup>יג</sup> ארבעים י ב מ: ארבעין. <sup>יד</sup> אומי ב: אמר. <sup>טו</sup> י נוסף: רוקם. <sup>טז</sup> שני פרצופין ב מ: שתי פרצופות; י: שני פרצופות. <sup>יז</sup> מיכין ב: מכאן (וכן בכל הסוגיא); מ: מיכאן. <sup>יח</sup> וחלקי י: וארי. <sup>יט</sup> מיכין ב: מכאן. <sup>כ</sup> מיכין ב מ: מכאן. <sup>כא</sup> ואחר מ: ואחר; ב: וארי; י: וחלקי. <sup>כב</sup> וחרניא ב: ואחרניא; י: וחרניא; מ: וחר. <sup>כג</sup> וארי י: וחלקי. <sup>כד</sup> ריבוא מ: ריבות, ולי, נעשת. <sup>כה</sup> נעשת י: היתה נעשית. <sup>כו</sup> ר' מ: אר. <sup>כז</sup> בשם שמואל מ: משמו. <sup>כח</sup> תנינא י ב: תנינן; ב נוסף: החלו מעלין באפר על גבי תפוח ותפוח הית באמצעותו של מזבח. <sup>כט</sup> פעמון י ב: פעמים; ב נוסף: עולה. <sup>ל</sup> שלש י: בשלש. <sup>לא</sup> בר' חנין ב מ: בר אבין; י: כי רבי בון. <sup>לב</sup> ב נוסף: קדשים; י: הקדשים; י לי רק: הלכה ה'. <sup>לג</sup> דבר - הטומאה י: אב הטומאה דבר תורה. <sup>לד</sup> מדבריהן מ: דרבנן. <sup>לה</sup> זה ב: בזה. <sup>לו</sup> דבר ב: מדברי. <sup>לז</sup> ב לי, אומי. <sup>לח</sup> בחוץ ב: מבחוץ. <sup>לט</sup> ב לי, מה - בחוץ. <sup>מ</sup> דבר ב: דברי. <sup>מא</sup> י נוסף: הוא; תורה מ: טומאה. <sup>מב</sup> דבית ב: בית. <sup>מג</sup> לית היא י: לא; היא ב: להו; מ: הוא. <sup>מד</sup> מקשה י ב: מקשיא. <sup>מה</sup> ב מ נוסף: חוץ. <sup>מז</sup> ולד ב: אב. <sup>מח</sup> י נוסף: מה בין אב הטומאה בפנים. <sup>מט</sup> וזה י ב מ: זה. <sup>מא</sup> ב לי, הוא. <sup>מב</sup> הו: מ: הדר. <sup>מג</sup> בה מ: ביה. <sup>מד</sup> י ב לי, הוא. <sup>מה</sup> ב לי, וקשיא דבר קפרא.

פירוש ר' משולם

תני מ"ח, ואית תנא דאית ליה מ"ח חוטיין כפול. כתוב אחד אומר מעשה רוקם, במסך הפתח<sup>א</sup>. וכתוב אחד אומר מעשה חשב, בפרכת<sup>ב</sup> ומה יש בין זה לזה. מעשה רוקם פרצוף אחד, כדאמר לקמן ארי מכאן וארי מכאן. מעשה חשב שני פרצופות, ארי מכאן ושור מכאן. ארי מכאן וחלקי מכאן, שהיו רוקמין במחקי דמות אריות מצד אחד של בגד בעובי ולא היו תוחבין המחט לעבר אחר, והרי הוא חלק מצד אחר בלא צורת. ארי מיכאן וארי מיכאן, תוחבין המחט כל עובי הבגד, והרי הצורות נראין מב' צדדין. וחרניא אמר מעשה רוקם הרי ארי מיכאן וארי מיכאן, שפירשת במעשה חושב. אבל מעשה חשב הוא ארי מיכאן נשר מיכאן, שאינו מרוקם במעשה מחט אלא במעשה אורג, שיש<sup>ג</sup> לה ליריעה שתי קירות, ושתי צורות שלשתי קירותיה אינן דומות זו לזו, פעמים שמצד אחד ארי ומצד אחד נשר כמו לחגורות של משי, והיינו שני פרצופין, אבל רוקם כצורתו מיכאן כך צורתו מיכאן. גוזמא, הא דקתני במתני' ג' מאות כהנים מטבליין אותה גוזמא היא, מילתא בעלמא ולא דווקא, דמעולם לא היו ג' מאות כהנים בטבילתה. פעמים עליו כג' מאות כור, משנה היא במס' תמיד<sup>ד</sup> שפעמים היה הדשן רבה על המזבח שהיה על התפוח כג' מאות כור, וגוזמא היא שלא היה עליו כל כך. בר קפרא אמר אב הטומאה דאורייתא, דכל<sup>ה</sup> אב הטומאה דאורייתא. אבל ולד הטומאה, דקתני במתני' כולד הטומאה. דרבנן, כגון כלי שניטמאו במשקין, מדאורייתא אין אוכל ומשקה מטמא כלי, שאין אוכל נעשה אב הטומאה, ורבנן גזרו שיהא משקה מטמא כלי גזירה משום משקה זב וזבה שהן אב הטומאה כגון רוקן ומימי רגליו, בפ"ק דגדה<sup>ו</sup> ודשבת. ר' יוחנן אמר בין זה וזה, בין אב הטומאה בין ולד הטומאה. קשיא דר' יוחנן על דבית שמאי, לר' יוחנן קשיא ממילתייהו דבית שמאי. דאמרי ב"ש הכל ישרף, פ"י ואי איתא כדקאמר ר' יוחנן דזה וזה דבר תורה, אמאי קא אמרי בית שמאי אב הטומאה בחוץ ישרף בחוץ ולד הטומאה בחוץ ישרף בפנים. מה בין זה לזה זה וזה לאו דבר תורה, בתמיה, אלא ודאי ולד הטומאה דרבנן, כדקאמר בר קפרא, להכי יש חילוק בין אב הטומאה לולד הטומאה. ועכשיו מקשה כנגדו, אמאי מקשי אר' יוחנן מדבית שמאי לחודייהו, ואפילו על דבית הלל לית היא קשיא,

משור שמנה וד' מינים הרי ל"ב. ה"ג תני ארבעים ותמניא, כמו תניא אידן. אילו אמר חוט אחד כפול לשנים קלוע ג' שזור ו' משור י"ב, וד' מינין היו מינין מ"ח. והכי פ"י קלוע ג' דכל הקליעות ג', שזור משמע כופל הקליעה לב' הרי וי"ו, כופל השזור לב' הוא נקרא משור, ונמצא בו י"ב, הוה להו מ"ח, וכיומא<sup>א</sup> פרק בא לו יליף טעמא אחרינא, והילוך אחר היא. מעשה רוקם וכי, מפרש לקמן כיצד. וחלקי מיכין, היינו פרצוף אחד. ה"ג ארי מיכין וארי מיכין, היינו שני פרצופין. ארי מיכין וארי מיכין, היינו פרצוף אחד מיכין ומיכין. ארי מיכין ונשר מיכין, שני פרצופין. תמן תנינן, במסכת תמיד<sup>ב</sup> פעמים עליו ג' מאות כור גוזמא, ומייתי לה בחולין<sup>ג</sup>. ה"ג בר קפרא אמר אב הטומאה דבר תורה, שרץ. ולד הטומאה דדבריהן, שרץ. וולד הטומאה דדבריהם, ד"ח דבר שגזרו בהם טומאה. בין בזה בין בזה דבר תורה, וולד הטומאה היינו ראשון לטומאה דנוגע בו הוי שיני. וקשיא דר' יוחנן על דבית שמאי, כלומר אמילתייהו דב"ש דנשמע דלא הוי זה וזה דבר. חוץ משניטמא באב הטומאה בחוץ, כלומר בשלמא אם תאמר הא דאורייתא הא דדבריהם על כן שיני<sup>ד</sup> שניטמא בחוץ בין אב הטומאה לולד הטומאה<sup>ה</sup> מדבריהן לא מאיס דמין<sup>ו</sup> טהור גמור הוא ושפיר מעייל ליה בפנים, אלא אם תאמר זה וזה טומאה דאורייתא<sup>ז</sup> בין אב הטומאה בחוץ לולד הטומאה בחוץ, בתמיה. זה וזה לא דבר תורה, בתמיה. ואפי' מדבית הלל לא מקשיא, כלומר לא קשיא ליה לר' יוחנן. חוץ משניטמא בולד הטומאה בפנים, כלומר בשלמא אם תאמר הא דאורייתא הא דרבנן, על כן יש חילוק בין נטמא באב הטומאה בפנים לנטמא בולד הטומאה בפנים, אלא אם תאמר הכל דאורייתא. ה"ג מה בין אב הטומאה פנים<sup>ח</sup> לולד הטומאה לא זה וזה דבר תורה, בתמיה. לא הוה רבנן אלא על בר קפרא, כלומר יש מדרבנן שלא היו מדקדיקן להקשות אלא על בר קפרא.

<sup>א</sup> כ"ה בכתי, ו' שצ"ל: מיכין. <sup>ב</sup> כדאי שבת סד, א. <sup>ג</sup> עא, ב: עב, א. <sup>ד</sup> כפי שני בפני משה. <sup>ה</sup> כח, ב. <sup>ו</sup> צ, ב. <sup>ז</sup> נ"ל, שמן מלת, ולד' עד, שרץ ט"ס היא. <sup>ח</sup> כדאי שבת יג, ב. <sup>ט</sup> חסר: תורה. <sup>י</sup> צ"ל: שניא. <sup>יא</sup> נ' דחסר: דטומאה. <sup>יב</sup> חסר: התורה. <sup>יג</sup> חסר: מה. <sup>יד</sup> נ' שחסר: בתמיה. <sup>טו</sup> צ"ל: בפנים.

בתמיה, מה בין ולד הטומאה בפנים ומה בין ולד הטומאה בחוץ, גר', אמאי משו בית הלל חילוק בינתייהו. זה וזה, אליבא דר' יוחנן. לא דבר טומאה, גמורה דאורייתא, אלא דייקא כבר קפרא להכי איכא חילוק בינתייהו. ולא הוה רבנן כו', השתא מקשה וכי לא היו חכמים יכולין להקשות כמו כן ממילתיה דבר קפרא. וקשיא דבר קפרא, כלומר וקשיא נמי מדבר קפרא.

<sup>א</sup> שמות כו, לו. <sup>ב</sup> שם כו, לא. <sup>ג</sup> נ"ל שצ"ל: במחטיין. <sup>ד</sup> מכאן עד המלה, מיכאן, הוא לשון רש"י יומא עב, ב ד"ה חושב. <sup>ה</sup> ברש"י שם: על שתי. <sup>ו</sup> שם במקום, אחד אי: זה. <sup>ז</sup> ראה רש"י חולין צ, ב ד"ה גוזמא. <sup>ח</sup> כח, ב. <sup>ט</sup> מכאן עד מלת, דגדה, הוא לשון רש"י פסחים יד, ב ד"ה נימא. <sup>י</sup> ו, ב. <sup>יא</sup> יד, ב. <sup>יב</sup> כ"ה ג' רבינו בגמ' ע' להלן ד"ה ולא.



על דב"ש דב"ש אומ' הכל ישרף בפני' חוץ משניטמא באב הטומאה בחוץ מה בין אב הטומ' בניב בחוץ בין בפנים וזהו זה לא דבר תורה כגון ר"ז עקיבא דר' עקיב' אומ' מקום טומא' שם שריפת' ואפי' על דב"ה לית ליה מקשיא דב"ה אומ' הכל ישרף בחוץ חוץ משניטמא בולד הטומ' בפנים מהו ולד הטומ' בין בפנים בין בחוץ זה זה לא מדבריהן הוא כגון ר"ז שמעון דר' שמעון אומ' מאכלין ומשקין של מצורע משתלחין חוץ לשלש מחנות אימורי תמיד כא איזהו כרכוב המזבח המזבח אמר בין קרן לקרני מקום הילוך רגלי הכהנים מוספי שבת ומוספייה ראש חדש מי קדם ר' ירמיה סבר מי יימרו מוס' ראש חדש קודמיה חזי ליכס דר"ל ירמיה מן הדא שירילא שבת ושירילב ראש חדש שירילג ר"ח קודם

א. משניטמא י: מניטמא. ב. מ ל' בין. ג. בחוץ בין בפנים ב: בפנים בין בחוץ. ד. וזה ב י: זה. ה. י נוסף: הוא. ו. כגון י ב: בגין. ז. ר' מ: דר' ח. י ל' ר' עקיבא. ט. אומ' י: אמרו; ב: אמר. י. נוסף: תהא. יא. ליה ב: הו'; י: היא; מ: להו'. יב. מקשיא מ: מוקש; י ב: מקשיא. יג. משניטמא מ: מניטמא. יד. בפנים מ: מפנימה. טו. י ב נוסף: בין. טז. בין מ ב: ובין. יז. ר' ב: דר'. יח. מאכלין מ ב: אוכלין; י: מאכלין. יט. ומשקין י: ומשקין. כ. אימורי ב: אברי. כא. ב נוסף: וכו'; אימורי תמיד י: הלכה ו' כ ב י מ ל' המזבח רק פעם א. כב. המזבח מ: מזבח. כד. קרן לקרן ב: קרן לקרני. כה. ומוספי י: מוספי. כו. קדם ב י: קודם. כז. מי ימר ב מ י: מימר; י נוסף: מוספי שבת ומוספי ראש חדש. כח. קודם מ: קדם; י: קודמין. כט. חזי ל' י ב: חייליה. ל. דר' מ: ר'. לא. שירי י: שירו של. לב. ושירי י: שירו של. לג. שירי ב: של; י: שירו של; מ ל' שירי.

פירוש תלמיד ר' שמואל בר' שניאור

פירוש ר' משולם

על דבית שמאי, דמחלקי בין אב הטומאה בחוץ לאב הטומאה בפנים. וזה וזה, לבר קפרא. ולא דבר טומאה הוא, ואמאי משו בית שמאי חילוק. ומתוך לבר קפרא אי אתה יכול להקשות דמצי לתרוצי, כגון ר' עקיבא, [202] בהא סבירא להו לבית שמאי כר' עקיבא. דאמר מקום טומאתו שם שריפתו, להכי איכא חילוק בין אב הטומאה בחוץ לאב הטומאה בפנים אבל לר' יוחנן כי פרכת ליה מדבית שמאי מה בין אב הטומאה בחוץ לולד הטומאה בחוץ, לא מצי לתרוצי כגון ר' עקיבא, שהרי שניהם בחוץ, ואפילו הכי יש חילוק, ור' עקיבא משוי חילוק בין טמאות שבחוץ, וכו' אלעזר לא מצי לתרוצה, דהא ר' אלעזר גמי משוי חילוק בין אב הטומאה לולד הטומאה, ואיכא למיפרך זה וזה לא דבר תורה הוא, וכי פרכינן גמי לר' יוחנן מדבית הילל מה בין ולד הטומאה בפנים לולד הטומאה בחוץ, לא מצי לתרוצה כגון ר' עקיבא דסבירא להו לבית הילל בהא כר' עקיבא, דא"כ אמאי אמרי ב"ה הכל ישרף בחוץ וולד הטומאה בפנים, והא ר' עקיבא אמר מקום הטומאה שם שריפה, דבשלמא לבר קפרא מתוך לה כר' שמעון, וכו' אלעזר גמי לא מצי לתרוצה, דהא בית הילל משו חילוק בין ולד הטומאה בפנים לולד הטומאה בחוץ, ור' אלעזר לא משוי חילוק בין ולד לולד, והשתא מקשי אמאי הקשית לבר קפרא מדבית שמאי לחודייהו. אפי' על דבית הילל לית היא מקש, בתמיה. וזה וזה לא מדבריהם הוא, בתמיה, מדרכנן הו הולדות אליבא דבר קפרא, והשתא לא מצי לתרוצי בר קפרא כגון ר' עקיבא, דא"כ אמאי אמרי הכל ישרף בחוץ בין אב הטומאה בפנים בין אב הטומאה בחוץ, הא ר' עקיבא אמר מקום טומאתו שם שריפתו אבל תרצינן ליה מדבית שמאי בגין ר' עקיבא ליכא למיפרך הכי אמאי אמרי בית שמאי הכל ישרף בפנים בין ולד הטומאה בחוץ בין ולד הטומאה בפנים,

חוץ משניטמא באב הטומאה בחוץ, אגן לא סלקא הכא הכי כדכת' בספרים, דלית ליה פירכא מאב הטומאה, ול"ג, אלא ה"ג לא הוה בה רבנן אלא על דבית שמאי, כלומר יש מרבנן דלא הוו מקשים לר' יוחנן אלא מדקדיקין המשנה בתמיה על דברי ב"ש. חוץ משניטמא באב הטומאה בחוץ לא זה וזה דבר תורה, בתמיה, כלומר אפי' אם נטמא בפנים הוה ליה לשורפו בחוץ. ומתוך כגון ר' עקיבא, כלומר טעמייהו כר' עקיבא מקום טומאתו שם שריפתו. ואפי' על דב"ה לית הוא מקשיא, בתמיה, כלומר וכי לדברי ב"ה אין לתמוה. חוץ מי שנטמא בולד הטומאה בפנים, לא מדבריהן הוא, ואמאי אין מכניסין אותו. ומתוך כגון ר' שמעון, לא ידענא היכי אמר ר' שמעון. מאכלין או משקין של מצורע משתלחין חוץ לג' מחנות, אם נטהר המצורע או הלך לו, אוכלין ומשקין שנגע בהן אין להביאן ולאוכלו בטומאה אלא מניחו שם, והיינו משתלחין, וכן גמי אם נטמא בחוץ בולד הטומאה אין להכניסו ולשורפו, ע"א מקשינן לה אדבר קפרא מדב"ה לבד. ה"ג אי זהו כרכוב המזבח בין קרן לקרן ומקום הילוך רגלי הכהנים אמה, וה"ג לה בזבחים פ' קדשי קדשים. מוספי שבת ומוספי ר"ח מי קדם, בעיא היא. שיר ר"ח קודם, שיר שאומר על קרבן, אלמא מדשיר קדם מוספו קדם

א. ר"ל זה שניטמא בולד הטומאה בחוץ. ב. גם הגר"א ו"ל כ': ור"ש זה לא מצאתי מקומו ע"ל, ובפני משה כ' שהיא ברייתא בסיפרי, ואני לא מצאתיה. ג. שבמקום, או משקין צ"ל: ומשקין. ד. כעין פי' הגר"א ו"ל בהנהוחו. ה. סב, א.

הא ר' עקיבא מקום הטומאה שם מקום השריפה, דהתם ולד הטומאה קילא דמדרכנן הוא, כדאמר בר קפרא הילכך אין חילוק בה בין בפנים ובין בחוץ, אבל לר' יוחנן דאמר ולד הטומאה דאורייתא הוא דאיכא לאקשווי הכי, להכי קאי בקושיא דידיה דלא מצי לתרוצי בגין דר' עקיבא. כגון ר' שמעון, דר' שמעון אמר מאכלין ומשקין כר', לא ידענא מאי מתוך, והיכא קאי וקאר שמעון להא מילתא. איזהו כרכוב המזבח, קס"ד דאכרכוב דקרא קאי, וכרכוב לשון היקף עגול חריץ, כדאמר בהכל שוחטין כל שעתיד לכרכב לגרד. בין קרן לקרן אמה, רוחב שכנגד בין הקרנות, הייתה עמוקה חרוצה ובליטת מעט גובה סביב לה בשפת המזבח. מקום הילוך רגלי הכהנים, השתא משמע היא הייתה אמה של מקום הילוך ופריך בזבחים פ' קדשי קדשים אטו כהנים בין קרן לקרן הוה אזלי, והלא הקרנות יעכבו מלהקיף המזבח, אלא אימא ומקום רגלי הכהנים אמה בין קרן לקרן ומקום הילוך רגלי הכהנים היה אמה יתר כמין חריץ עמוק ממקום המערכה עד שפת המזבח סביב רחבו שתי אמות, אמה מקום הילוך ואמה שבין הקרנות, ומקיף אותו חריץ את מקום המערכה סביב, ופריך התם הכת"כ תחת כרכובו מלמטה עד חציו, שבתנ"ג המכבר תחת כרכובו מלמטה עד חציו והקיפוהו אמצעו"ל מלמעלה, לבוש כמין היקף של כברה, והוא עשוי נקבים נקבים ככברה וכרשת של דגים, ומגיע מלמעלה עד מתחת לכרכוב, אלמא בקרני המזבח היה הכרכוב, דאי בראש המזבח היכי קרי למכבר הנתון בראש המזבח תחת כרכובו, ומשני תרי הוה חד לגוי וחד לכהנים שלא נשתרקו, שני סובבים היו לו למזבח שעשה משה, חד לגוי סביב הקיר משעלה שש אמות גובה היה היקף בליטה קטנה חוגרתו סביב, ולגוי מתחת לאותו סובב נתנו המכבר, ורחבו מגיע למטה עד חצי המזבח, וחד לכהנים שלא נשתרקו, דלמעלה בראש המזבח העמיקו סובב כמין חריץ עמוק, דבר מועט להיות להם שפתו היקף מעקה קטן שלא יחליקו רגליהם, וכרכוב דמתני' דהכא בכרכוב שבחצי המזבח מיירי דהוה לגוי. מוספי שבת כו', ראש חדש שחל להיות בשבת שקריבין שני מוספין של ר"ח ושל שבת. סבר למימר, סבור לומר מוספי ראש חדש קודמין. חייליה דר' ירמיה, מה שהיה ר' ירמיה אומר כן, כוחו וראייתו מבריייתא זו דקתני. שירי שבת ושירי ר"ח כו', שיר של שבת מפרש בפ' בתרא דראש השנה<sup>טו</sup> ה"זו לך, שיר של ר"ח לא ידענא מאי היא. שיר של ראש חדש קודם, ושיר של שבת נדחה לגמרי, וסבר ר' ירמיה למימר כי היכי דשיר של ראש<sup>טו</sup> קדים הכי גמי מוסף דראש חדש קדים למוסף של שבת.<sup>טו</sup>

א. ר"ל גמורה מן התורה, כמש"כ רבינו לעיל ד"ה ולא. ב. נ' שחסר: לא. ג. צ"ל: אלעזר. ד. חסר: חוץ. ה. נ' שחסר דבר מה, ואולי: לפי מה דתרוצינן. ו. מכאן עד, שפת המזבח סביב, הוא לשון רש"י נכני' השיטה מקובצת) בזבחים סב, א עיי"ש. ז. שמות כו, ה. חולין כה, א. ט. ברש"י שם: לגרר לכרכב. י. סב, א. יא. כל זה לשון רש"י שם בשניינים. יב. שמות לח, ד. יג. מכאן עד, יחליקו רגליהם, הוא לשון רש"י שם בזבחים סב, א ד"ה והכתיב (ע' ש"מ). יד. ברש"י שם: מאמצעו. טו. בקרני-הכרכוב, ברש"י (לפי הש"מ): בקיר המזבח סביב היה כרכוב. טז. לא, א. יז. בטובה נד, ב מסקינן: מאי דוחה דוחה לקדם, אבל גם הרמב"ם הל' תמידין ומוספין פ"ו ה"י פסק שדוחה לגמרי, וכ' שם בכסף משנה דמה שמסיק כן היינו כדי לתרוצי ברייתא אליבא דר' אחא ומכיון דאיתותב התם ר' אחא נקטינן ברייתא כפשטה ע"ל. יח. חסר: חדש. יט. ור"ל גם לדחות לגמרי.

א"ר יוסי שנייה היא דא"ר היא בש"ר יוחנן כדי לפרסמו שהוא שלה ר"ח כיצד הוא עושה שוחט מוספי שבת ואומ' עליהן שיריו שלח ר"ח ברם הכא מוספי שבת ומוספי ר"ח מוספי שבת בקודמין על שם כל התדיר מחבירו קודם את חבירו "שקלים" הא שקלים קדשוי ר' שמעון בן יהודה בש"ר שמעון בין זהו ובין זהו לא קדשוני תנינו גר"י בזמן הזה צריך להביא קנויה רביעית כסף בטלה ר' שמעון בן יוסי אומ' מפני התקלה מהויא מפני התקלה כהדא דתנינב אין מחרימין ואין מעריכין ואין מגביהין בזמן הזה ואם העריכו והקדיש או הגביהו הבסות תשרף והבהמה תעקריה והמענות ילכוט לים המלח עבר והקדיש מה מול דאמ' ר' שמעון לא בטלה ר' יוחנן בן זכאי מפני התקלה הדא אמ' עבר והקדיש קודשלא ר' יודן עינת דיריאל בעאלה קמוילו ר' יוסי בר' אבין לא הכא את אמ' לא קדשו א"ל תמולט מי ימרמ שמא יבנה הבית כבראשנה הותרה תרומת הלשכה מן חודשהמב

א יוסי" מ: אס". ב שנייה" י: שנייא"; מ: שנייה"; ב: שנייה". ג ינוסף: תמן". ד ינוסף: ולהוריע". ה י ב מ ל"י שלי". ו הוא" י: היה". ז שיר" י: שיר"; ב: שיר". ח ב ל"י שלי". ט בקודמין" י ב מ: קודמין". י קודם" מ: קדם"; י: קודמין". יא ב מ נוסף: וביכורים"; י ל"י שקלים". יב קדשו" מ: קדשי". יג בש"ר" י: אמר משם רבי"; ב: משום רבי". יד זה" י אילו". טו קדשו" מ: קדשי". טז תני" ב: דתני". יז גר" י: הגר". יח קנו" ב: קנינו"; י מ: קינו". יט רביעת" י מ: רביעת"; ב: רביעית". כ בטלה - אומר" י ב מ: אמר רבי שמעון (ב: כבר בטלה) ביטלה רבן יוחנן בן זכאי" (ב ל"י בן זכאי). כא מהו" ב מ: מאי". כב י ב מ נוסף: אין מקדישין". כג אין" י כ"פ: ולא". כד י ב מ הסדר: מעריכין - מחרימין". כה י ב נוסף: תרומות ומעשרות". כו העריך והקדיש" י ב מ: הקדיש או העריך"; ונוסף: או החרימ". כז ב ל"י או הגביה". כח י ב נוסף: כיצד נועל בפניה הדלת והיא מתה מאיליה". כט ילכו" ב: ילכו". ל מה מ" מ: מן מה"; ב: מאי מאי". לא ב נוסף: כבר". לב ב נוסף: והקדיש". לד קודש" י ב מ: קדשו". לה עינת דיריאל" ב: עינתוריה"; י: ענתוריה". לו בעא" מ: בעת". לז קמוי" י ב: קומי". לט אבין" ב: בון"; י ל"י בר' אבין". לח ב י נוסף: קדשו והכא את (ב ל"י את) אמר". לט י ב נוסף: לכן אין מקדישין לכתחילה לפי שמצוה להקריב מתרומה חדשה והאיך היא לה ישנה והכא מאי (ב: מה) אית לך למימר (ב: למימר לך) האי ישנה (ב: שנה) היא אבל לגבי הקדשות אחרים קנו של גר אינו צריך חדשה ואם הקדיש קדוש ויניח עד שיבנה בית המקדש. מ מ י ב ל"י מי ימר". מא הותרה" ב י: ותתרים"; מ: והותר". מב חודשה" מ: חודשה"; ב: החדש"; י: החדשה".

פירוש תלמיד ר' שמואל בר' שניאור

פירוש ר' משולם

א"ר יוסי שנייה היא שנייה בדינו שלפיכך שיר של ראש חודש קדים. כדי לפרסמו כו, האי' חשיבותא עבדינן ליה להיכירא שיכירו דפשיטא להו לביד שיקדישו אותו וקבעוהו כהילכתו בזמנו ולא יגמגם לב בני אדם עליו, אבל לעולם לענין מוספין מוסף דשבת קודם כדמפ' ואויל. כיצד הוא עושה, ופרק ב' דמס' סוכה' פריך והאי היכירא עבדינן הא איכא היכירא דתנן אברי תמיד ניתנין כו' עד ושל ראש חודש נתנין על כרכוב כו' וא"ר יוחנן לידע שהוקבעו ראש חודש בזמנו, ומשני תרי היכירא הוו עבדינ' דחוי בהאי חוי דחוי בהאי חוי. ושוחט מוספי שבת תחילה, כדמסיים טעמיה, דתנן במס' זבחים" כל התדיר מחבירו קודם לחבירו, ובתר הכי תני מוספי שבת קודמים למוספי ר"ח. ואומר עליהן שיר של ר"ח, כדאמר' כדי לפרסמו, ושיר של שבת בטל, דאין אומרים שני שירות ביום אחד כדאמ' פ' בתרא דסוכה'. ברם הכא, קאי אהא דסבר ר' יהודה' מוסף ר"ח קודם ולהשוות מוספין לשיר, וקאמ' הכא תרי טעמי אית להו כדאמרנא. הא שקלים קודש, מדקאמר הכא ר' שמעון במתני' האומר ביכורים קודש אינו קודש, מכלל דבשקלים אהני דיבוריה, וטעמ' פרישנא במתני'. ר' שמעון בן יהודה אומר, תרי תנאי אליבא דר' שמעון, תנא דמתני' ותנא דברייתא. בין זה ובין זה, בין שקלים וביכורים. לא קדשי, אפילו בדיעבד, ולקמן מפר' טעמי בשקלים אמאי לא קדשו. תני, כברייא. גר בזמן הזה, שאין הבית קיים. ואם נתגיר צריך שיפריש רביעית כסף רובע דינר של כסף לקינו, לכשיבנה בית המקדש יביא קן לעולה, דצריך לקרבן כדנפקא לן בסיפרי', ובפחות מרובע לא איפשר להפריש דאינו מצוי קן בפחות מרובע, כדאמ' במס' כריתות" עמדו קינין ברבעתים בו ביום, אבל פחות לא. ביטלה, שלא יפריש כלום. מפני התקלה, שמא יהנה ממנו קודם שיבנה בית המקדש ויקריבנו. מהו מפני התקלה, היכא חוינן דחיישי רבנן לתקלה. כהדא תני אין מקדישין, הקדשות. ואין מעריכין, ערכי עלי או ערך פלוני עלי, שאותו דבר הקצוב בפ' ערכין. ואין מחרימין, דחרם הוי כהקדש, דכת"א כל חרם קודש קדשים וגו'. ואין מגביהין תרומות ומעשרות" בהמה תעקר, בבכורות" פ"ב מפרש איזהו עיקור נועל דלת בפניה והיא מתה מאיליה. ילכו לים המלח, וטעמ' דכולהו דלא ליתו לידי תקלה. עבר והקדיש, עבר על דברי חכמים, שאמרו אין מקדישין בזמן הזה, והוא הקדיש. מהו, קדוש או אין קדוש. ומשני מה שאומר ר' שמעון, גבי קינו של גר. ביטלה ר' יוחנן בן זכאי היא אמרה שאם עבר והקדיש שקדשו, דאי לא קדשו אפילו בדיעבד מה צורך לבטלה, לידרוש להו אם הפריש קן לא קדש, אלא ודאי קדש בדיעבד, והוצרך לבטלה, וה"ה שאר הקדשות, וממתני' דתני ואם הקדיש ואם העריך כו' כסות ישרף כו', ליכא למיפשט לבעיא, דדילמא הא דאמור רבנן ישרף כו', לאו משום דקדיש אלא משום קנס שעבר על דכריהם, ולעולם אינו קדוש, אבל מביטול רבן יוחנן הוא דשמעינן דקדוש, וביטלה משום תקלה, טעמ' דהא מתני' נמי דכסות ישרף כו', משום תקלה, לפי שהקדישות שהקדיש קדשא בדיעבד. ועצת דרורייה, תיבה אחת היא, שם כינוייו, או על שם מקומו. הכא את אמר לא קדשו, ר' שמעון בן יהודה אומר לעיל משום ר' שמעון בין זה וזה לא קדשו, אלמא שקלים לא קדשי בדיעבד, והשתא דייקנן מן מה דאמר ר' שמעון ביטלה רבן יוחנן, אלמא דאם עבר והקדיש קדשי, וקשיא דר' שמעון אדר' שמעון. א"ל, לא דמו שקלים לשאר הקדשות, דשקלים בדין הוא דלא קדשי. שמא יבנה כבראשונה, וכשיגיע אחד בניסן צריך להביא תרומה חדשה, ונמצא שקלים של זה לא חלה עליהן קדושה, שהרי צריך להביא אחרים, ואע"ג דאמרינן לעיל פ"ב נמצאו או שהחזירום הגנבים אילו ואילו שקלים הם, התם לפי שהפרשו בזמנו באדר, אבל הכא דלא הופרשו בזמנן לא.

א זבחים פט, א. ב צ"ל: ובין זה. ג חסר: לא. ד נג, א. ה ע' אהבת ציון וירושלם למס' תענית עמוד 92.

א"ר יוסי שנייה, כלומר לא תיפשוט משיר. כדי לפרסמו, בשביל כן מקדימו. על שם כל התדיר, ושבת הוא תדיר, ובכל התדיר מייתי בפ' מוספי שבת קודמין למוספי ר"ח. בין זה וזה לא קדשו, הואיל שאין הבית אפילו שקלים קדשו. גר בזמן הזה צריך להפריש לקינו רבעת כסף אמר ר' שמעון בטלה רבן יוחנן בן זכאי מפני התקלה, שלא יהנה ממנו ויבא לידי מעילה. כההיא דתני, דחיישינן להתקלה, והכי אמר פרק בתרא דבכורות' ומנא תמרא דחיישינן לתקלה דתנן אין מקדישין וכ'. עבר והקדיש, בעיא היא. מן מאן דא"ר שמעון, כלומר תפשוט ממה דא"ר שמעון בטלה וכ'. הדא אמר עבר והקדיש קדשו ר' יודן עניית, ואני אומר שטעו הסופרים ויש לכתוב ענתותיהו, ומזה תמצא הרבה בירושלמי. דידייה, שם מקום. הכא את אומר, כלומר קשיא דר' שמעון אדר' שמעון דאמר לעיל בין זה ובין זה לא קדשו והכא אמר דווקא מפני התקלה הא לאו הכי קדשו. ומתוך שמא יבנה בית המקדש והורמה תרומה חדשה

א מכאן עד עליו, הוא לשון רש"י בסוכה נד, ב ד"ה לידע. ב שיקדישו אותו וקבעוהו, ברש"י שם: שיקדישוהו, ולי, וקבעוהו. ג ר"ל, בתרא'. ד נד, ב; נה, א. ה פט, א. ו' לעיל עמוד הקודם הערה יז. ז צ"ל: ר' ירמיה'. ח במדבר פיסקא קז. ט ח, א. י ויקרא כו. יא שם כו, כח. יב חסר: וכו'." יג א. יד ה"א.

א. "אחד" י ב: "באחד".  
 ב י: "הכא"; מ ל"י "הכא".  
 ב מ רב: "י מ ל"י "אדא".  
 ח י ב מ ל"י "אמרי".

בזמנה אחדי בניסוי הכאי מה אית לך ר' אדאי ורבי  
 המנונא ורב אדאי בר אהבה אמריה בשם רב הלכה  
 כר' שמעון.

אתן לצור שבח והלולים כי סיימתי מסכת שקלים

פירוש תלמיד ר' שמואל בר' שניאור

הכא מה אית לך, אבל בשאר הקדישות מה יש לך להשיב עליהן,  
 הרי כל שעה זמנן הוא, דלא בעינן בהו תרומה חדשה, הילכך קדושין  
 הן. הלכה כר' שמעון, איכא למימר כר' שמעון, ואיכא למימר  
 כר' שמעון דברייתא, ונראה בעיני דפסיק הילכתא כר' שמעון דאמר  
 בברייתא ביטלה רבן יוחנן בן זכאי מפני התקלה, דרב אדא בר אהבה  
 גופיה קאמר פ"ב דכריתות הלכה כר' שמעון דאמר ביטלה רבן יוחנן  
 כר', ואיכא למימר הכא נמי פסיק הילכתא כר' שמעון בהא מילתא.

פירוש ר' משולם

בזמנה, כלומר שקלים שהפריש בזמן הזה לא נפקא מינה בהו  
 דאין מביאין אלא מן החדשה. הכא מי לית לך מימר הכי,  
 כלומר ההקדשות אין נפסלין משל אשתקד על כן אם עבר והקדיש  
 קדשו. הלכה כר' שמעון, דגר אין צריך להפריש רבעת  
 כסף לקינו, ומייתי לה בכריתות פרק שיני ובר"ה פרק יום טוב  
 של ראש השנה אמר שהוא מט' תקנות שהתקין רבן יוחנן בן  
 זכאי.

סליקא מסכתא.

הדרן: ע"ך: מסכת: שקלים

א חסר: דמחניתי".

א ט, א. ב לא, ב.

# הערות הנר"ל גינצבורג ז"ל על מסכת שקלים\*

מצרפין שקלים לדרכונות. הרב בעל תפארת ישראל מפרש שבדאי היו מוצרכים לחזור ולהחליף הדרכונות על חצי שקלים, דאל"כ אי אפשר לתרום יפה בקופה, אלא שמשום טורח הדרך התירו לצרף אותם. ונעלם ממנו משנה מפורשת בתוספתא פ"ב, ג': זו – התרומה השלישית – היתה עשירה מכולן שהיו שם אי צטראות של זהב ודרכונות של זהב, והרי מפורש יוצא מזה שהדרכונות של זהב באו לקופה ולא שהחליפום בחצי שקלים. ופשוטן של דברים שהמשנה באת ללמד שאין כאן שנוי דעת הבעלים שהבעלים עצמם חפצים שיחליפו שקליהם על דרכונות מפני טורח הדרך [שכיון שכל אחד ואחד מוסיף קלבון על חצי השקל אין אנו חוששין להפסד הקדש שיפסידו בחלוף הדרכונות לשקלים שכבר יש ביד הגזבר גם הקלבון].

ויצשו אותן מרגלית א"ר שמואל ב"ר יצחק שמא תזיל מרגלית. תמן תנינן וכולין נפדין בכסף ושכ חוץ משקלים שמא יזולו הכלים ונמצא ההקדש מפסיד. כך היא הגרסא בשרידי הירוש' שלי (האותיות המגקדות השלמתי אני שבכ"י הגניזה נקרע יותר מחצי שורה) וכך הוא הנכון, שר' שמואל אמר דבריו על משנותינו ובעלי התלמוד הביאו המשנה דבכורות להשמיענו שהטעם הזה הוא ג"כ הטעם לדברי המשנה שאין פודין שקלים בשוה כסף. ולא שהם גרסו: שמא יזולו הכלים במשנה דבכורות. ו"בירושלמי" בכורות מועתקים הדברים מהגמרא דשקלים על פי גרסת הספרים המשבשת, והפרט הזה יעיד על הכלל שהירושלמי על קדשים הוא מזמן מאחר, והמאמר ואין פודין בכלים ליתא לא בכ"י מ ולא בהוצאות העתיקות כפי מה שהעיר כבר בעל דקדוקי סופרים. ודע שמדברי הרמב"ם ראש הלכות שקלים מוכח שמן התורה אין שקלים אלא דווקא בכסף (ולא אדע מגין הוציא הרב בעל החנוך שיכול לתן גם פרוטות של נחושת) שכסף כתוב בתורה ובכל מקום שאמרו שוה כסף ככסף יש להם ללמוד מיוחד על זה (עיין המקומות בש"ס שהעירו עליהם בתוספתא קדושין ב', א' כד"ה בפרוטה ויש להוסיף עליהם הרבה) ולא מצינו דרשה כעין זאת בשקלים. וברור שמה שאמרו כאן שאין פודין שקלים בשוה כסף שמא יזולו הכלים, לא כווננו לאמר שלכן אין נותן מחצית השקל בשוה כסף, אלא שאף אחר שנתן מחצית השקל כסף אין יכול להחליפן בשוה כסף. והלשון אין "פודין" מוכרח פרוש זה שאל"כ מה "פודין" נותנין מיבעי ליה ובכל מקום פודין משמעו להחליף הקדש על חולין. וכן מה שאמרו כאן בירושלמי שלכן אין עושין השקלים מרגלית שמא תזיל, אין עניינו כלל לבתינת מחצית השקל, שכאן מדבר על משלוח כסף שקלים שנגבה מגזברי הקדש והם שלחוהו לעה"ק על ידי שלוחים ומכיון שבאו השקלים לידי הגזברים כבר יצאו הנתנים ידי חובתם ומדין תורה היו יכולים הגזברים לעשות אותם מרגלית אלא מחשש שמא תזיל צרפו אותם דרכונות. והרב בעל שירי קרבן האריך בדחוקים ולדעתי דבריו רחוקים מן האמת.

מתניתא בתקלין חדתין וכו'. העקר כמו שמפרש ריבב"ן שבתקלין עתיקין מותר לקנות מרגלית, שכיון שאין באין אלא לחומות העיר ומגדלותיה לא חששו להפסד. ומדבריו מוכח שלא גרס, ותני כן עתיקין במקדש וכו', שמה ענין זה לזה. והמפרשים האחרונים הוכרחו לפרש, מתניתא בתקלין חדתין, בדרך רחוק והוא, שרק שופר אחד לתקלין חדתין היה במדינה, על פי הגרסא המשבשת שבספרים, ובכ"י מ ובדפוסים העתיקים ליתא להמאמר ותני כן עתיקין וכו'. ואין ספק שגם לפני הרמב"ם לא היה ולכן כתב שב' שופרות היו במדינה, וזה יצא לי מדברי המשנה כשם שהיו שופרות במקדש כך היו שופרות במדינה, שבדאי אי אפשר לפרשו כפשוטו שהיו י"ג שופרות במדינה אלא ששופרות משמעו, שופרות בעד השקלים והלשון שופרות ולא שופר משמיענו שהיו ב' שופרות במדינה שלולא כן היה אומר כשם שהיה שופר – של שקלים – בירושלים כך היו שופרות במדינה. ומה שכתבו האחרונים שהיה לפני הרמב"ם גרסא אחרת בירושלמי בהיפך ממה שלפנינו הם דברי נבואה שגרסתו הוא גרסת ריבב"ן, כ"י מ ושל ההוצאות העתיקות. והמאמר שלפנינו ותני כן עתיקין וכו' היא הוספה מגליון שנשתררב לפנים והתלמיד שכתבה לא ירד לסופן של דברים שהוא פרש, מתניתא בתקלין חדתין כמו שפרשו האחרונים והביא ראיה לזה ממה שנאמר במשנה פ"ו, שבמקדש היו ב' שופרות א' בעד תקלין חדתין וב' בעד תקלין עתיקין. ואולם אפילו ריח ראייה אין מזה ששם נמנו י"ג שופרות שהיו בירושלים וי"א מהן בודאי לא היו במדינה, אבל ב' היו גם במדינה, כמו שמראה לשון המשנה בפ"ב.

מתניתא בשומר חנם וכו'. בכ"י מ ליתא מן בש"ח עד – ולא בכלל – שומר ואין ספק שהסופר דלג מן "בשומר" עד "בשומר" ולא כמו שכתב בעל ד"ס: שבב"מ – בבלי – מוקים לה בשומר שכר ולכן נראה דל"ג לה; שלא בלבד שלהבבלי והירושלמי דרכים שונים זה מזה לגמרי בפרוש המשנה אלא שגם בבבלי בסוף הסוגיא באו להמסקנא שבועה זו תקנת חכמים – וכן היא דעת הירושלמי – ואם כן אין צורך לדחוק שמשנותינו בש"ס. ועוד שאם "בש"ס" בירושלמי פרושו כמו שהוא בבבלי, כשבא לטול שכרו היה לו לפרש דבריו, ולכן ברור שהדברים ככתבן כמו שהוא בספרים ובכ"י הגניזה. ואולם אף שאין ספק שהגרסא שלפנינו היא הנכונה, פרוש המפרשים ומה שכתבו בפ"ה מ על דעת הרמב"ם ליתא למעיין שם ודברי כ"מ קשים שהרי הרמב"ם כתב בפירושו שבש"ח לעולם נשבעין לבה"ע שעליה אי אפשר להעמידו כלל, שלא זו בלבד שקשה למה הוצרכה הגמ' להשמיענו שגו"א היא בש"ח ותנוקות של בית רבן יודעים זה, ועוד דחק ר"א את עצמו לפרש משנתנו בגו"א דאונס ולא פרשה כפשוטה בגו"א שש"ח נשבע וש"ש חייב בה. (אלא שמה שקשה ביותר הוא איך אמרו ש"ש חייב והרי אין שמירה להקדש; בשלמא שש"ח חייב בשבועה אפשר, שהוא ע"פ דברי הגמרא לקמן שבמשנותינו היא שבועת תקנה אבל לא מצינו שתקנו שמשום תקנה ש"ש חייב בתשלומין, וע"כ שבין סתמא דגמרא ובין ר"א מפרשים המשנה אליבא דר"ש שקדשים שחייב באחריות הרי הן כנכסיו ונשבעין עליהן ואולם היעלה על הדעת שדעתו של ר' יוחנן מרא דתלמודא דבני מערבא גדחה מכל וכל ולא חששו כלל לה). ומה שכתב בעל גליון הש"ס ושאר אחרונים דבשלא נתרמה דינו כהדיוט, ועל פי הנחה זו חשב לפרש כל הסוגיא, לדעתי לא נתנה להאמר כלל, שלי אין ספק שמיד שהופרש מחצית השקל הוא הקדש גמור. ודבר זה כתוב במשנה שנוי בתוספתא ומשלש בב' התלמודים. כתוב במשנה: נמצאו או שהחזירו הגנבים אלו ואלו שקלים, וברור שלדעת המשנה השקלים הראשונים היו קודש ולכן כשנמצאו הם שקלים וכן פרש רש"י בב"מ נ"ח: דכיון דקדוש קדוש, וראייה מוכרחת לפרוש זה מהירושלמי שאמרו שהראשונים, אלו ששלחו בני העיר תחלה נופלין לתקלין חדתין וע"כ משום שמיד שהפרשו היו קודש, ואפילו מי שחולק שם ואומר שהראשונים אלו שהגיעו לידי גזברים תחלה מודה שהם קודש מתחלה אלא משום שנגנבו ונאבדו יש כאן חשש שיצאו לחולין על ידי מעילה ולכן הוא אומר שהם נופלין לתקלין עתיקין. ואם נאמר שאין השקלים קודש אלא משנתרמה תרומה מתי נקדשו השקלים הראשונים לא בשעת הפרשה ולא בשעת התרמה שכבר שקל השקלים השניים כשהגיע זמן התרמה. ומשקלים השניים שהם קודש ל"ק למה לא נאמר שהיו הקדש טעות כמו הפריש שקלו וסבר שהוא חייב ונמצא שא"ת לא קדש (ובהפריש שנים ואינו חייב אלא אחת גרסאות שונות בירושלמי פ"ב, ג' עיין רמב"ם וראב"ד בפ"ג משקלים ובפרוש ריבב"ן שגורס כגרסת הראב"ד). שכאן אחר שנגנבו ונאבדו הראשונים נתחייב להפריש עוד הפעם וחל עליהם קודש, וזה פשוט למבין. ודע שאף שבירושלמי נחלקו אמוראי אם אלו ששלחו בה"ע לחדתין או לעתיקין בתוספתא לפנינו נאמר בפרוש, המפריש שקלו ואבד והפריש אחר תחתיו (לר"ל מרצון עצמו ולא שחייב לעשות כן) ולא הספיק להקריבו עד שנמצא הראשון... הראשון יפול לחדתין והשני יפול לעתיקין ובתוספתא זו משמע "ראשון" ברור שהוא השקל שנאבד שהרי הוא אומר נמצא הראשון וקצת תימה על הרמב"ם והראב"ד שמביאים ב' דעות האמוראים מבלי להכריע ביניהן ולא זכרו התוספתא כלל. ויש לנו עוד תוספתא אחרת מלבד זו שיוצא ממנה בברור שמיד שהפריש שקלו הרי הוא קודש והיא התוספתא שם בשקלים ובמעילה פ"א, המפריש שקלו ואבד והוציאו הרי זה מעל. וכי יעלה על הדעת שהתנאים סתמו דבריהם וכווננו בב' הלכות אלו להפריש ונאבד אחר שנתרמה תרומה, אתמהא! ואולם אפילו מי שירצה להתעקש יותר מדאי להעמיד דברי התוספתא בדחוקים יודה שלא כן דעתם של האמוראים שהרי בפרוש אמרו בב"מ נ"ח א': רבי יוחנן אמר הא מני – המשנה של שקלים – ר"ש דאמר קדשים שחייב באחריותן יש להן אונאה ונשבעין עליהן, התניה עד שלא נתרמה תרומה, משנתרמה תרומה קדשים שאינו חייב

\* את הערות הללו מסר לי המנחם ז"ל, להוסיפן לספר זה, אלא שלא זכה לעבור עליהן בחייו והעתיקתן אני כמות שהן.

באחריותו גינהו. והרי מפורש יוצא מדברי התלמוד ששקל עד שלא נתרמה תרומה הוא קדשים שחייב באחריותו. וכן מוכח מהירושלמי שם בשקלים שהקשו על ר"ל שאומר שבנאבד אין צריך להפריש אחר תחתיו מהמשנה ובני העיר שוקלין תחתיהן. ולפי פשוטן של דברים מחלוקת זו שבירושלמי היא המחלוקת שבבבלי חולין קל"ט א' באומר מנה זה – עלי, עיין שם בגמרא – שלר"ח חייב באחריות ולר"ל כל היכא דאיתא בי גזא דרחמנא איתא ואין בין האומר מטבע זה לשקל, ובין האומר מטבע זה לכ"ה שבשניהם חייב לר"ח ופטור לר"ל. עיין בדברי על סוף הסוגיא, ואם חלקו בין משנתרמה תרומה ללא נתרמה היא משבא לידי השליח שעומד במקום הגזבר וכיון שתורמין על הגבוי כבר יצא ידי חובתו אבל בשהפריש ועודנו בידו אין חלוק בין נתרמה ללא נתרמה שלר"ח חייב כבכל קדשים ואף שאינם קדשי הגוף ולר"ל פטור שלהן הארץ ומלואה, ועיין בדברי על סוף הסוגיא.

אחרי כל אלה הדברים נחזור לראשית דברינו והוא שפרוש המפרשים להמאמר, בש"ח אבל בש"ש לא בדא אי אפשר להעמידו, (שמיד שהפריש שקלו הרי הוא קודש ואין שמירה להקדש). ונראה שקושיא זו הכריחו להרמב"ם לפרש הסוגיא בדרך אחרת והיא שלא על חיוב השומר בלבד דגו, אלא אף על חיוב בה"ע. ולסתמא דגמרא משנותינו כבכל המקומות שנזכרו גו"א שהוא בש"ח והחלוק בין ש"ש לש"ח לחיוב בה"ע הוא, שבש"ש יד השליח כיד הגזבר ומיד שבא לידי פטורים בה"ע ובש"ח מקפיד הגזבר על בה"ע שלא שלחו ביד שליח נאמן ולכן חייבים לשלם שנית אם גו"א קודם שנתרמה תרומה ונשבעין לבה"ע ולאח"כ פטורים ונשבעין לגזבר. ולר"א בש"ח אין יד השליח כלל כיד גזבר ולעולם בה"ע משלמין ולעולם נשבעין להם, ובש"ש יד השליח כיד הגזבר ובתנאי שיהיו בידם בשעת התרמה ואז בה"ע פטורים ונשבעין לגזבר וקודם לזה חייבין ונשבעין להן, שבש"ח אין השליח כיד הגזבר ולכן שוקלין אחרים תחתיהם שהוא כמו הפריש שקלו ונאבד שחייב מה"ת לר"ח ולר"ל מדרכנן ובש"ש מיד כשבא לידי השליח הרי הוא כגבוי ביד הגזבר – עיין מה שכתבתי לקמן בדבר זה – ופטור מלשקול עוד הפעם ומשנותינו נשבעין לבני העיר וב"ה שוקלין אחרים תחתיהן הוא בש"ח בין שנתרמה או לא נתרמה תרומה. והוציאו החלוק הזה מלשון המשנה, נגנבו או שנאבדו שהם הם הדברים שש"ח פטור בהם ושנזכרו במשנה בהרבה מקומות בקשר עם ש"ח ולא אמרו, נגנבו או שנאבדו או שנאבדו באונס, שבש"ש אין חייב לשקול שנית ואף שה"ש אין חייב בהם. ור"א חולק ע"ז ואומר שמלשון המשנה אין ראייה שיש גו"א שגם ש"ש פטור עליהם ולדעתו אין חלוק בין ש"ש וש"ח שבשניהם חייב לשקול שנית, שאין יד השליח כיד הגזבר שאף שברשות הגזבר בא לידם שכאן ש"ש גם כן פטור לא אמרינן שמשום שכרו ידקדק בהם הבעלים חייבים באחריותן ורק בשנתרמה תרומה נשבעין לגזבר, ובלא נתרמה נשבעין לבני העיר, והרמב"ם פוסק כר"א שגם בבבלי אמרו משנותינו בש"ש ומיד שהוא כבר שמע הדעה האחרת ובטלה ואולי רבה בבבלי הוא ר' אבא בירש' ולכן כתב שבש"ח לעולם שוקל שנית ובש"ש אם אחר שנתרמה תרומה בה"ע פטורין.

אתייהא כמן דאמר תורמין על הגבוי ועל העתיד לגבות ברם כמן דאמר (בכ"י הגניזה: הכא, והוא שבוש מן כדא=כמן דאמר) אין תורמין על הגבוי ולא על הממושכן לא בדא. כך הוא הגרסא בירושלמי הוצאה א' ובכ"י הגניזה בירושלמי שלי (הקטעים של שקלים שם הם ממסכת זו שבירושלמי!) אבל בשקלים של בבלי לפי עדותו של בעל ד"ס: אי דאמר כמן דאמר תורמין על הגבוי... אית מאן דאמר אין תורמין לא על הגבוי ולא על העתיד לגבות כהדא א"ר אליעזר דר' שמעון היא וכו'. והנה ברור שבא"ר אליעזר – צ"ל אלעזר – מתחיל ענין חדש והיא מחלוקת ר"א ור"ח בפרוש "נשבעין" אם הוא רק לר"ש או לדברי הכל, וקשה להחליט אם דברי המשנה, בני העיר ששלחו וכו' שלפנינו בירש' ובכ"י הגניזה הם מעיקר סדור התלמוד או הוספה מאוחרת, שיש פנים לכאן וכאן. כבר ידוע שבהרבה מקומות בירושלמי לא הביאו דברי המשנה שעליה סובבים פרושי האמוראים וכן בנדפס חסר בכ"מ הפסקא של המשנה ובכ"מ איתא עיין לדוגמא כ"י שלי פ"א, ואפשר שגם בסוגיא זו התחילו בדברי ר"א מבלי לציין דברי המשנה והוסיפו הסופרים. ואולם אפשר גם כן שהסופרים השמיטו דברי המשנה שהיה קשה להם סדר הדברים, שהרי כבר קודם לכן מצינו ב' פרושים על דברי משנה זו. מתניתא בש"ח וכו' ואמר ר' יוסטא עד לא בדא. ובאמת משום זה אין למחוקו כמו שמחוק דו"ו הגר"א ז"ל, שאפשר שמשום שבפרוש הרישא של המשנה השתמש בבטוי: לא בדא סדר אחרים עוד ב' מאמרים של "לא בדא" ואף שהם שייכים לסיפא ואחר כך מציין דברי המשנה בני העיר וכו' ומפרשה. ומיותר להעיר שבהרבה מקומות בירושלמי פרושי התלמוד על המשנה נשנו שלא כסדר המשנה, ר"ל שהתלמוד מבאר לפעמים משנה ב' קודם משנה א' ואין שנפרש הופעה זו אין לתמוה שהם בראשונה בארו המאמר שוקלין תחתיהן ואחר כך המאמר שלפנינו נשבעין, ולא עוד אלא שהפרוש על שוקלין תלוי בפרוש נגנבו או שאבדו, כפי מה שבארתי, והמאמר הזה הוא הראשון בהלכה זו של המשנה. וכן ברי לי ש"כהדא" הוא שבוש מן כהדא (=בדא) שהסופרים השמיטו "לא" קודם "בדא" אחרי שכתבוהו פעמים בשורה זו – לא על הגבוי ולא על – ואחרי השמטה זו "תקנו" בדא לכהדא בחשבם שדברי ר"א יש להם קשר עם מה שקדם להם.

אולם אף שדברי ר' יוסטא הם ברורים בעקרים קשה לעמוד על כמה פרטים שבהם, משום שנויי הנסחאות שבין הבבלי הירושלמי והתוספתא. בנדפס של התוספתא הגרסא לפנינו: תורמין על המשכון ועל הגבוי ועל העתיד לגבות דברי ר"מ ר' יוסי אומר תורמין על המשכון ועל הגבוי אבל לא על העתיד לגבות, אבל בכ"י ערפורה הגרסא בדברי ר"מ משכון ועתיד לגבות, ובדברי ר"י: תורמין על הגבוי ועל העתיד לגבות. ויש להביא ראייה גרסת הכ"י מדברי הבבלי כתובות ק"ח שהביאו משנת תנאים, תורמין על הגבוי ועל העתיד לגבות כדי לפרש המשנה גדרים, שוקל לו את שקלו, וע"כ שלדעת התלמוד כך היא ההלכה ואולם לפי גרסת התוספתא בספרים בודאי הלכה כר"י, שהלכה כמותו נגד ר' מאיר והוא אומר אין תורמין על העתיד לגבות וביחוד קשה אחרי שהמשנה דנדריים אפשר לאוקמי גם אליבא דר"י בגבוי וא"א לומר שהעמידו המשנה כר"מ משם שסתמא כר"מ שהיה להם לומר: כר"מ בגבוי ועתיד לגבות ולר"י בגבוי ואפשר משום שסתם משנה כר"מ והיא המשנה שלנו כמו שאמרו בירש' (נותן שקלו ב' המשניות אפשר להעמידה גם אליבא דר"י) לא חשו לדעת ר"י ולגרסת כ"י הברייתא בבבלי הם דברי ר"י אבל לגרסת כ"י ערפורה המאמר תורמין על הגבוי וכו' שבגמרא הוא דעתו של ר' יוסי שהלכה כמותו. ואשר לראשה של הברייתא תורמין על האבוד שליחא בלפנינו לא בתוספתא ולא בירושלמי, בתחלה חשבתי שהברייתא בבבלי הם דברי ר"י, אבל יש להביא ראייה שהבבלי הוא אליבא דר"מ אם נאמר שאבדו ועבטו בתחלה להם להסופרים, ועבטו שבכרייתא הוא רק לשון אחר במקום משכון שבתוספתא וממושכן בירושלמי ואולם לפי זה תשאר הקושיא שהקשתי שהלא הלכה כר"י והוא אומר שאין תורמין על העתיד לגבות לפי גרסת הכ"י ולפי גרסת הספרים אין תורמין לר"י על המשכון, ודחוק לומר שבאמת, הברייתא בתלמוד הן דברי ר' מאיר ואף שהלכה כר"י לא נמנעו בעלי התלמוד לתרץ סתם משנה אליבא דר"מ היא, שאין דרכו של התלמוד לאוקמי משנה שלא אליבא דהלכתא. ועוד שעבטו הוא לשון תורה ולא לשון חכמים שהם משתמשים לעולם בהמלה משכון ולא עבטו (אבל עיין מה שכתבתי לקמן) ולכן יותר נראה שעל האבוד הוא פרוש שהוסיפו חכמי בבל האמוראים או הגאונים על לשון הברייתא והוא שתורמין על הגבוי, על מה שבא כבר לידי גזבר ונאבד מידו או על שעתידי לגבות, על שבא לידי שליח ונאבד מידו. והתוסף עצמה היה אפשר לפרש שלא באבוד אמרו, תורמין על הגבוי ועל העתיד לגבות אלא בגבוי ועתיד לגבות ממש, ואולם ממה שחלקה המשנה שבנתרמה תרומה נשבעין לגזבר ובשלא נתרמה נשבעין לבני העיר הוציאו חכמי בבל פרושם שגבוי ועתיד לגבות פרושם שנאבד אחר שבא לידי גזבר או שנאבד מידי השליח של הגזבר. וכבר נחלקו הראשונים רש"י ותוספות (עיין דבריהם ליומא, כתובות וכו' וביחוד דברי תוספות ישנים ליומא) הראב"ד והריטב"א (דבריהם גשתבשו מאד בספרים עד שכמעט א"א לעמוד עליהם והשבישום כבר בהוצאה הראשונה של הדושי הריטב"א) בפרוש על האבוד ועל הגבוי וכו' ואין כאן המקום להאריך בדבריהם. ואולם רואה אני להעיר על דברי הרמב"ם, שקלים ב', ט' וז"ל: כשהוא תורם מתכון לתרום על הגבוי שיש בלשכה ועל הגבוי שעדיין לא הגיע ללשכה ועל העתיד לגבות. ולפי דעתו של הרב בכ"מ גרס הרמב"ם, על הגבוי ועל הגבוי ועל העתיד לגבות. ודבריו של רבינו קשים להולמם, וכי כיצד יעלה על הדעת שחכמינו השתמשו בלשון מקולקל כזה, על הגבוי ועל הגבוי. גם סוף דברי רבינו אינם מובנים לי שהעיר על דברי רש"י, שעל העתיד לגבות הוא, ואפילו לא נגבה לאחר מכאן. ואולם אין ספק שהרמב"ם אינו מפרש כרש"י שבפ"ג (וכן בפ"ה"מ) הוא אומר הנותן חצי שקל לחבירו להוליכו וכו' אם נתרמה התרומה מעל השוקל שזה השקל ברשות הקדש הוא שכבר תרמו על העתיד לגבות, ומזה מוכח שלפי דעת הרמב"ם על העתיד לגבות פרושו על המעות שכבר נמסרו לשליח. וברור שלדעת הרמב"ם גבוי, הן מעות שבלשכה או שביד הגזבר קודם שהגיעו ללשכה, ועתיד לגבות הן מעות שבידי השליח, כמו שבארתי ולא הביא בפרוש שתורמין על האבוד אבל בפ"ג ט' שנה דין זה בכתבו: אם אחר שנתרמה התרומה נאנס נשבע השליח לגזבר (לגזבר?) ובני העיר פטורין שהתורם תורם על הגבוי ועל העתיד לגבות, ולכן פטורים בני העיר כשנאבד או נגנב מידי שלוהיהם ובשנאבד מידם עצמם חייבים כמו שהוא אומר בהלכה ז': מי שאבד שקלו חייב באחריותו עד שימסרנו לגזבר. וכבר ראינו למעלה שלפי פרוש הרמב"ם מחלק הירושלמי בין ש"ח



לש"ש ששומר שכר לא פשע וברשות הגזבר נמסר לו וידו כיד הגזבר וכשם שמשבא ליד גזבר תורמין עליו כך משבא לידי שלוה ואף שלא נפטר מאחריות עד שנתרמה תרומה אבל ש"ח אין ידו כיד הגזבר ואין תורמין עליו ולכן נשבעין לבני העיר בין קודם שנתרמה בין לאחר שנתרמה. ומה שחלקו בש"ש בין קודם שנתרמה לאחר שנתרמה לא משום שקודם שנתרמה הוא ממון הדיוט שבודאי כאשר ראינו למעלה לא כן הוא אלא שכן שכל שבועה זו היא של דבריהם התקינו בש"ש—ועל דעת ר"א עיין לקמן שלאחר שנתרמה ישבע לגזבר שהרי ההפסד להקדש הוא וקודם שנתרמה ישבע לבני העיר שההפסד להם. ואם תאמר אם בש"ש יד השליח כיד הגזבר מה לי קודם שנתרמה שפטור ומה לי אחר שנתרמה שחייב והתשובה על זה שכך היא המדה. מן התורה אדם חייב באחריות שקלו עד שיביא לידי גזבר כמו מי שנדר ואמר הרי זה עלי, שהרי חייב שחייבתו תורה לא גרע מחיוב שקבל עליו מעצמו, אלא שהגזבר נותן רשות לכל אחד ואחד לשלוח שקלו על ידי שליח, ובתנאי שאם בשעת התרמה היא ביד השליח יתרום עליו אבל אם נאבד או נגנב ממנו לא יתרום עליו. וכן מוכח מדברי הרמב"ם ג', ט' שלא אמר שאחר שנתרמה הן קודש וקודם לכן ממון הדיוט.

וכפי מה שבארנו דברי הברייתא שבבבלי תורמין על הגבוי וכו' כך הוא גם כן פרוש התוספתא: תורמין על המשכון—שבא ליד גזבר—ועל הגבוי—זו ואצ"ל זו קתני—ועל העתיד לגבות, שבא ליד שליח ועתיד לבוא לידי גזבר, דברי ר"מ. ר' יוסי אומר תורמין על המשכון ועל הגבוי אבל לא העתיד לגבות, כיון שעוד לא בא ליד הגזבר. ולגרסת הכ"י ערפורט שמחלוקת ר"מ ור"י רק במשכון אפשר שבמשכון שעוד לא בא לידי גזבר נחלקו שר"י אין תורמין רק על מי שנתן שקלו לשליח להביאו לגזבר ולא על מי שלקחו ממנו משכון כי לא נפטר מחיובו עד שבא שקלו ממש לידי גזבר או לידי שליחו. ברם בין לפי גרסת הספרים ובין לגרסת הכ"י א"א לומר שגבוי הוא שבא ללשכה ועתיד לגבות שבא לידי גזבר שאם כן אין שום מובן למשכון, שמשכון הוא ברור שעוד לא בא ללשכה, ואף לפי גרסתנו היה אפשר לומר שר"י חולק רק במשכון משום שאפילו שבא ליד גזבר גרע משקל ממש שבא לידו.

והנה לפי גרסת הירושלמי המחלוקת היא בג' דברים בגבוי ועתיד לגבות ובמשכון שבכלם אית מאן דאמר שגובין ואמ"ד דאין גובין, ולפי התוספתא שבהוצאות ישנות נחלקו רק בעתיד לגבות, ולפי התוספתא כ"י ערפורט נחלקו רק במשכון. ובודאי אי אפשר לקרב את הרחוקים גרסת הירוש' וגרסת הכ"י, שהרי כל עקר הדברים שבירושלמי הוא לפרש דברי המשנה שחלקה בין קודם שנתרמה לאחר שנתרמה תרומה, ולפי גרסת הכ"י אין מחלוקת כלל בגבוי ועתיד לגבות, אבל אפשר להסכים דברי הירוש' עם גרסת ההוצאות הישנות של התוספתא אם נקבל פרושי גבוי הוא משבא ליד גזבר ועתיד לגבות הוא משבא ליד השליח ולכן משנותינו בבה"ע ששקלו את שקליהן אי אפשר להעמידה אלא אליבא דר"מ ולא אליבא דר"י. ואולם זה אפשר רק אם נתקן דברי הירוש' ונגרסו: אתייהא כמן דאמר תורמין על הממושכן על הגבוי ועל העתיד לגבות ברם כמ"ד אין תורמין על העתיד לגבות ועל המושכן ולא בדה, ותקון זה במקצתו הוא מוכרח שהרי כל עקרו של משכון לא נשנה כאן בירושלמי אלא משום שהתנאים נחלקו בו בהכריתא שנחלקו בה על העתיד לגבות ואם כן אין עולה על הדעת כלל שהביאו אגב גררא בסיפא משכון בדברי האומר שאין תורמין והשמיטתו ברישא בדברי האומר שתורמין. ודע שבשקלים שבבבלי הגירסא בסיפא, אין תורמין על הגבוי ולא על העתיד לגבות והשמיטו על הממושכן וגם זה מחזקת השערת שבשקלים שבירושלמי השמיטו על העתיד לגבות ואשרה כזו מצויה הרבה בירוש' ואגב גררא דרישא גרסו, על הגבוי, בין בשקלים שבירושלמי בין בשקלים שבבבלי ואולם הגרסא הנכונה בסיפא היא: אין תורמין על העתיד לגבות ועל הממושכן כמו שהוא בתוספתא שבספרים. והנה אף שאין ספק שגרסת כתי' ערפורט א"א להעמידה שתסכים עם דברי הירושלמי מכל מקום מפני זה אין אנו מוכרחים לאמור שמשבשבתא היא שכבר ראינו למעלה שבבבלי לא זכרו כלל שיש מחלוקת תנאים בגבוי ועל העתיד לגבות, והוא שגם לפני חכמי בבל היתה הגרסא בתוספתא שלהם כמו שהוא בכ"י. ואולם אפשר שכיון שכמה משניות סתומות בשקלים פ"ב כר"מ שתורמין על הגבוי לא חשו כלל לדעת ר"י. ואפשר ג"כ שבבבלי קצרו ולא הביאו רק הרישא לתרין המשנה דנדריים ובגבוי כ"ע מודים לפי התוספתא ולפי גרסתי בירוש'.

א"ר לעזר דר' שמעון היא... קדשים שחייב באחריותן כנכסיו הם. אמ' ר' יוחנן דברי הכל היא מפני שבועת תקנה. על דעתיה דר"י נחא נשבעים להם וה' ש' ת' הדא היא דר"ש דר"ש אמר אע"פ שקבלו עליהם בני העיר לשלם אין ההקדש יוצא בלי שבועה. כך היא הגרסא בשרידי הירושלמי שלי ובכ"י מ' אלא ששם: הדא היא דר"ש אשגרא מדפסקא שלאחריו ועוד הוא משום שבועת תקנה שאפילו קבלו וכו' ובהזוהיר א', ק"ד במקום הדא היא דר"ש: על דעתיה דר"ש אע"פ שקלו—צ"ל שקבלו—עליהם וכו'. ודאי ברי לי שהפסקא שבספרים, אלא לר"א גזברין מאי עבידתיהו עד דלא נשוו להו פושעים הובא אל הירושלמי מהבבלי, ב"מ נ"ח ואין צורך להביא ראיה על זה שהבקי בלשון הירושלמי יכיר וידע שמאי עבידתיהו, גיחשדינהו—במקום יחשדינהו!—אי נמי אינם אלא בטויים בבליים ולכן בפרוש דברי הירושלמי אין להשים עין עליהם כלל שאין ספק שאי אפשר להשוות דברי הירושלמי ודברי הבבלי להיותם עולים לדרך אחד. וכבר ראינו למעלה שלפי הירושלמי, ובני העיר שוקלים תחתיהם, פרושו שבין קודם שנתרמה או לאחר שנתרמה הדין כן ולפי זה קושיה הבבלי, התיבא עד שלא נתרמה תרומה וכו', אין לה מקום כלל וכן לא שאלו בירושלמי, גזברין מאי עבידתיהו, שהיה פשוט להם שגם שלר"א נחא להשוקלים שגזבר של הקדש יהי כעין אפטרופוס שלהם בענין זה והעקר שידעו שגם לר"א שבועה לגזבר הוא משום תקנה אלא שלדעתו לא תקנו אלא משום שחייב קודם שנתרמו משום שחייב באחריותן כדי שלא יראה כשהוק בעיני השולחים תקנו זה רק לאחר שנתרמה תרומה שכבר נחשב כאילו בא ללשכה, ולר"י כל עקרה של שבועה זו משום תקנה. והקשו על דעתיה דר"י נחא, לר"י הוצרכה המשנה להורות רישא וסיפא רישא שנשבעין לגזבר משום תקנה וסיפא שנשבעין לבה"ע משום תקנה, אבל לר"א, הסיפא מיותרת שלר"ש כך הוא הדין שבקדשים שחייב באחריותן שנשבעין לבעלין ואם להשמיטנו שהמשנה כר"ש הלא לדברי ר"א זה יוצא כבר מרישא שנשבעין לגזבר משום שקודם שנתרמה נשבעין לבה"ע מן התורה שהגזבר הוא כעין אפטרופוס של בה"ע והשיבו שהסיפא משמיטנו שגם אם בה"ע רוצין למחול על שבועתם ולשקול שנית אין יכולין לעשות, דר"ש אמר אע"פ שקבלו וכו'. ונראה שבספרים שלנו נתקצר הלשון וצ"ל על דעתיה דר"א הדא דרישא (ונשתבש לר"ש) לפי פרוש של ר"א זאת—הסיפא—היא כבר למדנו מריש המשנה כר"ש כפי שבארתי. וגרסת ספר הזהיר, על דעתיה דר"ש מסייעני שברור שהיגוד ל"על דעתיה דר"י" הוא "על דעתיה דר"א" ולא על דעתיה דר"ש, ואין ספק שדר"ש היא שייך למטה והעיר כמו דר"ש אמר אע"פ וכו'.

הפריש שקלו ואבד וכו'. כבר העירו לעיל על דברי אלה שאמרו שקודם שנתרמה התרומה הרי הוא ממון הדיוט, והנני להוסיף פה דברים אחדים בענין זה. האחרונים פלפלו בפרוש מחלוקת זו אם גם בלאחר שנתרמה חייב באחריותן לדעת ר"י, והרבה אני תמה עליהם איך לא ראו שהפריש שקלו ושלה שקלו הם שני דברים שונים ועד כאן לא שמענו שיש חלוק בין נתרמה ללא נתרמה אלא בשלחו בה"ע שקליהן על ידי שליח שבנתרמה הוא כשליח גזבר ובשלא נתרמה אינו כשלוהו אבל הפריש שקלו ונאבד מידו לר"י לעולם הוא חייב באחריותו כבשאר הקדש, כשאמר הרי זה עלי אלא שבשקל אין צריך לומר עלי שהתורה הטילה החיוב עליו, ולרשב"ל פטור כי היכא דאיתי בי גזא דרזמנא איתי. ועל פי דרכנו למדנו שלא צדקו האומרים שקודם שבא לידי גזבר ממון הדיוט הוא, שמרי"ח אנו למדים על רשב"ל ומרשב"ל על ר"י, וכיון שאין ספק שלר"י הפריש ונאבד קודם שנתרם שחייב באחריותו ונחלק עליו רשב"ל. ברור שגם קודם שנתרם ממון הקדש הוא שטעמו של רשב"ל, בי גזא דרזמנא, אין לו קיום אלא אם הוא הקדש כמובן, ובפרוש אמרו בחולין ק"ט, ב' הכל מודין בערכין וכו' שחייב משום שחולין הן בידו. וכאשר אין עולה על הדעת כלל לאמור שבדבר זה גופא, אם הוא הקדש קודם שנתרמה, נחלקו ר"י ור"ל, יוצא מזה שהכל מודים שמיד שהפריש הרי הוא קודש. ולכאורה יש להשיב על זה ממשנה שלמה שבשקלים פ"ב: הנותן שקלו לחברו... ושקלו ע"י עצמו אם נתרמה תרומה מעל, ומכאן שאם לא נתרמה תרומה לא מעל וע"כ משום שעדין הוא ממון הדיוט. ואולם כשנדקדק היטב יראה שמכאן ראייה להפך, שלכאורה קשה למה לא אמרה המשנה בלשון קצרה, הפריש שקלו ושקלו אחר ע"י עצמו, אלא משום שבזה מעל שמיד שהופרש הוא קדוש אבל בנותן שקלו למסרו ליד הגבאי אנו אומרים שבדעת המשלה שהשקל יהי קודש בזמן התרמת התרומה, כדי שיזכה להשתתף בקרבנות צבור, ואולם אין מקפיד שישאר חולין עד שיומסר ליד הגבאי. כל זמן שלא נתרמה תרומה, ואדרכא יש פנים לדבר שרוצה הוא שישאר חולין כל זמן שהוא ביד השליח כדי שלא יהי גורם לתקלת מעילה. ודברי הרמב"ם בפ"ג וכן הגזול או הגונב חצי שקל ושקלו יצא והכא חייב לשלם לבעלים שניים או להוסיף חומש אין פרושם כמו שפרש הכ"מ שמשלם כפל בשלא נתרמה וחומש בשנתרמה אלא שכוון רבינו לדבר אחר לגמרי והוא שבגנב מטבע של חולין מאחד ונתנו בשקלו יצא—ולא אמרינן מצוה הכאה בעבירה

## הערות אלו נתחדשו לו לידידי הרב מהורר חיים זלמן דימיטרובסקי ג"י, אגב קריאת עלי ההגהה.

לע' 2, פי' תלמיד הר"ש, ד"ה וחגי עלה. ע"י כזה ירוש' רה"ש פ"א ריש ה"א ויבמות פ"ב סוף ה"א. וכלשון הזה אף למשנה מס' סופרים (הוצאת מ. היגער) פי"ד הי"ז.

לע' 10, פי' ר' משולם, ד"ה אין ממשכנין, ע"ש הע' כ"ב. המשך דברי רבינו "ואגב קטן וכו'", נראה לי כן, שהרי הירוש' כאן ובה"ד אינו מתרץ את הסתירה אלא מקטן על קטן, אבל הרי אותה סתירה "הכא את אמר תובעין והכא את אמר אין תובעין" (ה"ד) היא גם מנשים ועבדים על נשים ועבדים, ועל זה אין הירוש' מתרץ כלום. על כן אומר ר' משולם שנשים ועבדים באמת אף אין תובעין. ולא תפסה המשנה שבהל' ג' הלשון ממשכנין אלא אגב קטן (שהביא שתי שערות). ואמנם הרמב"ם, שקלים פ"א ה"ז אינו מזכיר כלל ענין התביעה. ומ"מ תמוה למה לא הזכירו אצל קטן שהביא שתי שערות (ע"י ביחוד שם ה"י), וראה רידב"ז להל' ג'.

לע' 11, פי' ר' משולם, ד"ה כת' כל העובר, ע"ש הע' ו'. נראה שלפני ר' משולם היתה הגירסא בירוש' "מסייע ליה לכן כוברין כל כהן ששוקל אינו חוטא הא ליתבע אין תובעין וכו'". ולפי זה קושיית הירוש' היא מכהן על כהן, שהרי בהל' ג' שנינו "אין ממשכנין את הכהנים וכו'" הא ליתבע תובעין ואילו בן כוברין אומר "כל כהן ששוקל וכו'" — הא ליתבע אין תובעין. ור' משולם דוחה גירסא זו, כפי שיוצא מתרוץ הירוש'. ועוד שבאמת לכן כוברין אין תובעין לכהנים. וע"כ תיקן את הגירסא שלאחר סיום דברי בן כוברין יש להוסיף בירוש' "אם שקלו מקבלין" וקושיית הירושל' היא מקטן על קטן.

לע' 17, פי' תלמיד הר"ש, ד"ה ואין עולין לו. נראה ש"לקמן מפרש... הבאה" מקומו לאחר "בשבעין לגוברין" שבסוף ד"ה אבל בתקלין, שלאחר מכן.

לע' 18, פי' ר' משולם, הע' א'. לא זכיתי להבין את דברי רבינו שהרי לר"ש אפילו בקדשי הגוף נשבע וא"כ מה לו לעשות שקלים קדשים קלים ולהביא ר' יוסי הגלילי לכאן.

לע' 27, פי' ר' משולם, ד"ה כהדין דשתי קובדייטון, ע"ש הע' ו'. פי' של ר"מ צ"ע שהרי שנינו (שבת קל"ט ע"ב) "ועושין אנומלין בשבת", וע"י להלן ע' 32 פי' תלמיד הר"ש הע' כ' וירוש' שבת פי"ד ה"ב. וידידי הר"ש אברמסון הציע לגרוס "מבושם" במקום "מבושל".

לע' 30, פי' ר' משולם, ד"ה כיצד, ע"ש הע' ט', ונ"ל דצ"ל "דמייתי" או "דמתני" (ע"י תוס' בכורות ז, ט). ולפי שהגירסא בירוש' אינה ברורה ואפשר לומר דלא אבן עזאי קאי, מעמיד רבינו הגירסא על מכונה ומפרש דאבן עזאי קאי.

לע' 32, פי' תלמיד הר"ש, ד"ה מהו לצאת בין מזוג. ע"י החילוקים שבין אנשי מזרח ובני א"י (הוצאת מרגליות) חילוק י"ט.

לע' 33, פי' ר' משולם, הע' א'. ע"י שבלי הלקט השלם סי' קמ"ה.

שם, שם, הע' ב', ע"י הלכות ירושל' הוצאת הגר"ש ליברמן ע' כ"ה אות ג'.

לע' 35, פי' תלמיד הר"ש, ד"ה מטמא, ע"י תו"כ שמיני פרשה ה' וכן הוא כמעט מלה במלה בפי' המשנה להרמב"ם, מכשירין שם.

לע' 39, פי' תלמיד הר"ש, הע' ב', נראה שאין רבינו מביא את דברי הגמרא במנחות כמראה מקום לדברי ר' יוסי, אלא להיפך להראות מי שחלוק עליו, ואף כדי להקשות על תירוצו של הירוש' שבמכשירי קרבן גם רבנן מודי שמביאין משלהן.

שם, פי' ר' משולם, ע"ש הע' ז'. רבינו הולך לשיטתו בד"ה הרוצה שבשעת הדחק — בשלא מצאו עצים — התנדבו פעם אחת, ומודו בהנהו יומי, נמצא מעתה שלא קרבן גורם לעשותן יו"ט אלא זכר הראשונה, שהרי נוהגין יו"ט לחכמים בין לפני חורבן בין לאחר חורבן. ומעתה יובנו יפה דברי רבינו בד"ה עוד כהדא.

לע' 40, פי' תלמיד הר"ש, ע"ש הע' א'. נ"ל שפי' דברי רבינו כך הוא: דלרבנן הואיל וכיבוש יחיד לאו שמיא כיבוש היה יכול להביא משם. וההדגשה "דלרבנן אינה על "כיבוש יחיד וכו'" אלא על ההמשך "היה יכול להביא משם".

שם, שם, ע"ש הע' י"ב. כוונת רבינו כך היא: הואיל וקצירת העומר קציר של מצוה הוא ומותרת אפילו בשביעית (ע"י מנחות פ"ד ע"א תוד"ה שומרי) נמצא שמותר אפילו לחרוש ספיחין בשביעית, שהרי אם לא מצאו לרבנן בחו"ל חורשין לכתחילה בארץ (ע"י מאירי, כאן, והע' ו) א"כ לר"י שאסור להביא מחו"ל חורשין לכתחילה בארץ, שהואיל והותרה למצוה כשלא צמחו הותרו לגמרי.

לע' 46, פי' ר' משולם, ד"ה דאיתפלגון וכו'. דברי רבינו נוגעים לפי' כל הסוגיא. רבינו מפרש "פטמה בחולין" — לקח סממנין במעות חולין, ובירוש' גרס בלי ספק כך "דעתיה דר' יוסי וכו' (כמות שהוא בירוש' כ"י שלנו) דעתיה דר' יהושע בן לוי קדש הוא כדי שתהא ביאתה בקודש" (ובד"ה כדי שתהא ביאתה מפרש רבינו, אפוא, דברי ריב"ל) נמצאו אומרים עכשיו שלפי פי' רבינו המחלוקת הפוכה ממה שפירשה שאר המפרשים — לר' יוסי בר' חנינא שהפסוק "קודש הוא" בא ללמד שתהא באה מתרומת הלשכה לא אייתר קרא שתהא צריכה להעשות בקודש והילכך אם לקח סממנין ממעות תרומת הלשכה ועשאן בחוץ כשרה, ולריב"ל שלומד מן "קודש הוא" שצריכה להעשות בקודש אין קפידא שיהו הסממנין נקנין ממעות תרומת הלשכה, והילכך אם לקח סממנין ממעות חולין ועשאן בקודש כשרה. ומעתה יובן היטב מה שכתב רבינו בד"ה כדי שתהא "ובכריתות פ"א חולק", שהרי שם אומרת הגמרא שלר' יוסי בר' חנינא צריכה להעשות בקודש. ומעתה סרה לענ"ד גם התמיהה שבהע' י"ח.

לע' 49, פי' תלמיד הר"ש, ע"ש הע' י"ג, כך נ"ל כוונת רבינו: מביא לידי קדושה את התמימין. ואולי צ"ל "מביא לידי קדושה תמימין".

שם, פי' ר' משולם, ע"ש הע' א'. נ"ל כי "טמ" פי' "טמאה". וקושיית רבינו חוזרת למעלה "במקדיש את עדרו" (ע"י פי' הנ"ל, ע' 48 הע' ג') כגלי עלמא מודי שהוא לבדק הבית (ראה ביתר ביאור בפי' תלמיד הר"ש) ועל זה מקשה רבינו שהרי "עדרו" סתם יכול לכלול גם בהמה טמאה ואם כן מה ראייה שלא הוסיף "למזבח". אבל לפי הגירסא שכתמורה "עדר שכולו זכרים" הכל מובן, שעדר שכולו זכרים היינו טהורים.

לע' 53, פי' תלמיד הר"ש, ע"ש הע' כ"א ע"י ערוך ע' פתח, שגרס גם הוא "כייל" בכ"ף.

לע' 54, פי' ר' משולם, ע"ש הע' ו', ראה מה שכתב הרד"ק למלכים ב' פ' י"ב, פס' ו'.

שם, פי' תלמיד הר"ש, ע"ש הע' ז', כן כתב המאירי להוריות ע' 170 בפירוש. וע"י גם מלכים שם ברש"י, וברד"ק לישע"י פ' כ"ב פס' כ"ב.

לע' 57, פי' תלמיד הר"ש, ד"ה בחיכה איסתכנת, נ"ל כוונת רבינו כך, שלא אמר להון מרדכי שבודאי שתיהן נדבה ויקרבו עולות, שהרי מגיין לו בודאות שלכן נתכוונו הנשים, הילכך פי' שלא אמר מרדכי אלא שיש ספק באותה של חטאת שמא אף היא אינה אלא עולה. וזהו מה שהוסיף רבינו כדיבור שלאחר זה "ומסיים במנחות ברוך ואשכח", אבל להירוש' שאינו מסיים כך נשאר הדבר בספק.

לע' 58, פי' ר' משולם, ד"ה ומת בצמא, צ"ל "ובבא קמא גר' ומת בנו". מן ג' נעשה לו לסופר ט'. ובאשר לאותיות בעא, "אין ספק שכאן מתחיל דבור חדש שהוא שייך להלן. ואפשר שצ"ל "הברה בעיר" ע"י ח"ב או מ"ה, מ"ו. ועל זה פי' "הברת קול". ואולי גרס רבינו במקום "הברה" "בעא", ע"י ערוך ע' בע א.

לע' 81, פי' ר' משולם, ע"ש הע' ב', ע"י רמב"ם הל' פסח"מ פ"ו הי"ח.

לע' 85, פי' ר' משולם, ד"ה ניקנאי, דברי רבינו "דהנהו... זיקי הון" אין להם מובן. ואע"פ שיש נקודה אחרי "הון" בכ"י, נ"ל שכך צ"ל... דהנהו [ניקנאי]... דכולל (זיקי). הון אתא. והמעתיק חשב שהראיה היא "דזיקי הון" ושכח הדברים.

לע' 88, פי' ר' משולם, ד"ה מה להלן, "ופליגא", אינו מובן. ונ"ל שמקומו אחרי "ומחצה ערבית" שלאחר זה, כלומר הגמרא בהתכלת שפי' לוג ומחצה וכו', חולקת על הירוש'. ואגב בערבית כתבה המעתיק לפני כן.

The publication of this volume was made possible

by a generous grant of

THE ALEXANDER KOHUT  
MEMORIAL FOUNDATION

# TREATISE SHEKALIM

WITH TWO COMMENTARIES OF EARLY RABBINICAL AUTHORITIES  
(BEGINNING OF THE 13TH CENTURY)

- 1) R. MESHULLAM
- 2) A DISCIPLE OF R. SAMUEL BEN R. SHNEUR OF EVREUX

EDITED FOR THE FIRST TIME FROM A UNIQUE MANUSCRIPT IN THE  
BODLEIAN LIBRARY WITH EXPLANATORY NOTES AND REFERENCES

*by*

ABRAHAM SCHREIBER

NEW YORK, 1954